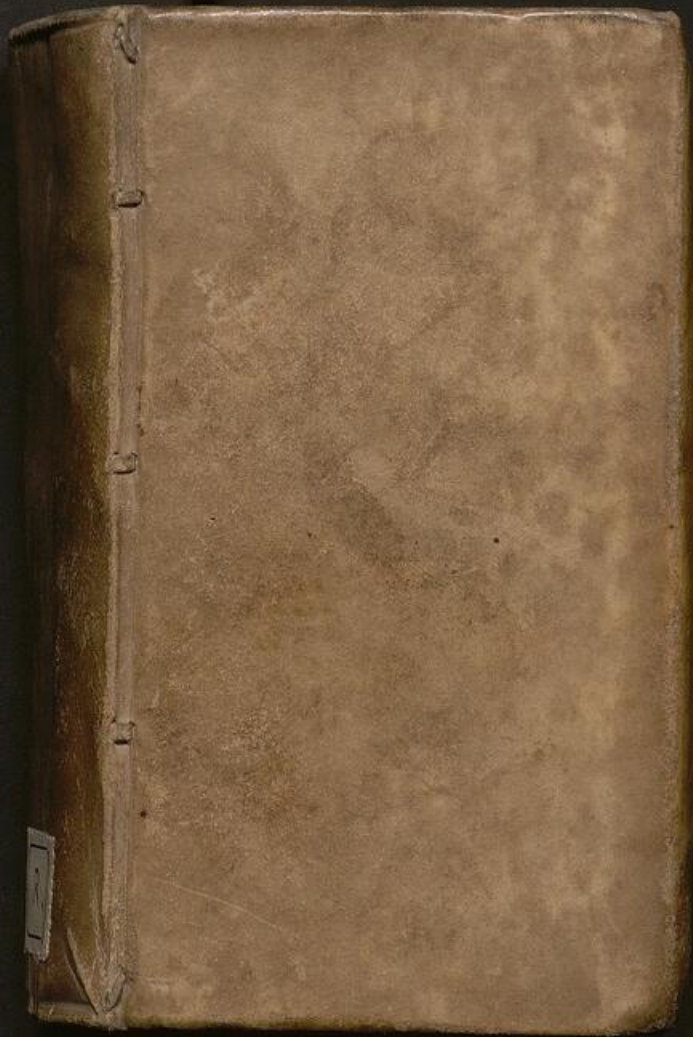

R. 103

8° 147965

WXXX

480225

~~1-IX-7~~

Ex Libris
Duque de Arcos

Nº 3846

R-103

DULCINEA

AMADIS

ROELANT

SANCHO
panca

Don. QUIHOT. de la

MANCHA

*Swicht Angeel' en Oriaen
Dulcinea komt te baen,
Amadis en Roelants Speer
Buygen voor'er Standert neer.*

D E N

Verstandigen Vroomen Ridder,

DON QUICHOT
DE LA MANCHA.

Geschreven door

MIGUEL DE CERVANTES
SAAVEDRA.

En nu uyt de Spaensche in onse Ne-
derlantsche tale overgeset,

Door L. V. B.

TOT DORDRECHT,

Voor *Jacobus Savry*, woonende in 't Kasteel
van Gent, ANNO 1657.

DOM. QUICHOT

DE LA MANOYA

MICHON DE BRAYNE

1774

En la imprenta de...

...

...

...

...

...

A E N

Den Heer

PIETER DE SOND.

Y offeren U.E.
hier op de
over-gesette
Don Quichot
de la Mancha,
vermaert door
sijne wijze sotheydt, en sotte
wijsheyt, so wijs geensints of
hy laet ons een rechtschapen

A 3

sot-

sotheyt aenmercken, ook geen-
sints soo sot, of hy maectt sich
sterck, ons groote wijsheydt
te leeren. Hy sal hier by
ons sijn ouden trant behou-
den, gevende (gelijck hy ge-
woon is aen de ontmoeters
een dubbele verwonderinge)
de eerste in het aensien van
sijn wesen, detweede in het
hooren van sijn redenen, die
met malkanderen over een
komen, als het wit met het
swart. Die hem alhier siet
uytgebeelt en toegetaeckelt
op een belacchelijcke wijze
(danck heb sijn versleten boe-
ken van Amadis) sal hem keu-
ren

ren voor een fot in *trina dimen-*
sione ; maer die hem hoort
spreecken en sijnen Sancho
van de Cathedra van sijnen
Ronzinant lessen geven , sal
hem houden voor een van de
Doctoren van Salamanca. Of
hy fot geweest is die dese
twee strijdige eygenschappen
in het nauw begrijp van een
mager lichaem heeft weten
te samen te brengen , laet ick
U. E. en alle verstandigen oor-
deelen . By na al de deelen
van de Christen werelt, heb-
ben desen verstandigen fot
willen hooren spreecken , en
dat elck in sijn eygen tael, om

dat veel verftandigen die juyft
de Spaensche tael niet ver-
ftaen, van dit vrolijk onder-
wijs niet fouden berooft blij-
ven. Wy alleenigh zijn tot
noch toe van dit vermaeck be-
rooft geweest, waer over ick
mede eyndelijck voorgenom-
men heb, onse lantslieden het
felve mede te deelen, en dat
niet uyt eenige afgeleyde Ri-
vier, maer uyt de fonteyne
self getrocken. Doch alsoo
wy vreesden dat de werelt
door fijn aensien licht bedro-
gen soude worden, en ver-
moeden dat wy de Cabala
van het oneyndelijck getal
der

der Amadifen fouden van
meeninge zijn op te maecten,
om dees of gene avontuer,
daer het werck op is blijven
steecken voort ten eynde te
brengen; was my voor alleen
verdediger van nooden, de
welcke na ondersoeck van
faecken voor ons sou mogen
de bescherminge aen nemen.
En dit mijn Heer is de oor-
saeck, dat wy de vrymoedig-
heydt genomen hebben U. E.
dese overfettinge op te offe-
ren, niet twijfelende of U. E.
sal volgens sijn bescheyden-
heydt het selve keuren voor
sulcks als het is, en volgens

de keure helpen voorstaen,
't welck vertrouwende sullen
wy ons de eere geven, onder-
tusschen te blijven.

Mijn Heer

U. E. dienstwillige

JACOBUS SAVRY.

Aen

Aen den

L E S E R.

WY geven u alhier gunstige Le-
ser, de overgesette Don Qui-
chot de la Mancha, van wie
het ondersoeck u de eygen-
schap sal aenwijzen, voornamentlijk in-
dien ghy niet blijvende hangen, omtrent
de geneughlijckheydt van de vertellinge,
de meening van den vinder, en de begre-
pen leeringen gelieft te ondersoecken.
Indien dit werck van u-lieden met het
selve toejuychen wort aen genomen, waer
mede alle andere volcken het selve heb-
ben omhelst, sullen wy onsen arbeyt en de
onkosten niet te vergeefs besteeft achten.
Soo veel seggen wy tot lof van dit tegen-
woordige, dat, indien oyt elders het ver-
maeckelijck met het nut vermengt wort,
het selve alhier geluckighlijck is te wege
gebracht, op dat ghy-lieden leerende u
verheugen, en u verheugende leeren
mooght. Meest al de volckeren van Chri-
stenrijck hebben het selve met hunne

moederlijke tale vereert, en wy fouden te groote onbeleeftheydt toonen, indien wy u dit ftuck wilden onthouden. Een groot gedeelte van de waerdigheydt, hangt aen u-lieder gefont oordeel, 't welk treffende het wit, waerna den fchrijver gedoelt heeft, terftont ſich ſelven ſal genootſaect vinden, de vont met goet vinden toe te ſtemmen. De danck die wy des wegen van u-lieden verwachten, is het gunftigh aenvaerden, en het gevoelen van uwent wegen, dat wy zijn en wenfchen te blijven

Gunftige Leſer,

U-lieder dienſtwillige

L. V. B.

't G E S L A C H T E

Van

DON QUICHOT,

In 't Gebergt van Serre Morena, in de Rets van hem selfs gegraveert, namaels in 't Arabis, maer nu in duytsch overgeset,

Door S. V. H.

DE Soon van Helyzeên geteelt van Perion,
De groote Amadis, en aller Ridderen Zon,
Verwekte Esplandiaen, die Liswaert wan de
Vader

Van Ceyr en Amadis, daer Florisel te gader
Met Anaxert uyt sproot, en Alaxstracsare,
Die helde daden met haer Vrouwen arrem dê.
Brianges was 'er Neef, die Lucidamor teelden,

Arlanges, Florarlan, en Roogel en verscheelden

In maeghschap haer niet veer, maer dat ick
wjder melt,

Haer Soon Agesilan won Amadis den Helt,

De darde van die naem, de wortel onser Stam-
men,

Ik voel 'er edel bloet in desen boesem vlammen;
Ten dê Merlijn, die soo veel Helden in 't Kasteel
Met toover-zalen sluyt, ik noemde voort geheel
't Geslacht der Ridderen uyt onse Stam gesproo-
ten:

Hoe Roelant, en Pepijn, en Aymijn zijn de loo-
ten

In desen Boom geint, ik toonde in Kristalijn
Wat Helden na mijn doot noch te verwachten
zijn,

En hoe mijn outste Soon de trapesondse troonen
Beklimt, met sijn Princes, ten minste een Ama-
soone,

Sy baert in 't eerste jaer een tweede Don Qui-
chot,

Begroeit in 't Harrenas, die blixemt als een
Godt,

Berecht een Schijtsche Reus, en teugelt de Syne-
sen,

De donder van sijn naem doet alle volke vresen,
Hy wint een Dochter, Dulcinea, na mijn Ziel
Tobosens Vrouw genoemt, die sal de snode siel,
Merlijn sijn tooveren en boevery verleeren,
Die mijnen vyant doet in wolligh vee verkeeren,

En

En maakt een Moole-wiek van 's Reusen arm
en Swaert ,

En stelt voor een Paleys een slechte Boeren haert,
Dit sal , ô Dulcinê een Dulcinê ontooveren ,
Een doolent Ridder kan de werelt wel veroove-
ren.

EER-

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
U.S.A.

1875

E E R S T E D E E L

Van den Vromen en Wijfen

Don QUICHOT de la MANCHA.

Het I. Hooft-ftuck.

Handelende van de aert, eygenschap en oeffening van den vermaerden Don Quichot de la Mancha.

IN een seecker plaets van Macha wiens naem ick nu niet wil gedencken, was over eenige tijdt, een seecker Edelman, van Lancij en Speer, met sijn mageren Hengst, die van ouderdom het loopen verleert had. Een Koeyen, en te hoy en te gras een schapen hutspot, door den dach, 's avonts een kop Karnemelck, Abberdaen voor de Vrydach, en Stock-visch op den Saterdach, beneffens een slickerbeetje van een Duyfje voor den Sondach, spendeerden de dry vierdendeele van sijn haeffelijcke inkomst: de rest ginck in een sargie mantel 's werckendaeghs, frouweele koussen en sulcke muylen voor den heyiligen dagh. Hy had in sijn huys een Deern over de veertigh, en een Nicht onder de twintigh jaer, beneffens een jongen die te gelijk in het velt arbeyde, en te gelijk op het Paert paste, als het de podegra in de beenen had. De jaeren van desen onsen Jonckheer moghten ontrent de 50. zijn, zijnde wat melanckolijck, of swaergeestigh van complexie, mager en dor van vlees, geelachtigh van verw, een

groot vrunt van de jacht en diergelijke Ridderlijke oeffeningen. Men wil seggen dat sijn toenaem was Quichada (soo veel als kinnebacken, of Quesda) alsoo by de schrijvers dies aengaende eenigh verschil is, alhoewel men evenwel waerschijnlijk buyten dat sou mogen ramen dat het Quichana was. Daer is ons in alle gevalle weynigh aen gelegen, het is ons genoeg dat wy in alles de oprechte waerheydt van de saeck betrachten, sonder ons veel aen een woort of een leur te binden. Dese voorschreven voornoemden Heer, bestede sijn overige tijdt (welck wel de meeste van het jaer was) gemeenlijk in het lesen van de boecken der Ridderchap, van Amadis en diergelijke, met sulck een genegentheyt en affectie dat hy daer door eyndelijk geheel de oeffening van de jacht quam te vergeten, en self het bestieren van sijn middelen. Ja soo groot was sijn yver en genegentheyt dat hy selve eenige stuckskens landts verkocht, om daer boecken voor te koopen; in voegen daer niet te krijgen was, van sulcke en diergelijke stof, of hy was'er van voorien, gelijk oock onder andere die gene die den vermaerden Feliciano de Silva gemaeckt heeft, alsoo hem de suyverheydt van sijn Prosa, en sijn verwarde redenen, onverbeterlijk dochten te zijn. Voornamentlijk wanneer hem die beklach-brieven voor quamen van: *De Reden van de onredelijckheydt, de welcke aen mijn Redelijckheydt gedaen is, heeft mijn Redelijckheydt in sulcker voegen ontredent, dat mijn redelijckheydt na reden sich moet beklagen over u onredelijcke schoonheydt.* Of oock: *de hooge hemelen van u goddelijckheydt, die u goddelijk met de sterren verstercken, en u maeckt verdienstigh van de verdienst*

diensten die u hoogheydt verdient. Dese en diergelijcke redenen waren soo redelijck en soo krachtigh, dat se desen armen Joncker al de kracht van sijn redelijckheydt deden verliezen, en dat met de quintessentie van dese diepe wijsheydt te doorsoecken, daer och arm Aristoteles ielf sijn bril sou om hebben moeten op setten. Hy kost de daden van Don Belianis, noch sijn wonden niet wel met sijn verstant over een brengen, alsoo hem docht dat se soo veel en soo menigh waren, dat, al haddener al de beste meesters van de werelt geweest, hy evenwel het lijf, en voornamentlijck het aengesicht, gestreep en geteekent most hebben, min noch meer als een pas kaert. Evenwel prees hy in den schrijver, die beloften die hy doet ten eynde van sijn werck, om die wonderlijcke avontuer ten eynden te brengen, en daerom had hy menighmael temptationen in sijn gemoedt, om sijn de pen in de handt te nemen, en het werck voort uyt te voeren, doch andere en swaerder dingen verhinderden hem daer in. Hy had menighmael versichil met den Pastoor van het Dorp (welck een geleert persoon was, gepromoveert tot Ciguenca) wie de beste Ridder was, of Palmerin van Engelandt, of Amadis van Gaulen. Maer Meester Klaes Barbier van de selve plaets sey rond uyt, dat niemandt by de Ridder van Febus te pas quam; en indien daer yemandt by te vergelijken was, dat was Don Galoor, broeder van Amadis, alsoo hy de gefeggelijckste natuer van allen had, en in ver na sulck een huylebalck niet was als sijn broeder, en dat hy in dapperheydt, hen niet een hayr toe gaf.

Kortelijck, hy maeckte het sich selven met dit

lefen soo moe, dat hy den eenen nacht aen de ander
 knoopte, sonder by na te slapen of te eten, 't welck
 den armen hals soo afmatte, dat het hem eyndelijck
 in de harffenen sloegh. Al sijn inbeelding wiert soo
 vol van al die betooveringen, gevochten, Batalie,
 Velt-slagen, wonden, liefdes, tormenten, klach-
 ten, en fulke duyfent sotternijen, dat 'er geen plaets
 voor andere reden over bleef. Beeldende sich soo
 vast in, dat al wat hy las Euangelien waren, dat
 hem docht dat 'er geen waerachtiger boecken in
 de wereltd waren. Hy sey dat Don Rodrigo of de
 Cid, wel een goet Ridder was geweest, maer dat
 hy evenwel by die van het brandende Swaert geen
 handtwater gaf, die met eenen slag wel twee
 schrickelijcke Reusen teffens kost van een houwen.
 Hy hielt noch meer van Bernardo del Carpio, om
 dat hy den besworen Roelandt in Bonceval had
 omgebracht, gebruyckende de loofheydt van Her-
 cules, wanneer hy Anteon de soon van de aerde,
 tusschen sijn armen doot druckte. Hy mocht oock
 de Reus Morgante seer wel lijden, om dat hy be-
 leeft en aenspreeckelijck was, daer andersints dat
 Reusen geslacht, hoovaerdigh wreedt en opge-
 blasen is. Maer boven allen stont hy wel met Rey-
 nout van Montalbaen, voornamentlijck als hy hem
 sach uyt sijn Slot rijen, en wech nemen al wat hem
 voor de vuyft quam, en wanneer hy in Allende, dat
 beelt van Mahomet dat heel van gout was, wech
 voerde. Hy sou somwijlen dien verrader Galalon
 wel met sijn tanden van een gescheurt hebben, en
 wiert somwijlen daer toe so boos dat hy sijn Meyt,
 en sijn Nicht daer toe wel een sufflet thien twaelf
 sou gegeven hebben. Eyndelijck sijn verstant nu
 geheel

geheel 't onderste boven gekeert zijnde, kreegh hy de vreemste gedachten, die oyt in een sot van qualiteyt gevallen zijn, dat is, dat hem docht behoorlijk en meer als noodigh, soo wel tot aenwas van sijn eer, als tot dienst van het gemeene best, self dese dolende Ridderfchap te aenvaerden, en de heele wereldt te gaen door reysen, gewapent en te paert, om avontueren te gaen soecken, na den tenneur die hy gelesen had, helpende de verdruckte, en straffende de boosen, sonder perijckel of gevaer te ontsien, alleen om een eeuwige naem te verkrijgen. Hy beelde sich alreets in dat hy door de sterckte van sijn arm alreets, ten minsten Keyser van Trebifonda gekroont was, en met dese gedachten, en bysondere lust, haest hy sich selven, dit heerlijk voornemen in het werck te stellen. Het eerste dan dat hy dede, was sijn wapenen klaer te maken, die hy noch tot gedachtenis van sijn over Groot-vaer had, die soo verroest en beschimmelt waren, dat men niet wist watmer van maecten sou, 't welck geen wonder was, alsoo se hondert jaer onder de oude schoenen mochten gelegen hebben. Evenwel hy maecte se klaer en schoon ten besten dat hy kost, maer de swarigheydt was om een helmet, alsooder niet anders als een simpele morlion of stormhoet by was, evenwel hy hielp het al eenighsints door een konstige vont, makende van bort-papier een manier van een viesier. Wel is de waerheydt, dat, hy willende de proef nemen, of het wel tegens een slagh mogen sou, met de eerste slagh al den bocht in stucken smeet, daer hy een heele weeck over getimmert en gelapt had, evenwel stelden hy sijn konst weer in het werck, wel

verheught zijnde over zijn groote kracht, maer om het perijckel voor te komen, besette hy het van binnen met yferdraet, in sulcker voegen dat hy der hem op meende te vertrouwen, en sonder meer proefs te willen nemen; hielt se als se was in Reputatie van een Helmet van de fijnste stof. Terstont begaf hy sich na zijn paert, dat meer spatten en lempten had als hayren aen de maen, of als het paert van Gonella dat *tantum pellis & ossa fuit*. Niet als vel en been was, evenwel hielt hy het waerdiger als den Bucephal van Alexander, en den Rabieca van de Cid. Vier dagen was hy ontrent besich om te bedencken wat naem hy hem geven sou, alsoo het buyten reden was dat het paert van sulck een Ridder sonder naem sou zijn, en daerom most hyder een hebben, op dat men in toekomstige tijden van hem sou weten te spreken, en hy beneffens zijn Heer so wel van naem als van staet veranderen mocht. En alsoo na dat hy veel namen bedocht en opgesocht had, keerende de cene sus den anderen soo, het binnenste buyten het buytenste binnen, quam het eyndelijck op Ronzinant uyt, den naem die in zijn oordeel heel vol beteeckenis was, als wil hy seggen Rozin, ante, dat is, paert of Ros boven alle paerden, of oock Ronzinant met een metaphorische beteeckening genomen van het roncken. Aldus den naem gevende en gegeven zijnde aen het paert, most hy sich selven niet vergeten, en daer was hynoch acht dagen mede besich, eyndelijck bleef hy vast op Don Quichot. Waer uyt gelijk ick geseght heb, de schrijvers den naem van Quichada gevonden hebben, en niet Quesada gelijk andere willen. Maer vorders be-

denckende, dat Amadis noyt flechte Amadis genaemt was geweest, maer wel, Amadis van Gaulen, wilde hy oock sijn Vaderlandt daer by gevoecht hebben, en Don Quichot de la Mancha heeten, om te gelijk sijn afkomst en Vaderlandt te kennen te geven, en te verheerlijcken door sijn daden. Sijn wapenen dan geveecht, en den stormhoet tot een helmet gemaect, hy en sijn paert herdoopt zijnde, schortender niet anders aen als een Jonckvrouw te soecken, om daer op te verlieven, want een Ridder sonder beminde, is soo veel als een boom sonder blaren of vruchten: Want seyde hy by sich self, indien ick by goetd geluck, gelijk oock dickmaels gebeurt, den een of den anderen Reus kom te overwinnen, 't sy dat ick hem van een hou, of dat hy sich op geeft; aen wie sou ick hem senden, om voor mijn beminde te gaen knielen, en met een ootmoedige stem te seggen; Ick Me-vrouw ben den Reus Caraculiambre, Heer van het Eylandt Malindrama, die in een handgevecht verwonnen ben, door den noyt volpresenen Ridder Don Quichot de la Mancha, de welke my belast heeft, my voor u doorluchtigheydt te vertoonen, op dat u Hoogheydt met my doet het geen haer beliest. O hoe sprong onsen Ridder op, hebbende dese redenen voortgebracht, te meer, wanneer hy nu den naem van sijn lief gevonden had, zijnde dese een Boerin niet ver van sijnt, die niet leelijck van muyl was, en daer hy voor henen wel een oogh op gellagen had, hoe wel zy der noyt kennis van gehadt, noch om gedocht had, dese heete Aldonca Lorencos, of Aeltie Laurens, maer in de plaetse van dese naem, docht hem oock

niet ongeraden, haer een andere en veel heerlijcker te geven, als zijnde de vrouw van sijn gedachten, en soeckende over en weer, na een naem die niet heel buyten spoor was, en evenwel een Princes en groote vrouw haer niet behoefde te schamen, besloot hy eyndelick met Me-vrouw Dulcina van Toboso, alsoo se daer van daen was, welcken naem hem docht de beste, vrcemste, en klinckenste valfallen.

Het II. Hooft-stuck.

's Welck handelt van de eerste uyttocht van den veruustigen en vromen Don Quichot.

ALs Don Quichot al desen toestel had gemaect, wilde hy geen tijdt meer spillen om dit sijn loffelick voornemen in het werck te stellen, oock om geen oorfaeck te zijn van het achterdeel en ongelijck 't geen de wereldt door sijn nalatigheydt sou komen te lijden, aengesien al de overlasten die hy meende te wreecken, ongelijke te rechten, onredenen te verbeteren, misbruijcken te redderen, en twijffelingen te voldoen. En alsoo sonder yemant sijn voornemen te kennen te geven, of van yemandt gesien te zijn, maect hy sich op een morgenstont, voor het aenbreecken van den dach (een van de heetste van Hoy-maent) van hoofden tot de voeten gewapent, sijn helmet op het hooft, sijn schilt aen den arm, en sijn lantie in de vuyft door sijn plaets deur achter uyt, en soo te velt, met het meeste genocgen van de wereldt, te sien soo goeden begintfel aen sulck een goedt voorne-
men.

men. Maer qualick was hy buyten, of hem quam een verschrickelick gedaghten aen boort, die hem tot sulck een twijfelmoedigheydt braght, dat het weynigh scheelde, of hy souw 'er de kat ingesteecke, en glat uytgescheyen hebben. En wat was dat anders als dat hy begoft te dencken dat hy geen Ridder geslagen was, en volgens de wetten van de dolende Ridderschap, de Wapenen tegen geen Ridder voeren moght. En al schoon hy sulcks al was, mosten evenwel syn Wapenen blanck en sonder eenigh devijs zijn, tot 'er tijdt hy door syn dapperheydt het selve gewonnen had. Dit sette hem geweldigh te rugge. Maer alsoo syn dwaaf heydt alle redenen te boven ginck, besloot hy evenwel voort te gaen, en sich te doen Ridder slaen van de eerste die hem ontmoeten, gelijk ontallicke anderen hadden gedaen, gelijk hy op verscheyden plaetsen geleien had. En wat de blancke Wapenen aengaet, die sou hy, soo haest als hy er gens stil was, soo wit doen maken als sneeuw. En hier mede vervolgde hy met gerustigheyt syn wegh, sonder andere te volgen als syn Paert begeerde, geloovende dat daer de kracht van syn avontueren in bestond. Hy aldus rijdende kost evenwel niet laten by sich selven te seggen: Wie twijffelt, of in toekomende tijden, wanneer de Historie van mijn geroemde daden sal in het licht komen, of dien wijsen, die de selve schrijven sal, komende dese mijn eerste uyttocht te beschrijven, sal op dese heroicke manier beginnen: Nauwelick had de blofende Apollo, over het aengesicht van de nauwe en

wijde aerde, de vergulde stralen van syn heerlick hooft uytgespreyt en ter nauwer noodt begoft het klein gevogelte met het reppen van haer wiecken, en quinckeleren van hun keelen den dach te verkondigen, alsoo de roofverwige Ancora latende het bed van haer jaloerschen Tithon, haer begoft te vertoonen boven den horifont van Mancha; wanneer, latende het luye en ledige dons, den onoverwinnelicken Ridder Don Quichot, zijn vermaerden Roziante beklom, en syn wegh bestont te nemen door het oude en vermaerde velt van Montiel, en in der waerheydt, daer lach voor alfdoe syn wegh, daer op borst hy uyt in dese exclamatie: O geluckige tijdt! Wel geluckige eeuw in de welcke mijn doorluchtige daden sullen in het licht gebracht worden, daden segh ick, waerd om in marmere geschreven, in koper gegraven, in treffelicke schilderijen uytgebeeld te worden, tot een eeuwige gedachtenis, voor de komende tijden, en onse doorluchtige na-Neven. O ghy wijfen toovenaar die de beschrijver van de selve sult zijn, ick bid u dat ghy mijn goeden Ronzinate niet vergeet, eeuwige gesel en macker mijn, in al mijn reysen en avontueren. Daer na makende een nieuwe digressie, begoft hy (niet anders dan of hy in der daet was verliest geweest) ô Princeesse Dulcinea van Tobobo! Vrouwe van dit gevangen en geboeyde hart, veel en swaer onghelyck hebt ghy my gedaen, my dus strengelick gebiedende te vertrecken, en te bevelen niet te verschijnen voor u aenbiddelicke schoonheydt, gelieft Me-vrouw, gelieft te geden-

Don QUICHOT dela MANCHA. 17

dencken aen dit verliefde hart, dat soo veel om u liefde lijst. Dese en diergelijcke sottigheden daer zijn boecken van Amadis vol van zijn, ginck hy al langs den wegh stroyen, rijdende behalven dat soo soetelick, en de Son soo hoogh rijfende, en met sulck een hitte, dat het genoeg was hem al syn verstant op te droogen (indien hy anders eenich had gehad.) Dien heelen dach reed hy sonder eenige avontuer te ontmoeten die waert mach zijn om geschreven te worden, waer over hy begoft gelijk als te wanhoopen, alsoo hem de uren jaren vielen, om niemant te vinden met den welcken hy de kracht van syn armen mocht beproeven. Sommige authouren seggen dat zijn eerste ontmoeting is geweest die van *de steene poort*, andere wederom die van den Wint-meulen. Maer soo veel als ick daer van weet, of geschreven vind in de jaer registers van Mancha is, dat hy dien geheelen dach reyfde sonder yets te ontmoeten, in voegen soo hy als syn Ronzinant beyde by na doot van honger waren, waer over Don Quichot syn oogen aen alle enden sloegh, om eenigh Slot of Palleys te sien, of eenige Harders te ontdekken, om by de selve syn noodtsaeckelickheden te voldoen. Ten laetsten kreegh hy niet ver van den wegh, een Herbergh in het oogh, dat hem sulck een vermaeck aenbracht, of hy den hemel had geopent gesien, daer op wacker aengereden, en wegh gespoeyt, in voegen hy op het vallen van den avondt daer aen quam. Voor de deur van de Herbergh stonden twee jonge deerens van de lichte natie soo men se noemt, die na Sivilien

reysdē met eenige Roskammers of karluy en voor dien nacht hun verblijf in die Herberg haddē genomen. En gelijk aen onsen Ridder een Mug een Olyfant, alle huysen Kasteelen waren en sulcks, als hy in syn rasende boecken had gelefen; nam hy voort dese Herberch voor een trefelick Slot, met syn vier toorens, en Capitelen van Massijf silver, sonder te schorten aen syn dubbelde Val-brugge, en diepe gracht, met alle toebehooren en omstandigheden. Daer op begeeft hy sich na de Herberch, of het Slot soo hy het wilde hebben, en noch een stuck sken weghs daer af zijnde, hielt syn Ronzinant staende, verwachtende dat 'er een dwerch voor den dach sou komen, die op een hoorn blasen, en het teecken van syn komst doen sou. Maer siende dat 'er niemandt voor den dach quam, en dat Rozinante sich haeste om in de stal te zijn, reed hy nader, en kreegh terstont dese twee deerens in het ooch die hy nam voor twee schoone Jonckvrouwen en aensienlicke Dames, die sich aldaer voor de poort van het Slot quamen vermaecken. Ondertusfchen gebeurdet by geval dat een Varcken-drijver daer omtrent syn hoorn blies, om syn Vercens by een te versamelen, waer op terstont don Quichot sich selven terstont te voren stelde, 't geen hy verwacht had, van den dwerch of tooren-wachter, en sulcks oordeelde te zijn het teecken van syn komst, en alsoo met een sonderling genoegē, voeght sich na de Herberch. De vrouw-lieden, siende een mensch op sulck een vreemde wijs gewapent met Lancie en Schilt, vloten by na doodt van yrees na de Herberch, maer

Don

Don Quichot wel oordeelende dat de schrick hen deed vluchten, lichte syn papieren visier op, en toonende syn mager en begruyft aengesicht, met een aerdige stant, en een beladighde stem, riep hen toe: U. E. genaden gelieven niet te vluchten, noch eenich hinder te vreesen, alsoo de Ridderlicke order daer ick professie van maeck, niet toe laet yemant schade of hinder toe te brengen, veel min aen fulcke hooge Dames, als u Doorluchtige tegenwoordicheydt my verseeckert dat u genaden zijn. De Vrouwen bleven hem vast met verwondering aen staen sien, en sochten na syn aensicht dat noch ten deele door het visier bedeckt was. Maer hoorende haer den naem van Dames geven, soo veer buiten hun professie; konden se sich niet onthouden van luytskeels uyt te schateren, in voegen onsen Ridder sich daer over begoft te vertoornen, 't welck hem in dese woorden deed uytbarsten. De sedigheyt past de schoonheydt wel, en in tegendeel is 'er geen grooter mistant als den lach die uyt een slechte oorfaeck voortkomt. Doch dit seg ick geensints om u Eerwaerde te bestraffen, noch te vertoornen, alsoo mijn meening geen ander is als om u te dienen, de vreemde tael voor dese Deernen, en de vreemde gestalte van onsen Ridder, deed haer te meer lacchen, en Don Quichot te grammer worden, en het sou hoogh geloopen hebben, indien op de selve tijdt den Waert niet was voor den dach gekomen (een man die alsoo by een grooten botterick was, niet kost laten vreedsaem te zijn) die siende dese vreemde gestalte, gewapent met fulcke ongelijcke en onge-

woone Wapenen, niet minder kost als dese schoone Juffrouwen in het lacchen geselschap houwen. Maar evenwel niet wetende wat 'er achter mocht schuylen begoet hy te bedaren, en andere mijnen te maecken. In dien u genade Heer Ridder (leyde hy) herbergh gelieft te hebben, behalven bedding (want die is hier niet) alles behalven dat sal hy vinden in alle overvloed. Siende Don Quichot de nederigheyt van den Castelleyn (want soo wilde hy hem hebben) gaf tot antwoordt. Voor my mijn Heer is 'er haest genoegh, want mijn bed zijn mijn Wapenen, en mijn rust is het strijden. Den Waerd hoorende hem Castelleyn noemen, meende dat hy daer mede wilde te kennen geven, dat hy hem nam voor een van de gefonde van Castilla, al-hoe-wel hy een Andaluz, en self noch van St. Lugar was, dieven in huns moeders lijf geboren, en sieltachtiger als eenigh student of pagie mach zijn. Gaf tot antwoordt, is het soo dat harde rotsen u bet, en waecken uwer genaden slaep is, komt dan vryelick in mijn huys, met verseeckering daer gelegtheden te vinden, de vaeck uyt de oogen te houden een geheel jaer, ick swijgh een nacht lanck, en met eenen liep hy toe om hem den stegelreep te houden, terwijl den Ridder sich niet sonder groote moeyte uyt den Sadel lichte, alsoo hy stijf gereden en flauw van honger was, als die den geheelen dagh geen broodt gesien had. Af zijnde beval hy syn Paert aen den Waert, dat hy toch goede sorge daer voor wilde dragen, alsoo het het beste beest was, dat de aerde betreden moecht. Den Waert besach het van onder tot boven, maer hy kost 'er die denghden

den niet aen sien, self niet tot op de helft, evenwel hy bestelde hem inde Stal, en quam weder by zijn nieuwen gäst, die de vrouwen vast ontwapende, want sy hadden de pays al gemaect) maer het quaetste was, dat of se hem borst en schouderstuck al afgenomen hadden, sy evenwel wat moeyten dat se desen den gelapten Helm niet kosten los krijgen, die hy met soo veel knopen had vast gemaect, dat het Swaert van Alexander daer wel sou van nooden geweest hebben, maer evenwel om de selve in stucken te snijden wilde den Ridder niet verstaen, wat se oock deden, waer over hy soo den gantschen avont bleef sitten, met den Helm op het hooft, dat het geestighste gesicht van de wereltd was. Geduerende het ontwapenen, hielt hy met dese schoone en Edele Dames, want sulcke mosten se zijn, dese vriendelijke woorden. Noyt was Ridder van Juffrouwen soo wel gedient. Als Don Quichote komende uyt zijn Dorp, Juffrouwen dragen forge voor hem, en Princesen voor zijn Paert. O Ronzinate, want soo Me-vrouwen is den naem van mijn Paert, en Don Quichot de la Mancha de mijne, en al hoe wel ick voorgenomen had, my niet ontdeckt te hebben, voor en al eer de daden die ick in uwen dienst doen sal, my selve hadden bekent gemaect. Doch om die oude Historie van Lancelot of breeck-speer te pas te brengen, heb ik mijn naem moeten ontdeckē voor den tijt. Doch de stont de tijdt sal komen, in de welcke u Excellentie my sullen gelieven te gebieden, en my sal passien te gehoorsamen, om door de kracht van dese mijnen arm te toonen, het groot genoe-

gen dat ick heb u dienst te doen. De Deernien die niet gemaect waren om diergelijcken Rhetorica te hooren, kosten daer niet een woort op antwoorden, alleenig vragdē sy hem of hy niet begeerde te eten. Een weynigh sou ick wel ontbijten (seyd Don Quichot) alsoo my dunckt dat het my geen hinder sou doen. Nu was het by ongeluck Vrydagh, en in het heele huys niet te vinden als een slach van visch die men in *Castilla Abadexa*, in *Andaluzia Bacallao*, aen andere oorden *Curadillo*, en by sommige *Truchuela* noemt. Sy vraeghden hem dan of sijn Genade geliefden sulcken viskens te eten, al soo men geen ander by der handt had. Viskens of vis antwoorde Don Quichot, sy mochten soo veel wesen dat se voor een goede vis mochten bestaen. Want die men acht schellingen of een stuck van achten geeft, heeft my evenwel betaelt. Oock gebeurt 'et dickmaels dat het kalf beter is als de koe, en het lam beter als het schaep, doch het zy wat het wil, laet maer komen, want de arbeydt en het gewicht der Wapenen, valt swaer te dragen met lege darmen. Men deckte de tafel in de deur om de koelte, en daer diste hem den Waert een stuck van sijnen visch op, soo lang bewaert, en soo qualijck toe gemaect, dat 'er yemandt dan honger van sou over gegaen hebben, beneffens een stuck broodt dat soo swart en beschimmelt was, of ghy de Wapenen van Don Quichot selve had gesien. Maer men sou hem doodt gelacchen hebben die het eten van Don Quichot had gesien, met den Helm op sijn hooft en het Visier opgelicht, waer over hy niet met sijn handt kost in de mont stecken,

ken, maer men most hem insteecken gelijk men de kinderen doet, welcken dienst een van de voorschreven Jonckvrouwen of Dames waer nam, maer in het drincken was de meeste swarigheydt, ja sou onmooghlijk geweest hebben, indien den Waert hoe bot dat hy was, niet een aerdige vondt had bedacht, te weten, een stuck riets, daer hy den wijn mede uyt het glas foch. En al dat dulde den Ridder gaern om niet genootsaect te zijn, de bant van sijn Helmet los te snijden. Ondertusschen quam 'er een die de Verckens snijt aen de Herbergh, die gelijk de gewoonte is, op sijn aenkomen vier of vijf mael den hoorn blies, 't welck Don Quichot te meerder verseeckerde dat hy in eenich heerlijck Slot was, en dat se hem den Musijck over de tafel gaven, en dat sijn visch pastey, sijn swart broot witte-broot, de Deernen Ionckvrouwen, en den Waert den Castelleyn was, en doe wast dat hy alreets sich selven begoft geluckigh, en sijn voornemen wel begonnen te achten. Maer het geen hem meest quelde was dat hy de order der Ridderfchap noch niet ontfangen had, wel wetende dat hy wettelijck geen avontuer mocht ten eynden brengen, sonder den selven te hebben verkregen.

Het III. Hooft-stuck.

In het welck verhaelt wordt de aengename maniere die Don Quichot hielt om sich Ridder te doen slaen.

HY eyndelijck vermoeyt van dese gedachten, maeckte sijn slecht en bepaelt avontmael kort,

kort, en daer na roepende den Waert, en hem fluytende met hem achter in den stal, viel voor hem op zijn knien, met dese woorden, ick sal niet op rijfen van daer ick ben, ô vroom Ridder, voor en al eer ghy, volgens u beleeftheydt, my een verfoeck toe staet, 't welck verkregen zijnde, sal strecken tot u lof, en gemeen voordeel van het menschelijk geslacht. Den Waert siende zijn gasts dus voor sich geknielt, en hoorende sulcke woorden, bleef hem verwondert staen aensien, sonder te weten wat te antwoorden, of te doen, eyndelijck bad hy hem op te staen, maer al om niet, voor en al eer hy hem dit verfoeck had beloofd toe te staen. Daer op begoft Don Quichot, ick kost niet anders van u Doorluchtigheydt verwachten, Heer Ridder, en seg u dan, dat de bede die ick van u begeer, is, dat ghy my noch desen dagh gelieft Ridder te slaen, en desen nacht in de Capel van dit u Kasteel, sal ick mijn Wapenen bewaecken, en morgen gelijk ick gesecht heb, sult ghy mijn begeeren voldoen, om te mogen gelijk behoorlijk is, door de vier deelen des werelts gaen, mijn avontueren te soecken, tot voordeel en bystant van de verdruckte, gelijk de schuldige plicht is van de doolende Ridders gelijk ick, wiens hooghste begeeren is sulcke daden uyt te rechten. De Waert, die mede een spotter was, en nu alreets de sotterny van Don Quichot gemerckt had, begoft nu volkomen te gelooven dat hy 't niet vast had, en om diën nacht wat kortswijl aen te rechten, besloot syn sottheydt in te volgen, waer over hy hem eerst antwoorde, dat hy toonde seecker in syn dingen te gaen, en dat sulcks als hy begeerde een nootsaekelijck vereysch was, tot die

die oeffening, en verschuldicht aen sulcke voornamme Ridder als hy hem oordeelde, soo uyt syn reden als mannelijck aensien, en dat hy oock selve in syn jonge jaren, die eerlijcke oeffening genomen had, gaende en doolende door verscheyde gedeelten van de werelt, om syn avontueren te soecken, voornamentlijck door de gewesten van Malaga, de Eylanden van Riaca, de omleggende deelen van Sivilien, Segovia, de Olivera van Valencia, van Granada, landen van Sint Lucar, Cordoua, en Toledo, en andere plaetsen meer, daer hy de lichtigheyt van syn voeten, en gauwigheyt van syn handen geoeffent had, doende veel overlasten, maeckende veel Weduwen, en brengende veel quade avontueren ten eynde, in voegen hy sich selven, voor alle rechtbancken van Spangien had bekent gemaect, en dat hy sich eyndelijck in dit syn Kasteel had neder geslagen, levende aldaer op sijn middelen, als oock die van anderen, ontfangende aldaer al de doolende Ridder die daer voor by quamen, van wat slach en waerdigheyt deselve mochten zijn, en dat alleenigh door de goede genegentheyt die hy deselve toedroegh. Vorders dat hy op dit syn Slot geen Kapel en had, om in het selve syn Wapenen te bewaecken, maer dat hy voor had daer een nieuwe te bouwen. Doch evenwel dat in alle gelegentheyt hy wel wist, dat men de selve mocht bewaecken daer men wilde, sonder juyft aen een Kapel gehouden of gebonden te zijn, in voegen hy het selve kost doen op de plaets van syn Slot, en dat men des morgens, alles gedaen zijnde, de behoerlijcke omstandigheden daer sou toe doen, in voegen hy sou Ridder zijn, en Ridder blijven, al was

'er niet een in de werelt. Voorts vraegde hy hem of hy eenigh gelt by hem had, daer den ander neen op antwoorde, alsoo hy noyt gehoort noch in eenige boccken gelesen had, dat yemandt van soo veel duysenden immermeer gelt gehandelt had: Daer op antwoorde den Waert, dat hy sich wel dapper daer in bedroogh, want al hoe wel de historie daer geen mentie van maecte, als zijnde een saeck die van selfs volghde en klaer was, als gelt, en schoon lijwaet by sich te hebben, dat men daerom niet most dencken dat se geen over sich hadden. Ja dat in tegendeel al de doolende Ridders altoos hun beursen wel hadden gespeckt gehouden, tegen alle voorval, dat se oock schoone hemden, en een kofferken vol alderhande salven by haer hadden, om hun wonden te heelen, alsoo se juyft over al en in alle plaetsen daer se quamen te strijden, gelijk als Wildernissen en Woestijnen, geen wontheelders vonden, 'ten waer dat se juyft den een of den anderen Toovenaar te vriende hadden, die haer door de wolcken een Jonckvrou of een Dwerch toefchiekte, met een vlesken waters van sulcken kracht, dat de minste droppel de swaerste wonden kost genesen, waer door sy in een oogenblick soo kloeck en gesont wierden als van te vooren. Maer die juyft dat geluck niet hadden, maecten altoos voorraet van diergelijcke nootsaeckelijckheden by sich te hebben, als naelden en draden, en salve om sich te heelen, en andere meer. En of het geschiede dat soodanige Ridders geen Schiltknapen hadden, 't geen evenwel selden gebeurde, hadden sy de selve dingen in kleene maelkens, die soo gepackt waren dat men se qualijck sien kost, achter

op hun Paert, als zijnde yets anders van meerder belang, dewijl hy andersints wel bekende dat het geen gebruyck onder dese Ridder was, valiefen of diergelijcke mede te slepen. Waer over hy hem dan als een vrint den raedt gaf, oock dat recht dat hy over hem had als Vader, (gelijck hy haest hoopte te zijn) gebieden dorst, van nu voortaan niet te reysen sonder gelt, en de andere aengerorde nootfaeckelijckheden, en dat hem deselve, als hy dickmaels het minst daer om dacht, het aldermeeste fouden te pas komen. Don Quichot beloofde hem daer forch voor te dragen, en daer op begosten se orde te stellen op het bewaecken van de Wapenen, 't welck sou geschieden op een groote plaets, staende ter zijden van de Herbergh. Don Quichot nemende al de stucken by een, maeckte se aen een pael vast die dicht by een put stond. En met sijn Schilt aen den arm, en leenende op sijn Lancie, bleef soo te wandelen voor by den pael, juyft als den duysteren nacht begoft. Terwijl vertelde den Waert aen al sijn gasten, de bysondere sottigheydt van desen Don Quichot, het bewaecken van sijn Wapenen, en het Ridder slaen; daer sich een yeder over verwonderde, en voegen sich om van verre den handel aen te sien, gelijck se hem den eenen tijdt sagen wandelen, den anderen op sijn Lancie leenen, en sijn Wapenen te staen aen sien, sonder sijn gesicht daer af te trecken. Daer by was de Maen soo helder, dat men al het geen hy deed genoeghsaem van verre kost sien. Ondertuffchen een van de Roskammers willende sijn paerden te drincken geven, quam aen de put, en om de emmer te krijgen, most hy nootfaeckelijck

lijck eerst de Wapenen van de pael af nemen, Don Quichot hem siende naderen, begoft hem met een luyde en vervaerlijcke stem toe te roepen: Gy wie ghy zijt onbedacht Ridder, die u vermeet de Wapenen van den kloecksten Oorloghs-man, die oyt Swaert op sijn zijde bant, aen te roeren, siet wel toe wat ghy doet, en raectme de selve niet aen, indien ghy het leven voor het gelach niet begeert te laten. Den ander achte niet veel op de barsse woorden van desen raef kalder (hoewel hy beter sou bedacht geweest hebben) maer nemende de selve van de pael, wierpse ginder heen. Don Quichot sulcks siende, hefte sijn oogen na den hemel, en sijn gedachte tot sijn beminde Dulcinea, barstende in dese woorden uyt: Doet my nu onderstant, ó Vrouw van mijn hart, in dit eerste affront dat aen u dienaer geschiet, en laet my in dese ontmoeting u hulp niet ontbreken, met dese en andere diergelijcke woorden, werpende sijn schilt op sijn schouder, en vattende sijn Lancie met bey sijn handen, gaf daer me den Roskammer sulck een geweldigen slach op het hooft, dat hy ter aerde storte, so wel geraeckt, dat indien Don Quichot noch eenmael soo gekomen had, den armen droes geen meester sou van doen gehad hebben. Dit gedaen zijnde, vergaderde Don Quichot sijn Wapenen weder by een, en begaf sich tot sijn pourmenade gelijk te voren, als nergens van wetende. Een weynigh daer na (zijnde den eersten noch in sijn ouden stant, buyten kennis) komt'er noch een ander met de selve meening, om water aen sijn Muylen te geven, en gaende van gelijcken om de Wapenen af te nemen,

quam

quam Don Quichot wederom, en sonder woort te spreekken, of sijn beminde aen te roepen, lichtende andermael de Lancie op, eer de selve noch gebroocken was, sloegh daer mede den tweeden den kop schier in stucken. Op dit gerucht quam al het volck voor den dagh, en onder andere den Waert mede. Don Quichot siende desen toeloop, nam sijn Schilt, en sloegh sijn hant aen het geweer, en (met dese woorden: ó Vrouw van alle schoonheydt, kracht en sterckte van mijn teder hart, nu is het tijdt de oogen van u Hoogheyd naer uwen ellendigen Ridder te slaen, dewijl hy dese sware avonture pooght ten eynde te brengen) viel sijn vyant toe, soo gemoedicht alleen door dese sijn gedachten, dat al hadden al de Roskammers en Paerdentuyfchers van de werelt geweest, hy niet een voet sou te rugge geveecken hebben. Maer dese begosten nu al van verre met steenen naer onsen Ridder te werpen, die sich ten besten dat hy kost met sijn Schilt bedeckt, sonder sijn Wapenen te derven verlaten. Den Waert riep al dat se hem souden met vreden laten, also hy haer nu al van te voren had geseght dat hy sot was, datmen hem als een sot ontslaen sou; al had hy hen altemael den beck gebroocken. Maer Don Quichot riep noch veel luyder, noemende haer schelmen, verraders, en self den Heer van het Kasteel een bedrieger, en onedelen Ridder, dewijl hy toe liet datmen op dese wijze de dolende Ridders in sijn Hof tracteerde, en dat hy hem, indien hy maer anders de orden van de Ridderschap ontfangen had, het selve sou uytpeperen, maer na u snoode en vileyne sielen, rap-
paille,

paille, canaille, riep hy haer toe vraegh ick niet een fier, werpt, goeyt, smijt, en doet me soo veel als ghy kont, dat u dit en dat hael ick sal u haest betalen het gene ghy verdient hebt. Dit seyde hy met sulck een gelaet en barsicheydt, dat hy alreets geen kleene schrick in dese krijgers bracht, eyndelijck soo wel door de vrees, als de bemiddeling van den Waert, lieten sy af te werpen, en Don Quichot vergunde hem de gequetsten wech te nemen, keerende gelijk als voor na het bewaecken van sijn Wapenen, met het selve gelaet, en de selve stemmigheydt. Dit werck evenwel stont onsen Waert soo heel wel niet aen, waerom hy voor sich nam den handel kort te maken, en de swarte orden der Ridderchap aen desen Helt te geven, eer daer meer quaets uyt ontstont. En gaende vorders by hem, ontschuldigde sich selven van de overlast, die hem van dit snoode volck aengedaen was, sonder dat hy ergens van geweten had, doch sy waren wel betaelt voor hun arbeydt. Vorders seyde hy hem, dat alsoo hy gelijk geseght was, geen Kapel in sijn Slot had, in dewelcke men de overige omstandigheden (die na sijn beste onthout alleen bestonden uyt eenige devote woorden, en den Ridderflach) sou volvoeren, men het selve wel op het vlacke vele mocht doen, zijnde nu alreets genoeghsaem vervult, het geen het bewaecken van sijn Wapenen raect, daer men maer twee uren plach in te besteden, en hy nu wel vier in had doorgebracht. Don Quichot liet sich geseggen, en sey dat hy vaerdigh was om te gehoorsamen, en dat hy het soo kort sou maecken als hem moogelijck was, want indien se hem andermael quamen bespringen, en hy on-

Don QUICHOT dela MANCHA. 25
ondertuffchen Ridder geflagen was, fwoer hy
dat hy geen levende ziel fou over laten, behal-
ven alleen die den Heer Castelleyn fou belie-
ven. Den Waert daer op krijght een boeck
voor den dach, daer hy fijn haver en hoy in
aen teeckende, en beginnende gelijk als eeni-
ge woorden te lefen, gaf hy Don Quichot, die
vast op fijn knien lach, in het midden van het
lefen, een flach op den hals, en daer na een an-
der met fijn eygen Swaert, op de fchouder van
achteren, al voortgaende met prevelen en le-
fen. Dit gedaen zijnde, belast hy aen een van
de twee vrouwlieden die daer mede by ftonden,
hem het Swaert te gorden, die het felve met
een aerdigheydt, sonder lacchen, deed, met de-
fe woorden. Godt maecke u genade een geluc-
kigh Ridder, en geve hem geluck in het ftrij-
den. Don Quichot vraeghde haer na haren
naem, om te weten aen wie hy defe eer fchul-
digh was, alfoo hy haer meende deel van de
eer te doen hebben, die hy door fijn dapperen
arm verkrijgen fou. Sy antwoorde met groote
beleeftheydt dat men haer Trijn van Tolofa
noemde, en dat fe een dochter van een *Schoe-
lapper* van Toledo was, woonende ontrent de
plaets die men noemt *Sanchobienaya*, en dat fe
hem gereet was in aller manieren ten dienst te
zijn, en voor haer Heer te houwen. Don Qui-
chot verfocht haer, dat fe foo veel om fijnent
wil wilde doen, van fich voortaan met de naem
van Donna of Me-vrouw Tolofa te laten noe-
men. Dit beloofde zy, en terwijl bant hem de
ander de fpoor aen, met de welcke hy by na de

felve redenen had, die oock na haer naem gevraeght, tot antwoord gaf, dat se de Molinera of Mulderfche genoemt wierdt, alsoo se de dochter was van een eerlijck Mulder van Antequera, die oock gelijk de ander de naem van Me-vrouw aen nemen most, met veel aenbiedingen van dienst. Zijnde alsoo in der haest, de noyt gesiene Ceremonien van dese nieuwe Ridderfchap volbracht, viel yeder oogenblick voor hem te lanck, sich te Paert te sien, en avontueren te soecken. Hy dan sadelt met 'er haest sijn Ronzinant, en begeeft sich daer op, omhelvende sijnen Waert met de vreemste woorden en danckseggingen ter werelt, voor dese dienst aen hem beweien, die hem nu fiende buyten sijn huys, sijn gast niet schuldigh bleef, gebruyckende de beste woorden, en hooghdravenste manier van spreecken, die hy geleert had, en sonder eens te vragen na betaling, liet hem ter goeder uren heen gaen.

Het IV. Hoofstuck.

Het geen onsen Ridder gebeurde vertreckende uyt de Herbergh.

HEt was nu licht dach, wanneer Don Quichot uyt de Herbergh vertrock, soo wel te vreden soo lustigh en soo verheught van sich Ridder te sien, dat sijn voeten geen aerd raeckten, noch oock die van sijn Ronzinante soo hem docht. Doch beginnende te bedencken wat raedt hem sijn Waert gegeven had,

had, omtrent het versorgen van sulcke en diergelijke nootfaeckelijkheden, voornamenthijk van gelt en schoon linnen, besloot hy weder na huys te reysen, en sich aldaer van alle noodtdruft te versorgen, als oock van een Schiltknaep, daer hy een secker arbeydts-man in sijn buert toeschickte, die arm en wel begaeft met kinders was, doch evenwel tot dit ampt seer bequaem. En met dese gedachten draeyt hy sijn Paert dien wegh op, dat oock misschien den wegh ruyc-kende, meer scheen te vliegen als te gaen. Hy had niet lang gereden, wanneer hen docht dat hy aen sijn rechterhandt, uyt het dichtste van een Bos een klaechlijcke stem hoorde, gelijk als van yemandt die om hulp riep. Den hemel sy gedanckt (seyd daer op Don Quichot) voor de genade die my geschiedt, my soo terstont gelegent-heynt toeschickende, het geen ick aen mijn plicht schuldigh ben te verrichten. Dese klachten son-der twijfel, komen van yemandt die in benaut-heydt is, en mijn onderstant van nooden heeft) daer op wendende de toom daerwaerts, reedt daer henen daer hem docht dat de stem van daen quam. En niet lang had hy in het Bosch gere-den, of hy sach een Merry aen een, en een jong Man aen een anderen boom gebonden, die om-trent vijften jaren out mocht zijn, en dien selven was, die het geschreeuw had gemaect, en niet sonder reden, want een groven Boer, stont hem vast lustigh met een endt dags af te smeeren, voe-gende op yeder slach, dese bittere bestraffingen, liet toe, en swijght, daer den ander vast op toe riep, hy sou het sijn leven niet meer doen, om

Godts wil genade Meester ick sal het niet meer doen, ick sal beter voor mijn sien en soo voort. Don Quichot dit schoon werck vast aen siende, begoft met een toornige stem te roepen, onbeleefden en wreeden Ridder, ghy hebt daer goet slaen die sich niet verweren kan, maer klimt te Paert, en neemt u Lancie (want hy had oock een halve Lancie by hem, die tegen den boom stond, daer het Paert aen gebonden was) en ick sal u doen bekennen dat het bloodaers werck is dat ghy doet. Den Boer siende sich met dese gewapende figuer overvallen, die alreets de Lancie gevelt had, hielt sich nu al voor doot, maer sich keerende tot goede woorden, sey, Heer Ridder, desen lecker die ick daer straf is mijn knecht die my dient in het hoeden van een kudde Schapen, die ick hier omtrent hou te weyden, die soo sorgeloos is dat ick 'er alle dagen een van mis, en om dat ick hem daer over straf, gaet de schelm leggen dat ick hem sijn loon onthou, en soo waerachtigh als ick leef hy lieght het door sijn hart. Hoe durft ghy van liegen leggen in mijn tegenwoordigheydt stuccke boefs als ghy zijt (borst daer den Ridder op uyt) by de Son die ons beschijnt, ick sal u terstont met dese speer door en door loopen, betaelt hem terstont sonder tegen seggen of hy hondert duyfent &c. ick rijghje als een hoen aen een spit. Den ander trock sijn schouwer, en sonder langer dralen maeckte den jongen los, die van Don Quichot gevraeght hoe veel sijn Meester hem schuldigh was, antwoorde negen maenden, en yeder maent seven schellingen. Don Quichot begoft op te tellen, en

bevont

bevont dat de somme quam tot 63. schellingen, en beval daer op den Boer op staende voet den jongen te betalen, indien hy niet terstont het leven wilde laten. Den ander daer op verklaerde, swoer, by kruys en kras dat het soo veel niet en was, want hy moster noch af trecken dry paer schoenen die hy hem gegeven, en een schelling die hy hem verſchoten had, voortwee latingen, alsoo hy sieck was geweest. Dat is heel wel sey Don Quichot, maer dese schoenen en dat laetgelt, sal men reekenen tegen de slagen die ghy hem onschuldigh gegeven hebt, want heeft hy het leer van de schoenen gebroocken die ghy betaelt hebt, ghy hebt hem de huyl daer voor aen stucken gellagen, en heeft hem den Barbier wat bloedt ontrocken, als hy sieck was, dat heeft hy u gesont zijnde, weer met bloedt betaelt, in somma daer pas ick u niet voor toe. Maer sey den ander, ick heb tegenwoordigh geen gelt by my, maer laet Andries met my te huys komen, ick sal hem tot een duynt toe betalen. Met hem gaen, om de geheele werelt niet (seyd' Andries) want mijn Heer, soo haest sal hy my niet alleen hebben, of hy sal my villen als een tweede Sinte Bartholomeus. Hy sal niet antwoorde Don Quichot, mijn bevel sal hem genoegh wesen, want ick weet dat hy my ontsiet, oock vertrouw ick op de eed van sijnRidderschap die hy my gesworē heeft. Siet wel toe mijn Heer, antwoorde de jongē want mijn Meester is geēRidder, en heeft ook geē Ridderlijken order ontfangē, sijn naem is de rijke Juan Haldudo de Boer, nabuer van Quintanar. Daer is weynigh aen gelegen sey Don Quichot

die kunnen oock wel Ridderd zijn, behalven dat een yeder de Soon van sijn wercken is. Dat is al wel waer antwoorde Andries, maer wat sal ick veel seggen van mijn Meesters wercken, dewijl hy my mijn betaling onthout. Ick doe niet broeder Andries sey den Huysman, doet my de vrient-schap slechts en gaet met my, en ick sweer u by soo veel orders van Ridder-schappen als 'er in de werelt zijn, dat ick u tot een duyt toe betalen sal, en dat noch in goede stucken van achten, daer is weynigh aen gelegen sey Don Quichot, betaelt maer in schellingen, en daer ben ick wel mede te vreden, en fiet dat ghy volbrengt het geene ghy gefworen hebt, of ick sweer u by den selven eedt dat ick u sal komen soecken, en kastiiden, al waert dat ghy u onder de aerde verberghde: En of ghy begeerde te weten, wie u dat beveelt, en wie ghy hebt te gehoorsamen, soo kent aen my den vromen Ridder Don Quichot de la Mancha, de beschermmer der verongelijckten, en daer mede adieu, doch fiet dat ghy my niet te voren liecht, onder pene als boven. Met dese woorden stack hy sijn Ronzinante met spooren, en in korter tijt was hy uyt het gesicht. Den Boer ooghde hem na soo lang als hy kost, maer als hy sach dat hy nu een stuck weeghs uyt het Bosch was, keerde hy sich na sijn jongen, en seyde, kom hier Andries mijn Soon, ick sal u betalen dat ick u schuldigh ben, gelijk dien beschermmer van de bedruckten my heeft belast. Dat sweer ick je wel sey Andries, en 't sal oock best zijn dat ghy u Meester sijn bevel na komt, eerlijcken Ridder als hy is, o Heer geeft hem duysent jaer levens, of anders ghy hebt

hebt wel gehoort, wat hy gedreyght heeft, en ken ick hem te recht, hy sal 't wel doen. Dat weet ick mee wel, och lacy, sey den Boer, maer evenwel om de betaling grooter te maecken, moet ick de schult oock wat vermeerderen, en met een vatte hy Andries weder by de kop, bondt hem aen den selven boom, en gaf hem soo veel slagen, dat hy hem als voor doot liet. Roept nu dien Rechter van ongelijken tot u hulp, seigneur Andries, sey doen den Boer, en siet of hy u noch eens helpen sal, ick denck wel neen, alsoo ick van meening ben u het vel af te stroopen, gelijk ghy gevreesst hebt, evenwel maeckte hy hem eyndelijck los, en liet hem gaen, om sijnen Ridder te soecken. Andries ginck alsoo van hem huylende, en altemets vloeckende en sweerende, dat hy hem wel haest daer me op den hals komen sou, alsoo hy hem al den handel van stuckje tot beetje vertellen sou, en die sou wel maecken dat hy aen sijn gelt sou komen, en soo mocht hy al huylende heen gaen, latende het lacchen voor sijn Meester en op dese wijze bracht den vromen Don Quichot dese saeck ten eynde, rechtende niet slecht het ongelijk van Andries. Evenwel dacht hem dat hy sijn dingen wel ter deegh beschickt, en een geluckigh begintsel, aen sijn Ridderchap gegeven had. Aldus vergenoeght, reed hy vast na sijn Dorp toe, pratende met sich selven somwijlen; wel mocht ghy u geluckigh noemen, o schoone boven alle schoonen Dulcinea del Tobosa, dewijl ghy in u ootmoedichste onderdanigheyt een soo vermaerden en onverwinnelijken Ridder hebt, gelijk is en wesen sal, den al-

tijdt uwen Don Quichot de la Mancha, dewelcke (gelijck de gantsche werelt weet) nu alreets de Ridderlijcke orden ontfangen, en alreets de meeste overlast gewroocken heeft, dat oyt de onredelijckheydt selve, en wreedtheydt heeft aengerecht. Die seg ick het stael uyt de handen heeft doen vallen, van dien wreedten vyandt, die soo onbarmhertighlijck, die edelen jongen Prins handelde. Ondertusschen quam hy by een viersprong, sonder te weten wat wegh hy most in slaen. Maer terstont quam hem in gedachten, hoe de dolende Ridders by die gelegentheydt plachten te doen, waer over latende den vryen toom aen Ronzinante, liet hem gaen dien wegh die hy selve begeerde, die sijn ouden wegh volghde, dat is, die regel recht na de stal toe leyde. Hy omtrent twee mijlen voort getreden hebbende, ontdeckte een grooten trop volks, die gelijk men naderhant vernomen heeft, eenige Kooplieden van Toledo waren, die na Murcia reden om aldaer sijd' te koopen. Sy waren ses in het getal, met vier dienaers, rijdende met haer quitasolen of hooft-deckfels voor de Son, en noch dry stal-jongens te voet. nauwelicks had se Don Quichot in het oog, of hy beelde sich terstont, ick en weet wat vreemder avontuer in, en om die passagien die hy in sijn boecken gelesen had, na te volgen, nam hy 'er een van voor de vuyft. Hy dan na dat hy sich wel in de Zael geset, sijn Schilt voor de borst, en sijn Lancie op de dgie gevoeght had, stelde sich in het midden van den wegh, verwachtende tot dat dese Ridders (want daer

voor wilde hy defelve gehouden hebben) aen quamen, en als fe soo naby waren dat fe hem kosten hooren, riep hy toe, al de werelt hou ftal, indien al de werelt niet belijden wil, dat 'er in de geheele werelt geen fchoonder is als de Keyferin van Mancha, Dulcinea van Tobofa, de Kooplieden fagen en hoorden vreemt op, en bleven ftanen, verwondert, soo over de miffelijcke gedaente van onfen Ridder, als fijn redenen, die hem terftont te kennen gaven, dat den man niet wel met het hoofd bewaert was, waerom fy fich ftelden op hun gemack te fien, waer dit belijden en bekennen op uyt fou komen, en een van haer, dat een spotter was, riep hem weder toe, Heer Ridder, wy kennen dese goede Juffrouw niet, laet ons de felve fien, en indien fy foodanich is als ghy feght, fullen wy in goede meening belijden dat fy soo fchoon is. Sou ick u die toonen fey Don Quichot, dan fout ghy een soo blijckelijcke waerheydt wel goet te bekennen hebben, maer daer leght de faeck, dat ghy bekennen fult sonder fien, en niet alleen bekennen, maer fweeren en met eede bevestigen, of maect reeckening dat ghy met my ftrijden fult, hooveerdigen als ghy zijt; daerom komt een voor een, als Ridders betaemt, of al te faem gelijk, als het canaille is gewent, hier sta ick om u te verwachten, vertrouwende op mijn goede faeck. Heer Ridder, antwoorde den Koopman weer, ick bid u doorluchtigheydt, in naem van al dese Princen en Heeren die hier tegenwoordigh zijn, dat ghy (om onfe confcientien niet te belaften met een faeck te

beweerden die wy noyt gezien hebben, en te
 meer zijnde tot sulcken nadeel van de Keyse-
 rinnen en Koninginnen van Alcarria, of Estrama-
 dura) ons gelieft eenige afteekening van
 dese Princesse te toonen, al was het niet groo-
 ter als een terwen graen (want met den draet
 sullen wy het kluwen wel krijgen, en aen den
 klauw kent men den Leeuw) en wy sullen ver-
 genoeght zijn, en u genade garen in sijn ver-
 soeck voldoen. En boven dat, gelooft vryelijck
 dat wy soo seer op haer sy zijn dat al bleeck by
 het afbeeldsel dat ie scheel, of lam aen een hant,
 of gebochelt was, sullen wy evenwel tot haren
 besten seggen wat u believen sal. Hant, hant
 (riep Don Quichot wederom) botte schelmen
 als ghy zijt, spreekt ghy van handen, geen han-
 den zijn't, maer amber, en wat derft u snoode
 tong spreeken van scheel of gebocchelt, een
 pilaer is soo recht niet als zy. Maer ghy (ver-
 volghde hy geheel van toorn ontfteecken) sult
 betalen de heyloose blasphemie, die ghy tegen
 dese meer als menschelijcke schoonheydt hebt
 uytgestort, hier op steeckt hy sijn Paert met
 spooren, velt sijn Lancie, met sulck een gram-
 micheydt en geweld, tegen desen voorspraeck,
 dat indien ter goeder uyr sijn Paert ten halven
 wegen niet gestruyckelt en gevallen had, het
 souw 'er slecht uyt gezien hebben. Ronzinante
 dan valt, en werpt sijn Meester een goet stuck
 weeghs van hem, die hoe seer hy oock socht op
 te rijfen, de macht niet en had, soo belemmer-
 den hem sijn spooren, sijn Lancie, sijn Helmet
 en sijn Schilt, latende evenwel ondertusschen
 niet

niet na dese woorden uyt te bulderen, loopt niet snoode schelmen als ghy zijt, loopt maer niet, maer wacht een weynigh, het is mijn Paerts schult dat ick dit ongeluck heb, wacht maer een weynigh. Maer ondertuffchen een qua schelm van een stal-jongen, die al dit snorcken niet verdragen kost, loopt toe, neemt de Lancie op, breeckt se voor sijn knie aen stucken, en begint met een van de ende, soo vreeslijck op onsen Ridder te slaen, dat hy hen so weck en murw maecte als een gebraden ajuin, en wat sijn Meesters hem toe riepen dat hy sou op houwen, hy vraeghd'er niet na, maer nemende het eene stuck voor het ander na, ruste niet voor dat hyse al tot spaenders had gemaeckt, terwijl den armen ellendigen Don Quichot niet deed als vloecken, stormen, hemel en aerd' te dreygen, en de schelmsche Toovenaers die hem soo vervolghden te verfloecken. Eyndelijck den jongen moe van slaen, en de Kooplieden van roepen zijnde, volghden se gelijcker handt hun wech, hebbende goede stof om onder wegen wat te lacchen met den armen overwonnen Ridder, die sich eyndelijck vry siende, sijn best deed om op te staen, maer al om niet, want kost hy te voren cer hy soo veel slagen had gehad, niet op, hoe sou hy nou, daer hy soo veel houts te dragen had. Evenwel hy vertrooste sich selven in sijn ongeluck, wel wetende, dat dit de gewoonlijcke toevallen van de dolende Ridders waren, maer Ronzinant had al de schult te dragen.

Het V. Hoofstuck.

Verhandelende het vervolg van het ongeval van onsen Ridder.

Siende Don Quichot dat hy sich in der daet niet bewegen kost, begoft hy by sich selven op de een of de andere passagie van sijn foteboecken te dencken, en terstont schoot hem die van den Marquis van Mantua in den sin, wanneer Carlot hem in het geberchte gewont liet leggen, een historie die de kinderen van buyten kennen, en een *vade mecum* is van alle staljongens, doch voor de rest soo waerachtigh als de miraculen van Machomet. Evenwel dese passagie stont hem boven allen seer wel aen, waeron hy na dat hy sich wel lang gewentelt en gekeert had, mede op de selve maniere begoft,

*Waer zijt ghy vrouwen van mijn hart,
Hebt ghy geen deernis met mijn smart.
Of ghy en weet mijn onheyl niet,
Het geen u Ridder is geschiet;
Die hier in uwen dienst minjoot,
Leyt op der aerd' geslagen doot,
Of ghy zijt wreedt en obstinaet,
Dat u mijn spert niet aen en gaet.*

En op dese wijze vervolghde hy de geheele historien tot op de veerskens:

*O eel Marquis van Mantua
Mijn Oom en Heer, wat jammer sches.*

Wanneer juyst by geval een Boer van het Dorp van Don Quichot daer voorby quam, hebbende eenige sacken met terwe na de meulen gebracht, die siende desen ellendigen daer souytgestreckt, sich by hem voeghde, vragende wat hem deerde, en wie hy was. Don Quichot, die al meende dat het den Marquis van Mantua was, gaf anders geen antwoord, als dat hy al voortginck met sijn rijmen, tot dat hy al sijn swarigheden en de liefde van des Keyfers Soon tot sijn bruyt vertelt had, min noch meer als men in de historie leest. Den Huyfman hoorende al dese fottigheden, en eyndelijck het visier van den Helmet oplichtende, dat door het slaen heel ontheystert was, vaeghde hem het aengesicht af, alsoo hy het selve soo vol stof had, dat men hem niet bekennen kost, maer schoon zijnde, sach den Huyfman dat het sijnen gebuer was. ô mijn Heer Quichada, dat is, kinnebacken (want soo moet hy voor heen geheeten hebben gehad, al eer hy van een halve in een heelen sot verandert was) seyde den Huyfman wie heeft u soo getraecteert, maer den ander bleef al by sijn teem, en het revelen van sijn rijmen. Den Boer maeckte hem ten besten dat hy kost het borst stuck, en de ringkraech los, om te sien of hy oock eenige quetsueren had, maer hy vernam geen bloedt noch eenigh teecken van wonde. Hy deed sijn best om hem op te helpen, en bracht het eyndelijck met veel arbeydts soo veer, dat hy hem op sijn Ezel kreech, om dat de selve wat sachter van ganck was. Hy vergaderde de Wapenen by een tot de stucken van de Lancie in kluyts, en bontse

aen malkander, en gaf se Ronzinant te dragen, en nemende so de toom van het Paert in de eene, en het seel van den Ezel in de andere handt, begaf sich na het Dorp toe, droevigh zijnde, dese sotternijen van Don Quichot te hooren en te sien die het boven dat quaedt genoeg had, om sich op den Ezel te houden, en somwijlen van enckel smart steende, of hem de siel achter uyt wou; waer over den Huysman hem t'elkens vraeghde wat hem deerde, en wat quade geeft hem t'elkens dese vertellingen, en revelerijen in het hoofte bracht. Maer Don Quichot gaf hem geen antwoordt als in rijm, doch latende de andere historie varen, quam hy op den Moor Abindarraes, wanneer den Heer van Antequera Rodrigo de Narvaes hem gevangen wech voerde, eyndelijck als hem den Boer weder vraeghde hoe't met hem was, gaf hy hem de selve antwoordt die den gevangen Moor aen Rodrigo de Narvaes gaf, op de selve manier gelijk hy in de Diana van Monte Major gelesen had, 't geen alsoo wel te pas quam, dat den Boer hem met sijn revelen, ick weet niet waer wenschte, in voegen hy eyndelijck begoft te sien dat sijn nabuer stapel sot was, en sich te meer na huys haeste, om te eer van desen dwaes en raef kalder ontslagen te zijn, die hem tot een besluyt dit noch toe gaf: Weet ghy wel Heer Don Rodrigo de Narvaes, dat die schoone Xarifa, daer ick van gesproocken heb, nu is de bevallijcke Dulcinea van Tobosa, voor de welcke ick gedaen heb, doe, en doen sal, de braefste daden daer men in de geheele werelt van gehoort

hoort heeft, of hooren sal. Den Boergaf daer op dat antwoordt, mijn Heer fiet toch wie ghy voor hebt, och arm Man en sondaer als ick ben, ick ben niet dien Don Rodrigo, noch den Marquis van Mantua, maer Peter Alonso u buerman, noch ghy zijt oock Baldewijn, noch Moor, maer den eerlijcken vromen Heer Quinchada. Ick weet wel wie ick ben antwoorde Don Quichot, ick tart al de twaelf Pairs van Vranckrijck, en al de negen van de Faem, want al hun daden te samen gesmeect, zijn evenwel by de mijne niet te vergelijken. Aldus quamen sy cyndelijck op het vallen van den avont in hun Dorp, maer den Huysman wilde niet binnen komen, voor dat het heel duyfter was, op dat se desen Ridder niet souden sien, so qualijck als hy opgeseten was, ten laetsten duyfter geworden zijnde, komen sy in het Dorp, en Don Quichot in sijn huys, daer hy het al t'onderste boven vant, want den Pattoor, en den Barbier van het Dorp, beyde groote vrienden van Don Quichot, waren in huys, daer de oude Meyt vast haer ongeluck tegen vertelde, wat dunckt jou Heer Licentiaet, van het ongeval van mijn Meester, ses dagen is het dat wy noch hem noch sijn Paert gesien hebben, sijn Schilt sijn Lancie en sijn andere Wapenen sijn oock nergens te vinden, ongeluckige als ick ben, en het valt me seker in, dat die vervloecte boecken van avontueren die hy heeft, en nacht en dach leeft, sijn sinnen op de loop gebracht hebbē, want ick heb hem dickmael by sijn selven hooren seggen, dat hy met kracht mee een dolend Ridder wou wordē, en heen gaen

om avontueren te soecken, dat se den drommel halen moet, die sulck een edel verstant so schendig bedorven hebbē. Sijn Nicht deed vast deselve klachten, en voegde daer noch by, goede vrint Meester Nicolaes, (want so was dē naem van den Barbier) ick moet u nu seggen, dat ick mijn Oom dickmael gesien heb (als hy menichmael twee of dry dagen en nachten aen malkander had sitten lesen) sijn Swaert uyt trecken, en tegen de mueren te gaen schermen, en als hy dan moc geschermt was, en gevraecht wierd wat hy deed, gaf hy tot antwoord, dat hy vier Reusen als toorens had omgebracht, en het Sweet dat hem van alle kanten af liep, seyde' hy was het bloedt van de wonden die hy in den strijdt ontfangen had, en dan dronck hy een goet glas kout water, seggende dat dat so een seecker kottelijck water was, die hem de wijse Esquise toegebracht had, dat een groot Toovenaer, en sijn bysondere vrint was. Maer ick geef mijn selven al de schult, dat ick 'er niet eer in voorsien, en al die rasende boecken verbrant heb, want sy verdienen het soo wel als de alderketterachtigste dieder zijn. Ick ben oock van dat gevoelen sey den Priester, en men hoort den dach van morgen niet te laten over gaen, sonder publijcke en openbare straf daer over te doen, en dat om dat se oorfaeck van sulcke sottigheden zijn. Dit stont den Huyfman en Don Quichot vast aen en hoorden, 't welck den goeden man te meer verseeckerde in het gevoelen dat hy van sijn sieckte genomen had, en begoft daer op luytskeels uyt te roepen: Doet open voor den Ridder Baldewijn, en den

Mar-

Marquis van Mantua, die hier is swaerlijck gequetst, en voor den Moor Abendarraer, die den vromen Rodrigo de Narvaes gevangen leyt. Op dit roepen sprongen se altemael voor den dagh, en hieten den een sijn vrint den ander haer Meester en haer Oom wellekom, die noch op den Ezel sat, alsoo hy alleen daer niet kost af komen. Blijft van my (seyd' hy als se quamen toeloopen om hem te omhelsen) want ick ben door fout van mijn Paert swaerlijck gequetst, maer doet soo veel dat de wijse Urgande de onbekende terstont voor mijn bedt komt, om mijn wonden te genesen. Sieje nu wel seyd' de oude maeght, waer het mijn Meester schort, het hart getuyghde 't mijn al (gaet ghy maer voort mijn Heer) wy sullender wel forgh voor dragen, al is 'er die onbekende murgade niet by, de drommel hael (segh ick noch eens) dese rasende boecken, die u sinnen soo op de loop geholpen hebben. Aldus brachten se hem te bet, maer wat se fochten of niet sy vonden geen wonden; doch hy seyd' haer dat het lijf hier en daer gekneust was, alsoo hy een sware val met sijn Paert gedaen had, terwijl hy met thien starcke Ridders, de kloekste en desperaetste dier in de werelt mochten zijn, in het gevecht was geweest. Wel wel seyden Priester dit is weer het oude deuntje, wacht maer tot morgen, en eer het avondt wordt, weet ick raet met dese Ridders en avontueren. Sy mochten hem duyfsent dingen vragen, maer al wat hy antwoorde was geeft my te eten, en leght my te slapen, dit wiert soo gedaen, terwijl den Priester, van stuckje tot beetje den Huyfman af vraeghde,

vraeghde, hoe en waer hy hem gevonden had, die haer al den handel verhaelde, en de fottigheden die hy hem onderwegen had sien en hooren doen, 't welck het voornemé van den Priester, en Meester Nicolaes noch te meer versterckte, gelijk sy oock des anderen daegs malkander aenspraken, en te samen na het huys van Don Quichot gingé.

Het V l. Hooft-stuck.

Handelende van de strenge Inquisitie over de boecken van Don Quichot.

MAer onsen Ridder lach noch in sijn sachte rust, evenwel eyschten zy sijn Nicht de sleutels van sijn boeck-kamer af, daer se stonden die oorsaeck van dit quaet waren. Sy dan gingen binnen, gevolcht van de oude, en vonden daer meer als hondert stucks, groote wel gebonden en geconditioneerde boecken, behalven noch eenige kleynen. Maer de oude Maeght siende al desen hoop, ginck haestigh uyt de kamer, en haelden een schotel met wijwater en een quispel, en badt den Priester hy wilde de kamer wijen, want sey sy, een van al dese Toovenaers daer dese boecken vol van zijn, mocht ons tot vergelding van het geen wy hen pogen te doé, een quade part speelen. Den Licentiaet kost sich niet onthouden van lacchen over de eenvoudigheyt van de Decree, en beval met eenen den Barbier, hem de boecken een voor een toe te reycken, om te sien wat se waren, misschien mochtener eenige zijn, die soo harden doot niet verdient hadden. Neen neen sey de Nicht, spaerter niet een, want het is al eē volk, 't sal alderbest wesen dat men se door de venster op
de

de plaets werpt, dier mer een goet vier van stoccken kan, sonder dat ons de roock in de oogen bijten sal, dat vont de oude *Deern* oock goet, soo verbittert waren sy alle bey tegen dese onnoosele misdadigers, maer den *Priester* wilde daer toe niet verstaen, voor en aeer hy eerst den tijtel gelezen had. De eerste dan die hem *Meeſter Klaes* in de handen gaf, waren de vier eerste van *Amadis van Gaulen*. Dit is wat wonders sey den *Priester* dat dit de eerste zijn, want gelijk ick wel gehoort heb, dese zijn oock de eerste geweest die geschreven en uytgegeven zijn, en al de andere hebben haer ooripronck daer van genomen. Waerom my dunckt (onder verbetering) datmen dese als vindere van dese schadelicke secte, sonder verschooning ten viere verdoemt, Neen Heer sey den *Barbier* daer op, ick heb oock wel hooren seggen, dat het de beste zijn die oyt van dese nature gemaekt zijn, en daerom dunckt my dat men deselve als de uytsteekentste in hun kunst behoort te verschonon. Dat is oock waer sey den *Pastoor*, en om die reden dan, is hen het leven geschoncken. Laet ons die anderen sien die daer by staen, dit zijn de daden van *Esplandiaen*, wettigh Soon van *Amadis* sey *Meeſter Klaes*, ho ho antwoorde den *Priester*, desen Soon komt by den *Vader* niet te pas, doet my, daer dat venster op, en dit sal het begintfel zijn van het vier dat wy stoccken fullen. Dit wierdt soo gedaen, en den goeden *Esplandiaen* vloogh soo (sonder toovery) ten vensteren uyt op de plaets, daer hy met goede patientie na het vier lach te wachten, dat hem in een andere werelt helpen sou. Gaet al voort sey *Heerom*. Hier komt

komt Amadis van Grieken sey Meester Klaes, en ick geloof dat die heele rij van dat selve geslacht en die afkomst is, laetse altemael de selve sprong doen, sey den ander, want in spijt van de Koningin Pintiquiniestra, en den harder Darinel met al sijn verwarde harders klachten, ick sou se verbranden al laccher mijn eygen Vader boven op, indien hy anders mee in het gilt van Don Quichot was. Dit vond Meester Nicolæes, en den geheelen Raedt oock goet, en soo was het wegh daer mee, de oude nam den heelen hoop die al wat groot was, en wierpse van boven neer. Wat stuck is dat vraeghde den Priester, dat is Don Olivante de Laura, die dat boeck geschreven heeft, is de selve die het blom-hof geschreven heeft, en in der waerheydt ick sou niet weten te seggen, welck van tween, het waerschijnlijckste, of om beter te seggen het beste, of minste loogenachtigh is, dat wil ick alleen seggen, dat het met al sijn onnatuerlijckheden, de andere geselschap sal houden. Dit is Florismarte van Hircania sey Meester Klaes. Al was hy noch duysentmael Florismarte, en al was hy noch soo vreemt in de werelt gekomen, moet hy te vyer, met al sijn hardigheyt en drooge stijl. Dit ginck soo al mee sijn ganck. Dit is den Ridder Platir, sey den Barbier. Dat is een ouden gast sey den Priester, maer ick vind' daer niet in, dat hem van de doot kan bevrijden, voecht hem al by de rest, en dat wiert so na gekomen. Daer na quam den Ridder van het kruys om so heyligen naem wil sey den Priester soumen al veel doen, maer achter het kruys sit de Duyvel, al mee te vyer.

Mee-

Meeſter Klaes kreegh weer een ander voor de handt, en ſey dit is de ſpiegel der Ridderſchap, ick kan hem heel wel ſey den Licentiaet, laet hem heen gaen met ſijn Reynout van Montalbaen, ſijn vrienden en geſellen, dieſachtiger als Cacus ſelve, met de twaelf Pairs, en den hiſtorichrijver Turpin, en ick beloof u dat, ſy ſouden al mee de reſt geſelſchap houwen, 't en waer het een gedeelte van de viuding van den vermaerden Mateo Boyardo was, daer oock den braven Ariosto ſijn vonden uyt gemaect heeft, die of ghy mede in handen kreeght, behoudens dat hy een andere tael ſpreekt als ſijn eygen, wil ick niet een duyt voor ſijn leven geven. Maer in ſijn eygen ſpraeck wil ick 'er de hoet voor af nemen. In het Italiaenſch heb ick hem ſey den Barbier, maer ick verſta hem niet, 't fou oock niet goet zijn dat ghy hem verſtont, antwoorde den ander, en veel beter had dien Capiteyn gedaen, hem niet in Spangien gebrocht, noch overgeſet te hebben, alſoo hy hem veel van ſijn natuerlijke kracht heeft doen verlieſen, gelijk ſe gemeenlijk doen, die ſoodanige veerſen in andere veerſen overſetten, want hoe ſeer ſy oock hun beſt doen, kunnen ſyder de eerſte aerdigheyt niet weder in brengen. Ick ſegh u in der daet, datmen die en al die boecken die van die Franſche Ridderſchap ſchrijven, behoort in een droogen put te doen, om met gemak over te leggen wat men daer mede doen ſal, behalven alleen een Barnardo del Carpio, en noch een ander genaemt Ronceſvalles, die juyſt in mijn handen komt, die men verſtont met al de reſt behoort te verbranden,

sonder uytstel, al dit bevestighde Meester Nicolaes, als die wel wist dat den Priester de waerheyt soo lief had, en soo goeden Christen was, dat hy om de geheele werelt niet tegen sijn gemoet sou willen spreecken. Met eenen een ander boeck opslaende, bevonden dat het Palmerin van Oliven, en een ander daer neven, dat het Palmerin van Engelandt was. Met dien eersten, seyde den Pastoor, terstont na het vyer, dat 'er self de as niet van over en blijft, maer datmen dié ander als yets raers en seltsaems bewaert, alwaer het in sulck een kas, als Alexander gebruyckte, om de werken van Homerus in te bewaren. Dit boeck Compeer is te achten en dat om twee dingen, het eerste om dat het seer goet is, en het ander om datmē wil seggen dat seecker verstandigh Koninck van Portugael het selve sou gemaect hebben. Al die avontueren van het Slot van Miraguardes, zijn seer goet, en met groote konst gemaect. De redenen zijn beleef en klaer, en behouden seer wel de achting van die gene die spreeckt, en dat met groote eygenschap en verstant, soo segh ick dan behoudens u goedtduncken Meester Klaes, datmen dit met die van Amadis van Gaulen behoort te bewaren, en al de rest sonder onderscheyt te verbranden. Sacht sacht Compeer seyde Meester Nicolaes, hier heb ick de vermaerde Don Belianis, dit, met het tweede, derde, en vierde deel, heeft wel een weynigh rabarber van doen om de gal af te drijven, seyde den Priester, en men behoorde hem alieen te verlossen uyt het Kasteel van de Faem behalven andere onnatuerlijckheden meer, waer over men haer geven
mach

mach Termino Ultramarino, tijdt van bekeering, om daer nabarmhertigheydt of strengigheydt te oeffenen, daerom gevader neemt ghy se met u, doch op u hals laetse niemandt lesen. Seer wel (sey Meester Klaes) en sonder sich langer met lesen besich te houden belaste de Maeght, al de rest van de grooten te nemen, en daer mede na de plaets te loopen. Dit was geen doven geleyt, alsoo sy niet liever sach, en nemende seven of acht gelijk, wierpse soo al te samen op de plaets, door dien zijder soo veel teffens nam, viel 'er een uyt haer handen, voor de voeten van Meester Klaes, die de selve op nam, en bevont dat het den Ridder Tirante el Blanco was, wat wonder wat nieuws, riep den Barbier daer op uyt, hier hebben wy Tirante el Blanco, geeft'em my hier sey den ander, want ick maeck gissing een schat van vermaeck gevonden te hebben, hier is oock Don Quirieleyson van Montalbaen, een dapper Ridder, en sijn Broeder Thomas van Montalbaen, oock den Ridder Fonseca, met den strijt die den dapperen Detriante had met den Alano, en de loosheden van de jonckvrouw Plazer de Mivida, met de liefde en lagen van de Biuda Repozada, of geruste Weduwe, oock de Keyserin op haer schiltknaep Hipolytus verliest. Ick segh u in der waerheyd Compeer dat het van wegen sijn stijl het beste boeck ter werelt is, hier eten, slapen en sterven de Ridders in haer bedt, maecten testament eer se sterven, met andere natuerlijckheden, die men in al de andere niet en vint. Daerom hou ick hem die het gemaect heeft voor een man van verdienste, 't en ware hy

ande-

andere sotternijen gedaen had, die hem op de Galey gebracht hebben, neemt se met u en leeft se, en besiet of ick de waerheydt niet gesproocken heb. Dat sal geschieden sey Meeſter Klaes, maer wat sullen wy met dese kleene doen, die hier noch staen, die geloof ick niet dat van Ridderſchap schrijven, antwoorde den Prieſter, maer eer van poëſij, en met eenen der ſelver een op slaende, vant dat het was de Diana van Montemayor, en vervolghde (meenende dat al de anderen diergelijke waren) dese behoorden met de andere niet verbrant te worden, om dat se soo schadelijk als de anderen niet zijn, want het zijn boecken van verstant, onder verbetering. Ay Heer antwoorde de Nicht daer op, ick sou se al mee met de rest verbranden, want ick vrees, wanneer mijn Oom van dese sieckte van de Ridderſchap al sal genesen zijn, dat het hem weer sal in het hooft schieten harder te wordē, als hy dese blijft te lesen, gaende door de Bosſchen en velden singen als een sot, ja dat slimmer is, ick vrees dat hy wel tot de rijmerij mocht komen te vervallen, 't welck gelijk sommige seggen een ongeneeslijke siekten is. De dochter sey waer, antwoorde den Prieſter, en daerom laet ons onsen vrint dese gelegentheydt benemen, en om te beginnen met onsen Montemajor, ben ick van oordeel dat men hem niet behoorde te verbranden, maer dat men die geheele verhandeling van de wijſe Felicia, en het besworen water, met al de groote veersen daer af doet, en laet hem leven in vreden, met sin profa, en de eer van de eerste en voornaemste in diergelijke stoffe zijn. Hier

volcht

Don QUICHOT de la MANCHA. 49
volcht (seyd Meester Klaes) de Diana van Salmantino, en noch een ander van Gilpolo. Die van Salmantino (antwoorde den Priester) heeft niet als het vyer te verwachten, maer die van Gilpolo bewaert, soo wel als of se Apollo selver gemaect had, en soo laet ons voort gaen, want het begint laet te worden. Daer op kreegh den ander de thien boecken van het geluck der liefden in de handen die van Antonio de Lofrafo, dichter van Sardinien gemaect waren, by mijn Priesterschap sey den Paep, van de tijdt af dat Apollo Apollo, en de musen musen, en de dichters dichters zijn geweest, is 'er noyt aengener van die soort gemaect, want het is beter als oyt dat ick noch gesien heb. Die dat niet gelesen heeft mach niet seggen immermeer yets vermacckelijcx gelesen te hebben, geeft hem my hier Compeer, want ick bender blyer mee, als of men my een nieuwen rock gegeven had. Hy leyd hem alsoo met groot vermacck aen een kant, en Meester Klaes ging al voort. Hier volght ick weet niet wat harder van Iboria, Nimphen en ander tuygh, ja ja antwoorde den Licentiaet, men sal se de Meyt overgeven, sonder dat ick 'er vorder na vragen van hebben wil, want dat sou noyt gedaent werck zijn. Hier volght de Harder van Filida, sey Meester Niklaes; het is geen Harder maer een recht Hovelinck (berechte den Priester) datmen se bewaert als een kostelijcke schat. Dit groot boeck is de schat van verscheyde rijmerijen (sey den Barbier) was het soo groot niet het sou al veel beter wesen (seyd' den ander) men mach het

van eenige lammigheden fuyveren en soo bewaren, want den fchrijver is mijn goet vrient, oock ten aenfien van andere beter wercken die hy gemaect heeft. Dit is (vervolghde den Barbier) het Liedtboeck van Lopez Maldonado, dat is oock een vrient van my (antwoorde den ander) behalven dat zijn fijn veerfen goet, en de voyfkens soo aengenaem, dat fe betooveren die fe hooren, alleenigh hy is wat te wijdtloopigh in zijn Harders lieden, maer het goet is noyt te veel. Datmen fe bewaert by de andere. Wat boeck volghet daer vervolghde hy. De Galatea van Michiel de Cervantes, fey Meester Klaes, dien Man is ook lange jaré mijn vrint geweest, fe idē Paftoor en ik weet dat hy beter ervaren is in ongeluk, als in veerfen. Evenwel zijn boeck heeft yets goets in, hy stelt veel voor sonder besluyt te maecten, men behoort het tweede deel uyt te wachten dat hy belooft, en als hy dan beterschap doet, sal hy oock genade ontfangen, ondertuffchen hout hem in u kamer gevangen. Hier op kreegh hy dry te gelijk in handen de Araucana, van Don Alonso de Ercilla, de Austriade van Juan Rufo, gefworen van Cordoba, en de Monteferrat van Christoval de Virnes, dichter van Valencia, dese dry boecken (seyn den Licentiaet) zijn de beste die in Helden verfen, in dese tael gefchreven zijn, en hebben niet een hayr te wijcken voor de aldervermaertste van Italien, laetse ons bewaren als kostelijcke panden. Den Licentiaet begoft al moede te worden, wanneer den Barbier een boeck in de handen kreegh, de tranen van Angelica geroemt, het fouden de mijne geweest hebben, in-

dien

Don QUICHOT de la MANCHA. 51
dien wy dat haddé verbrant, sey den Pastoor, want
sijn schrijver is eē van de beste dichters der we-
relt, oock geluckigh in het oversetten van eeni-
ge vertellingen van Ovidius geweest.

Het VII. Hoofstuck.

*Van de tweede uyttocht van onsen Ridder Don Quichot
de la Mancha.*

TErwijl sy hier mede besich waren begoff
Don Quichot te roepen en te tieren hier
hier brave Ridders, hier is gelegentheyt
om de kracht van u dappere armen te toonen, of
anders de Hovelingen sullen het beste van het
Tourney hebben, sy dit hoorende, lieten hun
begonnen werck varen, en vlogen na dit geroep,
waerom men' gelooft dat sonder besien te zijn,
eenige van de beste boecken, als de Carolea, de
Leon van Spangnien, met de daden van den
Keyser, door Don Lois d'Avila geschreven, die
ongetwijffelt by de overige waren, onverdiert
tot het vyer gebracht wierden, die andersints
soo een hart vonnis niet souden gehad hebben.
Als se nu by Don Quichot quamen vonden sy
hem opgestaen, roepende en schreeuwende, hou-
wende en steeckende aen alle kanten, soo wac-
ker zijnde als of hy van geen slapen wist. Sy
vatten hem aen en brachten hem met geweld
wederom te bedde, en een weynigh gelegen
hebbende, en bedaert zijnde, begoff hy tegen
den Priester te spreken: Voorseker, mijn Heer
den Aertz-Bisschop Turpin, het is een groote

faut in dese diemen de twaelf pairs van Vranckrijck noemt, de eer van dit Tournoy aen de Ridders van het Hof te laten, na dat wy dolende Ridders dese dry dagen het beste hebben gehad. Swijght swijght Compeer sey den Priester de kans sal wel keeren, en morgen sal het misschien heel anders gaen, rust slechts desen dagh, want ick geloof dat u Genade seer vermoeyt, indien maer slechts niet gewont zijt. Gewont? Ter werelt niet antwoorde den ander, maer wel half te pletteren geslagen, want dien bastaert Roelandt, heeft my wacker met een heelen boom afgesmeert, en dat al uyt pure afgunst, om dat hy wel fiet dat ick my alleenigh tegen sijn dapperheydt derf stellen, maer ick sal geen Reynault van Montebaen heeten, indien ick het hem (so haest sal ick niet opgestaen zijn) niet betalen sel, in spijt van al sijn besweeringen en tooverijen, ondert usschen geeft my wat te eten, want ick weet dat ick het nu wel van nooden heb, en laet my dan met de rest begaen. Dit geschiede, en gegeten hebbende, begaf hy sich weer te slapen, staende de anderen verwondert over sijn sotternijen. Aldus ginck dien nacht over, en de verwesen en onverwesen boecken wierden ondert usschen al verbrandt, onder dewelcke oock sulcke waren, die wel een eeuwige gedachtenis verdienden, maer dit was hun ongeluckigh lot, ter oorfaeck van het schielijck roepen van Don Quichot, en soo bevantmen het spreekwoort waer te zijn, dat de onschuldige menighmael met de schuldige moeten lijden. Een van de beste middelen die se voor alldoe

voor hun vrint kosten vinden, was dat se de boeckkas abraecken, op dat met de oorfaeck het effect of uytwerckfel mocht op houden, en dat se hem wijs maecten, dat een seecker Toovenaer, kas, boecken en al had wech genomen, dit geschiede in al der haest. Twee dagen daer na, rees Don Quichot ten bedden uyt, en begaf sich weer na sijn boecken, maer alsoo hy de kas niet en vout, ginck hy al van de eene plaets tot den ander soecken; hy sloegh sijn handen, en sijn oogen hier en daer ionder een woort te spreken, maer na een goede wijl soeckens, vroegh hy de Maeght waer se gebleven waren, sy die al van te vooren wel onderrecht was, gaf tot antwoort, dat hy noch kas noch boecken behoefde te soecken, alsooder geen in huys meer waren, want (seyde sy) de Duyvel self heeft se wech gevoert, 't en was geen Duyvel voeght 'er de Nicht by, maer een schelmischen Toovenaer, die in een nacht, op een wolck quam aengevlogen, korts na dat mijn Oom vertrocken was, en leenende op een Serpent, daer een Ridder in stack, ginck hy in de kamer, sonder dat ick weet wat hy daer deed, maer na een korte tijt sagen wy hem door het dack heen uytvliegen, latende het huys vol roocks. En als wy toeliepen om te sien wat hy gedaen had, sagen wy noch kas noch boecken, alleenig heught ons noch dat dien schelmischen ouden man, op sijn vertreck over luydt riep, dat hy door een heymelijcke vyantschap die hy de Meester van dese boecken toedroegh, dese schade aen dit huys gedaen had, die men daer na wel vinden sou, hy seyde oock dat hy den wijzen

Munnaton genoemt wierdt. Frefton heeft hy willen ſeggen ſey Don Quichot daer op, ick weet niet ſey de Maeght, ja Frefton of Friton ſal het geweelt hebben, het ging altoos op een ton uyt. Dat is ſo, antwoorde hy, want ik weet dat het eē wijs Toovenaer, en een groot vyant van my is, en dat alleenigh om dat hy weet door ſijn wetenſchap, dat ik, gaende door de werelt, met eē Ridder, die ſijn vrint is, ſal komen te ſtrijdē, en hem te overwinnē, ſonder dat hy dat beletten kan, en daerom focckt hy my alle ſchade te doen die hy bedencken kan, maer laet hem begaen, hy heeft het hart niet te konnen beletten, dat den hemel geſchickt heeft. Daer is geen twijffel aen ſey de Nicht, maer wat beweeght u lieve Oom u ſelven in ſoo veel ongemack te ſtelien? Was het niet beter ſtil en geruſt te huys te blijven, en niet ſoo door de werelt te gaen, avontueren ſoecken? ſonder te dencken dat me veel van ſijn hayr laet? O ſoete Nicht ſey Don Quichot, hoe weynigh weet ghyder af, ick wil u dat verſeeckeren, dat hy die my maer het minſte hayr aen raectt, ſoo gepluckt ſal worden dat hyder niet een op ſijn kop noch aen ſijn mont houden ſal. Sy wilden daer niet vorders op antwoorden, want ſy ſagen wel dat hy begoft toornigh en gram te worden in deſer manieren bleef hy omtrent veerthien dagen by huys, ſonder te ſchijnen ſijn eerſten aen vanck te willen hervatten, geduerende welken tijdt hy kluchtige en vreemde vertellingen met ſijn twee Compceeren hielt, niet ſonder ſich ſomwijlen te beklagen over de ſchade die de werelt door deſe ſijn ledigheydt quam te lijden, dat

dat de doolende Ridder het noodighste dinck ter werelt waren, en dat hy den man sou zijn, die de selve weer sou te voorichijn brengen. Den Priester stelde sich daer somwijlen tegen, en somtijds volghde hy sijn sotheydt min of meer in, want andersints sou hy geen deegh met hem gedaen hebben. Geduerende dese tijdt; versocht Don Quichot een Huysman in sijn buert, een eerlijck man, (indien men anders een armen bloedt met dien naem magh nemen) maer daer weynigh verstant by was. Kortelijck, soo veel wist hy voor te brengen, en den goeden man soo schoon te spreucken, en soo veel te beloven, dat den armen hals voorpam met hem den tocht te doen, en den Ridder voor Schiltknaep te dienen. Onder andere dingen seyde hem Don Quichot, dat hy vryelijck mocht met hem gaen, want sulke dingē en avontueren vielender somwijlen of wel dickmaels voor, dat hy voor sijn moeyten ten minsten het een of het ander Eylant als Gouverneur te bestieren mocht krijgen. Door dese woorden en op die beloften, verliet Sancho (want soo was desen Huysman genoemt) sijn vrouw en kinderen, om met onsen Don Quichot te gaen dolen. Onder dies stelde desen order om eenigh gelt by een te krijgen, en verkoopende het een, versettende het ander, kreegh een tamelijcke somme te samen. Hy versagh sich vorders met een Rondas, dat hy van een goet vrient te leen kreegh, en verstellende sijn gebroocken Helmen besten dat hy kost, gaf sijn Schiltknaep te kennen, den dagh en de uyr, dat hy sich meende weder op den tocht te begeven, dat hy derhalven

versorgen sou het geen hem het meeste van noo-
 den was, en voor al een valies. Dese belofde al-
 les te doen, oock dat hy sijn Ezel sou gereet ma-
 ken, alsoo hy niet bequaem was om veel te voet
 te gaen. Dit van den Ezel gaf onsen Ridder veel
 vreemde gedachten, doende hem ten nauften
 overleggen, en bedencken, of hy oock ergens
 kost vinden, dat oyt Schiltknaep op een Ezel ge-
 reden had; maer al hoe wel hy doen geen be-
 dencken kost, wilde hy het daerom niet laten ach-
 ter blijven, alsoo hy wel haest verhoopte hem
 van het beste Paert te versorgen, dat oyt Schilt-
 knaep bereden had, en dat van den eersten onbe-
 leefden Ridder die hem voor komen sou. Hy
 versorghde oock hemden, en alle vordere noot-
 saeckelijckheydt, volgens den goeden raet van
 sijn Waert. Al dit gedaen zijnde, Sancho sonder
 affsheydt van vrouw of kinderen te nemen, en
 Don Quichot, sonder een woort tegen sijn Nicht
 of Maeght te spreken, begeven sich op een nacht
 te velt, rijdende by den doncker soo wel aen, dat
 se sich des morgens voor seecker hielden dat hen
 niemant vinden noch achterhalen sou. Sancho
 Pança reedt op sijn Ezel als een Patriarch, met
 sijn valies, en sijn paltsrock aen, met een onuyt-
 spreeckelijck verlangen, om sich Gouverneur te
 sien, van het Eylandt dat hem sijn Meester be-
 looft had. Don Quichot vant goet den selven
 wegh te nemen, die hy te voren genomen had, te
 weten, door de velden van Montiel, welcken
 wegh hem nu gemackelijcker viel, om dat het
 noch vroegh op den dagh was, en de Son soo seer
 niet stack als te voren. Sancho ondertusschen liet

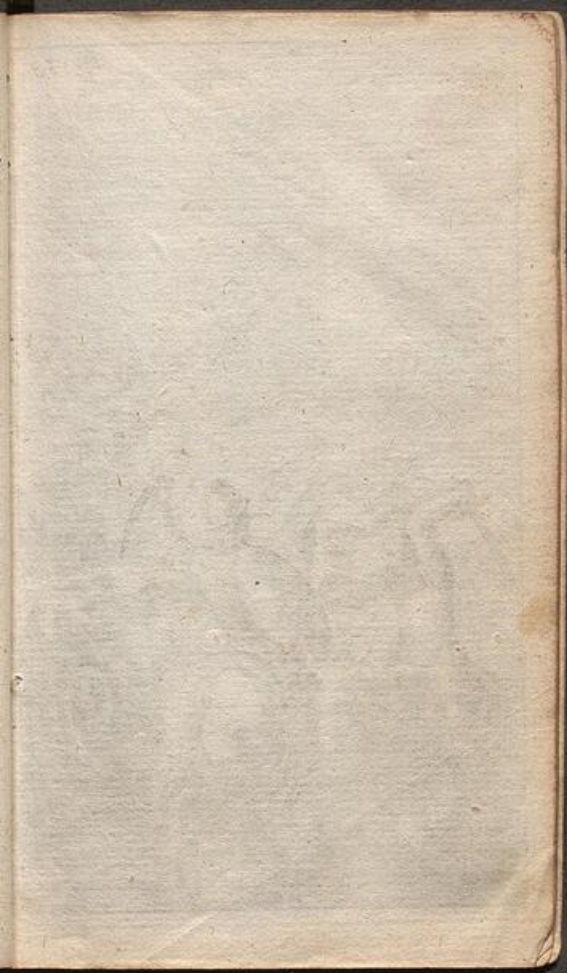
niet na sijn Heer te bidden, sijn beloften is wegen het Eylandt gedachtigh te zijn, want (liet hy hem duncken) hy wilt 'er wel raet toe om te bestieren, al was het soo groot als geheel Spangien. Don Quichot antwoorde hem daer op: Mijn vrint Sancho ghy moet weten, dat het een vast en out gebruyck by mijn voorfaten, de dolende Ridders geweest is, hun Schiltknepen de Eylanden en Koninckrijcken te geven die se wonnen, en ick houd' het daer voor, dat my dat oock niet missen sal, ja verhoop hen eer daer aitemael in te boven te gaen. Want sy ten meestendeel plegen soo lang te wachten tot dat hun Schiltknepen out en afgeslooft waren, en gaven se dan voor hun quade dagen, en noch slimmer nachten, den tijtel van Graef, of Marquis ten minsten van eenige plaetsen, of Lantschappen den een meer den ander minder. Maer indien wy beyde leven, het sou konnen gebeuren, al eer ses mael vier-entwintigh uren ten eynden zijn, dat ick sulck een Koninckrijck magh komen te winnen, daer noch eenige andere aen vast zijn, dat het my mocht in den sin komen u Koninck van het een of het ander te doen kroonen. En ghy hoeft het selve niet ver te werpen, want sulcke saecken, sulcke gevallen komen ons te voren, en dat self door noyt gesiene middelen, dat ick u noch meer sou konnen komen te beschicken, als ick u sou derven beloven. In dier voegen dan antwoorde Sancho Pança indien ick mocht komen Koninck te worden, door diergelijcke miraculen gelijk u genade gelieft te seggen, soo sou ten minsten mijn soete Juana Gutieres, of Janneke Wouters Kon-

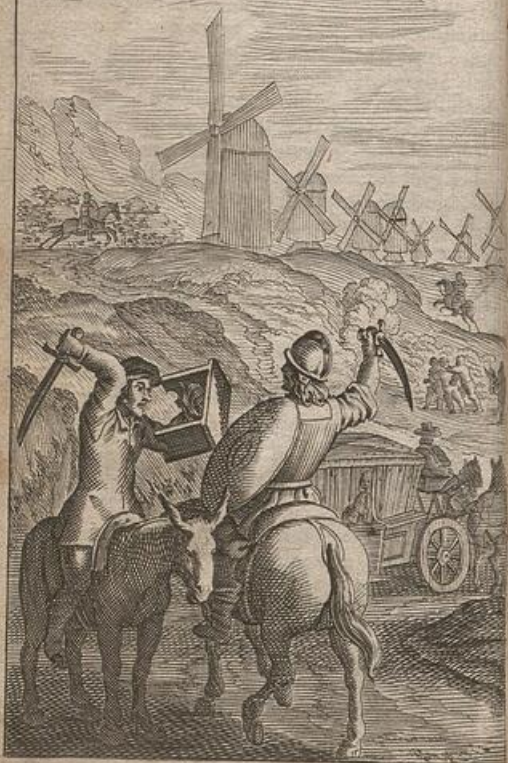
ningin, en mijn kinderen Infanten en Princen zijn. Daer twijffel ick aen antwoorde den Ridder, want al liet onsen Heer Koninckrijcken regenen, ick vrees dat 'er niet een op uwen Janne vallen sou. Om de waerheydt te seggen, sey Sancho, sy vraeght 'er oock niet een fier na, een Gravin sou haer beter gelijcken, en daer wil haer den Heer aen helpen. Bevceit ghy hem maer de saeck Sancho mijn vrint, vervolghde Don Quichot, en hy sal geven dat u en haer best passen sal. Evenwel acht u selven soo klein niet dat ghy u met minder als een Baroenschap laet paeyen. Dat sal ick oock niet doen sey den ander, voornamentlijck daer ick sulck een Heer aen u Genaden heb, die my wel sal weten te geven dat my nut is, en dat ick sal weten te krijgen.

Het VIII. Hooft-stuck.

Het goet geluck van onsen Ridder, in het volvoeren van de verschrickelijke avontuer van de Windt-Meulen, met andere dingen waerdigh en eeuwige gedachtenis.

Ondertusschen kreegh Don Quichot 30. of 40. Windt-Meulens in het gesicht, gelijk 'er van de selve eenige in de voorschreven velden staen, waer over hy tegen Sancho Pança sey, het geluck Sancho bevordert onse saecken self meerder als wy souden kunnen of mogen wenschen, want besiet me daer ginder eens die schoonen hoop verschrickelijke Reusen, met de welcke ick den strijdt sal aenvangen, en

en brengen hen al om den hals, om ons voor eerst met hun roof te verrijcken, want dit is een goeden Oorlogh, wanneer men dat snoode geslacht poeght van der aerden wech te doen. Wat Reusen vraeghde Sancho, die daer ginder staen met die lange armen, antwoorde sijn Heer. Och mijn Heer fiet te dedegen, dat ghy voor Reusen neemt zijn niet als soo veel Windt-Meulens, en de armen daer ghy van seghit, zijn de wiecken, die de steenen doen om gaen. Het is goet te sien antwoorde den ander, dat ghy in dese dingen onervaren zijt, ick segh u noch eens dat het Reusen zijn, en indien ghy vrees hebt, maeckt u van hier, en blijft terwijl in u gebeden, want ick ga heen om een swaren en ongelijke strijdt met hen te wagen. En daer mede stack hy sijn Ronzinant met spooren, sonder na het roepen of vermanen van Sancho te luysteren, want hy had het sich soo vast ingebeelt, dat 'er geen ontgeven aen en was, en self hoe dicht dat hy quam, bleef hy evenwel in de selve gedachten, en begoft al van veer te roepen, blijft staen ghy snoode en goddeloose Creaturen, blijft staen ghy Monsters, een Ridder is het die u bestrijden komt, ondertusschen alsoo de wint oprees, begollen de Molens om te gaen, 't welck hy siende, riep op nieuw, rept u vry, al had ghy soo veel armen als den Reus Briareus, sult ghyder evenwel u leven by laten. Dit te seggen, sijn gedachten tot sijn Dulcinea te keeren, en bedeckt met sijn Schilt, sijn Lancie gevelt dese schrickdieren aen te tasten, was een en selfden oogenblick, maer raekende met sijn Lancie tegen een van de wiecken, van den Meulen die hem

de naeste was, raeckte de selve in spaenderen, maer den Ridder sijn Paert wierden door het groot geweld te rugge een goet stuck weeghs in het velt gesmeten. Sancho bleef niet lang staen, maer soo veel als sijn Ezel hals streckt loopen kost, quam om sijn verslagen Heer bystant te doen, die hy in sulcker gestaltenis vant, dat hy hem niet bewegen kost, soo was het daer op aen gekomen. Godt bewaer ons sey den Schiltknaep heb ick het u niet van te vooren gefeght dat het geen Reusen maer Windt-Meulens waren, dat een yeder met my seggen sou, indien hy anders geen slagh daer van en hadt. Swijght mijn vrint Sancho antwoorde den Ridder, de saecken van den Oorlogh, meer als eenige anderen zijn ver-anderlijck, en soo is oock waerachtigh dat sijn Toovenaar Freston, die mijn kamer met de boecken wech genomen heeft, dese Reusen in Windt-Meulens verandert heeft, om my de eer van de overwinning te benemen, gelijk hy mijn doot vyandt is, maer wacht wacht sijn quade konsten sullen hem ten laetste weynigh tegens de deught van mijn Swaert helpen. Dat wil den hemel geven sey Sancho, en voort sijn Meester ophelpende, bracht soo veel te weegh dat hy weer op sijn Paert quam, dat mede half kreupel was van den val, en alsoo verhalende hun avontuer, vervolghden se haer wegh, na de steenen Poort toe, want daer sey Don Quichot souden sy genoeg vinden, ter oorfaeck van de geduerige passagie die daer is, evenwel stont hem qualijck aen dat hy geen Lancie had, maer sich bedenckende, seyde hy tegen Sancho, dat hy gelefen had, dat een Ridder

genaemt Don-Perez de Vargas, hebbende in een slagh sijn Swaert gebroocken, een tack van een Eycken boom gesneden, en met de selve fulcke daden gedaen, en soo veel Mooren geplettert had, dat hy zedert altoos Machuca met al sijn nakomelingen genoemt wierdt. Dit heb ick u daerom geseydt, om dat ick van den eersten Eycken boom die ick ontmoet, oock een goeden tack meen te houwen, die foodanigh sal zijn, dat ick 'er verhoop fulcke dingen mede te doen, dat ghy u voor geluckigh sult achten, de eer gehad te hebben, te mogen sien, dat andere nauwelijcks sullen willen gelooven. In 's Heeren naem sey Sancho, ick geloof het al gelijk u Genade seght, maer evenwel mijn Heer recht u wat op, want ghy hangt over de eene zijd', 't welck geloof ick van den val sal zijn, dat is soo in der daet, antwoorde den Ridder, en dat ick van geen pijn en klaegh, is daerom, om dat het geen Ridders past te steenen of te klagen, hoe swaerlijck dat se oock gewont zijn, al waert dat 'er de darmen uyt hingen. Indien dat soo is, antwoorde Sancho, heb ick daer niet op te antwoorden, evenwel behoefde 't mijn Heer om mijnent wil niet te laten, want het is mijn gewoonte, te klagen en te steenen van de minste pijn die ick heb, en dat kan ick niet laten, 't en waer dat de Schiltknapen soo wel als de Ridders, onder die wet begrepen waren. Don Quichot kost sich niet onthouden van lachen, over de eenvoudighent van sijn Schiltknaep, en derhalven gaf hy hem verlof te klagen en te kermen als het hem luste of niet en luste, alsof hy tot noch toe het tegendeel

niet gelezen had. Onder dies vermaende hem Sancho dat het tijdt om te eten was. Maer den Ridder antwoorde dat het hem noch niet en luste, doch dat hy eten mocht als het hem geliefde, met dit verlos schickte sich Sancho ten besten dat hy kost op sijn Ezel, en treckende uyt sijn knapsack, van de voorraet die hy mede genomen had, het geen hem goet dacht, reed soo al etende achter sijn Meester voort, en dat met sulck een finaeck, dat 'er yemandt de tanden souwen na gewatert hebben, voornamentlijck als hy de bottle aen de mont sette, en dronck dat hem de oogen over liepen, sonder evenwel sijn reys te verletten. En geduerende dit goet çier dat hy maecte, docht hy om geen belofte of toefegging van sijn Heer, maer achte sich alreets geluckigh soo gemakelijck avontueren te mogen soecken, en ondertusschen wel te eten en te drincken te hebben. Ondertusschen quam den nacht aen, die se overbrachten onder eenigh geboomt, van een der welcker den Ridder een droogen tack afbrack, om hem voor een Lancie te dienen, maeckende het yser daer aen vast dat hy van de gebroocken Lancie afgenomen had. Dien geheelen nacht kost Don Quichot niet een oogh toe doen, denckende geduerigh om sijn Dulcinea van Toboso, om sich te voegen na de gewoonte van de doolende Ridders, die wel gewent waren veel nachten achter een sonder slapen, in de wildernissen door te brengen, onderhoudende alleenigh hun gedachten met hun beminden. Maer met Sancho was het heel anders, die alsoo hy het lijf dicht had, sliep maer eenen
slaep

slaep tot aen den morgen toe, ja hy had een heel
 gat in den dagh geslapen (indien hem sijn Heer
 niet had opgeweckt) alhoewel de stralen van de
 Son hem in den aers sicheenen, en het gevogelte
 op het vermaeckelijckste speelde en song, dat al-
 leen yemant de vaeck uyt de oogen sou gebracht
 hebben. In het opstaen, seyde hy sijn botelle al-
 dereerst goeden morgen, die hy bevont dat in
 sijn laetste ontbijten al vry gelicht was, 't welck
 hem niet weynigh bedroefde, alsoo hy niet wist
 waermen soo haest dat gebreck weer sou kon-
 nen herstellen. Don Quichot wilde niet ontbij-
 ten, alsoo hy, gelijk geseght is, genoegh had
 aen sijn verliefde gedachten. Aldus vervolgen-
 den se hun wegh na de voornoemde Poort, en
 kregen deselve omtrent ten negen uyren in het
 gesicht. Alhier (sey Don Quichot siende de ge-
 wenste plaets) konden wy Sancho mijn vrint,
 tot den elleboogh toe, in die dingen domineren
 diemen avontueren noemt. Maer fiet toe, dat,
 al fiet ghy my in het grootste gevaer ter werelt,
 ghy geen handt aen u geweer slaet om my te
 helpen, 'ten waer ghy saeght dat 'er eenigh
 schuym van volck en Canaille onder was, want
 in su'cken gelegentheydt staet het u vry, doch
 tegen Ridder is het u geensints geoorloft vol-
 gens de wetten van de Ridderchap ter tijdt toe
 dat ghy selfs mede Ridder zijt. Weest vry ver-
 seeckert mijn Heer (antwoorde den vromen
 Sancho) dat ick mijn handen wel sal t'huys hou-
 den, alleenigh om u Genaden niet ongehoor-
 saem te zijn, en behalven dat ben ick van mijn
 jelf geen vechter, ja eer een doot vyandt van alle
 twist

twist en gekijf, evenwel wat aengaet mijn lijf te verweeren, pas ick niet veel op die wetten, alsoo ons dat de goddelijcke en natuerlijcke toe laten. Dat sta ick u mede toe (sey den Ridder) maer aengaende tegen eenigh Ridder, sult ghy u natuer hebben te bedwingen. Ick segh u noch eens antwoorde Sancho, dat ick u bevelen houden sal, soo wel of het een Heyligen dagh was. Terwijl dat se in dese redenen waren, ontdeckten se op den wegh twee Monnicken van der Benedickten Order, sittende op twee Muyl-Ezels soo hoogh als Dromedarisen, met hun reysrocken en quitasolen of hoofddeckfels. Achter haer volghde een Karos, met noch vier of vijf andere te Paert, beneffens twee stal-jongens te voet. In de Karos was, gelijk men naderhandt vernomen heeft, een Biskaysche Juffrouw, die na Sivilien by haer Man trock, die in een aensienlijcke staet na Indien voer. De twee Geestelijcken gingen niet met haer, alhoewel sy den selven wegh hielden. Soo haest had se Don Quichot niet gesien, of hy sey tegen Sancho, of ick ben bedrogen, of hier komt de vermaerste avontuer daer men oyt van gehoort heeft. Want die twee swartrocken die daer aen komen, zijn ongetwijfelt twee Toovenaers, die eenige Princesen in die Koets gevangen leyden, derhalven is my noodigh, na al mijn voornemen dat boose stuck te beletten. Dit sal noch slimmer zijn als de Wint-meulens sey Sancho, siet wel toe Heer wat ghy doet, want die twee mannen zijn Benedictiner Monnicken, en in de Karos is sonder twijfel, eenigh reysend volck. Siet ghy wat ghy segh,

seght, sey den ander, ick sie wel wat ick doe, het
 is den Duyvel die u bedriecht, heb ick u niet
 meer geleyt dat ghy u weynigh op dese dingen
 verstaet. Het geen ick segh is de waerheydt, en
 dat sult ghy terstont sien. Hier mede stelde hy
 sich in het midden van den wegh daer de Mon-
 nicken door mosten, en als dese soo dicht qua-
 men dat se hem kosten hooren, riep hy overluyt,
 ghy duyvelsche generatie als ghy zijt, geeft my
 op de staende voet over die Princeffen, die ghy in
 die Karos met geweld gevangen voert, 't en sy
 ghy liever van mijn handen wilt sterven, tot een
 rechtvaerdige straf, voor u onrechtveerdige
 wercken. De Monnicken hielden kort staende,
 soo verwondert van de vreemde gedaente, als de
 woorden van den Ridder, daer se tot antwoord op-
 gaven: Heer Ridder wy zijn geensints die Duy-
 velsche generatie die ghy noemt, maer twee Gee-
 stelijcken van St. Benedictus, en gaen onsen
 wegh, en of'er in die Karos yemandt is of niet,
 die (gelijck ghy seght) gevangen wegh gevoert
 wordt, daer weten wy niet van te seggen. Hier
 helpen geen schoone woorden, antwoorde (Don
 Quichot) vervloecte canaille als ghy zijt, en
 sonder langer te wachten gaf sijn Paert de spoo-
 ren, leyd' sijn Lancie in de rust, stelde sich tegen
 den eersten van de Monnicken met sulcken fury,
 dat indien sich den ander niet van sijn Muyl af-
 geworpen had, hy tegen wil en danck de aerde
 sou hebben moeten kussen, en misschien met
 meer ongemack. Den ander dit siende, smet
 sijn hiel in de zy van de sijne, en begaf sich op
 de loop soo dapper als hy kost. Sancho die den
 ander

ander ter aerden gevallen sagh, reedt sijn best daer
 na toe, en begoft hem al uyt te schudden, wanneer
 ondertusschen, de twee stal-knechts aenquamen,
 die hem vraeghden waerom hy den Heer uyt-
 trock? Sancho antwoorde dat hem het selve wet-
 tigh toe quam, als zijnde plondering, en de buyt
 van den strijt, die sijn Heer Don Quichot met de-
 sen verslagen gehadt en gewonnen had. De ande-
 re die geen jock kosten verstaen, en niet wisten
 wat hy van strijt, buyt, en plondering wilde seg-
 gen, (siende dat Don Quichot ver van daer, by de
 Karos was, spreeckende met de Juffrouwen) vie-
 len den armen Sancho op het lijf, smeten hem on-
 der voet, en sonder hem een hayr in sijn Baert te
 laten, knuffelden hem soo dapper, dat se den ar-
 men hals uytgestreckt lieten leggen, adem en
 krachteloos. Den Monick ondertusschen, maecte
 sich flux op de been, en heel verslagen en als
 een doot in sijn aengesicht, klom met 'er haest op
 sijn Muyl, en volghde sijn macker na, soo hart als
 hy reanen kost, die hem een goet stuck weeghs
 van daer stont te wachten, en sonder lang te toe-
 ven, vervolghden gelijckerhandt hun wegh,
 maeckende meer kruycen, als of haer den Duy-
 vel achter aen was. Ondertusschen bevant sich
 onsen Ridder by de Karos, spreeckende met de
 Juffrouw op dese wijze: U doorluchtige schoon-
 heydt Me-vrouw magh nu met haer persoon
 doen het geen haer sal gelieven, alsoo de hoogh-
 moedt, van die u dus tegen u wil weghgevoert
 heeft, ter aerden leyt, door dese mijn stercke arm
 ter neder geslagen, en op dat ghy geen moeyten
 sult behoeven te doen, om na mijn naem te ver-
 nemen,

nemen, soo weet dat ick genoemt ben Don Quichot de la Mancha, doolend' Ridder, en gevangen van de schoonheyt van de onvergelyckelijke Vrouw Dulcinea van Toboso, en tot voldoening van de weldaet die u Doorluchtigheyt van my ontfangen heeft, begeer ick niet anders als dat ghy weder keert na Toboso, en u van mijnent wegen aen deselve Vrou van mijn hart vertoont, en haer laet weten wat ick voor u vryheyt gedaen heb. Al het geen Don Quichot seyde, hoorde een Schiltknaep een van die by de Karos waren, dat een Biscayer was, en merckende dat den Ridder niet begeerde dat se met de Karos hun wegh souden vervolgen, maer dat hy in tegendeel wilde dat se wederom te rugge souden trecken na Toboso, maeckte sich by Don Quichot, en grijpende sijn Lancie, sey tegē hem in quade tael gaet heen ghy Ridder voor sirt felten, want by dit en dat, indien ghy de Karos niet varē laet, ick sal u den beck breken, dat u dit en dat hael. Dit verstont onsen Ridder wel, en gaf daerom tot antwoord. Indiē ghy eē Ridder waert so wel als ghy geen en zijt, ick had u al lang de straf gegeve die gy waerdigh zijt, snoonden bengel als ghy zijt. Den Biscayer daer op. ick geē Ridder? Ick sweer dat ghy dat door uwen magerē hals lieght, hebt ghy slechts het hart u Lancie te roeren, en hant aen het geweer te slaen, ick bruydy van boven neer in het water, ick ben een Biscayer te lant, en eē Ridder te water, daerom gy lieght het duy sentmael, en wacht dy meer sulcke woordē te spreken. Wy sullent sien (sey de blinde) antwoorde daer op den geterghde Don Quichot, en werpende terstont sijn Lancie ter aerden, trock

van leer, vat zijn Schilt, en maecte sich na den Biscayer, van meening hem het leven te beroven. Den ander fiende hem komen, en sich niet wel konnende op zijn Muyl betrouwen, dat een van de quaetste slagh van die van Alquiler was, sagh geen beter kans als sich by de Karos te maecken, en nemende daer een sitbanck uyt, gebruyekte die voor een Schilt, en daer mee zijn Swaert treckende gingen malkander als twee gesworen vyanden te keer. De andere wilden se bevredigen, maer al om niet, want den Biscayer swoer, indien se hem niet lieten begaen, hy wilden 'er self altemael tot zijn Vrouw toe in kluyden beek breecken. De Juffrouw niet weynigh daer door verschrickt, gebodt den Koetsier een weynigh ter zijden af te rijden, en bleef soo van verren het spel staen aensien. Ondertasschen gaf den Biscayer een geweldigen slagh op zijn Schilt die hy kloofde tot de riem toe, alsoo hy se schoon vout. Don Quichot gevoelende dien swaren slagh, gaf een grooten roep. *o* Vrouw van mijn ziel, blom van de schoonheydt Dulcinea, helpt nu u Ridder, die om uwent wil sich selven in dit gevaer bevindt. Dit te seggen zijn Swaert op te heffen, sich met zijn Schilt te bedecken, en den Biscayer toe te varen, was al een oogenblick, van meening met een slagh een eynde van de strijt te maecken. Den Biscayer was van de selve meening, en hielt sich alsoo met zijn banck bedeckt, sonder zijn Muyl of aen de een of aen de andere kant te derven wenden, die nu alreets, als sulcken handel ongewent, na zijn adem stont en hijghde, sonder een voet te kunnen voort setten.

Aldus gelijk gefeght is, quam onsen Ridder den Biscayer by, met het Swaert op geheven, met meening, gelijk hy by sich selven gesworen had, hem mi den door te houwen, en in sulcker manieren bleef den dapperen Biscayer oock staen, in voegen de aenschouwers lang in duyfent vreesen bleven staen, sonder te weten wat dese schrickelijke slagen noch souden uyt wercken. Self de Jonckvrouw deed duyfent beloften, aen de beelden die haer in den sin schooten, om haer Schiltknaep te bevrijen, en haer mede te verlossen van het groot gevaer daer se sich in bevonden. Maer de swarigheydt is dat op dit punt, en na het aenmercken van dese gestaltenis, den Autheur van dese Historie afbreekt, sonder dat ick dies aengacnde meer kan geschreven vinden, als alleen het geen tot noch toe gefeght is. Wel is waer dat den tweeden schrijver van dese wonderlijke geschiedenis, niet konnende gelooven dat sulck een treffelijcken saeck sou onvervolght, en alsoo in het vergeten blijven, en datmen niet een tittelken daer van in de Archiven en papieren van Mancha sou gevonden hebben, de moedt evenwel niet wilde verloren geven, om het selve uyt te vinden, tot dat eyndelijck den hemel hem gunstigh zijnde, hy daer van gevonden heeft, het selve dat wy in dit volgende tweede boeck fullen verhalen.

T W E E D E D E E L
 Van den verftandigen Ridder
 Don QUICHOT de la MANCHA.

Het IX. Hooft-ftuck.

*In het welke de vreesfelijcke en affchouwelijcke strijt
 van den dapperen Biscayer en den vromen Don
 Quichot ten eynde wort gebracht.*

WY hebben in het eerste deel gelaten dese twee dappere Campioenen met de bloote Swaerden tegen malkander opgeheven, in manieren om twee vreesfelijcke slagen te doen, sulcke als ten minsten den een en den ander van boven tot beneden, niet anders als een Granaet-appel stonden van een te houden, en dese loffelijcke geschiedenis aen die plaets afgebroocken, sonder dat ons den schrijver heeft te kennen willen geven, waer men het overige sou mogen vinden. Dit heeft my (gelijck wel te dencken is) groot verdriet toe gebracht, alsoo de smaeck van soo weynigh te lesen, in onlust verkeert wiert, in het overdencken van de duystere wegh, om tot het overige te geraccken. Het scheen my een ongemackelijcke saeck, en een onbehoorlijckheyt, dat soo een vermaert Ridder, niet den een of den anderen wijfen sou gehad hebben, die sijn wonderlijcke en noyt gesiene daden mocht beschrijven, 't geen noch niemant van de doolende Ridders gebeurt is, want yeder had ten

min-

minsten een of twee van sulcke wijsen op sijn hant, die niet alleen haer daden, maer self hun gedachten beschreven hebben, hoe duyster de selve oock mochten wesen. En in der daet het sou een groot ongeval voor desen Helt geweest hebben, indien hem alleenigh had ontbroocken, 't geen Platir en andere diergelijcke soo overvloedigh hebben gehad. En daerom kost ick niet geloo- ven dat sulcke lofflijcke dingen souden onbe- schreven en met so weynigh afgebroken en ver- minckt zijn, voornamentlijck daermen weet wat hy al uytgestaen heeft, hoe hy over bergh over dal gesweeft en gesworven heeft, met sijn onbe- smette maeghdom aen sijn zy. Door dese gedach- te dan heb ick geen arbeyt ontsien, geen moeytē gespaert, om tot een goet eynde van mijn voor- nemen te komen, en het sou al om niet geweest zijn, indien den hemel, het geval, en de goede for- tuyn my niet geholpen hadden, doch het ge- luckte my in deser manieren. Zijnde een seecke- ren dagh in de Alcaqua van Toledo, komt 'er een kleyne jongen met eenige blauwe boeckskens en Cartebelleken te koop, en alsoo ick van natuer nieuwsgierigh ben om alles te doorsnuffelen, hoe kleyn en veracht het oock sou mogen zijn, al waren 't briefkens van de straet, en uyt het vuilnis vat, vant ick 'er onder anderen eenige papieren, die in Arabische tael geschreven wa- ren, en alsoo ick in de selve tael niet ervaren was, sagh ick rontsom na den een of den an- deren Mooriske, die my de selve te voren mocht lesen, 't welck my terstont wel geluckte, en geluckt sou hebben, al had het in een beter en
ouder

ouder tael geweest. Soo kreegh ick 'er eyndelijck een by de vodden, die nemende het boeck in de handen, het selve terstont te midden open sloegh, die na dat hy een weynigh gelesen had, begoit te lacchen. Terstont vraeghde ick hem wat het was, en hy antwoorde my dat het was, om eenige aenteeckeningen die hy op de kant gesien had. Ick badt hem my te seggen wat het was, die daer op antwoorde sonder evenwel van lacchen af te laten, dat hy daer als een Nota bene gevonden had dese woorden in substantie: Dese Dulcinea van Tobosa, soo menighmael in dese historie aengeroert, wordt geseght de beste handt gehadt te hebben, om Verckens te fouten, die eenige jonckvrouw in het heele lant mocht hebben. Ick bleef verbaest staen, hoorende den naem van Dulcinea, alsoo my terstont in viel, of het onsen Heer hebben wou, dat dit voorseecker was het geen ick soo lang gesocht had, namentlijck de lang gewenste historie van Don Quichot. Daer op bad ick hem dat hy den tijtel eens sou willen lesen, die het selve deed', lesende den inhoudt *ex tempore* uyt het Arabisch in Castillaens. Het luyde alsoo historie van Don Quichot de la Mancha, beschreven door Cide Hamet Benengeli, Arabisch historischrijver. Hier was my bysonder verstant van nooden, om te bedecken het genoeg dat ick schepte sulcks te aenhooren, en gaende terstont by den jongen, kocht hem al de Cartabellen en brieven af voor een halven schelling aen gelt. Bly was ick, want had den lekker de waerdigheydt geweten, ick was 'er met thien mael soo veel niet afgekomen. Terstont begaf ick my met den Mo-

risk

risk na de groote Kerck toe, en verfocht hem of hy my al den bocht in goet Castellaens wou oversetten, sonder een jota te failgeren, belovende hem daer voor sijnen vollen eysch te geven, Wy accordeerden op twee korven Rafijnen, en twee sefters Tarwe, en daer voor beloofde hy my de selve te leveren soo wel gedaen, en met sulcken kortheydt, als yemandt in de werelt. Maer ick om sulck een gelegentheydt niet te laten verloren gaen, bracht hem in mijn huys, daer hy in minder als ses weecken tijts het werck af hackte, en dat op sulck een wijs, als volght. In het eerste blat stont de voorverhaelde strijt seer konstigh naer het leven afgebeelt, zijnde beyde in sulck een gestaltenis als wy verhaelt hebben, de Swaerden opgeheven, en den een met sijn Schilt, den ander met sijn sitbanck bedeckt, en den Muyl van den Biscayer soo wel uytgebeelt, dat men van een musquet-schoot veer sou gesien en geseght hebben, dat hy van Alquiler was. Onder aen den voet van den Biscayer stond Don Sancho de Azpetia, 't welck ongetwijffelt sijn naem most geweest zijn, en onder aen de voeten van Ronzinate stont Don Quichot de la Mancha. En dit Paert was mede soo konstigh afgebeelt, soo lang en mager, en de beenen soo uytstekende, dat hy het hem niet had behoeven te schamen, al had hy het Paert van de doot geweest. In voegen het alles met sijn naem en eygenschappen over een quam. Dicht daer by stont Sancho Pança, houdende 't seel van sijn grauwtje in de handt, en onder sijn voeten stont mee geschreven Sancho pensse, 't welck voorseecker

qualijck gestelt moet geweest zijn, 't en waer dat den sautheur daer mede had willen afbeelden en als met significative woorden te kennen geven, dat hy een dickbuyck was, en in sulck een gestaltenis stont hy oock, kort van persoon, groot van hooft, krom van beenen, en dick van buyck, maer wy houden ons by den naem van Pança, die wy aldermeest vinden, hoewel de andere mede somtijts wel gevonden wort.

Andere kleenigheden stondener meer by, doch om dat de selve van minder importancie zijn, gaen wy se voorby, behalven dat se weynigh helpen tot de waerachtigheyt van onse historie, want alle waerheydt is prijsfelijck. Want indien aengaende van de waerachtigheyt yets hier tegen sou konnen voort gebracht worden, dat sou alleenigh zijn, dat den schrijver een Arabier is geweest, die sich meersterlijck op het liegen verstaen. Maer wederom, voor soo veel deselve onse bittere vyanden zijn, sou men eer mogen gelooven dat se de saeck vermindert, als vermeerdert hebben. En dit dunckt my dat ick klaerlijck sien kan, want daer hy behoorde sijn stijl te verheffen, tot lof van een soo doorluchtigen Ridder, daer gact hy het selve stillekens voorby, 't welck niet alleen qualijck gedaen, maer oock gedacht is, alsoo het betaemt dat een history-schrijver punctuel, waerachtigh en onpartijdigh is, in voegen geen insichten noch van vrees noch van hoop, noch van liefde noch van haet, hem mogen buygen. En sulcke is alleen, navolghster van de tijdt, schatkist der mannelijcke wercken, en getuyge van het voorgaende, en

voorbeelt voor het toekomende. En in dese weet ick dat men al die vereifchen vinden fal. En indien 'er yets magh komen te ontbreecken, hou ick het daer voor, dat het meer gefchiet is door afgunft van den fchrijver, als gebreck van ftoffe. Eyndelijck dan, het tweede boeck volgens de overfetting, luyde aldus:

Zijnde dan aldus de twee fnijdende Swaerden van onse twee helden om hoogh geheven, fcheen het niet anders, of fy dreyghden hemel en aerd haer uyterfte onderganck, foodanigh was hun gefaltenis, en foo liet fich defen handel aenfien. Den eerfte die neder quam was den vergramden Biscayer, dewelcke met fulck een groot geweld toe floegh, dat indien hem het Swaert niet in de handt om had gedraeyt, dien flagh, ick fegh dien flagh fou een endt van den ftrijdt, en van het leven van Don Quichot gemaeckt hebben. Maer het goet geluck 't welck hem voor grooter dingen bewaerde, verdraeyde het geweer van fijn verbitterden vyandt, in voegen het felve vallende op de fliicker zijde van fijn Helmet, daer evenwel geen andere fchade deed', als alleen die geheele zy te ontwapenen, nemende een groot ftuuck van den Helmet mede, met de helft van fijn een oor, 't welck al te famen met malkander par compagnie ter aerdē viel, latende den armen Don Quichot, leelijck ontheystert. ô grooten Jupiter, wie fou hier machtigh zijn te verklaren, de verbitterde, rafende gramfchap van onsen onverwinnelijcken Don Quichot, fiende fich foodanigh gehandelt, ick fegh niet meer, als alleenigh dat hy fich in de ftegelreep wederom

Op lichtende, en sijn Swaert in bey sijn handen nemende, met sulck een geweld op den Biscayer sloegh, dat sijn alderlaetste oogenblick scheen voor handen te zijn. Desen evenwel beschermde sich met het bert ten besten dat hy kost, doch soo wel niet of het Swaert met het bert op het hooft vallende, docht onsen Biscayer niet anders, of hy kreegh den heelen bergh Etna op den kop, in voegen hem het bloedt door de neusgaten, de mont, en oogen uyt liep, en het weynigh scheelde of hy sou los van sijn Muyl ter aerden gevallen hebben, en hy had 'er evenwel toe gelegen, indien hy sijn armen het beest niet om den hals geslagen had. Niet te min sijn voeten geraeckten uyt de stegelreep, en het beest verschrickt door den geweldigen slag, begoft op de loop te tijen, maer na eenige weynige sprongen, valt het met Meester met al ter neder. Dit stond Don Quichot al met groote sachtmoedigheydt aen en sagh, maer als hy hem sagh ter aerden leggen, spranck hy mee kloeckmoedigh van sijn Paert, begaf sich vaerdigh op sijn lijf, en settende de punt van sijn Swaert op sijn oogen, begeerde dat hy sich sou over geven, of niet, hy was sonder uytstel het hooft quijt. Den armen Biscayer was soo ontstelt dat hy niet een woort kost antwoorden, en het had 'er qualijck afgeloopen, vermits Don Quichot van boosheydt niet wilst wat hy dee, indien de jonckvrouw van de Karos, die al het werck had aengesien, niet was toegeloopen, die om harent wil van den Ridder versocht, haer overwonnen Schiltknaep te sparen. Waer op Don Quichot tot antwoord gaf; in der

waerheydt schoone beleefde vrouwen, ick ben wel te vreden te doen het geen ghy my verfoect, maer sulcks moet onder eenigh verbant zijn, namentlijck, dat desen Ridder my belooft te gaen na Toboso, en sich aldaer aen mijn beminde Dulcinea te vertoonē, om te doen, het geen sy van hem begeeren sal. Dit beloofden de jonckvrouwen van gantscher herten, sonder meer spoocks te maecten, of te vragen waeren wie dese voorschreven Dulcinea was. Op het vertrouwen dan van dese u beloftē (sey Don Quichot) sal ick hem vorder niet misdoen, al hoe wel hy het wel aen my verdient heeft.

Het X. Hoofstuck.

Van het geen onsen Ridder verder gebeurde met den Biscayer, als oock met een kudde Geyten.

Ondertuffchen had sich den armen Sanchō oock weder op de been begeven, hoe wel noch bijster mishandelt, en machteloos van de slagen, die hem de schelmfche stal-jongens hadden gegeven, staende vorders te wachten wat het eynde van desen strijt sou zijn, latende niet af, alle Heyligen aen te roepen, op dat se sijnen Heer wilden de overwinning geven, ten eynde hy het verhoopte Gouvernement niet mocht komen te verliefen. En fiende nu het gevecht ten eynde, en dat sijn Meester wederom te paert steech, liep hy toe om hem den stegelreep te houden, en werpende sich eerst voor hem neder op sijn knien, kulte hem de han-

den, met dese woorden, het sal u Genade nu gelieven, Heer Don Quichot, my het beloofde Gouvernement van het Eylandt te geven, dat u Genaden in desen strijdt gewonnen heeft, en maect vry u reeckening dat ick het sal kunnen bestieren, hoe groot dat het oock zijn magh, soo wel als yemandt in de werelt oyt Eylanden geregeert heeft, of regeeren sal. Don Quichot gaf daer op tot antwoord, dese en soodanige Batalien Sancho mijn Soon, zijn geen Batalien om Landen of Eylanden mee te winnen, maer wel om het lijf vol wonden te krijgen, een kop in tweeklooft, of gelijk ghy aen my fiet, een oorte minder te hebben. Maer hebt gedult, sulcke avontueren sullen ons te voren komen, door de welke ick u niet alleen Gouverneur, maer al vry wat meer sal maecten. Sancho bedanckt sijn Meester wederom, en kuste hem anderwerf de handen, en de schoten van sijn Harnas, en hielp hem soo te paert, gelijk hy mede op sijn Ezel krom, beginnende alsoo sijn Heer te volgen, die op een galop, sonder vorder afscheydt van de jonckvrouwen van de Karos te nemen, sich na een Bosken daer dicht by staende begaf. Sancho volghde hem soo vaerdigh als sijn Ezel draven kost, maer Ronzinant ginck hem soo veer te voren, dat den goeden Sancho vreesfende dat hy sou moeten achter blijven, sijn Meester begoft toe te roepen, om hem in te wachten. Don Quichot daer over hielt sijn Paert staende, en wachte soo lang tot dat sijn vermoeyden Schiltknaep by hem was, die op het eerste aenkomen, tegen den Ridder sey: My dunckt niet ongeraden mijn Heer,

Heer, dat wy ons gaen begeven in de een of de andere Kerck of Klooster, want na dat hy gestelt was, met den welcken u Genade gestreden heeft, sullen sy het werck wel haest aen de justitie te kennen geven, die ons daer over verseecker sullen by den kop vatten, en eer wy weer uyt haer handen geraecken, sullen wy voorseecker hayr laten. Swijght stil Sancho sey den Ridder, waer hebt ghy oyt gelesen, dat men immermeer doolende Ridders voor het gerecht heeft gestelt, hoe veel Maffacren sy oock mogen gedaen hebben? Ick weet u van geen Sammacren te seggen sey den ander, maer, dat weet ick alleen dat het de plicht is van het gerecht, te letten op alle gevechten die op het platte Landt en over al geschieden. Draeght ghy daer geen sorgh voor Sancho mijn vrint, antwoorde Don Quichot, ick ben den man die u bevrijden sal voor de handen self der Caldeen, ick swijgh der justitie, maer seght my toch eens te goeder trouwen, waer hebt ghy oyt braver Campioen gesien als ick ben? Of waer hebt ghy oyt in eenige historien die ick heb, of gehadt heb, gelesen van sulck een manier van strijden, sulck een volstandigheydt in het volharden, sulck een seeckerheydt van slaen gelesen? Ick sal u de waerheydt seggen, antwoorde Sancho, ick heb mijn leven geen historien gelesen, want ick noch lesen noch schrijven kan, maer het geen ick u sou dorven appesteren, is dat ick mijn leven sulck een dollen Duyvel van een Meester niet gedient en heb, als ghy zijt, en ick hoop, segh ick al weer, dat het ons niet qualijck en verga. Alleen dat wil ick u Genaden

naden geraten hebben, dat hy sich doet verbinden, want u flincker oor bloedt geweldigh, ick heb hier wiecken, en een weynigh witte ce-ruys in de mael. Ick souw' er die lapperij niet op begeeren antwoorde Don Quichot, indien ick anders maer een droppelken had, van dien balssem van Fierabras, 't geen my op de staende voet sou helpen. Wat is dat voor een balssem sey Sancho. Het is een balssem antwoorde de ander, dat hy die het Recept daer van in de memory heeft, geen vrees hoeft te hebben van sterven, hoe groote of sware wonden hy oock krijgen magh, en daerom als ick deselve sal gemaect, en u gegeven hebben, hebt ghy anders niet te doen, als alleen wanneer ghy my in eenigh gevecht fiet te midden door gehouwen (gelijck sulcks dickmaels geschiet) het deel dat op de aerde gevallen is, soctjens op te nemen, en eer het bloedt kout wort, met groote toeficht weer op het ander deel dat in de Sael blijft sitten te voegen, doch past dat ghy toe fiet het selve recht te setten, of ghy sout my voor al mijn leven lanck onbequaem kunnen maecten. Dat gedaen zijnde, sult ghy my maer twee tooghskens van desen balssem laten drincken, en ghy sult sien dat ick soo frisch en gesont sal zijn als een visch. Indien dat waer is (antwoorde Sancho) soo wil ick van nu of aen affstant doen van mijn Gouvernement, en begeer niet anders tot belooning van mijn geduerige moeyten, als alleen het respect van dien balssem, en ick weet ract om 'er de kost op te krijgen, ick weet yeder onçe daer van wel voor twee schellingen te verkopen, waer ick ben, en daer mee sal ick
het

het wel ront schieten, meer en begeer ick niet
 Maer evenwel het mocht soo veel kosten van
 maecken, datmer niet sou konnen aen behouden
 blijven. Met minder als dry schellingen, ant-
 woorde Don Quichot, sou men dry mingels pot-
 ten vol maecken. ô lieven heer, sey Sancho klou-
 wende den elleboogh, waerom maect u Genade
 dat niet eens, op dat ick het leeren magh?
 Swijght stil mijn Soon swijght stil, ick heb u
 noch wel grooter secreten te leeren (sey Don
 Quichot) maer Keulen en Aecken is op geen een-
 en dagh gebouwt, ondertusschen laet ons kome-
 men tot het verbinden, want mijn oor doet my
 seerder als ick wel wenschen sou. Terstont ginck
 Sancho in den knapsack, haelde wiecken en salf
 voor den dagh, maer als den Ridder met de hant
 daer na taste, en bevont dat sijn Helm soo gebro-
 ken was, meende hy uyt sijn sinnen te varen, en
 daer op slaende sijn handt aen sijn geweer, en sijn
 oogen na den hemel, begoft te sweeren by al de
 Heyligen, dat hy het selve leven wilde leyden,
 dat den Marquis van Mantua geleydt had, wan-
 ncer hy swoer de doot van sijn Neef Baldewijn te
 wreecken, dat is, geen broodt van tafellaecken
 te eten, noch geen vrouw te bekennen, behalven
 andere dingen, die my nu niet in den sin en schie-
 ten, en ick voor geseght houden sal, voor en al eer
 hy volkomen wraeck over dit onheyl genomen
 had. Sancho dit hoorende, voerde hem te ge-
 moet: Siet wel toe, Heer Ridder wat ghy seght,
 want indien uwen vyandt sijn belofte volvoert,
 gelijk hy volvoeren sal, en sich voor Me-vrouw
Dulcinea sal gepresenteert hebben, hebt ghy in

conscientie niet meer op hem te seggen, 't en waer hy het weder op nieuw tegen u verkerfde. U woorden en aenmerckingen (antwoorde den Ridder) Sancho zijn heel goet, en daerom doe ick oock weder den eet te niet, voor soo veel als nieuwe wraeck belangt. Doch evenwel blijf ick daer by, en bevestigh het op nieuw, namentlijk, sulck leven te leyden, tot 'er tijdt ick met geweld een anderen Helm gewonnen sal hebben, en die soo goet als dese is. En denckt niet Sancho dat ick soo een onervaren botterick ben, dat ick niet weet, wie ick daer in heb na te volgen, besiet doch eens dat selve is geschiet met den Helmet van Mambrun, die Sacripante so dier quam te staen. Laet sulck sweeren vry varen mijn Heer, berechte Sancho daer weder op, dat is al schadelick aen u ziel, en tot nadeel van u conscientie. Want indien het gebeurde (ick nemet daer by) dat wy in eenige dagen geen gewapent man ontmoeten, wat souden wy doen, sal men den eedt houden niet tegenstaende soo veel ongemacken, als in sijn kleederen te slapen, en noyt onder dack te komen, en duysent andere dingen meer, die in den eedt van den Marquis begrepen zy, of sal men tegen sijn gemoedt doen. Besiet doch eens mijn Heer desen geheelen wegh vernemen wy niet een gewapent man, maer wel vee hoeders, Roskammers, Karredrijvers en diergelijken, die niet alleen geen helmten dragen, maer duysent om een, of se deselve haer leven hebben hooren, noemen. Ghy bedrieght u Sancho (antwoorde den Ridder) want wy sullen geen twee uren gereyft hebben, of wy sullen meer gewapende Riders.

ders ontmoeten, als 'er oyt om de schoone Angelica op de been zijn geweest. Amen sey Sancho, op dat doch eens de tijdt magh komen om het Eylandt te winnen, dat my och arm soo fuer valt, en dan ben ick gereet te sterven. Bekomert ghy u daer niet mee, antwoorde Don Quichot, ontgaet u een Eylandt, het Koninckrijck van Deenmarcken of van Sobradisa en sal u niet ontgaen, dat soo veel beter is, om dat het aen het vaste lant is, maer laet de tijdt sijn loop houden, en ondertusschen soeckt in u knapsack of 'er ook yets in te eten is, want ondertusschen komen wy desen avondt by een Kasteel, daer ick den balsam meen te maecken, want ick verklaer u op mijn Ridderchap, dat my het oor groote pijn doet. Hier heb ick een ajuyn (sey Sancho) met een weynigh kaes, en eenige brocken broodt, maer dit en is geen kost voor een man als ghy zijt. Dat hebt ghy niet wel, antwoorde Don Quichot, het is eer voor de doolende Ridders een heele maent niet te eten, en daer na te nemen en te eten dat se vinden, en dat sout ghy weten soo wel als ick, indien ghy soo veel gelesen had, want soo out als ick ben, heb ick mijn leven niet anders gelesen, of sy aten slechts als het haer voor quam, in de een of andere heerlijcke maeltijdt of bancket. En hoewel men wel begripen kost, dat se niet kosten leven sonder te eten, en de andere natuerlijcke nootsaeckelijckheden te doen, also se in der daet menschen waren gelijk wy alle, soo moetmen oock weten, dat dewijl se den meesten tijdt van hun leven wandelden door de Bosschen en Wildernissen, sy sich oock alsoo veel met Boere spijs

mosten behelpen, soodanige ongetwijfelt als dese zijn, die ghy my tegenwoordigh aenbiedt. Waerom dan Sancho mijn vrint, laet u niet misnoegen het geen my genoeght, noch soeckt geen nieuwe wetten te maecten, noch de oude gewoonte van de doolende Ridderfchap te beneemen. Houdt my dat ten besten mijn Heer antwoorde de goede Sancho, want alsoo ick noch lesen noch schrijven kan, gelijk ick u meermaels gefeght heb, heb ick oock noyt geen acht konnen op die wetten en regulen slaen. En van nu voortaan, sal ick onse knapsack beter van alle drooge vruchten voorfien, en dat voor u die een Ridder zijt, en voor my met gevogelt en andersints, dat my wat hartiger sal vallen, ick wil daer mede niet seggen Sancho (antwoorde Don Quichot daer op) dat de doolende Ridders niet anders zijn gewent te eten als gedrooghde fruyten, maer dat se sich daer veel mee mosten behelpen, oock self met kruyden en wortelen van het velt, die sy wel kosten, en ick oock wel ken. Daer is veel aen gelegen, sey Sancho, om die wel te kennen, want na my voorstaet, sullen wy den een, of den anderen tijdt die kennis wel van nooden hebben, daer op haelde hy te voorschijn het geen hy had, en sy twee begosten te eten in goede vrede. Maer alsoo se noch niet wisten waer se dien nacht herbergen fouden, maecten se hun maeltijdt kort, en stegen te Paert, sich haestende om by eenige wooningen te komen, al eer den nacht quam te vallen. Maer eyndelijck ginck de Son onder, met de hoop om wel op hun gemak te raken, alleenigh sagen se niet ver of een hutje van

Don QUICHOT de la MANCHA. 85
een Geyten hoeder, waer over sy besloten daer
den nacht over te brengen, 't welck Don Qui-
chot soo seer behaeghde, als het Sancho mis-
haeghden, die liever beter sou gelogeert heb-
ben. Maer Don Quichot deed niet liever als on-
der den blauwen hemel slapen, denckende dat
hy dan eerst te recht een doolend' Ridder was.

Het XI. Hooft-stuck.

*Van het geen Don Quichot gebeurde met een Geyten
hoeder.*

SY wierden van desen Harder met een goet
hart ontfangen, en hebbende Sancho soo
wel als hy kost, Rozinant, en sijn Ezel be-
sorgh, kreegh de reuck van eenigh Geyten vlees
in den neus dat over het vyer hing, waer over hy
begeerte kreegh om te sien of den hutspot al
gaer was, maer de Harders quamen hem te voo-
ren, die nemende de ketel van het vyer, en
spreyende het een of het ander op de vloer,
maeckten in al der haest hun Boeren bancquet
klaer, noodigende oock onse twee doolende zie-
len, met teeckens van groote genegentheyt, sy
gingen soo met haer sessen om den back sitten,
na dat se eerst met boersche beleeftheyt (gelijck
geseght is) onsen Ridder en sijn Schiltknaep ge-
noodight hadden. Eyndelick Don Quichot liet
sich bewegen, en ginck op een omgekeert ton-
neken dat se hem daer toe bestelt hadden, sitten,
blijvende Sancho op de been, om op het schen-
ken te passen, en den kroes waer te nemen die

van hoorn gemaect was. Don Quichot evenwel met medelijden bewogen, seyde tot hem, op dat ghy fiet Sancho het genoegen dat 'er in de doolende Ridderſchap is, en wat gelegentheyt om kortelijck van al de werelt geacht, ge-eert en geprefen te worden, ſoo wil ick dat ghy u aen mijn zijde neder ſet, en by het geſelſchap van deſe eerlijcke lieden voeght, en dat ghy het met my, die u Heer en Meester ben, even goet hebt. Drinkt uyt mijn kop, en eet uyt mijn ſchotel, want het gaet met de doolende Ridderſchap even al eens gelijk met de ſiefde, die alle dingen gelijk maeckt. Danck heb Heer, antwoorde den ander, maer ſoo veel weet ick u Genade wel te ſeggen, dat als ick wel te eten heb, ick het werck ſoo wel kan klaren al ſtaende, als ſittende aen de zij van den Keyſer. En om de waerheydt te ſeggen, het ſmaect my oock beter dat ick op mijn vrygheidt eet (ſonder met ſoo veel baſelofmanos en andere ſtirredomſtantien gequelt te zijn, al was het maer een ſtuck droogh broodt, en een ajuyn daer toe) als anders de meeſte leckernijen van de werelt, aen ſulcke tafels daer men moet eten op ſijn maet, kauwen op de maet, en drincken op de maet, niet eens te riſpen, of wat anders te doen, als my de noot aenkomt, dat my in mijn eenigheydt alles toe gelaten is. In voegen Heer ick verſoeck, dit geluck 't welck u Genade my ſeght te willen verleenen, als een aenhang van de doolende Ridderſchap, gelijk ick de Schiltknaep van u Genaden ben, te willen in wat anders veranderen dat my vorderlijcker, behaeghlijcker en profijtlijcker is (evenwel weet ick het

u Genaden danck) doch voor de rest ick remin-
 cieer daer van tot het eynde van de werelt toe.
 Evenwel sult ghy neer sitten antwoorden den
 ander, want men moet eerst kleen zijn, sal men
 groot worden, en met eenen nemende Sancho
 by den arm, dwong hem te sitten. De Harders
 luysterden met de mont open, na dese praet van
 Ridders en Schiltknapen sonder dat se evenwel
 wisten, wat al die brabbelary te seggen had, waer-
 om sy best deden dat se aten en stil swegen, sonder
 evenwel te laten somwijlen van onder de muts
 haer gasten eens aen te sien, die vast brocken als
 heele vuysten in slingerden. Dit gerecht van
 vlees op zijnde, quam het tweede, bestaende in
 eenige handen vol hasennoten, en een stuck kaes,
 soo hart of het uyt een steenrots gehouwen was.
 Ondertusschen was oock den hoornigen beecker
 niet stil, maer deed' oock de ronde getrouwelijck,
 sonder een over te slaen. Don Quichot eynde-
 lijck sijn hunger versadight hebbende, nam een
 handt vol noten, en sette sich daer mede in sijn
 praetstoel, ontbindende aldus sijn tonge, met de
 oogen, wel stijf op de Harders geslagen: Geluc-
 kige eeuw geluckige en gulde tijden (alsoo men
 de selve in dese ysere eeuw foodanigh acht) wan-
 neer de menschen sonder moeyte en bekom-
 mernis leefden, en waerom, als alleen om dat die
 woordé dat is mijn, dat is dijn, alldoe niet bekend
 waren. In die heylige tijden waren alle dingen
 gemeen, en niemant behoefde meer als de han-
 den uyt te reycken, om te ontfangen het geen de
 aerde uyt een moederlijcke milddadigheydt, van
 selfs en ongebeedé aen boodt, biddende gelijk als
 de

88 Tweede Deel van
de boomen self, om van hun overvloedige en
sware vruchten ontlast te worden. De heldere
fonteynen en loopende wateren bidden hun kri-
stalijne druppelen aen, wat sal ick veel seggen,
aldus singt den Rijmer van:

De holen van 't geberght en opgeklooft gesteent,
Als in hun ingewant,
En met gelijcke hant,
Het hol geboomt ontving dees vredige gemeent.
Geen konst vercierde als doe hun huysen en gemack,
Maer Lauven in hun tijdt
Godt Phœbus toegewijt
Verstreckten hen te saem voor kamer en voor dack.
De haet was onbekent de minne sonder smart,
Had met geweldige hant,
Het vreedsaem ingewant
En ingenomen het tot min genegen hart
Het weeldigh vee verschrickt voor Wolf noch Bee-
Ginck vreedsaem omgemoeyt (ven t ant,
Daer 't eelste klaver groeyt,
Betreen het nimmermeer van eer ontbloote lant.
Het Tyrsche purper uyt den asgront opgewelt,
Gaf toen gelijck althans
De wol noch zijd' haer glans
Noch den Tyran het opperste gewelt
Maer d' aert en 't uyer aert gesprooten jeugdig gras
Met omverderflijck groen,
Noch meer als was van doen
Gaf decksel aen het geen voor 't oogh te decken was.
Het recht, eylaes het recht voor lange nu veracht,
Beneffens billickheydt,
Behielden hun bescheyt
En 't dorpere gewelt was gantslijck sonder kracht.

Wat veel al wat het oogh al wat de lust aensaght

Was door de tucht gevoedt

En dienstigh aen 't gemoedt,

(dagh.

En droegh geen schaemte voor het stralen van den

Maer nu vervolghde hy in dese verdorven tijden, is 'er niemant seecker, alles bestaet in geweld, overlact, en begeerlijckheydt, self al had men de schatten des werelts onder de aerde, of in een ander doolhof der K retensers verborgen, de begeerte en de onvergenoeghde gierigheydt sou den toeganck weten te vinden, het recht is geweest, en geweld heeft de plaets ingenomen. Evenwel onser voorvaderen toeverficht om alle overlacten, soo veel als mooghlijck te weeren, heeft de ordre van de doolende Ridders ingestelt, om de jonge dochteren te beschermen, de Weduwen te vrijen, en de Weesen te verdedigen. Van dese ordre ben ick ghy Heeren en Broeders, aen wie het goet onthael, en vriendelijke bejegening die ghy my en mijn Schiltknaep doet, aengenaem is, alhoewel volgens de natuerlijke wetten, een yeder die op der aerden leeft, gehouden is, dese doolende Ridders alle gunst te bewijfen, om u-lieden te doen weten, dat ghy-lieden self sonder u weten en buyten kennis van dese verbanden, u plicht gedaen, en u consciencien ontlast hebt, waer voor ick oock na mijn vermogen het selve sal soecken te vergelden. Al dese schoone lange redē, diē te pas quamen als Pilatus in het Credo, schoot onsen Ridder in den sin, terwyl hy besigh was met noten te kraecken, hoorende hem de goede Harders, sonder te weten
 wat

wat hy daer mede seggen wilde , met open monde aen, en niet soo veel als een woort daer op antwoordende. Sancho self luysterde toe als een vinck , kraeckende mede somwijlen een nootje, en het glas met sijn oogen volgende , dat mee stil bleef staen , als luysterende na de reden van onsen Ridder , Don Quichot had eer sijn woorden als sijn mael ge-eyndicht, eyndelijck het laetste mede ten eynde gebracht zijnde, sey een van de Harders op dat u heerlijck heydt te meer sou mogen seggen dat wy hem vriendelijck soecken te onthalen, willen wy hem dat vermaeck aen doen, en versoecken , dat hier een van onse gesellen u een liedeken vereer , die dat garen sal doen , alsoo hy een goet sanger, en een verliest minnaer is, boven dat kan hy oock lesen en schrijven, en speelt seer wel op de sackpijp . Nauwelijck had desen het woort uyt , wanneer den ander alreets begoft de pijpen te stellen, 't welck een jongman van 22. jaren mocht zijn, en van goede manieren. Sy vroegen hem of hy al genoegh gegeten had, die daer ja op antwoorden, waer over den ander vervolgde met versoecken een weynigh te singen ter eeren van den Heer Ridder, op dat hy sien magh dat 'er in dese Bosschen en Bergen geen beminners van de sing- en speel-konst ontbreecken. Wy hebben seyde hy vorders , den Heer Ridder u bequaemheden geseght, en versoecken dat ghy hem de selve vertoonen wilt, daerom laet ons dat minne-deuntje dat gy gemaect hebt eens hoorē. Anthony (want soo was den jongman geheeten) liet sich niet lang bidden , maer gaende op een block van een afgehouden boom sitten, stelde

Don QUICHOT de la MANCHA. 91
de sijn nooten vast, en begoft daer na op geen on-
aerdige manier te singen.

Klootje 'k weet dat ghy my mint
Schoon u tong' dat pooght te heelen,
D' oogen echter met haer spelen,
Tuygen best wie ghy besint.
Dese tongen sonder spreecken
Toonen best u lieve lust
Maer wat hebt ghy, zijt gerust
Min en sal geen min ont breecken
Waer ist dat ghy ons vertoont,
Een gemoet met stael beslagen,
't Geen van minne weet te dragen,
Noch oock plaets heeft daer se woont
Maer hoe dat ghy anders peynst.
Anders uytbeelt in u wesen
Als in 't ooge staet te lesen
Anders als het harte weynst.
Kan nochtans geen ware min,
Have brant te recht verbergen,
Sonder 't uysterste te vergen
En te dwingen hart en sin.
Dat ghy wist wat hart ick draegh,
Aen u soet en suyver wesen,
Uwe min sou meerder wesen,
Hoe ick oock aen u behaegh.
Tot bewijs van mijn verlangen
Daeglijcks met haer soet geschal,
Doen verblijden bergh en dal,
Mijne sluyt en mijn gesangen.
Wat ick lest heb uytgebracht
Met Teresa mooght ghy weten,

't Geen haer willight heeft gespeten,
 Siende haer min van my veracht.
 En waerom als mits ick 't wesen
 Van gemaect en pronck gelaet,
 Van beweynsde schoonheydt haet.
 Door de konst alleen gepresen.
 Schoone wel laet uwe min
 Sijne brant met mijn verwoegen,
 Smooren dit met dat genoegens,
 Smelten u in mijne sin.

Aldus eindighde den Harder sijn gefanek, en al-hoe-wel hem Don Quichot veriocht dat hy noch een liedeken sou aenvangen, wilde Sanche Pança daer niet toe verstaen, die meer lust tot slapen had, als liedekens te hooren, al haddet Orpheus self geweest, mijn Heer (seyde hy vorders) kan sich indien het hem gelieft van een plaets voorsien om dese nacht te slapen, want den arbeydt die dese goede lieden den geheelen dag moeten uyt staen vereyscht wel wat rust, sonder dat se de nachten met singen behoeven door te brengen. Ick versta wel wat ghy seggen wilt (sey daer op Don Quichot) het is met u buyckje vol, hartje rust. Dat mocht wel waer zijn antwoorde den ander. Ick heb 'er niet veel tegen vervolghde sijn Meester, daerom Sancho verforcht u selver ten besten ghy kont, wat my belangt het past die van mijn professie beter te waecken als te slapen, evenwel wilde ick wel Sancho dat ghy my het oor noch eens verbondt, want de pijn is my grooter als my lief is. Sanche deed' gelijk als hem bevolen was, maer een van de

de Harders fiende de wonde, seyde hem dat sulcks niet noodigh was, alsoo hy daer verhoopte sulcken kruyt op te leggen, dat het wel haest sou genesen zijn, en nemende daer op eenige bladeren van wondt-kruyt, kaude de selve en leydt se met een weynig sout gemengt daer op, bant het wel, en verseeckerde hem dat hy geen andere middel daer toe sou van noden hebben, gelijk het oock in der waerheydt was.

XII. Hooft-stuck.

Van het geen een anderen Harder aen sijn gesellen verhaelde.

TErwijl sy daer mede besigh waren, quam 'er een anderen jongman, sulck een als de noodtdruft uyt het Dorp was gewent toe te brengen, dese vroegh sijn gesellen, of se wel wisten wat 'er aen hun plaets geschiet was. Hoe souden wy dat weten? vraeghden de anderen, en wat is 'er gebeurt? Hoe dat desen morgen, dien vermaerden Harder of om beter te seggen dien verkeerden Student Chrystomus gestorven is, en men seght dat die verduyvelde Marcela, dochter van Willem de Rijcke, de oorfaeck van sijn doot is, om wiens wille hy de Harders kleederen aengetogen, en sich tot noch toe in dit geberechte onthouden heeft. Swijght of God wil sey den ander, om Marcela segt gy? Ja om Marcela, en dat meer is, sey den ander, hy heeft in sijn testament wel uytdruckelijck uytgedrukt, dat men hem in het velt begraven sou, min noch meer als een

een Moor, en dat aen de voet van de steenrots, daer de fonteyn van de Cornoelje-boom is, alsoo hy seght dat dit de plaets is, daer hy se eerst gesien heeft. Behalven dat heeft hy noch andere dingen begeert, die de Geestelijckheydt van ons Dorp, niet verstaet datmen na sal komen, alsoo se seggen dat se heel op sijn Heydens luydē. Evenwel begeert sijn groote vrint Ambrosio, die met hem Harder geworden is, dat men het al van stuck tot stuck sal hebben na te komen, ruyende oock de geheele plaets op, en eyndelijck na ick hoor sal men 't noch na komen. Morgen na men seght sal hy met groote heerlijkheydt begraven worden. En voor my ick hoop 'er het gesicht van te hebben, wy oock leyden de anderen, en wy sullen looten, wie van ons allen het Vee bewaren sal. Wel geseht antwoorde een ander die Pedro genoemd was, maer het lot sult ghy niet behoeven te werpen, want ick sal den man wesen die het bewaren sal, doch gy hoeft dit niet te nemenvoor een sulcken bysonder goedtaerdigheydt, of dat ick niet nieuwsgierig ben, maer de oorfaek alleen is, dat dien schelmschen doorn die ick gisteren in de voet getredē heb, my de gang te seer belet. Evenwel leyden de anderen bedancken wy u daer voor. Ondertusschen vraeghde Don Quichot aen desen Peter, wat den dooden voor een, en wie dien Harderin was, daer den ander op antwoorde, dat hyder soo veel van wiste, dat den dooden was een Rijk Joncker, van een plaets niet ver van daer, die eenige jaren tot Salamanca had ter Schole gelegen, en was eyndelijck van daer weder te huys gekomen, met de eer en het aensien van wel
geef-

geoeffent en doorlesen te zijn. Voornamentlijk seyden se dat hy de sterre kunt had, en wist al wat 'er by de Son, de Maen en Sterren te doen was, want hy kost ons op een draetje seggē wanneer de Gripsus in de Son of Maen sou zijn. Eclipsis wilt ghy seggen (verbeterde Don Quichot) maer Peter bindende sich aen geen stroo of een leur, ginck al voort, hy wist oock te voren te seggen, wanneer het een vruchtbaer of onvruchtbaer jaer sou zijn, en door dese dingen kreegh hy se al op sijn handt, behalven dat had hy seer machtige rijke vrienden, die sulcks geworden waren, om dat zy sijn raedt gevolght hadden, nu seyde' hy somtijds moet ghy haver, nu moet ghy garst, nu koren, nu boeck weyt en soo voort sayen. Dese kennis antwoorde Don Quichot noemtmen Astrologia. Ick weet niet hoe men se noemt seyden ander, maer dat is 'er van, dat hy weynigh maenden was van Salamanca geweest, of hy wierdt een heelen Harder met sijn boeren mits en pij aen, latende sijn langen tabbaert varen, die hy van te voren droegh. Dit selfde deed' oock een sijn grooten vrint genaemt Ambrosio, die met hem gefoldeert had. Hy was den baes om rijmptjes te maecten, dan maecten hy karfdeuntjes, dan Nicuwe-jaers lietjes, of spullen, die de maets van ons Dorp vertoonden. Als onse jonge gasten dese schielicke verandering in dese twee Studentē sagen, bleven se altemael ten hoogsten verwondert, ionder dat 'er yemandt was, die der de oorfaeck van wist. Ondertusschen was den Vader van onsen Chrysofostomus gestorven, latende hem een erfgenaem van veel goet, so van

Landt als huyfraedt, beneffens veel soo groot als kleen Vee, en ick en weet niet hoe veel gelt, daer hy abfeluyt Meester van bleef. En in der daet hy was het waerdigh want het was een noblen baes, soo mildt als een tweede Sint Marten. Daer na quam het uyt dat hy sich alsoo verandert had, alleen om in sulcken schijn te beter door dese Wildernissen die Harderin Marcela na te volgen, daer den armen overleden Chrysofomus rasende op versot was. En om dat ghy weet wie en wat dese Harderin geweest is, sal ick het u van stuck tot stuck gaen vertellen, en ick sweer daer op, dat ghy u leven dagen geen vreemder ding gehoort hebt noch hooren sult, al leefde ghy soo lang als eenoog. Enoch meent gy sey daer op Don Quichot, die dit verbafteren van woorden niet verdragen kost, ik seg noch eens eenoog, sey de ander, en dat is dat ick van onse Priester self gehoort heb, maer Heerschap indien ghy my dus alle keer in mijn woorden wilt vallen, sullen wy noch in een jaer niet gedaen hebben. Hout het my ten besten antwoorde Don Quichot, ghy hebt het meeste gelijk ter werelt, gaet ghy maer voort, en ick sal u niet tegensprecken. Ick segh dan mijn goeden Heer vervolghde den Harder, dat in ons Dorp was een Huyfman die noch rijcker was als de Vader van onsen Chrysofomus. Nu desen Huyfman, en die soo rijck was gelijk als ick u geseyt heb, had onder anderen oock een dochter daer de Moeder van in het kinderbed gestorven was. Nu desen Huyfman als hy dese dochter had. Ja ja sey Don Quichot, wilt ghy hebben dat ick stil swijg soo moet ghy oock voortgaen, want sullen wy t'elckens

Welckens weer het oude verhalen, soo hebben wy
 wel twee jaer werck, dat is meer als een. Vala-
 modios sey den ander, wat drolliger doolende
 Ridder ben jy. Nou al weer aen. De Moeder van
 dese dochter dan sturf in de kraem, en dit was een
 soo eerlijcken Vrouw als 'er hier omtrent was,
 en mijn dunckt dat ick se noch sie voor me staen,
 en soo dickmael als ick 'er om denck, komt my
 in den sin hoe se de laetste kennis voor haer doot
 de. Nu dat is al wel sey den Ridder. Nu dat is daer
 sey Pedro, ick hoop dat sy wel is, en buyten alle
 droefheydt, daer wy 'er noch te midden in steec-
 ken. Nu dan eyndelijck vervolghde hy Wilhelm
 de Rijk, hebbende een soo goeden Vrouw ver-
 loren, troeck dat soo geweldigh ter harten, dat hy
 kortst mee van droefheydt sturf, latende sijn doch-
 ter Marcela tot een eenige erfgenaem, onder de
 bescherming van haer Oom, een Priester van ons
 Dorp. Als dit Dier groot wiert, nam het soo ge-
 weldigh in sechoonheydt en moeyigheydt toe,
 dat 'er niemant was, of hy oordeelde dat se alsoo
 schoon als de Moeder, en sommige wilden hebben
 dat se noch schoonder was. En dat is 'er van, dat
 doe se mee 14. jaren out was geworden, dat haer
 niemant sagh die hem niet kruysten en seghen-
 de. Nu dit vrouwmensch soo schoon zijnde, haer
 Oom bewaerde haer soo nauw, als hem meugh-
 lijk was, evenwel wistmen wel haest over al
 van haer te spreecken, in voegen sy wel haest
 honderden van vrijers had, soo uyt ons Dorp, als
 andere plaetsen rontsom. Maer hy (dat een goe-
 de Christen ziel moet geweest zijn) wilde haer
 noyt als met haer consent, hoewel hy 'er wel toe

genegen was, sonder te vragen na het profijt dat hy genoot, terwijl hy het belit van haer goederen had. En dat wort hem oock by een yeder na gegeven, want dat moet ghy weten mijn doolende Heer Ridder, datmen in sulcke kleene plaetsen, niet een vinger in de as magh steecken, of elck heeft 'er de mont van vol, en gelooft vry voor u, gelijk ick geloof voor my, dat desen Priester moet een ordinaris goet man geweest zijn, en dit geef ick u oock self te bedencken. 't Is soo, 't is soo antwoorde Don Quichot, en gact ghy maer voort, want het sproockjen is soet, en ghy Peter mijn vrint, vertelt het met een goede gratie. Wat dat belangt (sey den ander) daer selt niet aen haperen; ondertusschen moet ghy weten dat desen Priester haer menighmael van desen van geen, van Peter van Pauwels aen sprack, beschrijvende haer bequaemheyden, op het schoonste dat hy kost, biddende dat sy se wilde ten houwelijck nemen, maer al om niet, alsoo sy geen antwoord gaf, als dat se noch niet begeerde te trouwen, alsoo sy sey dat se noch te jong was om de lasten van den houwelijcken staet uyt te staen. En alsoo den Oom oordeelde dat dese reden in reden bestont, liet hy se voortaan met vreden, wachtende tot dat se self ouder geworden sou wesen, en een man na haer eygen sin mocht kiezen. Want hy sey, en sey seer wel, dat het onbehoorlijck was, datmen de kinderen tegen haer wil uyt gaf. Maer seght eens hier, wat dunckt 'er u of dat dese fottin Marcela, sonder yemandt te vragen, self henen ginck na het velt, om haer eygen Vee te hoeden, met de andere Deerens van
het

het Dorp. Aldus wierdt haer schoonheyt evenwel meer en meer bekend, en ghy sout u verwonderen indien ghy wilt, hoe veel Jonckers en andere rijcke Jongmans, de muts op haer kregen, en gelijk als desen Chrystomus, haer in het velt volghden, een van de welcke gelijk geseght is, den onsen overleden is geweest, die boven yemandt anders haer gevolght en als aengebden heeft. En al hoe wel Marcela haer in dese vrydom begeben heeft, heeft men evenwel geen gedachten dat se sich selven oyt in het alderminste tegen haer eerbaerheydt vergeten heeft. Ja in tegendeel is haer sorge omtrent haer eer soo groot, dat van soo menigh als 'er by haer verkeert hebben, niet een is die seggen kan de minste hoop van haer ontfangen te hebben, ondertusschen toont se sich beleeft en gespraecksaem genoegh tegen de Harders, maer wanneer yemandt haer komt sijn genegentheyt te ontdecken, self van houwelijcken, sal sy de selve schouwen als de pest. En met dese manier van doen, doet sy meer schade in dese gewesten als yemandt dencken magh, want haer aengename ommeganck treckt de harten van die haer genaecken, maer haer versmading aen de andere zijde, brengt haer in staet van wanhoop, evenwel weten se niet anders te doen, als haer luytskeels voor wreet en onmenschelijck uyt te roepen, met andere diergelijcke scheltnamen meer. En indien ghy hier een weynigh in dese gewesten bleeft doolende Heer Ridder, sout ghy dit geberghte hooren klincken, van de jammerklachten der ellendige vrijers. Niet ver van hier, is een plaets daer omtrent

twintigh of dartigh boomen staen, en van al die sult ghyder niet een vinden, daer den naem van Marcela niet in geschreven staet, met een kroon of diergelijcke daer boven, alsoo wilden se daer mede uytbeelden dat sy de kroon boven alle schoonen spant. Hier hoort ghy een Harder suchten, daer een ander klagen, ginder hoortmen minneliedekens, daer fiet men een darde rasen, sommige blijven den gantsche nacht over aen de wortel van een boom sitten, en sonder daer haer betraende oogen te luycken, laten sich des morgens in de selve gestaltenis vinden. Ja men vint 'er die sich in het heetste van den dagh op het heete fant uytstreckten, als wilden sy de eene brant met den ander verdrijven, en alsoo leeft dese wreede Marcela met de minnaers. Ondertusschen blijven wy alle dagen te wachten, wie dien geluckigen sal zijn, die sulck een schrickelijke natuer sal kunnen vermeesteren, en sulck een uytsteekende schoonheyt besitten. En daerom geloof ick wel dat het waer is dat onsen maker van de doot van Chrysofostomus geseght heeft. En daerom Heer sou ick u raden, niet na te laten u aldaer morgen mede te laten vinden, om sijn begraeffenis te sien, die waerdigh om sien sal zijn, te meer dewijl het niet boven een half mijl van hier is (ick sal daer sorgh voor dragen antwoorde den Ridder.) En ondertusschen bedanck ick u voor het vermaeck dat ghy my met dese aenganame vertelling gedaen hebt. Ho sey den ander, ick weet noch de helft niet van al den handel, maer het sou kunnen gebeuren, dat wy morgen den een of anderen Harder onderweegh fullen

Don QUICHOT de la MANCHA. 101
fullen vinden, die ons daer meer af vertellen sal.
Ondertuffchen fou ick u raden dat ghy te ruste
ginckt, en dat onder het dack, want de open lucht
fou u kunnen hinder aen u wonde doen, al hoe-
wel het geen ick u daer heb op geleyt foodanigh
is, dat ghy geen swarigheydt van eenigen toeval
te vreesen hebt. Sancho Pança die den Harder
met sijn lang vertellen wel voor den drommel
wenschte, versocht mede van sijent wegen sijn
Heer, dat hy in de koey van desen Peter wilde
gaen leggen. Dit deed' Don Quichot maer in de
plaats van slapen, lagh hem den geheelen nacht
over sijn Dulcinea in het hooft en speelde, om in
deser manieren de minnaers van dese Marcela na
te volgen. Maer Sanche Pança accommodeerde
sich tusschen Ronzinant en sijn grauwtjen in, en
sliiep niet als een minnaer van Marcela, maer als
een man die vermoeyt was van hout te dragen.

Het XIII. Hooft-stuck.

*In het welck de vertelling van de Harder in Marcela
ten eynde gebracht wort, beneffens andere dingen
meer.*

TEr nauwer noot begoft het morgen-root
haer glants door de wolcken te steecken,
wanneer vijf van de ses Harders op ston-
den, en heenen gingen om haren gast op te wec-
ken, om te hooren of hy noch van sin was de be-
graeffenis te sien, en aen te seggen dat se hem wil-
den-geselschap houden. Don Quichot die anders
geen verlangen had, stont dadelijck op, en belaste

aen Sancho bey hun Monture te Sadelen, die het selve deed' met naerstige handen en slaperige oogen. Eyndelijck sy sloegen beyde op wegh, en hadden geen vierdendeel van een mijl gereyft, wanneer se ses andere Harders, van een anderen wegh sagen komen, die swarte rocken aen hadden, en met kransen van Cypres gekroont waren, hebbende elck een grooten stoek in de hant. Daer by waren noch twee brave mannen te Paert, die heel wel tot de reys waren toe gemaeckt. Dese by een gekomen, groeten malkander beleefdelijck, en vraeghden den een den ander waer se heen wilden, en verstonden dat se alle na de begraeffenis wilden, en alsoo vervolghden se gelijcker handt hun wegh. Een van de twee die te Paert reden, keerende sich tot sijn macker, sey: het schijnt mijn Heer Vivalde, dat wy ons wachten noch wel fullen bestet hebben, alsoo wy daer door de gelegentheyt fullen hebben om dese begraeffenis te sien, die na het seggen van dese Harders seltsaem wesen sal. Dat dunckt my oock antwoorden den ander, en al hadden wy niet een, maer vier dagen daer om verlet, het sou my niet berouwen. Don Quichot vraeghde hen wat het was, dat se van desen Marcela en Chrystomus gehoort hadden, den reysiger gaf tot antwoord, dat sy onderwegen by dese Harders gekomen zijnde, en de selve siende in sulck rouw gewaet, hen na de oorsaeck gevraeght hadden, en dat hen van de selve de liefde van desen minnaer tot Marcela vertelt was, tot de doot van desen ongeluckigen toe, na wiens begraeffenis sy alle gingen. Eyndelijck hy vertelde het selve dat Don Quichot

Don QUICHOT de la MANCHA. 103
chot van Peter verstaen had. Dese reden ge-eyn-
dicht zijnde, vielen se op een ander, Vivaldo
vraeghde aen Don Quichot wat sijn naem was,
en wat hem bewoogh, so gewapent in een vreed-
saem lant te reysen? Hier op gaf den Ridder tot
antwoort: De professie die ick doe, laet niet an-
ders toe, het gemack, vermaeck en rust laet ick
voor de sachte Hovelingen, maer arbeydt, onge-
rustigheydt, en de Wapenen zijn allecnigh ge-
vonden voor die gene die gemeenlijck doolende
Ridders genocmt worden, van de welcke hoe-
wel onwaerdigh, ick een van de minste ben. Soo
haest hadden se dit niet gehcoort, of se sagen
voort waer het hem schorte, maer om eens ter
dege te ondersoecken wat slagh van sotheyt hem
dreef, begaf sich den selven Vivaldo weder te
vragen, wat doolende Ridders waren? Hebt ghy
noyt antwoorde Don Quichot de jaer en geschie-
denis boecken van Engelandt gelesen, daer men
leest van de wonderlijcke daden van den Koninck
Arthur, van de welcke men seght, en oock door
geheel Engelandt gelooft wordt, dat den selven
Koninck niet gestorven is, als alleen dat hy door
toover-konst in een Raven verkeert is, en dat hy
by verloop van tijden weder in een mensch ver-
anderen, en op nieuw sijn Rijck bestieren sal, om
welcke oorfaeck men oock niet bewijzen sal
kunnen dat eenigh Engelsman oyt eenigen Ra-
ven gedoot heeft. Ondertusschen ten tijden van
desen vermaerden Koninck wierdt de orden van
de doolende Ridders ingestelt, en die van de ron-
de tafel, van de welcke die aerdige vrijerijen ver-
telt worden van Lancerot of breeckspeer van den

Meere, met de Koningin Ginebca, daer die wijse en eerlijcke Matrone Quintannona middelareffe van was, daer die aengename en welbekende historie noch van vertelt wort, waer in men vint dat noyt Ridder soo wel van Vrouwen is gedient geweest, als desen Lancarot of Breeckspeer, behalven de rest van sijn soete en aengename vrijagien. En van dese begintselen heeft sich dese order van hant tot hant uytgebreydt, door verscheyde andere deelen van de werelt, waer door den vermaerden en onverwinnelijken Amadis van Gaulen, met al sijn kinderen en nakomelingen, tot het vijfde lit toe, als mede dien dapperen Felix-marte van Hircania, en den noyt volpresen Tirante el Blanco soo bekent en vermaert geworden zijn. Ja self noch tot in onse dagen hooren en sien wy dien vromen Don Belianis van Griecken. Dit dan mijn Heeren is dese doolende Ridderchap, en dat is doolend' Ridder te zijn, onder de welcke gelijk ick voor geseght heb, ick onwaerdigh sondaer mede getelt word, om welcke oorsaeck ick my in dese eensame plaetsen laet vinden, soeckende avontueren, met een vast gestelt gemoedt, mijn arm en mijn persoon te besteden, self in het alderuyterste gevaer, dat my magh toe komen, tot voorstant van de swacke en verdruckte. Dese redenen bevestighde noch beter by dese andere Heeren, dat desen Don Quichot niet wel by sijn sinnen was, en sagen nu ter degen, wat soort of slaggh van sotheyt de sijne was, 't welck haer in de selve verwondering bracht, daer se alle in vielen die hem eerst quamen te kennen. Waer over Vivaldo dat een

verstandigh perfoon en van een vrolijk humeur was, om desen korten wegh met vermaeck door te brengen, hem gelegentheyt wilde geven om voort te varen, waer over hy aldus tegens Don Quichot vervolghde, my dunckt Heer Ridder dat u Genaden heeft aen gevangen, een van de behelste en swaerste professien der werelt, en ick houd' het daer voor, dat die van de Catuyser Monnicken soo beset noch soo precijs is. Soo beset noch deselve wel zijn, antwoorde Don Quichot, maer of die wel soo nootsaeckelijck is, soud ick al seer twijffelen. Want indien men de waerheydt wil bekennen, dien Soldaet die uytvoert het bevel van sijn Overste, doet niet minder als den Overste self. Ick wil dat daer mede te kennen geven, dat de Geestelijke met alle vrede en stilheydt, den hemel de welstant van de aerde af bidden, maer wy en ons gelijcken zijn het die het geen sy bidden uyt voeren, beschermende het selve door onse armen, en de scherpte van onse Swaerden. Wy slapen niet onder dack, maer onder den blauwen hemel, zijnde des Somers het doelwit van de heete Sonnestralen, en des Winters die van de bittere en bijtende koude, in voegen wy dienaers van Godt op der aerden zijn, en de armen waer door hy sijn gevechten uyt voert. En gelijk men de saecken den Oorlogh aengaende, benessens het geen daer aen vast is, niet kan uyt voeren, als met sweet moeyten en arbeydt, soo volghet nootsaeckelijck, dat sy die de Wapenen belijden meer arbeydt doen, als die suys laten wentelen, en op haer stoeltje blijven sitten, en een gebedeken lesen. Niet dat ick seg-

gen wil, dat daerom onse staet beter is als die van den rechten Religieus, geensints, maer dit alleen wil ick te kennen geven, dat se meer ellende, gevaer, moeyte en onrust hebben uyt te staen, gelijk ongetwijffelt de voorgaende Ridders uytgestaen hebben, geduerende hun leven. En of al yemant het geluck had Keyser te worden, sulcks is hem niet te benijden, want sy hebbender somwijlen bloedt genoegh voor gestort, en sweet voor gesweet. En hoe menigh is 'er noch, die by gebreck van goede vrenden en Toovenaers, die haer behulpigh zijn, in het onderspit blijven. Ick ben mede van dat gevoelen sey den ander daer op, maer alleenigh een saeck staet my tegen in de doolende Ridders, dat is, wanneer sy in gelegentheydt zijn, om eenige groote en gevaerlijcke avontuer te cyndigen, self in het meeste gevaer van hun leven, dat se dan niet eens en dencken, om sich aen Godt te bevelen, gelijk een yeder Christen schuldigh is te doen, wanneer se sich in gevaer vinden, maer eer in tegendeel hun gebeden doenaen hun beminden, en dat met sulck een yver en ootmoedigheydt als of sy Godt selve waren, een saeck in der waerheydt, die my wat te seer na het Heydendom ruyckt, dat kan in geender manieren anders zijn (antwoorde Don Quichot) of het sou den doolenden Ridder qualijck vergaen, want sulcks is alreets een out gebruyck by dese Ridders, dat een Ridder in sijn swaerste strijden altoos sijn beminde voor sich heeft, sijn oogen gelijk als op haer slaet, en van haer kracht en sterckte versoeckt, om sijn saecken ten eynde te brengen. En al hoe wel daer niemant

mandt is die hem hoort, is hy evenwel gehouden eenige woorden te spreekken binnens monts, en sich met gantscher harten aen haer te bevelen, en daer van hebben wy ontallijcke voorbeelden en exempelen. Nochtans moet men daer by niet verstaen, als of se sich Godt evenwel niet bevolken, alsoo daer noch tijdt en plaets genoegh toe overigh is. Evenwel antwoorde den reyfiger vind' ick hier noch een swarigheydt, dat is, gelijk men dickmael leest, dat 'er twee Ridders malkander ontmoeten, en terstont in questie geraecken, de Paerden van malkander af wenden, en malkander met de Lancie te keer gaen, in sulcker voegen dat den een dwars met het yser doorloopen en doot ter aerden neder gevelt wort, en sou het den ander niet veel beter koop gehad hebben, indien sijn Schilt soo goet niet was geweest, of hy hem voor den val aen de manen van sijn Paert vast gehouden hadt; wat tijdt desen dooden gehad heeft, sich aen Godt te bevelen, daer het werck soo met 'er vaert begonnen en geklaert wort. My dunckt onder verbetering, dat hy de woorden die hy in het loopen besteeft, om sijn meestersche te aenbidden, veel beter sou konnen besteden, om Godt voor sijn ziel te bidden. Behalven dat houd' ick het daer voor, dat juyft al de doolende Ridders soo effen haer meesterschen niet en hebben. Dat kan anders niet zijn, antwoorde Don Quichot, want 't is soo onmooghlijk dat 'er eenigh doolende Ridder sou sonder lief zijn, als dat den hemel sou sonder sterren zijn, want dat is haer eygen in quarto modo. dat wil ick u verseeckeren dat ick u geen histo-

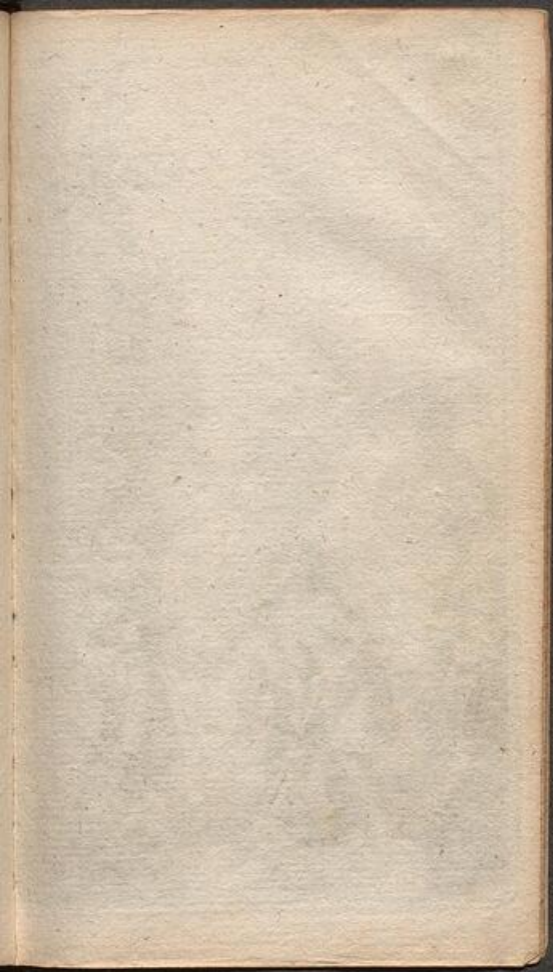
rien oyt gelesen heb, dat 'er eenigh doolende Ridder sonder liefde was, en indien hy sulcks was, mochtmen hem met recht houden voor onwettigh, en een bastaert Ridder. Nochtans dunckt my antwoorde den ander, dat ick gelesen heb, van Don Galoor, broeder van den vromen Amadis van Gaulen, dat hy noyt geen seecker lief en had, om sich aen de selve te bevelen, en evenwel is hy daerom niet minder voor een wettigh Ridder gehouden. Ho ho (antwoorde Don Quichot wederom) een Bontekraey en maect geen kouden winter, hoe wel dat ick evenwel van goeder handt, in het heymelijck, anders onder recht ben, en wel weet hier onder ons geseyt, dat hy wel dapper verliest was, alleenigh dat hy dat gebreck had, dat hy het al beminde daer hy by quam, maer wat fullen wy seggen natuer gaet boven de leer. Ondertusschen evenwel, gelijk ick geseht heb liet hy daerom niet een boven al te beminnen, maer hy wist het te verbergen. Indien het dan soo is vervolghde den ander, dat een yeder doolende Ridder nootsaeckelijck beminnen moet, soo heeft men oock wel te gelooven dat u Genade insgelijcks verliest is, dewijl hy de selve oeffening volght, en indien uwe Genade niet mede van het humeur van Don Galoor is, die sijn liefde niemandt wilde laten weten, bid ick u Genade uyt naem van dit geheele geselschap, ons den naem Vaderlandt en eygenschap van dese geluckige te noemen, die u Genaden boven allen verkoren heeft, en de eer heeft van soo een Ridder bemint te zijn. Op dese woorden gaf onsen Ridder een diepe suchten, en na het such-

Don QUICHOT de la MANCHA. 109
ten borst in dese woorden uyt, ick weet niet of
mijn soete vyandin genoeg of ongenoege sou
scheppen, dien ick aen de werelt te kennen gaf,
dat ick haer dien, dit alleen sal ick seggen (alleen
om op u ernstigh verfoeck te voldoen) dat haer
naem is Duleinea, haer Vaderlandt Toboso een
plaets in Mancha, haer qualiteyt is ten minsten
een Vorstin te zijn, ondertusschen is sy mijn Ko-
ningin, en mijn Vrouw haer schoonheyt is meer
als menschelijck, alsoo al het geen men van de
schoonheden, 't sy waer of verciert weet te seg-
gen of te verdichten, in haer in der waerheydt
gevonden wordt. Als dat haer hayren zijn van
gout, haer voorhoofd het Eliseefche velt, haer
wijnbrauwen hemelsche boogen, haer oogen
Sonnen, haer kaecken Rosen, haer lippen Corael,
haer tanden Peerlen, haer hals Alabasten, haer
borst Marmer, haer verwe als de Snee, en voor de
rest de deelen die de eerbaerheydt voor de oogen
bedeckt houdt, zijn foodanigh, na ick my in-
beelde, dat alleen het gedachte deselve kan be-
grijpen, en niet uyt drucken. Haer geslacht en
afkomst soudē wy wel wenschen te weten, ver-
volghde Vivaldo. Sy is niet antwoorde Don
Quichot, noch van de oude Curtii Caji, noch
Scipiones, noch van de hedendaeghsche Colon-
nas, Ursinos, Moncadas, Requesenes, noch van
de Rebellas, Villanovas, Palofoxas, Nucas, Man-
riques Mendocas, Gusmans of diergelijcke, maer
van die van Tobosa in Mancha, een stam die, al
hoe wel nieuw, evenwel luyster en eer vermagh-
te geven, aen de voortreffelijckste stammen van
de toekomende ceuwen, en ick ra niemant my

daer in tegen te spreken, als op sulke voorwaerde, als Cerbin onder de Wapenen van Roelant stelde.

*Dat niemandt tegen dit geweer sijn handt uyt recht,
Die niet te treden soeckt met Roelandt in 't gevecht.*

Al hoe wel de mijne is van de katskoppen van Biscayen, antwoorde den ander, sou ick se evenwel by die van Toboso niet durven vergelijken; al hoe wel ick om de waerheyt te seggen dat geslacht noyt heb hooren noemen. Hoe noyt hooren noemen, borst daer Don Quichot op uyt, soo moet ghy in holen of speloncken gewoont hebben, al hoe wel ick geloof dat se self onder de aerde bekennt zijn. De anderen hoorden met groote aendacht dese onderlinge redenen, tot de Harders toe in kluis, die nu geen twijffel sloegen aen de sotterny van Don Quichot. Maer Sancho die meende dat het al Evangelij was dat sijn Heer voortbracht, verklaerde tot bevesting dat hy haer van kints been op af gekent had, hoewel hy bekende, dat hy noyt geweten had, dat se een Princes of Vorstin was geweest, hoe dicht hy oock omtrent haer woening opgebracht was. In deser manieren vervolghden se vast hun wegh, wanneer se van een wegh tusschen twee hooge bergen, omtrent 20. andere Harders sagen komen, altemael in het swart gekleet en met kroonen gekroont, van Cypres gevlochten, en eenige droegen een baer daer een lijck op was, met verscheide bloemen en kruyden bestroyt. Een van de Harders die by Don Quichot waren, dit siende, seyde. sie daer komen se met het lichaem van Chrystomus, en aen de voet van dien Berg is de plaets daer

Don QUICHOT de la MANCHA. 115.
daer hy heeft willen begraven zijn. Hier om haestē sy sich des te meer om by tijts daer te zijn; alsoo se nu het lijck alreets ter aerden hadden neer geset; en waren nu al met hun vieren besich om het graf te graven, aen de zijde van een harde rotsteen. Don Quichot en sijn geselschap daer by gekomen, gingen voort om het lijck te besien, en sagen daer een doot lichaem, in Harders kleederen, van ouderdom omtrent na het schein, van 30. jaren, en al hoe wel het nu doot was saghmen evenwel het overblijffel van een schoon aengesicht, en een dapper wesen. Aen de zijde van het selve lagen eenige boecken, en papieren, sommige open, en sommige toe gevouwen. Al die het aensagen, so wel als die het souden begraven, nielden sich geweldigh stil, tot dat een van de Harders sey, tegens een van het geselschap; siet ter degen Ambrosio of dit nu de rechte plaets is, daer Chrysofomo heeft belast, dat men hem begraven sou, dewijl ghy doch begeert dat men alles soo nauw sal na komen. Het is voorseker de selve antwoorde de ander, also hy my, in het vertellen van sijn ongeluck, die dickmael heeft aengewesen, en het is hier geweest, dat hy haer de eerstemael gesien, en sijn gedachten geopenbaert heeft, en hier is het oock geweest dat sy met haer laetste versmading een endt van sijn leven en van sijn lijden heeft gemacckt, en hier heeft hy oock gewilt dat men deselve tot een eeuwige vergeting sou begraven. En keerende sich na Don Quichot, en sijn geselschap, vervolghde tegen hen, dit lichaem mijn Heeren dat ghy soo naerstelijck besiet, is geweest de schatkist van een

een ziel, daer den hemel een eyndeloos gedeelte van sijn beste gaven in hadt gestort, dit is het lichaem van dien Chrysofostomus, die een spiegel van verstant, een wonder in beleeftheydt, een Phenix in vrintschap, treffelijck sonder verquisting, deffigh sonder hoovaerdigheydt, vrolijck sonder snootheydt, en eyndelijck een voorbeeld van alles goets, en sonder weerga alle ellenden is geweest. Hy beminde en wiert gehaet, hy badt een schoonheydt aen, en wiert veracht, hy badt een wreede, en versocht een steen, hy vervolghde de wint, klaeghde aen de eenfaemheydt, diende aen de ondancckaerheydt, en heeft tot sijn uysterste loon ontfangen, een roof aen het uysterste verderf te zijn, self in het midden van sijn leven. Leven 't geen een Harderin heeft ten eynde gebracht, die hy wilde eeuwich maecken, gelijk u die schriften die ghy daer besiet genoeghsaem uytwijfen, en die het aen de geheele werelt souden betoonen, indien hy my niet hadt belast deselve te verbranden, so haest sijn lichaem sou ter aerden gedaen zijn. Ghy sout daer grooter wreechtheydt aen plegen, sey Vivaldo, als hun Heer self, dewijl het onbillijck zy de wil te vervullen van een diens handel buyten alle redelijck is. En geen minder sou de misdaet van Augustus geweest zijn, indien hy het begeeren van den treffelijcken Mantuaen had ingevolght, weshalven Heer Ambrosio, al hoe wel ghy het lichaem van u vrint onder de aerde begraeft, weest evenwel soo wreedt niet, als sijn schriften in de vergeetelheydt te begraven, en al hoe wel hy sulcks belast heeft als vol ongenoegeen, staet u ten minsten

meer.

meer verstant te gebruycken als het selve na te komen. Maer eer in tegendeel schenckt het leven aen die schriften, al was het maer alleen, om daer door te maecten, een eeuwige gedachtenis van de wreetheydt van Marcela, om voor anderen als een voorbeeld te dienen, om niet in diergelijke ellende te komen, alsoo wy alreets de geschiedenis van sijn ellende gehoort hebben, beneffens het geen hy belast heeft, uyt al het welke soo de wreetheydt van dese Marcela, als de getrouwigheydt van uwen Chrystomo genoegh kan afgemeten worden, tot afschrick segh ick wederom van dese die so hoofdeloos, en buyten reden, het spoor van hun lust en begeerte nagen. En dit alles is de oorfaeck waerom wy onsen voorgenomen reys verandert hebben, en hier gekomen zijn, namentlijck, om oock onse oogen deelachtigh te maecten, aen het jammer dat onse ooren gehoort hebben. En tot betaling van dese onsen arbeydt, versoeck ja bid ick u, verstantige Ambrosio, dat ghy ons uyt beleeftheydt, eenige van de selve wilt toestaen, en van dat wreede vonnis verlossen. En sonder te wachten dat hem den Harder yets antwoorde, nam eenige die hem dichtst by der handt waren. Ambrosio dat siende, seyde, uyt gunst sal ick toe staen, dat ghy, mijn Heer behoudt de gene die ghy alreets in handen hebt, maer te dencken dat ick laten sal de rest te verbranden, is ydelheydt. Vivaldo verlangde den inhoudt van dese schriften te sien, opende terstont een van, en bevant 't opschrift soodanigh, *wanhoopigh gedicht*. Ambrosio den naem hoorende, seyde: Dit is het laetste dat den ellen-

ellendigen gemaect heeft, en dat ghy de gestaltenis van sijn jammer mooght weten, versoeck ick u deselve overluyt te lesen, alsooder noch tijts genoegh toe is, terwijl men het graf opent. Dat sal ick garen doen, antwoorde Vivaldo, en alsoo al de omstaenders het selve van hem begeerden, stelden se sich alle in het ront, en hy begoft op dese wijze het gedicht te lesen.

Het XIV. Hoofstuck.

Verhandelende de wanhoopige waersen van den overlodenen, beneffens andere onverwachte voorvallen.

Gedicht van Chrysofostomus.

NU dat ghy wilt ó straffe en wreede
 Men aen de werelt openbaert,
 Van tong tot tong u streng en aert,
 En schrickelijcke onmenschlijckheden
 Soo kom, den afgront self en voer my uyt
 Met kraecken van noyt stille wielen,
 Met kermen van verdoemde zielen,
 En hees gesteen mijn jammerend geluyt.
 Geluydt, vermengt met slaen van handen,
 Met asgeruckt ellendigh haer,
 En meer van diergelijck gebaer;
 En uytgespogen ingewanden.
 En hoort alsdan niet naer een teer geklagh,
 Maer hees geschreeuw uyt smaet geboren,
 't Geen self de hel schrickt aen te hooren,
 't Geen self verbleecht het aenschijn van den dagh.

't Gebrul van uytgewaste Leeuwen,
 Van Wolven onversaet van roof,
 't Gepiep van Slangen onder 't loof.
 Het Ylijckst dat Harpijen schreeuwen.
 Het schor geluyt des Hoorens in het Wout,
 Het dondren van ontstelde Winden
 En baren vaerdigh te verslinden,
 Het afgemat en afgesleten hout.
 Het pijnlijck en ellendigh tieren,
 Van de besturven Nachtegael,
 Het woeste brullen telkenmael,
 Van stercke en nu verwonnen Stieren.
 Het naer gesang des Nachtuyls wyl bemorst.
 Het schrickelijck gehuyt der Honden,
 En wat 'er meerder wort gevonden
 Barst met mijn ziel uyt mijn benauwde borst.

Het gulde sant de trosse stroomen
 Van Vader Tagus wijdt berucht
 De stille Betus rijck bevrucht,
 En vet van groeyende Oly boomen
 En hooren noch mijn stem noch weerklanck aen,
 Maer trecken haer bemoste haeren,
 Vol kommer onder hare baeren
 Op 't alderhooghst met mijn verdriet begaen.

Maer 't holle Wout de woonst der dieren,
 De holen van het naer gespuys
 Vervult met schrickelijck gedruys
 Zijn slechts getuygen van mijn tieren
 Daer d' Echo selfs verschrickt voor sulck geluyt,
 In plaets van mijn ellendigh klagen,
 Door hare galn weer om te dragen,
 Haer steene mont en koude lippen sluyt

Verachten doet, vermoeden slaet te gronde
 De lijdt saemheyt hoe groot die wesen magh,
 Naeyver geeft het hart noch swaerder slagh
 En afzijn maect de alderswaerste wonds,
 Maer ick (ô wonder boven wonders groot)
 Veracht versmaet misnoeght verstooten
 Van 't soet gesicht wel eer genooten,
 Wacht noch vergeefs de prickel van de doot.
 En midden in dees sware ellenden,
 Verschijnt geen hoop (hoe klein die wesen magh)
 Van 't geen eylaes mijn z'el soo garen sagh
 Noch selver hoop mijn tijdt te enden.
 In om te sien het laetste van mijn stond,
 Besluit ick nimmer te genaecken,
 Het doodlijck aensten van u blaecken,
 Dat te gelijk mijn zael geneest en wond.
 O ghy Tyrannen in het minnen,
 Naeyver geeft my 't stael in d' hant
 Verachten quetst ghy 't ingewant
 En Afzijn ghy ontbint mijn sinnen.
 Maer ach eylaes wat is 't geen ick verwacht
 Ick haet het leven om mijn lijden,
 De doot en kan my niet verbljden
 Om dat se my berooft van u gedacht.
 'k Beschuldigh noch u strenge seden,
 Noch het werkaeren van u sm
 Noch het verachten van mijn min,
 Noch self al u onmenschlijckheden,
 Maer op dat staegh mijn min getrouw magh zijn
 Noem ick u schoon aen ziel en ledon,
 U doen te zijn vol recht en reden
 En leggh van mijn verdriet de schult op mijn.
 Komt nu 't is tijdt, om hoogh gestegen
 O Tantalus met uwe dorst,

Ontsteeckt noch meer dees heete borst,
 Want anders kan my niet bewegen
 Noek minder pijn vermeeren mijne smart,
 Noch mindere vlammen als 'er blaecken
 O vlamvend' afgront in u kaecken
 Vermeerdren doen de vlammen van mijn hart.
 Maer of ick sturf en ghy verstont
 My waert, een traentje van u oogten
 Om mijnent willen af te droogen,
 En eenen sucht te lossen uyt u mont?
 Ach doet het niet laet dit my zijn genoten
 Dat ick en al de werelt weet
 Volmaecht te zijn geweest mijn leet,
 En ick volmaeckelijck verstoeten.

Al die dese veersen hoorden lesen, presen deselve met allé seer, alleenig hy die deselve gelesen had, oordeelden dat se niet over een quamen, met het geen men van de deught van dese Marcela geslegt had, alsoo den ellendigen Chrysofostomus, niet deed' als klagen over Naeyver of jeloersheydt, en vermoeden, alles streckende tot achterdeel van het goet geluck van Marcela. Maer Ambrosio, die een getuyge was, self van de heymelijckste gedachten van sijn vrint, seyde daer op: dat Chrysofostomus als hy dese veersen schreef sich van sijn lief had afgesondert, om te vernemen of het Affsijn, oock eenige verandering of in hem of in haer mocht wercken, en dit was de oorsaek van al dit ingebeelt vermoeden, gelijk de minnaers gemeenlijck in het affsijn van hun beminnden, sich geduerighlijck dingen inbeelden die niet en zijn. En alsoo bleef de eer van Marcela her-

herstelt, die behalven dat se een weynigh te wreed, en opgeblasen was, door de nijt selve niet te beschuldigen was. Alles dit vergenoeghde Vivaldo, die als hy sich bereyde om noch een ander gedicht te lesen, wiert door een onverwacht gesicht belet, en dit was dat op het hooghste van de rotsteen aen wiens voer men het graf maecte, sich de schoone Marcela vertoonde, en dat soo schoon, dat se in aller manieren te boven ginck het gerucht dat van haer verspreydt wierdt. Die haer tot noch toe niet gesien hadden bleven verwondert staen, met een groote stilwijgentheydt haer beschouwende, en niet min verwondert waren de anderen van haer aldaer soo onverwacht te sien. Maer ter nauwer noodt hadt haer Ambrosio gesien, wanneer hy met toornige woorden haer aldus bejegende, komt ghy sien ó Basiliscus van dit gebergh, of de wonden van desen ellendige oock fullen ontspringen door u tegenwoordigheydt, of wel u te verhooveerdigen in dese u overwinninge, of tracht ghy van dese rots aen te sien, als een tweede Nero, de brant die ghy self ontfteecken hebt? Of pooght ghy, soo ondanckbaer als de Dochter van Tarquinius u voet-padt te maken over dit vermoorde lichaem, seght ons terstont waerom ghy hier gekomen zijt, op dat ick oock magh te wege brengen, dat self mijn dooden vrint, u self buyten het leven magh gehoorsamen, gelijk hy u by sijn leven heeft gedaen. Noch het een noch het ander ó Ambrosio (antwoorde zy) veroorsaect mijn komst, maer alleen om voor een yeder die hiertegenwoordigh is, te doen blijcken, met hoe groot een

ongelyck men my de doot van uwen vrint te last leght, en om sulcks te doen sal ick noch veel woorden noch veel tijds behoeven te verslijten. Den hemel, seght ghy-lieden, heeft my schoon geschapen, en dat soodanigh, dat sonder andere middel, de selve u-lieden tot liefde dwingt. En om de liefde die ghy my toont, oordeelt ghy dat ick juyft gehouden ben, u weder te beminnen. Ick bekenne wel dat de schoonheydt aentreckelijck is, maer of dese die de schoonheydt bemint noch schoon noch beminnelijck was, sou daerom de schoone, om dat se bemint wordt, terstont in vergelding een mismaecte moeten lieven? En of het nu al soo waer dat de een en de ander schoon was, is het juyft altoos] soo dat de genegentheden daerom souden over een komen? Want behalven datmen alle schoonheydt niet bemint, volgt evenwel de genegentheyt altoos het gesicht niet. Want indien alle schoonheden te beminnen waren, souder een merckelijcke verwar- ring in de genegentheden moeten ontstaen, sonder oyt op het een of het ander vast te blijven, want dewijl de schoonheden sonder eynde zijn, mosten oock alsoo de genegentheden zijn. In tegendeel, gelijk ick meermaels gehoort heb, moet de rechte liefde uyt een vrye wil, en niet uyt dwang voort komen. Dit dan soo zijnde, waerom wilt ghy mijn wil gedwongen, en alleen aen het voorgeven van u genegentheden gebonden hebben? Indien den hemel my soo mismaeckt geschapen had, als ghy-lieden wilt dat hy my schoon geschapen heeft, sou ick

ick wel reden hebben over u-lieden te klagen, dat ick niet van u bemint wierdt. En gelijk den Adder geensints te beschuldigen is, al doot se met haer tonge, voor soo veel als haer dit venijn van de natuer gegeven is; soo kan ick oock geensints beschuldicht worden, al valt mijn schoonheydt u schadelijk, voor soo veel ick deselve niet self gemaeckt, maer van de natuer ontfangen heb. Want de schoonheydt in een eerbare Vrouw, is gelijk een afgesondert vyer, en een scherp swaert, dat niemandt brant noch quetst, als die daer te dicht by komt. De eer en deughden zijn verciersels van de ziel, sonder de welke geen schoonheydt schoonheydt te noemen. En indien nu de eerbaerheydt, een van die vercierselen is, die te gelijk het lichaem en de ziel verciere, waerom sou die gene die om haer schoonheydt bemint wort, genootsaeckt zijn, deselve in de wint te slaen, alleen om de minne van een ander? Ick ben vry geboren, en om de vryheydt te oeffnen heb ick de eenfaemheydt der velden verkoren. De boomen van dit geberght zijn mijn gesellen, dese klare beecken mijn spiegels, en aen dese deel ick mijn gedachten, en mijn schoonheydt. Ick ben een afgesondert vyer, en een swaert ter sijden geleght, die ick met het gesicht heb doen verlieven, heb ick met de mont poogen te genesen. En indien de begeerte door hoop gevoedt wort, ben ick altoos seecker noyt eenige aen Chrysofomus of yemandt anders gegeven te hebben. Soo magh men eer in tegendeel seggen, dat hy eer door sich selven als door my gedoot is. En indien men my wil te last leggen

gen dat zijn genegentheden eerlijck waren, en om die oorlacck behoorden met gelijcke goede wil beloont te zijn. Sal ick verklaren, dat op de selve plaets, daer men als nu zijn lichaem begraeft, wanneer hy my zijn wil te kennen gaf, ick hem heb geseght, dat de mijne was in eenlaemheydt mijn leven te verslijten, en dat de aerde alleen de vrucht van mijn gedachten, en den roof van mijn schoonheydt genieten sou. En indien hy, niet tegenstaende dese openhartige verklaringe, evenwel bleef volharden, self tegen alle hoop, als willende tegen wint en stroom zeylen, wien is sulcks als hem te wijten? Indien ick hem onderhouden had, was ick valsck geweest, indien ick hem had vergenoeght, sou ick tegen mijn goede meening gedaen hebben. Hy beklaeht sich daer ick my geopenbaert heb, en hy wanhoopt daer hy noyt versmaet is, besiet nu of het reden is dat men my de schult van zijn lijden te last legt. Dat hy sich beklaeht die bedrogen is, dat die wanhoop, die de gegevene hoop in den noodt laet. Dat die hoop scheidt die ick aensoeck, dat die sich verhooveerdicht die ick toeganck geef, maer dat hy my wreedt noch moordadigh noemt, aen de welcke ick noch het een noch het ander gepleeght heb. Den hemel heeft tot noch toe niet gewilt dat ick sou beminnen door schicking, en of ick beminnen sal by verkiefsing, is onbekent. En dit moet in 't gemeen dienen voor al de gene die my versoecken. En dat men van nu voortan weet, dat indien mischien d'een of d'ander om mijnent wil quam te sterven, die noch door Naeyver of jaloersheydt

of verfmading sterft, want wat oorfaeck heeft hy van het een of het ander, wanneer niemandt boven hem gestelt, noch voor hem verkoren wordt. Noemt yemandt my Basiliscus of eenigh ander wreedt gediert, of oock ondanckbaer of wreedt, dat my die laet voor het geen ick ben, die my kent voor ondanckbaer, laet af my te dienen, die my acht voor wreedt, wat behoeft hy my te volgen. De natuer self heeft een afschrick voor de foodanigen. Heeft de onlijdfame begeerte Chryfostomo gedoot, waerom beschuldicht men mijn eerlijcken handel, indien ick mijn fuyverheydt bewaer, in het gefelschap der boomen, waerom wilt ghy dat ick de selve verlies by de menschen. Ick gelijk ghy weet, heb mijn eygenfchatten, en begeer geenfints die van een ander. Ick heb een vry gemoedt, en ben niet gefint my yemandt te onderwerpen, ick bemin noch haet niemandt. Ick verley noch den eenen, noch verfoeck den ander, noch spot met den darden. Mijn eenfamen ommeganck, en de forge over mijn Geyten onderhouden my. De ommetreck van mijn verlangen is het besluyt van dit geberghte, en soo se daer buyten gaen, is het alleenigh om de fchoonheydt van den hemel te aenschouwen, 't welck den wegh is die de ziel bewandelt, na hare oude woonplaets. Als fy dese woorden gesproocken had, begeeft se sich, sonder eenigh antwoordt te verwachten, in het dichtste van een geberghte daer ontrent, latende een yeder verwondert, soo van haer verstandige reden, als van haer uytmuntende fchoonheydt. Eenige scheenen haer te willen volgen,

lon-

sonder door haer redenen gebeteit te zijn, en dat waren van dese die door haer oogen gewont waren. Maer als Don Quichot sulcks vermerckte, en oordeelde dat hier te pas quam sijn plicht te betrachten, in het voorstaen van de verongelijckte, sloegh hy sijn handt aen sijn Swaert, en borst, met een vervaerlijcke stem in deser manieren nyt, niemandt van wat staet of conditie hy zy, vervordere sich de schoone Marcelana te volgen, indien hy niet wil vallen in mijn uysterste misnoegen, en verschrickelijcke gramschap. Sy heeft alreets met genoeghsame, en blijckelijcke redenen betoont, hoe onschuldigh sy is aen de doot van Chrysofostomus, en hoe weynigh genegentheydt sy heeft, yemandt in sijn begeerte te wil te zijn, waer over ick acht, dat in de plaets van haer te volgen, men haer alle eerbiedigheydt hoort te bewijsen, zijnde sy de eenige die leeft in een goede en eerlijcke wil. 't Sy nu door de dreygementen van Don Quichot, of dat Ambrosio begeerde dat het begonnen werck sijn voortganck nam, altoos niemandt van al de Harders beweeghde sich vorder, tot 'er tijdt toe dat het graf gemaect was, men sette het lichaem daer in, niet sonder overvloedige tranen van Ambrosio, en verbrande sijn overige schriften. Ten laesten het graf gevult zijnde, wiert 'er een grooten steen op geleght, tot 'er tijdt toe dat men een Tombe daer over sou gemaect hebben, daer men, na het seggen van Ambrosio, mede besich was, met een graf-schrift 'twelck aldus sou luyden.

Hier leyt het lichaem van een Harder al te trouw,
 Die t'wyl by 't Vee bewaert
 Noch dienst noch liefde spaert, (Vrouw.
 Sich self verloren heeft door schoonheydt van een
 Begaefde ondancckaerheyt bracht hem eylaes in ly,
 Slechts tot verbreyding van der minne Tyramy.

Eyndelijck wiert het graf met alderhande blommen en bladeren bestroyt, en als men sijn affcheyt van Ambrosio genomen had, ginck een yeder sijns weeghs. Het selfde deden oock Vivaldo en sijn gesel, en Don Quichot nam oock sijn oorlof van sijn Waerden, en van de twee reyfigers, dewelcke hem versochten met hem na Sivillien te reysen, alsoo dat een plaets was, daer dagelijcks veel avontueren voor vielē, ja meer als in eenigh ander geweest. Don Quichot bedanckte hen voor hun goede wil, en verklaerde vorders dat hy voor alldoe geenen lust had derwaerts te reysen, oock sulcks niet vermocht, voor en al eer hy die geheele landtstreck van schelmen en geweldnaers gesuyvert had, alsoo hy vernam dat dit geberghete daer vol van was. Sy derhalven siende sijn vast voornemen, wilden hem vorder niet moeyelijck vallen, maer vernieuwende hun beleefde Hoffelijckheden, reydden huns weeghs, hebbende onderwegen stofs genoegh te spreucken, soo van de geschiedenis van Marcela en Chryso-stomus, als van de sotternijen van Don Quichot; die ondertusschen voor sich nam de schoone Harderin Marcela op te soecken, om haer aen te bieden al het geen hy vermocht in haren dienst. Maer het geluckte hem geensints gelijk hy het

Don QUICHOT de la MANCHA. 125
fich had ingebeeld, gelijk wy in het vervolg
van dese waerachtige historie verhandelen sul
len, maeckende ondertuffchen een endt van dit
tweede deel.

D E R D E D E E L

Van den verftandigen Ridder

Don QUICHOT de la MANCHA.

Het XV. Hooft-ftuck.

*Verhandelende de ongeluckige avontuer van Don Qui-
chot, met eenige godloofse Paerde-tuyfchers.*

DEn Wijfen Cido Hamet Benengel
vertelt, dat wanneer Don Quichot
fijn affcheyt genomen had, loo van
fijn Waerden, als het ander gefel-
fchap, dat hy met fijn Schiltknaep
in het felve Bosch gingh, daer fe de fchoone
Marcela hadden fien in vluchten, maer als fy
meer als twee uren daer in gedooft hadden, fon-
der evenwel haer te vinden, quamen fy eynde-
lijk by een beemt vol van friffche groene kruy-
den, neven het welcke een klare heldere beeck
loep, in voegen fy gelijk als met kracht gedron-
gen wierden, aldaer de hitte van den dagh over
te brengen. Don Quichot beneffens fijn Schilt-
knaep ftonden af, en lieten Ronzinante benef-
fens den Ezel van Sancho gaen weyden, daer het

hun luste, en daer op vallen aen de knapsack, en
 beginnen soo in goede vrede, Heer en knecht aen
 de selve tafel te eten. Sancho had by ongeluck
 Ronzinant niet gedacht vast te maecten, want
 hy kende hem, soo hy meende, soo wel, en oor-
 deelde hem voor soo kuys, dat al haddener al de
 Merrien van Cordova geweest, hy om geen van
 allen sijn eerbaerheydt te buyten sou gaen. On-
 dertusschen wilde het ongeluck of eer den Duy-
 vel die noyt en slaept, dat 'er in de selve valleyen
 een groote Koppel Hacqueneyen van Galicien,
 met eenige Rostuyschers was, gelijk de selve
 de gewoonte hebben, altoos hun verblijf te soec-
 ken, aen groene en versche weyden, waer over
 hen dese beemdt soo wel aen stont als Don Qui-
 chot selve. Nu gebeurdet dat evenwel Ronzi-
 nant, hoe eerbaer hy oock mocht zijn, de lucht
 van dese Merrien in den neus krijgende, ick weet
 niet wat gedachten kreegh, om sich selven een
 weynigh met deselve te vermaecten, waer over
 hy sonder verlof van sijn Heer te vragen, terstont
 begoft kennis te maecten met een soet snogger
 grauwtje, en was alsoo ver dat de gemeenschap
 al heel groot wierdt, maer dese schoone die naer
 het scheen, meer lust had om te weyden als tot
 de vrome Ronzinant, groete hen: soo met sijn
 achterste hoeven en tanden, dat in twee slagen de
 Cingels van den Sadel in stucken geslagen zyn-
 de, den armen vrijer sonder Sadel te voet bleef
 staen kijcken. Maer dit was noch niet geweest,
 indien de schelmische Rostuyschers siende dese
 harde vrijagie, niet waren toe geloopen, en den
 ellendigen Ronzinant soo dapper met knuppels
 geslagen

gellagen hadden, dat hyder by bleef leggen. Terwyl waren Don Quichot en Sancho al op de been om met roepen en jagen Ronzinant van de Merrie te doen ſcheyen, maer fiende het arme beest ſoo jammerlijck gehandelt, keerde ſich den Ridder tegen Sancho, met deſe woorden, na dat ick ſien kan is dat volck ginder een deel Canaille, en niet eenen Ridder daer onder, waer over het u wel ſal geoorlooft zijn my te helpen, om rechtvaardige wraeck te nemen, over de overlalt die ſe voor onſe oogen, aen mijn Paert gedaen hebben. Wat drommel ſey den ander valt hier veel te wreecken, wy zijn hier ter nauwer noodt met ons tweeën, want ick ben noch maer een half man, alſo my het laetſte onthaël noch gedenckt, en ſy zijn meer als twintigh? Ick alleen mach 'er tegen hondert op, antwoorde den Ridder, en ſlaende met eenen de handt aen het geweer, begaf ſich na de Rostuyſchers toe, het ſelfde deed' oock Sancho, beweeght door het voorbeeld van ſijn Heer. De eerſte die Don Quichot ontmoete, gaf hy een hou over de ſchouder, maeckende een goede wonde in ſijn leeren Kolder, en een tamelijcke opening in het vlees. De Rostuyſchers fiende hun macker ſoo qualijck handelen, en dat van twee mannen daer ſy ſoo veel waren, komen toe loopen met haer ſtocken en knuppels, en ſluytende hen in het midden, ſloegender op of het hagelde. Het is waer dat Sancho met den tweeden ſlagh ter aerden viel, en niet lang wachte Don Quichot hem gefelſchap te houden, niet tegenſtaende ſijn dappere manhaftigheyt. Doch het geluck was, dat hy juyſt quam te vallen aen

de voeten van Ronzinante, die noch niet was op gestaen. Maer dit Canaille siende wat se daer hadden uytgerecht, haelden soo haest als haer mooghlijk was hun koppels by een, en maecten sich op de ganck, latende onse twee avonturiers daer leggen soo lang als sy waren. De eerste die weer by sich selven quam was de goede Sanche, en siende sijn Heer aen sijn sy leggen, begon met een slappen en weecke stem te roepen: Mijn Heer Don Quic Hot, ó mijn Heer Don Quichot? Wat begeert ghy Sanche? Antwoorde den ander op de selve toon. Ick wilde wel indien het mooghlijk was, vervolghde den goeden Schiltknaep, dat u Genade, my een toochje geliefde te geven, van dien gefonden dranck van Feoblas, indien u Genade daer yets van heeft, want het sou nou soo wel te pas komen voor onse gebroocken beenen en ribben, als voor open wonden. Wat noot wast antwoorde den Ridder, soo ick het by my had, maer ick sweer u dat als doolende Ridder, dat eer twee dagen ten eynde zijn (indien het de fortuyn niets anders bestelt) ick het in mijn geweld sal hebben, of het sal my aen macht ontbreecken. De mijne och armen antwoorde Sanche is klein genoegh. Wat my aengaet, sey Don Quichot, ick weet qualijck waer ick ben, maer ick legh al de schult op mijn selven, alsoo ick my had behooren te wachten geweert te trecken, tegen een deel Rappaille die geen geslagen Ridders zijn. En daerom geloof ick dat my dit over gekomen is, tot een straf, om dat ick de wetten heb overtreden. Waer over mijn vrint Sanchho ick u wil gewaerschouwt hebben, van nu

voortae daer op te letten, als heel noodigh zijnde tot onser beyder welvaert, dat, wanneer ghy wederom diergelijck gespuys fiet, dat ons komt bespringen, ghy niet behoeft te wachten dat ick mijn handt aen het geweer sla, maer dat ghy u daer tegen stelt, en verweert ten besten ghy kont, en of 'er dan eenigh Ridder mocht op vallen, soo sal ick den man zijn die u beschermen sal. Alsoo ghy nu soo menighmael, en by sulcke krachtige ondervindingen de kracht van mijn arm gesien hebt (sulck een moet droegh hy op) de overwinning van den Biscayer. Evenwel behaeghde dit Sancho soo heel wel niet, die oock niet kost laten daer op te antwoorden: Mijn Heer u Genade weet dat ick een beminder van vrede, en een vyandt van alle questie ben, ick heb Vrouw en kinderen, daer ick voor te sorgen heb. En daerom souw ick aen de andere zijde u Genade raden (want te bevelen fou te veel zijn) dat hy in geender manieren noch tegen Ridders noch tegen eenigh Rappaille sijn geweer treckt. En ick verklaer voor mijn gemoedt, dat ick het haer van herten vergeef al het leet dat se my tot noch toeghedaen hebben, doen of doen sullen, hy sy rijck of arm, edel of onedel, van wat staet ofte conditie hy wesen magh. 't Welck sijn Heer Don Quichot hoorende, kost niet laten daer op in te varen, ick moet mijn adam een weynigh verhalen om u te antwoorden, soo slechts die pijn die ick in die rechter zy van de ribben heb, dat maer wil toe laten, gelijk het noodigh is u in u dwaling te onderrechten. Evenwel komt eens hier armen lot als ghy zijt, of ons de wint

van ons geluck een weynigh als noch tegen is, sullen wy daerom terstont het seyl van ons begeeren strijcken? En aflaten te soecken die Haven, die gewenschte Haven, van dat Eylandt dat ick u beloof heb. En wat sal het vorder zijn, dat wanneer ick het selve al voor u gewonnen, en u daer tot Heer sal gestelt hebben, ghy noch Ridder zijt noch begeert te zijn, noch oock kracht of sterckte of moedt genoeg hebt, om het selve te beschermen, en het ongelijck dat u mocht gedaen zijn te wrecken. Want dat hebt ghy voor eerst te weten, dat het in Koninckrijcken en heerschappijen, die eerst gewonnen en veroverd zijn, soo effen niet toe en gaet, of men heeft altoos voor eenige nieuwigheydt te vreesen. En daerom is het noodigh dat den nieuwen gebiedder, verstant heeft om te kunnen bestieren, kracht om te bespringen, en dapperheydt om in alle voorvallende noot te beschermen. Aengaende 't geen u Genade tot noch toe heeft geseght, antwoorde Sanche, soud' ick wel wenschen dat verstant, die moedt en dapperheydt te hebben. daer u Genade van spreekt, maer ick verklar u als een arm man als ick ben, dat ick meerder ben een man van seggen als van doen, van slagen te krijgen als van geven. Maer ondertusschen laet ons gaen sien of het oock mooghlijck is Ronziant op de been te helpen, al hoe wel hy het niet verdient, als zijnde de eenige oorfaeck van al onsen onheyl, ick segh vorder dat ick het hem noyt toevertrouwt heb, maer dat ick altoos heb gemeent dat hy een kuys en eerbaer persoon was als ick ben. Doch het spreekwoort seyt wel,

datmen

datmen van niemant moet oordeelen voor en al eer men een Mudde sout met malkander gegeten heeft. Vorders wie sou gefeght hebben, dat na dien donder van Wapenen tuffchen u Genade en dien anderen Biscayer Ridder, een fulcken hagel van stockflagen sou gevolght hebben? Die wel dapper op onfe ribben aen gekomen zijn. Wat aengaet de uwe, vervolghde den Ridder, die fulken miffchien fulck strelen wel gewent zijn, maer aengaende de mijne, die wat delicates en fachter gevoedt zijn, valt het naer ick geloof wat fwaerder te dragen. En indien ick my niet inbeelde (wat fegh ick inbeelde) verfeecker wift dat al dese onheylen aen de doolende Ridderschap vast zijn, hier ilt, ja dese plaets ilt, daer ick van enkel fpijt fterven fou. Hier op antwoorde Sanche: Na dien dan Heer dat dese ongevallen aen dese Ridderschap hangen, foo fou ick wel willen weten, of fe maer foo by geval dickmaels gewent zijn te komen, dan of fe haer feeckeren tijt hebben, want my dunckt, na ick het werck gefchapen fe, indien fe noch foo tweemaal kommen, dat fe de darde mael wel mogen achter blijven, want het fal met ons gedaen zijn, indien 'er oufen Heer niet in verfiet. Weet mijn vrint Sanchcho, antwoorde Don Quichot, dat het leven der doolende Ridders duysent perijkels en ongevallen onderworpen is, en weder aen de andere zijde, het hen foo fchoon staet Koningen en Keyfers te worden, gelijk fulcks de ervarentheydt genoeghaem leert, en in verfcheyde hiftorien overvloedighlijk bekend is. En indien het mijn pijn toe liet, ick fou fe u wel weten te

noemen die alleen door kracht van hun armen tot fulcke hooge trappen van waerdigheydt geklommen zijn. En dese selve hebben van te voren, oneyndelijcke ellenden en swarigheden uytgeftaen gehad. Want heeft den dapperen Amadis van Gaulen sich felven niet moeten sien onder het geweld van zijn grootsten vyandt Archelaus den Toovenaar? Die hem soo mishandelde, dat hy hem meer als twee hondert slagen, met zijn eygen toom heeft laten geven, zijnde aen een pilaer vast gebonden. Ook heeft men een seker onbekent schrijver, die vanden Ridder vande Son getuygt, dat hy door een valsche Brugge quam te vallē in een diepen put, daer hy aen handen en voeten vast gebonden wiert, en indien hy daer niet by tijds door seecker Toovenaar zijn goede vrint, geholpen was geweest, het souw 'er slecht met hem uyt gesien hebben. In voegen ick my daer mede genoeghsaem te vertroosten heb, alsoo het geen wy lijden, mijn lieve Sancho, noch by het hare niet te pas komt. Want dat wil ick u seggen dat de wonden die men door fulck tuygh ontfangt, onse kouwe kleeren niet eens moeten raecken. En fulcks staet wel uytdruckelijck in de wet van de duellen geschreven, dat of den een of den ander Ridder door eenigh onridderlijk instrument, al was het van een Schoelapper geslagē wiert, dat hy daerom evenwel niet voor gebastonneert moet gehouden worden. Dit segh ick daerom, op dat ghy niet dencken sout, dat al hoe wel wy in dit gevecht wat afgeroft zijn, dat wy daerom ons behoeven voor geafronteert of verkleent te houden. Alsoo de Wa-

penen.

penen daer dat gefpuys ons mede aentafte, niet anders als ftocken waren, fonder dat 'er een onder was (voor foo veel my gedenckt) die Swaert of Ponjaert had. Ick had foo veel tijdt niet, antwoorde Sancho, om daer op te letten, want ick had qualijck de handt aen het geweer geflagen, of de flagen vielen op mijn lenden foo dicht als ftofregen, foo dat mijn de oogen in de kop om-drayden, en de beenen befweecken, voor de reft bekommer ick my niet feer of het een verkleening is of niet, altijt ik voel wel dat my het lijf foo murw is, als een verrotte peer. De tijt broeder Sancho verfoet alle dingē, en neemt de gedachtenis van alle dingen wech, antwoorde den ander. Ondertuffchen wat meerder fwarigheyt mach 'er zijn, als te wachtē op de tijt die defelve verfoet, en op de doot die het al verflint, fey Sancho, indiē dit ons quaet foodanig was dat men het met eē kleeningheyt kost vergoedē, wat noodt was het? Maer ik voel fo wel dat al de pleyfters en falvē van een geheel Gafthuys, my niet weer fullen te recht brengen. Laet ons het beft hoopen Sancho, vervolghde den Ridder, en van de noodt een deught maecken, en foo ben ick van meening te doen, ondertuffchen laet ons henen gaen, en onfen Ronzinant befoecken, want na dat ick 'et aenfie heeft hy al mee een goet deel van ons ongeluck te dragen, dat en is geen wonder antwoorde den ellendigen Schiltknaep, alfo hy oock doolend Ridder is. Maer het meest dat my verwondert, is, dat mijn Grauwteje foo fijn tuffchen de drop-pelen door geraeckt is. Altijt laet het geluck. (antwoorde Don Quichot) een wegh open. Ick

segghet daer by om dat dit beest nu het gebreck van Ronzinant sal kunnen vervullen, om my van dese plaats, tot het een of het ander Slot te brengen, om daer van mijn wonden genesen te worden, en ick schep mijn troost dat sulcks niet strecken sal, tot nadeel en schant van de Ridderfchap, want my gedenekt dat ick gelefen heb, dat dien goeden ouden Silenus, den aenleyder en onderwijfer van dien vrolijcken Godt Bacchus, als hy sijn intrede in de Stadt met hondert poorten deed', op de selve manier opgeseten was. Het kan wel waer zijn dat hy mee reed als Ridder (antwoorde Sancho) maer het scheelt te bijster veel te rijden als een Ridder, of te leggen als een haver-sack. Dit is ten aensien van de ontfangen wonde (antwoorde Don Quichot daer weder op) meer eer als schande, in voegen Sancho mijn vrint, wederspreect my niet meer, maer gelijk ick u geseght heb, recht u op ten besten dat ghy kont, en set my in sulcker voegen als ghy het geraden vint op u beest, en laet ons van hier gaen, eer ons den nacht op den hals komt. Nochtans heb ick u Genaden wel hooren seggen, berechte Sancho daer weder op, dat het de doolende Ridders beter past, de meesten tijdt van het jaer in woeste plaetsen en Wildernissen te blijven, als onder dack. Dat is, (antwoorde den Ridder) als sy niet beters kunnen, of wanneer sy verliest zijn, want het is seecker datmer gevonden heeft, die twee jaren, op een harde steenrots, in hitte en in kouw gewoont hebben, sonder dat hun Meestersen wisten waer se gestoven of gevriogen waren. En een van desen is Amadis van

Gaulen.

Gaulen geweest, wanneer hy sich selven den naem van Beltenebros gaf, die op een Rotsgewoont heeft, ick weet niet acht jaren of acht maenden lang, dat kan ick niet seecker seggen. Het is genoegh te weten, dat hy daer boete en penitentie deed' van ick weet niet wat, dat hy, sonder sijn weete, aen sijn lief Oriana misdaden had. Maer laten wy dat daer, en doet gelijk ick u belast heb, eer een ander ongeluck mee u beest over komt. Daer most'er meer als een mee speulen, antwoorde Sancho, en daer mee met omtrent dertigh aymijs, ses hondert sichten, hondert en twintigh slappermenten, en duyvel-haeljes, tegen die hem so geroskamt hadden, raect hy eyndelijck op de been, blijvende halfgen soo krom staen als een Turckse boogh, sonder dat hy het hart had sijn hooft over eyndt te steecken. En evenwel deed' hy soo veel dat hy sijn Ezel in het gercy hielp die gebruyckende sijn vryheydt, al een goet stuck veldewaerts in was. Daer na helpt hy Ronzinant op de been, die, indien hy de tong soo wel had gehad, als Monfr. Sancho, hem in vloecken en postelen niet sou schuldigh gebleven zijn. Eyndelijck, Sancho helpt sijn Meester te Paert, ten Ezel wil ick seggen, bindt Ronzinant achter aen, en nemende het leyseel in de handt, doet soo veel dat se op de begangen wegh quamen. Maer alsoo het geluck haer vergramt aengesicht begost te veranderen, duerde het niet lang, of sy lagen op een tweesprong een Herbergh, die in spijt van sijn tanden, alsoo het den Ridder soo begeerde, in een Kasteel most veranderen, en soo lang,

lang duerde haer dispuyt tot dat se aen de deur waren, sonder dat se malkinder noch daer over kosten verstaen, evenwel Sanche Pance sonder veel Ceremonien te maecken, trock 'er met den heelen Treyn binnen.

Het X V I. Hooft-stuck.

Van het geen onsen Ridder in de Herbergh gebeurde.

DEN Waert die Don Quichot soo overdwers op den Ezel sagh hangen, vraeghde Sancho wat hen lette? Sancho antwoorde dat het niet om het lijf en had, en dat hy slechts van een Rotsteen van boven neer gevallen was, en maer eenige ribben in het lijf gebroken had. Den Waert had by goet geluck een Vrouw die heel goedertieren en barmhertigh van aert was, heel anders als se gemeenlijk zijn die dese neering doen, dese stelde sich strax in wesen om den goeden Don Quichot onderstant te doen, belastende met enen haer dochter, dat een brave jonge Deern was, haer te helpen, om desen nieuwen gast te besorgen. Daer by quam noch een dienstmaeght, hier of daer uyt Biscayen van daen, breet van back huys, plat van neus, wijt van neusgaten, leep aen het een eugh, en uyt het ander niet wel fiende, haer lengte mocht ontrent seven spannen zijn, en daer-en-boven druckte haer een bocchel diefe op de schouderen droegh, noch meerder met de neus na de aerde. Evenwel haer geestigheydt vervulde en beterde veel gebreecken. Dese schoone dan, hielp de Dochter

van

van het huys, het bedt voor Don Quichot maec-
ken, en dat op een kamerken, dat wel schein on-
langs eene Hoy-solder geweest te zijn, en door
goede promotie in een slaepplaes verandert was.
Op dit selve gemack sloop noch een Karreman,
die sijn bedt een weynigh aen geene kant van
Don Quichot had, en al hoe wel het selve be-
stont, uyt de deckkleederen, en ander tuygh van
sijn Paerden en Karren staek het evenwel dat van
Don Quichot veer de loef af, en om daer den in-
ventaris van te maecken, begreep het selve vier
ongeschaefde deelen, op twee ongelijke banc-
ken, met een bedt, dat garen de eer sou hebben
gehad, met vlocken gevult te zijn, maer door
eenige openingen kostmen onderscheyen, dat
sijn ingewant hoy was, en dat noch tot sijn voor-
deel, of andersints soumen hebben mogen geloo-
ven door de hardigheydt, dat het met keyen ge-
vult was geweest. Daer-en-boven twee kussen
van hart kalfsleer, met een deecken daer men de
noppen gemackelijck op tellen kost, en by gele-
gentheydt sou hebben mogen dienen voor een
floers om het aengesicht meer te beschaduw-
en als te bedecken. Don Quichot dan op dit schoo-
ne Ledekant sich geleght hebbende, begoft de
Waerdin met haer Dochter hem van boven te
besmeeren en te bestrijcken, terwijl Maritornes
de kaers hielt, want soo heete de dienstmaeght.
Maer als sy de plaets van sijn ellende begosten te
besien, bevonden sy dat het beter stockslagen als
vallen geleeck, alsoo het by deelen hier blauw
en daer root was. Als se dit Sancho voor droe-
gen, antwoorde hy dat het evenwel gevallen was.

maer

maer dat de rotsteen verscheide uytsteekende punten had gehad, en dat een yeder sijn merck had gelaten. Vorders vervolghde hy, Vrouw indien ghy eenige smeersels en wintfels over hebt, ick weer' er wel een die se van doen heeft, alsoo my de lendenen oock een weynigh seer doen. Of hebt ghy mee-gevallen vraeghde de Waerdin? Niet gevallen seyde hy, maer van de schrick die ick kreegh, als ick mijn Meester soo van boven neer sagh storten, quam my terstont sulck een pijn in de lenden over, min noch meer, als of ick mee de selve sprong gedaen had, in voegen my het lijf so smart, als of ick wel een bedt met stoc-ken geslagen was. Dat kan wel gebeuren antwoorde de Dochter, ick heb oock wel gedroomt, dat ick ergens van een Toren van boven neer af viel, en lang onder wegen was, en als ick van de schrick ontwaecte, deed' my het lijf soo wee als of ick een harden val had gedaen. Maer dat is de saeck antwoorde Sancho, dat my dit niet slapende, maer wacker zijnde, gebeurt is. Want ick sloop minder als ick rechtevoort doe, en evenwel, geloof ick dat men alsoo veel blauwe steen aen mijn lijf sal vinden, als by mijn Meester Don Quichot. Hoe noemt ghy dien Heer? vraeghde Maritornes? Don Quichot de la Mancha, en hy is een doolend' Ridder, en dat noch wel een van de beste, en kloeckste die 'er in de werelt zijn. Wat is dat te seggen doolende Ridder, vraeghde Maritornes al weer? Bent ghy soo een vreemdeling in de werelt, berechte Sancho daer weder op, dat ghy dat niet en weet? Doolend' Ridder is een dinck, dat den eenen oogenblick

Don QUICHOT de la MANCHA. 139
in het voetsant, en den anderen een Keyser is.
Heden zijn se de alderellendighste en miserabel-
ste creaturen in de werelt, en morgen, is hy
Meeſter van twee of dry Kroonen en Koninck-
rijcken, om aen ſijn Schiltknaep te geven. Hoe
komt het dan (vraeghde Maritornes wederom)
dat ghy niet een Graeffchap of ſoo hebt, dewijl
ghy een ſulcken Meeſter dient? Dat is noch tijts
genoegh antwoorde Sancho Pança, want het is
noch qualijk een Maent dat wy zijn uyt geweest
om avontueren te ſoecken, en tot noch toe heb-
ben wy geen ontmoet die te beduyden heeft.
Oock gebeurt het wel ſomtijds dat men het ee-
ne ſoeckt, en men viat het ander, ſoo veel is
'er van, dat indien mijn Heer komt te geneſen
van deſe ſlagen, ick wil ſeggen van deſen val, dat
ick mijn deel of geluck niet geven wil, voor
het beſte Hartoghdom van Spangien. Al deſe
discourſſen lagh de goede Don Quichot al aen
en hoorde, en rechtende ſich in het bedde op
ten beſten dat hy koſt, nam de Waerdinne by de
handt, en ſey tegens haer; ghy mooght u wel
geluckigh achten, ð beleefde Juffrouw dat mijn
perſoon in dit u Kasteel ter Herbergh is geko-
men, dewelcke indien ick niet hooger en roem,
daerom geſchiet, om dat ick weet dat ey-
gen lof ſtinckt, mijn Schiltknaep ſal u wel
ſeggen wie ick ben, alleen dit ſal ick ſeg-
gen, dat ick eeuwighlijk in gedachten hou-
den ſal, de dienſt die ghy my doet, om u
al mijn leven daer danck voor te bewij-
ſen. En gaf den hemel dat mijn hart ſoo ſeer
niet verbonden was, aen die ondanckbare
ſchoon-

schoonheydt die ick dien, ick wilde u wel seggen, dat die schoone infante meesterse van mijn vryheydt sou zijn. De Waerdin haer Dochter en Maritornes stonden met den mont open, niet wetende wat sy uyt dese hooge woorden vatten of verstaen souden, niet meer dan of hy Grieksch gesproocken had. Altoos dat konden se vatten dat hy haer aanbieding deed van vrintschap, waer van sy terstont een groote inbeelding van hem kregen, en van gelijcken hem op haer manier soo beleeft als sy kosten bedanckten, en daer mede lieten se hem leggen, terwijl had Meritornes Sancho mede wat gelieert, die het soo wel van doen had, als sijn Meester. Maer, hoe den Duyvel over al in de ween is? Dese voorschreven Maritornes was met den Karreman overeen gekomen om hem voor dien nacht geselschap te houden, so haest de Meester, Vrouw, en de andere gasten souden in slaep wesen. En men seght van dese Doern, dat se in die gelegentheydt geweldigh trouwhartigh was, en vast by haer beloften, al had set u over een water toe geroepen, want sy reeckonde haer selve van te eerlijcken huys daer toe te zijn, en dat sy nu in een Herbergh diende, dat quam daer by toe, dat het nu met haer volck (oeh arm) verlopen was. Nu het voorschreven bedt van onsen Ridder stont in het midden van dese Sael, en dat van Sancho Pance daer neven aen, 't welck alleen met een bultsack, en een deecken voorsien was, en die soo versleten, dat men sou gemeent hebben dat het kanefas was geweest. Daer aen volghde de Koets van den Karreman, mede verciert gelijk seght.

seght is, met al de toefel van sijn Paert en Kar,
 want men houdt hem voor een van de voor-
 naemste van Arevalo, gelijk den Autheur van
 dese geschiedenis getuyght, die bysondere men-
 tie van hem maect, om dat hy hem seer wel
 kende, en misschien een van sijn maeghschap
 was. Behalven dat desen Cide Hamet een neer-
 stigh aenmercker van alle omstandigheden was,
 naervolgende de voortreffelijckste schrijvers,
 van sijn tijt. Doch dat is tot daer en toe. Ick wil
 dat seggen, dat na dat desen Karreman in de stal
 was geweest, en sijn Paert versocht had, hy sich
 mede na bedt voeghde, om de komst van sijn
 wel-beminde Maritornes te verwachten. Sancho
 nu hoe grooten pijn hy had, lagh vast met de oog-
 gen toe, hoopende een weynigh te slapen, maer
 Don Quichot met de sijne, stiep den hafen slaep
 met de oogen wijdt open, als of hy het slapen
 niet gemeent had. Alles evenwel was in stilte,
 en in het geheele huys anders geen licht als een
 lamp die daer ginder veer in een portael hing te
 branden. Maer te dencken dat ondertusschen de
 gedachten van onsen Ridder stil waren, sou ver
 van den wegh zijn. In tegendeel had hy duysen-
 den van muysenesten in het hoofd, en boven al
 lagh hy te malen, dat dit een treffelijck Kasteel
 was, en dat dese jonge Infante (meenende des
 Waerts Dochter) bekoort door sijn aengename
 gestaltenis, bijster op hem was verliest geworden,
 en voorgenomen had, noch desen nacht, buyten
 weten van haer ouders, hem te komen gesel-
 schap houden. Dese gedachten evenwel maecten
 hem niet weynigh ontstelt, als hy bedocht

op het verlies, van zijn kuys heydt, en het ongelijck dat hy zijn beminde Dulcinea sou doen, waer over hy oock vastelijck voor nam, daer quam af wat het wilde, sich in geender manieren te buyten te gaen, al quam de schoone Koningin Ginebra self, met haer staet-Juffer Quintanna. Terwijl hy nu in dese gedachten was, quam de tijdt en de stont, dat Maritornes haer bevaert beginnen sou, die daer over in het hemde en blootvoets, met het hayr in den klapmuts gewonden, soo stillekens als sy kost, op de kamer quam, tastende met de handen voor uyt, om het bedt van den Karreman te vinden. Maer nauwelijcks had Don Quichot haer gehoort, of in spijt van zijn smartelijcke wonden, hy recht sich in zijn bedde over eynde, en streckt zijn armen uyt om zijn beminde Infante (want zijn minste gedachten waren op Maritornes) te ontfangen. En het geluck wilde, dat terwijl sy in het doncker ginck tasten, sy juyft den Ridder in de armen quam, die juyft zijn handt quam te slaen in een kralen snoer die se om den hals had, daer een glazen perel aen hinck, doch die voor Don Quichot wel een kostelijcke orientaelche sou geweest hebben. Met dese snoer trock hy haer nader by hem, sonder dat sy een woort spreecken dorst, en settende haer by hem op het bedt, begoft haer aen het hemt te peutenen, dat hoe wel van grof hart linnen, hem wel suyver kamericks doeck dacht te zijn. Haer hayr dat in hardigheydt het paerts-hayr heel na quam, was voor hem een kluwen goudtraet. Haer adem die sonder twijffel niet seer lieflijck riecken most, roock niet als naer Muscus en Amber. Kortelijck

Don QUICHOT de la MANCHA. 143
telijk hy schilderde haer by sich selven min
noch meer af, als hy in sijn boecken gelesen en
geleert had, al hoe wel sy soodanigh was, dat ye-
mant anders als een Karreman, daer de walgh van
sou gesteecken hebben. Hy evenwel achte haer
de Godin van de schoonheydt self te zijn. Eyn-
delijk na dat hy haer soo wel vast geset had, be-
gost hy op dese manier tegen haer te harangue-
ren: Ick wenschte wel, schoone en volmaecte
Vrouw, dat ick dese groote gunst die ghy my
bewijst vergelden kost. Maer het ongeluck
(t welck altoos de goeden vervolght) heeft ge-
welt my, soo gewont en afgemaeckt als ick ben,
in dit bedde te planten, dat al wilde ick schoon,
ick evenwel niet machtigh sou zijn u wille te
voldoen. En boven dat is 'er noch een andere
onmooghlijckheydt, namentlijk, de trouw
die ick aen mijn onvergelykelijcke Dulcinea
van Toboso, eenige Vrouw van mijn gedachten
schuldigh ben; t welck indien niet soodanigh
en was, sou ick geen sintz soo tragen Ridder zijn,
die sulck een schoone gelegentheydt sou laten
voor by gaen. Maritornes hoorende dese vreem-
de woorden, en daer aen merckende wie sy voor
had, sweete van angst, en deed' vast haer uyter-
ste best, om van hem ontslagen te worden, son-
der veel acht op sijn woorden te slaen. Maer on-
dertusschen den Karreman die sich alsoo van sijn
schoone berooft sagh, en al de woorden van
Don Quichot al vast lagh aen en hoorden, wiert
soo vol jeloersheydt, en gramschap, om dat Ma-
ritornes hem bedrogen hadt, dat hy stillekens op
stont, en na het bedt van Don Quichot ginck,
en

en na dat hy daer een wijl had staen luyfteren, en sagh dat Maritornes gewelt deed' om los te geraecken, sijn handt om hoogh hefte, en den armen verliefden Ridder sulck een vreeselijcken slag op den kôp gaf, dat hem het bloet ten neus en monde uyt liep, en hier mee noch niet verge-noeght, sprong hem boven op het lijf, en ginck hem soo geweldigh met vuysten en voeten te keer, dat eyndelijck Don Quichot, also sijn bed-see dit gewicht en gewoel niet verdragen kost, zijnde andersints van een swack fundament, met bedt, deeckens, kuffens en al, onder de voet op de naeckte vloer viel. Welck gerucht terstont den Waert deed' ontwaecken, die het terstont in viel dat Maritornes weer in de weer was, alsoo hy haer verscheyden mael geroepen, en geen antwoort gekregen had. Op dit vermoeden springt hy ten bedden uyt, ontfteeckt een kaers, en daer mee na boven toe. De Meyt siende haer Meeester komen, en wel wetende wat booser vent dat het was, wist niet waer se haer van benauwtheyt laten sou, eyndelijck neemt se haer toevlucht op het bedt van den goeden Sancho Pançe, die even in slaep was geraeckt, en kruypt hem over het lijf heen. Den Waert ondertusschen in de kamer komende, begint al van verre te roepen, ben jy hier Caronje, bent ghy hier ghy hoer als ghy zijt. Op dit tieren, en door dese nieuwe last, begint Sancho te ontwaecken, en voelende nu ter degen het gewicht van Maritornes, docht niet anders als dat het de nacht-Merry was, en begint daerom, noch half-slapende, met sijn handen te schermes, en geeft de arme benauwde Maritornes

Don QUICHOT de la MANCHA. 145
nes een dofsijn of anderhalf goede muylperen, die
oock niet slincks, en dat gebroût niet verdragen
konnende, begint van gelijcken van boven neer
te smijten, en dat met fulcken fury dat se hem
wel haest de vaeck uyt de oogen veeghde, die
daer over op vloogh, Maritornes by de kop
greep, en alsoo hy wel gehoort had, datmen se
daer vatten most, by het hayr kreegh, en soo dap-
per over en onder met haer begoft te tuymelen.
Siende ondertusschen den Karreman, hoe men
sijn soetert tracteerde, liet Don Quichot varen,
en loopt toe om Maritornes te helpen, het selve
deed' oock den Waert, maer met een heele ande-
re meening, dat was om sijn Meyt wat af te ros-
sen, alsoo hy gewis geloofde, dat sy de oorsaek
van al den handel was. En alsoo gelijk men
singt, de hont de kat, de kat de rot, de rot de muys,
den Karreman op Sancho, Sancho op de Meyt en
de Karreman, en de Waert op de arme Maritornes
elek sijn best geslagen, en dat soo vaerdigh en
met sulck een haest datmer geen oogh op hou-
den kost, min noch raer dan offer gelt of had-
den gehad. Maer het beste was, dat de kaers den
Waert uyt de handen viel, waer over het nu al in
het hondert was, raect dat raect. Dier was
oock dien avont een Dienaer van het gerecht,
datmen binnen Toledo de Broederschap noemt,
komen herbergen, dese hoorende oock het ge-
druys, blijft niet lang in sijn bedt, maer krijgende
sijn roey van justitie voor den dagh, loopt in het
doncker toe, roepende al van verre, hout stil daer,
houtse daer van malkander, draeght ontsagh aen
het gerecht van de heylige Broederschap. De

eerste daer hy by quam was den ellendigen Don Quichot, die achter over in sijn bedt lagh, met den mont om hoogh, sonder gevoelen en sonder kennis, slaende al tastende sijn handt in sijn baert, sonder sijn roepen te laten, maer siende dat hem desen mensch repte noch roerde, oordeelde hy terstont dat hy doot was, en dat die anderen hem om den hals gebrocht hadden, en begint daer op noch luyder als te voren te roepen en te zieren, sluytme de deur, sluytme de poort toe, dat 'er niemandt ontloopt, hier leyt 'er een doot. Dit geroep maecte hen altemael verschrickt, en een yeder liet daerom sijnen man varen. Den Waert na sijn kamer, den Karreman na sijn bedt, en de Meyt mee haers weeghs. Alleen den armen hals Sancho, en den ellendigen Don Quichot bleven daer se waren, lagen daer se lagen, alsoo noch den een noch den ander, lit noch vin roeren kost. Den Dienaer daer op laet den baert van Don Quichot varen, en peurt sijn best heen om licht te halen, en de dootslagers te vatten, maer daer was geen te krijgen, want den Waert had al willens de lamp uyt geblasen, waer over hy self na den haert ginck, en deed' daer soo veel met blasen en poelsten dat hy eyndelijck een andere kaers in brant kreegh.

Het XVII. Hoofstuck.

Verhandelende de oneyndelijcke moeyelijckheden, die den Ridder Don Quichot, en sijn goede Schiltknaep Sancho Pance in de Herbergh hadden.

DOn Quichot eyndelijk wederom tot sic hselven gekomen zijnde, sprack tot Sancho, met de selve stem, en op den selven toenaem, die hy noch dien voorgaenden dagh gebruyckt had: seggende, Sancho mijn vrint, slaept ghy? Wat sou ick slapen, antwoorde Sancho vol van toorn en gramfchap, het schijnt dat al de Duyvels te nacht met my besich zijn geweest. Ghy mooght dat vryelijck gelooven antwoorde Don Quichot, want of ick heb geen kennis, of dit Kasteel is betoovert. Maer ick heb u noch wat anders te seggen, indien ghy my sweeren wilt, sulcks tot den dagh van mijn doot heymelijck te houden. Dat sweer ick u, antwoorde Sancho. Ick segh het daerom vervolghde Don Quichot om dat ick een vyandt ben, van yemant te schenden, of te onteeren. Ick segh u weer dat ick het u sweer, antwoorde Sancho wederom, evenwel wou ick wel dat ick het morgen ontdecken moght. Tracteer ick u soo qualijck vraeghde Don Quichot, dat ghy na mijn doot verlangt? Ick segh het daer niet om, antwoorde Sancho Pance, maer alleenlijck om dat ick een vyandt ben, van een dinge lang by my te houden, en dat ick niet garen heb, datmen my sulcken harden peen op de neus set. Het is hoe't wil

vervolghde Don Quichot, ick heb goet vertrouwen op u getrouwigheydt en liefde, soo weet dan, dat my desen nacht een van de vreemste avontueren der werelt gebeurt is, en om u het selve in het kort te seggen, so is het dat de Dochter van den Heer van dit Kasteel, desen nacht by my gekomen is, dat een van de schoonste schefelen is, diemen in een groot gedeelte van het aertrijck vinden magh. Wie sou u kunnen beschrijven de vercierselen van haer lichaem, haer geestigh verstant, de heymelijcke deelen, dewelcke ick om mijn beminde Dulcinea trouw te bewijzen, ongeraect, en ongeseght moet laten voorby gaen. Dat kan ick alleen ieggen, dat den hemel my sulck groot geluck mihgunde of het geen ick het seeckerste acht te zijn, dit Kasteel betoovert is. Want als ick in de soetste gemeensfaemheydt, en vryagie was, sonder dat ick yets sagh, of wist waer het van daen quam, komt 'er een sware handt, van den een of den anderen Reus, en geeft my een soo swaren slagh op het aengesicht, dat my het bloedt ten neus en ten monde uyt schoot. En daer mede noch niet te vreden, valt my toe, en tracteert my slimmer als die andere Roskammer gisteren gedaen hebben. Waerom ick van gevoelen ben, dat den een of den ander betooverden Moor, de bewaerder van de schat der schoonheydt, van dese Jonckvrouw is. Ick ben oock al van dat selfde gevoelen, vervolghde Sanchò, want ick geloof dat 'er meer als hondert, desen nacht met my zijn besich geweest, die my soo getraceert hebben, dat het ander van gisteren daer maer kinderspel by was. Maer seght my

my toch mijn Heer, wat naem datmen dese felt-
 fame avontuer geeft, zijnde wy gehandelt als wy
 zijn, evenwel heeft u Genaden het minste te kla-
 gen, also hy noch die onvergelykelijcke schoon-
 heyd in sijn armen heeft gehad, maer ick wat
 heb ick gehad, als meer slagen en stooten, als ick
 van al de dagen van mijn leven gehad heb, of
 hoop te sullen hebben, ongeluckige als ick ben
 en de moeder die my gebaert heeft, ick ben geen
 doolende Ridder, noch hooper oock geen te
 worden, en evenwel heb ick altoos het meeste en
 swaerste te dragen. Soo hebben se u oock gesla-
 gen? Antwoorde Don Quichot. Hoort ghy niet
 wat ick segh? sey den ander, meer als ick mijn
 leven geslagen ben. Stelt u te vreden mijn Broe-
 der Sancho, vervolghde Don Quichot, ick sal
 terstont desen balsem gaen maecken, die ons in
 een oogeblick weer gesont maecken sal. On-
 dertuslichen had den Dienaer van het gerecht
 sijn kaers op gekregen, en quam binnen om na
 sijn dooden te sien, die hy meende gevoelt te
 hebben. Maer als hem Sancho sagh binnen ko-
 men in het hemdt, met sijn doeck om het hoofd,
 en een kaers in de handt, zijnde andersints van
 een wreedt en bruyn gelaet, seyde hy tegen sijn
 Heer: Dit sal mijn Heer Don Quichot, voor-
 seecker den besworen of betooverden Moor we-
 sen, die ons weder op een nieuw komt afrossen.
 Dat kan niet zijn antwoorde Don Quichot, want
 de betooverden en laten haer niet sien. Sy laten
 der altoos wel voelen, soo veel kan ick 'er af seg-
 gen, antwoorde Sancho, gelijk u mijn schou-
 wers getuygen sullen. De mijne wil ick mede

niet vergeten hebben, berechte Don Quichot daer weder op, evenwel is het geen blijck genoeg om te bewijfen dat sich de sulcke sien laten. Onder dies, naerderde den ander, en vindinge haer soetelijck tegen malkander te leggen praten, bleef hy verwondert staen. Wel is waer dat Don Quichot noch met den mont om hoogh lagh, sonder dat hy de macht had om hem te verroeren. Den ander by hem komende, vraeghde hem: Hoe vaert het al kammeraet? Ick sou al wat beleefder spreecken antwoorde Don Quichot, soo ick in u plaets was, 't en sy datmen hier de doolende Ridder soo gewent is te bejegenen, ghy rechten babock als ghy zijt. Den ander vindende sich soo begroet van desen, die 'er soo ongedaen uyt sagh, kost dat mee in sijn kop niet verdragen, en daerom lichtende de kaers, kandelaeler en al om hoogh, smeet se den armen Ridder los op sijn harsebecken, laet hem soo leggen, en gaet sijn weeghs. Sancho daer op, begoft al wederom, ick wilder mijn hals onder verietten, mijn Heer, dat dat dien betooverden Moor is geweest, die ick geloof dat voor een ander die genoemde schat, en voor ons niet als vuystslagen, en diergelijcke bewaert. Dat sou wel konnen zijn, antwoorde den ander, evenwel moetmen op al die dingen geen acht slaen, noch oock sich daer over ontstellen, want alsoo dese Geesten onzichtbaer zijn, hebben wy niemant daer wy ons op souden wreecken, al wilden wy al. Doch evenwel Sancho staet ghy op, en versoect aen den Heer van dit Kasteel, u een weynigh Oly, Afijn, Zout, en Wijn te geven, om dien kostelijcken

Don QUICHOT de la MANCHA. 151
ken balssem te maecken, want my dunckt dat,
ick se tegenwoordigh tamelijck van nooden heb.
Want na ick voel, soo ontloopt my veel bloets
uyt de wonde die my dien Geest daer dadelijck
gegeven heeft. Sancho deed' gelijk hem sijn
Heer bevolen had, hoe wel niet sonder groote
pijn, en komt al tastende by den gerechts-Die-
naer, die vast stont te luyfteren, hoe sijn werck
afloopen sou. En meenende dat hy den Waert
voor had, sey tegen hem, Heer Waert, of anders
wie ghy zijt, doet ons de gunst en geeft ons een
weynigh Oly, Afijn, Wijn en Zout, om daer me-
de een van de beste doolende Ridders te genesen,
die in de werelt zijn. Die in die kamer jammer-
lijck gewont leyt, en dat door de handt van den
betooverden Moor die in dit huys is. Als hem
den ander soo hoorde spreekken, meende hy dat
hy qualijck met het hoofd bewaert was, en om
dat den morgenstont alreets begoft aen te breec-
ken, opende hy de deur van des Waerts kamer,
en seyde' hem het geen hem den goeden Sancho
afge-eyfcht had. Den Waert verforghde hem
van het geen hy begeerde, en Sancho gaet daer
mee by sijn Heer, die vast lagh en wachte met het
hoofd in de handen, klagende dat hem den slaghe
van den kandelaer geweldigh seer deed', die
hem evenwel geen meer quaet had gedaen, als
dat se hem twee vratten af genomen had, en het
geen hy meende bloet te zijn, was niet als sweet
dat hem van alle kanten uyt brack, ter oorsaek
van den arbeydt die hy korts te voren uytgestaen
had. Hy dan nam dese simplicia, mengde al den
hutsot onder een, en roerde het soo lang tot dat
hem

hem docht dat het genoeg was, eyschte daer na een ander potje om daer in te gieten, maer alfooder in het geheele huys geë was, most hy sich behelpen met een scherf, van een gebroocken fles, daer hem den Waert mede vereerde. En daer mede na dat hy daer over meer als tachtentigh pater Nosters, en soo veel Ave Marias, Salvosen Credos gelesen, en op yeder woort een kruys gemaect had, alles in tegenwoordigheyt van den Waert, en den diender (want den Karreman was nu al in de Stal by sijn tuygh) wilde hy self eerst de proef van dese heylsamen balssem nemen, drinckende het geen in den scherf niet en kost, dat ontrent een mutsje nat moght zijn. Maer ter nauwer noot had hy het in het lijf, of hy begoft soo geweldigh te bracken, dat hem niet in het lijf en bleef, en dat met een geweldigh sweeten door de benauwtheydt, 't welck gedaen zijnde, badt hy dat se hem warm souden toe decken, en alleen laten, en bleef soo wel de tijdt van dry uren leggen slapen, na welcken tijdt hy ontwaeckende, bevont dat hy groote verlichting gekregen had, in voegen hy sich selven nu geheel gesont oordeelde te zijn. En in der waerheydt hy docht dat dit de selve rechte balssem van Fierabras was, en maecte sich nu stout, om sonder schreum alderhande ayontueren gevechten en bataeljes aen te vangen. Sancho die mee dit miraeckel aen sagh, versocht hem dat hy hem de rest dat in den pot was gebleven wilde te drincken geven, 't welck hem den goeden Don Quichot garen toe stont, al hoe wel het ver het grootste gedeelte was, en Sancho vat

tende

Don QUICHOT de la MANCHA. 153
tende den pot met bey sijn handen, lapte al den
hoop door den keel. Maer dit was 'er van, dat
den maegh van den armen Sancho soo teer noch
tenger niet en was, als die van Don Quichot, en
dat hy daerom den dranck soo haest niet kost
quijt raecken, voor dat het in hem wat meer
werck had gemaect, in voegen hy begoft te
sweeten en te steenen met sulck een benauwt-
heydt, dat het schein dat hem hemel en aerdt te
nauw was, vervloeckende den balsem duysent-
mael en den genen die se hem gegeven had, eyn-
delijck Don Quichot by hem komende, en sien-
de hem in sulcken benauwtheyt, sey tegen hem;
ick geloof Sancho, dat u dit alleenigh daer uyt
ontstaet dat ghy geen Ridder zijt, alsoo ick be-
gin te dencken, dat desen balsem niemandt als
Ridders en helpt. Indien ghy dat wist, antwoor-
de den benauwden Sancho, wat duyvel heeft u
beweecht om my dien bras in te geven? Onder-
tusschen begoft den dranck te wercken, en be-
gof den armen Schiltknecht soo geweldigh van
achteren en van voren vier te geven, dat het al
van onder tot bové dreef. Hy swcete en herfwete
te, met sulcken benauwtheydt, dat het schein
of hy 'er het lijf in sou schieten. Desen storm
mocht omtrent twee uren dueren, ten eynde van
de welcke, hy niet en voer als sijn Meester, die
dadelijck verlicht wiert, maer recht in tegen-
deel, soo swack en afgemaect, dat hy op sijn bee-
nen niet staen en kost. Maer den Ridder die ge-
terstont vertrecken, alsoo hem jammerde het
achterdeel dat de werelt leed by sijn vertoeven,

en te meer alsoo hy nu met de konst van sijn balssem, voor Duyvel noch doot en vreesde. Hy dan begeeft sich om Ronzinant selve te Sadelen, als oock den Ezel van sijn Schiltknaep, die hy oock de kleederen aentrecken, en op den Ezel hielp. Daer op begeeft hy sich te Paert, en hebbende ergens in een hoeck een oude halve Lants gevonden, nam de selve aen voor een heele, en sette sich daer mee in postuer als een tweede Roelandt. Al die in de Herbergh waren, quamen voor den dagh, om desen Helt te sien, die wel aen de kant van twintigh personen waren, en onder anderen oock de Dochter van de Waert, daer hy geen oogh kost af trecken, suchtende onder tusschen in sulcker manieren, dat hy een steenrots fou tot medelijden beweeght hebben, alleen om harent wegen, hoe wel dat de andere meenden, dat het van pijn was, ten minste die gene die 's nachts te vooren in de strijt waren geweest, of sijn jammer hadden gesien. Sy dan aldus met haer beyden te Paert zijnde, riep Don Quichot den Waert, en begoft met een statign wesen, en deffige stem alsoo te spreecken: Veel en groot zijn de weldaden (Heer slotvooght) dewelcke ick van u ontfangen en genooten heb, en blijf derhalven al mijns levens tijt in u gehouden, en indien ick u eenigen dienst kan doen, tegens den een of den ander opgeblasen Ridder, die u cenigh overlaf of geweld heeft aengedaen, weet dat mijn plicht niet anders is, als de onvermögende te helpen, en te wrecken die eenigh ongelijck mochten komen te lijden. Bedenckt u selven wel, of 'er yets is, waer in u dit stael dienst kan

doen.

doen, ick beloof u volgens de order van de Ridderſchap, die ick ontfangen heb, u al het genoegen van de werelt te geven. Den Waert antwoorde hem met de ſelve ſtatigheydt: Heer Ridder, tegenwoordigh heb ick u wraeck geenſints van doen, alſoo ick ſelve het ongelijck dat my gedaen wort, wel machtigh ben te wreecken. Dit begeer ick alleenigh dat u Ridderlijckheydt my gelieft te betalen, het geen hy in mijn huys verteert en verſlapen heeft. Soo is dit dan een Herbergh? vraeghde Don Quichot. En wel een eerlijcke, antwoorde de Waert. Soo ben ick dan tot noch toe bedrogen geweest, alſoo ick meende dat het een Kasteel, en geen Herbergh was. Maer dewijl het nu foodanigh is, al het geen dat men evenwel tegenwoordigh doen kan, is dat ghy my wegen de betaling excuſeert, alſoo ick op geenderhande wijs, de orden der Ridderſchap wil te kort doen, volgens de welcke geen Ridder oyt gelagh in een Herberg betaelt heeft. Want men is het ſchuldigh rechts of ſlincks, ter oorſaek van de geduerigen arbeydt, gevaer en moeyelijckheydt, die ſe moeten uyt ſtaen, ſoeckende hun avontueren, ſonder yets Winter of Somer, armoe-de of gebreck, hitte of kou aen te ſien, alle ongenaden van de locht, en alle ongemacken van de aerde onderworpen. Daer heb ick ſeer weynigh mee te doen, antwoorde den Waert, betaelt my het geene ghy my ſchuldigh zijt, en praet my van Ridderſchap, noch ſulck gebrod, alſoo ick my nergens mee bemoeey als met mijn huys te houden. Ghy zijt wel een vrecmt ſlagh van een menſch antwoorde Don Quichot, en gevende

met eenen fijn Paert de spooren, sloegh soo op wegh, en was nu al een goet stuck weeghs gereden eer hy om fijn Schiltknaep dacht. Den Waert die hem sagh henen rijden en niet betalen, vatte voort Sancho by de kop, seggende, dewijl hem fijn Heer niet betaelt had, dat hy ten minsten betalen sou. Den ander gaf daer op tot antwoord, dat dewijl fijn Heer niet verstaen kost dat sulcks betamelijck was, hy daer in geensints sou durven treden, alsoo hy Schiltknaep was van een doolend Ridder, en dienvolgens de selve regels onderworpen, en aen de selve wetten gehouden. De Waert wierdt op het laetste heel grijnigh, en dreyghde hem, indien hy niet betaelde, dat hy hem soo sou tracteeren, dat hyder wel om denken sou. Daer den ander op antwoorde, dat ten insicht van de voorschreven wetten, en de order van fijn Meester, hy niet een duyts betalen sou, al hieuwense hem in stucken van malkander, alsoo hy den man niet wilde zijn, die het oude en goede gebruyck sou te niet maecken, noch dat men van hem seggen sou dat hy de wetten gebroocken had. Het ongeluck nu voor de goede Sancho was, dat 'er in de selve Herbergh onder andere vier Kramers van Kordua, drie Ketelboeters van Segovio, en twee andere van Siville waren, altemael vrolijke maets, en dier niet veel na en waeghden, dese, gelijk als door een selfde Goest gedreven, kregen Sancho by het lijf, en lichten hem van den Ezel af, terwijl een ander om des Waerts deecken liep, en om hoogh siende dat het daer te laegh van verdieping was, gingen met hem na de plaets, en smeten daer Sancho in den

deecken,

deecken, en daer dapper met hem gefolt, dan om
 hoogh dan om laegh, als of hy een bal geweest
 hadt. Het gekrijt dat den armen Sancho maeck-
 te, quam self ter ooren van sijn Heer, die sulcks
 hoorende, oordeelde, dat 'er eenige nieuwe avon-
 tuer voor handen was, en houdende daer op stil,
 hoorde doe eerst ter degen, dat het Sancho was.
 Daer mede keert hy sijn toom, rijt met een hee-
 len galop weer te rugh na de Herbergh, en vin-
 dende den toeganck gesloten, begeeft sich na de
 muer van de plaets, die niet seer hoogh was, daer
 hy te nauwer noot gekomen was, of hy sagh sijn
 goede Schiltknaep als een vogel in de lucht vlie-
 gen, en weer neer dalen, en dat soo vaerdigh, en
 met sulck een bevallijckheydt, dat indien hy soo
 toornigh niet had geweest, hy sich selven van
 lacchen niet sou hebben kunnen onthouden. Hy
 deed sijn best om van sijn Paert over te klimmen,
 maer hy was noch soo lam, dat het hem niet
 mooghlijk was, al dat hy kost, was duysent
 scheltwoorden tegen dese goede gesellen uyt te
 spouwen, die evenwel met haer werck voort
 gingen, en te meer Don Quichot baerde, te meer
 sy lachten, tot dat sy eyndelijck door enckel ver-
 mocytheydt waren genootsaect op te houden.
 Doe setten se hem weer op sijn Ezel, deckten
 hem met sijn Paltsrock, en de goede ziel Mari-
 tornes, siende hem soo afgeslooft, quam om hem
 met een glas water te laven, dat sy om te meer
 koelte uyt de put geschept had, Sancho dit ne-
 mende en aen sijn mont settende, begoft sijn
 Meester te roepen, Sancho mijn Soon siet wat
 ghy doet, drinckt geen water, ghy sult u selven.

om den hals brengen, weet ghy niet dat ick dien heylfamen balssem by my heb, die u met twee droppelen genesen sal. Op dit roepen wende Sancho sijn oogen derwaerts, en begoft daer weder op te schreeuwen, ick denck dat u Genade vergeten heeft dat ick geen Ridder ben, of begeerje dat ick de rest van mijn ingewant, dat my noch over gebleven is voort over geef; bruijt met uwen balssem voor sint felten, en laet my drincken dat my lust, dit te seggē, en het glas aenden mont te setten was eenen oogenblick. Maer als hy bēgost te proeven dat het water was, wilde hy niet voort gaen, maer versocht Maritornes dat se hem een teughsken wijn sou brengen, die het selve met een goet hart gedaen heeft, betalende uyt haer eygen beurs. Want men hout het daer voor dat se een goede Christen ziel is geweest, al hoe wel sy haer in dat huys geneerde. Als Sancho gedroncken had, maecte hy sijn Ezel weder aē de ganck, en stellende de poort wijt open, rijter buyten, wel te vreden dat hyder soo sōnder betalen afgeraect was, en dat hy de wettē van de Ridderfchap gehouden had, al had hy 'er wat voor geleden, dat was tot daer en toe. So veel is 'er van dat de Waert de knapsack voor het gelagh behielt, maer daer docht Sancho niet om, alsoo hy soo dol was, dat hy wel een stuck van de Waert sou gegeten hebben. De Waert wilde daeren-boven de poort noch toe houden, maer de andere gasten, wilden het niet lijdē, dat een volckfken was, dat al had Don Quichot in der daet een van de Ridders van de Ronde tafel geweest, sy so veel na hem souden gevraeght hebben als na de wint.

Het XVIII. Hoofstuck.

Verhandelende de onderlinge redenen, dewelcke voorvielen tusschen Sancho Pange, en sijn Heer Don Quichot, met andere avontueren, waerd te verhalen.

ALdus quam Sancho by sijn Heer vermoeyt verstoort, en niet weynigh afgemat, in voegen hy moeyten genoegh had, sich selven op sijn Ezel te houden. Als hem Don Quichot aldus sagh, seyde hy tegen hem, nu moet ick immers in der daet gelooven, Sancho mijn Soon, dat dat Kasteel, of die Herberg betoovert is, want hoe kunnen dat ander als Geesten geweest hebben, die soo niet u op en neder gevlogen zijn, seggende vorders tot meerder blyck dat hy, niet tegenstaende hy de meeste wil ter werelt had gehadt om hem in sijn ellende te helpen, evenwel wat hy oock deed, de macht niet en had gehadt, van sijn Paert af te komen, daer se hem voorseecker op vast getoovert hadden, want ick had u dat wel willen sweeren, indien ick had kunnen over geraecken, ick u in sulcker manieren sou gewroocken hebben, dat sy der omgedacht souden hebben de dagen van haer leven, alsou ick oock daer in de wetten van de Ridder-schap hebben moeten verkorten. Maer gelijk het spreekwoort seght noodt breeckt wet. Ick sal het haer oock vergelden vervolghde den ander indien ick anders kan, maer wat de rest aengaet, die mijn so gesolt hebben, waren geen Geesten noch betooverde mensche, maer van vlees en been.

been, als wy zijn, en hadden oock een yeder sijn eygen naem, gelijk ick se heb hooren noemen, den een Hans leepoogh, den ander slimme Pier, den derden Simen slomp, en den Waert, na mijn beste onthout, heete Jan de Snijer, in voegen het al menschen waren van de selve slagh gelijk wy zijn. Maer soo veel als ick 'er van sie, dunckt my dat al dese avontueren, die wy gaen soecken, ons noch soo veel rampen sullen toe brengen, dat wy niet weten sullen wat onse rechter of onse slinker voet is. Waerom ick raden sou, na mijn verstant, dat wy beter souden doen, soo wy weder na huys trocken, terwijl het noch say tijdt is, en een yeder op sijn dingen ging passen, in de plaets van dus van den Os op den Ezel, en van den regen in de sloot te vallen. Ghy weet weynigh wat ghy seght, antwoorde den Ridder, en verstaet u niet op het geë aen de Riddereschap vast is, swijgt stil, en hont u geruyst, den dagh sal noch komen, dat ghy voor u eygen oogen noch sult sien, wat treffelijcker oeffening dit is. En seght my doch, wat meerder genoeg kan men in de werelt hebben, als een slagh te winnen, en over sijn vyanden te triumpheren. Dat kan wel waer zijn, antwoorde Sancho, al hoe wel ick het noyt ondervonden heb, dat weet ick, dat, zedert wy doolende Ridders zijn, of wel u Genade, want ick beken dat ick onder dat eerlijck getal niet magh gereeckent worden, wy geen batallie gewonnen hebben, als alleen tegen den Biscayer, en evenwel most 'er u Genaden een stuck van sijn Oor, en de helft van sijn Helmet laten, en al dat wy zedert gewonnen hebben, zijn stock- en vuyft-

vuyft-ſlagen geweest, en andere dingen meer voor mijn reeckening. En het ſlimſte van allen is dat ſulcks ons aengedaen wort door Geesten en betooverde perſoonen, daer geen verhael op is, om daer door te mogen proeven hoe ſoet het is ſich van ſijn vyanden te wreecken, dat is, antwoorde Don Quichot het geen my oock het meeſte quelt, maer van nu voortaan ſal ick my wel beter verſorgen, en maecten een Swaert te krijgen dat met ſulck een konſt gemaect is, dat 'er geen toovery op ſal kunnen hechten. En wie weet of eenigh goet geluck my dat van Amadis noch niet ſal in handen brengen, 't welck hy gebruyckte, doe hy genaemt wiert de Ridder met het brandende Swaert, dat een van de beſte Swaerden was, die oyt Ridder, ter werelt gebruyckt heeft. Want al wat het ontmoete ſneed het deur of het een raep was geweest, in voegen daer geen ſoo ſtercken Wapen, noch ſoo ſeer beſworen was dat het ſelve koſt tegen ſtaen. Ick ben ſoo geluckigh antwoorde Sancho dat indien u Genade by geluck foodanigen Swaert quam te vinden, ſou dat al weer voor de Ridders zijn, gelijk dien balfem, en de arme Schiltknapen mogen heen loopen. Hebt ghy daer geen vrees voor Sancho, antwoorde Don Quichot, den hemel ſal het beter met u verſien. In deſe onderlinge redenen was den Ridder met ſijn Schiltknaep, wanneer Don Quichot voor hem een dicke wolck van ſtof ſagh op rijsen, 't welck ſiende keerde hy ſich na Sancho met deſe woorden: Dit is den dagh Sancho, in de welcke ick verkrijgen ſal, dat geluck dat my door mijn goet noodlot

be-

bewaert is. Dit is den dagh segh ick u, op den welcke de geheele werelt, de sterckte van mijn arm sal sien, en sich verwonderen over sulcke mijne wercken, die waerdigh fullen zijn, in het boeck van de onsterffelijckheydt geschrevente worden. Siet ghy wel dat stof dat daer ginder voor ons op rijst? Dat komt voort van een maghtigh Heyrleger, bestaende uyt eenige duysenden Krijghslieden. Soo moetender dan twee zijn antwoorde Sancho, want van die kant sietmen van gelijcken een wolck van stof, Don Quichot went sijn oogen daerwaerts, en siet dat Sancho de waerheydt sey, en sich daer over geweldigh verheugende, beelde sich niet anders in als dat het twee Heyrlegers waren, die tegen malkander aen quamen. Want sijn gedachten waren anders nergens, als op diergelijcke Batalien en gevechten, daer sijn sotte boecken vol van zijn. En al wat hy hoorde wat hy sagh of wat hy dacht waren niet als foodanige dingen. Ondertusschen dat stof 't welck hy dus van verren gesien had, quam van twee kudden Schapen, en Geyten die den selven wegh, maer van twee bysondere oorden af quamen. Die sich evenwel, ter oorsaeck van het stof niet lieten sien, voor en al eer sy wel dicht by waren. En soo verseecker hielt het Don Quichot staende dat het twee Heyrlegers waren, dat het Sancho mede begoft te gelooven, en daer over te vragen; wat fullen wy dan doen mijn Heer Ridder? Wat wy doen fullen Sancho? antwoorde den ander, helpen die de swackste is. En voorts Sanchos moet ghy weten, dat dat Heyrleger 't welck

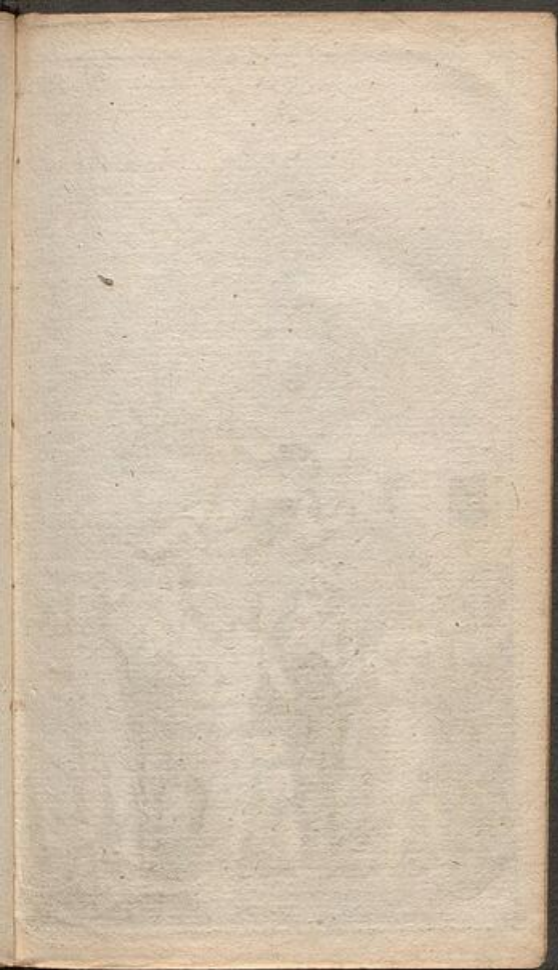
hier

hier recht tegen ons aen komt, gevoert wort van den machtigen Keyser Alifanfaron, Heer van het groote Eylandt Taprobane. En dat ander dat hier van achteren komt, is dat van sijn vyandt de Koninck van de Garamantes, Pentapolin met den blooten arm, want dat is sijn gewoonte altoos met den blooten rechter arm in den strijt te gaen. Maer wat questie hebben dese twee Heeren tegen malkander, vraeghde Sancho. Sy zijn malkander vyant, om dat desen Alifanfaron een boosen Heyden is, en verliest op de dochter van desen Pentapolin, 't welck een seer schoone en bevallijcke Jonckvrouw, en boven dat een Christen is, waerom oock haer den Vader aen geen Heyden uyt houwelijcken wil, voor en al eer hy sijn Mahomet afgesworen, en het Christendom aengenomen heeft. Eer heeft sijn hart antwoorde Sancho, by mijn manne waerheyt, den vromen Pentepotis heeft het meeste gelijk van de werelt, en voor my ick sal hem helpē daer ick ken of magh. Daer sult ghy leerlijck en wel aen doen Sancho, vervolghde Don Quichot, also het in diergelijcke Bataillen so nau niet en komt, al is men geen Ridder dat komt heel wel, sey Sancho, maer waer blijven wy met desen Ezel, om hem daer na weer te kunnen krijgen, want om met hem in den strijt te treckē, sou ick niet geraden vinden, want ick geloof wel, dat hy sulck spel niet seer gewoon is. Dat mocht wel waer zijn, antwoorde Don Quichot, ondertusschen al dat ghy daer in doen kont is dat ghy hem laet loopen daer hy wil, hy komt weder of niet, want ick meen dat wy hier wel soo veel schoone Paerden fullen winnen, dat

dat oock self Ronzinant groot prijckel sal loopen, om voor een ander verwisselt te worden. Maer hout u wat stil, en siet wel toe, ick sal u al de Ridder op een ry gaen noemen, en op dat ghy deselve te beter mooght sien, laet ons op desen heuvel gaen, en van daer sullen wy het altemael bequamelijck kunnen sien. Dit deden sy, en setten sich op de hooghte, en souden van daer gemackelijck bey de kudden over hebben kunnen sien, die in twee legers veranderen mosten, indien hen het stof niet in den wegh was geweest. Don Quichot evenwel, siende in sijn inbeelding dat hy niet en sagh, ging met sijn beschrijving voort, en met een heldere stem begoft alsoo te revelen: Dien Ridder die ghy daer siet met die geele Wapenen, die in sijn Schilt een gekroonden Leeuw voert, leggende aen de voeten van een schoone Jonckvrouw, is den dapperen Laurcalco, Heer van de silveren Brugh. Den anderen met die goude blommen op de Wapenen, die de dry silvere kroonen in sijn Schilt draeght, in een blauw asueren velt, is den gevreesde Mirocolembos, groot Hartogh van Quirocia. En dien ander die bykans gelijk een Reus is, die aen sijn rechterhandt rijdt, is den onvertsacghden Brandabarbaran van Boliche, Heer van de dry Arabien die gewapent komt met de huyl van een Serpent, en een poort voor sijn Schilt heeft, die gelijk men seggen wil een van dat huys is, dat Simson ter neder smeedt. Maer wendt u oogen eens na de andere zijde, en ghy sult in het voorste van dat ander heyrleger sien, den altijdt overwinnaer, en noyt overwonnen Timonel van Carcajona, Prins

Don QUICHOT de la MANCHA. 165
van nieuw Biscayen, diens Wapenen in vier deelen gedeelt, en aen het een eynde wit, aen het ander groen, aen het ander blauw, aen het ander root zijn, dragende in sijn Schilt een gouden Kat, in een silver velt, met eenige ietteren daer onder, die soo veel beduyen, als Miau, want dat is het begintfel van den naem van sijn beminde, dewelcke gelijk sommige seggen, is de onvergelykelijcke Miulina, Dochter van den Hartogh Alfeniquen van Algarven. Den ander die daer op dat sterck en geweldigh beest sit, die de Snee witte Wapenen heeft, sonder eenigh teecken in sijn Schilt te hebben, is een nieuwen Ridder uyt Vranckrijck, genoemt Pierre Papin, Heer van de Baronien van Utrique, de ander die daer soo dapperlijck met sijn klepper het stof beweeght, en die blauwe Wapenen heeft, is de machtige Hartogh van Nerbia Espartafilardo van den Woude, die een Sperwer in sijn Schilt draeght. En op dese wijze noemde hy vast honderden van Riders, soo van de een als andere zijd', die hy sich selven al inbeelde, versierende Wapenen, blasoenen en al den bocht uyt sijn hooft, volgens de wonderlijcke en noyt meer gesiene sotheydt, die hem dreef. Maer daer na ginck hy al voort, in het beschrijven van het volck, seggende, in het voorste van dat heyr komen sy, die de soete waten van de Xanthus drincken, daer die het sijne gout van het geluckigh Arabien siften, daer die aen het gebarghte Taurus stooten, hier die aen den Rivier Ganges de peerlen vergaderden, daer die Meander, die den Rhijn, de Maes de Wael drincken. In het kort hy liet geen Landt noch
volck

volck ongenoemt, noch gewestten ongemoeyt, noch Rivieren ongeroert, die hy niet te voorschijn bracht, brengende alsoo geheel Europa, Asia, Africa, en America, als in een kort begrijp, op de plaets van dese schrickelijcke Batalie. Sancho stont en sagh sijn Meester de woorden uyt de mont, keerende somwijlen sijn oogen en hoofd, om te sien wat dat voor Reusen en voor Ridders waren, maer als hy geen en sagh, begoft hy moeyelijck te worden, en eyndelijck uyt te barsten, wel daer moet 'er meer als een mee speulen, daer zijn so veel Ridders Reusen en ander volck, als Apen. Ten minsten ick en sie se niet; het moet al weer toovery wesen gelijk te nacht. Hoe zijt ghy soo verblint? berechte Don Quichot daer weder op, hoort ghy niet het gebries der Paerden het klincken van de Trompetten en Claroenen, het slaen van de Trommen en Tamboeren? Ick hoor anders niet, antwoorde Sancho wederom, als blaten van Schapen, en soo was het oock in der daet, alsoo se nu soo na gekomen waren, datmen se sien en kennen kost. De schrick Sancho die ghy hebt, verblint u oogen, en verdooft u ooren sey Don Quichot, want een van de uytwercksels van de vrees, is het verstant te verbijsteren, in voegen de saecken niet en schijnen die sy zijn, en niet en zijn die se schijnen. En indien het soo is dat u de vrees bevangen heeft, maeckt u aen een kant, en laet my alleen, ick ben mans genoegh om de overwinning te geven, aen die zijde die het my gelieft. En daer mee sijn Paert met spooren gesteecken, sijn Lancie gevelt, en als een blixem van den heuvel af gevlogen, en wat Sancho roepen

pen en schreeuwen mocht, (gelooft my Heer, ick iweer het u Heer, dat het niet als Schapen en Geeyten zijn, komt doch wederom, daer is noch Reus noch Ridder, noch Wapen noch Paert. noch Paerts gelijk) het hielp al niet, maer in tegendeel hoordeme den Ridder roepen soo veel als de keel lijen mocht; wel aen tsa ghy Ridders ghy dappere Helden die onder de banieren van den vromen Pentapolin oorloght, volght my na, en ghy sult sien hoe haest ick hem van sijn wreeden vyandt Alifanfaron van Taprobana sal gewroocken hebben, en met een vlieght hy in het midden van de eene kudde, en begint daer onder te slaen en te smijten, te roepen en te schreeuwen, als of hy in der daet in het midden van duysent vyanden was geweest. De Harders die by de kudde waren, riepen, baerden en smeecten dat hy sou op houwen, maer siende dat het al niet en hielp, namen steenen, en begosten dapper na hem te werpen. Don Quichot liet evenwel niet af maer reed aen allē enden, roepende luytskeels uyt: waer zijt ghy nu Alifanfaron, komt nu tegens my aen, ick ben maer een Ridder alleen, en ben gereset u kracht te proeven, en u het leven te benemen, tot een straf van het verdriet, dat ghy de schoone Princeesse, en haer Vader Pentapolin aē doet. Hier mee kreegh hy een wackere steen in sijn lenden, die hem soo geweldigh trefte dat hy niet anders oordeelde, of hy was doodelijck gewont, en begoft terstont om sijn balsam te dencken, die hy in het vleskē met hem genomē had, en halende het selve voor den dagh, sette de vles aen de mont, en begoft te gietē so veel als hy moght, maer terwijl hy

hy daer mede befich was, komt 'er een andere steen, en raect hem so tusschen hant en aensicht, dat voor eerst de vles in stuckē daer henē vloogh, met balsam met al, en onderwegen nam den steen noch drie of vier kiesē uyt sijn mont mee, sonder dat hy de handt vergeten had, daer hy twee vingers ellendigh schaloos aen maecte. Soo trette hem dese eerste, en soo de tweede slag, dat den ellendigen Ridder bedwelmt van het Paert ter aerden viel. De Harders dit siende dochten niet anders als dat hy doot was, en daer over vergaderende in der haest hun schapen, namen de doode beesten op (die omtrent seven mochten zijn) en trocken daer mee heen. Al dese wijl stont Sancho boven op den heuvel, siende vast de sotternijen van sijn Heer aen, en slaende sijn hant in het hayr, wist niet wat hy doen sou, ja vervloecte de uyr en de stont, dat hy hem eerst had leeren kennen. Maer siende hem eyndelijck ter aerden vallen, en dat de Harders wegh waren, daelde hy mede van den heuvel neer, en quam by hem, die hy ellendigh geraect vant, al hoe wel hy niet buyten sich selfs was, en begoft hem soo ten eersten aen te spreecken: Heb ick het u niet wel geraden, en geseyt, dat ghy sout wederom komen, dat 'et geen Heyrlegers, noch Krijghsvolck was, maer kudden schapen. Soo heeft dat dien schelmischen Toovenaar mijn vyandt, weder weten te veranderen, (antwoorde Don Quichot wederom) en dit moet ghy weten Sancho, dat het licht voor haer is, aen ons de dingen te doen schijnen foodanigh als sy willen. En dese schelm die my dus vervolght, misgunnende my

my de eer, die hy wist dat ick in desen strijt behalen sou, heeft dese twee Heyrlegers in twee kudden Schapen verandert. Doet nu eens een dinck Sancho, om mijnent wil, schrijt op u Ezel (op dat ghy siet dat ick de waerheydt siegh) en volght haer soetjes achter aen, en ghy sult sien, als se een stuck weeghs van hier zijn, dat het geen Schapen meer en zijn, maer menschen gelijk als ghy en ick, en even soo als ick se u beschreven heb. Maer evenwel, wacht een weynigh eer ghy gaet, alsoo ick u hulp een weynigh van nooden heb, komt eerst eens hier, en siet my eens in de mont, hoe veel kiefen en tanden dat ick quijt ben, want my dunckt dat ick 'er niet een in den mont gehouwen heb. Sancho deed soo en quam hem soo dicht by, dat hy by na de neus in sijn mont stack, wanneer juyt den balssem, die Don Quichot genomen had, begoft te wercken, waer over als den Ridder begoft te braecken, vloogh hem den bras soo recht in sijn trony, als een draet. Santa Maria begoft den ander te roepen, wat is dat te seggen? Ongetwijfelt, Heer, ghy bent doodelijck gewont, alsoo ghy dus geweldigh bloedt spouwt. Doch als hy het naerder besagh, bevant hy dat het geen bloet, maer dien kostelijcken balssem was, die hy hem had sien drincken. Waer over hem den braeck soo geweldigh begoft te steecken, dat hy in vergelding, al wat hy in het lichaem had, over gaf, en dat min noch meer over het lijf van sijn Heer, in voegen sy beyde gaer daer uyt iagen, dat men se met geen tang sou aengetaft hebben. Sancho daer op begeeft sich na sijn Ezel, om daer uyt den

knapsack eenigh out linnen te halen, om haer bey te gaer schoon te maecten, maer als hy noch het een noch het ander vant, meende hy sijn sinnen te verliezen, begoft van nieuws aen op sijn Meester te vloecken, met vaste meening sijn afscheyt te nemen, en weer na huys te reysen, al sou hy sijn leven niet een duyt van sijn gagie sien, noch het Eylandt dat hem sijn Meester beloofte had. Ondertusschen stont Don Quichot over endt, en steeckende sijn slinker handt in de mont, alsoo hem vast den eenen tant voor, den ander na uyt viel, nam hy met de rechter handt sijn getrouwe Ronzinant by den toom, die niet een voet breet van sijn Meester afgeweecten was, en begeeft sich na Sancho toe, die vast stont met sijn borst op sijn Ezel te leenen, met het hooft in de handt, gelijk een man die in diepe gedachten was. Hy siende hem in die gestaltenis, en merckende sijn schijnbare droefheydt, voer hen aldus aldereerit toe: Weet Sancho, dat den eenen mensch niet meer is als den ander, 't en sy dat hy meer doet als een ander. Al dit onweer en dese stormen, die ons soo gestadigh bespringen, zijn een gewis teecken, dat het haest schoon weder worden sal, en dat het ons van nu voortaan beter gelucken sal, want het is niet mooghlyk, dat het quaet of het goet altijd kan blijven staen. Want als quelling in huys is, is vreught voor de deur. In voegen ghy u niet hebt te bekommeré met het quaet dat my over komt, soo lang als ghy vry zijt. Vry zijn? Antwoorde den ander, ick denck dat die geen diese gisteren soo gefolt en gehandelt hebben, een ander was

als mijn Vaers Soon, en de mael die ick quijt ben, met soo veel duysent dingen als 'er in waren, raeckt my oock al niet denck ick. Soo hebben wy dan tegenwoordigh niet veel te eten, antwoorde Don Quichot daer op. Niet anders als de kruiden, die mijn Heer seght dat hy soo wel ken, en die in diergelijcke gelegentheydt goede dienst doen. Boven kruiden boven al vervolghde Don Quichot, ick sou tegenwoordigh al veel liever een kant broot, met een stuck van een peeckelharing hebben, als al de kruiden van Dioscorides. Maer des niet tegenstaende mijn goede Sancho sit ghy op, en volght ghy my na, den Heer sal 't versien, te meer dewijl wy in sijn dienst uyt zijn, de Gansen hebben de kost, en hy laet de Son op gaen over goede en quade. Ghy sout beter dienen tot een far-Heer, antwoorde Sancho, als een doolend Ridder na my dunckt. Sulcke lieden moetent van als weten, antwoorde den ander wederom. Want sulcke zijnder geweest, in voorgaende tijden, die soo wel een Oratie souden hebben gedaen voor een duysent menschen tien twaelf, als of se in de Univerfiteyt van Parijs waren gepromoveert, waerom men vast moet stellen, dat de Lancie en de Pen, sulcke vyanden niet zijn als men seggen wil. Dat is al heel wel (antwoorde Sancho wederom) ondertusschen laet ons gaen sien, waer wy desen nacht sullen herbergen, en onsen Heer geeft, dat het weer geen plaets is, daermen met betooverde Mooren, of Geesten of diergelijck gespuys gequelt is, of ick sou de heele Ridderschap voor den drommel wenschen. Ghy seght seer wel antwoorde Don Quichot,

vorders wat my aengaet, ick macckor u tegenwoordigh Meester van, en laet u self kiezen waer ghy slapen wilt. Evenwel geeft my u vinger eens, en voelt hoe veel tanden of kiezen, dat ick wel boven aen die rechter sy quijt ben, Sancho deed soo, en zijnde met den vinger in de mont, vroegh hem eerst hoe veel hyder aen die sy plagte hebben? Vier antwoorde den ander, behalven de ooghtant, en die altemael heel en gefont. Siet wel wat ghy seght mijn Heer (vervolghde de ander) ick seggh u noch eens vier, indien het slechts geen vijf en was, antwoorde Don Quichot, want ick ben mijn leven noch geen tandt noch kies quijt geworden, soo out als ick ben. Daer om laegh (seyd' daer op Sancho) zijnder niet meer als darde half, en daer om hoogh is 'er niet een, want het is 'er soo glat als de palm van mijn handt. Ja wel (antwoorde Don Quichot hoorende dese quade tijding) ick moet noyt overwinning hebben, indien ick niet alsoo lief een arm van mijn lijf quijt was, behoudens dat ick mijn rechter houden mocht. Want dat moet ghy weten Sancho, dat een mont sonder kiezen, is gelijk een Molen sonder steenen, en soo veel is een tant als een Diamant. Maer dit en meer moeten wy doolende Ridders lijden. Sit op mijn Soon en leyt ghy my, want ick sal u volgen waer ghy henen rijt, Sancho deed' alsoo, en nam sijn wegh daer henen, daer hem dacht dat hy Herbergh sou konnen vinden, sonder den vaerwegh te laten, alsoo hem docht daer de beste hoopte hebben. Aldus reden se voetje voor voetje, alsoo de pijn die Don Quichot aen sijn mont had, geen hart

Don QUIHOT de la MANCHA. 173.
hart rijden dulden kost. Sancho evenwel wilde
sijn Meester noch wat tijdtkortingaen doen, en
met eenige discoursen onderhouden, maer het
geen sy onder malkander verhandelden, sal in
het naeste hoofstuck geseght worden.

Het XIX. Hoofstuck.

*Verhandelende de vermistige redenen tusschen Sancho
en sijn Meester, en de wonderlijcke avontuer, die
haer voorviel met een doot lichaem, beneffens andere
treffelijcke voorvallen.*

MY dunckt Heer, (begoft Sancho te seg-
gen) dat al dese ongelucken die ons dese
dagen achter een overgekomen ben-
nen, een rechte straf zijn, van dat u Genade sijn
eedt niet gehouden heeft, als van geen broot van
tafel te eten, en hem met de Koningin niet te
vermengen, voor en al eer hy dien Helm van
malbruy, of hoe heet dien Moor oock, sou ge-
vonden hebben. Ghy spreeckt daer de waerheyt
aen, Sancho, antwoorde Don Quichot, maer om
recht op te biechten, het was my uyt het hoofst
geschooten, en hout ghy oock voorleecker, dat
ghy, om dat ghy my niet by tijdts daer van in-
dachtigh hebt gemaeckt, tot een straf soo getolt
en gefolt zijt. Maer wat my aengaet ick sal my
beteren, want daer hebben wy goede bequame
regels en orders toe. Ick heb ommers geen eedt
gedaen sey Sancho. Eedt gedaen of niet gedaen
antwoorde Don Quichot, het is my genoegh te
weten dat ghyder mede u deel van hebt. Maer

het sal goet zijn, ons daer tegen te voorſien. Siet ſlechts dat ghy dat niet vergeet, antwoorde Sancho wederom, gelijk ghy den eedt gedaen hebt, op dat deſe Geelten en betooverde Mooren niet weer op ons vleys komē. Met deſe en diergelijke diſcourſen beſigh zijnde, overviel haer dē nacht, en dat op het midden van den wegh, ſonder te ſiē of te weten, waer ſe dien nacht herbergen ſoudē, en het ſlimſte was, dat ſe ſo verhongert wāren, dat ſe wel een ſpijcker in ſtucken gebetē ſouden hebbe, want met de knapsack hadden ſe al haer hoop verloren. En om hun ongeval noch grooter te maeckē, overquam haer noch een ander jammer, namentlijk, dat den nacht donckerder als na gewoonte was, Sancho evenwel geloovende dat hy den rechtē vaerwegh had, reed al voort, niet twijfelende, na een mijl of twee reyſens, een goede Herbergh te vinden. Sy dan aldus reyſende den nacht doncker, den Schiltknaep hungerigh, en dē Meeſter metgoeden appetijt, ſagen ſe eyndelijck langs den ſelven wegh die ſe reyden een grooten hoop lichten dat van verre ſo veel ſterren ſcheenē, die ſich vaſt beweeghdē. Sancho verſchrickte in ſulcks te ſien, en Don Quichot wiſt mede niet wat te dencken. Den eenen hielt ſijn Ezel, en den anderen ſijn Paert ſtaende, om met gemak te kunnen ſien wat dat was, en ſagen dat de lichten al grooter en grooter wierden, waer over den goede Sancho begoft te beven als een loof, en Don Quichot het hayr over endt te rijſen. Deſe evenwel een weynigh moedt grijpende, ſey tegen Sancho; ſonder twijffel Sancho dit moet een groote, en gevaerlijke avontuer zijn, waer over
het

het nu sal noodigh zijn, al mijn kracht en vermogen te besteden. ô lieven heer antwoorde Sancho, indien dit weer soo een gespuys van Geesten is, als die van te nacht, ben ik voor gewis doot eer ick uyt haer handē geraeck. Al warent al de Geesten van de werelt antwoorde Don Quichot, raed ick een van allen so stout, als een hayr van u hoeft aen te roeren. En dat het den voorleden nacht so toe ging, was dat ick in een beslootē kamer overvallen wiert, maer nu ben ick in het open velt, en daer kan ick van my stooten, en om heer springē. En so se u eens weer betooverde gelijk doe, wat sou u springen en schermen helpen? vervolghde Sancho wederom, hout ghy slechts goedē moedt antwoorde Don Quichot, het endt sal het uytwijfen. Dat sal ick doē so 't den heer belieft, antwoorde den benauwden Sancho, en hier mede bey een weynigh aen een kant rijdende, blevē met goede opmercking staen sien, wat het wesen wilde. Maer 't en duerde niet lang, of sy sagen van veer eenige in het wit gekleet, welck schrickelijck gesicht, Sancho geheel buytē sijn selven bracht, die nu alreets met sijn tanden op een begoft te klappen, of hy een Oyevaer was geweest. En hoe nader dat se quamē hoe Sancho al meer begoft te schudden en te bevē, also se nu bequamelick al den trop kosten over sien, zijnde ontrent twintigh in het getal, al met witte hemdē gekleet, en te Paert met brandende sackels in haer hant. Achter volghde een Litier of Rosbaer met rouw bekleet, en daer achter noch ses anderen mede te Paert, in den rouw zijnde, tot aen de voeten van hun Muylen toe, alsoo het wel te sien was aen den tret,

dat het geen Paerden waren. Die in het wit gekleet waren reden al preutelende binnens monts, dit vreemde gezicht, en op soo ongewoon een tijdt, was genoeg om de vrees in het hart van Sancho te brengen, en oock in Don Quichot, 't en waer hy sich terstont had ingebeelt, dat dit een van die vreemde en wonderlijke avonturen was, daer sijn boecken vol van zijn. Want hy stelde sich selven voor oogen dat in dese Rosbaer een ter doot gequetste, of wel dooden Ridder was, en dat het hem alleen toe quam des selfs doot te wrecken. Waer over sonder ander overleg te maecten, set sich selven vast in de Sael, en met sijn Lancie in de rust, voeght sich te midden op den wegh, en als se soo nabij waren, dat se hem bequamelijck kosten hooren, riep hy haer toe: Hout stil ghy Ridders wie ghy zijt, en geeft my berecht wie ghy zijt? van waer ghy komt? waer ghy gaet? en wat ghy daer in die Rosbaer hebt? Want gelijk het sich laet aensien, of ghy hebt aen een ander, of een ander aen u-lieden, eenigh groot geweld en ongelijck gedaen, 't welck noodigh is dat ick weet, of om u te straffen van het quaet dat ghy gedaen hebt, of u te wrecken van het ongelijck dat u-lieden sou mogen geschiet zijn. Wy hebben haest seyder een van den hoop, en de Herbergh is noch veer, in voegen wy geen tijdt hebben om u soo het nauwste bescheyt van alles te geven, en daer mede gevende sijn Muyl de spooren, reed desen voort. Don Quichot achte sich niet weynigh met dese antwoord beledight, en daerom vattende den ander by den toom, seyde hy vorders hout stal, toont beter beleeft-

leeftheydt en geeft my reden van het geen ick u
vraegh, of maekt staet, dat ghy tegen my vech-
ten moet. De Muyl was vry schiechtigh, en daer-
om aldus gevat zijnde, recht sich op zijn achter-
ste bec, en viel met zijn Ruyter achter over.
Een vecht die te voet ginck, siende desen val-
len, begoft op Don Quichot te schelden, die daer
over vertoornt, sonder langer te wachten, velde
sijn Lancie tegens een van die gene die in den
rouw waren, en wierp hem niet sonder een sware
quetfuer ter aerden, en sich daer op keerende na
de anderen, sou men geseght hebben dat Ronzi-
nant vleugels gekregen had, soo dapper en veer-
digh rende hy hier en daer. Al desen hoop was
sonder Wapens en vreesachtigh, en begosten daer
over terstont een yeder sijns weeghs door het
velt te loopen, met de brandende fackels in haer
handt, 't geen niet anders als een Maskerade
scheen te zijn, die by nacht langs de straet loopt,
gelijkmen op Vastelavonden gewoon is. De an-
dere mede in den rouw, zijnde in hun rouw-
Mantels en rouw-Rocken gewonden, kosten sich
oock niet roeren, in voegen, in spijt van alle te-
genstant, Don Quichot haer altemael in de vlucht
sloegh, te meer alsoo een yeder meende dat dit
geen mensch maer de Duyvel uyt de hel was,
die daer quam om het doode lichaem, dat se by
haer hadden, te halen. Al dit schoone wrek
stont Sancho aen en sagh, niet weyniga verwon-
dert over de stoutmoedigheydt van zijn Heer, en
sey vast by sich selven, sonder twijffel mijn Mee-
ster is soo stout en sterck als hy seyt. Daer lagh
een brandende fackel op de aerde, by dien eerste

die gevallen was, door welcks licht hem Don Quichot sien kost, waer over hy hem komende, fette hem de Lancie op de borst, seggende dat hy hem sou op geven, of dat hy hem doorsteken sou, ick heb my goet op te geven (sey den ander) also ick my niet roeren kan, want ick heb my in eene been gebroocken. Ick bid u Genade indien ghy een Christē Ridder zijt, dat ghy my niet en doet, want ghy sout een groote misdaet begaen, dewijl ick Licentiaet in de Godtheyt ben, en onder de eerste ordere. Wat Duyvel brengt u dan hier (sey Don Quichot daer op) dewijl ghy een Geestelijck persoon zijt? Wat anders antwoorde den ander, als mijn ongeluck? Ick sal u noch swaerder toe brengen vervolghde den Ridder, indien ghy my niet en voldoet, op al het geen ick u vragen sal. Dat sal ick wel haest gedaen hebben, antwoorde den ander, en om mijn gemoedt niet te beswaren, wil ick u Genade dan eerst seggen, dat ick geen Licentiaet, maer Baccalaureus ben, en dat mijn naem is Alonso Lopez, geboortigh van Alcovendas. Ick kom uyt de stadt Baca met noch elf andere Priesters, 't welck die zijn, die daer met de sackels henen loopen. Wy reysen na Segovia, om het doot lichaem te vergefelschappen, dat daer in die Rosbaer is, van een Ridder die in Baca gestorven is, daer hy eerst is toegemaect geweest, en nu gelijk ick u geseght heb, brengen wy sijn lichaem na Segovia, van waer hy van geboorte is. Wie heeft hem gedoot, vraeghde Don Quichot wederom. Hy is van de swarigheydt gestorven, antwoorde den ander. Soo heeft my dan onsen Heer, vervolghde Don Quichot van de moeyten

Don QUICHOT de la MANCHA. 179
moeyten verlost om ſijn doot te wreeken, indien
het was geweest dat hem een ander had omge-
bracht, maer op ſulck een werck moeten wy alle
ſwijgen, en de ſchouderen trecken, en dat ſou
ick doen al gebeurdet aen mijn ſelf. Voorts wil
ick dat u eerwaerdigheyt weet, dat ick een Rid-
der van Mancha ben, genaemt Don Quichot, en
mijn plicht en oeffening is de Wapenen te vol-
gen, en door de werelt te reyſen. Rechtende on-
gelijcken, en de gewelt-plegers ſtraffende. Ick
weet niet hoe ick dat rechten verſtaen ſal, ant-
woorde den ander, want na mijn dunct, hebt ghy
my die recht was krom gemaect, latende my ſo
ongants, dat ick niet geloof, dat ick de tijdt van
mijn leven weder te recht komen ſal, in voegen u
avontueren ſoeckē, my een quade avontuer heeft
toegebracht. Alle dingen antwoorde Don Qui-
chot, vallen niet altijd evenwel uyt, ghy hebt me-
de u ſchult gehad, mijn Heer Baccalaureus Alon-
ſo Lopez, dat ghy by nacht in ſulck een gewaet
komt reyſē, met brandende toortſē, en diergelij-
ke toetſelling, want om de waerheyt te ſeggē, ghy
leeckt meer ſpoockē als menſchē te zijn, waerom
ick volgens mijn ſchuldige plicht, niet heb kon-
nen nalaten u-lieden aen te taſten, en dat ſou ick
doē, al had ghy de Duyvel ſelf geweest, gelijk ick
u-lieden ook daer voor aen ſagh. Dewijl dit nu ſo
is antwoorde den ander, en dit ongeluck niet te
verbeteren, ſo bid ick u Heer Ridder, dat ghy my
van onder deſe Muyl van daen helpt, alſo my net
eene been tuſſchē de ſtegelreep en de Sael is Don
Quichot riep Sancho, om hē te komē helpē, maer
hy had goet roepē, want Sancho beſich zijnde om

de spijskorf van dese goede Heeren te plonderen, liet zijn dove ooren hooren, eyndelijck genomen dat hem goet docht, en te samen gepackt op zijn Ezel gelecht hebbende, loopt na zijn Meester toe, en hielp hem den armen hals onder de Muyl van daen trecken, en settende hem daer na weder in de Sael, gaf hem zijn sackel weder in de handt, met bevel van onsen Ridder, zijn geselschap te volgen, en van sijnt wegen haer vergiffenis te eyschen. Saicho seyde hem noch tot overvloedt, dat indien hy by geval begeerigh was te weten, wie dien Ridder was, die dit stout stuck wercks begaen had, dat zijn naem was Don Quichot de la Manche, anders geseyt de Ridder van de droevige figuer. En hier mede reed den ander sijns weeghs, en Don Quichot kost niet laten aen Sancho te vragen waerom hy hem desen naem gegeven had, meer nu als oyt? Dat sal ick u seggen antwoorde Sancho, terwijl ghy by desen gevallen mensch en de brandende toorts stont, heb ick u een goede wijl van verre staen aensien, en my docht dat ghy de vreemste gedaente van een trony had, die ick noch mijn leven gesien heb, 't welck ick geloof of door de vermoeytheit van u gevecht, of door het gebreck van u tanden toe te komen. Dat is soo niet antwoorde den Ridder, maer wel dat dien Wijfen, die de last op geleght is, van de geschiedenis van mijn leven te schrijven, het selve soo verstaen, en u in den sin gebrocht heeft, op dat ick niet minder als eenige ander van de doolende Ridders, een bynaem hebben sou. Want den een wiert genoemt den Ridder van het brandende Swaert, den ander van den

Eenhoorn, van den Fenix, van den Griffioen, van de Doot, en diergelijcken, en door dese namen en teeckens waren se over de geheele werelt bekend. Soo dat ick met recht seggen wil, dat u dien Wijsen het selve in den sin gegeven heeft. En soo meen ick my oock voortaan te laten noemen, en op dat my den naem te beter magh by blijven, ben ick van meening, een seer droevige figuer in mijn Schilt te laten schilderen, en dat aen de eerste plaets daer ick komen sal. Ick sou daer geen gelt noch tijt aen hangen, antwoorde Sancho daer op, want om het selve kracht te geven, hoeft u Genaden slechts sijn trony te ontdekken, want ick ben verseeckert dat het selve meer kracht sal geven, als al de geschilderde figueren van de werelt. En geloof my dat ick de waerheydt segh, want of het de honger, of de uytgebroocken tanden doen, ghy siet 'er soo mislijk uyt, datmen kinderen met u wesen alleen sou te bedt jagen. In voegen spaert vry de kosten van schilderen. Don Quichot kost sich niet onthouden van lachen over dit afbeelden van Sancho, evenwel bleef hy by sijn voornemen, van het selve te laten schilderen. Voorts (vervolghde hy) geloof ick Sancho dat ick soo goet als in den banben, alsoo ick mijn handen aen de gesalfde geslagen heb, volgens den tijtel *si quis suadente diabolo*, indien yemandt door aenraden van den Duyvel, &c. Al hoe wel ick wel niet de handen, maer mijn Lancie daer aen geslagen heb; en behalven dat wist ick niet dat ick sulck volck voor had, anders sou ick se gelijk een goet Catholijck, alle oerbiedigheydt bewesen hebben, maer had geen

andere gedachten, of het waren Geesten, Duyvels en sulck gespuys uyt de andere werelt. En of het alsoo was, soo heb ick noch goede gedachtenis, wat den Cid, Ruy dias gedaen heeft, wanneer hy de Sadel van den Ambassadeur van den Koninck, in tegenwoordigheydt van den Paus in stucken brack, waer over hy oock in den Ban gedaen wiert, en evenwel wiert den selven Don Rodrigo de Vivar noch voor een vroom en eerlijck Ridder gehouden. Ondertusschen maect sich vast den Baccalaureus op reys, en Don Quichot wilde wel eens het doode lichaem besien, maer Sancho wilde het niet toe laten; seggende, u Genade heeft dese prijckeloose avontuer soo gelukkig en behouden ten eynde gebracht, als noch eenige die ick gesien heb, evenwel dat volck, al hoewel het nu tegenwoordigh wel overwonnen is, mocht eens weerom kommen, en de poppen in 't hooft krijgen, dat se maer van een persoon overwonnen waren, dan mocht het wel op onse kap aen druypen. Onse beesten zijn gereet, het geberght is dichte by, den hunger dringt ons, in voegen wy anders niet te doen hebben, als voetje voor voetje voort te reysen, en gelijk men seght, laet de doode varen, en verheught u met de levende. En daer mede drijvende sijn Ezel voort, seyde tegen sijn Heer dat hy hem volgen sou, dewelcke oock oordeelende dat Sancho gelijk had, de gelijk hy hem riedt, en volghde hem sonder tegen seggen na. En niet lang hadden sy gereyft tusschen twee bergen, wanneer sy quamen in een wijde en diepe valley, daer se sich ter neder stelden, en Sancho halende voor den dagh dat hy

gekre-

Don QUICHOT de la MANCHA. 183
gekregen had, ontbeten, hielden middaghmael,
namiddagh, en avontmael, al op een en selfde
stont, daer haer dese brocken van dese goede Hee-
ren wel toe te pas quamen, maer evenwel was 'er
een groot ongeluck by dat onsen Sancho noch
hielt voor het quaetste van allen, namentlijck dat
se geen Wijn en haddeu, ja self oock geen water
om hun dorst te lessen. Sancho evenwel fiende de
gelegentheyte van dese beemt, als beset met groe-
ne kruyden, brocht dese redenen voor, die wy in
het naeste hoofstuck fullen verhandelen.

Het XX. Hoofstuck.

*Van de noyt gesiene noch gehoorde avontuer, die Don
Quichot ten eynde bracht, hoe wel niet sonder perijc-
kel van sijn leven.*

HEt is niet mooghlijck (sey Sancho) mijn
Heer, of, gelijk dese groene kruyden
uyt wijzen, hier omtrent moet eenige
fonteyn, of beeck of rivier zijn, waer door dese
groene beemt besprengt wort: en daerom sou het
niet ongeraden zijn, dat wy een weynigh vorder
gingen, om te sien of wy eenige vochtigheydt
konden vinden, om onse schrickelijcken dorst te
lessen, die ons nu meerder quelt als ons den hon-
ger van te vooren gedaen heeft. Dese raedt dacht
Don Quichot oock goet, en daerom, nemende
dentoom van sijn Ronzinant, en Sancho het seel
van sijnen Ezel, na dat se het overschot van haer
maeltijt daer hadden opgeleght, en wandelden so
het

het velt in, en dat genoegzaam by den tast, alsoo se qualijck een hant voor de oogen konden sien. Maer qualijck waren se twee hondert schreeden voort getreden, of sy hoorden een groot geruys van water, 't welck sich gelijk als van eenige hooghte af storte. Dit geruys verheughde haer geweldigh, en als se bleven staen, om te hooren, van wat sijde het heer quam, hoorden se noch een ander gerucht, dat haer de vreught vry verminderde, voornamentlijck Sancho, die van naturen geheel vreesachtigh was. Ick wil seggen dat se seecker gerucht van ketens hoorden, met eenige harde geweldige slagen, 't welck alles vergeselschapt met het gedruys van het water, een ander hart als dat van Don Quichot, wel sou verschrickt hebben. Den nacht was gelijk geseght is, duyster; en sy vervielen eyndelijck tusschen een geboomt, welckers bladeren beweegt door de wint, die wat begost op te steecken, beneffens het voorgaende gedruys, de eenzaamheit en de nacht, een yeder om het seerst hun best deden, de vrees in het onvertsaeghe hart van Don Quichot te planten. Don Quichot evenwel gemoedicht door sijn onoverwonnen hart, springt op sijn Paert, neemt sijn Schilt, set sijn Lancie in de rust, en vaert Sancho met dese woorden toe: Sancho ghy hebt te weten, dat ick gebooren ben in dese yfere eeuw, om de goude wederom op te rechten. Ick ben dien man, voor de welke de grootste rijckelen, en treffelijckste daden bewaert zijn. Ick ben segh ick andermael, die die order van de ronde tafel noch weder sal oprechten, beneffens de twaelf Pairs van Vranckrijk,

Don QUICHOT de la MANCHA. 185
de negen van de Faem, en al de Platirs, Tablan-
ten, Olivanten, en Tiranten in het vergeten stel-
len sal, met al den hoop van de doolende Rid-
ders, doende sulcke daden die de doorluchtigste
die se oyt gewrocht hebben, fullen verduyfteren.
Merckt ghy wel, mijn getrouwe Schiltknaep, de
grootte duysterheydt van dese nacht? de vreem-
de stilligheydt? het wonderlijcke geruys van de-
se boomen? het schrickelijck gedruys van dese
wateren? die schijnen self van het hooge ge-
berghte van de Maen af te vallen? en boven al
dat slaen sonder ophouden, vermengt met ge-
klinck van yser dat ons de ooren soo terghet, al
welcke dingen te samen vermengt, self yeder
voor sich self, machtigh zijn het alderkloeckste
hart te doen vreesen, al was het Mars self, hoe
veel te meer in een foodanige, die sulcks niet ge-
went is. Evenwel al dese dingen, dewelcke ick
waldus heb voorgestelt, dienen nergens toe, als
om mijn hart, te meer aen te steecken, en op te
wecken, in voegen my het hart gelijk als van
vreughden op springt, door het verlangen dat
het heeft, dese schrickelijcke avontuer ten eyn-
de te brengen, hoe swaer de selve oock sou mo-
gen zijn. Derhalven, reddert my een weynigh
dese stegelreepen, en daer mee vaert wel, en ver-
wacht my hier weder, over dry dagen, en indien
ick ondertusschen niet weder en verschijn, geef
ick u verlof, om wederom na huys te reysen, en
om my dan de laetste dienst te doen, sult ghy dan
gaen na Toboso, en seggen mijn Dulcinea, dat
haer ellendigen Ridder gestorven is, terwijl hy
besich was, sulcke dingen te doen, dewelcke
haer

haer liefde mogen schijnen waardigh te zijn. Als Sancho dese woorden van sijn Heer hoorde, begoft hy te schreyen met de meeste jammerhartigheyt van de werelt, en alsoo te spreecken, ick weet niet mijn Heer waerom u Genade dese soo schrickelijcke avontuer nu soeckt ten eynde te brengen, het is tegenwoordigh doncker nacht, en men siet geen hant voor sijn oogen, waerom ons ook niemant gesiē heeft. Het sal beter wesen onsen wegh te veranderen, en elders heen te reysen, al sou ick in geen dry dagen drincken, en als ons niemant siet, wie sal seggē dat wy bloodaerts zijn. En boven dat heb ick onsen Priester hooren spreken (die u Genade wel ken) dat die het prijckel soeckt daer in vergaet. En daerom hou ick niet voor goet, dat men goet verfoeckt, vangende sulcke dingen aen, daer men geē meester af kan worden, als by mirakel, laet het genoegh zijn dat u dē hemel verlost heeft, van het geen dat ick uytgestaen heb, en van so veel vyanden als by dat doode lichaem waren, en indien al dat niet helpen noch dat harde steenachtige hart bewegen kan, soo laet u dan bewegen, het erbarmen dat ghy behoort over my te hebben, also ghy so haest niet sult van hier gegaen zijn, of ick sal van enckel schrick de geest geven. Ick heb mijn huysvrou en kinderen verlaten om u Genade te dienē, op hoop van bevordering, maer gelijk den naet menighmael den sack breeckt, alsoo heeft my mijn hoop oock bedrogen, maer het quaetste is, dat in de plaets van dat verbroede Eylandt, dat u Genade my so menighmael belooft heeft, hy my nu alleē laet, om in de meeste ellende en jammer mijn leven

Don Quichot de la Mancha. 187
ven te laten in de werelt. Om de wil des hemels,
en begaet doch fulck een rafernij niet, en by aldiē
u Genaden het gantschelijck niet wil nalaten,
wacht ten minsten tot morgen vroegh, want na
dat ick reeckenen kan, en geleert heb, doen ick de
Schapen hoeden, kan den dageraet geen dry uren
af zijn. Want als dien grooten Beer, met het hoofd
om laegh staet maect het de middernacht, in de
linie van de slincker hant. Hoe kont ghy de star-
ren, linie, en al dien bras sien Sancho, vracghde
Don Quichot wederom, daer dē nacht so duyster
is, datmen geen sterren aen den hemel kan be-
mercken. Dat is wel so sey Sancho, maer de vrees
fiet nau, en fiet die dingen die onder de aert, ick
fwijgh die daer boven zijn. En behalven dat is
evenwel genoegh te rekenen, dat den nacht niet
lang dueren kan, het sy hoe het wil antwoorde
Don Quichot, noch tranen noch gebeden fullen
my heden van mijn voornemen doen af staen, en
daerom Sancho, hout u geruft, alsoo ick voel, dat
my den hemel in gedachten sent, om soo terstont
dese vreesfelijkke en ongehoorde avontuer ten
eynde te brengen, ick sal wel forge dragen voor
mijn behoudenis en u droefheydt te vertroosten.
Al het geen ghy te doen hebt, is de buyck-gordel
van Ronzinante wel toe te halen, en blijft ghy
hier, want ick sal u haest weer by zijn, of levend
of doot. Sancho voorts siende dat het sijn Heer
dus voor genomen had, en dat hy van sijn stuck
niet te brengen was, bedocht een goede vont,
om evenwel de reys te beletten, want terwijl
hy met den buyck-gordel befich was, neemt
hy stillekens, het seel van sijn Ezel, en bin-
ter

ter de voorste en achterste voeten van Ronzizant mede vast, in voegen dat wanneer, Don Quichot daer mede voort wilde, het beest sich niet bewegen kost, en niet dee dan op en neer springen. Siende Sancho Pance, dat hem dit wel geluckte, begoft wederom tegen Don Quichot te seggen, besiet toch mijn Heer, hoe sich den hemel over mijn tranen en klachten eer barmt, en gemaeckt heeft, dat sich Ronzizant niet bewegen kan, en al schoon ghy evenwel met geweld wilt, sal het maer de fortuyn geterght en met het hoofd tegen de muer geloopen zijn. Don Quichot meende uyt sijn sinnen te varen, en hoe meer hy het beest met spooren stack, hoe minder het voort wou, en derhalven, sonder dat hy op de schelmery van Sancho docht, siende dat het toch niet lucken wou. Besloot hy evenwel te wachten tot den dagh toe, of tot 'er tijdt toe dat Ronzizant beweging kreegh, geloovende voorseker dat het selve al elders van daen quam, als uyt de vont van Sancho. Derhalven seyde hy tegen sijn Schiltknaep, dewijl 't nu soo is Sancho, ben ick te vreden te wachten tot den dagh toe, al hoe wel my de tijdt een jaer valt. Laet het u niet verdrieten Heer (sey Sancho wederom) ick sal u genoegh met aengename vertellingen onderhouden, 't en waer u Genade sich liever hier wilde neder leggen, en een uyltje vangē, op de manier als de doolende Ridders gewent zijn, om te frisscher te zijn, wanneer den dagh aen komt, om die soo sware en vreeslijcke avontuer ten eynde te brengen. Wat seght ghy van neer leggen? of wat seght ghy van slapen? Of

meent

meent ghy dat ick van die Ridder ben (antwoorde Don Quichot) die rust kunnen nemen, in het midden van het gevaer. Slaept ghy die tot slapen gemacekt zijt, of doet het gene ghy goet vint, ick sal doen het geen my geraden dunckt. Verstoort u niet mijn Heer, vervolghde Sancho, ick segh het daerom niet, en gaende by hem, leyde sijn eene handt op het voorite van de Sael, en de ander op het achterste, in voegen hy de slinker dgie van sijn Meester tusschen beyden had, sonder een vinger breedt van daer te durven wijcken, soo benauwt was hy voor het geklop dat al vast bleef dueren. Don Quichot vraeghde hem waer hy nu met sijn vertellingen bleef, waer op Sancho antwoorde, dat hy garen wat vertellen sou, maer dat hem de schrick soo geweldigh bevangen had, dat hy sijn gedachten daer niet kost af wenden, evenwel seyde hy, sou hy sien wat hy doen kost. Het geen ick u vertellen sal (mijn Heer vervolghde hy, is een history, indien ick my niet en bedriegh) die ick vertrouwd dat de beste sal zijn die ghy oyt gehoort hebt, en hoort ghy slechts toe ick sal beginnen. Het goet voor de goeden, en het quaet voor die het foeckt, en gelieft te weten mijn Heer, dat al de begintfelen wil ick seggen, die de ouden aen haer vertellingen gaven, niet altijdt even goet waren wil ick seggen. Want dat was het gevoelen van Cato, Conzarin, van Romen, het quaet is voor die het foeckt, en dat komt hier bysonder wel te pas, om dat u Genade sich stil hout, en niet het quaet gaet foecken wil ick seggen, en derhalven sou ick hem voorts raden, dat hy het quaet aen geen deelen

len foeckt, maer dat wy sijntjes een anderen wegh nemen, en laten die avontuer de avontuer wesen, want, om de waerheydt te seggen, wil ick seggen, wy zijn ons eygen meester, niemant kan ons dwingen, als wy niet en willen. Vervolghet ghy slechts u vertelling (antwoorde Don Quichot) en laet ghy my met de rest begaen. Soo segh ick dan sey Sancho, dat in een sekere plaets in Astremadura een Geyten-hoeder was, dat hy de Geyten bewaerde wil ick seggen. Welcken Schaep- of Geyten-harder, want het komt al op een uyt, wierdt genoemt Lope Ruyz, en dese voorichreve Lope Ruyz was verlief op een Harderin die men Torralva noemt. Nu dese Torralva, was de dochter van een rijke Beesten-hoeder. Dese Beesten-hoeder nu. Indien ghy op dese wijze voortgaet Sancho sey daer Don Quichot tusschen, verhalende een ding tweemaal sullen wy in geen dry dagen gedaen hebben. Daerom maeckt het kort en goet, en toont dat ghy een man van verstant zijt. Gelijk ick u dit vertel (antwoorde Sancho) vertellen se in ons Dorp altemael haer vertellingen, en ick heb anders geen manier geleert, en daerom mijn Heer vergt my niet meer als ick doen kan, noch dat ick nieuwe manieren sou gaen invoeren. Seght dan gelijk ghy kont Sancho (antwoorde Don Quichot wederom) en vervolghet, dewijl toch mijn ongeluck wil, dat ick u nootfaeckelijck hooren moet. Soo dan wil ick seggen, mijn goede Heer Don Quichot, vervolghde Sancho wederom, desen Harder was verlief op dese Harderin, dat een brave hupse Deern was, ront van backhuys, bruyen van
oogen,

Don QUICHOT de la MANCHA. 191
oogen, kleen van mont, treckende soo een weynigh na den bruynen, want mijn dunckt dat ick se noch voor my sie. Soo hebt ghy se dan wel gekent? vraeghde Don Quichot. Gekent wel niet antwoorde Sancho, maer hy die my dese geschiedenis vertelt heeft, sey my met sulcke verseeckering, dat se foodanig was, dat ick wel durf seggen dat ick se gesien heb. So dan op dese wijs wil ick seggen, den eenen dagh voorgaende, en den anderē dagh volgende (den Duyvel die noyt en slaept, en die een rechte wargaren is) maeckte dat dese liefde die desen Harder tegen de Harderin had, in haet en misnoegen veranderde. En de oorfaeck daer van was, dat ick seggen wil, dat eenige klappers tongen tusschen beyen quamē, die dit of dat wisten te seggen. In voegen desen voorschreven Harder, om haer niet meer te sien, uyt dat gewest vertrok. Dese Toralva nu als se sagh dat se dus van den Harder verlaten was, begoft hem meer te beminnen als te vorē. Dat is de natuerlijcke eygenschap van de Vrouwen (sey Don Quichot) te lieven daer se van veracht worden, en te verachten die haer beminnen, maer gaet ghy voort Sancho. Het gebeurde dan vervolghde Sancho, dat desen Harder sijn voornemen in het werck stelde, en vergaderende sijn Geyten, nam sijn wegh door de velden van Estramadura om na Portugael te reysen. Toralva die dit vernam volghde hem na blootsvoets, met een stock in haer handt, en een mael op de rug, daer se een stuck van een spiegel, en een stuck van een kam in had (gelijckmē seggen wil, en noch eenige andere snuyftery wil ick seggen. Maer daer was in dat 'er in was, dat raect

de

de matery niet, dat alleē wil ik seggē dat se seggē, dat den Harder nu gereet stont, om met sijn vee de rivier Guadiana over te setten, die omtrent die tijdt seer hoogh van water was, en aen die zijde daer hy was, was noch barck noch bareks gelijk, waer over hy seer bekommert was, alsoo hy nu sagh, dat Toralva hem vast naerderde, die hem veel gehuyl en gesteen sou komen maecken. Maer eyndelijck kreegh hy een Visscher in het oogh, die een kleyn schuytjen by hem had, dat soo kleyn was, dat 'er maer een Geytje teffens in mocht, beneffens een mensch. En evenwel maeckte hy accoort met de Visscher, om hem over te helpen met al sijn Geyten, die omtrent dry hondert in als mochten wesen. Den Visscher dan ginck in het schuytje, en nam een beesje met hem, bracht dat over, keert wederom haelt weer een ander, brengt dat oock over, keert wederom haelter noch een. Mijn Heer ghy most onthouden hoe veel dat 'er over gehaelt worden, want indienmer een van het getal verliest, is de vertelling uyt, en onmooghlijck een woort meer daer van te seggen. Ondertusschen wil ick seggen, dat de Oeveraen de andere zy vol dreck en modder was, in voegen den Visscher lang besich was eer hy de beesten op het lant kost krijgen, evenwel hy quam om noch een ander, en noch een ander, en dan noch een ander. Maeckt reekening dat se nu altemael over zijn sey Don Quichot, want wilt ghy op dese manier gaen en komen, soo hebt ghy wel een jaer werck. Hoe veel zijnder nu al over? vraeghde Sancho? Hoe drommel sou ick dat weten? antwoorde den Ridder.

Ets sey Sancho ick meende dat ghy goede reekening sout gehouden hebben. Want soo ghy aen het getal verliest, is het onmooghlijk voort te varen, waerom niet? Vraeghde Don Quichot, is dat soo de cygenschap van de vertelling, dat men juyft het getal van de Geyten weten moet? Ja mijn Heer, dat is soo, antwoorde Sancho, en wanneer ick u vraegde hoe veel dat 'er al over waren, en ghy my seyde dat niet te weten, is my al den bras uyt het hoofd geschooten, en ick verseecker u dat het aengenaem om te hooren sou geweest hebben, in voegen dan vervolghde Don Quichot dat het sproockjen uyt is? Ja, antwoorde Sancho. Ick segh u de waerheydt vervolghde Don Quichot, dat dit een van de raerste, aerdighste historien, geschiedenissen, of avontuertjes (soomen se noemen wil) is, die ick oyt gehoort heb. Daer by is de manier op de welcke ghy de selve vertelt, admirabel, al hoe wel ick noch al wat anders sou verwacht hebben. Doch het is geen wonder alsoo dat geslaen dat wy hooren, en noch niet op en hout, u voorseecker het verstant verbijstert heeft gemaect. Al dat kan wel waer zijn, antwoorde Sancho, dat is 'er van dat 'er niet meer van te seggen valt, want daer men in het getal dwaelt daer is het sproockjen uyt. Al wel al wel antwoorde Don Quichot, icheyter uyt daer het u goet dunckt, maer ondertusschen laet ons eens sien, of Ronzinant oock voeten krijght. Hy daer op gaf hem op nieuw de spooren, en Ronzinant begoft op nieuw te springen, want Sancho had hem soo wel versocht, dat 'er geen sorgh was van los komen. Ondertusschen, of het de

kou van de nacht deed', of dat Sancho eenige doordringende spijs gegeten had, of dat het toch een natuerlijke beweging was, de noot quam den armen hals aen, om te gaen, daer hy niemant senden kost, maer soodanigh was de vrees die hy gevoelde, dat hy geen hayr breedt van sijn Meester dorst af wijcken. Maer ondertusschen dat werck achter te laten, was hem soo onmooglijk als het ander. Ondertusschen verfstoute hy hem soo veer dat hy de rechter handt van de Sael af nam, en daer mē de broeck los maecte, en alsoo de selve maer aen een veeter vast hing, viel se terstondt neer, en daer mē Sancho het hemt opgelicht, den aers in de wint geset, en voort laet se mē gaen. Maer eer het daer toe quam was hy noch al in benauwtheydt, dat het niet sou willen lucken sonder eenigh gedruys te maecken, waerom hy sijn tanden op malkander fette, en sijn schouders te samen trock, om het soo sacht te klaren dat het sijn Meester niet hooren mocht, maer evenwel gaf het soo een kleyn baritje, heel anders als het geluyt dat se tot noch toe gehoort hadden. Wat is dat Sancho? Vraegde Don Quichot; dat weet ick niet, sey den ander, het moet al weer wat nieuws zijn, want dese avontueren hebben vreemde toevallen. Hy nam de selve vryheyt andermael, en dat geluckte hem soo wel als de andere keer, in voegen hy sich voor die reys vry van dien last bevont. Maer dewijl Don Quichot de reuck soo waeker had als een Brack, en dat Sancho soo dicht by was, dat gelijk als door een *linea recta perpendicularer*, de dampen op vlogen, had hy daer haest de snof van in den neus,

maer

maer hy terftont de felve met bey fijn vingers toe nijpende, fey tot Sancho met een holle ftem, my dunckt Sancho, dat u vrees heel groot moet zijn. Dat is wel waer, antwoorde den ander, maer waerom fiet ghy dat nu meer als anders? Vraeghde hy voort. Om dat ick het nu meer ruyck als anders antwoorde Don Quichot, maer het is wat anders als Muscus of Amber. Dat kan wel waer zijn antwoorde Sancho, maer het is mijn fchult niet, maer die van mijn Heer, die my in defe ongelegentheydt ftelt. Treet een tree dry of vier van hier, mijn vrint, vervolghde Don Quichot noch met den neus toe genepen, en van nu voortaan draeght een weynigh meer respect tot u felf, en hem die ghy dient, want na my dunckt, de gemeenfhemheydt die ick u vergun, fou my wel in verachting brengen. Ick wilder wel op sweeren fey Sancho, dat u Genade denken fou dat ick yets gedaen fou hebben dat onbehoorlijk was. Het kan altoos niet veel bysonders geweest hebben, antwoorde Don Quichot, met dese en diergelijcke redenen meer, tuffchen Heer en Schiltknaep, giuck den nacht vast deur, en Sancho fiende dat den dagh vast aen brack, maeckte hy de voeten van Ronzinant stillekens los, en bont fich den broeck vast. Als Ronzinant voelde dat hy vry was (al hoe wel hy van felf niet feer voortvarende noch wildt was) fcheen het of hy 'er gevoelen van had, en maeckt terftont eenige kleyne dry-fprongē, want veel carbetten te maken was fijn natuer niet, behoudens fijn goede gratie. Siende vorders Don Quichot dat Ronzinant bewegen kreegh, nam hy het felve voor een

goet teecken, en geloofde voor vast, dat hy den man was, die dese avontuer most ten eynde brengen. Ondertusschen wiert het schoon dagh, in voegen men alles nu bequamelijck onderscheyden kost, en alsdoe sagh Don Quichot dat hy tusschen eenigh geboomte was, dat Castanie boomen waren, die een seer donckere schaduw maeken. Maer behalven dat hoorde hy oock dat het ruyschen en het kloppen niet op en hielt, in voegen hy niet en wist wat dat zijn mocht. En derhalven sonder sich selven langer op te houden, liet hy Ronzinant de spooren voelen, en begoft op nieuw sijn afscheyt van Sancho te nemen, belastende hem vorder, andermael, dat hy daer dry dagen sou blijven wachten, sonder meer, en indien hy ten eynde van dien bestemden tijdt niet weder quam, dat hy vry mocht gelooven dat het met hem gedaen was, en belaste hem dan vorder, sijn voorgeseyde bootschap aen sijn Dulcinea te doen, en dat hy, wat aengaet de betaling van sijn dienst, niet sou bekommert zijn, alsoo hy al van te vooren sijn testament gemaect, en te huys gelaten had, eer hy van huys vertrocken was, daer hy alles in vinden sou, wat sijn verdiende loon mocht aengaen, volgens de tijdt van sijn dienst. Maer in tegendeel, dat, indien hem den hemel van dat gevaer verlost, en hy gesont bleef, mocht hy het beloofde Eylandt voor een seekere en ongetwijffelde saeck houden. Hier op begoft Sancho op nieuw te huylen, hoorende wederom de droeve redenen van sijn Heer, en besloot voor vast hem niet te laten, maer by te blijven tot het laetste toe. Uyt dese tranen, en uyt dit

dit voornemen van Sancho, maecte de schrijver van dese history een besluyt, dat Sancho een vroomme ziel, en een goet out Christen was. 't Welck oock sijn Heer Don Quichot eenige beweging maecte, hoe wel hy het selve verberghde, en by leven geen teecken van kleynmoedighdyt wilde toonen, maer vervolghde sijn wegh, daer henen, daer hem docht dat het getier van daen quam. Sancho volghde hem te voet na, leydende (gelijck de manier is) sijn Ezel met den toom, dat een geduerigh gesel van al sijn geluck en ongeluck was. Na dat se nu een goet stuck weeghs, tusschen dese Castanie boomen hadden geryst, quamen sy in een beemde, leggende aen de voet van een hoogh geberghte, daer het water van af quam geloopen, aen de voet van de rots stont een oude huysing, waer van daen hy vermerckte dat dese slagen en dit geklop quam, dat noch evenwel niet op en hielt. Ronzinant ontfette sich een weynigh op het gerucht so van het water, als van het kloppen, en Don Quichot hem te vreden gestelt hebbende, naerderde vast te met het selve huys, bevelende sich selven van gantscher herten, aen sijn beminde Dulcinea, biddende, dat se hem in dit gevaer wilde haer gunstige hulp bewijsen. En in passant beval hy sich oock aen Godt, dat de selve geliefde om hem te dencken. Sancho evenwel, wilde niet een voet breet van hem gaen, die vast met hondert oogen toesagh, om te sien wat het was, dat hem in sulck een schrick gehouden had. Omtrent noch hondert treden mochten se voort gaen, wanneer se klaer en bescheydelyck de geheele gelegentheyd

van de faeck bespeurden. En dit was lieve Le-
fer, om u mede niet te lang op te houden, een
Volmeulen die met water om ginck, die met ver-
scheide stampers dit geklop en gedruys maeck-
ten. Als dit Don Quichot aen sagh, bleef hy stom
staen. Sancho sagh hem aen, en bevont hem
staen met het hoofd op de borst. Hy sagh Sancho
weder aen, die in sulcken postuer stont, als of hy
meende in lacchen uyt te barstē, gelijk hy deed;
weshalven sijn swaarmoedigheydt oock soo veel
op hem niet en vermocht, of hy most Sancho ge-
fellschap houden. Sancho daer over vryheyt ne-
mende begoft des te meer te schateren, in voegen
hy sijn handen in sijn sy most setten so seer deed'
hem het ingewant. Vier malen was sijnen lagh
al over, en telckens begoft hy weer op nieuws,
in voegen Don Quichot begoft gram te worden,
voornamentlijk als hy hem als in bespotting,
door een Retorische Mimesis, hoorde seggen, gy
moet waten Sancho mijn Soon, dat ick geboor-
ren ben, om gevaer uyt te staen, om de goude
eeuw weder te vernieuwen, na my wachten al
dese prijkeleuse avontueren, en soo verhaelde
hy al het geene sijn Meester hem geseyt had, als
hy eerst het klappen gehoord had. Eyndelijck
Don Quichot siende dat Sancho den ipot met
hem stack, wiert soo toornigh dat hy sijn Lancie
op heffende, Sancho daer soo een pier slagen mē
gaf, dat soo se hem soo wel op het hoofd als op de
schouder geraeckt hadden, Sancho misschien
geen Meester sou van doen gehadt hebben. San-
cho siende dat sijn jock in sulck ernst verander-
de, en vreefende dat sijn Heer voort mocht gaen,
seyd'

seyd' hem met groote ootmoedigheyt, mijn Heer stelt u te vreen, want soo waer als ick leef ick gecker maer mé. Geckt ghyder mé, ick niet antwoorde Don Quichot. Maer komt hier spotter als ghy zijt, dunckt u dat indien dit soo wel eenige gevaerlijcke avontuer, als een Meulen was geweest, dat ick mijn moedt niet genoegh getoont heb, om de selve ten eynde te brengen, of ben ick gehouden, zijnde een Ridder als ick ben, te kennen en te onderscheyden, wat kloppen van stampers, of wat anders is, en te meer daer ick se van mijn leven niet meer gesien heb, en ghy wel, als een Boer en een leur als ghy zijt. Maer maect ghy eens dat dese stampers in soo veel Reusen veranderen, en dat se een voor een tegen my aen komen, of al gelijk, en siet dan of ick 'er geen raet mé en weet. Niet meer mijn Heer niet meer antwoorde Sancho, vergeeft het my, ick beken, dat ick een weynigh te breed ge-
gaen heb, maer seght my evenwel, nademael wy weder in vrede zijn, op u Ridderschap, en soo moet u den hemel goet geluck geven, of het niet wel een saeck om te lacchen is geweest, dat wy in sulck een groote vrees den geheelen nacht hebben geweest? Ten minsten ick, want ick weet wel dat u Genade self niet en weet wat vrees of verschrieken is? Ick lonchen niet antwoorde Don Quichot, of dese saeck is belacchens waerdigh, evenwel behoefstmen se niet te verhalen, want een yeder heeft juyst het verstant soo niet om alles sijn eysch te geven. Ten minsten mijn Heer, ghy wist my meer als mijn eysch te geven met de Lancie, al hoe wel ghy de schouwer voor
het

het hooft quaemt te raecten, Godt danck dat de
fcha niet grooter is, en soo veel is 'er van dat ge-
lijck het spreekwoort seyt, die u schreyen doet,
doet u goet. Maer dewijl de groote Heeren ge-
meenlijck na een quaet woort een voet in 't gat
aen haer jongers geven, soo weet ik evenwel niet
wat 'er na stokslagen volgt, 'ten waer dat de doo-
lende Ridders voor een gewoonte haddē, Eylandē,
of Koninkrijken aen het vaste lant daer na te latē
volgen. Het kost soo gevallen, dat al het geen gy
seght noch wel waerachtigh wiert, antwoorde
Don Quichot, voor de rest vergeeft my dat gepaf-
feert is, alsoo de eerste bewegingen van de toorn
en gramschap niet in onse handen of vermogen
zijn. Maer zijt evenwel voortaan voorzichtiger
als dus opentlijck den spot met my te drijven,
want van soo veel boecken als ick gelesen heb,
heb ick noyt bevonden, dat eenigh Schiltknaep
soo veel met sijn Heer gesproocken heeft, als ghy
met de uwe. En in der daet ick hou het voor een
groote misflagh soo van my als van uw, van uw
dat ghy my soo weynigh acht, en van my, dat ick
my niet meerder doe achten. Wy weten hoe Gan-
dalin, Schiltknaep van Amadis self, zedert hy al
het Graeffschap had, van het vaste Eylandt, noyt
evenwel sijn Heer heeft aen gesproocken, als met
de hoet in de hant, het hooft en het lichaem ge-
boogen, op sijn Turcks. Vorders wat fullen wy
seggen van Gasabal Schiltknaep van Don Ga-
laor, die soo stil was, datmen om sijn stilswij-
gentheydt te bewijfen, allecnigh sijn naem een-
mael noemt, in al die groote en waerachtige hi-
storie. Waer uyt ghy Sancho hebt te verstaen,
datmen

datmen moet onderscheydt maecken tusschen Meester en knecht, Heer en dienaar, Ridder en Schiltknaep. In voegen wy van nu voortaan malkander met een weynigh meer ontsagh sullen hebben te bejegenen, sonder oorfaeck van misnoegen te geven, want hoe 't sy of niet, sulcks kan u in het minste geen voordeel toebrenghen. De belooningen en weldaden die ick u beloof heb, sullen te sijner tijdt wel komen, en indien se niet komē, u loon evenwel sult gy niet verliezen, gelijk ik u gesegt heb. Alles is heel wel antwoorde Sancho dat u Genade gesegt heeft, maer dat wilde ik wel weten, dat, indien by geval de tijt vande beloofde gunsten niet quam, en datmen ter noot sou moeten, wil ick seggen, sijn toevlucht tot dit loon nemen, hoe veel een Schiltknaep van eenigh Ridder in dien tijdt sou kunnen en mogen winnen, en of men de reeckening maeckt by maent of by den dagh? Ick geloof niet antwoorde Don Quichot dat oyt soodanige Schiltknepen hebben om gelt-loon gedient, maer wel op hoop van andere belooning. En dat ick u het selve in mijn testament (dat ick te huys gelaten heb) verseeckert heb, is daerom geweest, om dat ick niet en wist, wat my sou mogen overkomen, noch wat mijn Ridderchap in dese verdorven tijden sou mogen op doen, en ick geensints begeer mijn siel met soo weynigh te belasten. Want dat wil ick Sancho dat ghy weet, dat 'er geen soo gevaerlijcken staet is, als die van de Ridderchap. Dat is wel waer antwoorde Sancho, want alleen het gedruys van ick weet niet wat, is machtigh om de moede van sulck een dapper Ridder, als u Genade

den is, onder de voet te werpen. Maer weest vry verseeckert, dat ick van nu af aen mijn mont niet sal open doen om my met saecken te bemooeyen, 't en waer alleen om u Genade te prijzen, als zijnde mijn natuerlijke Heer en Meester. Op sulck een wijze moctmen in de werelt leven, antwoorde Don Quichot, want na de Ouders komt de Heeren en Meesters de naeste eer toe, hoe de selve oock zijn.

Het XXI. Hooft-stuck.

In het welke gehandelt wort van de voortreffelijke avontuer, ontrent het winnen vande Helmet van Manbrun, beneffens andere wonderlike dingen meer.

ONdertusschen begoft het een weynigh te regenen, waer over Sancho van gevoelen was, dat men in de Meulen sou gaen schuylen, maer de voorgaende spotterny had aen Don Quichot sulck een geweldigen indruck gegeven, dat hy in geender manieren daer toe wilde verstaen. Waer over op slaende aen de rechter handt, namen se een heel anderen wegh als des daeghs te voren. Van daer kreegh Don Quichot een Man te Paert in het gesicht, hebbende yets op het hooft dat van verre blonck. Nauwelijcks had Don Quichot het selve gesien, of hy keerde sich na Sancho, met dese woorden: My dunckt Sancho dat 'er geen spreek woort is, dat geen waerheyt heeft, also se alle getrocken zijn, uyt een waerachtige ondervinding van de mensche-

schelijke dingen, moeder van alle wetenschappen, en voornamentlijk dese dewelcke seght, het geluck sluyt geen deur, of opent weeren ander. Ick wil dit seggen, dat, gelijk desen nacht ons het selve lot ontdreyde het geene dat wy sochten, de selve ons nu wederom yets anders opent, dat gewisler en seeckerder is. En indien ick het selve niet volvoer, sal gerechtelijk de schult aen my zijn. Dit seggh ick daerom, om dat, indien ick my niet en bedriegh, ons hier een tegen komt, die den Helm van Mambrun op het hooft draeght, waer op ick mijn eet geswooren heb. Mijn Heer gelieft wel te sien wat hy doet (antwoorde Sancho) het best dat 'er af is, is dat ick niet en hoop dat hier de bedriegery van de water-Meulen mede gemengt is. Den drommel moet u niet willen, antwoorde Don Quichot, wat heeft een Helm gemeens met water-Meulens? Ick weet niet veel te seggen (sey Sancho) maer indien ick mocht seggen dat ick wel sou kunnen, ick sou wel sulcke redenen by brengen, dat ick sou betoonen dat u Genade bedrogen is in het geen hy seyt. Hoe kan ick bedrogen zijn? bevreesde sot als ghy zijt? Antwoorde Don Quichot, siet ghy dien Ridder niet die ons daer tegen komt, sittende op een grauw Paert, die een goudé Helm op sijn hooft draeght. Het geen ick sie en sien kan, antwoorde Sancho, is niet anders als een mensch die op een Ezel sit gelijk de mijne is, die ick weet niet wat op sijn hooft draeght dat eenigh schijnsel van hem geeft. Dat is den Helm van Mambrun vervolghde Don Quichot, hout ghy u aen een sijde, en laet

my alleen met hem begaen, ghy sult sien hoe ick sonder een woort te spreeken, om tijdt te winnen, dese avontuer ten eynde brengen, en dien Helm, daer ick soo na verlangt heb, mijn eygen maecken sal. Ick sal my wel aen een kant houden (antwoorde Sancho) maer den hemel geeft dat ghy hier geen Meulens weder vint. Ick segh u wederom berechte Don Quichot wederom, dat hier geen water-Meulens mē gemengt en zijn, en by dit en dat, spreekt daer niet meer van of &c. Sancho sweegh kort stil, vreesende dat sijn Heer yets sou mogen aen vangen. De saeck nu van desen Helm, desen Ridder en dit Paert, was nu soo gelegen, dat hier omtrent twee Dorpen waren, waer van het eene soo kleen was, dat het geen Barbier voeden mocht, te meer alsoo het ander dicht by gelegen was, waer over den Barbier die in het eene woonde, beyde Dorpen bediende. Het was dan foodanigh gelegen, dat in het eene Dorp een siecken gelaten, en noch een ander geschooren most zijn, waer over den Meester een becken met hem bracht, en wanneer gelijk geseght is, den regen op quam, vont den Barbier goet, om sijn hoet (die noch misschien nieuw was) niet te laten bederven, het becken op sijn hoeft te setten. En alsoo het selve schoon gescheurt was, gaf het van verren een schoonen glants. Hy quam op een grauwen Ezel gelijk Sancho had geleyt, en dit was van den Ridder en sijn app. grauwen Ros, en gouden Helmet, alsoo het Don Quichot niet swaer viel alles wat hy sagh na sijn fantasijen te keeren en te drayen. Dese dan, als den ander hem wat naerder quam,

son-

sonder veel woorden den hals te breecken , stack
 zijn Paert met spooren , en velde zijn Lancie , van
 meening zijnde , desen armen hals door en door
 te loopen. Maer als hy nu nader gekomen was,
 in voegen hy gehoort kost worden, riep hy even-
 wel hem toe , sonder nochtans zijn loop op te
 houden: Verweert u ghy snoode Creatuer als
 ghy zijt , of geeft my gewilligh het geen my soo
 gerechtelijk toe komt. Den Barbier die sonder
 gedachtenis daer van te hebben , dit wanschepfel
 soo op hem aen sagh komen , vant geen andere
 middel om de steeck van de Lancie te ontgaen,
 als sich glat van boven neer van zijn Ezel te laten
 vallen, en ter nauwer noot was hy om laegh , of
 hy vloogh op als een Hert, en begoft zijn best over
 de vlackte te loopen , dat het scheen dat hy vleu-
 gels aen de voeten had , latende het becken op de
 aerde leggen , daer sich Don Quichot mede te
 vreden hielt , sweerende dat den Heyden wijsse-
 lijk gedaen had , doende gelijk den bever , die
 siende sich vervolght van de jagers , zijn eygen
 ballen af bijt, als wel wetende dat hy daerom ver-
 volght wordt . Hy belaste vorders Sancho den
 Helm op te rapen , die de selve in de handen krij-
 gende, terstont het oordeel velde, en sey het bec-
 ken by mijn manlijkheydt is seer goet , en is soo
 wel een stuck van achten waert als een duyts. En
 gevende het selve aen zijn Heer , sette het die ter-
 stont op zijn hooft , maer als hy het lang om en
 weerom gedraeyt had, en geen opslag daer aen en
 vont, seyde hy, in der waerheydt dien Heyden, na
 wien desen Helm gemaect is , moet een bijster
 grooten kop gehadt hebben, en het slimst van al-

len is, dat 'er de helft af is. Als Sancho hoorde dat hyder een Helm van maeckte, kost hy sich niet onthouden te lacchen, maer wederom gedenckende de dreygementen van sijn Heer, hielt evenwel den mont kort toe. Waerom lacht ghy Sancho? Vraeghde Don Quichot evenwel, ick lach om het groote hoofd dat den Heyden moet gehadt hebben, antwoorde den goeden Sancho, die desen Helmet heeft toe behoort, die andersints soo wel een Barbiers becken gelijckt als een ey een ey. Wil ick u seggen Sancho, antwoorde Don Quichot, wat myder van dunckt, dat is dat desen Helm, door eenigen toeval, moet gekomen zijn in handen van yemant die geen kennis heeft van sijn deughden en eygenschappen, die daerom siende dat de selve van louter gout was, de helft daer van genomen heeft, maeckende de rest gelijk een becken, om niet bekent te worden. Maer daer is my seer weynigh aen gelegen, want aen de eerste plaets daer ick by komen sal, sal ick se wel haest weder in sijn eerste stant helpen, in voegen in de geheele werelt geen sal gevonden worden, dieder op de helft by te pas sal komen, al had se Vulcaen self voor Mars gemaect. Ondertuffchen sal ick se dragen soo als ick kan, ten minsten sal ik 'er de steenē wel mē afschutter. Dat kan wel geschieden, sey Sancho, als se maer met geen slingers geworpen worden, gelijk in de strijt van de twee heyrlegers, als ser twee of dry tanden van u Gonade in de loop bleven, en het vlesken met dien gesegenden balssem gebroocken wiert, die my soo qualijck bequam. Dat verlies is soo groot niet antwoorde Don Quichot,

want

want ick weet het Recept van buyten. Ick oock wel vervolghde Sancho, maer al maeckte ick se duysentmael, sal ick 'er evenwel de proef niet van nemen, of ick most mijn leven moe zijn. Behalven dat hoop ik my in geë ongelegent heyt te stellen, om se van doen te hebben, want ik hoop my met al mijn seven vijf finnen te wachten van gewont te worden, of yemandt een hayr van sijn hoeft aen te raecken. Aengaende van weer gefolt te worden, daer kan ick niet veel van seggen, alsoo men sulcke toevallen niet weten kan, en soo se my gebeuren, kan ick niet anders doen, als de schoulers op trecken en patienty nemen, de oogen dicht toe doen, den adem in houden, en soo te rijfen of te dalen, na dat se willen. Ghy bent een quaet Christen Sancho, vervolghde daer op Don Quichot, dat ghy het ongelijk dat u eenmael aengedaen is, nimmermeer vergeet, maer weet dat het een bewijs is van een edel gemoedt, sulcke vodderijen niet te achtē. Wat been is 'er lam van geworden? wat arm hebt ghy gebroken? waer hebt ghy u hoeft gequetst? dat ghy dit noch soo lang in u gedachten hout, want als men het wel doorsiet was het niet als boertery en tijt verdrijf, en weest voorseecker indien ick het soo niet genomen had, ick hadder al lang achter heer geweest, en u schade geweldiger en met meer schade gewroocken, als eertijts de Griecken het ontschaecken van Helena deden. Dewelcke indien sy in dese tijdt leefde, of mijn Dulcinea in de hare, mocht sich wel verseeckeren, noyt sulck een roem te verkrijgen, en op dese woorde gaf Don Quichot eē sacht die het hart

hart raeckte . Wel dan (sey Sancho) laet het dan in boertery heen gaen , nademael de wracck in ernst niet geschieden kan , ondertusschen weet ick wel of het ernst was of niet , en dat daer boven dat het my noyt vergeten sal , alsoo my de pijn van mijn schouders noyt verlaten sal . Maer latende dit varen , soo bid ick u Genade my te seggen , wat men met dit grauw Paert doen sal , dat soo wel een Ezel gelijckt , van dien ellendigen malbruno , die u Genade afgeworpen heeft , die soo haest als hy de voet op de gront had , gestrecks hals het hasepat op gelooopen is , latende ons den Ezel , het Paert wil ick seggen te buyt , en ick sweer dat het de kost wel waerdigh was . Het is noyt mijn gewoonte antwoorde Don Quichot , een overwonnen te plonderen , oock is het geen gebruyck onder de Ridder , yemandt sijn Paert te nemen , en te voet te laten , 't en waer dat den overwinnaer het sijne in het gevecht gelaten had , als dan is het een heel andere saeck . In voegen Sancho laet ghy dit Paert of desen Ezel , voor het geen dat het is , want soo haest als sijn Meester ons sal sien de voet lichten , sal hyder wel haest na komen talen . Andersints my dunckt (antwoorde Sancho) dat ick 'er wel sin in hebben , of ten minsten wel een ruytje met mijn Grauwte leggen sou ; en in der waerheydt de wetten van de Ridder schap luysteren wel nauw , alsoo se niet toe , en laten den eenen Ezel voor den ander te nemen , soumen dan oock den toestel niet mogen nemen ? Vroegh hy voort , daer sou ick niet op weten te antwoorden , sey Don Quichot , en ter oorsaeck van de twijffeling , tot 'er tijdt

tijdt toe datmen beter onderricht is, mooght ghy se verruylen, indien ghy se soo noodigh van doen hebt. Soo noodigh (sey Sancho) al was het voor mijn eygen perfoon, ick souder niet meer om verlegen zijn, en daer mede sonder meer verloss te verwachten, speelde ruyle buyt, en pronckte sijn Grauwte soo op, dat het tot in den darden en vierden graet verbeterde. Dit gedaen zijnde, sloegen se een weynigh van den wegh af, en droncken eens van het nevenloopende water, sonder dat se eens de water-Meulens wilden aensien, soo groot was den haet die se het selve toe droegen, daer mê een yeder te Paert, en sonder een seeckeren wegh te nemen (alsoo fulcks de gewoonte van de doolende Ridders is) volghden alleen daer haer Ronzinant geleyde, en mijn Heer den Ezel geliefde te volgen, die anders geen leytstar als Ronzinant, sijn getrouwe macker van doen had. Sy quamen evenwel weder op den rijwegh, en vervolghden de selve, sonder te weten waer ly heen reden. Zijnde dus op wegh, sey Sancho tegen sijn Heer: Sou u Genade my wel een weynigh vryheydt gelieven te geven, om niet tegentlaende het streng gebodt en order van stilswijgentheyt; een woort te mogen spreken? Ick heb vier dingen in het hooft, en noch een die ick juyst op het tipje van mijn tong heb. Segh op antwoorde Don Quichot, maer maect het soo kort als u mooghlijck is, want al wat te lang is valt verdrietelijck. Ick segh dan vervolghde Sancho, dat ick nu eenige dagen herwaerts by mijn selven, wil ick seggen heb over geleght, hoe weynigh datmen tot noch toe met het soecken

van

van al dese avontueren heeft opgedaen, wil ick seggen soo. Oock verwondert my dat u Genade juyft sijn wegh, door dese eensame plaetsen en wildernissen neemt, in dewelcke wil ick seggen, al deed' hy al de grootste en wonderlijkste dingen van de werelt, souden se wil ick seggen, evenwel onbekent blijven, en u Genade berooft van de vruchten die daer van te wachten zijn. Waerom, wil ick seggen dunckt my (behoudens onder directie) dat wy beter souden doen, ons in dienst van den een of den ander Keyser te begeven, of eenigh ander machtigh Vorst, die in Oorlogh wil ick seggen is, en onder dewelcke u Genade alderbest sijn dapperheydt wijsheydt en verstant sou kunnen toonen. 't Welck desen Heer siende, sou mogen sijn belooning aen ons verdeelen, een yeder wil ick seggen soo, na sijn verdiensten. En boven dat soumen se daer oock wel vinden, die u heerlijke daden, met een eeuwige memory verceren sou. Van de mijnen wil ick niet eens spreken, alsoo ick wel weet dat se buyten de tredt van Schiltknaep niet gaen. Al hoe wel ick mede wel weet te seggen dat soo men somwijlen in diergelijke, wil ick seggen, de daden van de Schiltknapen mê wel verhaelt, de mijne niet vergeten sullen werden. Ghy seght seer wel Sancho, antwoorde Don Quichot, maer eer dien tijdt aen komt, sal het eerst noodigh zijn, een wijl door de werelt te wandelen, om te toonen wie men is, en een proef te doen, soeckende avontueren, om alsoo een groote naem en roem te verkrijgen, waer door het dan gebeurt, dat, na datmen soo veel naems verkregen heeft men over al beter gesien

is; ja soodanigh datmen ter nauwer noot den neus in de stadt steeckt, daer het Hof van den een of den anderen Monarch is, of terstont weet yeder een te seggen, loopende by duysenden om sijn lijf, dat is den Ridder van de Son, of van het Serpent, of van dit of dat, die den Reus Brocabruno met den grooten Vorek, in een gevecht om het leven gebracht heeft, die den grooten Mameluck van Persien van sijn betoovering verlost heeft, daer hy negen hondert jaren in geweest is. In voegen sijn daden van handt tot handt, van tong tot tong vliegen, tot dat sich eyndelijck den Koninck en Koningin, van het Palleys aen het venster vertoonen, en kennende dien Ridder aen sijn Wapenen, of het blafoen van sijn Schilt, terstont belasten aen al haer Ridders, dat se voor den dagh komen, om dien blom van de Ridderschap, die daer aen komt te ontfangen, waer op sy alle voor den dagh komen, en ontfangen hem met veel omhelsingen en eerbieding te midden op de trappen, van daer gebracht zijnde daer de Koningin met de Infanta haer dochter sit, 't welck een van de schoonste en welgemaeckste Jonckvrouwen der werelt is, dewelcke hem soo haest niet aensende, of een yeder van de selve, dunckende sich meer een Godt als een mensch te sien, wort terstont dese schoone met sijn liefden ontsteecken, als oock de Koningin self, zijnde een yeder seer bekommert om dese brandt voor malkander te heelen. Van daer brengen se hem dan, aen een ander gedeelte van het Paleys, daer hem de Wapenen uyt
getroc-

getrocken worden, en een kostelijcken scharlaecken mantel omgehangen, en was hy schoon in de Wapenen, hy was niet minder, ja meerder in dese Konincklijke kleedingen. Den nacht gekomen zijnde, hout hy sijn avontmael met den Koninck, Koningin, en de schoone Princessen, sonder dat het hem eenighsints mooghlijck is, sijn oogen van haer te konnen af trecken, daer sy hem oock niet schuldigh in blijft, doch met groote voorsichtigheydt, alsoo het gelijk ick geseght heb, een seer verstandige Jonckvrouw is. De tafel op genomen zijnde, komt 'er den een of den anderen Dwergh door de poort van de Sael, met een schoone Jonckvrouw, geleyt door twee Reufen, hebbende by haer een seeckere wonderlijcke avontuer, gemaect door een oude en wijfen Toovenaar, en die gene die de selve ten eynde brengt, sal gehouden worden voor den besten Ridder van de geheele werelt. Terstont belast den Koninck al de Ridders van sijn Hof daer de proef af te nemen, maer niemandt vermogh sulcks te doen, als alleen desen nieuwen Ridder, tot sijn groote eer en roem, daer de schoone Princeesse ten hooghsten over genoeght is, sich achtende geluckigh haer gedachten soo wel geleght te hebben. En het geen dan best te pas komt is dat dien Koninck of Vorst, een swaren Oorlogh heeft, tegens een ander machtigh Koninck, waer over hem den nieuwen Ridder, nadat hy eenige dagen in sijn Hof geweest is, verlos vraeght, om sijn Majesteit, in dien Oorlogh te mogen gaen dienen. 't Welck hem den Koninck garen toe staet, waer over hem den Ridder

de

de handen kust, en dienvolgenden nacht neemt hy oock heymelijck sijn afscheyt van dese schoone Princeesse, en dat door de tralien van een venster, uyt komende op een schoonen Hof, door de welke hy haer verscheyde andere malen gesproocken heeft, en dat door toedoen van een seeckere Jonckvrouw, daer sich de Princeesse veel op vertrouwt. Hy doet niet als fuchten, de Princeesse valt, ick weet niet hoe menighmael van haer selven, doch komt door hulp van de selve Jonckvrouw, die wat kout water brengt, weer te recht, niet sonder groote benauwtheydt, alsoo den morgen stont alreets begint aen te breken. Eyndelijck de schoone weder by haer selven komende, reyckt hem haer snee witte handen toe, de welke hy duyfent en duyfentmael kust, en met sijn tranen bedouwt. En alsoo blijft tusschen haer beyden gearresteert, op wat wijze sy malkander al hun wedervaren fullen kunnen laten weten, biddende hem vorder dese schoone, dat hy soo veel forgh als mooghlijck is, voor sich selven wil dragen, en soo haelt weder komen als wesen kan, 't welck hy haer met eede belooft, en daer op vangt hy wederom aen haer handen te kussen, en scheyt van haer af, met sulck een droefheydt dat het schijnt dat hy den geest geven wil. Terstont begeeft hy sich na sijn kamer, werpt sich op sijn bedde, sonder dat hy een oogh kan toe doen. Des morgens staet hy op, gaet na den Koninck Koningin toe, en hebbende sijn afscheyt van de selve genomen, en willende van gelijcken aen de Infanta doen, komt men seggen dat sy niet wel te pas is, alsoo dat sy tegenwoor-

digh geen verfoeck hebben magh. Terftont oordeelt den Ridder dat het is door de droefheyt van fijn vertreck, waer over hem het hart befwijckt, en weynigh fcheelt het, of hy fou fijn liefde hebben doen blijcken. De Jonckvrouw die de middelaerfe is, fiet aldit werck aen, en laet niet het felve haer Me-vrouw te bootschappen, die het felve met tranen ontfangt, en haer vorder feght, dat het een van haer grootte quellingen is, niet te weten wie haren Ridder is, of van Konincklijk geflacht of niet, daer haer de gefeyde Jonckvrouw van verfeeckert, alfo anders fulcke gaven in hem niet fouden konnen zijn. Hier mede ftelt fy fich eenighfints te vreden, en pooght haer weder wat te vervrolijcken, om aen haer Heer Vader, en Vrouw Moeder, geen argh waen te geven. En na den tijdt van twee dagen, vertoont haer weder uyt haer kamer, terwijl vast den Ridder henen gact, daer hy den vyandt van den Koninck verwint, veel Steden vervoert, veel flagen wint, en foo eyndelijck rijk van roem weder ten Hoof keert, daer hy fijn fchoone vint, den welcken hy tot vergoeding van fijn treffelijcke dienften ten houwelijck verfoeckt. Maer den Koninck weygert hem dit, om dat hy fijn geflacht niet en weet. Evenwel niet tegenftaende dat, of door ontschaecken, of andersfints, fy wordt sijne en blijft de sijne, en den Vader hout fich noch daer in voor geluckigh, alfo hy heeft komen te weten, dat een fulcken Ridder, is een dapper Koninck, van ick en weet wat Koninckrijk, alfo ick niet en weet of men de
felve

Don QUICHOTE de la MANCHA. 215
felve in de kaert vint, de Vader komt te ster-
ven, de Dochter is erfgenaem, en met twee
woorden gefeyt, den Ridder is Koninck en blijft
Koning, en dat van fulck een machtigh Kon-
ninckrijck. En hier is het eyndelijck dat het
te pas komt, fijn Schiltknechten eenmael goet
te doen, als oock aen al de anderen die hem tot
fulck een staet geholpen hebben. De Schilt-
knaep krijght een Iuffer van de Princes ten hou-
welijk, 't welck sonder twijffl die is geweest,
die de faecken tuffchen den Ridder, en de Prin-
ces bemiddelt heeft, 't welck de Dochter is van
een voornaem Hartogh. Al dat gaet treffelijck
wel, antwoorde Sancho, en ick hoop tot besluyt
van de faeck, dat 'et u Genade op de felve wijs
lucken fal, onder den naem van Ridder van de
figuer. Twijffelt niet Sancho, antwoorde Don
Quichot, want dese trappen fijn 't, waer langs
al die oude Ridders tot de hooghste waardigheyt
geklommen zijn, van Koningen en Keyfers te
worden. Alleenigh staet ons maer te onderfoec-
ken wat Koninck onder de Christenen, of Hey-
denen Oorlogh voert, en een fchoone Doch-
ter heeft, en te wachten tot dat ick genoegh-
faem door de werelt vermaert fal zijn. Maer
om te kunnen bewijfen dat ick van Koninck-
lijck geflacht, of ten minften bloedtverwant
van eenigh Keyfer ben, fou ick evenwel fwa-
righeydt vinden. Want den Koninck fal my
andersints fijn Dochter niet ten houwelijk
willen geven, hoe fulcks oock mijn tref-
felijcke daden mochten komen te verdie-
nen, in voegen ick door het felve gebreck,

vrees te verliezen, het geen ick door mijn stercke arm sal komen te winnen. Wel is waer dat ick een goet Edelman, van macht, middelen en inkomsten ben, en oock sou het wel kunnen zijn dat dien Wijfen die mijn history schrijven sal, mijn geslacht soodanigh sal stellen, dat hy my vijfde of sesste na-Neef sal noemen van de Koninck. Want Sancho dit moet ghy weten, dat 'er twee manieren van geslachten en afkomsten, in de werelt zijn, het eerste dat van groote Vorsten en Monarchen afkomt, 't welck met 'er tijdt komt tot niet te geraecken, min noch meer gelijk de Pycamiden, andere nemen hun oorspronck van slechte gemeene lieden, en rijfen van trap tot trap, tot dat se eyndelijck in groote Heeren komen te eyndigen. In voegen daer het onderscheyt in is, dat de eene gheweest zijn dat se nu niet en zijn, en de anderen zijn dat se niet geweest zijn. En het magh oock soo met my gelegen zijn, dat mijn begintfels soo heerlijk en treffelijck zijn, dat den Koninck mijn schoonvader, sich met de selve volkomentlijck vergenoeght. En in dien niet, sal my evenwel de Infante wel soodanigen liefde toe dragen, dat in spiijt van haer Vader sy my begeeren sal, als was ick de Soon van een stilleveger. En haer dan ontschaect, en gebracht daer het my goet dunckt, want de tijdt en de doot zijn wel machtigh om de verbittertheydt van den Vader te stillen. Hier komt wel te pas antwoorde Sancho, dat eenige boeven seggen, een gestolen beetje smaect wel, dat is dat het beter is met geweld te nemen, als te eyschen. Ick wil het daer by seggen, dat indien den Koninck

ninck de schoonvader van u Genade, u sijn Dochter niet gewilligh geven wil, ghy de selve noch door andere middels sult weten te krijgen. Maer daer leyt de swarigheydt, dat terwijl men de vrede maect, of den Koninck komt te ster- ven, den armen Schiltknaep ondertusschen met lege handen blijft sitten, 't en waer dat juyst de Iuffrouw die de middelaerster is geweest, met haer Princesse op de loop getegen was, om met haer geluck en ongeluck uyt te staen, tot 'er tijdt dat 'et den hemel anders voorfiet, in voegen den Ridder hem oock dan de selve wel tot een wet- tige huysvrouw kan geven. Wie sou hem dat be- letten vraeghde Don Quichot. Vorders het sy hoe't sy, wy hebben ons maer aen den Heer te bevelen, vervolghde Sancho, en laten het alles op sijn beloop staen. Onsen Heer wil het geven gelijk als ick het u toe wensch, sey Don Qui- chot, ondertusschen dat hem de Varckens eten, die sich onder den draf vermengt. Voor mijn part, vervolghde Sancho, ick ben een man op mijn dagen, en sou genoeg hebben aen een Graeffchap. Over genoeg, berechte daer Don Quichot wederom op, vorders ick Koninck zyn- de sal u lichtelijck edel kunnen maecten, sonder dat ghy den edeldom behoeft te koopen, want als ghy voor eerst Graef zijt, een vijgh voor de Ridderfchap, en laet se seggen wat sy willen, sy fullen u wel den naem van Heer geven, in spijt van haer tanden. Wacht u voor my, sey Sancho, of ik mijn despeet niet sal konnē bewaren. Respeet wilt gy s'ggē, sey Don Quichot, ja of respect dan, antwoorde Sancho. Ik heb eens dekē van eē Broe-
K
derschap

derschap geweest, en een yeder sey dat my dat harnas wel paste. Wat sal men dan seggen als ick dan eens die Graeflijcken rock aen heb, soo verciert met gout en silver, ick wed sy haer oogensellen uyt kijcken. Ghy sult heel wel toonen (sey Don Quichot) maer ghy sult u dien baert wat anders moeten laten scheeren, met opstaende knevels, en een spits onder, en die wat op houden, anders sou men seggen, dat ghy een Boer waert, en een Boer blijven soude. Daer sal ick wel expres een Barbier toe in huys houden (sey Sancho) en bedingē oock dat hy als een Edelman my na volgen moet. Hoe weet ghy van die dingen te spreken Sancho? Vraeghde Don Quichot. Dat sal ick u seggen, antwoorde den ander, eenigen tijt geleden, was ick eens een maent lank in het Hof, en daer sagh ick soo een kleyn manneken gaen, dat se seyden dat een groot Heer was. Achter dese reed noch een ander te Paert. Ick vraeghde waerom dat desen anderē niet nevens hem reed? Maer sy gaven my tot antwoord, dat het sijn Edelman was, en dat sulcks de manier was. Zedert heb ick dat soo wel onthouden, dat ick het noyt vergeten sal. Ghy hebt gelijk antwoorde Don Quichot, alsoo kont ghy oock met uwen Barbier doen, want hy hoeft niet altoos te scheeren, en het sou wel konnē zijn dat ghy den eersten Graef waert, die een Barbier achter hem hout te gaen: En in der waerheydt het is een grooter saeck yemant sijn baert te vertouwen, als sijn Paert te Sadelen. Laet ghy dat van den Barbier op my staen, vervolghde Sancho, en ick vertrou u Genade wel toe, het Koninckrijk te verkrijgen, en my het

Don QUICHOT de la MANCHA. 219
Graeffchap te geven. Weest niet eens bekom-
mert antwoorde Don Quichot, en met een fijn
oogen opheffende, fagh het geen in het naeste
hooft-ftuck fal gefeght worden.

Het XXII. Hooft-ftuck.

*De vryheydt die Don Quichot gaf aen veel ellendigen,
die tegen haer wil gebracht wierden daer se niet ga-
ren waren.*

CIde Hamet Benengeli, Autheur van dese
deftige, hooghdravende, foete en geima-
gineerde history, vertelt, dat Don Qui-
chot (met fijn Schiltknaep Sancho Pança fooda-
nige redenen, als in het voorgaende hooft-ftuck
verhandelt zijn, gehadt hebbende) fijn oogē cyn-
delijck op hief, en fagh langs den felven wegh die
fy quamen, omtrent twaelf menschen te voet, al
te farnen aen een geweldigen keten met den hals
vast gebonden, met andere boeyens aen de handē.
Beneffens desen, waren noch twee mannē te Paert,
met noch twee anderen te voet. Die te Paert wa-
ren, hadden goede Vierroers, en die te voet haddē
halve Lancien, en Swaerden. Dat is een keten van
Galeyboeyen (sey Sancho) foo haest als hy dese
fagh, die door des Konincks kracht en gewelt na
de Galeyen gebracht worden: Hoe kracht en ge-
welt? Vraeghde Don Quichot, is het mooghlijck
dat den Koning kracht en gewelt kan doen aen
yemant? Dat segh ick niet (antwoorde Sancho)
maer ick wil daer mede te kennen geven, dat dat
volck is, dat ter oorfaeck van haer misdaden tot
de Galey gedoemt is. Ondertuffchen evenwel

vervolghde Don Quichot, dat volck gaet daer henen tegen haer wil, en danck? Dat is seecker genoegh, antwoorde Sancho. In dit dan vervolghde Don Quichot, bestaet het werck van mijn schuldige plicht, te helpen die kracht en geweld lijden, en de ellendigen onderstant te doen. Maer weet mijn Heer antwoorde Sancho, dat het gerecht, 't welck de Koninck presenteert, geen geweld doet, maer alleen dese lieden straft om haer misdaden. Ondertusschen quam desen trop Galeyboeven by der hant, waer over eyndelijck Don Quichot seer beleefdlijck van de leyders versocht, dat se hem wilden laten hooren de oorsaek (of oorsaecken) waerom dit volck op dese wijze geleyt wiert. Een van die te Paert saten, gaf tot antwoord dat het Galeyboeven waren, diemen uyt last van sijn Majesteit, na de Galeyen bracht, en dat hy niet meer te seggen had, noch een ander meer te weten. Evenwel antwoorde Don Quichot, sou ick van een yeder wel willen weten, de oorsaek, waerom hy gevangen, en verwesen is. Hy voeghde hier sulcke en soo veel redenen by, dat den ander die te Paerde reed, tegen hem sey, al hoe wel wy hier haer vonnissen by ons hebben, soo is ons evenwel soo veel tijts niet over, dat wy se lesen kunnen. Gelieft self by haer te gaen, en te vragen, waer over dat se gestraft worden, sy sullen het u self wel seggen, want het is een volcxken dat vermaeck neemt om haer selterijen te vertellen met dese vryigheydt, die Don Quichot self genomen sou hebben, indien se hem niet gegeven was, voeght hy sich aen de keten, en vraeght de eerste, om
welcke

welcke misdaden hy aldus gestraft wiert? Dese antwoorde hem dat hy als een minnaer gestraft wiert. Als minnaer? antwoorde Don Quichot, setmen de minnaers op de Galey, wie weet dan waer ick noch toe kom, 't zijn geen liefden gelijk ghy denckt vervolghde den ander, maer het was de liefde die ick had tot een kleermant, vol schoon lijnwaet, die ick soo vast en geweldig omhelst had, dat indien my het gerecht daer niet van gescheyden had, ick had se noch niet verlaten. Ick was betrapt man, en sonder veel ondervragens, heb ick een hondert of anderhalf roeylagen op de lenden gehad, en soo t'scheep, en hier mé op en wegh. Dese Galeyboef mocht omtrent een gäst van 24. jaren out zijn. De selve examen hielt Don Quichot oock met den tweeden, die hem niet een woort antwoorde, alsoo hy heel droevigh en swaergeestigh was. Maer den eersten nam het woort voor den tweeden op, seggende: Dese mijn Heer gaet voor Canary vogel, dat is te seggen voor een muscant. Hoe voor muscant? Vraeghde Don Quichot, setmen de muscanten op de Galey? Vryelijck ja antwoorde den ander, want daer is geen slimmer dinck als singen op het Paert, ick heb nochtans wel hooren seggen, sey Don Quichot dat het gesang het gemoedt verlicht. Maer hier is het heel anders mé gelegen, antwoorde den ander, die hier eens singt, moet al sijn leven huylen. Ick versta niet wat ghy seggen wilt, vervolghde Don Quichot, maer een van de bewaerders seyde hem dat singen op het paer beduyt, klappen als men gepijnicht wort. En dese gäst

is op de pijnbanck geweest, daer hy gedwongen is gewordē, sijn mildadē te bekennen, namentlijk dat hy eenige beesten gestolen had, en om dat hy bekent heeft, is hy voor 6. jaren op de Galeij gebannen, behalven noch 200. slagen, die hy op de schouders en lendē draeght. Hy is dē geheelē weg seer swaermoedig geweest, dewijl hy van dese andere dieven qualijck gehandelt wort, die hem geweldigh vexerē, om dat hy van sijn selvē geklapt heeft, en geen neen seggen kost. Want seggen se neen is alsoo haest als ja geseyt, en een mildadiger heeft groot recht, dewijl haer doot of haer leven op haer tong leyt, en niet in de getuyghenissen of bewijsē, en my dunct dat se niet ver van den weg zijn. Ick versta het oock so, antwoorde Don Quichot, de welke voort gaende tot den darden vraeghde hem oock het ielsde. Dese antwoorde met een wackere aerdigheydt, ick ga voor de tijt van vijf jaren, de Zee vegen, en alleen dat by gebreck van tien Ducaten. Ick souwer van harten garen twintigh om geven, antwoorde Don Quichot, om u van dese moeyten te verlossen. Dat is even soo veel antwoorde den ander, als of men al gelt genoegh had, zijnde in het midden van de Zee, en niet daer voor koopen kost, maer evenwel van honger most sterven. Ick segh het daer by dat indien ick te sijner tijdt die twintigh Ducaten had gehad (die ghy mijn Heer, my nu aanbiedt) ick souw 'er den intpot van den schrijver mē gestopt, en het verstant van mijn Procureur mē opgeweckt hebben, in voegen ick nu in de vogelēsanck sou zijn, en niet op desen tegenwoordigen tocht. Maer patientie, en daer mē wel.

wel. Don Quichot ginck daer mē tot den vierden, dat een man was van een eerlijck aensien, met een witten baert, die hem tot op de borst toehing. Dewelcke hoorende datmen hem de oorsaeck van sijn gevangenis afvorderde, begoft te schreyen, sonder een woort te antwoorden. Maer den vijfden die naest hem was, diende hem voor Tolck, en sey; desen eerlijcken aensienlijcken man, gaet voor vier jaren op de Galey, hebbende de behoorlijcke vereyschen uytgestaē, als prachtigh gekleet, te Paert te rijden. Dat is soo veel antwoorde Sancho, als op de kaeck te staen. Juyst soo vervolghde den ander, en de oorsaeck waerom sy hem dese straf gegeven hebben, is om dat hy een maeckelaer geweest is, of op dat ghy my beter verstaet, een koppelaer, en daerom verwondert u niet over sijn stemmighyent en destigh wesen, al gaet hy met dese staende kraegh om sijn hals. In dese gelegentheynt antwoorde Don Quichot, sou hy behooren na de Galey te gaen, niet om te roeyen, maer om te commanderen, want dat ambacht van koppelen is soo slecht niet als men wel denckt, maer een handel van verstandige luyden, voornamentlijck in een wel geordonneerde gemeente, en het geen niet anders als van luyden van qualiteyt behoort bedient te worden, waerom men oock beter opsicht daer over behoort te hebben, en een yeder die dit by der hant vat, eerst sijn wettigh examen te laten uyt staen. En op dese wijze soumen verscheyden onheylen voor komen, dewelcke veroorsaect worden, door dees en geen, die sich dese last onderwinden, als ouwe Wijven, Pagies, en Lackeyen, en

fulck gefnor, die als het daer op aen komt, om in tijden van noot een woort te spreekken, staen niet anders dan als of se een lap in den beck hadden. Ondertusschen kan ick niet latē medelijden met dit grijse hayr te hebben, ten insicht van koppelary, als 'er niet anders mē gemengt is, van drancen of diergelijck gespuys in te geven, al hoe wel ick niet geloof, dat 'er eenige kruyden in de werelt zijn, die onse genegentheydt kunnen dwingen, gelijk sommige slechte menschen geloo- ven, want onse sinnelikheden zijn vry en onge- bonden, en kunnen door geen kruyden gedwon- gen worden, gelijk eenige oude kollen, en dier- gelijcke bedriegers zijn gewoon toe te maecken, met het welcke, als met vergif sy de menschen tot maecken. Dat is soo, antwoorde den ouden Man, en in der waerheydt Heer, dies aengaende ben ick gantschelijck vry, maer het ander kan ick niet loochenen, alsoo ick oordeel daer noyt qualijck aen gedaen te hebben, alsoo mijn groot- ste genegentheyt is, al de werelt vergenoeght, en in goede vrede te sien. Evenwel heeft my dese goede meening niet geholpen, alsoo ick nu ben gedwongen te gaen, daer ick noyt weder van daen meen te gaen, ten insicht van mijn jaren, en eenige sware quellingen van den steen, die ick over my heb, die my geen uer rust en laten, en daer op begoft hy weder op een nieuw te schreyen als te voren, 't welck Sancho tot sulck een deer- nis bracht, dat hy een halve reael van achten, uyt sijn sack nam, en gaffe den ellendigen ouden bloet. Maer Don Quichot ginck al voort met de rest te vragen, en komende by den volgende, kreegh

kreeg een wackere en geestige antwoord, op dese wijze: Ick, Heer, ben hier toe gekomen, omdat ick een weynigh te vrypostigh gestoeyt heb, met twee van mijn na-Nichten, en met noch twee andere Susters, doch niet de mijne, en dit speelen duerde soo lang, dat 'er een sulcken vreemden vermenging van geslacht uyt ontstont, dat den alderbesten cijfer-Meester daer geen doorkomen in sou kunnen vinden. Het wiert my alles klaer genoeg bewesen, ick had geen gunst, noch gelt, en daer mé heb ick het moeten op geven, en ben voor ses jaren gebannen. Het is mijn schult ick beken, maer ick ben noch jonck, en kan noch veel verandering sien. Ondertusschen indien u Genaden Heer Ridders yets heeft, om onse armoede by te staen, onsen Heer sal het u weer geven, wy fullen oock den Heer voor u bidden, dat u leven soo lang en gesont zy, als u goede tegenwoordigheydt verdient. Desen persoon was gekleet gelijk een Student, en een van de wachters sey, dat het een grooten prater, en een goet Latiniist was. Na desen volghden een man van een seer goet aensien, van omtrent dertigh jaren ouderdoms, alleen dat hy wat scheel sagh. Hy ginck vry meer belast als yemandt van de anderen, alsoo hy noch boven de eerste een grooten keten aen de beenen had, met sware boeyens aen de handen, daer de tweede keten aen vast was in sulcker voegen dat hy noch met het hooft bucken, noch de handt aen het hooft brengen kost. Don Quichot vraeghde waerom desen mensch soo veel swaerder geketent was als de anderen? Om dat (antwoorde een van de bewaer-

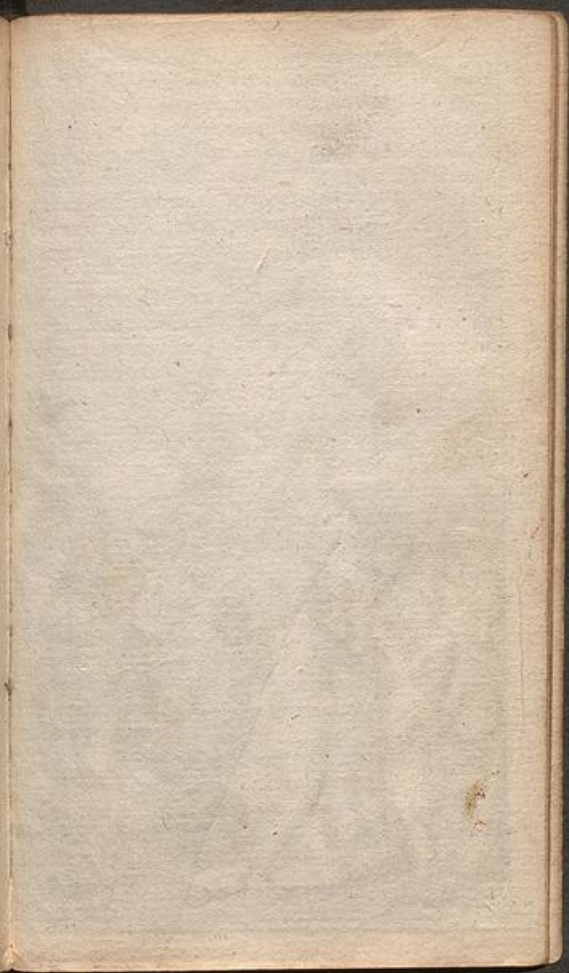
ders) dese alleen meer quaets gedaen heeft, als al de anderen te samen. Boven dat is het sulck een argenschelm, datmen noch niet genoegh van hem verseeckert is, hoe swaer dat hy oock geboeyt is. Wat heeft hy doch gedaen? Vraeghde Don Quichot, hy mocht soo veel gedaen hebben, men sou wel wat meer met hem aenrechten, als op de Galej te bannē. Hy gater voor 10. jarē, antwoorde de bewaerder, 'twelk so veel is als een civile of borgerlike doot. Men behoeft niet meer te seggē, als alleen dat het die vermaerde Gilles van Passamonte is, die se anders Gillisie van Parapilla noemen. Heer Commissaris, antwoorde den misdadiger, ick bid u laet ons al sachjes gaen, mijn naem is Gilles, en geen Gillisie, en mijn van is Passamonte, en geen Parapilla gelijk ghy seght, en een yeder magh sijn selven besien, dat sou veer best zijn. Ghy hoeft soo spijtiggh niet te spreekken diefsack als ghy zijt, of ick sal u haest een anderen toon leeren sey den bewaerder. 't Is seer wel vervolghde den ander, het schijnt den mensch gaet' gelijk het Godt belieft, maer de tijdt sal noch komen datmen weten sal, of ick Gilles of Gillisie heet. Ondertusschen Heer Ridder indien ghy ons yets te geven hebt, soo steeckt de hant in de sack, en gaet uws weeghs, sonder meer na eens anders leven te vragen, doch soo ghy het mijne weten wilt, ick ben Gilles van Passamonte, wiens leven beschreven is. Hy seyt de waerheydt, vervolghde den bewaerder, want hy heeft self sijn eygen history geschreven, in voegen daer niet meer aen ontbreeckt, en heeft het voor festigh gulden in de gevangenis te pandt gelaten.

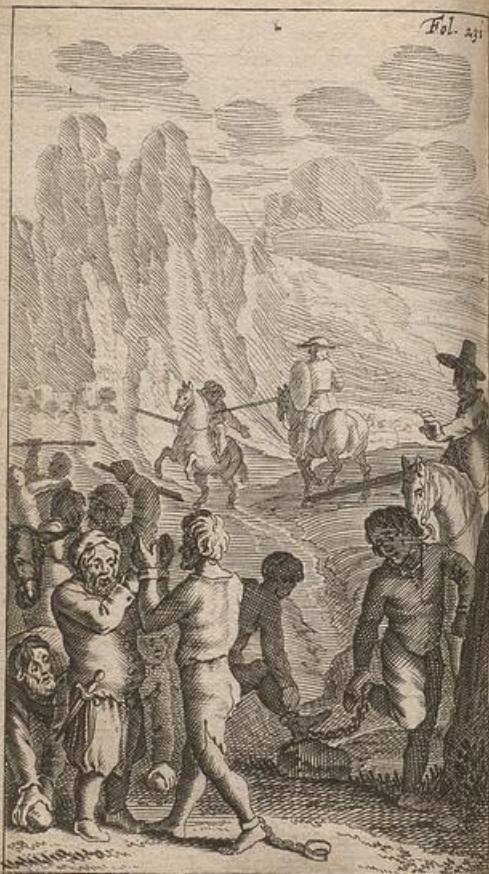
gelaten. En evenwel sou ick het niet begeeren
 quijt te zijn, voor twee hondert Ducaten, ant-
 woorde Gilles. Is het dan soo goet? Vraeghde
 Don Quichot. Ja soo goet is het antwoorde Gil-
 lis, dat ick een dreck geef voor Lazarus van Tor-
 nes, en al diergelijcke, want al het geen in het
 mijne verhandelt wort is klare suyvere waerheyt,
 en die soodanigh, dat 'er geë leugens hoe schoon
 dat se oock opgepronckt zijn by halen kunnen.
 En hoe is den naem van het boeck? Vraeghde
 den Ridder, het leven van Gilles van Passamonte,
 antwoorde den ander. Is het al volkomen ge-
 daen? Vraeghde Don Quichot wederom. Hoe
 sou het gedaen zijn, berechte Gilles, dewijl mijn
 leven noch niet ten enden is. Het geen daer in
 geschreven is, is het verhael van mijn leven, van
 kints been af, tot dese tegenwoordige stont toe,
 dat se my voor het laetste op de Galey setten. Soo
 hebt ghyder dan wel meer op geweest, vervolgh-
 de Don Quichot. Tot dienst van de Koninck
 (antwoorde Gilles wederom) heb ick 'er noch
 eens vier jaren op geweest, en weet nu alreets hoe
 de beschuyt smaect. En het verveelt my niet
 seer om daer weer te gaen, alsoo ick daer gele-
 gentheydt sal hebben mijn boeck voort op te
 maecten, alsooder noch al veel aen ontbreekt,
 en in de Spaensche Galeyen, is daer tijdt genoegh
 toe, en gelegentheydt, en behalven dat, weet ick
 het al genoegh van buyten. Ghy se hijnt een
 gauwact te zijn, vervolghde Don Quichot. Ick
 ben een ongeluckigen hals, antwoorde den an-
 der, en het ongeluck volgh altoos de goede ver-
 standen na. Het volgh de sielen na (wilt ghy
 seggen)

seggen) berechte daer den Commissaris op. Ick heb eenmael geseyt antwoorde Gilles, dat ghy sacht sout gaen, want dese Heeren hebben u dit gebiedt niet gegeven, op datmen de arme gevangens als wy zijn, qualijck handelt, u last is niet anders als ons te bewaren en te brengen, daer het sijn Majesteyt heeft gelieft, de tijden kunnen veranderen, en dan elck sijn beurt. Daerom een yeder hout sijn mont, en doet wel, en spreekt noch beter, en laet ons voort gaen, want ick ben dit gebruy al moe. Den Commissaris lichte sijn stock op, om Gilles daer de lendenen mê te smeerem; maer Don Quichot stelde sich tusschen beyden, en badt dat hy hem niet mishandelen sou (alsoo hy hem niet verweeren kost) en of hem de handen gebonden waren, sijn tong mocht evenwel vry zijn. En daer mede keerende sich tot al de Galeyboeven, vervolghde in dese reden; uyt al het geen ick, Heeren en vrienden, uyt u woorden heb konnen verstaen, is, dat al hoe wel ghy lieden bekent over u misdaden gestraft te worden, soo is het evenwel dat ghyder geen groot vermaeck in scheidt, maer dat het eerder tegen u wil en danck is, dat ghy dese reys doet; te meer dewijl het gebreck van gelt aen den een, en gebreck van gunst aen den ander, en de kleenmoedigheydt aen den darden, en eyndelijck het verdraeyde recht van den Rechter, de meeste oorsaek van u-lieder verderf zijn, en u belet hebben, een geluckige verlossing te genieten. Al dese dingen my voor oogen komen, vermanen my gelijk als van mijn schuldigen plicht, ja dwingen my om u-lieden de effecten te doen sien,

waerom den hemel my in de werelt gefonden heeft, en waerom ick belijdenis gedaen heb, van de Ridderlijke orden, en de beloften aengenomen, om de nootdruftigen menschen te helpen, voornamentlijk die door de Grooten verdruckt worden. Maer dewijl het een bysondere voorlichtigheydt is, het geen men met goede wil verkrijgen kan, door geen onwil te soecken, soo vraegh ick voor eerst dese bewaerders en den Commissaris, of het haer geliefte sy, u-lieden los te maecken, en te laten in vreden heene gaen, alsooder wel andere sullen te krijgen zijn, die den Koninck, in diergelijke gelegentheyt kunnen dienen. Want my dunckt een vreemde saeck te zijn, slaven van die gene te maecken, die Godt en de Natuer vry geschapen heeft, te meer ghy Heeren, dat dese lieden in het minste tegens u niet hebben misdaen. Derhalven een yeder moet sijn pack dragen, wy hebben een Heer in den hemel, die wel soerge draeght de boosen te straffen, en goeden te vergelden. Oock is het niet behoortlijk dat eerlijke lieden zijn Beulen van een ander, en dat om het geen sy tegens andere begaen hebben. Ick verfoeck dit van u-lieden met dese stilheydt en sachtmoedigheydt, om dat ick indien ghy my hier in gchoorsæmt, eenige reden magh hebben om u-lieden te bedancken, en indien ghy sulcks niet gewilligh en doet, dese Lancie en dit Swæert, met de sterckte van dese mijnen arm, sullen u daer met geweld toe dwingen. Hoe soet gaet hem dat af? Antwoorde den Commissaris, neen ghy hebt het niet qualijk voor, men sal u de gevangens van den Koninck

los laten, gelijk of wy daer Meester van waren. Gaet ghy uws weeghs goeder Heer, en geeft ghy den Barbier sijn becken weer, dat ghy op het hoofd hebt, en focckt hier geen dry beenen aen de Kat. Ghy zijt de Kat de Rat en den Schelm daer by, antwoorde Don Quichot, en sonder meer te seggen, viel hem toe, eer hy sich vaerdigh kost maecken tot verweeren, en stiet hem met sijn Lancie ter aerden, wel dapper gewont zijnde. En het luckte hem wel dat dit juyft desen met den vierroer was. De andere bewaerders bleven verbaest staen, over desen schielijcken overval, maer weder tot sich selven komende, sloegen de hant aen haer geweer, terwijl Don Quichot sich in postuer stelde om sich dapper te verweeren, en het souw 'er evenwel slecht met hem af geloopen hebben, indien de Galeypoeven, siende wat gelegentheydt sich aenboot, niet hadden begoft uyt haer oogen te sien, en hun keten te breken, aen de welcke sy gebonden waren. Waer door de verbaestheydt van de wachters foodanigh was, dat de selve nu besich zijnde met Don Quichot tegen te staen, dan weder de Galeypoeven het breecken te beletten, niet noch tegen de een, noch tegen de anderen aytrechten. Sancho van sijnent wegen, hielp Gilles van Passiamont los maecken, die oock de eerste was die op sijn vrye voeten geraeckte, en terstont loopende na den gevallen Commissaris, ontnam hem sijn Roer en sijn Swaert, en met het Roer aen leggende op den een en dreygende den ander, sonder evenwel los te schieten, maeckte hy evenwel dat 'er geen wachter meer omtrent dorst komen, in voegen

Don QUICHOT de la MANCHA. 231
fy de vlucht kofen,foo door het dreygen van Paf-
famont, als door het werpen met fteenen, van de
andere flaven, die nu oock los waren. Sancho
evenwel was hier over niet feer wel te vreden,
ftellende fich voor oogen,dat defe bewaerders nu
fouden gaen hun klachten doen aen het gerecht,
dat haer op de ftacnde voet achter aen fou zijn;
't welck hy oock fijn Heer te kennen gaf, bid-
dende dat hy toch terftont wilde vertrecken, en
fich in het geberghte begeven,dat daer dichte by
was. Stelt ghy u maer geruft, antwoorde Don
Quichot, ick weet wat my te doen staet, en daer
mede roepende al de Galeyboeven by hem, die
vast befich waren den armen Commiffaris tot op
het naeckte vel uyt te fchudden, en by hem ko-
mende, om te hooren wat fijn beliefte was, stel-
den fich in het ronde om hem henen, die daer
over aldus tegens hen begoft te fpreecken: De
danckbaerheydt voor genooten weldaden, is de
welgebooren fielen eygen, en in tegendeel is de
ondanckbaerheydt een van de grootfte misdaden,
die Godt meeft tegenftaen. Ick fegh het daer-
om, ghy Heeren, om dat ghy, hebbende van my
defe uytfteeckende weldaet genoten, als u buyten
uwe hoop zijnde verlost uyt defe fware banden,
tot danckbaerheydt, u-lieden terftont met defe
keten op wegh begeeft, en dat na de Stadt van To-
bofo, en dat ghy u aldaer vertoont, aen de door-
luchtige Dulcinea van Tobofo, en haer feght, dat
haer Ridder, die van de droevige figuer, u lieden
tot haer fent, en van punt tot punt vertelt, al dat
ghy-lieden my hebt sien doen, en alfdan geef ick
u vryheydt om te gaen waer het u belieft. Gilles
van

van Passamont, uyt naem van al de anderen, gaf daer op tot antwoord: Het geen ghy ons beveelt mijn Heer, is een onmoogelijckheydt, boven alle onmooghlijckheden, alsoo wy niet by mal-kander durven op wegh blijven, maer genoot-saectt zijn een yeder sijns weeghs te gaen, om ons self in het ingewant van de aerde, voor de justitie te verbergen, die sonder twijffel ons wel haest op de hacken sal zijn. Het geen best sal wesen mijn Heer is dit, dat u Genade dit bevel van na Toboso te gaen, gelieft te veranderen in een seecker getal Ave Marias, en Credos, die wy garen voor hem willen bidden, en dit is een saeck die wy soo by nacht als by dagh kunnen te weegh brengen, vluchtende of stil sittende, maer te dencken dat wy tegenwoordigh, ons weer fouden keeren na de vleespotten van Ægypten, ick wil seggen onse keten te nemen, en daer mē na Toboso te gaen, dat is soo veel of ghy met de hant aen den hemel wout raecken, en daer zijn wy soo wel toe genegen, als om ons daer aen dien boom op te hangen. Wel dan, by kruys by kras, begoft Don Quichot te sweeren, hoeren Soon als ghy zijt, Gillisje de Paropille, of soo als men u noemen magh, soo sult ghy dan alleen daer na toe, met al de ketenen op den hals, dat wil ick u belooven. Maer Passamont die dit niet wel verdragen kost, en nu alreets wel gemerckt had, dat het den Ridder niet vast en had, alsoo hy dat sot stuck wercks bestaen had, van haer te verlossen, hoorende sich op sulck een manier bejegenen, gaf sijn gesellen een wenck, en daer mē achterwaerts tredende, begoften met sulck een geweld

met.

met steenen te werpen, dat den armen Don Quichot niet wist waer hy blijven sou, en Ronzinant selve, maecte geen meer werck van de spooren, als of hy van koper was geweest. Sancho gebruyckte sijn Ezel tot een bolwerck, en ontschool soo desen swaren hagel slagh. Don Quichot kost hem soo wel niet beschermen, of hy kreegh ick weet niet hoe veel goede keyen hier en daer op de ribben, en die met sulck een geweld geworpen, dat hyder van ter aerden viel. Nauwelijcks was hy ter aerden of den Student was hem op het lijf, die hem het beeken van sijn hoofd af nam, en gaf hem met de selve dry of vier slagen op de schouders, en omtrent soo veel op de aerd', in voegen de selve vol buylen en blutsen was. Sy namen hem vordereen rocksken af dat hy over sijn Wapenen droegh, en souwen hem de halve Laersen oock uyt getrocken hebben, hadden se niet te vast geweest. Sancho most 'er oock den paltsrock laten, en bleef in sijn onderkleertjes staen, en sy deelende desen roof onder malkander, gingen een yeder sijns weeghs aen der heyden, meer bekommert zijnde voor het gerecht, als om de keten op te nemen, en daer mede na Me-vrouw Dulcinea te wandelen. En alsoo bleef den Ezel met het Paert Sancho en Dor. Quichot moerlijck alleenigh, schuddende den Ezel noch somwijlen de ooren, alsoo hy dacht dat dien hagel slagh noch niet over was. Ronzinant lagh neven sijn Meester, die oock eyndelijck onder de voet geraeckt was, Sancho soo dun datmen hem door een ring sou getrocken hebben, en evenwel meer bevende van vrees, als van de kouw, en

Don Quichot niet met al wel te vreden, van soo qualijck van dese menschen gehandelt te zijn, die hy soo veel goets gedaen had.

Het XXIII. Hooft-stuck.

Van het geen Don Quichot in Sierra Morena gebeurde, zijnde een van de seltzaamste avontueren, van dese deftige historie.

DOn Quichot fiende sich selven op dese wijs onthaelt, sey tegen sijn Schiltknaep: Ick heb altoos hooren seggen, dat sielen goet te doen, is water in de Zee te dragen. Indien ick geloof had het geen ghy my had gefeyt, ick sou die moeyten wel gespaert hebben. Maer patientie het is nu te laet, maer voortaan beter toe gesien. Dat sal men wel sien, antwoorde Sancho wederom, maer dewijl ghy seght dat indien ghy na mijn geluyf had, ghy de moeyte wel iout gespaert hebben, soo wil ick u op nieuw waersichouwen voor het gerecht, want ick weet wel dat se niet veel na u Ridderfchap vragen sullen, ja my dunckt dat ick se alreets achter mijn heb. Ghy zijt van natueren vreesachtigh Sancho, antwoorde Don Quichot, maer op dat ghy niet seggen sout dat ick hardneckigh ben, en dat ick nimmermeer uwen raet heb willen volgen, ben ick tegenwoordigh te vreden, en sal my dese raferny die ghy soo seer vrees, ontrecken, maer dit moet geschieden op conditie dat ghy noch by mijn leven, noch na mijn doot, het selve aen yemandt

mandt seggen sult, of dat ghy sult verklaren dat het door u bidden en smeecken, en niet door vrees geschiet is, en soo ghy anders seght, seght ick van nu af aen, van dese uer afaen, dat ghy het valschelijck lieght, en liegen sult; soo menighmael als ghy het seght, en seght my niet meer, want alleen het gedencken van te vluchten, en dat voor een saeck die niet meer als dese importeert, sou maecken dat ick hier alleen blijven sou, en verwachten niet alleen het gerecht of de Broederschap, maer self al de Broeders van de twaelf stammen Israels, de seven Broeders der Machabeen, en Kastor en Pollux, ja al de Broeders en Broederschappen die in de werelt zijn. Mijn Heer antwoorde Sancho, het wijcken is geen vluchten, en het wachten is altijd geen dapperheydt, wanneer het prijckel ons te groot is, en gelijk het spreekwoort seyt, daer komen meer dagen als een, en weet Heer, hoe slecht dat ick ben, dat ick evenwel noch raet en daet ten besten heb, en het sal u noyt rouwen die te volgen; daerom Heer klimt op u Paert, en kont ghy niet, ick sal u helpen, en volght my, want mijn hart getuyght my, dat wy tegenwoordigh beter de voeten als de handen van nooden hebben. Don Quichot sat op sonder veel woorden te maecken, en Sanchic op sijn Ezel klimmende, begaven se sich na een gedeelte van de bergen van Sierra Morena, daer dicht by zijnde, hebbende Sancho de meening de selve geheel door te trecken, en Almodovar del Campo te sien, en sich voor een wijl in die rouwe geberghen te verbergen, houdende voor een goet tecken,

ken, dat hy soo heelshuyts dit onweer van de Galeyboeven ontkomen was. Dien selven nacht quamen se noch in het diepste van het gebergh-
te, daer Sancho goet vant dien selven nacht en eenige dagen over te brengen, ten minsten soo lang, tot dat de tijdt overigh was, datmen de Schepen toe stelt. En alsoo namen sy hun Herbergh tusschen twee rotfen, en eenigh geboomt. Maer het wonderlijcke nootlot, 't welck na het gevoelen van dese, die het recht licht des geloofs noch niet gesien hebben, alle dingen regeert, ordonneerde de saecken op sulcker wijze, dat Gilles van Passamont, dien vermaerden roover en dief, willende sich mede ten besten verbergen, voor het na soecken, van het gerecht, juyst dit gebergh-
te voor sijn schuytplaets socht, en by geval aen de selve oort daer sich Don Quichot en Sancho onthielden, op sulck een tijdt, als se noch te kennen, en even in slaep geraeckt waren. En gelijk de gelegentheydt gemeenlijk den dief maect, en de noot een scharp Swaert is, krecegh hy een temtatie om den Ezel van Sancho te stelen, sonder op Ronzinant te achten, die hen de moeyte niet waert dacht te zijn, Sancho dan was vast in slaep, en Passamont passeerde met sijn Ezel wegh, en was al een goet stuck weeghs van daer, al eer het Sancho gewaer wiert. Ondertusschen den dageraet aen komende, vant Sancho sijn Ezel niet, en siende sich van sijn soete maker berooft, begoft het jammerlijckste geschreyte maecten, dat oyt oore gehoort heeft, in voegen Don Quichot daer over wacker wordende, hoorde dat Sancho vast klaeghde: *o licht van mijn*

mijn oogen, mijn hart, mijn ingewant, stut van mijn huys, vermaeck van mijn leven, mijn voetsferlinck, mijn vreught, mijn verlichting, en halve onderhout van mijn persoon, want met twaelf stuyvers, die ick daeghs met u winnen kost, hielt ick soo veel als mijn huys op. Als Don Quichot dese klachten hoorde, en de oorsaeck wist, vertrooste hy den ellendigen Sancho ten besten dat hy kost, en badt hem dat hy sich wilde te vreden stellen, hy sou hem een briefjen van sijn handt geven, waer mé hy sou belasten, dat se hem dry souden geven, van de vijf Veu-lens die hy t'huys gelatē had. Dit vertrooste Sancho niet weynigh, die daer over sijn oogen af vaeghde, en sijn Heer bedanckte voor de milde aanbieding. Maer dese soo haest hy in het midden van dit geberghte gekomen was, kreegh een bysondere vreught in sijn hart, siende dese plaets soo bequaem te zijn, tot de avontueren, dewelcke hy socht, komende hem in gedachten de wonderlijke toevallen, die de doolende Ridders in diergelijcke plaetsen plachten te ontmoeten, waer over hy soo diep in die gedachten raeckte, dat hy sijn selfs en alles vergat. Maer Sancho had geen andere, als sijn holle maegh te vullen met de overblijffels van den roof, die se van de klercken gekregen hadden, die se nu, by gebreck van den Ezel, achter op Ronzinant gebonden hadden. Hy dan gaende kort daer achter, kreegh nu dit dan dat uyt de provisie korf, sonder dat hy op eenige andere avontuer dacht. Ondertusschen siende Sancho sijn Meester besich, om ick weet niet wat met de punt van de Lancie om hoogh te heffen,

heffen, liep hyder self na toe, juyft als Don Quichot het selve op had, zijnde een maelken dat half, ja wel heel verrot was, evenwel was het soo swaer, dat Don Quichot het niet kost om hoogh krijgen, waerom Sancho het selve nemen, en uyt bevel van sijn Heer openen most. Dit deed' Sancho met een bysondere vaerdigheydt, en al hoe wel de mael met een keten geslooten was, kost hy evenwel door de gaten dieder in verrot waren sien, dat 'er vier hemden in waren, van goet sijn hollants linden, beneffens noch eenigh ander lijwaet, wel schoon en suyver, en boven dat vont hy in een knoppeldoek een goet deel goude kroonen. Hy dit siende riep overluyt, den hemel moet gedanckt zijn, die ons een mael een profijtelycke avontuer toegesonden heeft, en soeckende noch meer, vant hy een memory boecxken dat heel kostelyck beslagen was. Dit eyschte hem Don Quichot af, en seyde hem dat hy het gelt voor hem houwen sou. Sancho maecte duysent baselosmanos, en sonder veel te weygeren, knoopte het in het packje daer sijn eten in was. Don Quichot daer op sey tegen Sancho, dat hy niet anders dencken kost, of den een of den anderen reyfiger, most door dese gewesten komen reysen, en van de roovers en schelmen besprongen, omgebracht, en voorseecker aldaer ergens in de aerde gestopt zijn. Dat kan niet zijn verstant Sancho daer-en-tegen, want docht hem indien het dieven of schelmen waren geweest, souden sy daer het gelt niet gelaten hebben. Ghy seght de waerheydt, sey Don Quichot, en daerom kan ick niet bedencken, hoe
de

Don QUICHOT de la MANCHA. 239
de faeck magh gelegen zijn, doch laet ons het
tafel-boccxken eens besien, of 'er oock yets tot
opening van de faek in geschreven staet. Hy deed
se open, en het eerste dat se daer in vonden, was
een Sonnet, haestigh maer evenwel met een goe-
de letter geschreven, dat Don Quichot op dat se
Sancho hooren mocht, overluyt begoft te lesen.

*Of 't schort de min aen kennis en verstant
Of wreetheydt heeft het alles ingenomen,
Of by mijn smart en kan in lang niet komen,
De oorsaeck van mijn ongewoone brant
Is min een Godt, soo grijpt geen wreetheydt stant,
In sijne borst noch wankand in sijn sinnen,
Waer vind' ick dan de oorsaeck van dit minnen,
Van 't leet dat my vernietight hant voor hant.
Zijt ghy het dan ô Phyllis? neen het leven,
En heeft het goet by 't quaet geen plaets gegeven
En d' hemel is sulck onrecht noyt gewent,
Mijn doot nochtans en valt my niet t'ontvlieden,
Want wie sal heyl, wie baet, wie hulp aen bieden?
Daer d' oorsaeck van mijn quael blijft onbekent.*

Uyt dese blick (vervolghde terstont Sancho) valt
niet te besluyten, noch te raden van de gelegent-
heydt van de faeck, 't en waer datmen by desen
draet het geheele kluwen kost krijgen. Evenwel
desen perloon antwoorde Don Quichot, is een
goet rijmer, of ick versta my de konst niet. Soo
verstaet u Genade de konst van rijmen oock?
Vraeghde Sancho. Al veel meer als ghy denckt
Sancho, antwoorde Don Quichot, en dat sulc ghy
sien, wanneer ghy aen mijn Dulcinea, een brief
sult

sult brengen, altemaël van boven tot beneden in veersen geschreven. Want dat moet ghy weten, dat al de oude doolende Ridders in haer tijdt brave Poëten, en deftige Musiciens zijn geweest, alsoo de twee bequaemheden, of om beter te seggen bevallijckheden aen de doolende Minnaers vast is, wel is waer dat haer veersen meer geeft als toon in sich hadden. Maer ondertusschen mijn Heer, vervolgde Sancho, indien ghy voort laest, ghy sout misschien noch het een of het ander vinden. Don Quichot daer op slaet het blaetjen om, en sagh wat anders, dit is Prosa of onrijm, Sancho, seyd' hy, en het lijkt wel een brief, Een brief mijn Heer vraegde Sancho, ja een minne-brief, na my dunckt, antwoorde Don Quichot, leestse toch overluyt, badt Sancho, want ick hoor die dingen geweldigh garen. Wel aen dan (antwoorde Don Quichot) en begoft met een op dese wijze: U valsche beloften, en mijn ongeluck, hebben my aen sulck een plaets gebracht, van waer eer de tijding van mijn doot aen u sal komen, als de oorfaeck van mijn klachten. Ghy hebt my veracht, ô ondanckbare, en dat voor een die meer heeft, doch evenwel niet meer verdient als ick. Maer indien de deught rijkdom was, sou ick noch reden hebben eens anders geluck te benijden, noch mijn eygen ongeluck te beweenen. Het geen u schooneydt verdient, hebben uwe wercken om verre gesmeten, door de eerste meende ick dat ghy een Engel waert, maer door het tweede, heb ick gesien dat ghy een vrouw zijt. Blijft in vrede, ô oorfaeck van mijn onvrede, en den hemel wil geven dat het be-
drogh

drog van u Bruydegom altoos magh bedekt blijven, op dat gy in geen leetwefen vallen mooght, van het geen gy gedaë hebt, noch ik geen wraek nemē mag van die daer ik defelve niet vā begeer.

Den brief gelesen zijnde, vervolgde Don Quichot, dit laetste Sancho, hout ons al even wijs; dat is 'er evenwel van dat het een ongeluckigh minnaer is gheweest, die den vinder van dese regels is, en siende met een het boeckken door, vant hy noch eenige andere vaersfen, en brieven, van de welcke hy de een lesen kost, en de andere niet, maer voor soo veel hy ondervinden kost, waren het altemael minne klachten, den een op dese, den ander op een andere manier. Maer terwijl Don Quichot het boeck doorsocht, examineerde de goede Sancho de mael vast, sonder een eenigh hoeckjen ondoorsocht, en onbespiet te laten, tot de pluckfels en wollekens toe, hoopende noch al meer te vinden, als de voorschreven kroonen, die over de hondert in het getal waren. En al hoe wel hy niet meerder op en deed', hielt hy al sijn lijden voor wel bestet; sonder al sijn sollen, slagen en andere ellende van braecken, &c. Ja sijn rock en Ezel meer te achten als de wint die daer heen waeyt, denckende nu voor alles dubbelt over wel betaelt te zijn. Ondertusschen had den Ridder van de droevige figuer groot verlangen, om te weten, wie den eygenaer van dese dingen was, al hoe wel hy wel oordeelde door de omstandigheden, van veersfen, het gout en het lijnwaet dat het geen slechte kat en was, maer wel een minnaer van staet, die, gedreven door de mishande-

ling van zijn lief, sich selven in eenigh wanhoopigh voornemen geworpen had. Maer alsoo hy, in dese onbewoonde plaetsen, niemandt vont die hem opening of nader onderrechting sou konnen doen, vervolghde hy zijn wegh, sonder een ander te nemen, als mijn Heer Ronzinant beliefde, zijnde alleen daer hy gaen kost, altoos de gedachten hebbende, dat hem in dese woeste plaetsen niet sou konnen missen, van eenige vreemde avontuer te vinden. Op dese maniere voort rijdende, sagh hy voor hem op de top van een klein berghsken, dat voor hem lagh, een mensch harwaerts en darwaerts, van den eenen plaets op de ander springen, en dat met een bysondere wackerheydt, hy sagh van verre dat hy swart en dick van baert was, swaer en gekrold van hayr, bloots voets, alleen seecker slag van kousen, maer heel gereten en geschéurt, benefens een broeck wel van fluweel, maer heel gebroocken en geflentert aen hebbende, in voegen men aen veele sijde het naeckte vel daer door sagh. Hy was bloots hoofts en hoe wel hy geweldig vaerdigh voort sprong, kost evenwel den Ridder al dese omstandigheden bequamelijck onderscheyden. Hy trachte hem nate volgen, maer sulcks was hem onmooghlijck, alsoo het streedt met de swackheydt van Ronzinant, dese rouwe geberghten te beklimmen, voornamentlijck alloo hy van natueraemborsigh en seer phlegmatijck was. Terstont kreegh Don Quichot de gedachten, dat dit den eygenaer van de gevonde mael was, en nam voor sich den selven te soecken, al sou hy een geheel jaer daer

in toe brengen, en alfoo belaste hy Sancho dat hy de een zijde van het geberght sou om gaen, gelijk hy de andere sou, op hoop om desen mensch op dese wijze op te doen. Dat sou ick niet konnen doen, antwoorde Sancho, want indien ick my van u Genade affonder, sal my terstont de vrees, met duysent inbeeldingen en gesichten komen bespringen, en hout dat voor een vaste regel, dat ick my van nu af aen, niet een voet breet wil af scheyen. Laet het dan soo zijn antwoorde den Ridder, en het behaeght my seer wel, dat ghy u soo seer op mijn moedigheydt verlaet, die u oock noyt hulp weygeren sal, al wast dat u de siel self verliet. Volght my dan kort na, en fiet gauw toe, en laet ons dat berghsken ront om gaen, misschien of wy dien mensch ontmoeten, die voorseecker de eygenaer is van het geen wy gevonden hebben. My dunckt (berechte Sancho daer op) dat het veel beter sou zijn hem ongesocht te laten, want soo wy hem vinden, en hy de eygenaer is, soo gaet het seecker dat ick de buyt weer sal moeten over geven, daerom sou het beter zijn, dese onnutte moeyten te sparen, en dat ick het selve vredigh bleef besitten, tot dat sich den eygenaer door een anderen wegh, en die ons niet eens soo veel moeyten kost, van self komt openbaren, en dan ondertuschen dagh en raet. Ghy bedrieght u selven seer daer in Sancho, antwoorde Don Quichot, want als wy maer vermoeden wie den eygenaer is, zijn wy genootsaeckt de selve te soecken, want indien wy sulcks niet deden, sou het geweldigh vermoeden, 't welk wy daer van hebben, ons in de selve schult stel-

len, dan of hy 't was. In voegen Sancho mijn vrint, laet u niet verdrieten dat wy hem soecken, op dat wy ons gemoedt mogen ontlasten, en daer mede gaf hy sijn Paert de spooren, en Sancho volghde hem te voet na, vertroostende sich in het verlies van sijn Ezel, met de hoop die hy van de dry Veulens had. Sy eyndelijck een deel van dit geberghte om gewandelt hebbende, vonden eyndelijck in een beecksken, een Muyl-Ezel doot leggen, en nu gelijk als van de wormen half op gegeten, met Sael en toom, en alle andere toefsel, 't welck noch te meer het vermoeden bevestigde, dat desen man den eygenaer van het eenen het ander was. Terwijl se hier op stonden en sagen, hoorden sy een gefluyt gelijk als van een Harder die het vee hoedt, en terstont vernamen se aen de slinckerhandt, op het hooghste van den Bergh een kudde Geyten, en een ouden Harder die de selve hoede. Don Quichot riep hem toe, en badt hem dat hy om laegh wilde komen. Den ander riep hem weder toe, wie hem in die woeste plaets gebracht had, daer men niet minder als menschen sagh? Sancho badt hem wederom, dat hy om laegh sou komen, en dat hy het hooren sou. Dit deed' den ander, en komende daer Don Quichot was, sey hy vorder, my dunckt dat ghy valt dese Muyl aen siet, die daer nu over de zes maenden gelegen heeft, of hebt ghy misschiën den eygenaer gevonden? Wy hebben niet gevonden antwoorde Don Quichot als alleen een maelken, en dat niet wijdt van hier. Ick heb de selve oock wel sien leggen, antwoorde den Harder, maer hebse noyt derven op nemen noch genaec-

ken, uyt vrees van eenigh onheyl, en om niet voor een dief aengesien te worden, want den Duyvel is loos. Dat selve hebben wy oock gedaen antwoorde Sancho, ick hebse oock gevonden, maer evenwel dorst ick 'er op een heele steen worp niet na by komen, maer heb het gelaten gelijk het was, want ick soeck mijn handen niet te branden. Seght my goede vrint, vervolghde Don Quichot, weet ghy niet wie dese dingen toe behooren? Het geen ick u sou weten te seggen antwoorde den Harder, is dat het omtrent ses maenden min of meer geleden is, dat 'er een aerdigh jongman, by een deel Harders hutten, omtrent dry mijlen van hier, gekomen is, rijdende op de selve Muyl, die daer doot leyt, en met het selve mael dat ghy gevonden, en niet op geraept hebt. Dese vraeghde ons wat het alderrouwste en woeste gedeelte van dit geberghte was, wy antwoorden hem dat het was de plaets daer wy tegenwoordigh zijn, en dat is het in der waerheydt, want indien ghy maer een half mijl verder rijt, sal het u niet mooghlijck zijn, weer uyt te geraeckē, in voegen ick my op het hooghste verwonder, hoe ghy tot hier en toe noch gekomen zijt, alsooder geen wegh en is, die herwaerts leyt. Ick wil u vorder seggen dat den jongman hoorende onse antwoordt, sijn Muyl omwende, en begost na de aengewesen plaets toe te rijden, latende ons allen op het hooghste, over sijn brave gestaltenis verwondert, oock niet minder over sijn vraegh, en de haest die hy had te vertrecken, na dese wildernis toe: En zedert de selve tijdt hebben wy hem noyt meer gesien,

behalven dat hy over eenige dagen een van onse Harders ontmoet is, die hy, sonder een woort te spreekken, dapper afgeroost heeft, en liep daer mē weer heen, na het dichtste van het geberght, na dat hy hem al sijn kaes en broot af genomen had. Als wy dit gehoord hadden, heb ick met eenige andere Harders my opgemaect, en den selven Jonckman, twee andere dagen achter een, wesen soecken, tot in het dichtste van het geberghte, ten eynde van welcken wy hem gevonden hebben in een grooten hollen eycken boom. Hier uyt quam hy eyndelijck tot ons voor den dagh, met groote stilligheydt, zijnde sijn kleederen soo geweldigh gescheurt, en hy soo door de Son verbrant, en voor de rest in het aensien soo mismaect, dat wy hem niet souden gekent hebben, 't en waer het geen wy van sijn kleederen tot getuygenis der waerheydt namen. Wy gaven hem te verstaen dat wy hem sochten. Hy groete ons bekeefdelijck, en seyde ons met weynige, maer seer goede en bequame redenen, dat wy ons niet behoefden te verwonderen, van hem in deser voegen te sien gaen, aengesien hy sulcks gehouden was te doen, ter oorjaeck van seeckere boete en penitentie, die hem om sijn sonden wil was opgeleght. Wy baden hem dat hy ons sou seggen wie hy was, maer wy kosten hem daer nimmermeer toe brengen. Wy baden hem vorders, dat hy ons sou seggen waer hy sou te vinden zijn, op datmen hem somwijlen eenigh voedtsel mocht toe brengen, sonder het welck hy niet leven kost, of dat hy self sou komen om sijn kost te halen, sonder dat hy behoefde yemandt anders

lastigh

lastigh te vallen. Wat sijn woening aenging, seyde hy, desen was niet anders als daer hem de gelegentheydt aenboodt, en daer hem den nacht overviel, en eyndelijck besloot hy sijn reden met een bedroeft en jammerlijck weenen, in voegen dat het wel een hart van steen most geweest hebben, die hem daer in geen geselschap had gehouden: Voornamentlijck, gedenckende in wat gestaltenis wy hem het aldereerst gesien hadden, en hoe wy hem nu tegenwoordigh vonden, alsoo wy wel oordeelden dat hy van seer goeden huys most zijn, hoe boers wy oock waren. Als hy aldus een weynigh gesproocken, en een wijl geweent had, hielt hy eyndelijck kort stil, en sloegh sijn oogen na de aerde, en bleef soo een lange wijl sitten kijken, sonder sich te roeren, blijvende wy terwijl opgetoogen, en verwondert wat hier van komen sou, tot dat wy door het op en toe slaen van sijn oogen, het rimpelen van sijn voorhoofd, en andere gebaren meer, begosten te vermoeden, dat hem een manier van sot of dulligheydt over quam, maer wy sagen daer wel haest de waarheydt van, wanneer hy met een groote verwoetheydt op rees, en den naeste die by hem stont, by de kop vatte, met sulck een raserny, dat indien wy daer niet voor geweest waren, hy hem met sijn handen en sijn tanden, om het leven sou gebracht hebben, in het midden van dese woorden: Haghy schelmsche Ferdinando, hier sult ghy my nu het ongelijck betalen dat ghy my gedaen hebt, dese handen sullen u het hart uyt den boesem rucken, in het weick al de boosheden en schelmerijen van de werelt, gehuyfveft zijn, met

duysent diergelijcke andere dingen meer, die al op Ferdinando sloegen. Wy kregen hem eyndelijck los met groote moeyte, en hy sonder een woort meer te sprecken, verliet ons, loopende in het dichtste van het geberghte en het bosch, in voegen het ons onmooghlijck was, hem daer na te volgen. Hier door kregen wy terstont een gevoelen dat sijn sotternijen by vlagen aen quamen, en dat desen Ferdinando hem eenigh ongelijck most gedaen hebben, gelijk uyt al den handel lichtelijck af te meten was, 't welck alles naderhandt bevestight is geworden, wanneer hy dickmaels voor den dagh komende, en van den eenen Harder gewilligh, en van den ander met slagen het eten nam, want als hy in dese sotheydt is, al willen se hem al het eten gewilligh geven, begeert hy het evenwel niet te nemen, sonder haer met vuytslagen te betalen. Maer als hy by sich selven is, bidt hy haer om Godts wil, om het geen hem noodigh is, en als hy het ontfangt, bedanckt hy se beleefdelyck, en dat niet sonder tranen. En om u de waerheydt te seggen Heer, vervolghde den Harder, ick en noch ies andere Harders, beneffens twee jongens, hebben gisteren voor genomen, hem op nieuw te gaen soecken, en gevonden hebbende, is het niet met wil, ten minsten met geweld na de stadt Almodovar te brengen (welcke plaets hier acht mijlen van daen leght) om hem daer te laten genesen, indien sijn sieckte anders geneeslijck is, of ten minsten te vernemen wie hy is, wanneer hy by sich selven is, en soo hy eenige vrienden heeft, de selve kennis van sijn ongeluck te doen hebben. Dit

is, ghy Heeren, het geen ick van desen mensch weet te seggen, en op het geen ghy my vraecht te antwoorden, en geloof dat hy den eygenaer van dese gevondene dingen is, namentlijk, dien selven die ghy soo over het geberghte hebt sien springen (want dat had hem Don Quichot al geseght) die niet weynigh verwondert bleef, over het geen hem den Harder vertelt had, en alsoo hy verlangen had om noch meer te weten, nam hy voor sich hem over al te soecken, sonder een gat of een hol ondoorsocht te laten, tot dat hy hem sou gevonden hebben. Maer sijn geluck was hem hier beter in als hy gedacht had, alsoo den selven jonckman, op de eygene stont, uyt de kloof van een rots voor den dagh quam, spreekende eenige woorden tegen sich self, die niemant van na by, ik swijg van verre kost hooren. Sijn gewaet was gelijk wy het selve beschreven hebben, in voegen Don Quichot wel sagh, beneffens oock aen eenige andere omstandigheden en overblijffels van sijn kleeding, dat hy eē persoon van meer als gemeene staet most zijn. Den jongelinc by haer komende, groete haer allen met een heesche stemme, doch evenwel seer beleefdelyck. Don Quichot groete hem weder op de selve manier, die daer op komende by Ronzinante, sloegh met een behaeghlycke manier sijn armen om des Ridders lijf, en omhelsde hem met sulck een vrientschap, en dat soo lang, als of hy lang een goede kennis met hem gehad had. Eyndelyck hem een wyl omhelst hebbende, trat hy een weynigh te rug, en bleef hem soo staen aensien, gelijk Don Quichot hem, staende alsoo die van

de droevige figuer, en die van de quade figuer, tegen malkander aen staende, die van het Bosch niet minder verwondert, over de gedaente, en vreemde slagh van Wapenen van Don Quichot, als Don Quichot van hem. Eyndelijck die van de quade figuer was de eerste die den mont op deed, en seyde' het geen in het naeste hooft-stuck sal verhandelt worden.

Het XXIV. Hooft-stuck.

In het welck verhandelt wort het vervolgh van de avontuer van de Sierra Morena.

DE history seght dat Don Quichot met groote aendacht de redenen van den Ridder van het geberght aenhoorde, dewelcke aldus waren: In der waerheydt Heer wie ghy oock zijt, want ick ken u niet, ick bedanck u seer van de beleeftheydt die ghy my getoont hebt, en soude wel wenschen de gelegentheydt te vinden, om u meerder als met de wil te dienen, volgens de beleefde onthaling die ghy my in het eerste aensien gedaen hebt. Maer het gelieft mijn nootlot my geen andere sieck te gunnen, om u goetwilligheydt tegen my te vergelden, als alleen de genegentheydt, u dienst te doen. De mijne antwoorde Don Quichot, zijn alleenigh om u te dienen, aengemerckt ick by mijn selven voorgenomen had, uyt dit geberghte niet te vertrecken, voor en al

cer

eer ick u gesproocken en ondersocht had, of ick aen de smart, die ghy klaerlijck met u leven toont te gevoelen, eenigh hulp of onderstant sou konnen doen, 't welck ick met alle neerstigheydt sal foecken te bejagen. En of by geval, u ongeluck foodanigh was, dat het de poorten voor alle hulpmiddelen sluyt, wil ick evenwel mijn geselschap aen bieden, om de selve met u te helpen beschreyen, alsoo het geen kleene troost en is, eenigh gesel in lijden te vinden. En indien het foodanigh is, dat dit mijn goet voornemen weder eenige beleeftheydt van uwent wegen verdient, soo bid ick u Heer, volgens de overvloet die ick daer van in u sie, en te gelijk besweer u, by de saeck die u het alderlieftste mocht zijn, my te willen seggen wie ghy zijt, en de oorsaeck dewelcke u in dese censaemheydt dringt te leven, niet anders als eenigh wildt gediert, soo vreemt van u hoedanigheydt, dewelcke men uyt dese weynige omstandigheden wel beseffen kan. En ick sweere u, voeghde Don Quichot daer by, by de order van de Ridderfchap, dewelcke ick ontfangen heb, hoe wel onwaardigh, dat indien ghy my hierin gelieft te wille te zijn, ick oock toonen sal, in u belang wie en wat ick ben, en wat de plicht is die my maeckt te zijn die ick ben. Den ander die Don Quichot op dese wijze hoorde sprecken, deed' niet anders als hem van boven tot beneden te besien. En na dat hy hem wel doorsien had, seyde hy: Indien ghy yemandt eenigh eten by u hebt, om de wille Godts, bid ick u my het selve te geven.

want soo haest als ick een weynigh sal gegeten hebben, sal ick doen gelijk ghy van my versoect, tot belooning van dese goede genegentheydt die ghy my getoont hebt. Terstont ginck Sancho na sijn broodtkorf, en den Harder tot sijn knapsack, en gaven den ellendigen te eten, die daer mede te werck ginck, gelijk de kinderen, die de mont noch vol hebben, als sy de andere broeck daer in steecken. En ondertusschen terwijl hy at, was 'er niemant die een woort sprack, of van hem hoorde. Als hy nu wel gegeten had, gaf hy hen een teecken om hem te volgen, en bracht haer by een groen beemdeken, dat een weynigh van daer aen de voet van een rots lagh. Daer gekomen zijnde, leyde hy sich op de groene kruyden neer, gelijk oock het geheele geselschap deed, sonder dat yemant een woort sprack, tot dat eyndelijk den ellendigen boslooper aldus begoft: Indien het u wil is ghy Heeren, dat ick u in weynigh redenen segh, de grootheydt van mijn onheylen, soo wil ick van u oock verfocht en beloofd hebben, dat ghy lieden van uwer zijde, door geen tusschenspreecken of vragen, de loop van mijn verhael wederhouden sult, want op het selve punt ghy sulcks sult gedaen hebben, daer sal se oock blijven steecken. Dese voorwaarden van desen mensche, brachten Don Quichot weder in gedachten, de vertelling van Sancho, aengaende den Harder die sijn Geyten over voerde, die oock aen een spijcker was blijven hangen, maer den ander vorders vervolgende, seyde: Het geen ick alhier beding, geschiet allecnigh daerom, om dat ick mijn ellenden kortelijck verhalen wil;

wil; want de selve weder in gedachten brengen-
 de; kan my nergens toe dienen, als nieuwe smarten
 by de ouden te voegen, en hoe dat ghylieden
 my minder vraeght, hoe ick eer sal gedaen heb-
 ben, al hoe wel ick geen saeck van belang onver-
 haelt sal laten, om aen u begeeren voldoening te
 geven. Don Quichot beloofde hem het selve,
 uyt naem van het geselschap, en daer op begoft
 den ander sijn vertelling. Mijn naem is Carde-
 nio, mijn Vaderlandt een van de voornaemste
 Steden van dit Andaluzia, mijn geslacht is Edel,
 mijn Ouders zijn rijk, en mijn ongeval soo
 groot, dat het selve niet weynigh van mijn Ouders
 beschreyt, en van mijn geslacht en vrienden
 beklaeght moet zijn, sonder dat se met hun
 rijkdom het selve kunnen helpen of vergoeden,
 alsoo de goederen des werelts weynigh helpen,
 om de wil des hemels te buygen. In het selve ge-
 west leefde een schoone, Lusinda genoemt, soo
 Edel, en soo rijk als ick, maer veel geluckiger,
 oock onstantvastiger, als mijn eerlijck voorne-
 men verdiende. Dese Lusinda beminde, begeerde,
 ja aenbadt ick, self van mijn kintsche dagen
 af, en op de selfde wijze beminde sy my, soo veel
 als haer onnoofelen ouderdom toe liet. Onse Ouders
 wisten onser beyder genegentheden, en waren daer
 over niet qualijck te vreden, alsoo se wel sagen
 dat het toch op een houwelijck uyt komen isou,
 ter oorsaeck van de over een komst van onse
 hoedanigheden en staet. Aldus wieschen onse jaren,
 en met de selve onse liefde, in voegen het eyndelijck
 den Vader van Lusinda, om veelderhande insichten
 geraden docht, my

de toeganck van sijn huys te weygeren, volgende daer in na de Ouders van die vermaerde Thifbe, daer de poëten soo veel van geschreven hebben. Maer dit was alleen vlam tot vlam, en verlangen tot verlangen gevoeght, en of schoon onse tongen niet kosten, onse pennen lieten evenwel niet na de boodtschappen onser harten te doen, die oock dat voorrecht hebben, dat de selve altijd vrypostigh zijn, daer de tegenwoordigheydt van de geminde saeck, de tong niet selden de spraeck onthout. Ô hemel wat heb ick al briefkens geschreven, en wat al lieve aengename antwoorden heb ick ontfangen? Wat heb ick al gefangen en liedekens, wat al minne-vaersen gemaect, daer het gemoedt niet minder kost als sijn hooghste-begeerten in uyt te drucken? Eyndelijck voelende hoedanigh mijn begeerte was, om haer te genieten, heb ick eyndelijck het selve gesocht, door een middel dewelcke my het alderbetamelijckste was, namentlijck, aen den Vader haer ten houwelijck te verioeken. Het geen hy my antwoorde, was, dat hy sijn wil voeghde by de mijne, en dat hy sich daer door vereert achte, en niemant liever dat waerde pant vertrouwen wilde. Maer zijnde mijn Vader noch in het leven, stont hem voornamentlijck toe, soodanigh een versoeck te doen, want ten waer het selve geschiede met sijn goet vinden en genoegen, most ick weten dat Luscinda geen persoon was, om yemandt tegen sijn wil op te dringen. Ick bedanckte hem leer hartelijck voor sijn goede genegentheydt, en betoonde dat ick sijn raet voor goet achte, met

Don QUICHOT de la MANCHA. 255
toefegging dat mijn Vader self komen fou, soo
haest als ick het hem fou gefeght hebben. En met
dese meening begeef ick my terftont na mijn Va-
der toe, die ick in fijn kamer vont, hebbende een
brief in de hant, en eer ick een woort tegen hem
spreken kost, gaf hy my de felve met dese woor-
den; Uyt defen brief Cardenio, fult ghy kunnen
fien, wat genegentheyt dé Hartogh Ricardo heeft
om u goet te doen. Defen Hartogh (gelijk u Hee-
ren niet behoort onbekent te zijn) is een van de
Grootē of Grandes van Spagnien, hebbende fijne
goederen mede in Adaloufij. Ick nam den brief,
las den felfen, en vant hem soo beleefdelyck ge-
fchreven, dat ick self oordeelde qualijck te fullē
doen, indien wy de beleefde wille van fulck een
Heer niet na quamen, dewelcke daer in bestont,
dat hy my verfocht tot een gefel, en geē dienaer,
van fijn outstē Soon, en dat hy de last op fich nam
my tot staet te brengen, volgens de achting de-
welcke hy van my had. Dit dan fo gelesen en ver-
ftaen hebbende, en daer door noch op getoogen
zijnde, voeghde mijn Vader daer noch by. Dat ick
den tweeden dāgh daer aen fou hebbē te vertrec-
ken, om de wil van den Hartogh te volvoeren, en
dat ick vry den hemel danckē mocht, voor fulck
een groote weldaet, my alsoo den wegh openen-
dē tot fulcks als mijn bequaemheden en geflacht
magh verdienen. Hier voeghde hy noch eenige
andere vaderlijcke vermaningen by. Ondertuf-
fchen quam den tijdt van mijn vertreck, en ick
deed fo veel dat ick op fecckeren nacht met Luf-
cinda te spreken quam, die ik al mijn wedervaren
vertelde, gelijk ik oock dé Vader deed, biddende
dat

dat hy voor eenen kleynen tijt geliefde het houwelijken van zijn dochter uyt te stellen, tot dat ick sou gesien hebben, wat den Hartogh van my begeerde. Dit heeft hy my beloofd, en Lusinda met veel eeden gesworen, en met duysent minneteeckens bevestight. Ick kom eyndelijck by den Hartogh, en wiert van hem soo wel ontfangen en gehouden, dat het selve terstont geen kleene afgunst in de andere onder dienaers maeckte, oordeelende, dat de gunst die my den Hartogh toonde, tot haer nadeel streckte. Maer het voornaemste was, dat den Soon van den Hartogh, genaemt Fernando, een wacker mild, en minnend Edelman, my in weynigh tijds soo veel liefde en vrientschap betoonde, dat'er een yeder de mont van vol had, en de gunst van den Vader, hoe groot de selve mocht zijn, niet eens by te pas en quam. Voorts, gelijk het gemeenlijck geschiet, dat tusschen vrienden niet heymelijck blijft, en dat daer in de beste onderlinge plichten schijnen te bestaen, ontdeckte hy my oock zijn liefde, die hy een Huysmans Dochter, onderdaen van zijn Vader toedroegh, zijnde evenwel haer ouders seer rijck, en sy soo schoon, verstandigh, en wel levende, dat men swaerlijck sou kunnen oordeelen, waer in sy het meeste uyt stack. Dese schoone hoedanigheden, hadden so veel op Fernando gewonnen, dat hy voor sich nam (om te komen tot het besit van dese schoonheydt) haer beloften van te trouwen te doen, alsoo het hem andersints onmooghlijck was. Ick verplicht door zijn vrientschap, socht hem door veel goede redenen daer door af te leyden, maer
fiende

fiende dat het alles te vergeefs was, nam ick voor het selve sijn Vader den Hartogh te kennen te geven, maer Fernando loos en verstandigh, en daer voor beducht zijnde, alsoo hy wel oordeelde dat ick als een getrouw dienaer daer toe verbonden was, sey tegen my, soo om my af te leyden, als om my te bedriegen, dat hy geen beter middel wist om haer uyt sijn gedachten te brengen, als sich voor een wijf af te sonderen, waer over hy goet vant, dat wy ons voor een wijf ten huysse van mijn Vader souden gaen vermaecken, onder voorgeven van eenige schoone Paerden te gaen koopen, daer onsen Stadt, boven andere Steden ter werelt, rijck van is. Nauwelijcx had hy dat voor gegeven, of ick, bewoogen door mijn genegtheden (al hoe wel daer soo veel goets niet in stack) stont hem sulcks toe, als zijnde een dienstige middel, op hoop van mijn zijde, eenige goede gelegentheydt te vinden om mijn beminde Lusinda te sien. Aldus dan vermaende ik hem het selve met den eersten in het werck te stellen, op dat het affijn alsoo in hem wercken mocht, daer de reden niet machtigh genoegh toe was. Maer als hy my dit te kennen gaf, had hy alreets sijn wil van dese Dochter gehad, en dat onder beloften van houwelyck, waer over hy dese gelegentheydt socht tot sijn eygen verseeckering, vreesende voor het geen den Hartogh sijn Vader mocht doen, wanneer hem dit stout bestaen ter ooren quam. Endelijck (gelijck de liefde in de jeught, ten meestendeel niet anders is als een begerlijckheydt, en met het genot van het begeerde, gemeenlijck uytgebluft wort) Don Fernando,

heb-

hebbende nu verkregen het geen hy begeerde, begoft zijn vlam te verdooven, en gelijk zijn voorgeven was, het affijn te gebruycken, om zijn liefde te vergeten, dítnde het felve in der waerheyt alleen om het volvoeren van zijn be!often te ontgaen. Den Hartogh ten laetsten gaf hem verlof, en belaste my hem gefelschap te houden. Aldus quamen wy in onse Stadt, daer wy van onsen Vader ontfangen wierden, gelijk de fraet van foo een perfoon vereyfte, ick kreegh gelegentheyt mijn Luscinda te sien, en onse vlammen weder te doen leven, al hoe wel sy noyt gestorven waren geweest, en mijn ongeluck wilde dat ick de felve aen Don Fernando openbaerde (alfoo my docht, dat ick volgens de wetten van onse onderlinge vrintfchap, hem de felve niet behoorde te heelen) sonder te vergeten haer fchoonheydt, verftant, en andere gaven, volgens mijn liefde te prijfen, en op den troon te fetten. En dit felve werckte in hem een byfondere genegentheyt, om fo een konft stuck van de natuer te sien. Hier in was ick hem te wil, en lietfe hem feeckeren nacht sien, by het licht, aen een venfter, daer wy gewoon waren malkander te spreecken. Hy fagh se, maer met fulck eē verwondering, dat hy al de fchoonheden die hy tot noch toe gefien had daer by vergat. Dese verwondering maeckte hem verbaest, de verbaestheydt buyten fich felf, en om kort te gaen, hy bleef fo verlieft, als ghy in het vervolgh van dese vertelling hooren fult. En om te meerder zijn brant op te wecken, die hy evenwel voor my focht te verbergen, quam hem by ongeluck een feeckeren brief van haer in de hant, in de welke

welcke sy my verfocht, haer van haer Vader ten houwelyck te verfoecken, soo verstandelyck, eerlyck, en minnelijck geschreven, dat hy de selve lesende, niet kost laten te seggen, dat in Lusinda alleen, al de bevallijckheden van de werelt beslooten waren. Wel is waer dat ick dese bysondere lof-redenen, uyt de mont van Don Fernando, met het meeste genoegen niet aen hoorde, en begost te vreesē, dat my dit eenigh onheyl mocht veroorsaecken, te meer alsoo hy Lusinda alle oogeblicken in den mont had, spreekende van haer, het quam te pas of niet, 't welck de Naeyver al vry begost te ontfteecken, niet dat ick twijfelde aen de oprechtigheydt en getrouwigheydt van mijn Lusinda, evenwel (gelijck de min vol vermoeden is) vreesde en duchte ick, sonder te weten wat. Ondertusschen wilde Don Fernando altoos de brieven sien en leesen die ick van haer ontfing, en die ick haer toefant, onder voorgeven dat hy groot behagen in onsen stijl had, en voornamentlijck in het verstant van Lusinda. Het geviel ondertusschen dat my Lusinda, door een briefken verfocht, dat ick haer eenigh boeck van Ridderfchap sou toefenden, om daer in te leien, alsoo sy daer groot vermaeck in schepte, namentlijck, van die van Amadis van Gaulen. Don Quichot had ter nauwer noot dit gehoord, wanneer hy daer op in voer, om te kennen te geven, het hooghdravende verstant van de sehoone Lusinda, mijn Heer, behoefdemē anders niet te seggen, als de liefde die dese sehoone Jonckvrouw draeght, tot het lesen van dese treffelijcke boecken,

boecken, want in der waerheydt men hadse niet kunnen achten, voor foodanigh als se mijn Heer beschreven heeft, indiener dese genegentheydt niet in gevonden wiert, in voegen voor my geen meerder woorden van nooden zijn, om haer deughden te bevestigen, alsoo ick se door die genegentheydt alleen, nu alreets acht, voor de schoonste en verstandighste jonckvrouw ter werelt. En ick fou wel gewenst hebben, mijn Heer, dat ghy haer behalven die van Amadis van Gaulen, oock die van Don Rogel van Griecken, had toe gefonden, want ick weet dat sy groot vermaeck fou geschept hebben, in Darayde, en Garayde, en de verstandige redenen van den Harder Darinel, en die verwonderlijcke Boeren dichten, en gefangen, die door de selye met sulck een bevallijckheydt voortgebracht zijn. Doch de tijdt magh komen dat men dese nalatigheydt sal kunnen verbeteren, en daer toe was niet meer van nooden, als dat mijn Heer slechts gelieft had met my te gaen, in de plaets van mijn wooning, daer ick raet wist, om hem meer als dry hondert stucks te beschaffen, die het rechte vermaeck van mijn leven, en het beste onderhout van mijn ziel zijn: hoe wel ick bekennen moet, dat ick 'er tegenwoordigh niet een meer heb, daer ick de snoode en vervloecte tooveners voor dancken moet. Ondertusschen gelieft my ten goeden te houden, indien ick tegen mijn beloften gedaen heb, maer hoorende spreekken van dese doorluchtige dingen, is het my soo onmooghlijck te swijgen, als de Son met de hant te grijpen. Ondertusschen gelieft slechts voor te gaen, want dat

dat is het dat tegenwoordigh aldermeest te pas komt. Terwijl Don Quichot dese redenen voort bracht, bleef Cardenio met het hoofd op de borst sitten, en hoe wel hem Don Quichot tot tweemaal toe versocht om sijn vertelling te vervolgen, gaf hy niet een woort bescheyt daer op. Maer eyndelijck na dat hy alsoo een goede wijl geseten had, begoft hy op dese manier uyt te bartsen: Dat sal my niemandt uyt mijn gedachten brengen, of niemandt sal my anders kunnen wijs maeckē, en die anders seyt is een stukke schelms, stukke diefs, en stukke boefs in sijn hart, of dat guytje Meester Elisabat, heeft met de Koningin Madafima te doen. Hooger niet (antwoorde Don Quichot) by dit en dat, sich met ernst verstoorende, gelijk hy gewoon was, het is een groote quaetaerdigheydt, of om beter te seggen, een snoot schelmstuck, sulcks te seggen, want de Koningin Madafima is te treffelijckē Princeesse daer toe geweest, dat yemandt seggen sou, dat sy haer met soo een hontsvot als Meester Elisabat, sou te buyten gaen, en die het tegendeel wil staende houden, sal het liegen als een schelm, 't welck ick sal staende houden, te voet of te Paert, gewapent of ongewapent, by daegh of by nacht, of soo als het te pas sal komen. Cardenio bleef hem wel stijf sitten aen sien, als die nu de buyen van sijn sotternijen weer over quamen, en geen gedachten minder had, als sijn history te vervolgen, gelijk oock Don Quichot weynigh lust de selve aen te hooren, soo speet hem het geen hy van de Koningin Madafima had moeten hooren. En soodanigh trock hy sich haer saeck aen, gelijk

of se

of se in der daet sijn natuerlijcke vooghd des ge-
 weest was, soo vast was hy aen sijn sotte boecken
 gebonden. Ondertusschen Cardenio, die nu weer
 sijn oude stuypen begoft te krijgen, en sich op
 die wijze, met liegen, en schelmen, en diergelijc-
 ke sagh bejegenen, kost dat niet wel in sijn hooft
 verdragen, maer nam een groote key die neven
 hem lagh, en smeetse Don Quichot op de borst,
 dat hy achter over viel. Sancho siende sijn
 Meester op dese wijze tracteeren, quam met de
 gesloote vuyst na Cardenio toe, maer dese ont-
 fing hem soo, dat hy hem met de eerste slagh
 voor sijn voeten ter aerden wierp, en hy daer
 boven op, en Sancho een bedt wacker af ge-
 sineert. Den Harder die hem wilde bescher-
 men, kreegh van het selfde, en na dat hy se op
 dese wijze een yeder het sijn gegeven had, stont
 hy op, en ginck al soetjes al sachjes weer na het
 geberghte toe. Sancho stont op, en alsoo hy
 rasende dol was, van soo geslagen te zijn, son-
 der het selve verdient te hebben, wilde hy sich
 op den Harder wreecken, seggende dat het al-
 temael sijn schult was, alsoo hy hem niet ge-
 waerschouwt had, dat desen mensch somwij-
 len sulcke vlagen kreegh, hy sou hem anders
 wel gewacht hebben. Den Harder antwoorde dat
 hy het al van te vooren geseyt had, en soo hy het
 niet gehoort had, dat was sijn schult niet. San-
 cho bracht daer sijn reden weer tegen, en den
 Harder weder van sijne sy, in voegen sy sich
 eyndelijck in het hayr vielen, gevende malkan-
 der sulcke muylperen, dat, indien Don Qui-
 chot niet tusschen beyden gekomen was, sy mal-
 kander

Don QUICHOT de la MANCHA. 263
kander fouden vernieft hebben. Sancho Pança
riep vast, laet my begaen mijn Heer Ridder van
de droevige figuer, laet my begaen, want hy
is een kinckel als ick ben, en geen Ridder, daer-
om laet ick den strijt met hem volvoeren. Dat
is wel waer, antwoorde Don Quichot, maer on-
dertuffchen ick weet dat hy geen schult en heeft,
en soo veel deed hy eyndelijck, dat hy se van een
kreegh, en eyndelijck weer de vrede maecte.
Daer na vraegde Don Quichot aen den
Harder, of het wel mooghlijck sou zijn, Car-
denio weer te vinden, en met hem te spreecken,
alfoo hy garen het vervolgh van sijn vertelling
sou hebben? Den ander antwoorde gelijk hy
hem voor heen had gefeght, namentlijck, dat
hy niet seecker wist waer hy hem gemeenlijck
onthielt, doch indien hy wat veel daer om-
trent quam, sou hy hem den een of den ande-
ren tijdt wel ontmoeten, 't sy by of uyt sijn sin-
nen.

Het XXV. Hoofstuck.

*Handelende van de vreemde dingen, die Don Quichot
in dit geberghte ontmoete, en hoe hy Beltenebros na
volghde, in het doen van sijn penitentie.*

DEN Harder nam so sijn afscheyt van Don
Quichot, die wederom te Paert steegh,
bevelende Sancho dat hy hem volgen
sou, die het selve deed, doch met kleene gewillig-
heyt; Sy redē soetjes voort, na het dichtste van het
gebergh-

geberghte. Sancho had de meeste lust van de werelt om tegen sijn Heer te spreecken, en verlangde vast dat hy eerst sou op heffen, om van sijnent wegen, tegen sijns Meesters bevel niet te misdoen. Maer konnende eyndelijck niet langer swijgen, seyde hy tegen sijn Heer: Mijn Heer Don Quichot, ick verfoeck aen u Genade, my sijn segen te willen geven, en met eenen mijn afscheyt, alsoo ick van nu af aen van meening ben, weder na huys, tot mijn Vrouw en kinderen te reysen, met de welcke ick ten minsten sal mogen spreecken, soo veel en lang alst my gelieft, want dat u Genade begeert dat ick met hem, by dagh en by nacht, door dese eensame plaetsen reysen sou, sonder een woort te mogen spreecken, dat is soo veel, of men my levendigh in de aert stack. Indien het noch soodanigh was, dat de dieren spraecken, gelijk sy deden in Æsopus tijden, dan was het noch te minder, en dan mocht ick somwijlen noch een woort met Ronzinant hebben (dewijl mijn ongeluck my van mijn lief Ezeltje berooft heeft) 't welck my dienen sou tot een tijdt verdrijf, en tot vergeting van al mijn ongelucken. Want als men de waerheyt seggen sal, en seggen moet, het is een bedroefde saeck, al sijn leven avontueren te gaen soecken, en niet als slagen te vinden, en evenwel noch niet een woort te derven seggen, niet anders dan of een mensch een block was. Nu versta ick wat ghy seggen wilt Sancho, antwoorde Don Quichot, namentlijck, dat ghy niet verdragen kont, dat men u een breydel in den mont leght, seght dan vry het geen ghy seggen wilt, op voorwaerden

dat

dat dese vryheydt niet langer duert, al terwijl wy in dit geberghte zijn. In 's heeren naem antwoorde Sancho, laet ick dan dese gelegentheydt gebruyckē, wie weet hoe lang het dueren magh? En daerom een begintfel maeckende, begoft hy terstont te vragen: Waerom ontstelde sich u Genade soo geweldigh om de wil van die Koningin Malafima, of Magafima soo als se heet, of wat was 'er veel aen gelegen, of dien Meester Belsebat haer vrient was of niet? Want indien u Genade dat had laten voor by gaen, den sot sou met sijn vertelling voort gegaen hebben, en men sou al die swarigheydt die daer op volghde niet gehad hebben? In der waerheydt Sancho, antwoorde Don Quichot, indien ghy wist soo wel als ick, wat een voortreffelijcke, en eerlijcke Koningin dese Madafima is geweest, ick weet dat ghy sout geseght hebben, dat ick noch al veel te verdraeghsaem was, in het aenhooren van sulcke blasphemien. Want wat grooter verachting kanner gevonden worden, als dat een Koningin sich soo ver met een Quacksilver en lantlooper sou verlopen. De waerheydt evenwel is dat dien Meester Elisabath, daer dien sot van sprecken wou, een wijs en verstandigh man is geweest, en die de Koningin als Geneesmeester gedient heeft. Maer sulcke dingen daer van te dencken, is de meeste raserny van de werelt. En op dat ghy fiet dat desen Cardenio niet geweten heeft wat hy seyt, moet ghy wetep, dat hy doen alreets buyten verstant was. Dat is het geen ick oock seggen wil, antwoorde Sancho, namen lijk, dat mijn Heer, wil ick seggen, geen acht op een sot

had behooren te slaen. Want indien de steen soo wel tegen u kop als tegen u borst gevlogen was, ick weet niet wat 'er van sou gekomen hebben, en dat al om die lieve Koningin. Soo wel tegen dwasen als tegen wijfen, ben ick gehouden, antwoorde Don Quichot, volgens de Ridderlijke wetten, de eer van de Vrouwen voor te staen, wie se zijn, hoe veel te meer van soo een Princesse, als de Koningin Madafima, dewelcke ick buyten dat, een bysondere genegentheydt toe draegh, en dat om haer goede deughden, want behalven dat se seer schoon was, had se oock een bysondere voorfichtigheydt, en een groote lijdtfaemheydt in het uytstaen van al haer tegenspoet, daer haer het by sijn, en den raet van Mcester Elisabath, groote hulp en voordeel heeft toe gedaen. En daer uyt neemt het onwetende volck oorsaeck, om aen haer eerbaerheydt te twijffelen, en ick segh noch eens, dat se altemael liegen, soo dickmaels als sy het seggen. Ick segh het niet (sey Sancho halt verbaest zijnde) noch en denck het oock niet te seggen (want wiens broot dat men eet wiens woort dat men spreeckt) en my is 'er oock weynigh aen gelegen, sy moetender self reeckenschap van geven, behalven dat, ben ick geen onderfoecker van eens anders leven, want hy die telt en lieght, voelt hy het niet hy hem bedrieght, en wat meer is, naeckt ben ick gebooren, naeckt ben ick noch, ick winner noch verlieser niet by, wat raect het my, meenigh meent dat hy onsen Heer by het hoofd heeft, en hy heeft de Duyvel by de voeten. Een goet betaelder en weygert geen pant. Heer bewaer my,

riep Don Quichot, Sancho waer toe komen al dese spreekwoorden te pas. Ick bid u goede man dat ghy stil swijght, en past om u Meester te dienen, sonder u dus veel te moeyen met dingen die u soo weynigh aen gaen. En soo veel moet ghy met u vijf sinnen begripen, dat al wat ick gedaen heb, doe, of doen sal, niet als in reden bestaet, geordonneert zy, volgens de wetten van de Ridderfchap, alsoo ick de selve soo wel of beter weet, als al de Ridders van de werelt. Dat is dan oock, vervolgde Sancho, een van de regels van de Ridderfchap, dat wy door dit gebergh, en woeste plaetsen gaen na een sot soecken, die als wy hem gevonden hebben, voort sel gaen, niet met sijn vertelling, maer om ons den hals, en de rest van het lijf, dat noch heel is, te breecken. Swijght Sancho segh ick noch eens, antwoorde Don Quichot, want dat wil ick dat ghy weet, dat ick dese wegh niet alleenigh volgh, om den sot te soecken, maer eerder om dat ick hier meen een stuck wercks te doen, dat my vermaert sal maecken over het gantsche aertrijck, en het welck, om kort te gaen, in my de rechte waerdigheyt, van de doolende Ridderfchap volmaecken sal. Is 'er oock groot prijckel in gelegen? Vraegde Sancho. Neen antwoorde den ander, als het ons maer wel gelucken wil, een goede bequame plaets te vinden, doch alles hangt aen u naerstigheyt. Aen mijn naerstigheyt? Vraegde Sancho. Aen u neerstigheyt antwoorde Don Quichot, want indien ghy haest weder komt, van de plaets daer ick u meen te senden, sal oock mijn verdriet haest ge-cyndight, en mijn glory

begonnen zijn. En om u niet langer in onwetentheydt te houden, soo weet dat Amadis van Gaulen, een van de volmaectste doolende Ridders is geweest, ja om beter te seggen, de eenige, de eerste en de voornaemste die in de werelt bekennt zijn, daer Don Belianis en al de andere niet eens by te pas en komen. Vorder wil ick seggen, wanneer een Schilder tracht uytsteeckende in sijn konst te worden, soeckt hy altijd de principalen na te volgen, van de alderbeste en vermaertste Meesters. En dese selve regel heeft in alle konsten, en prijslijcke oeffeningen plaets, die tot verciering dienen van het gemeene best. Alsoo moet yemandt die den naem van wijs, voorsichtigh, en verdraeghaem wil winnen, Ulijses in sijn leven na volgen, in wiens persoon en in wiens dooling, Homerus ons een levendigh afbeeldsel van wijsheydt, en voorsichtigheydt voor stelt; gelijk Virgilius, ons een dapper en wijs Overste voorstelt, in de persoon van Aeneas, als oock de deught van een vroom kint tegen sijn Vader, van de welke soo wel den een als de ander, dese mannen niet beschreven hebben, juyt gelijk sy waren, maer gelijk sy behoorden te zijn, om een voorbeeld aen de toekomende ^{ve}euwen te laten. Op dese selve wijze is Amadis, de noortstar, en de baecken van alle dappere, en verliefde Ridders geweest, die wy alle behoorden na te volgen, die onder dien bannier ter Oorlogh gaen. Zijnde het nu dan aldus, gelijk het is Sancho mijn Soon, bevind ick, dat dien doolende Ridder, die hem het naewite sal na gevolght hebben, oock de naeste is, om sijn glory en heerlijckheyte te verkrijgen.

Voorts een van de daden, door de welke hy aldermeest sijn voorsichtigheydt, dapperheyt, volstandigheydt, en liefde getoont heeft, is geweest, dat hy van Oriana versmaet zijnde, sich self begaf na de arme rots, om daer sijn penitentie uyt te staen, veranderende den naem van Amadis, in die van Beltenebros, voorwaer een naem van een krachtige beteeckenis, en met sijn leven wel over een komende. In voegen dan, dewijl hy my lichter valt, in dese manier van doen na te volgen, als in het klooven van Reusen, onthoofden van Serpentes, dooden van Draecken, slaen van geheele Legers, breecken van Wapenen, en ontdoen van betooveringen, en dat alhier een seer bequame plaets en gelegentheydt daer toe is, dunckt my dat ik de selve niet behoor te laten voor by gaen. Wat is dan (vraeghde Sancho) ondertusschen, het geen u Genade van meening is, in dese eenfame plaets nyt te rechten? Heb ick u niet geseght dat ick Amadis wil na volgen, spelende hier den desperaten, en den dollen, om oock met eenen een navolger van den dollen Roelant te zijn, als hy by een Fonteyn, seeckere tceckens vont, dat de schoone Angelica sich met Medor verlopen had. Door welke quelling hy heel sot en dol wiert, treckende boomen uyt de aert, halende heele kuysen om veer, doodende de Harders, verdrijvende de Schapen, met duyfent andere sottenijne meer, waerdigh om in eeuwige gedachtenis gehouden te worden. Maer al hoe wel ick geenints van meening ben Roelant in alles na te volgen, sal ick evenwel, die dingen, die my het aldernatuuerlijkste, en eygentlijkste schijnen,

foecken te betrachten. Oock sou het wel konnen zijn, dat ick het by de navolging van Amadis liet berullen, die sonder met sijn sotternijen schade of hinder te doen, meer als aen sijn ooggen, die hy by na uyt gekreeten heeft, sich echter daer mede sulck een voortreffelijcken roem gemaect heeft, ja meer als Roelant. My dunckt (antwoorde Sancho daer op) dat sulcke Ridders die dat gedaen hebben, lichtelijck oorsaeck daer toe hebben gehad: Maer om de waerheydt te seggen, wat oorsaeck heeft u Genade om sijn selven tot een sot te maecten? Wat Juffrouw heeft hem vermaet? Of wat teeckens hebje oyt jou leven gesien dat Dulcinea met den eenen Moor of den ander, of Kristen of Heyden heeft te doen gehad? Daer leyt de knoop (antwoorde Don Quichot) en dat is de punt daer het op draeyt, namentlijck, sot te worden sonder oorsaeck, op dat sulcks aen mijn beminde magh te kennen geven, indien ick sulcke sotternijen doe by mijn sinnen zijnde, wat ick al doen sou, indien ick eens ter degen sot was. Behalven dat ick oock reden genoeg heb, ter oorsaeck van het lang af sijn van mijn beminde Dulcinea, want gelijk ghy van dien Harder Ambrosio gehoort hebt, soo is het afsijn, en t'samenloop van alle verdriet. In voegen dan Sancho ghy geen tijt behoeft te verletten, met my anders te raden, alsoo ick vastelijck voorgenomen heb, dese navolging te maecten, het kost wat het wil. Sot ben ick, en sot sal ick blijven, tot 'er tijdt toe ghy my met een brief van mijn Dulcinea bescheyt brengt, alsoo ick u daer meen henen te senden, en indien het soodanigh

nigh is, als mijn getrouwigheydt verdient, sal al mijn sottigheydt glat over zijn, maer indien anders, sal ick in der daet sot worden, sonder dat ick het voelen sal, alsoo sotheydt geen seer en doen. In voegen het ga soo 't wil, sy schrijft my wat se my schrijft, ick sal verloft worden aen de eene kant of aen de andere kant. Maer seght my Sancho, hebt ghy den helm van Mambrun wel bewaert, want ick heb gesien dat ghy se van de aert op geraept hebt, wanneer se dien Galeyboef wilde in stucken smijten, doch niet en kost, ter oorsaek van de sijne stof? Hier op antwoorde Sancho: Ick ken in mijn hart noch in mijn bloet verdragen, Heer Ridder van de droevige figuer, noch in genoegen op nemen sommige dingen die u Genade seyt, ja ick krijger verbruyde vreemde gedachten van, dat sal dese brabbelary van Ridderfchap, van Koninckrijcken en Keyferrijcken te winnen, Eylanden te geven, en diergelijke snorckerijen meer, niet anders als wint en droomen is, want wie is 'er in de werelt, als hy u Genaden een Barbiers becken een Helm van Malbruy hoort noemen, die niet terstont sonder veerkijcker sal sien, dat sulck een keerel met de kop gequelt is. Dit becken dan heb ick in het pack gesteecken, en alsoo het vol buylen is, sal ick het selve mē thuys nemen, om 'er die te laten uyt kloppen, en dan het selve gebruycken, om mijn baert in te laten schrabben, indien ick anders den dagh leven magh, dat ick mijn Vrouw en kinderen eenmael magh komen weer te sien. Wil ick u wat seggen Sancho, antwoorde daer op Don Quichot, soo veel kan ick sien, dat ghy den

onverstandighften bloedt zift van een Schilt-
 knaep, dieder oyt in de werelt is geweest. Hoe is
 het moogelijck, daer ghy nu alreets soo lang met
 my gedooft hebt, dat ghy noch niet kont sien,
 dat de dingen die dese Ridderfchap aengacn met
 andere oogen moeten gefien worden, als de ande-
 re dingen des werelts, en dat fe gemeenlijck an-
 ders zijn als fe fchijnen, 't welck niet haer noch
 ons te wijten is, maer alleenigh die Toovenaers,
 die ons met heele troepen altoos by en omtrent
 zijn, en onse faecken veranderen gelijk fe felf
 willen, en na dat fe ons gunstigh of hatigh zijn,
 en in fulcker voegen oock, dit het geen u dunckt
 een becken te zijn, is in mijn oogh den helm van
 Mambrino, en miffchien fal het een ander voor
 wat anders aensien, alleenigh daerom, om dat
 het felve van fulck een waerde zijnde, de geheele
 werelt my daerom anders vervolgen fou, om
 my dat koftelijck pant quijt te maecken; maer
 als fe sien dat het niet anders is als een fcheerbe-
 cken, laten fy 't my houden, en niemant taelter
 na, gelijk wel bleeck aen Passamont, die het de
 pijn niet waertachte, om op te rapen, maer deed'
 alleen fijn best (hoe wel te vergeefs) om in ftuc-
 ken te breecken. Bewaert ghy te wel mijn vrint,
 alfoe ick fe voor dees tijdt niet van nooden heb,
 ja meen my in tegendeel, al de andere Wapens
 uyt te fhudden, met kleeren met al, en stellen
 my soo naeckt als ick ter werelt gekomen ben,
 indien het my slechts maer in den fin fchiet, eer
 Roelant, als Amadis na te volgen. Met dese woor-
 den quamen fe aen den voet van een hoogen
 bergh, fteeckende ver uyt boven al de anderen,
 die

die hem omringden. Daer liep een seer aengenaem beecksken neven by, zijnde vorders rontsom niet anders als eē levende en groene beemd, soo aengenaem, dat het een vreught en lust was aen te sien. Daer stonden oock eenige wilde boomen by, beneffens ontallijcke kruyden en blommen, die de plaets een bysonder leven gaven. De gelegentheydt van dese plaets, drong den Ridder van de droeve figuer, om hier sijn penitentie te kunnen doen, en verheffende in dit vermaeckelijck aensien sijn stem, min noch meer als een sot, begoft aldus uyt te roepen: Dit is de plaets ô hemel, die ghy bestelt en geordonneert hebt tot het beweenen van het ongeluck, dat ghy my toe gefonden hebt. Dit is de plaets daer de tranen van mijn oogen, een aenwas fullen maecken aen dese beeck die daer nevens vliet, en mijn gestadige en geduerige sichten het geboomt bewegen fullen, alles tot getuygenis van de smart, die mijn verliefde hart is lijdende. ô ghy wie ghy zijt, Boeren of Harders, die in dese onbewoonde plaetsen u verblijf hout, hoort doch de klachten aen van desen rampsaligen minnaer, die hem het langduerigh affijn, en een ingebeelde quelling uyt den boesem drucken, alleen om u, om u, ô ondancbare en nochtans meer als menschelijke schoonheydt. ô ghy Nymphen en Najaalen die voor een gewoonte hebt in dit dichte geberghte te verkeeren (soo willen u de geyle en dartele Satyrs, in u soete vreughde ongemoeyt laten) helpt my mijn ellenden beweenen, of ten minsten, laet u niet verveelen de selve te aenhooren, ô Dulcinea van Tobosa. Daghs van mijn

nacht, leytster van mijne wegen, planeet van mijn geluck, (soo moet u den hemel alles goets toe voegen dat ghy wenscht of begeert) siet en bemerckt doch de plaets en de staet, daer u lang affijn my toe gebracht heeft, en toont u toch danckbaer tegen sulcken onvervalste trouw. ô ghy eensame boomen (ghy die van nu voortaan alleen mijn gesellen sult zijn) toont toch met roeren en bewegen van u tacken en bladeren, dat u mijn tegenwoordigheyt niet mishaeget. ô ghy mijn Schiltknaep, aengenaem geselschap in mijn voor- en tegenspoet, hout doch wel in u gedachten, het geen ghy my hier siet doen, op dat ghy de selve mocht vertellen aen haer, die daer de eenige oorfaeck van is. Met dese woorden stijcht hy van sijn Paert, en met een snap maeckt toom Sadel en al los, neemt het hem af, en met een slag van de platte hant op het gat, schenckt hem sijn vryheydt met dese woorden; u vryheydt geeft u die gene die sonder vryheydt blijft, ô Paert soo loffelijck door uwe wercken, als ellendigh en ongeluckigh door u lot. Gaet nu henen daer ghy wilt, want in het voorhoofd draeght ghy geschreven, dat noch den Hippogrief van Astolpho, noch den vermaerden Frontino, die Bradamante soo dier quam te staen, by u in het alderminste te pas en komen. Sancho al desen handel siende, seyde: het komt wel dat wy tegenwoordigh van de moeyten verlost zijn, om mijn Grauwtejê mê te ontoomen en te ontsalen, want ick sweerje dat, daer souwen oock geen hant slagen, noch lofredenen ontbrecken om sijn deughden te bewijfen. Evenwel al was hy

hier,

hier, fou ick evenwel niet toe laten dat hem yemandt aen raecte om hem te onttuygen, alfoo hem de wetten van de verliefde minnaers niet en raecken, niet meer als my die sijn Meester was, soo lang als het den Heer beliefte. En in der daet Heer Ridder van de droevige figuer, indien mijn vertreck, en u sotheydt in ernst is, sal het best zijn dat wy Ronzinant weer gaen Sadelen, om hem mijn, by gebreck van mijn Grauwte te laten gebuycken. Want dat sou mijn wegh niet weynigh verkorten, want soo ick te voet moet gaen, weet ick niet wanneer dat ick kommen, noch wanneer dat ick weer keeren sal, want om kort te seggen, ick ben de beste voetganger niet. Don Quichot antwoorde hier op, het sy geelijck als ghy het verstaet, alfoo my het selve mē goet dunckt; en segh u aen dat gy van nu over dry dagen sult hebben te vertrecken, alfoo ick wil dat ghy eerst geduerende dien tijt sult sien, wat ick om harent wille al sal te weegh brengen, op dat ghy het haer seggen mooght. Wat heb ick veel meer te sien, als het geen ick alreets gesien heb (antwoorde Sancho?) Dat sult ghy wel haest gewaer worden, antwoorde den Ridder, ick moet my noch eerst al de kleeren uyt schudden, de Wapens daer heen werpen, en met de kop tegen de steenrotsen loopen, en noch dingen met dit staekt doen, daer ghy u over verwonderen sult. Om Godts wil Heer, antwoorde Sancho, siet toch wel toe wat ghy al doet, want ghy mocht soo met de kop tegen de steenen loopen; dat ghy een korte penitenty hebben sout. Oock ben ick van gevoelen, dat het werck sijn stant wel hebben sal,

al is 'er dat gebruy niet by, dewijl dat het toch
 altemaël gemaect werck is, ick wou my liever
 in het water gaen smijten, daer het niet diep is,
 en dommineren daer als een Ael in de tobbe, en
 laet ghy het evenwel maer op my staen, ick sal
 het breed genoegh uyt meten, al sou ick seggen,
 en sweeren dat ick gesien had, dat u Genaden
 sijn selven op de punt van een rots gesmeten had,
 die soo scherp was als een Diamant. Ick bedanck
 u voor u goede genegentheydt Sancho (antwoor-
 de Don Quichot) maer dit wil ick dat ghy weet
 dat dese dingen die ick doe, niet in spot noch gec-
 kerny geschieden, maer in goet ernst, anders sou
 ick de orden van de Ridderfchap te kort doen,
 door de welke ons belast wort, dat wy niet lie-
 gen sullen, onder sulcke en sulcke straf, en wat is
 dat anders als liegen, als men de eene saeck voor
 de ander doet. In voegen dat dit loopen tegen
 de steenen in waerheydt geschieden moet, sonder
 dat 'er eenige bedriegery mê speulen magh. En
 daerom sal het wel noodigh zijn, dat ghy my ee-
 nige salt, pleysters en wiecken laet, om my weer
 te genesen, dewijl ons ongeluck, ons van dien
 kostelijken balssem heeft berooft. Ja maer (ant-
 worde Sancho) de meeste scha is dat den Ezel
 met al den brod wech is, en ick bid u Genade
 niet meer van dien balssem te spreecken, want
 als ick se hoor noemen, keert my het hart in het
 lijf om. Vorders versoeck ick u Genaden, dat
 hy reeckening maect dat de dry dagen al gepaf-
 seert zijn, die hy my gegeven heeft, om eenige
 sijne sotheden te sien, alsoo ick de selve voor ge-
 sien hou, in *decrenti forma*, en ick beloof u dat
 ick 'er

ick 'er wonder van seggen sal, daerom maect maer in der haest u brief vaerdigh, dat ick ver-
trecken magh, want mijn hart verlangt, als een
vis naer 't water, om u Genade uyt dit Vagevyer
weer te verlossen. Noemt ghy het een Vagevyer
Sancho? Vraeghde Don Quichot, ghy mooght
het veel beter de hel selfs noemen, ja noch slim-
mer, indiener anders yets slimmer kan gevonden
worden. Soo noem ick het liever, antwoorde
Sancho, want gelijk onse Pastoor seyt, *ex inferio
nulla est retencio*. Wat is dat te seggen, vraeghde
Don Quichot? Dat is soo veel antwoorde San-
cho, als dat men in de hel is daer men blijven
moet, maer hier hoop ick heel anders, alsoo ick
gissing maect u Genade wel haest te verlossen, of
het sal my te bijster uyt mijn schreef gaen. Laet
ick maer in Tobosa, en voor Me-vrouw Madam
Dulcinea komen, ick selder wel sulcke dingen
van u sotternijen of geckernijen seggen (want
dat is al een ding) dat ick se soo weeck sal maec-
ken als een Juffrouws hantschoen, al was se soo
hart als een Eycken boom, en met die soete en
aengename antwoord sal ick je gelijk als met
vleugels door de lucht konnen aenvliegen, en
verlossen u Genade uyt dit Vagevyer segh ick
noch eens, 't welck u een hel schijnt. Ondertuf-
schen, wat sullen wy dan doen om den brief vaer-
digh te maecten? (Vraeghde Don Quichot) ge-
lieft oock om de dry Veulens te dencken, voegh-
dener Sancho by. Dat salmer al mē in setten,
antwoorde den Ridder. Ondertuschen dewijl
wy geen papier hebben, sou het niet vreemt zijn,
dat wy het schreven op blaren van boomen, ge-

lijck de ouden hebben gedaen, of op tafelkens van Was, maer dat sou my al ommers soo qua-lijck bekomen als papier. Maer daer schiet my wat in gedachten (hervatte hy) dat is, dat men het schrijft in het tafelboeckjen van Cardenio, en draeght ghy forgh Sancho, aen het eerste Dorp daer ghy aen komt, het selve op papier te laten overdragen, by den een of den ander Schoolmeester, of Cappellaen, maer by leven gaet by geen Notaris of Procureur, want die maecken letteren van een half voet lang, als se aen't grossieeren komen, en die soo krom dat se de drommel self niet sou kunnen verstaen. Maer hoe sal men het maecken met het onder-teyckenen? vraeghde Sancho. De brieven van Amadis waren noyt onderteyckent, antwoorde Don Quichot. Maer evenwel het briefje van de Veulens vervolghde Sancho, daer most u naem onder staen, en indien ick het dan laet uyt schrijven, sellen se seggen dat het vals is, en laten my sonder Ezels als een Ezel heen gaen. Ghy kont haer dan het boeckje toonen sey Don Quichot, want als onse Nicht dat siet, sal se geen swarighcydt maecken, u de Veulens te geven. En wat de minne-brief belangt, daer onder sult ghy settē: Uwe getrouwe tot 'er doot toe, de Ridder van de droevige figuer. En daer sal niet veel aen gelegen zijn, al is het een andere hant, want soo ick het wel bedenck, soo kan Dulcinea lesen noch schrijven, en heeft oock van haer leven mijn schrift niet gesien, want onse liefde is altoos een Platonische liefde geweest, sonder vorder te komen als een eerlijck.

lijck aenlien. Behalven dat, in al de twaelf ja-
 ren dat ick haer bemint, en soo waert gehadt
 heb, als de appel van mijn oogen, durf ick wel
 sweeren dat ick se geen viermael gesien heb, en
 ick loof dat sy van al die vier reylen geen twee-
 mael op my gesien heeft, soo nauw wort se van
 haer Vader Lourens, en Aeltje haer Moeder ge-
 houden. ô dat ich dat hout sla, is Laurensen
 Dochter Me-vrouw Dulcinea van Toboso, Alias
 Aeltje Loures? Dat is de selve antwoorde Don
 Quichot, en die verdient Vrouw van de heele
 werelt te zijn. Ick ken se wel sey Sancho, en
 dat weet ick 'er van te seggen, dat het by go een
 hupsche Deeren is, en dat se soo wel een voer ko-
 ren sal laden als een in het heele Dorp, Neen by
 gomme het is een wackere tas, en sy verdient
 bereden te worden van de beste doolende Rid-
 der dieder in de werelt is. ô dat hoere kint wat
 het se een keel en wat voor een item, mijn
 heught dat se onlangs boven op den tooren
 klom, om een van haer jongen te roepen, die
 in haer Vaers velt arbeiden, en hoe wel se meer
 als een half uer gaens buyten waren, hoorden
 hy se soo gemackelijck of hy onder aen de voet
 van de Tooren was geweest: en het best dat se
 overder heeft, is dat se niet heel stuers noch Boer-
 achtigh, maer al vry wat heffelijck is, se
 spreekt clek een aen, boert en speulter mé. ô
 dat haer dit en dat! soo veel wil ick u wel seg-
 gen Heer Ridder van de droevige figuer, dat je
 niet alleen meught maer oock behoort, de mee-
 ste sotternijen van de werelt voor haer aen te
 rechten, en niemant sou het jou tot schandt
 reecke-

reekenen, al wierd je heel dol en disperaet, ja al ging je felven om verhangen. En nu verlang ick noch te meer om op reys te gaen, want het is ick weet niet hoe veel dagen al geleden dat ick se leest gesien heb, en ick loof dat se nou al veul sel verandert wesen, want gelijk als men wel dencen kan, soo gestadigh in de Son te gaen, bederft de schoonheydt van het vrouwvolck geweldigh. En nu moet ick bekennen mijn Heer Don Quichot dat ick tot nu toe in een groote onwetentheydt gesteecken heb, om dat ick docht dat dese Dulcinea van Toboso, den een of den ander groote Princes was, die dese deftige geschencken waert is, die sijn Genade aen haer gefonden heeft, gelijk dien Biscayer, en die Galeypoeven, en andere meer die se gehad heeft, al eer ick jouwer Genaden Schiltknaep was. Maer evenwel moet men alle dinck wel over leggen, want als al dat volck, dat ghy aen Aeltje Lourens, ick wil seggen Me-vrouw Dulcinea van Toboso sent, by haer komt, en op de knien voor haer valt, en dat se dan ereys besich was met heeckelen of wannen of ander Boere werck, dat ser dan ereys om ginck lacchen, of dat sy 'er om gingen lacchen, en dat se alsoo begonnen u tot een spot te maecten? Ick heb het u nu soo menighmael geseyt, Sancho, antwoorde Don Quichot, dat ghy een rechte snappert bent, al hoe wel ghy (hoe bot dat ghy oock van verstant zijt) evenwel somtijts loosheydt genoegh hebt. Maer op dat ghy liet hoe grooten geck dat ghy zijt, en hoe wijselijck dat ick mijn dingen aen legh, soo sal ick u een korte vrtelling doen. Een seeckere rijcke schoone,

ſchoone, beleeſde, en treffelijke Weduw, wiert
 eens op een ſlecht, maer wacker geſel verliest.
 Een van haer vooghden beſtrafte ſe op een ſeeker
 keren tijdt, ſeggende: Dat hy wel verwondert
 was, dat een vrouw van haren doen, en van haer
 gelegentheydt, haer ginck verſlingeren, op ſoo
 een ſlecht quant, en dat ſe genoeg brave man-
 nen van Theologanten en andere om haer had,
 van de welke ſy maer behoefde te ſeggen die wil
 ick en die wil ick niet. Sy antwoorde daer heel
 geeſtig op, met deſe woorden: Ghy mijn Heer
 zijt heel bedrogen, dat ghy denckt dat dit maer
 een ſlecht geſel is, hoe hy lijkt, maer in tegen-
 deel voor het geen dat ick van hem begeer, moet
 ghy weten, dat hy in dat ſtuck ſoo geleert en
 ſulck een Philoſooph is, als Ariſtoteles ſelf. Soo
 moet gy oock weten Sancho, dat in het geen ick
 van Dulcinea van Toboſo begeer, ſy ſoo veel is,
 als de grootſte Princes van de werelt. En op dat
 ghy vorder mijn meening weet; geloof ghy dat
 al die Amarilles, Philliden, Galateas, Dianaes, en
 Silvias, daer de veerſen van de Poëten, de vindin-
 gen van de Romancen, de Comedien vol van
 zijn, juyſt ſoodanige vrouwen geweest zijn, van
 vlees en been? Maer in tegendeel is het waer,
 dat ſe meeftendeel altemael vercierde namen
 zijn, om een ſubject of een gront aen haer veer-
 ſen te geven, op dat men ſe voor minnaers ſou
 houwen, of altoos ſoodanige die de bequaem-
 heydt hebben om minnaer te zijn. In voegen
 dan dat het my genoeg is te weten dat deſe
 Aeltje Lourens, gelijk ghy ſe noemen wilt,
 ſchoon en eerlijk is, en bekommer my gants
 wey-

weynigh met haer geslacht, nochtans laet se daerom niet voor my de grootste Princes van de werelt te zijn. En dit moet ghy weten Sancho, dat twee dingen alleen meer doen beminnen als anderen, namentlijk schoonheydt, en een goede naem, en dese twee vint men overvloedigh in mijn Dulcinea, want in schoonheydt komt niemant by haer te pas, en in goede naem weynige. En om een besluyt te maecken, ick beeld my in, dat al het geen ick segh, soodanigh is, sonder dat 'er een tittel aen ontbreeckt; ick schilder se in mijn gedachten soodanigh af als ick wil, soo wel in schoonheydt als in staet, en hou se boven Helena, Lucretia, en al de vermaerde vrouwen van de oude tijdt, Griekse, Barbarische, Latijnsche, of wat se oock geweest zijn, en een yeder laet ick seggen wat hy wil, ben ick daer over berispt van de onwetende, ick ben daerom niet gestraft van de geweldige. Ick segh (antwoorde Sanche) dat u Genade in alles het meeste gelijk van de werelt heeft, en dat ick maer een botten Ezel ben. Maer ick weet niet wat my hier een Ezel in de mont komt, daer men van geen galgen spreecken moet, ten huysse daer de Waert een dief is, maeckt maer den brief klaer, en daer mē adjuw, want ick begin in mijn geest moeyelijk te worden als ick om mijn Ezel denck. Don Quichot kreegh terstont het tafelboeck voor den dagh, en gaende een weynigh aen een kant, begoff den brief te schrijven, en als hy gedaen had riep hy Sancho, en sey hem dat hy se hem wou te vooren lesen, op dat hy se mocht van buytenen leeren,

of hy se by geval quam te verliefen. Schrijft se maer drie of viermael in het boeck uyt (antwoorde Sancho daer op) en geeft se my slechts, ick sal se wel bewaren, want te dencken dat ick se onthouwen sou, is ydelheydt, alsoo my de mammory sookort is dat ick menighmael mijn eygen naem vergeet. Maer evenwel als 't u gelieft, lees maer op, alsoo ick heel benieuwt ben om te hooren, want ick loof dat se braef klincken sel. Hoort dan toe, sey Don Quichot, en begoft te lesen.

*Brief van Don Quichot aen Dulcinea
van Toboso.*

Hooge en doorluchtige Vrouw.

HY die gewont is, door de punt van u afwesen, en hy die aen het hart gequetst is, soetste Dulcinea van Toboso sent u heyl en welvaert, die hy selve niet en heeft. Indien u schoonheydt my versmaet, indien u deught niet in mijn gewelt is, indien u verachtigen mijn deel is. Och ick ongeluckige boven alle ongeluckigen, die my niet machtigh ken mijn geweldige en langduerige smart te verdragen. Mijn goede Schiltknaep Sancho sal u mondelijcke verklaring doen (ô schoone ondancckaerheydt, en ondancckbare schoonheydt en beminde vyandinne mijn) van het geen ick om uwent wil ben lijdende. Indien ghy my begeert te succoureren, en met u genegentheydt te assiste-

assisteren, ick ben de uwe, en soo niet, doet dat u in gedachten komt, want mijn leven ge-eyndicht hebbende, sal ick u wreetheydt voldaan hebben, en mijn begeeren.

De uwe tot 'er doot toe

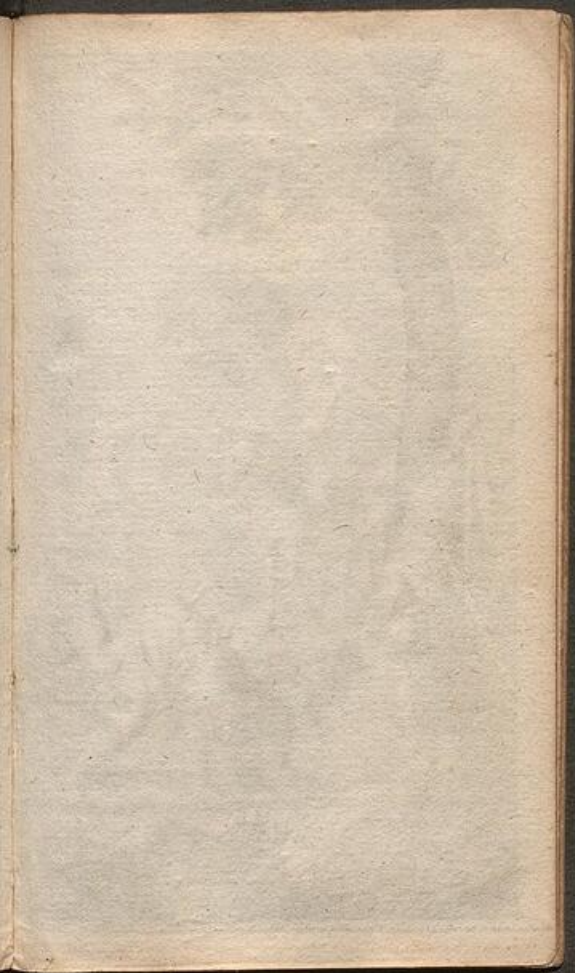
De Ridder van de droevige figuer.

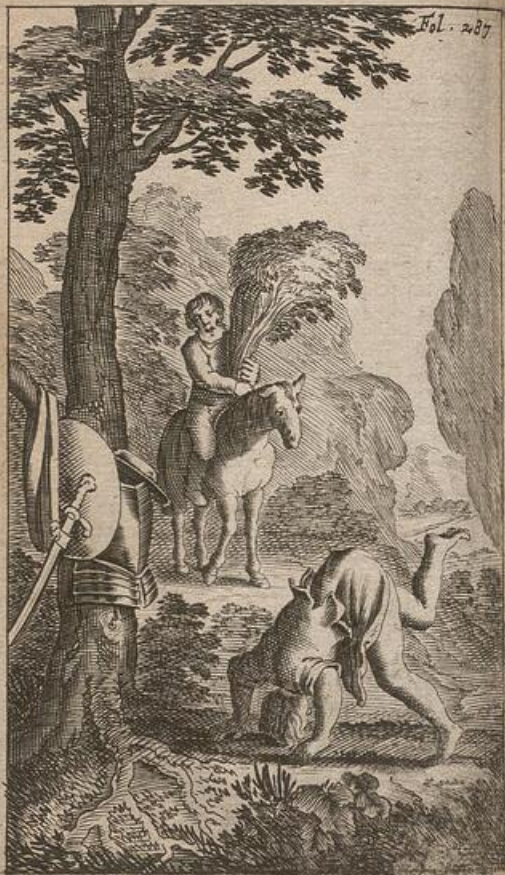
By gants vijf en dry (riep Sancho) het is by mijn seven vijf sinnen, het beste dat ick van mijn leven gehoort heb, of de haelme, wat brustme dese Ridder van de droevige figuer oock. Ick segh by mijn manne waerheyt, je bint mijn Heer je bint de drommel self, daer is niet in de heele werelt of je hebter het jou van. Al dat is noodigh, antwoorde Don Quichot, ten insicht van mijn ampt. Nou, schrijf op dat andere blaetje (vervolghde Sancho) de consignatie van de Veulentjes, ey lieve. Wel aen (antwoorde Don Quichot, en na dat hy het geschreven had, las hy hem dit oock voor, 't welck alsoo luyde: Ghy sult gelieven Jufft. mijn Nicht order te stellen, aen Sancho mijn Schiltknecht dry van de vijf Veulentjes te geven, die ick by u te huys gelaten heb onder u bewaring, de welcke dry Veulens ick belast te geven voor soo veel anderen hier by my in contante penningen ontfangen, en toonende dit, en quitancie van sijn hant, sal voor goede betaling verstrecken. Aldus gedaen in het diepste van de Sierra Morena, den 22. van Augustus, van dit tegenwoordige jaer.

Goet, dubbelt goet (sey Sancho) setter maer u naem onder, dat is niet noodigh antwoorde Don Quichot, als alleen mijn merck, dat genoegh is

voor dry hondert Ezels, ick swijgh voor drie. Ick vertrouw u op u woorden, antwoorde Sancho, ick ga om Ronzinant te Sadelen, en terwijl magh sich u Genade vaerdigh maecken, om my de le-
gening te geven, alsoo ick terstont meen te ver-
trecken, ionder de gesejde sotternijen te sien,
want ick sal seggen dat ick 'er soo veel gesien
heb, dat het over draeght. Ten minsten ant-
woorde Don Quichot is het noodigh dat ghy my
naeckt fiet, en getuyge bent, van een dosijn sotte
kueren of twee, die ick in minder als een half uer
tijts sal gedaen hebben, want als ghy se met u
oogen gesien hebt, mooght ghyder volgens u
conscientie u verklaring op doen, en voegender
dan noch soo veel by als ghy begeert, want ick
verseecker u, dat ghyder soo veel niet van seg-
gen sult, of ick salder noch meer van doen. Ick
bidder om Heer (antwoorde Sancho) laet dat blij-
ven, dat ick u niet naeckt en sie, want het sou
mijn hart soo weeck maecken, dat ick nootfaec-
kelijk sou moeten schreyen als een kint, en het
hoofst doctme noch soo seer van het huy! en dat
ick om mijn Graeuwtje gedaen heb, dat ick 'er
niet garen weer aen komen sou. En indien ghy
wilt dat ick toch eenige sotte kueren sie, soo doet
se gekleet en dat metter haest, en sulcke als u
eerst in den sin schieten, hoe wel sulcks voor my
niet noodigh is, behalven dat het maer dienstigh
is, om mijn reys, en alsoo te gelijk u pijn te ver-
lengen, die ick anders door goede tijding kort
maecken sal. En of dat prijtte van Dulcinea juyft
niet wou antwoorden als noodigh is, soo wil ick
u wel sweeren, dat ick 'er soo veel oorvijgen, en
baffe-

bassetoenen geven sal, dat se wel kleynder sal sin-
 gen. Want wie sou konnen verdragen dat een
 sulcken Ridder als u Genaden is, sonder reden of
 oorfaeck sot sou worden, en dat om een vrouw-
 mensch, se moeten begut niet meenen dat me sot
 is, en is het 'er in ick sel het 'er wel uyt krijgen,
 ick ben wel goet als ick goet ben, maer wacht u
 als ick begin op mijn paert te raecken. Als ick
 de waerheydt seggen sal, antwoorde Don Qui-
 chot, my dunckt Sancho dat ghy al soo sot bent
 als ick. Ick ben wel soo sot niet, antwoorde den
 ander, maer ick ben al wat kollerijcker. Maer
 dat is tot daer en toe, wat sal u Genade ondertuf-
 fchen eten? of sulje doen als Cardenio, en vallen
 de Harders op de wegh aen. Bekommert ghy u
 daer niet mê, antwoorde Don Quichot, ick sal
 my wel behelpen, al was het met de kruyen van
 het velt, en de vruchten die hier omtrent groeyē,
 want daer in bestaet het volvoeren van mijn
 voornemen, niet te eten, en andere harde peni-
 tentien meer te doen. Vorders Heer, vervolgh-
 de Sancho, weetje waer ick bang voor ben, dat
 ick in het wederom kommen, lichtelijck dese
 plaets niet sal weten weer te vinden. Neemt ghy
 de teecken en wel waer, voor my (antwoorde den
 Ridder) ick sal wel sorgh dragen dat ick 'er niet
 van daen en ga, behalven dat sal ick somtijts op
 die hooge toppen klimmen, om te sien of ick u
 van verren ontdecken kan, als ghy wederom
 komt. En om seecker te gaen, sou het niet on-
 billijck wesen dat ghy eenige tacken van dese
 boomen afsneedt, en sette se al de wegh vervol-
 gens, tot dat ghy op het vlack komt, en desen
 sul-

fullen u dienen voor baeckens, min noch meer als den draet die Theseus in den doolhof der Cretenzen gebruyckte. Dat sal ick doen sey Sancho, en snijdende eenige tacken af, nam hy den segen van sijn Heer, en scheyden sy also niet sonder vele tranen van malkander. Hy sittende op Ronzinant, die hem van Don Quichot soo hooghlijek bevolen was, als of het sijn eygen persoon was. Aldus sloegh Sancho op wegh, werpende yeder schoot weeghs een tack op de aett, gelijk hem sijn Meester geraden had. Maer evenwel noch eer se scheyden, badt hem Don Quichot hem maer twee kueren te sien doen. Maer Sancho ging al voort, maer ter nauwer noot was hy hondert schreeden ver, of hy keerde wederom, en sey tegen Don Quichot dat hy hem bedacht had, en dat hy evenwel yets wou sien, om met een vry gemoedt te mogen sweeken. Heb ick het u niet wel geseyt, antwoorde Don Quichot, wacht dan een weynigh, in een amery sal ick gedaen hebben; en daer mede trock hy met groote haest de broeck uyt, en bleef soo staen, en voorts maeckte hy eenige capriolen, en tuymelde twee of dry mael over sijn hooft, en dat met sulck een aensien, dat Sancho beschaemt worde, en sonder meer te staen wachten, Ronzinant voort dreef, en henen reedt, seer wel te vreden zijnde, dat hy het nu gesien had, en alles na waerheydt verklaren kost.

 Het XXVI. Hoofstuck.

*Verhandelnde het geen de verliefden Don Quichot in
het geberghte deed.*

KOmende weder tot onsen Ridder van de droevige figuer, seght de history, dat hy fiende hem nu alleenigh, wacker over en weder over tuymelde, onder naeck, en boven gekleet, maer eyndelijck klom hy op de top van een hooge rots, en daer begoft hy te dencken, 't geen hy voor henen menighmael gedacht had, sonder noch eenigh besluyt gemaect te hebben; namentlijck, wie hy eer sou hebben na te volgen, of Roelant in sijn raserny of Amadis in sijn dweepery, en melancoly. Hy sey tegen sich selven, indien Roelant sulck een dapperen en stercken Ridder was, gelijk se seggen, wat wonder was het, dewijl hy soo beswooren was, dat hy nergens kost gewont worden, als onder aen het eynde van sijn voeten, waerom hy daer altoos seven yfere soolen aen plagh te dragen, hoe wel hem dat niet helpē kost tegen Barnardo del Carpio die de snof in den neus had, en verstickte hem in sijn armen in Ronsevale. Maer dat wy sijn dapperheydt aen een sijde stellen, en spreecken van het verliefen van sijn verstant, zijnde secker, het selve geschiet te zijn, door dien hy dese teeckenē van de onkuysheydt van Angelica gesien had, met Medor den Moor, en de Pagie van Agramant. En dewijl hy verstant dat sulcks
waer-

waerachtigh was, en dat sijn beminde hem dien treck gespeelt had, behoefde hy niet veel te doen om sot te worden. Vorders in dese sotterny sou ick hem wel konnen na volgen, al is het niet in de oorfaeck der selver; want mijn Dulcinea van Toboso, durf ick welsweeren, heeft in al haer leven geen Moor gesien, in voegen sy is die se altoos geweest heeft, en soo suyver als se van haer Moeder gekomen is, en daerom sou men haer oock het meeste ongelijck van de werelt doen, anders van haer vermoedende, ick Roelant ginck na volgen. Aen de andere zijde sie ick dat Amadis van Gaulen, sonder sijn verstant te verliefen, en sonder eenige sotternijen aen te rechten, sulck een lof en roem van een trou minnaer geweest te zijn, verkregen heeft. Want het geen hy gedaen heeft, geschiede alleen daerom, om dat sijn beminde Oriana hem belast had, buyten haer wil noyt voor haer te verschijnen, waer over hy sich na de arme rots begaf, in geselschap van een Eremijt, doende aldaer niet als schreyen en jammeren, tot dat hem den hemel te hulp quam, in het midden van sijn ellenden. En indien sulcks waer is, gelijk het is, wat hoef ick de moeyten te nemen mijn self naeck te ontkleeden, of dese boomen moeyten aen te doen, die my haer leven geen leet gedaen hebben, of dese klare beecken te bedroeven, of onklaer te maecten, daer ick mijn dorst uyt te lessen heb. Leve dan de gedachtenis van Amadis, en dat Don Quichot de la Manche sijn navolger zy, in alles en een yegelijck punt dat hy sal konnen, op dat men van de eenen seght het geen van de andere ge-

segh wort, of dat ick in het vervolgh gestorven ben. En al hoe wel ick niet versmaet noch veracht en ben van mijn Dulcinea, is het my evenwel genoegh, haer tegenwoordigheydt te derven. Wel aen dan hant aen het werck, en al op gehaelt wat Amadis oyt gedaen heeft, en leert my mijn verstant waer te beginnen, maer alsoo ick weet dat het meeste dat hy gedaen heeft, bidden is geweest, sal ick hem daer in voor eerst na volgen. Alsoo dan deed Don Quichot, maeckende een Pater Noster van een deel Galnooten, die hy aen malkander reegh. Maer het geen hem meest quelde, was, dat hy daer omtrent geen anderen Heremijt en wist, tegen de welcke hy sich biechten mocht, en sich alsoo onderling vertroosten. En alsoo onderhielt hy sich selven, gaende heen en weer door de beemden, schrijvende veel veersen, hier in het kleene fant, en daer in de schorsen van de boomen, sommige druckende sijn droefheydt, sommige oock de lof van Dulcinea uyt. Maer van al die heeftmer noyt eenige heel gevonden, als alleen dese: 4

*Boomen kruyden veelderley,
Die hier staen in dese wey,
Soo ghy mijn bedroefde klachten
Wilt en mijne suchten achten,
Hoort dan het benauwt geluyt
Dat my barst ten boesem uyt:
Alsoo ick Don Quichot hier eensfaem ga
Berooft van mijn Dulcinea
Van Toboso.*

*Dits de plaetse daer geterght
 Door de minne groot sich berght
 Die oock nu en t' allen stonden,
 Is en wort getrouw bevonden.
 Die verdraeght nu soo veel leet,
 Sonder dat hy de oorsaeck weet.
 Alsoo ick Don Quichot hier eensaem ga
 Berooft van mijn Dulcinea
 Van Toboso.*

*Soeckende mijn avontueren,
 Nu en oock tot aller ueren,
 Op mijn macht en sterckte trots,
 Tusschen menigh hooge rots.
 Heb, eylacy! deser stonde,
 Niet als ongeluck gevonden,
 B' halven noch de groote smart,
 Die de min doet aen mijn hart.
 Alsoo ick Don Quichot hier eensaem ga
 Berooft van mijn Dulcinea
 Van Toboso.*

Die gene die dese vaersfen gevonden hadden, kosten sich niet onthouden van lacchen, soo over de stellingen als om dat Don Quichot juyst die staert van Toboso daer achter aen geklamt had, sonder dat het ergens op rijmde, als of men niet sou geweten hebben wie hy meende, soo het slechts Dulcinea was geweest. Noch veel andere heeft hy geschreven, maer gelijk geseght is, men kost se noyt heel of volkomen krijgen, met dese veersfen, met suchten, met de Satyrs, Bosgoden en Bosgodinnen van dese gewesten aen te

roepen, en in het soecken van eenige kruyden, onderhielt sich Don Quichot, tegen dat Sancho weer om quam, die, indien hy soo wel dry weecken was uyt gebleven, als hy maer dry dagen uyt bleef, sou den armen Don Quichot soo vervallen hebben, dat hem sijn eygen Moeder niet sou gekent hebben. Doch wy sullen hem laten, vergefselfchapt met sijn suchten en sijn gemaeckte klachten, en seggen het geen Sancho Pance op sijn Ambassade gebeurt is. Dese komende eyndelijck weer op de groote wegh, nam sijn rechte koers na Tobosa toc, en quam des anderē daeghs aen de Herbergh, daer hy het ongeluck van het sollen, en die quade nacht gehadt had, en soo haest als hy het huys in het oogh kreegh, docht hem noch dat hy al op en neer in de lucht vloog, soo wel stont het hem noch voor, waer over hy oock niet binnen wougaen, al hoe wel het nu omtrent middagh was, den dagh heet, en onsen Schiltknaep schier doot van honger. Dese gelegentheyt drong hem wel tot dicht by het huys, evenwel bleef hy in twijffel of hy in sou gaen of niet. Terwijl hy in dese gedachten was, quamen 'er twee personen uyt de Herbergh, die hem terstont kenden, waer van den een tegen den ander sey: Wat dunckt u Heer Licentiaet, is dat het Paert niet van Don Quichot, en niet onse Sancho dieder op sit? die gelijk sijn Dienstmaeght geseyt heeft, met hem op den tocht is? In trouwen ja sey den ander, het is het selve Paert, en den selven Man. En geen wonder was het dat se hem soo wel kenden, alsoo het den Pastoor, en den Barbier Meester Klaes was, de selve die de swaresenten-

Don QUICHOT de la MANCHA. 293
sententie over sijn boecken hadden uyt gevoert.
Dese dan alsoo Sancho alleenigh siende, wierden
begeerigh om te weten wat 'er van Don Quichot
was, in voegen sy terstont na hem toe quamen,
en hem by sijn naem riepen en vraeghden: Hola
Sancho mijn vrint waer is u Meester. Sancho kost
haer terstont, en nam voor sich, haer de plaets
van sijn penitentie niet te ontdecken, hier om
dan antwoorde hy, dat sijn Heer in een seeckere
plaets, en seeckere dingen van importantie besich
was, die hy om het licht van sijn oogen, aen nie-
mandt sou derven seggen. Neen neen Sancho
(antwoorde den Barbier) indien ghy ons niet en
seght waer hy gebleven is, sullen wy ons inbeel-
den, dat ghy hem vermoort, en bestolen hebt, te
meer alsoo ghy op sijn Paert komt. Ghy sult ons
den Meester van dat Paert leveren, of by kruys en
by kras, wy sullen sien wat wy met u te doen
hebben. Ghy hoeft soo geweldigh niet te drey-
gen, antwoorde Sancho, ick ben geen Man om te
moorden, of om te rooven, en om u dan de
waerheydt te seggen, mijn Meester heb ick in
het midden van dit geberghte gelaten, doende
penitentie, en vorder sonder sich eens te bedenc-
ken, vertelde hem van stuckje tot beetje hoe hy
hem daer gelaten had, en hoe hy hem een brief
aen Dulcinea te bestellen gegeven had, welke
Dulcinea van Tobosa, de Dochter van Lourens
Corchuelo was, daer hy rasende op verliefte was.
Dese twee bleven verwondert staen kijken, over
het geen haer Sancho vertelde, en hoe wel sy de
sottigheydt van Don Quichot wel kenden, gaf
het aenhooren haer evenwel weder een vernieu-

wing. Sy eyschten den brief te sien. Sancho antwoorde dat se in een memory-boeck geschreven was, en dat hy last van sijn Heer had, de selve met de eerste gelegentheydt, te laten op papier over dragen. Daer den Pastoor op antwoorde, hy sou se hem slechts geven, hy sou se wel over dragen. en met so goeden letter als yemant. Sancho staack de hant in sijn boesem, soeckende het boecxken, maer en vont het niet, en hy sou het niet gevonden hebben, al had hy tot nuw toe gesocht, want het was by Don Quichot gebleven, die het hem vergeten had te geven, gelijk oock Sancho hem af te eyschen. Als Sancho het boecxken niet en vont, wiert hy besturven in sijn aensicht, en begoft op nieuw te soecken, en te weersoecken, in sijn boesem, in sijn sack, in sijn koussen, maer al te vergeefs, waer over slaende bey sijn handen in sijn baert, trock 'er meer als de helft uyt, en daer op al in de selve fury, gaf hem met volle vuysten een half dosijn goeye muylperen voor de kop, en voor de neus, in voegen hem het bloet ten neus en mont uyt liep. Den Pastoor en Meeester Klaes dit siende, vraeghden hem wat hem over gekomen was, dat hy sich soo aen stelde? Wat mijn over gekomen is? Antwoorde Sancho, dat ick daer in een oogenblick dry sulcke brave Veulens verloren heb elck schoonder als aer. Hoe is dat soo? Vraeghde Meeester Klaes. Ick heb het boeckje verlooren, antwoorde Sancho, daer de brief aen Dulcinea in was, beneffens noch een briefje van mijns Heeren hant, in het welck hy sijn Nicht belatte my dry Veulens te geven, van vier of vijf die hyder heeft, tot vergoeding van
mijn

Don QUICHOT de la MANCHA. 295
mijn Grauwte dat ick verlooren heb. Den Pa-
ftoor vertroofte hem vast, en sey dat hy weder by
fijn Heer komende, de selve hem een nieuwen
brief fou konnen geven, en dat op papier, gelijk
de manier is, gelijk men oock de foodanige, die
in memory boeckjes gefchreven zijn, fijn leven
niet voldoet. Dit vertroofte Sancho eenighfints,
die daer op antwoorde, dat, dewijl het foodanigh
gelegen was, hy weynigh bekommert was met
den brief van Dulcinea, alsoo hy se soo goet als
van buyten kost, in voegen men se op papier kost
stellen als men begeerde. Wel seght se dan (sey
den Barbier) soo konnen wy se over dragen. San-
cho begoft hem selven het hooft te krabben, om
te sien of hy de gedachtenis te voorichijn bren-
gen kost, drentelde vast nu op de eene voet dan op
de ander, sagh dan na den hemel dan na de gront,
en na dat hy de nagel van fijn eene vinger bykans
op gekauwt had (blijvende de anderen ondertuf-
schen sitten kijken) begoft hy eyndelijck. Ick
fweer Heer Licentiaet, dat'er de drommel mē
speult, dat mijn dien brodt soo vergeten is, altijd
soo was het begintfel: Hooge en Grootluchtige
Vrouw. Doorluchtige Vrouw wilt ghy misschien
seggen, antwoorde den Barbier. Jaja Doorluch-
tige (antwoorde Sancho) en se ginck voort, soo
ick my wel bedenck, de gewonde, het afwesen,
en de gequetsten, kussen de handen van u Genade,
ondanckbare, en onbeleefde schoonheydt, en
daer by seyde' hy noch wat van heyl en gesont-
heydt, en van yets anders dat hy haer toe font.
En dat vervolghde hy soo, tot dat hy eyndighde
in dese woorden, de uwe tot'er doot, de Ridder

van de droevige figuer. Dese twee namen groot vermaeck dese goe memory van Sancho te sien, en presen hem geweldigh dat hy 't hoorde, en baden hem dat hy 'er den brief noch eens voor sou seggen, en dan noch eens, om de selve als se tijt hadden, over te dragen. Sancho deed soo, en deeder elckereys wat by of wat af. Voorts verhaelde hy haer al den handel van sijn Meester, maer sweegh wel stil hoe se hem in de Herbergh gesolt hadden, daer hy oock weygerde in te gaen. Hy sey haer oock, dat soo haest als hy met goet bescheyt sou weder gekomen zijn, dat sijn Heer dan terstont op wegh sou gaen, om een Keyserrijk te sien te krijgen, of ten minsten een Monarchy, en dit hadden se onder malkander soo beslooten, en daer sou hy niet veel moeyten om behoeven te doen, volgens de wonderlijcke dapperheydt van sijn persoon, en de sterckte van sijn arm. En als hy dat dan verkregen had, sou hy hem (die dan voorseecker Weduwenaer sou wesen) een van de staet-Juffrouwen van de Keyserin ten houwelijk geven, die erfgenaem is van eenige machrige rijcke Landen, soo vast Lant als Eylanden. Dit sey Sancho met sulck een statigheydt, vroetende nu en dan met de vinger in de neusgaten, en soo wel by sijn sinnen, dat dese twee noch meer verwondert stonden, siende hoe dat eenen sot meer and'ere gemaect had. Sy wilden geen moeyten nemen om hem uyt sijn dwaling te helpen, maer lieten hem alby sijn goetdunkē, te meer alsooder geen consciencie werck mē gemengt was, en hielpen hem al voort, seggende dat sulcke dingen lichtelijck souden kunnen gebeuren,

beuren, of dat 'er ten minsten een Aertsbisdom over schieten sou, of diergelijcke. Sancho daer op gaf tot antwoord: Indien het geluck de saecken van mijn Heer soo bestelde dat hy geen Keyser, maer wel een Aertsbisschop sou begeeren te zijn, soo sou ick tegenwoordigh van u Heeren wel willen weten, wat de doolende Aertsbisschoppen zijn gewent aen haer Schiltknepen te geven. Een Prieesterdom, Pastory of diergelijcke beneficie, antwoorde den Licentiaet, die haer eenige inkomst in brengt, behalven het geen van den Altaer voort komt, 'twelck gemeenlijck soo veel is als de rente. Soo sou oock in die gelegentheydt noodigh zijn, antwoorde Sancho Pance, dat den Schiltknaep ongetrouwt was, in voegen hy ten minsten den Mis kost helpen doen, en hoe sou 't dan met my gaen, die niet een A. voor een B. en kan, indien dat mijn Meester in het hooft schoot, liever een Aertsbisschop te willen wesen, als een Keyser, gelijk de manier van de doolende Ridder is. Weest ghy daer over niet bekommert Sancho, vervolghde Meester Klaes, wy fullen hem daer toe wel praten, en leggen het hem soo swaer op sijn conscientie, dat hy liever het Keyserdom verkiesen sal, te meer alsoo hem het selve oock beter dienen sal, dewijl hy meer een Oorloghsman is, als een Student. Dat dunckt my oock antwoorde Sancho, al hoe wel ick wel seggen magh dat hy over al thuys is. Het geen ik van mijnent wegen meen te doen, is alles op sijn beloop te laten staen. Ghy seght seer wel, antwoorde den Pastoor, maer het geenertegenwoordigh te doen is, is dat men u Heer uyt dat ge-

berghte moet sien te trecken, en uyt fijn ydele penitentie te verlossen, die ghy seght dat hy doende is, en om op de wijze te dencken, als oock om een weynigh te eten, alsoo het tegenwoordigh de tijdt is, sal het niet ongeraden zijn dat wy binnen gaen. Sancho gaf tot antwoord, sy mochten wel binnen gaen als het haer geliefde, maer voor hem, hy sou daer buyten wel wachten, en daer na sou hy haer de oorfaeck wel seggen. In woegen hy gecnsints van sin was, binnen te gaen, maer soo het haer geliefde, mochten se hem wat warmes laten buyten brengen, als oock wat haver voor Ronzinant. Sy gingen dan binnen, en lieten Sancho buyten blijven, en een weynigh daer na quam den Barbier met wat eten voor den dagh. Ondertusschen na dat se met malkander lang over geleght hadden, wat middel dat se beramen souden, schoot eyndelijck den Pastoor yets in gedachten, 't geen heel wel met de natuer van Don Quichot over een quam. Dit was dat hy sich als een reysende Jonckvrouw sou kleeedē, dat den ander de Schiltknaep sou sien te spelen soo wel als hy kost, en dat se alsoo na Don Quichot souden gaen, houdende sich als een seer bedroefde Jonckvrouw, en de welcke van hem maer een gaef sou begeeren, de welcke hy haer garen sou toe staen, gelijk een vroom Ridder als hy is, en dat sy dan begeeren sou, dat hy met haer wilde vertrecken, darwaerts daer sy hem leyden sou, om eenigh ongelijck te wrecken, 't welck een snooden en godtloosen Ridder haer hadt aengedaē. En dat se oock sou versoecken, dat sy mocht ongehouden zijn, haer Masquer af te doen, noch
hem

Don QUICHOT de la MANCHA. 299
hem yets van haer staet te seggen, voor en al eer
hy dien snooden Ridder sou gestraft hebbē. Want
sy geloofden vastelijck, dat Don Quichot alles
aen nemen sou, en dat dit de beste middel was, om
hem uyt het geberghte te krijgen, en vorder te
sien, wat raet men tegen sijn sotternijen sou in 't
werck stellen.

Het XXVII. Hoofst-stück.

*Verhandelende de volvoering der meening, van den Pa-
stoor, en den Barbier, met andere waerdige dingē meer.*

DEse vont dacht Meester Klaes heel goet,
als mede datmen se terstont in het werck
sou hebben te stellen. Sy leenden een
vrouwen gewaet van de Waert, latende hem daer
voor den rock van den Pastoor te pant, die nieuw
was. Den Barbier maecte een grooten Baert
van een roode Koeyc staert. Den Waert vraegh-
de hem waer toe sy dese dingen begeerden te
gebruycken? En sy vertelden hem met korte
woorden de sotternijen van Don Quichot, en
hoe men dese middel gebruycken molt, om
hem uyt het geberghte te trecken. Terstont
schoot den Waert en de Waerdin in de gedach-
te, dat dit die van den balsem was, en Mee-
ster van den Schiltknaep, die se so gesolt hadden,
en vertelden den Pastoor, al het geen dat 'er van
was, sonder te swijgen het geen dat Sancho ge-
swegen had. In 't kort de Waerdin maecte den
Pastoor toe dat u hart luste, schietende hem een

Vlieger aen met hooge opstaende bragoenen, wel sijntjes geboort met breede trijpe boorden, en doorsneden, yeder sine een hant breedt, daer groene sy door keek, in somma dat dit kleet schein gemaect te zijn, ten tijden van het oude Testament. Daer boven sette sich den Pastoor een linnen nachthuys op het hoofd, en bont een swarte lap voor het voorhoofd, en met noch een ander maeckte hy bykans een Masker uyt, daer hy den baert en den mont, sijn mē bedeckte. Voorts sette hy sijn hoet op, die soo breed was, dat se hem kost dienen voor een Quitasol, of Son schutsel, en slaende daer mē sijn Mantel om, klom op de Muyl, daer hy gelijk de Vrouwen op ginck sieten, gelijk oock den Barbier op de sijne, met sijn baert die hem tot de riem toe quam, halfroot half wit zijnde, alsoo se van een bonte Koes steert gemaect was. Alsoo namen se haer afscheyt van haer allen, en de goede Maritornes beloofde (ach armen) een Roofen hoetje voor haer te bidden, dat haer reys wel gelucken mocht. Maer ter nauwer noot waren se buyten de deur, of den Pastoor begost te bedencken, dat het tegen de Priesterlijcke waerdigheydt was, dat sich een Pastoor in sulck een schijn kleede, waer over hy Meeſter Klaes badt, dat se een ruyltje mochten leggen, en dat hy de Schiltknaep, en Meeſter Klaes de bedroefde Jonckvrouw wiert, alsoo het selve de minste hinder aen sijn waerdigheydt sou doen, of dat hy anders daer uyt sou sçheyen, en niet voort gaen, al hingender tien Don Quichotten aen. Ondertuffchen quammer Sancho mē by, die siende dese twee in dit gewaet,

kost sich selven van lacchen niet onthouden. Den Barbier onder dies stont de verandering toe, en onder het verwisselen, onderrechten hem den Pastoor, hoe hy sich dragen, en wat hy al seggen sou, om den armen sot uyt dese woeste plaets te trecken. Den ander sey dat hy geen onderrichting behoefde, maer dat hy sijn les al van buyten kon. Evenwel sy vonden niet geraden sich voor aldoen te kleeden, maer soo lang te wachten, tot dat se omtrent de plaets van Don Quichot quamen, waer over den Barbier sijn vrouwe kleeren op voude, en den Pastoor sijn baert bewaerde, tot die tijt toe. En alsoo vervolghden se haer wegh, zijnde geleyt van Sancho Pança, die haer ondertusschen vertelde, wat haer met den sotten Cardenio gebeurt was, swijgende evenwel van de goede vont die hy gehadt had, alsoo Sancho noch soo slecht niet en was, of hy wist wel dat hy daer van swijgen moest. Des anderen daeghs quamen sy tot de plaets, daer Sancho de taeken gestroeyt had, en kennende nu den wegh, seyde hy dat dit den rechten inganck was, en dat se sich nu wel mochten kleeden, indien se meenden, dat se daer door sijn Heer souden kunnen verlossen, want sy hadden hem van te vooren al den handel al geseyt, en belast op sijn keel, dat hy niet seggen sou wie se waren. En als sijn Meester vraeghde, of hy den brief bestelt had, dat hy ja seggen sou, en dat Dulcinea om dat se niet schrijven kost, hem mondelijcke antwoort gegeven had, namentlijck, dat se hem belaste oppene van haer ongenade, dat hy terstont sou komen om haer te sien. Want (seyden se vorders) op die wijze hoopten se

hem op een anderen wegh te brengen, namentlijk, om wel haest Keyfer of Manarch te wesen, want aengaende dat van het Aertsbisdum, daer had hy niet voor te vreesen. Sancho luysterde hier na als een vinck, onthielt het altemael wel, en bedanckte haer seer voor haer goede meening, voornamentlijk om hem dat Bisdum af te raden, alsoo hy wel sagh dat hem sijns Meesters Keyferdom meer voordeel geven sou. Vorders docht Sancho niet ongeraden, dat hy voor uytging, om eerst by sijn Meester te komen, en hem de antwoord van sijn Dulcinea te brengen, mischien of dat machtigh genoeg sou wesen, om hem van daer te trecken, sonder dat sy lieden die moeyten aen namen. Dit docht haer seer goet te zijn, en beslooten aldaer te wachten, tot 'er tijdt toe dat hy haer de tijding van het vinden van sijn Meester sou brengen. Aldus begaf sich Sancho het geberghte in, latende de anderen daer by een aengenaem beecxken, beschauwte met rotsen en eenige groene boomen. Het was noch in Ooghtmaent wanneer het aen die gewelten seer heet is, en de uer van den dagh mocht omtrent 3. na de middagh zijn, al het welcke de gelegentheydt van de plaets te aengenamer maeckte, om daer de wederkomst van Sancho te wachten. Terwijl sy nu met haer twee daer in rust en stilte waren, quam haer een seer aengename stem ter ooren, die sonder met eenigh ander speeltuyg verselt te zijn, evenwel een aengenaem geluyt maeckte, waer over sy sich niet weynigh verwonderden, om dat haer docht dat dit geen plaets was, daer men sulck gesang sou mogen verwachten.

Don Quichot de la MANCHA. 303
ten. Want dat men seggen wil, dat men somwijlen in Bosschen en velden Harderinnen vint, die bysonder wel singen kunnen, is meer het voor-geven en de vont van Rijmers, als waerheydt. Haer verwondering wiert te grooter, wanneer se hoorden dat de veersen die gefongen wierden niet Boers, maer van een Hoffelijcken stijl waren. Sy luyden op dese wijze:

Wat is het geen mijn ziel dus heeft beladen?

versmaden.

Wat brengt my 't hart dus krachtigh in de ly?

de jaloufy.

En wat verslint mijn lijdt saemheydt met pijn?

ver af te zijn.

Wat hoop is dan in wesen of in schijn

Wat troost staet my te wachten,

Mits afzijn, afgunst en verachten,

Elck even seer op my gebeten zijn.

Wat maeckt my dus ontstelt in hart en sin?

de Min.

Wat is het geen my al mijn glory knor?

mijn lot.

Wie schepter lust met mijne lust te doon?

de goon.

Soo staet het met mijn jammer wonder schoon,

Te enden met mijn leven,

Mits my de doorsteeck geven,

De goon, mijn lot, en Cyt hereas Soon.

Wat was de ramp die dus mijn hart beving?

verandering.

Maer.

Maer is 'er noch oock troost in dese noot?

de doot.

En wat maect my van ramp en leven vry?

mijn raserny.

Gaet hulp en troost gaet henen ver van my,

Wie kan soo ydel wesen,

Die wenscht te zijn genesen,

Daer raserny of doot de beste trooster zy.

De uer de tijdt en de eenfaemheydt, beneffens de aengenaemheydt van den singer gaven aen dese toehoorders een bysonder vermaeck, die sich evenwel stil hielden, hoopende noch het een of het ander te hooren, maer vernemende niet anders als een diepe stilswijgentheydt, namen sy voor te ondersoecken waer dit gesang van daen quam, maer soo als se meenden heen te gaen, wierden se door de selve stem wederhouden, met dese klinckert.

Heylige bant van wrintschap die u vlucht,

(Vbloote schijn alleen op aert gelaten,

Alleen op hoop van meer en beter staten)

Genomen hebt hier boven in de lucht.

Vertoont ons eens der vrede soete vrucht,

Met 't kleet van deught bedeckt en overtogen,

Waer door de trouw sich toont aen onse oogen

Tot stilling van dit woelende gesucht.

Verlaet Olijmp stelt dese wreught besijden,

Al waert alleen om langer niet te lijden

Dat sich bedrogh met uwe schijn vereert.

En toeft ghy lang ons klachten te verhooren,

Gewis de tijt wort wederom ontbooren

En alles tot sijn eersten Chaos keert.

Dit gefang eyndighde met een diep verſuchten, en maeckte deſe twee weder op nieuw te wachten naer het vervolgh. Maer vernemende dat deſe Muſijck in klachten, en deſe aengename ſtem in jammeren veranderde, beſlooten ſe te ſien van wie het een en het ander voort quam. En niet veer hadden ſe gegaen, wanneer ſe aen het hangen van een berg h een menſch ſagen, van de ſelve geſtalte en gedaente, als haer Sancho beſchreven had, wanneer hy haer de vertelling van Cardenio verhaelde. Deſe wanneer hy haer ſagh, ontſtelde ſich daer geenſints over, maer bleef al ſitten met het hooft op de borſt, gelijk een die in diepe gedachten is, ſonder eens ſijn oogen op te ſlaen, om haer aen te ſien, behalven toen ſy aen quamen. Den Paſtoor dat een wel beſpraecht man was (en die nu alreets kennis van ſijn doen had) naderde hem, en met korte hoe wel beſcheydene redenen badt en wederbadt hem, dit ellendige leven te laten, om niet tot het uyerſte ongeval te komen. Cardenio was voor alſdoe by ſijn volle verſtant, en derhalve verwonderde ſich ſeer deſe twee (in andere kleeding, als men in die eenſaemheyt gewoon was) te ſien voor hem ſtae, en te meer wanneer hy haer hoorde van ſijn dingen ſpreecken, gelijk van een bekende ſaeck, gelijk hy aen de redenen van den Paſtoor gehoort had. Eyndelijck na een wijl ſwijgens, gaf hy tot antwoord: Ick ſie wel (ghy Heeren wie ghy zijt) dat den hemel, die ſorge draeght voor de goeden, en oock menighmael voor de quaden, my als nu, ſonder dat ick het ſelve heb verdient, in deſe eenſame en onbetreden plaetſen, met u tegen-

genwoordigheydt, sulcke perſoonen voor oogen ſtelt, de welke my met klare redenen mogen vertoonen, de ſtaet van mijn tegenwoordige en de gelegentheydt van een andere wiſſe van leven. Maer alſoo de ſelve niet weten wie ick ben, en dat ick van dit quaet verloſt zijnde, miſſchien in arger ſou mogen komen te vallen, mogen ſy my vry houden voor een menſch van kleene reden, en 't geen ſlimmer is, van geen verſtant, en het is geen wonder alſoo het geweld van mijn inbeelding ſoodanigh is omtrent mijn ongeval, dat het my geheel buyten mijn ſelf maeckt, waer door ick menighmael ſulcke dingen buyten het ſpoor bega, gelijk ſe ſeggen dat ick doe, en gelijk de teeckens daer van getuygen. Ondertuſſchen kan ick niet anders doen als my te vergeefs quellen en mijn ongeluck beklagen ſonder voordeel. Alleenigh verſchoont mijn ſotterny genoegh, de kennis van mijn ongeval, en de verſtandigen die de oorſaeck daer van ſien, verwonderen ſich niet meer over de uytwercking; en of ſe my al ſchoon geen hulp kunnen beſchicken, ſoo verſchoonen ſe evenwel mijn ſchult, verkeerende het misnoegen over mijn misdrijf, in het beklagen van mijn ramp, en indien het ſoodanigh is, mijn Heeren, dat ghy hier met de ſelve meening komt, ſoo verſoeck ick, al eer ghy voort gaet met u aenradingen en vermaningen, eerſt de vertelling van mijn ongevallen te aenhooren, want als ghy de ſelve ſult gehoort hebben, ſult ghy lichtelijck de moeyten ſchouwen om een quaet te verſachten, 't geen boven alle vertrooffing is. Deſe twee, die niet liever wenſchten als

uyt zijn eygen mont dese vertelling te hooren, baden hem dat hy het selve sou doen, beloovende niet anders te doen, als het geen hy self begeerde, omtrent zijn verlichting of vertroosting, en daer mede begoft Cardenio zijn verhael, gelijk als met de selve woorden, in de welke hy het begin, aen Don Quichot verhaelt had, eenige weynige dagen te voorn, wanneer de gelegentheydt van Meester Helisabath, en de nauwkeurlijckheydt van Don Quichot, het vervolgh afbrack. Maer voor als nu wilde een beter geluck, dat de overval van zijn sotheyt achter bleef, en toe liet de verhaling tot een goet eynde te brengen. Hy dan komende tot het briefken (dat Fernando tusschen het boeck van Amadis gevonden had) sey Cardenio dat het soo luyde:

Liscinda aen Cardenio.

Yeder dagh ontdeekt my in u verdiensten yets, het geen my verbint u meer als voor te achten: En daerom indien ghy my uyt de twijffeling wilt trecken, sonder onrecht aen mijn eer te doen, het selve staet in u vermogen. Ick heb een Vader die u wel kent, en kennende wel wil, die sonder mijn wil te dwingen doen sal, het geen billijck is aen u gedaen te worden, indien het anders is dat ghy my acht en mint, gelijk ghy seght, en gelijk ick vertrouw.

Dit briefken beweeghde my Luscinda ten houwelijck te versoecken, en dit selve was het, dat Fernando in het gevoelen bracht, dat Luscinda de verstandighste Jonckvrouw was van dees tijdt: en dit briefken was het dat hem te gelijk de wil maeckte

maeckte om my in mijn meening voor te komen. Ick vertelde Fernando al het geen my met haer Vader gebeurt was, en dat zijn wil was geweest dat mijn Vader het versoeck sou doen, 't welck ick hem evenwel niet dorst seggen, uyt vrees dat hy daer niet aen sou willen, niet om dat Lusinda niet rijck edel of deftigh genoegh was, om het beste geslacht van Spangien te vereeren, maer alleen daerom om dat ick wel wist, dat zijn meening was, my noch soo haest niet te houwelijcken, maer soo lang te wachten, tot dat hy sou gesien hebben, wat den Hartogh met my voor had. Soo seyde ick hem dan volgens, dat ick het niet dorst aen vangen mijn Vader te seggen, soo ter oorsaeck van dese insichten, als van anderen meer die my afschrickten, sonder evenwel te weten wat se waren, alleenigh dat my docht, dat het geen ick begeerde, noyt goeden voortganck sou hebben. Hier op antwoorde Don Fernando, dat hy de last op sich wilde nemen, ommer mijn Vader van aen te spreecken, *o eergierige Marius! o wreede Catilina, o verraderichen Judas! o Schelm o boofwicht o verfpieder*, wat leet heb ick u oyt gedaen, waer mede heb ick dit leet aen u verdient, die u soo openhartigh mijn geheymen ontdeekt heb. Maer eylaes van en over wie wil ick my beklagen daer het maer te seecker is, dat al onse rampen van boven, gelijk de beecken en rivieren van de Bergen af komen, sonder dat eenige wijsheydt, kennis, of voorsichtigheyt de selve verhinderen kan. Maer doch wie sou gedacht hebben dat Don Fernando, een soo Wijten, beleefden en Edelen Ridder, door soo veel diensten

sten aen my verbonden, sich soo ver sou hebben laten vervoeren, dat hy my sou foecken te berooven van dat eene Schaepken dat ick als noch niet besat? Maer laet ons dese aenmerckingen, als onnut achter wege laten, en het vervolgh van mijn ongeluckige geschiedenis sien. Het is dan soo dat Fernando, oordeelende dat mijn tegenwoordigheydt hinderlijck was, om sijn snoot voornemen te volvoeren, besloot my tot sijn outsten Broeder te senden, om eenigh gelt van hem te halen, tot betaling van ses Paerden, die hy alleen om die oorsaeck, om my van der hant te krijgen, noch dien selven dagh gekocht had. In gevolgh dan van dit sijn voornemen, fant hy my om het gelt. Eylaes, kost ick dese verradery voor komen? kost ick weten wat hier achter stack? Ja in tegendeel boodt ick my met groot genoegen aen, om terstont te vertrecken, alsoo ick self bly was over de goede koop die hy gedaen had. Dien selven nacht sprack ick noch met Lusinda, en seyde haer het geen my Fernando beloofte had, en versterkte haer in de goede hoop, van wel haest onse liefde tot een goet eynde te sien. Sy verfocht my (soo onbekommert als ick was, en sonder achterdocht) dat ick my haesten sou wederom te komen, alsoo sy seyde te vertrouwen, dat ons uytstel niet langer sou zijn als dat maer slechts mijn Vader met de hare gesproocken had. Ick weet niet wat het was, dat terwijl sy dese woorden tegen my sprack, haer oogen van tranen over liepen, en de stem gelijk als in haer mont besturf, in voegen sy belet wiert voort te varen. Ick bleef verwondert over dit toeval,

't welck

't welck ick noyt aen haer gefien had , maer soo dickwils als ick haer gefproocken had , was het altoos met de meeste vreught , en foetste genoeg van de werelt geweest, fonder dat 'er oyt tranen fuchten , vrees vermoeden , of diergelijcke onder waren vermengt geweest . Doch ick nam dit alles tot aenwas van mijn geluck , en befegeling van haer liefde . Ick preef lief kooftde en ftroockte haer , fy (als verliest) bleef my niet fchuldigh . Daer na begoften wy malkander alderhande foete fottigheden , en vertellingen te verhalen,eyndelijck deed ick soo veel dat ick een van haer witte handen kreegh , en de felve door de traly, gelijk als half met geweld kuffte . Maer den nacht voor den dagh van mijn vertreck, deed fy niet als fchreyen , fuchten en jammeren, tot dat fy eyndelijck henen ginck (latende my vol verwondering en verbaestheydt) niet wetende wat te dencken , van defe byfondere teeckens van droefheydt . Maer om mijn felf in mijne hoop niet te verkorten , leyd' ick het alles op de overvloedige liefde die fy my droegh, en dat mijn afzijn haer defe droefheydt veroorfaeckte . Eyndelijck ick vertrock , niet min droevigh en fwaermoedigh als ick haer liet , quam ter plaets daer henen ick gefonden was , gaf fijn Broeder den brief , wiert wel ontfangen , maer qualijck afgeveerdicht, alfo my belaft wiert , tot mijn groot verdriet , acht dagen te vertoeven , en dat fonder dat my den Hartogh fijn Vader fou sien,alfo hem fijn Broeder gefchreven had , dat hy de penningen fou fenden , buyten fijn weten . En felf dit was mede een valsche vont van Fernando , alfo

fijn

zijn Broeder gelts genoeg had, om my terstont af te veerdigen. Dit was een bevel en een gebodt, dat my docht onmooghlijk te zijn, om naer te komen, alsoo my docht soo lang van Lusinda niet te kunnen leven, te meer, dewijl ick haer in sulcke droefheydt gelaten had. Evenwel niet tegenstaende ick gehoorfaemde, als het een goet dienaer betaemt, al hoe wel ick sagh dat het om mijn welltant te doen was. Vier dagen verstrecken zijnde, quam 'er een man met een brief aen my, de welke ick aen het opschrift kende van Lusinda te komen. Ick opendese niet sonder groote ontsteltenis, wel oordeelende dat het een gewichtige saeck most zijn, die haer tot schrijven bewogen had. Ick vraeghde den Man eerst af, wie se hem gegeven had, en de tijdt dat hy was op reys geweest. Hy sey my dat hy op seeckeren middagh, gaende langs de straet, van een seer schoone jonckvrouw, door een venster geroepen wiert, die de oogen heel bekreten had, en die hem heel vaerdigh sey: Mijn vrint indien ghy een Christen zijt, gelijk ghy schijnt, bid ick u om Godts wil, dat ghy soo terstont, terstont, desen brief aen de persoon, en tot de plaets wilt brengē, daer se aen hout, alsoo de een en de ander genoegh bekent is, en hier in sult ghy onsen Heer een bysonderen dienst doen. En op dat ghy gelegentheydt mooght hebben, om het selve te doen, soo neemt het geen in dat doecxken is, en wierp my met eenen een doecxken toe, daer dertigh guldens aen gelt in was, beneffens dit goude ketenken 't welck hier nevens den brief gaet, en terstont sonder mijn antwoord te verwachten,

wachten, floot se de venster toe, en ginck heen, na dat se gesien had, dat ick de brief en het doecksken op genomen had, en teecken gedaen, dat ick haer bevel sou nakomen. En alsoo wel betaelt zijnde, van de moeyten die my dit kosten sou, en siende oock aen het opschrift dat ghy den Man waert, die men se leveren most, alsoo ick u mijn Heer seer wel kende, en boven dat bewogen door de tranen van die schoone Jonckvrou, nam ick voor my die aen geen ander te vertrouwen, maer selve den boo te zijn. Het is nu anderhalven dagh dat ick se van haer ontfangen heb, alsoo den wegh gelijk ghy weet, achtien mijlen lanck is. Terwijl hy my dit soo verhaelde, stont ick en beefde gelijk een loof, in voegen ik my swaerlik op de been kost houdé. Eyndelik opende den brief, en bevont se van desen inhoud.

De belofte die u Fernando gedaen heeft, om u Vader te bewegen, om tegen de mijne te sprecken, heeft hy vervult, doch meer tot sijn eygen genoegen, als u voordeel. Weet mijn Heer, dat hy my tot sijn eygen Bruyt versocht heeft, en mijn Vader, gedreven door het voordeel, dat Don Fernando boven u staet heeft, is hem daer in te wil, en dat soo ver, dat men van nu over twee dagen het houwelyck bevestigen sal, en dat soo heymelijck en eenfaem, dat het sehiemt dat den hemel daer alleen de getuyge van sal wesen, beneffens eenigh van ons huysgesin. Hoe ick my bevinde, kont ghy oordeelen, en of ick u be-min of niet, het gevolgh van dese saeck sal u sulcks te kennen geven. Den Heer geeft dat desen brief u in handen komt, eer ick sal gedwon-gen

gen worden de trouw in handen van die te geven, aen de welcke ick de selve soo qualijck sal konnen bewaren.

Dat was in het kort den inhoud van haer schrijvens, waer over ick my terstont op wegh begaf, sonder ander gelt, of andere antwoord te wachten, alsoo ick nu klaer genoegh sagh waer het op gemunt was. De gramschap die ick tegen Fernando op genomen had, gevoeght by de vrees die ick had Lusinda te verliezen, maeckte my vleugels aen de voeten, in voegen ick al des anderen daeghs te huys was, niet anders dan of ick gevlogen had, en juyst op de gelegene tijdt, om mijn Lusinda te gaen spreecken voor de traly, en het geluck diende my soo, dat ick haer juyst ter goeder ueren vont. Terstont kende sy my en ick haer, maer niet gelijk ick gehoopt had haer te sien en te kennen. Maer wat is 'er in de werelt, het geen by de veranderlijckheydt van vrouwen gedachten te pas komt? Of wat verstant is soo doordringende, als het selve te konnē doorgronden. Soo haest als sy my sagh, seyde sy my, o Cardenio ick ben al tegenwoordigh als Bruyt gekleet, en den verrader Fernando verwacht my vast, met mijn eer en geltgierigen Vader, en andere getuygē inde Sael, die het eer sullen zijn van mijn doot, als van mijn houwelijck. Ontstelt u niet mijn vrint, maer doet soo veel dat ghy tegenwoordigh zijt by die offerhande, de welcke ick u hoop te doen, door een dagge die ick by my heb, gevende een eynde aen mijn leven, en een begin tot kennis van de liefde die ick u draegh. Ick antwoorde haer vol schrick en haestelijck,

als vreesfende geen tijdt te hebben haer te antwoorden. Laet Me-Vrouw u wercken uwe woorden kracht geven, indien ghy een dagge hebt om u min te bevestigen, ick heb hier een Swaert, dat u beschermen, of my dooden fal, indien het ons misluckt. Ick geloof niet dat se al mijn woorden heeft kunnen verstaen, alsoo ick hoorde dat se seer haest geroepen wiert, dewijlden Bruydegom vast wachte. Daer mede quam de nacht van mijn droefheydt, en ginck de Son van mijn vreught onder, mijn oogen bleven sonder licht, en mijn verstant sonder verstant. Ick had de moedt niet in huys te gaen, noch oock beweging genoegh mijn voeten voort te setten. Maer evenwel oordeelende, hoe noodigh mijn tegenwoordigheydt was, nam ick soo veel moets als ick kost, en ginck in huys, en alsoo ick van te voren al de toegangen wel wist, en seecker genoegh in mijn gang was, als of ick 'er hoorde, was 'er niemandt die acht op my sloegh, in voegen ick sonder gesien te zijn, middel kreegh achter een venster, in een hoek van de Sael te geraecken, bedeckt met de boorden van twee Tapijten tegen malkander, van waer ick het alles sien kost, sonder van yemandt gesien te zijn. Wie sou kunnen al de onsteltenissen te kennen geven, daer sich mijn hart alsdoe in bevont, zijnde daer om dat droeve schoufpiel aen te sien? Wat gedachten dat ick kreegh? Wat voornemens? In der waerheydt sy waren soodanigh dat ik se niet seggen magh, het sy genoeg te verhalen dat den Bruydegom in de kamer quam sonder ander vergierfel, als sijn ordinaer gewaet, en was verselt met een Vaer

Luscindas naeste bloet, en anders was 'er niemant in de Sael, als die van het huysgesin. Eyndelijck komt oock Luscinda uyt een zy-kamer te voorschijn, vergeselschapt met haer moeder, en twee Jonckvrouwen: Soo wel toegemaect en verciert als haer staet en schoonheydt vereyschte, hebbende vorders alle aenlockelijckheden der werelt. Mijn opgetogentheydt gaf geen tijt om al de omstandigheden van haer cieraet aente mercken. Dat alleen kan ick van de verwen seggen, dat se incarnaet en wit waren, en of het kostelijck gesteente wel een schoonen luyster van sich gaf, soo overtrof nochtans haer schoonheydt het altemael, daer viertoortsen, die in de Sael ontfstecken waren, niet weynigh toe hielpen. ò droeve gedachtenis, doot vyandt van mijn rust, wat baet het my de onvergelyckelijcke schoonheydt te beoedencken, van haer die ick nu te recht voor mijn vyandin hou? Sou het niet beter zijn te ververschē het geen my dienstig is, om my tot wraeck aen te manen, of het leven te verliefen. Laet het u, ghy Heeren niet verveelen, dese afdwalingen te hooren, alsoo mijn smart foodanigh niet is, dat ick de oorsaek daer van kortelijck kan verhalen, al schoon ick wel wilde. Hier op antwoorde den Pastoor, dat het hem niet alleen niet verveelde, maer oock self aengenaem was, al dese omstandigheden te hooren, als zijnde foodanigh, dat men de selve sonder misdaet niet sou kunnen verswijgē. Als se dan nu al (vervolghde Cardenio) in de Sael waren, komt eyndelijck den Priester van die gebuert daer in, en nemende dese twee by de handt, om te doen, het

geen vorder tot fulcks vereyſchte, vraeghde eerſt
 aen haer: Begeert ghy Me-Vrouw Luſcinda, den
 Heer Fernando, hier tegenwoordigh voor u wet-
 tige getrouwde Man? gelijk de Moeder de H.
 Kercke fulcks gebiet? Op deſe vraegh ſtack ick
 het geheele hooft, met den hals, buyten de Ta-
 pijten, om ter deegh te hooren wat ſy antwoor-
 den ſou, wachtende uyt haer weynige woorden
 of mijn leven, of mijn doot. Wie ſou ſich voor
 alſdoe onthouden hebben overluyt te roepen? *o*
 Luſcinda Luſcinda, ſiet wat ghy doet, en wat ghy
 my ſchuldigh zyt, weet dat ghy mijn en nie-
 mants anders zyt. Merckt dat dat jawoord dat
 ghy ſpreecken ſult, en mijn leven te eyndigen
 een oogeblick is. *o* verrader Don Fernando be-
 roover van mijn roem, doot van mijn leven, wat
 wilt ghy? Wat ſoeckt ghy? Wat betracht ghy?
 Bedenckt dat ghy als Chriſten niet mooght ko-
 men tot het eyndt van u begeerten, want Luſcin-
 da is mijn Bruyt, en ick ben haer Man. Maer ſot
 als ick ben, nu ick 'er af ben en vry van het ge-
 vaer, ſegh ick gedaen te hebben, 't geen ick niet
 gedaen heb, nu ick my dat koſtelijk pant heb
 laten berooven, van en over wien ſal ick my
 wreecken, 't en waer ick ſoo veel hart had om
 te doen, als ick woorden heb om te klagen. Dat
 is 'er van dat ick voor alſdoe een bloodaert was,
 't welck als nu mijn ſpijt verdubbelt. Onder-
 tuſſchen den Paſtoor ſtont een goede wijl te wach-
 ten wat 'er uyt komen ſou, en wanneer ick dacht
 dat ſe haer verborgen geweer trecken ſou, om
 daer haer trouw mede te verdedigen, of de tong
 ontbinden, om een onverwacht antwoord te ge-
 ven,

ven, hoorde ick dat se met een flauwe en half-
 swijmende stem sey: Ja ick begeer: Het selve
 seyde' oock Fernando, en gevende haer den rinck,
 bleven alsoo door een onverbreeckelijcken bant
 te samen geknoght. Den Bruydegom ginck om
 sijn Bruyt te omhelsen, maer sy leggende haer
 hant op haer hart, viel in haers Moeders armen
 in onmacht. Nu staet'er alleenigh te seggen,
 hoe't met my gelegen was, siende met dit ja
 woort al mijn hoop bedrogen, en de beloften van
 Lusinda valsche, en een groote onmooghlijck-
 heyd, om immermeer dese verlooren schat we-
 der te winnen. Ick bleef sonder kennis, sonder
 oordeel staen, verlaten, na my docht van hemel
 en aert. De lucht scheen my sichten, en het wa-
 ter tranen te weygeren, alleen het vyer vermeer-
 derde sich soo geweldigh in my, dat ick brande
 van enckele gramschap en raefde van tooren. Een
 yeder was ondertusschen onleedigh met de be-
 swijmde Lusinda, en de Moeder terstont, ont-
 deed haer den boesem, om haer wat lucht te ge-
 ven, en vont in haer kleederen een geslooten
 brief, die Don Fernando terstont nam, en daer-
 mē by een Toorts ginck om de selve te lesen, en
 geleien hebbende, sette sich in een stoel neer,
 met de handt onder sijn kaecken, gelijk een
 persoon die in diepe gedachten was, sonder sich
 te moeyen, om sijn Bruyt met de anderen by te
 staen. Ick aldus siende het geheele huys in op-
 roer, nam de moedt om uyt te komen, en wegh
 te gaen, met voornemen, dat indien my yemant
 sagh of hinderlijck was, sulck een spel aen te
 rechten, en sulck een wraeck aen den schelm

Fernando te plegen, dat al de werelt bekennen fou wat ongelijck dat ick geleden had, self sonder die verraderesse te sparen. Doch mijn lot, het welck my ongetwijffelt voor grooter quaet gespaert heeft, indien 'er anders eenigh grooter zijn kan, maecte dat my alldoe in gedachten quam, het geen my naderhandt ontbroocken heeft, en alloo, sonder wraeck op dese mijne grootste vyanden te willen nemen ('t welck my alldoe licht fou gevallen hebben, alsooder niemandt op verdacht was) besloot ick de selve op mijn selven te nemen, en self de straf te dragen, die sy verdient hadden, alleen om dat my docht dat het barmhertigheyt fou gepleeght zijn, hen soo haest van het leven te berooven, maer dat het de grootste wraeck was, hen een geduerige knaging over te geven. In 't kort ick quam uyt haer huys, en tot de plaets daer ick mijn Muyl gelaten had, deed se Zadelen, klommer op, en sonder ander affcheyt, reedt ter Stadt uyt, niet dervende soo veel als te rugge sien, en als my nu de nacht over quam, en de duysternis benefens de censaemheydt vryheydt tot klagen gaven, borst ick in soo veel vervloeckingen tegens Fernando en Lusinda uyt, als my woorden in den mont quamen, gelijk of ick daer mede mijn verlies vergoeden kost. Ick gaf haer de naem van wreedt, ondancbaer, valsch, gierigh, en diergelijcke, als die de macht van Fernando voor mijn waerde en verdiensten gestelt had. Ick maecte duysentderhande overleggingen, maer wat ick dacht en wederdacht het quam daer op uyt, dat weynigh liefde, weynigh

oordeel, eer en staetsucht, de oorfaeck waren geweest, dat sy haer woort te kort had gedaen, waer mede sy mijn hoop soo lang gevoedt en opgehouden had. Met dit gejammer, en met dese gedachten, bracht ick al reysende het overige van den nacht door, en bevont my als het begost te dagen aen den inganck van dit geberghte, door het welcke ick noch andere dry dagen reysde, sonder wegh of pat te volgen, tot dat ick my eyndelijck aen een beemdt bevont, leggende ick weet niet aen wat gedeelte van dit geweest, daer ick eenige Harders ontmoete, die ick vraeghde hoe ick tot het dichtste van dit geberghte sou geraecken. Dese wesen het my, en ick begaf my terstont derwaerts, van meening om aldaer mijn leven te eyndigen, en daer komende, viel mijn Muyl afgemadt door den arbeydt, en slap van honger, onder my doot, of eer om sich van sulcken onnutten last, als hy aen my had te ontslaen. Aldus bleef ick te voet, hongerigh en kommerigh, sonder te weten wie my hulp sou bieden. Op sulck een wijze bleef ick een wyl op der aerde gestreckt, sonder dat ick weet hoe lang, altoos als ick op stont was mijn honger over, en vant eenige Harders by my, die ongetwijffelt die geene geweest waren, die my in mijn noot hadden by gestaen. Dese seyden my hoe se my gevonden hadden, namentlijck, rallende duysentderhande sotternijen en vreemdigheden, gelijk een mensch die sijn verstant verlooren heeft. En zedert heb ick oock gemerckt en gehoort, dat ick het altydt niet even valt en heb, maer menighmael

duysent fottigheden aenrecht, scheurende my de kleederen van het lijf, roepende en tierende door dese wildernissen, vervloeckende mijn ongeval, en alle oogenblicken den naem van mijn vyandin verhalende, sonder yets anders voor den dagh te brengen, dat na redelijck heyt geleeck, en als ick dan al weder tot mijn selven kom, bevind ick my soo vermoecht en afgeslooft, dat ick my ter nauwer noot roeren kan. Mijn gemeenste woonplaets is in een hollen boom, even soo groot dat het dit ellendigh lichaem bedecken kan. De Harders die sich in dit geberghte onthouden, bewogen door liefde, onderhouden my, settende my het eten op den wegh, of op de rotsen, daerse gelooven dat ick sal voor by komen. En alsdan, al hoe wel my alsdan het oordeel of het verstant ontbreeckt, dringt my evenwel den honger, tot mijn noodtdruft, weckende in my de begerte om daer na te trachten, en de wille om het selve te soecken. Sontijds seggen se (als se by my komen wannter ick wel ben) dat ick haer op den wegh aen tast, en haer de spijs met geweld ontneem, al hoe wel se my de selve garen van self geven. Op dese wijze verslijt ick mijn ellendigh leven, tot dat het den hemel sal believen, het selve ten eynde te brengen, of mijn gedachte soo te veranderen, dat ick niet meer dencke noch aen de schoonheydt van Lusinda, noch aen de verradery van Fernando, en soo sulcks geschiet, sonder my het leven te beneemen, sal ick wel beterschap in mijn verstant en gedachten vinden, indien niet, heb ick anders niet

niet te doen als te bidden, dat den Heer mijn ziele wil genadigh zijn, alsoo ick in my noch kracht noch macht gevoel, om mijn lichaem van dese ellende te verlossen, in de welcke ick het selve heb willen stellen. Dit is dan mijn Heeren, de droeve geschiedenis van mijn bitter ongeval; en seght my nu of se soodanigh is, dat se anders sou konnen uyt wercken als se in my heeft uytgewrocht? En laet het u niet bekommeren my te vermanen, of raet te geven, want het sal even soo veel niet my helpen, als het Recept van den medicijn, voor den krancken die niet in nemen en wil. Want ick begeer geen behoudenis sonder en buyten Lusinda, en dewijl het haer beliest aen een ander te zijn, zijnde of ten minsten behoorende te zijn, de mijne, wil ick oock eygen zijn aen het ongeval, sy tracht alleen door haer verandering, mijn verlies vast en onveranderlijk te maecten, ick wil haer hier in te wille zijn, en helpen haer in het geen sy wenscht en begeert, zijnde een voorbeeld aen alle andere die komen sullen, dat my alleenigh ontbreekt, het geen alle andere ongeluckigen over hebben, die noch plegen troost te scheppen, in de onmooghlijckheydt van de selve te ontfangen; maer in my, in tegendeel, werckt sulcks te meerder quelling, alsoo ick wel seckerlijck gevoel, dat mijn lijden niet sal eyndigen als alleen met mijn leven. Alhier maecte Cardenio een eynde van sijn soo ongeluckige als minnende geschiedenis, en juyst als den Pastoor sich vaerdigh maecte, om hem eenige redenen van vertroosting te geven, wiert hy op gehouden

322 *Derde Deel van Don QUIHOT, &c.*
door een stem, de welcke hem ter ooren quam,
seggende met jammerende woorden, het geen
wy in het vierde boeck van dese geschiedenis
vertellen sullen, alsoo den Wijsen en verstandi-
gen history-schrijver, Cide Hamet Benengeli,
hier een eynde maectt van het Derde Boeck.

VIER.

VIERDE DEEL

Van den verftandigen Ridder

Don QUICHOT de la MANCHA.

Het XXVIII. Hoofstuck.

Handelende van de nieuwe en behneghljcke ontmoeting die den Paftoor, en den Barbier, in het geberghte hadden.

Eluckigh en over geluckigh zijn de tijden geweest in de welcke den dapperen Ridder Don Quichot de la Manche gebooren is, en dat met sulck een voortreffelijck en prijelijck voornemen, als wederom in de werelt de oude, en nu alreets verstorven doolende Ridderfchap te herstellen. En daerom genieten wy oock nu in dese tijden, het foet en aengenaem verhael, niet alleen van fijn voortreffelijcke en foo goet als ware gefchiedenis, maer oock de aenhangende vertellingen en Epifoden, die niet min aengenaem, konftigh en waerachtigh zijn, als de history felf: dewelcke vervolgende fijn geheeckelde, gefponnen en gehaspelde ftijl, vertelt, dat den Paftoor, hebbende fich juyft vaerdigh gemaect om eenige vertrooftingen aen Cardenio te geven, door een ftem belet en verhindert wiert, te welcke met dufe woorden in jammerklachten uyt borft. ô hemel, is het dat mooghlijck, dat ick hier een plaets gevonden

heb, tot een verborgen graf voor dit ellendigh en benauwt lichaem? 't welck my self so lastigh valt. Ick geloof ja, indien my anders de eenfaemheydt van dit woeste geberghte niet bedrieght. Och ellendige als ick ben, hoe kunnen my dese boomen en dese rotten aengenamer geselschap verstrecken, als getuygen te willen zijn van mijn klachten die ick na den hemel senden sal, alsooder niemandt op aerden is, daer my eenige hulp van te wachten staet. Al dese reden hoorde den Pastoor met sijn geselschap aen, en om dat hem docht, gelijk het oock waer was, dat se niet ver van daen quamen, lichten se sich van de gront op, om de oorsaeck te vinden, en nauwelijcks waren se twintigh treden voort gegaen, wanneer se achter een kleene rots, onder een esschen Boom een Jongman sagen sitten, gekleet als een Huyfman, daer se voor alldoe het aengesicht niet van konden sien, alsoo hy besich was om in de nevenstroomende beeck sijn voeten te wassen, en met het aengesicht daer na helde, en sy quamen soo stillekens aen, dat se van hem noch gehoort noch gesien wierden, te meer alsoo hy geweldigh drock met sijn voeten besich was, die eer twee stucken Christal, tusschen de andere gesteenten van de beeck voortgebracht, scheenen, als het geen sy waren. Dese wittigheyt gaf hen vreemde gedachten, wel oordeelende dat deselve niet tot kleytreers gemaect waren, noch om achter de ploegh en de Ossen te gaen, gelijk men anders aen het gewaet van het lichaem sou hebben mogen oordeelen. En alsoo bemerckende dat se niet gesien noch gehoort waren, ginck

den

den Pastoor al voort, wijfende aen de andere twee-
 dat se hem soetjens na kruypen, of haer achter-
 het stuck van een rots die daer was verbergen,
 souden, gelijk se deden, nemende wel nauwe
 acht op het geen den jongman deed, die een hel-
 der toppers hoetjen op had, en een brave witte
 Boere Py aen het lijf, met een grauwen Broeck,
 die hy tot aen het midden van sijn dgien opge-
 haelt had, die in der waerheydt eerder van Al-
 bast, als van vlees en been schenen te zijn. Als
 hy de voeten eyndelijck genoeg gewassen had,
 haelde hy een schoonen neusdoeck voor den
 dagh, en drooghde se wel schoon, en willende de
 selve wederom wegh steecken, hefte hy sijn aen-
 gesicht op, en vertoonde met eenen aen dese toe-
 sienders, een meer als verwonderlijke schoon-
 heydt, in voegen Cardenio stillekens tegen den
 Pastoor sey: dese dewijl het Lusinda niet en is,
 is geen mensch maer een Engel. Daer op nam
 den gesel sijn hoet af, en slingerende sijn hoef-
 hier en daer, vertoonde soodanigen hayr, dat de
 stralen van de Son niet behoefde te wijcken. Hier-
 mede wierden se gewaer dat het geen Boer, maer
 eer een vrouwenmensch was, doch de schoonste, en
 bevallijckste, die dese twee haer leven gesien
 hadden, in voegen Cardenio self bevestighde dat
 alleen Lusinda by haer te vergelijken was. Het
 lang en gekronckelde hayr, bedeckte haer niet
 alleen de schouders, maer self den geheelen rug-
 ge, ja soo ver dat men alleenigh de beenen sagh
 uyt steecken, soo schoon en lanck was het. Haer
 handt diende haer tot een kam, en indien haer
 voeten in het water Christal geleecken, haer han-

den in haer hayr geleecken een witten Peerl in het blinckende gout gefet . Al het welck dese dry toefienders, de meefte begeerte van de werelt maecte, om te weten wie fy was. En daerom beslooten fy fich te vertoonē, en maeckende in het oprijen eenigh gerucht, hefte de fchoone haer oogen op (keerende met beyd' haer handen, het hangende hayr van haer voorhoofd af) om te sien waer dat gedruys van daen quam : En nauwlijcx had fy dese bespringers gefien, wanneer fy sonder te dencken om haer naeck te beenen te bekleeden, of haer hangende hayr opte winden, een rock nam die by haer lagh, die om haer lijf floegh, met meeping fich op de vlucht te begeven, vol van verbaestheydt en ontsteltenis zijnde, maer ter nauwer noot was fy ses treden voort gelooopen, of de tedere voeten, niet konnende tegen het fcherp gefteent, begaven haer, en fy viel met het geheele lichaem ter neer. Dit gefien zijnde, was den Paftoor de eerfte die haer toe riep : Hout ftal fchoone Jonckvrouw, wie ghy zijt, want dese die ghy hier fiet hebben niet als de wil om u dienst te doen, waerom ghy u geenfints tot fulck een onnoodige vlucht behoeft te geven, die noch u voeten, noch d' tederheydt van u lichaem verdragen konnen . Op al dese woorden gaf de fchoone geen antwoord, maer bleef geheel verbaest ftan . Ondertuffchen quamen fe alle by haer, en den Paftoor nemende haer by de handen vervolghde aldus : Het geen, o fchoone Jonckvrouw, u kledine ons sehijnt voor te dragen, wort ons door u hayr wederleght, klare teckenē dat de oorfaeck noch klein noch gering moet

moet wesen, die u bewogen heeft sulck een schoonheydt in sulck een onschickelijke kleding te verbergē, en tot dese eensaem heyt te verwijten, in de welcke wy door ons geluck u gevonden hebben. Wy zijn hier, indien niet om bequame hulp tegen u quaet, ten minsten goeden raet te beschaffen, dewijl geē quaet so groot kan zijn, 't welck geen goeden raet hooren magh, behoudens dat de selve uyt een oprecht gemoedt voort komt. In voegen ghy Me-Vrouw, of mijn Heer so als ghy wilt gehouden zijn, maer hebt de schrick en vrees af te leggē, die ghy door ons aensien gekregen hebt, alsoo ghy aen ons allen, of yeder in het bysonder die vinden sult, die of medelijden of medehulp tot u ellende beschaffen sullē. Terwijl den Pastoor dese woorden voortbracht, wiert de schoone, gelijk als uyt een slaep op geweckt, siende haer allen aen, sonder een enckel woort te spreken, maer sich aenstellende gelijk een slechten Boer, die ongewoone dingen te voor komen. Maer als den Pastoor voort ginck met dese, en andere diergelijcke vertooningen, gaf se eyndelijck een diepe sucht, brack haer stillswijgentheydt, en begost also te sprekē: Nademael de eensaem heyt van dit geberghte niet machtigh is geweest om my te bedecken, en dat mijn ontbondē hayr mijn tong niet wil laten liegen, sou het ydel zijn tegenwoordigh voor my, met veyns rijen om te gaen. 't Welck in dien ghy my gelooven wilt, meer sal zijn uyt beleeftheydt als andere redenen en insichten, voornamentlijck, alsoo u beleefde aanbieding (mijn Heeren) my tot gelijcke beleeftheydt verbint, namentlijck, om u-lieden te

voldoen,

voldoen, in al het gene ghy van my verfoeckt, al hoe wel ick vrees, dat, het geen ick u lieden vertellen sal, meer sal dienen om u medelijden op te wecken, als om hulp en onderstant te verkrijgen, of genoeghsame vertroosting te wercken. Waerom dan, behoudens dat u voornemen niét en sy (zijnde alreets bekend voor een Dochter, in dese kleeding, en in eenzaamheydt bevonden, welke dingen te samen gevoeght, en yder in het bysonder machtigh zijn de meeste eerbaerheydt der werelt ter neder te werpen) mijn eer eenige hinder aen te doen, sal ick u dingen seggen, die geen beter vergeldingh van u lieden verhoopen als stilswijgen. Al dat seyde met soo veel bevallijckheydt, als soo een schoon lichaem geven mocht, en sonder eens te haperen, met soo een wackere tongh, en sulck een aenghename stem, dat dese toehoorders daer over niet min verwondert bleven, als over haer schoonheydt, en keerende sich tot nieuwe aanbiedinghen van dienst, en vervolghende hun verfoeck, begaffe sich eerbaerlijk haer kousens aen te trecken, haer hayr te samen te binden; en het selve gedaen hebbende, sich op een steen neder te setten (staende de anderé rondom haer) en niet sonder, als met geweld, eenige tranen te wederhouden, die haer al bereets in de oogen stonden, begoft alsoo met een scer liefstijcke en aengename stem en manier, de geschiedenis van haer leven te verhalen. Hierin Andalusie is een plaets, daer een seker Hartogh den Tijtel van draegt, 't welck een van de grandes of grooten van Spangien maect: Desen Hartogh heeft twee Sonen, de outsten zijnde den crigenaem van
 sijn

zijn stael en waardigheydt, als oock ghelijck het
 schijnt, van des Vaders goeden aerdt. Maer den
 jonghsten magh erfgenaem zijn van de verrade-
 ryen van Ulysses, en lagen van Galalon. Van de-
 sen heer zijn mijn ouders onderdanen, slecht en-
 geringh van af-komst, maer evenwel soo rijck,
 dat indien de gaven vande natuer met die van het
 geluck over een quamen, noch sy meer souden te
 wenschen hebben, noch ick te vreesen-my in dit
 tegenwoordigh ongeval te sien, want uyt dit ge-
 breck is mijn onheyl ontstaen. Wel is waer dat
 wy soo slecht niet en zijn, dat wy hem daer mede
 ten uystersten souden verongelijcken, noch oock
 soo edel, dat het my de gedachten beneemt, van
 dat my van daer mijn ongeval ontstaet. Korte-
 lijck het zijn bouw-lieden, oprecht van handel
 en wandel, sonder vermenging van eenige quaet-
 aerdigheydt, en soodanigh in hun huylhouding,
 dat hun gelegentheydt en onderhoudt, haer al-
 lenghskens den naem van Edellieden verkregen
 heeft. Behalven dat het haer de grootste rijck-
 dom was my voor haer Dochter te hebben, al-
 soose geen ander als my hadden, oock om dat ick
 onder hun tuchtigh leven, niet anders als alder-
 hande tucht geleert had. In 't kort ick was de
 spiegel van haer oogen, en de stock van haer ou-
 derdom, en alsoo hun begeerten over my tuch-
 telijck waren, kosten de mijne niet anders als
 gehoorfaem zijn. Boven dat gelijk als ick haer
 gemoedt beheerschte, alsoo beheerschte ick
 oock hun middelen, ick was meesterse over
 knechten en maeghden, de reeckening en het
 beleyt van het geener gedaen wiert, ginck door
 mijn

mijn handen. Al wat men van Kooren of Wijn won, Meulens, groot en klein Vee, en wat een rijk Huysman meer besitten magh, was al aen mijn forgh toevertrouwt. Het geen van den dagh aen mijn gewoonlijcke bekommernissen overichoot, besteede ick aen sulcke oeffeningen, als de jonge Dochters niet alleen geoorloft, maer oock self noodigh zijn, gelijk de Naelt, Borduerwerck, ja oock spinnen somtijds, en indien ick by geval my wat wilde vermaecken, was sulcks in het lesen van eenige Christelijcke boecken, of op een Harp te slaen, alsoo my de ondervinding geleert had, dat het de Musijk is, die het ontstelde breyn weder herstelt, en den arbeydt verlicht. Soodanigh dan was het leven dat ick in mijns Vaders huys door bracht, en indien ick het selve wat nauw aengeroert heb, geschiet sulcks geensints om daer mê te proncken, noch te kennen te geven dat ick rijk ben, maer op datmen magh oordeelen hoe weynigh schults ick heb, in het ongeval dat my van de top van soo grooten geluck afgeruckt heeft. Aldus dan mijn leven leydende (t welck genoeghsaem met een Klooster leven over een quam, alsoo ick weynigh behalven van het huysgesin, gesien wiert, want als ick te Misse ginck, geschiede sulcks gemeenlijk soo vroeugh en met sulck goet geselschap van mijn Moeder, en soo bedeckt, dat self mijn oogen nauwelijcks aerde sagen, als daer se met de voeten over gedragen wierden) geschiede het evenwel dat de liefde, of de ledigheydt, die in het gemeen de Moeder van dese passie of quelling is, en de oogen door-

doordringender als Loschen oogen maect, het gemoedt van Don Fernando tot my quam te trecken. Nauwelijcks had dese schoone de naem van Fernando genoemt, of Cardenio veranderde geheel in sijn aengesicht, en begoft sich soo te ontfellen, dat den Pastoor en den Barbier die hem aen sagen, vreesden dat hem eenigh ongeval over komen mocht, of wel de sotte kueren, daer se genoeg van gehoort hadden. Maer hier volghde anders niet op als dat hem het sweet uyt brack, en hy voorts stil bleef, treckende sijn oogen nauwelijcks van dese schoone, nu oordeelende dat sy de selve was, van wiens liefde hy maer te veel kennis had. Sy evenwel sonder ergens op te letten vervolghde haer geschiedenis, aldus: Ter nauwer noot dan had desen Fernando my gesien wanneer hy (gelijk hy my naderhandt geseyt heeft) soo ingenomen wiert, dat hy sich selfs niet meer machtigh was, gelijk hy oock naderhandt genoegsaem heeft doen blijcken. Maer om haest een eynde van mijn vertelling te maecten, sal ick de neerstigheydt die Don Fernando aenwende, om my sijn wil te kennen te geven, stilswijgende voor by gaen. Hy kocht al het volck van ons huys by na om, gaf en bood giften en geschencen aen mijn Magen, alle dagen waren Feest-daghen omtrent onse wooningh, des nachts liet de Musijk niemandt rusten. De briefkens die my self buyten mijn weten in de handen quamen, zijn niet te tellen, zijnde vol van verliefde redenen, en begrijpende meer beloften en eeden als letteren. Al het welck my

my niet alleen niet vermurwde, maer self in sulcker voegen verharde, als of hy mijn doodelijckste vyandt was geweest, en of al het geen hy deed om mijn wil te buygen, alleen tot een ander eyndt streckten. Niet dat my de bevallijcke manieren van Don Fernando qualijck aen stonden, of dat ick het grootste misnoegen in sijn vervolgschepte, alsoo ick self ick en weet niet wat vermaeck daer in vont (gelijck doch de vrouwlieden garen bemint zijn) voornamentlijck zijnde hy een persoon gelijck hy was. Oock mocht ick al de lofredenen die ick in sijn schrijven sagh wel hooren, want (wie anders seght of niet) de vrouwen zijn garen gepresen. Maer mijn eerbaerheydt stelde sich tegen het een en het ander, benessens den goeden raet, die my geduerighlijck van mijn Ouders gegeven wiert, die nu lreets de meening van Don Fernando wel sagen, dieder oock niet veel om gaf, al wist het al de werelt. Mijn Ouders stelden my geduerigh voor oogen, dat se in mijn eerbaerheydt en deught, al hun roem stelden, en dat ick de ongelijckheydt tusschen my en Don Fernando sou bedencken, en daer uyt besluyten dat het geen hy dreef, meer diende tot voldoening van sijn begeerlijck hart, als tot een goet eynde; en iudien ick eenige middel vinden kost om hem te doen afstaen van sijn onbetamelijcke vryery, dat se my teritont uyt nouwelijcken souden, daer mijn meeste genegentheydt streckte, self met de voornaemste van onse gewesten, also hy door sijn middelen wel een waerdigh Man sou krijgen. Door dese seeckere beloften, en de waerheydt van het geen sy my voor

hielden,

hielden, versterckte ick my niet weynigh tegen Don Fernando, in voegen ik hem noyt een woort begeerde te antwoorden, 't welck hem de minste hoop ter werelt sou hebben mogen geven. Al dese mijn afgesondertheydt, de welcke hy voor verachting moet genomen hebben, deden anders niet als sijn ongebonden lust meer en meer op te wecken (want soodanigh moet ick sijn vervolgen noemen) dewelcke indien se anders geweest had, verborgen gebleven was, en my voor tegenwoordigh geen gelegentheydt sou gegeven hebben, om u-lieden het droevigh verhael daervan te doen. Eyndelijck Don Fernando quam te weten, dat mijn Ouders van meeningh waren my uyt te houwelijcken, 't welck hem behoorde te hebben alle hoop benomen, en my geleert op mijn hoede te zijn. Maer in tegendeel deed hem het selve uyt rechten het geen ghy hooren sult, namentlijck, dat hy op seeckeren nacht (zijnde ick met noch een Jonckvrouw die my diende alleen in de kamer, de welcke soo wy meenden wel geslooten en versorght was, sonder dat wy wisten door wat middel) sich voor my vertoonde. Dit aensien ontstelde my soo, dat my gesicht en spraeck ontginck, en ick alsoo niet machtigh was eenigh gerucht te maecten, gelijk ick oock niet geloof, dat hy my het selve sou toe gelaten hebben, want terstont vloogh hy my toe, en nam my in sijn armen (alsoo ick gelijk geseght is, geen gewelt en had) en begoft my sulcke redenen voor te houden, dat ick niet bedencken kan hoe de loogen soo machtigh is om sich selven op te proncken. Daer-en-boven

gaf

gaf den verrader met zijn tranen kracht aen zijn redenen, en ick ellendige alleen zijnde, en in sulck een huys opgebracht, daer men van sulcke bedriegerijen noyt hoorde, most eyndelijck geloof aen zijn woorden geven, sonder evenwel noch volkomen medelijden met zijn lijden te nemen. Alsoo de eerste overval door zijnde, begoft ick eyndelijck mijn verlooren geesten en krachten weder te hernemen, en met een meerder moedt als ick my selve sou hebben toevertrouwt alsoo tegen hem te spreucken: Indien ick, gelijk ick tegenwoordigh tusschen u armen ben, was tusschen de geweldige klauwen van een wreedten Leeuw, en dat ick, om daer uyt verloost te zijn, yets sou moeten doen dat tot nadeel van mijn eer streckt, sou het selve soo onmooghlijck zijn, als te laten te zijn die ick ben. Want gelijk ghy met u armen mijn lichaem omringt, alsoo omring ick u met mijn ziel, met goede en tuchtige begeerten, die soo veel van de uwe verscheelen, als ghy sien sult, indien ghy anders in de selve voort komt te gaen. Ick ben u onderdaen, maer geensints u slavin, noch oock heeft de Edeldom van u bloedt macht of voorrecht, om mijn nederige staet te onteeren, of weynigh te achten. En soo hoogh acht ick my selven zijnde een Boerin als ick ben, als ghy u mooght achten, zijnde die ghele die ghy zijt. Op my sullen u krachten niet helpen, noch oock u versoecken op my winnen, noch u tranen en suchten my bedriegen. Indien ick eenige van die dingen, die ick genoemt heb in dese sie, die my mijn Vader tot een Bruydegom geschickt heeft,

fal sich mijn wil na de sijne voegen. In voegen,
 dat, gelijk ick mijn eer wil behouden, alsoo
 begeer ick oock dat ghy weet, dat ick de wil
 behouden sal, om u noyt toe te staen het geen ghy
 met sulcken yver soeckt. Al dit heb ick u ge-
 seght, op dat ghy niet en denckt, dat yemandt
 yets van my te wachten heeft die den hemel niet
 tot mijn wettigen Bruydegom heeft geschickt.
 Indien ghy anders geen bekommernis hebt,
 schoone Dorothea (want soo is mijn naem) ant-
 woorde hy, sie daer geef ick u mijn handt, om
 voor eeuwigh de uwe te zijn, en den hemel wil
 getuygen zijn van dese waerachtige meening,
 gelijk aen 'de selve niets verborgen is, als oock
 dat Beelt van onse Lief-Vrouw 't welck daer
 staet. Als Cardenio haer den naem van Doro-
 thea hoorde noemen, kreegh hy op nieuw den
 eenen verw op den ander, en verseeckerde sich
 nu in het geen hy in het eerste van haer gevoelt
 had, doch hy wilde haer geensints verhinderen
 voort te gaen, om te sien waer het eyndelijck
 op uyt draeyen sou, al hoe wel hy het ten dee-
 len wel witt, alleen seyde hy: Soo is Me-Juffr.
 u naem Dorothea? Ick heb meer van de selve
 gehoort, doch gaet al voort, want ick sal de
 tijdt hebben, om u dingen te seggen, die u
 verbaest sullen maecken in de selve gelegent-
 heydt. Dorothea verwonderde sich over dese
 redenen, en over het vreemde gewaet van
 desen Man, en badt hem, dat, indien hy
 yets witt te seggen 't geen haer saeck aenginck,
 hy sulcks geliefde te doen, want (seyde sy) in-
 diener yets was, dat se in al haer ongevallen
 behou-

behouden had, sulcks was de moedt, om alles
 wat haer vorder bejegenen mocht, te verdragen,
 zijnde wel verseeckert dat 'er niets kost gevon-
 den worden, dat haer ongeluck vermeerderen
 kost. Ick sal het wel onthouden Me-vrouw ant-
 worde Cardenio, maer laet ons ondertusschen
 het vervolgh niet verliezen, want sulcks noch te
 weten kan u bysonderlijk geen voordeel doen.
 Het geener noch overigh is aen mijn vertelling
 (vervolghde Dorothea) is, dat Fernando, nemen-
 de een beeldeken dat in de selve kamer was, het
 selve tot een getuyge van sijn beloften nam, en
 met krachtige woorden en diere eeden, gaf my
 beloften mijn Man te zijn; niet tegenstaende ick
 hem cer het soo ver quam, genoeghsaem ver-
 maende te sien wat hy deed, en te lettē op het on-
 genoegen dat sijn Vader uyt sulck een ongelijck
 houwelijck ontfangen sou, mijn schoonheyt sou
 geensints machtigh zijn sijn misdaet te ver-
 schoonen, derhalven, indien hy my eenigen goe-
 de wil droegh, sou hy de selve besteden om my
 toe te laten met mijns gelijcken te trouwen, al-
 soo foodanige ongelijcke houwelijcken noyt soo
 wel gelucken, of men heeft 'er duysent ongele-
 gentheden, en ongenoegens uyt te verwachten.
 Al dese en meer andere redenen voerde ick hem
 te gemoedt, maer waren geensints machtigh om
 hem van sijn voornemen af te wenden, maer hy
 beloofde noch al des te rijckelijcker, als wel we-
 tende dat hy geen sin had, sijn beloften te vol-
 doen. Dit dan aldus geseght zijnde, maecte ick
 een kort overlegh by my selven, dat ick de eerste
 niet sou zijn, die van een slechte staet, tot hooge
 waer-

waardigheydt gekomen was, noch oock Fernando, die door ichoonheydt en blinde genegentheydt, een ongelijck houwelijck gedaen heeft. En indiener niet geschiede dat voor henen niet geschiet en is, wat sou my beletten de gelegentheydt, die my soo geluckighlijck aengeboden wort, aen te nemen, en of al sijn wil met de heete lust veranderde, most het evenwel eyndelijck daer op uyt komen, dat ick sijn Bruyt sou moeten zijn, volgens sijn sware eeden, en de bestiering des hemels. Vorders indien ick hem hier in niet te wil begeerde te zijn, soud' hy echter sien tot sijn begeerten te geraecken, en self gewelt gebruycken, latende my onteert, en sonder hoop van te genieten het geen hy my met soo veel eeden verseeckert had, en wat middel souder kunnen gevonden worden, om mijn Ouders te verseeckeren, dat hy sonder mijn believen in mijn kamer gekomen was? Al dese voorstellingen en beantwoordingen gingen in een oogeblick door mijn gedachten heen, en boven al bewogen my de getuygen, dewelcke hy aengeropen had, beneffens sijn tranen, en diere eeden. Oock sijn brave gestaltenis en geestigheydt, vergeselt met de bysondere teeckens van liefde, de welcke hy my toonde, sou machtigh geweest hebben, een gestrenger hart als het mijne te buygen. Ick riep mijn kamer-Maeght by my, op dat se op der aerden getuygen mocht, dat dese hemeliche tot dit werck aengeropen waren. Fernando eyndelijck begost weder op nieuws sijn eeden en beloften te verhalen, voegende noch eenige andere Heyligen daer by, en wenschende

sich selven duyfent vervloeckingen toe, indien hy sijn beloften niet na quam, daer op nette hy op nieuw sijn oogen met tranen, en sant sucht op sucht na boven toe, sloot my te vaster in sijn armen, daer hy my noch noyt uyt gelaten had, en gaende mijn Jonckvrouw weder uyt de kamer, benam hy my mijn waertste pant. Den dagh de welke den nacht van mijn ongeluck volghde, quam, doch niet so haest als Fernando wel wenste (want als men sijn snoode begeerten voldaan heeft, soeckt men niet anders als sich van sulck een voorwerp af te sonderen, gelijk oock Don Fernando genoeghaem toonde, door de haest die hy had te scheyden) evenwel vant mijn dienstmaeght (die de geene was, die hem den toeganck gegeven had) middel hem voor licht op den wegh te helpen. Evenwel in het scheyden, ('t welck met sulck een kracht van liefde niet geschiede als sijn komst) seyde hy my, dat ick my wel vast op sijn beloften mocht vertrouwen, en tot meerder bevesting, nam een rijcken rinck van sijn vinger en stack se aen de mijnen. In het kort hy vertrock, en ick bleef of droevigh, of blijde, dat weet ick niet, altoos seer ontstelt, vol gedachten en gelijk als buyten mijn selven, oock sonder befluyt of ick reden had mijn Maeght over dit bestaen te bekijkenen, alsoo ick niet wist of ick het tot mijn geluck of ongeluck reekenen sou. Ick seyde hem op sijn afsicheyt dat hy my langs den selven wegh, wanneer hy wilde, mocht komen besoecken, alsoo ick nu sijn eygen was, tot 'er tijdt toe dat het hem goet dacht ons geheym te openbaren. Maer hy quam niet alleen niet

weert,

weer, maer oock self vertoonde sich in velde noch in wege, noch in de Kerck, noch in eenige andere plaets, in meer dan een maent tijts, 't welk my niet weynigh ontfelde, te meer dewijl ick wist dat hy in de Stadt was, en dat hy geduerigh ter Jacht was, 't welck sijn voornaemste oefening was. Dese dagen vielen my soo lang als smartelijck, te meer alsoo ick nu met reden begoft aen de goede meening van Don Fernando te twijffelen, en weest voorseecker, dat mijn dienstmaeght doe de woorden hoorde, die se de eerste mael ontkomen was, en dat ick werck genoegh had om mijn wesen te bestieren, en mijn tranen te matigen, om niets aen mijn Ouders te laten blijcken, noch oorfaeck te geven, na mijn misnoegen te vragen, en my om te liegen. Maer al dese omsichten wierden haest verandert, al dese lijdtfaemheydt gebroocken, en mijn heymelijcke gedachten ontdeckt; namentlijck, wanneer men weynigh tijds daer na begoft te praten, dat Don Fernando in een by gelegen Stadt, een seer schoone Jonckvrouw getrouwt had, zijnde trefelijck van staet en van seer edele Ouders, hoe wel niet soo rijk, dat hy uyt insicht van het houwelijcks goet dit verbont had behoevê aen te gaen. Men sey vorder dat se Lusinda genoemt wiert, en noch andere dingen meer, die verwonderens waerdigh waren. Cardenio hoorende den naem van Lusinda, deed anders niet als sijn schouders op halen, en sijn lip te bijten, de winckbrauwen te sammen te trecken, en terstont daer aen, een Fonteyn van tranen uyt sijn oogen te laten rollen. Evenwel liet Dorothea daerom niet na haer ver-

telling te vervolgen, seggende: Dese droevige tijding quam my mede haest ter ooren, en in de plaets van mijn hart te verslaen, met het selve te hooren, rees mijn gramschap in sulcker voegen op, dat het weynigh scheelde, of ick had my op den wegh begeven, roepende en schreeuwende, de trouwloosheyt en verradery van Don Fernando uyt. Maer ick matighde evenwel voor alldoe die raserny, alsoo ick meende dien selven nacht in het werck te stellen, het geen ick deed, namentlijck, my in dit gewaet te kleeden, 't welck ick van een van ons arbeys volck kreegh, die ick al mijn ongeluck ontdeckte, en versocht my tot de Stadt toe te geleyden, daer ick verstaen had, dat sich mijn vyandt alldoe onthielt; 't welck hy, siende mijn rechtvaerdige smart, garen deed, ja self boodt sich aen my voor alles by te blijven. Terstont bont ik in een linnen saccken een Vrouwe gewaet, eenige luweelen, en gelt te samen, niet wetende wat my gebeuren mocht. Vorders met de duysternis van de nacht, sonder sulcks mijn verradersche dienstmaeght te kennen te geven, begeef ick my ten huysen uyt, alleenigh met desen knecht, en veel gedachten verselt, en na dese Stadt toe, meer vliegende als gaende (sonder hoop te hebben te kunnen beletten, het geen ick nu al gedaen achte te zijn) maer ten minsten om gelegentheyt te vinden Fernando te vragen, met wat gemoedt hy sulcks dorst aen vangen, ick quam binnen den tijdt van twee dagen, en een half, aen de Stadt daer ick wesen most, en komende binnen, vraeghde ick terstont na het huys van Lusinda, daer ik van de eerste die ick aen sprack

Don QUICHOT de la MANCHA. 341
meer hoorde als ick begeerde. Dese vrees my het
huys, en vertelde my al wat 'er geschiet was,
zijnde de saeck nu alreets soo bekend door de
Stadt, dat 'er geen by een komt was, daermer
niet van sprack. Hy verhaelde my dat dien nacht
als Don Fernando sich voeghde met Lusinda, en
het jawoort gegeven had, de jonckvrouw was in
swijn gevallen, en dat den Bruydegom komeude
om haer den boesem los te maecten, om haer wat
adem te geven, daer een papier in vont, 't welck
Lusinda met haer eygen hant beschreven had,
in de welcke sy verklaerde geen Bruyt van Fer-
nando te kunnen zijn, dewijl sy aen Cardenio
verbonden was, dat, gelijk my desen mensch
seyde, een voornaem Edelman van de selve plaets
was, en dat sy het jawoort aen Fernando gege-
ven had, om niet te wijcken van de gehoorlaem-
heydt, de welcke sy haer Ouders schuldigh was.
In 't kort hy verhaelde sulcke dingen, dat de sel-
ve genoegsaem te kennen gaven, dat Lusinda
voor haer, sich selven om te brengen, soo haest
als de trouw sou geschiet zijn, 't welck hy seyde
mede bevestight te worden door een dagge die
men by haer vont. Al het welcke Fernando ge-
sien hebbende, en oordeelende van Lusinda, be-
spot, en veracht te zijn, vloogh hy na Lusinda
toe, die noch van haer selven lach, en sou haer
met dit selve geweer aengetast hebben, indien
het de Ouders niet belet hadden. Hy sey vorder,
dat sich Fernando van doe af aen te soecken
maecte, en dat Lusinda voor des anderen
daeghs niet by haer selven quam, wanneer sy haer
Ouders vertelde, dat se in der waerheyt de Bruyt

van Cardenio was. Men sey oock dat Cardenio by het trouwen tegenwoordigh was geweest, en dat hy, gesien hebbende dat hy noyt verwacht had, mistroostigh ter Stadt uyt gereden was, latende een geschreven brief, in de welcke hy te kennen gaf, het ongelijck dat hem was aengedaen, en dat hy ginck daer hem geen menich vinden sou. Al dit was kenbaer en ruchtbaer door de geheele Stadt, en een yeder hadder den mont vol van, en te meer, wanneer men verstont dat Luscinda uyt haers Vaders huys vermist en in de geheele Stadt niet gevonden wiert, 't welck haer Ouders by naer ontsinnigh maeckte, alsoo se niet wisten, wat aen te gaen om haer te vinden. Dit alles verwackerde noch eenighsints mijn hoop, en achte het voor meer geluck Fernando niet gevonden te hebben, als hem gevonden te hebben, getrouwt zijnde, alsoo my docht dat den wegh, tot herstelling van mijn eer, noch niet geheel geslooten was, alsoo mischien den hemel dese iaecten alsoo geordonneert, en dit tweede houwelyck belet had, om te kennen te geven hoe hy aen het eerste verschuldicht was, en dat hy meer gehouden was Godt als het mensche-lyck aensien te ontsien. Al dese dingen lagen my in deser voegen in het hooft, en vertroosten my, hoe wel sonder vertroosting, beeldende mijn selven noch wonderlijke dingen in, om my noch het leven te behouden, daer ick voor en na een walging van had, zijnde aldus in de Stadt, sonder te weten wat ick doen sou, alsoo ick Fernando niet en vant, ontmoete ick eyndelijck een brief die aen geslagen was, in de welcke veel belooft

wiert,

wiert, aen die gene die my fou konnen vinden, te kennen gevende de teecken en van mijn ouderdom, en het gewaet dat ick aen had. Ick hoorde oock dat men sey, dat ick met mijns Vaders knecht was door gegaen, 't welck my aen het hart raecte, aengemerckt mijn aching daer grootelijcks door in het voetsant geraecte, zijnde niet genoegh het selve verlooren te hebben door mijn vlucht, sonder daer by te voegen, een uytwercker, die soo veracht, en mijn genegentheydt soo onwaerdigh was. Maer ick hebbende desen brief gelesen, begaf my terstont ter Stadt uyt, met desen selven knecht, die nu alreets eenige teecken gaf, van in sijn getrouwigheydt te wanckelen, en dien selven avont quamen wy in het dichtste van dit geberghte, vol van vrees zijnde gevonden te worden. Maer, gelijk men gemeenlijck seght dat noyt quaet alleenigh komt, en dat het endt van een ongeluck, niet selden het begintsel van een ander is, soo gebeurde 't my oock, want mijnen goeden dienaer, tot noch toe getrouw geweest zijnde, siende my nu in dese eenfaemheydt, en door sijn schelmschen aert, eer als door mijn schoonheydt opgeweckt, wilde sich behelpen met de gelegentheydt die sich aanbodt, en met weynigh schaemte, en noch minder vrees des Heeren, of ontsagh voor my, begoft my van liefden aen te spreucken, en siende dat ick hem met gestreng en rechtmatige redenen wederstont, liet het vragen varen, en begoft sich tot geweld te keeren. Maer den rechtvaerdigen hemel, die noyt of selden lact te helpen die geen die een rechtvaerdigh voornemen

hebben, heeft my oock in dier voegen by gestaen, dat ick met mijn kleene krachten, en weynigh moeyten, hem niet alleen heb weder gestaen, maer in een nevenstaende diepte gestooten heb, daer ick hem gelaten heb, sonder te weten of hy leeft of doot is. En daer begaf ick my soo vaerdigh als my de schrick en vrees maecte, het geberght in, sonder andere meening te hebben, als om my in het selve voor mijn Ouders, en andere die my sochten, te verbergen. Het zijn ick weet niet hoe veel maenden geleden, dat ick hier in gekomen ben, daer ick eyndelijck een Harder gevonden heb, aen ick en weet wat gedeelte van dit geberght, die my een wijl voor sijn jongen gebruyckt heeft, maeckende altoos in het velt te zijn, om te beter dit mijn hayr te bedecken. Maer al dese voorfichtigheydt heeft my niet kunnen helpen, alsoo mijn Meester wel haest quam te mercken dat ick geen manspersoon was, waer over in hem de selve boose begeerlickheydt quam te ontstaen van den ander, en alsoo ick wel wist, dat het geluck over al niet altijd even gediensigh is, en dat men juyst altoos geen hooghten of diepten vint, om sulcke booswichten in te begraven; vant ick het voor het aldergeraetsaemste, my op nieuw in dit woeste geberghte te verbergen. Aldus dan socht ick weder een plaets daer ick sonder beletsel mijn klachten uyten, en mijn tranen storten mocht, en den hemel te bidden my den een of den anderen wegh te wijfen, of uytganck uyt dit verdriet, of het leven te geven, sonder sulck een snood' gerucht na te laten, als ick, buyten mijn schult heb op den hals gehaelt.

Het XXIX. Hoofstuck.

Handelende van het vervolg van de schoone Dorothea, en andere vermaeckelijke dingen.

DIt is mijn Heeren de waerachtige geschiedenis, en het getrouw verhael van dit droevigh treurspel, en oordeelt nu of de woorden en de sichten die ghy gehoort hebt, en de tranen die ghy gesien hebt, geen wettige oorfaeck en hebben, en of, ten aensien van de eygenschap van mijn ongeval, alle vertroosting niet te vergeefs en ydel is, alsoo geen hulp tot de saeck self te vinden is. Alleen dit verfoeck ick op u-lieden, 't welck ghy oock slichtelijk vermooght, en wettelijk behoort te doen, dat ghy my aenwijst waer ick mijn leven sal mogen door brengen, sonder vrees voor die gene die my vervolgen, want al hoe wel ick wel weet, dat mijne Ouders, volgens de liefde die se my dragen, my wel ontfangen sullen, is evenwel mijn schaemte soo groot, dat ick liever voor altoos van hun tegenwoordigheyt wil berooft blijven, als my voor haer gesicht te vertoonen, met dese inbeelding dat sy my voor een ander sullen aensien, als se tot noch toe gedaen hebben. Met dese woorden sweegh sy stil (bedeckende vorders haer aengesicht met een verwe, de welcke genoeghsaem toonde de schaemte van het gemoedt) latende het hart van haer toehoorders genoeghsaem verwondert, en bedroeft over haer ongeval,

en al hoe wel den Pastoor sich voeghde om hem te vertroosten, quam hem evenwel Cardenio te voren, de welcke nemende Dorothea by der hant, sey tegens haer; soo zijt ghy dan Me-Juffrouw de schoone Dorothea, dochter van den rijcken Clenardo. Dorothea bleef verwondert hoorende haers Vaders naem noemen, en te sien dat het soo een slecht gesel was die hem op haelde, ten aensien van de vreemde kleederen daer Cardenio mede bekleet was, en vraeghde hem weder daer op: wie hy was die haers Vaders naem soo bescheydentlijck wist, alsoo haer docht, dat se de selve in het geheele verhael van haer geschiedenis niet genoemt had. Ick ben (antwoorde den ander) die ongeluckige, die ghy seght dat Luscinda haer Bruydegom genoemt heeft, die rampsalige Cardenio, die door een selve ongeluck met u gedreven, tot dese staet gebracht ben, daer ghy my in siet, namentlijck, gescheurt, naect en bloot, berooft van alle menschelijcke vertroosting, en het geen het alderquaetste is, berooft van mijn verstant, behalven alleen dien korten tijdt, die het den hemel belieft my het selve te verleenen. Ick Dorothea ben den selven die tegenwoordigh ben geweest, by de snooden handel van Fernando, en die dat droevige jawoort gehoort heb. Ick ben de selve die het hart niet heb gehad, om uyt te wachten wat 'er van dese beswijmeling komen sou, noch wat den inhoud van dit geschrift was, alsoo my het gemoedt niet sterck genoegh was, om soo veel onheylen te verdragen; en soo het huys, mijn lijtsaemheydt, en een brief aen mijnen waert gelaten, en my in

dese

Don QUICHOT dela MANCHA. 347
dese cenfaemheydt begeven heb, van meening
zijnde aldaer het leven te eyndigen, 't welck
ick haet als den meesten vyandt die ick in de we-
relt heb. Maer het heeft mijn nootlot niet be-
lieft, my tot noch van het felve te berooven
(doch wel van mijn verftant) op dat ick noch het
geluck mocht hebben van u te vinden, en zijnde
waerachtigh (gelijck ick wel vertrouwt) het
geen ghy ons vertelt hebt, fou het noch wel kon-
nen gefchieden, dat den hemel yets goets, na
foo veel ellenden, voor ons bewaert heeft. Want
zijnde dat Luscinda Fernando niet heeft konnen
trouwen, als zijnde de mijne, noch Fernando
Luscinda, als zijnde de uwe, en fy het felve soo
opentlijck verklaert heeft, hebben wy reden te
hoopen, dat den hemel onse faecken herftellen
fal, en ons weder geven het geen ons toe be-
hoort, behoudens fy het noch zijn, en fich niet
vervreemt hebben. En na demael wy dese ver-
troofing hebben, voort gekomen uyt een hoop,
die noch vervreemt, noch ongegront is, soo bid
ick u Me-Juffr. dat ghy een ander voornemen
gelieft te nemen, alfo ick meen van gelijcken
te doen, en u te stellen om u geluck te verwach-
ten. Want ick sweer u op Ridders trouw, en als
een Christen, u niet te verlaten, vooren al eer
ick u fie in handen van Don Fernando, en
indien ick alfdan met wil van hem niet ver-
krijgen magh, het geen hy van zelf behoord-
de te betrachten, te gebruycken die vryheydt
die my mijn Ridderfchap toe laet, om hem
met recht te mogen dagen tot verantwoording
van het ongelijck dat hy u gedaen heeft,
sonden

ionder eens aen het mijne te dencken, welckers
 wraeck ick den hemel laten sal, terwijl ick op
 der aerden de uwe sal betrachten. Dorothea bleef
 niet weynigh verwondert over dese redenen van
 Cardenio, en niet wetende wat danckbaerheydt
 te toonen over sulcke rijckelijcke aanbieding,
 wilde hem de voeten kussen, maer Cardenio
 wilde sulcks geensints toe staen, en den Licen-
 tiaet deed sijn best om Cardenio daer in te ver-
 stercken, prijsende sijn voornemen, seer verfoec-
 kende onder allen dat se geliefden te samen na
 hun Dorp toete vertrecken, daer men haer lieden
 sou konnen voor sien van sulcks als hen ontbre-
 ken mocht, en order stellen om Don Fernando op
 te soecken, of Dorothea by haer Ouders te bren-
 gen, of andersints in het werck te stellen, het geen
 men oorbaer dacht te zijn. Cardenio en Doro-
 thea bewillighden hier toe, en namen dese gunst
 aen, den Barbier die tot noch opgetogen, en stil-
 swijgende was geweest, toonde nu oock sijn goe-
 de genegentheyd, en boodt niet minder sijn bestē
 dienst aen, als den Pastoor gedaen had. Hy ver-
 telde oock kortelijck de oorsaeck waerom sy
 daer gekomen waren, beneffens de vreemde sot-
 heydt van Don Quichot, en hoe se sijn Schilt-
 knaep wachten, die sijn Meester was gaen soec-
 ken. Alsdoe schoot Cardenio gelijk als een
 droom in gedachten, hoe hy niet hem over hoop
 gelegen had, en vertelde het haer, maer hy kost
 niet seggen wat de oorsaeck van hun geschil
 was. Daer mede hoorden se yemandt roepen,
 en kenden voort de stem van Sancho Pança, die
 vindende haer niet op de plaets daer hy se gela-
 ten

ten had, haer luytskeels riep. Sy liepen hem dan in 't gemoet, en vragende hem na zijn Meester, Sancho sey dat hy hem naect in het hemt gevonden had, wel ter deegh qualijck gedaen, en by na doot van honger, en evenwel niet te min suchtende om sijn beminde Dulcinea, en hoorende dat sy hem belast had, dese wildernis te verlaten, en tot Toboso voor haer te verschijnen, alsoo se hem verwachtte, had hy geseyt dat hy geensints voor haer groote schoonheydt verschijnen wilde, voor en al eer hy sulcke dingen gedaen had, de welcke haer mochten waerdigh zijn, behalven dat, indien hy sulck deed, hy geen Keyser lichtelijck sou worden, of Aerts-Bisschop, 't welck het minste was, waer over haer oock Sancho vermaende, dat se wel souden toefien wat se deden om hem van daer te trecken. Den Pastoor antwoorde daer op, dat hy sich daer niet over bekommeren sou, sy souden hem van daer trecken in spijt van sijn harten bloet. Daer op vertelde hy aen Cardenio en Dorothea, het geen hy had voorgenomen te doen, tot hulp van Don Quichot, ten minsten om hem weder in sijn huys te krijgen. Daer Dorothea op antwoorde dat sy de ellendige Jonckvrouw beter sou kunnen spelen als Meester Klaes, te meer alsoo sy daer klederen had, om de fleck sijn vollen eych te geven, en dat se haer het werck slechts bevden souden, sy wist raet om ront te schieten, alsoo se al mē veel tijts in die boecken versleten had, en de stijl van sulcke Jonckvrouwen op een draet wist. Soo is 'er dan niet meer van nooden vervolghden den Pastoor, als ons voornemen terkont in het

werck te stellen, alsoo hy uyt dese goede ontmoeting een goet geluck, soo voor den een als den ander te gemoedt sagh. Terstont haelde Dorothea uyt haer pacxken een Tabbaert voor den dagh van seer kostelijcke stof, met een Mantelken van een andere schoone groene stof, en uyt een kasken een Kraegh, en eenige aerdige juweelen, daer se haer terstont mê toe maecte als een groote en treffelijcke jonckvrouw, gelijk sy al het selve uyt haers Vaders huys mede genomen had, voor de gelegentheyt die haer bevallen mocht. Maer hoe seer haer schoonheydt door dit gewaet toe nam, was te verwonderen, in voegen sy alle Fernando voor dwaesachten, die sulck een schoone dorst verachten, Maer de meeste verwondering kost men in Sancho sien, die van al de dagen van sijn leven, sulck een schoonen vrouwmensch niet gesien had, en vraegde daer op den Pastoor, wie die schoone jonckvrouw was. Dese schoone jonckvrouw Sancho mijn vrint, (antwoorde den Pastoor) hoe slecht dat se daer staet, is de rechte en Universele erfgenaem van het Koninckrijk van Micomicon, die expres komt om u Heer te soecken, om hem een versoek te doen, namentlijk, een ongelijk en overlaf te redderen, die haer van een boosen schelm van een Reus aengedaen wort, en door het gerucht dat 'er van u Heer loopt door geheel Guinea, is dese Princesse gekomen om hem te soecken. Wel gesocht en wel gevonden (antwoorde Sancho) en te meer indien mijn Heer soo geluckigh is als die overlaf te redderen, en dat ongelijk te vol-

Don QUICHOT de la MANCHA. 351
maecken, slaende dat hoerekint van dien Reus
doot, want dat sel hy voorseecker doen, kan
hy hem maer krijgen, als het maer geen Geest
of sulck gespuys en is, want daer tegen heeft
hy geen kracht, soo veel als ick bespeuren kan.
Maer evenwel een saeck moet ick u mijn Heer
Pastoor, onder anderen bidden, dat is, dat,
dewijl toch mijn Heer geen groote lust heeft om
Aerts-Bisschop te zijn, dat ghy hem raden wilt
stracx met dese Princes te trouwen, en daer mé
sal hy geen Geestelijcke order kunnen aen ne-
men, maer eer wel haest tot de Kroon komen,
en dan weet ick oock wat ick te wachten heb.
Want hoe ick het oock over legh, ick kan niet
bevinden dat het mijn wel slagen kan, soo mijn
Meeester gaet Aert-Bisschop worden, want ick
ben onbequaem tot Geestelijcke staet, en bo-
ven dat heb Wijf en kinderen, en om daer van
dispensatie te gaen verfoecken, sou een noyt
gedaen werck wesen. En daerom dunckt my
aldermeest geraden, dat mijn Heer op staende
voet dese Princesse trouwt, want ick kan haer
naem anders niet. Sy heet de Princesse Mico
Micon, want dewijl haer Koninckrijck Mi-
co Micon heet, is het seecker dat haer naem
Mico Micon is. Daer valt niet aen te twiffe-
len antwoorde Sancho, want ick heb 'er ver-
scheyden gekent die de naem van haer plaets
aen namen, als Pedro d'Alcala, Ian d'U-
beda, Diego de Valladolid, en soo sal het
voorseecker oock de manier in Guinea we-
sen, dat men daer de Princesen of Konin-
ginnen den naem na haer Koninckrijcken
geeft,

geeft. Dat is soo (antwoorde den Pastoor) en aengaende het houwelijck daer hoop ick mijn uysterste best in te doen. Met dese woorden bleef Sancho soo voldaan, als den Pastoor verwondert van sijn flechtigheydt, en de fottigheydt die hy so alreets van sijn Heer had over gegerft, niet anders geloovende, of sijn Meester most Keyser worden. Ondertusschen had sich Dorothea op de Muyl van den Pastoor geset, en den Barbier sijn Baert van de Koeftaert aen gedaen, en seyden tegen Sancho, dat hy hen leyden sou daer sijn Meeester was; seggende hem van te vooren, dat hy niet most laten blijcken of den Pastoor, of den Barbier te kennen, want daer aen hinck het geheel Keyserrijk. Evenwel wilde Cardenio niet met hen gaen, om hem het gevecht niet weder in het hooft te brengen, noch oock den Pastoor, als die wel oordeelde dat sijn tegenwoordigheydt niet seer noodigh was, maer volghde met hun tweeën, voetje voor voetje na, hebbende goede onderrechting aen Dorothea gedaen, hoe se sich sou hebben te dragen, die beloofde dat se 't wel sou klaren. Sy mochten omtrent dry vierdendeel mijls gereyft hebben, wanneer se Don Quichot tusschen eenige rotlen sagen, nu gekleet zijnde, maer niet gewapent. Soo haest als hem Dorotheo gesien, en van Sancho verstaen had dat dat sijn Heer was, dreef se haer Harqueney aen, en gevolcht van den gebaerden Barbier, quam dicht by hem, wanneer haren Schiltknaep haer van den Muyl af hefte, leydende haer vorder onder de arm, die haer terstont op haer knien voor hem neder wierp, en al hoe wel hy veel moeyten

Don QUICHOT de la MANCHA. 353
moeyten deed om haer te doen op staen, wilde sy
evenwel het selve noyt doen, maer voerde hem
dese woorden te gemoet: Ick sal van dese plaets
niet op staen (ô dapper en moedigh Ridder) tot
'er tijdt ick van u beleeftheydt een belofte ont-
fangen heb, de weleke gedijen sal tot groote eer
en voordeel van u persoon, en tot onderstant van
de meest verongelijcke Jonckvrouw die onder
de Son is. En indien het soo is, dat de sterckte
van u onverwonnen arm, over een komt met
het geen het gerucht van u getuyght, soo zijt
ghy schuldigh om dese ongeluckige te helpen,
die uyt soo verre Landen komt, op de reuck van
u doorluchtige roem, soeckende u tot reddering
van haer vervalle saecken. Ick en sal u niet een
woort antwoorden (berechte den Ridder) noch
oock meer van u saecken hooren, voor en al eer
ghy schoone Jonckvrouw, van der aerden op rijft.
Dat sal ick geensints doen (antwoorde de be-
droefde Jonckvrouw) voor en al eer ghy my be-
leefdelyck hebt toe gestaen, het geen ick van u
verfoecken sal. Ick sta 't u dan toe, antwoorde
Don Quichot, behoudens dat het niet en streckt,
tot achterdeel van mijn Koninck, en Vaderlant,
of van haer, die de sleutel draeght van mijn hart,
en vryheydt. Het sal geensints (antwoorde de
schoone Jonckvrouw) tot nadeel van eenige van
dese strecken. Ondertuffchē quam Sancho sach-
jes by sijn Meester, en luysterde hem in 't oor, dat
hy haer vryelijck haer begeerte sou toe staen, al-
soo het niet veel te beduyen had, want het was
maer om een Reusje om den hals te brengen, en
dese die h... verfocht was de Hooge Princeffe
Micor-

Micornicono, Koningin van het groote Rijk van Comicocon in Æthiopia of Morenlant. Sy is die se is (antwoorde den Ridder) ick sal doen dat ick schuldigh ben: en keerende sich vorder tot de Princes sey: U hooge schoonheyt sal sich believen op te heffen, alsoo ick u toesta het geen ghy van my verfoecken sult. Het geen dan dat ick van u verfoeck (antwoorde de jonckvrouw) is, dat u grootmoedige personagie terstont met my gelieft te gaen daer ick hem brengen sal, en belooft dat hy sich tot geen andere avontuer begeven sal, tot dat hy my sal gewroocken hebben van een verrader, die tegen alle goddelijcke en menschelijcke wetten my mijn Rijk benomen heeft. Ick segh u (antwoorde Don Quichot) dat ick het u toe sta) weshalven ghy van nu af aen u droefheydt wel mooght laten varen, en nieuwe moet nemen, alsoo ick met de hulp van Godt, en mijn stercken arm, u haest weder in u Rijk verhoop te stellen, en weder te plaetsen in den Throon van u out en groot Koninckrijk, in spijt van al de schelmen die daer tegen zijn, en sa hant aen het werck, want *periculum est in mora*. De elendige jonckvrouw deed alle weer van de werelt, om hem de handen te kussen, maer Don Quichot, die in alles de beleeftheydt self was, wilder noyt toe verstaen, maer heste haer op, en omhelsde haer seer vriendelijck, belastende met een aen Sancho Ronzinant klaer te maecken, en hem terstont te helpen wapenen. Sancho nam de Wapenen af, die gelijk als een segen tœcken, aen een boom hingen, en soeckende het tuygh van Don Quichot, wapende sijn Heer met een
 snap,

Don QUICHOT de la MANCHA. 355
fnap, de welcke sich gewapent fiende, sey, laet
ons dan ter goeder ueren vertrecken, om dese
jonckvrouw bystant te doen. Den Barbier lagh
al desen tijt noch op sijn knien, hebbende werck
genoegh om sijnen lach op te houden, en te
maecken dat sijnen baert niet af en viel, 't welck
al den handel sou verbrodt hebben, en fiende
het versoeck toegestaen, en de neerstigheydt die
Don Quichot gebruyckte om te gaen, rees hy
eyndelijck op, en nemende de hant van de jonck-
vrouw, leyde haer tusschen beyden na de Muyl
toe, en haer opgeholpen hebbende, schreed Don
Quichot oock op sijn Ronzinant, en den Barbier
op sijn rybeest, en Sancho most sich behelpen
met de Apostels Paerden, 't welck in hem de ge-
dachten van sijn verlies wederom vernieuwde,
maer hy sette het alles aen een zy, door de hoop
de welcke hy had, dat nu sijn Meester op het pat
was, om binnen korten tijt Keyser te wesen, want
hy had anders geen gedachten of dit most een
houwelijck worden, en alsoo sou hy ten minsten
Koninck van dit Rijck zijn. Alleen verdroot
hem dat dat Rijck in het Lant van de Swarten
gelegen was, en dat al sijn onderdanen Swarten
waren, daer hy terstont een goede middel tegen
bedocht. Want seyde hy by sich selven, wat
vraegh ick 'er oock na of mijn Onderdanen swart
of wit zijn, te beter gelegentheydt sal ick hebben
om gelt te winnen, want ick salder somwijlen een
deel na Spangien senden, en daer verkoopen, en
het gelt dat ick daer van maecken sal, sal ick by
een hoopen, en koopender een treffelijcken tijtel
of ampt voor, om daer heerlijck en gemaekelijck
op

op te leven. Neen Sancho is soo plat niet, ick salje dat varcken wel wassen, en wie sou ick het vragen of ick daer een dartigh of thien duyfent Moren verkocht voor contant gelt? Ick sal se begut groot en kleyn by de kop vatten, en hoe swart dat se oock zijn, ick sal se wel wit maecten, of altoos blanckachtigh, & Heer soo licht als ick mijn handen in malkander legh. In dese gedachten geraeckte onse Sancho soo verwart, dat hy geheel de moeyelijckheydt van de wegh vergat. Al dit werck sagen den Pastoor en Cardenio, van een hoogen rots aen, en kosten niet bedencken wat se doen souden om by haer te geraecken, maer den Pastoor dat een gauwert was, kreegh terstont een aerdige vont in de gedachten, namentlijck, dat hy met een schaertje dat hy in een koockertje by sich droegh, Cardenio den baert sou of snijen, en hem den rock die hy droeg aen trecken, blijvende hy self in sijn broeck en wambays, in voegen Cardenio daer mede soo veranderde, dat hy sich selven niet sou gekent hebben, al had hy hem in de spiegel gesien. Dit soo bestelt zijnde, al hoe wel dat de andere voor by waren, deden se evenwel soo veel dat se eer op den vaerwegh waren als sy, ter oorsaek van de kromten die sy over molten, daer sy het maer recht toe recht aennamen. Kortelijck sy vertoonden sich in de vlackte, aen het uyt komen van dit geberght, en soo als Don Quichot met sijn geselschap te voorschijn quam, bleef hem den Pastoor staen aen sien, toonende eenige teekenenen, als of hy begoft kennis te krijgen, en na dat hy een wijl had staen sien, liep hy met open
armen

armen na Don Quichot toe, roepende overluyt, ter goeder uer ontmoet ons hier de spiegel van de Ridderſchap en mijn waerde Lantiman Don Quichot de la Mancha, de blom van Edelheydt, de ware vertroosting van de benauwde, en de quint eſſentie van de doolende Ridders, en met een omhelfde hy hem de ſlinker been met het Schilt van Don Quichot, die heel verwondert en opgetoogen bleef van het geen deſen menſch ſey, en begoft hem van boven tot beneen te beſien, en eyndelijck hem kennende, wilde met geweld af ſtaen, maer den Paſtoor wilde het geenſints toe laten, maer Don Quichot evenwel ſeyd' hem, laet my af Heer Licentiaet, want het is geen reden dat ick te Paert ſitten ſou, en u waerde te voet. Dat ſal ick niet toe ſtaen antwoorde den Licentiaet, u Hoogheydt gelieft ſijn gemack te houden, en te Paert te blijven, want alſoo is het dat hy ſijn treffelijke en heerlijke daden, en avontueren magh ten eynde brengen, en aen my onwaerdigh menſch is het genoegh, achter op de Muyl van een van deſe Heeren te ſitten, 't en waer dat haer ſulcks verveelde, en ick ſal my inbeelden dat ick ſoo wel opgeſeten ben als de beſte, ja ſelf op het Paert Pegafus, of op dat betooverde van den Moor Muraraque, die tot noch toe in die groote ſpelonck betoovert leyt. In geenderhande manieren antwoorde Don Quichot, maer ick weet wel, dat het Me-Vrouw de Prinſeſſe wel gelieven ſal, haer Schiltknaep te doen af ſtaen, en u in de Zadel te ſetten, nemende den goeden Man achter u op, indien het Beest ſulcks anders verdragen kan. Genoegh geloof

ick wel (antwoorde de Princes) behalven dat het
 niet noodigh is, mijn Schiltknaep sulcks te be-
 lasten, want hy is soo beleeft en verstandigh, dat
 hy geensints sal toe laten, dat een geestelijck per-
 soon te voet gaet, daer hy te paert rijden magh.
 In alle gevalle antwoorde den Barbier, en met een
 af staende, noodighde den Pastoor in de Zael,
 'twelk hy aen nam sonder hem veel te laten biddē
 Maer het slimste was, dat, als Meester K laes meen-
 de achter op te sittē, de Muyl (dat eē boose caronje
 van Alquiler was, want dat is genoegh om te too-
 nen wat stael dat het was) sich van achter op
 lichte en tweemaal soo heerlijk achter uyt
 sloegh, dat indien hy Meester Klaes geraeckt
 had, hy de uer wel vervloecht mocht hebben,
 dat hy dese tocht aenvaert had. Evenwel dit
 maecte hem soo verbaest dat hy in het achter-
 waert treden ter aerden viel, met soo weynigh
 forgh om sijn baert te bewaren, dat de selve daer
 heen stoof, en op de aert bleef leggen. Maer als
 hy merckte dat hy se quijt was, kost hy anders
 niet doen, als met bey sijn handen voor sijn mont
 te slaen, en te klagen van groote weedom en pijn
 die hem de slaggh gedaen had. Don Quichot
 siende dien klomp baerts, sonder vel of sonder
 bloet daer op de aerde leggen, begost te roepen,
 wat grooter miraeckel is dit! de baert op sulck
 een wijs af te slaen en het kinnebacken niet te
 schenden. Den Pastoor die vreesde door dit on-
 geluck ontdeekt te worden, liep terstont na Mee-
 ster Klaes toe, die noch lagh en riep en tierde, als
 of hy tot 'er doot toe beseert was geweest, seggen-
 de dat hy cenige krachtige woorden wist, om
 baer-

baerden aen te setten, en met eenen hem den
 baert weder gevende en aen settende, sprack de-
 se krachtige woorden, en daer mē wast fiat, en
 Meester Klaes bleef soo wel gebaert als van te vo-
 ren, daer Don Quichot wel verwondert van was,
 en badt den Pastoor, dat hy hem toch, by de eerste
 gelegentheynt het selve geliefde te leeren, alsoo
 hy wel kost oordeelen dat dese kracht al voorder
 ginck, en gelijk se baerden kost genesen, alsoo
 oock wel vlees genesen sou. Dit beloofde hem
 den Pastoor met den eersten te doen. Voorts be-
 slooten se dat se beurt en beurt te paert souden
 sitten, tot 'er tijt dat se aen de Herbergh quamen,
 die omtrent twee mijlen daer af was, en alsoo
 ginck de reys voort en Princes, Don Quichot, en
 den Pastoor te pacrt, en Cardenio den Barbier en
 Sancho te voet. Ondertusschen sey Don Qui-
 chot tegens Dorqthea u hoogheydt Me-Vrouw,
 gelieft ons nu te leyden waer het haer gelieft, en
 cer de selve antwoorde, vieler den Pastoor tuf-
 schen in, vragende na wat Rijck dat hy geleyt
 wiert, of seyde hy sal het zijn na het Rijck van
 Miconmicon, sy die terstont de loos vatte, ant-
 woorde ja. Indien dat soo is, vervolghe den Pa-
 stoor, soo is 'er geen beter noch nader wegh als
 dwers door ons Dorp heen, en van daer op Car-
 tagena, daer men ter goeder ueren te scheep kan
 gaen, en indien de wint goet en de Zee sonder
 storm en onweer is, sult ghy in weynigh minder
 als negen jaren tijdts kunnen komen in het ge-
 sicht van het groote Meer Meona, ick segge Meo-
 tides, 't welck een weynigh meer als hondert da-
 gen reyfens aen dees zy van u Koninckrijck
 is.

is. Ghy bedrieght u mijn Heer (antwoorde de Jonckvrouw) alsoo het noch geen twee jaer en is dat ick van daer gescheyden ben, en ick segh u de waerheydt dat het in al dien tijdt niet eens sonder onweer is geweest, en evenwel heb ick het geluck gehad, daer ick sulck een verlangen na had, namentlijk, den Heer Don Quichot de la Manche te sien, daer ick de tijding van kreeg soo haest als ick de voeten in Spangien sette, 't welck my bewoogh na hem te soecken, om my aen sijn beleeftheydt te bevelen, en de rechtvaerdigheydt van mijn saeck toe te vertrouwen aen sijn stercke en onverwonnen arm. Al genoegh antwoorde Don Quichot, ick schep geen vermaeck soo veel van mijn eygen lof te hooren, alsoo mijn ooren een vyandt van dat geluyt zijn, dat alleen kan ick seggen Me-Vrouw, dat ick heb kracht of geen, ten minsten die ick heb, sal ick soecken te besteden tot uwen dienst soo lang als ick adem in mijn borst heb. Daer mede sich keerende na den Licentiaet, vraeghde hem wat hem doch in die gewesten gebracht had, soo alleen sonder dienaers, en soo licht gekleet, 't welck hem ten hooghsten verwonderde. Daer op sal ick u kortelijck antwoorden (sey den Pastoor) soo weet dan mijn Heer Don Quichot dat ick en Meester Klaes, onsen bekenden vrint en Barbier na Sivilien reysden, om eenigh gelt te halen, 't welck een van mijn vrienden, die over eenige jaren na Indien gevaren is, my heeft over gemaect, dat al een goede som beliep. En komende in dese gewesten, wierden wy besprongen van 4. schelmen, die ons uyt schudden, latende Meester Klaes
heel

Don QUICHOT de la MANCHA. 361
heel bloot, en dien gefel oock, wijfende op Cardenio, en het flimfte is, dat men feght dat het een deel Galeyboeven zijn, die verloft waren van een perfoon foo sterck, dat in fpijt van den Commiffaris, en de andere bewaerders, hy fe altemael vry maeckte: en sonder twijffel, defen menfch moet niet wel by fijn finnen, of een grooten deughniet, of anders een menfch sonder gemoedt geweest zijn, die alfoo den Wolf onder de Schapen gefonden heeft, en de Vos onder de Hoenders. Boven dat fchendende het gerecht; en fich stellende tegens den Koninck, fijn natuerlijcken Heer, alfoo fulcks directelijck strijt tegen fijn bevel, behalven dat, alfoo de macht des Konincks machteloos wort gemaect, en het gerecht op de been geholpen, 't welck nu foo lange jaren in ruft heeft geweest, eyndelijck fegh ick die fijn ziel heeft willen verliefen, sonder fijn lichaem te winnen. Sancho had haer van te vooren al den handel vertelt, 't welck hem veroorfaeckte alfoo uyt te varen, om eens te hooren wat Don Quichot seggen fou, die op yeder woort van verw veranderde, en nu niet seggen dorft dat hy dien Man was, waerom den Paftoor vervolghde: Dese dan zijn het geweest die ons berooft hebben, 't welck haer den hemel vergeven wil, die haer te fijner tijdt wel vinden fal.

Het X X X. Hoofstuck.

Vervolgende de aerdige wijze van onsen Ridder te verlossen uyt het geberghte van Sierra Morena.

DEn Pastoor had nauwelijcks sijn reden ge-eyndicht wanneer Sancho by hem quam, met dese woorden: Op mijn manne waerheydt, die dat stuck wercks gedaen heeft, is mijn Heer Don Quichot geweest, niet dat ick het hem niet van te vooren heb geseyt, dat hy sou toefien wat hy deed, dat hy qualijck deed sulck een volck te verlossen, dat tot dienst van sijn Majesteyt gebruyckt most worden. Luyf-bos als ghy zijt, antwoorde Don Quichot, het staet de doolende Ridders niet toe te vragen waerom dees of de geen gevangen, bekommiert en gequelt is, of het is met schult of sonder schult, alleenigh behoeven sy maer hulp en onderstant te bewijfen, daer het noot is, sonder te vragen na de rest. Ick heb met dat volck gedaen, sulcks als mijn belijdenis en professie vereyscht heeft, daer kom dan af wat het wil, en vracgh'er niet veel na wat'er van geseght of geoordeelt wort, en behoudens de waerdigheyt van mijn Heer den Licentiaet, soo segh ick dat hy sich weynigh verstaet op de dingen van de Ridderfchap, en dat hyder aen lieght als een hoer-ekint: en dat sal ick staende houden met mijn Swaert, daer door het alles in't breet sal uytgeleyt worden, en met eenen rechte hy sich in sijn stegelreep

gelreep over eyndt, en sloot zijn Helmet, want de Barbiers becken, hing hem voor aen de Zacl tot 'er tijdt dat se een weynigh vermaeckt en recht geklopt was van de buylen die 'er de Galeyboeven in gesmeten hadden. Dorothea die verstandigh en geestigh, en kundigh van de sotternijen van Don Quichot was, en wel sagh dat se hem altemael voor den sot hadden, behalven Sancho, voeghde sich tusschen beyden, met dese woorden: U Genaden (Heer Ridder) gelieft te bedencken wat hy my belooft heeft, en dat hy volgens sijn beloften geen avontuer, hoe gewichtig de selve oock sou mogen zijn, magh aenvangen, voor dat de mijne is ten eynde gebracht. Daerom stelt u ter neder: Want ick geloof, indien den Heer Licentiaet geweten had, dat het u onverwinnelijcken arm was, die dat werck uyt gevoert heeft, hy sou sich selven eerder drymael met de vuyft voor den mont geklopt, en soo menighmael op sijn tong gebeten hebben, eer hy een woort tot u verkleening sou gesproocken hebben. Dat wil ick u wel swereen, antwoorde den Pastoor, al had hy my mijn halven baert uyt getrocken. Ick sal swijgen, Me-Vrouw, vervolghde Don Quichot, en bedwingen mijn rechtveerdige gramtschap, en gaen stil en sedigh daer heen, tot dat ick u sal volbrocht hebben, het geen ick u belooft heb. Maer tot belooning van dese goede genegentheydt, soo bid ick u (indien het u niet verveelt) ons te seggen wat de swarigheyt is, de welcke u dringt, en wie 'er de werckmeesters van zijn, en van wien ick u te wrecken heb. Dat sal ick garen doen antwoorde Dorothæa, in-

dien het u anders niet verveelt, sulcke ongenuechlijke vertellingen te hooren. Geensints (antwoorde Don Quichot) waer op Dorothea: Indien het dan soo is soo gelieft al te samen toe te luyfteren. Met dese woorden voeghden sich Cardenio en den Barbier aen haer zy, begeerigh om te luyfteren wat sy versieren sou, gelijk oock Sancho, om dese wonderlijke geschiedenis te hooren, die alsoo seer bedrogen was als sijn Heer self. En sy hebbende sich van te voren wel in de Zael geset, en een hoeftjen laten voor gaen, niet sonder een groote bevallijckheydt, begoft alsoo te spreecken: Voor eerst wil ick dat u eerwaerden gelieven te weten dat mijn naem is: en alhier bleef se een weynigh steecken, alsoo sy den naem vergeten had, die haer den Pastoor gegeven had, maer dese quam haer haest te hulp, (alsoo hy wel sagh wat haer schorte) met dese woorden, het is geen wonder Me-Vrouw, dat u hoogheydt ontroert is, ter oorsaeck van het vertellen van haer ongeluck, want daer door wort de geheugenis menighmael soo verbijstert, dat men sijn eygen naem vergeet; gelijk u hoogheydt, die het ontgaen is dat sy de Princes Micomicon genoemd wort, wettigh erfgenaem van het groote Koninckrijk van Micomicon, en hier mede magh u hoogheydt gelieft het haer voort gaë, tot vervolgh vande saek. Dat is soo in der waerheit, antwoorde sy, en van nu voortae meë ick niet dat het my daer aen schorten sal, alsoo ick met mijn waerachtige vertelling, wel hoop voort te geraecken, de welcke sodanigh is. Den Koninck mijn Vader Tinacrio den Wijfen, was seer geleert

in die konst de welcke men toovery noemt, en had door sijn wetenschap te vooren gesien, dat mijn Moeder, de welcke de Koningin Xaramilla genoemt wiert, voor hem sou komen te serven, maer dat hy kortst daer aen sou hebben te volgen, en ick alsoo een Wees blijven, van Vader en Moeder. Maer hy seyde dat hem het selve niet so seer verdroot, als dat een seeckeren Reus, Heer van een seecker Eylandt dat gelijk als aen mijns Vaders Rijck vast is, genoemt Pandafilando met het leelijck gesicht, want het is seecker dat hoewel desen mensch sijn ooggen wel in de rechte plaets staen, dat hy evenwel altoos over dwers fiet, en dat doet hy alleen uyt trotsheydt, of om schrick te maecten. Ick segh dan dat hy wist, dat desen Reus, wetende mijn verlatenheydt, met een groot heyr in mijn Rijck sou komen, en my het selve benemen, sonder my een Dorp over te laten, om my daer in te onthouden. Want daer was anders niet toe te doen, 't en waer ick met hem begerde te trouwen, maer hy wist wel dat ick noyt sulcke gedachten sou krijgen, en sulcks is oock de vierkante waerheydt, want ick verklaer dat ick noyt gedacht heb dien Reus te trouwen, noch oock eenigh ander, hoe groot en schrickelijck hy oock wesen mocht.

Mijn Vader sey vorder, dat wanneer dese Pandafilando sulcks sou aen vangen, ick my geensints ter weer sou stellen, (want dat sou mijn onderganck zijn) maer hem al laten begaen, alsoo het te vergeefs sou wesen desen mensch met al sijn duyvelsche macht tegen te staen, maer dat ick my terstont met eenigh volck na Spangien

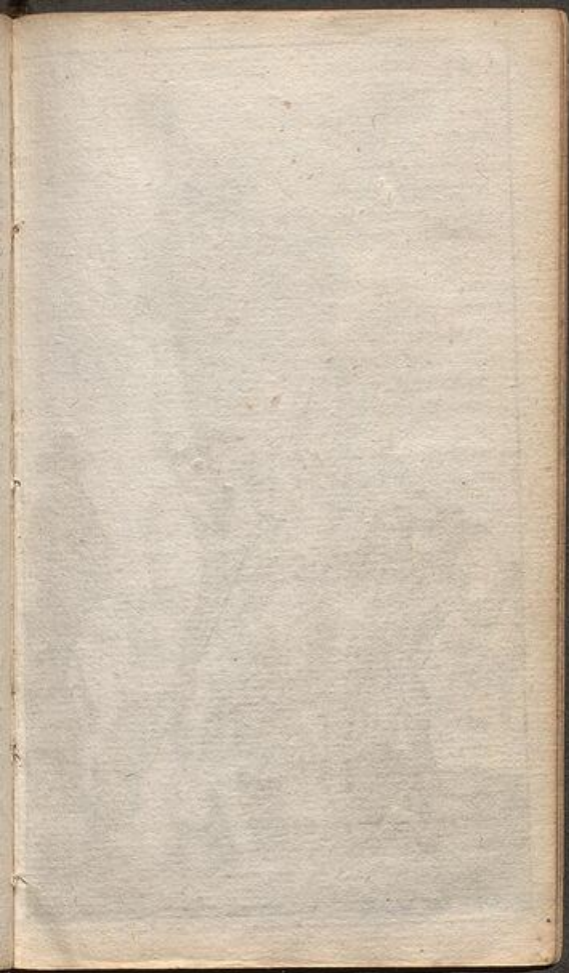
fou begeven, daer ick de ware hulp van mijn quael fou vinden, ontmoetende aldaer een Ridder, wiens Faem op die tijdt door geheel Span-gien fou verspreyt zijn, de welcke genoemt is, (indien ick het wel onthouden heb) Don Avol, of Don Gigol. Don Quichot meent uwer liefde (wierp daer Sancho op in) of anders genoemt de Ridder van de droeve figuer. Soo is het in der waerheydt mijn vrint antwoorde Dorothea. Hy sey vorders dat hy lang van postuer, mager van t'roonje, en dat hy aē de rechter zy, onder de slincker schouwer een roode halve Maen droegh, met eenigh hayr, in manier van locken. Don Quichot dat hoorende sey tegen sijn Schiltknaep, kom hier Sancho mijn Soon, help my uyt trecken, op dat ick sie of ick dien Ridder ben, daer dien Wijfen Koninck van geprofeteert heeft. Waerom wil sich u Genadē uyt trecken? Vraeghde Dorothea, om te sien of ick dien halven Maen heb, daer u Vader van gefeght heeft, antwoorde den Ridder. Dat sal niet noodigh zijn antwoorde Sancho, want ick weet dat u Genade soo een Maen op de ruggh heeft, 't welck een teecken is van sterckte. Dat is genoegh antwoorde Dorothea, alsoo ment op goede vrienden soo nauw niet en moet sien, oock is 'er weynigh aen gelegen, of het op de ruggh of op de schouder is, het is genoegh dat 'er het teecken is, en daer het behoort te wesen, want het is altemael een vlees, en sonder twijffel weet ick wel dat mijn Vader vast gaet, gelijk ick oock vast ga, hebbende mijn saeck sulck een Ridder toevertrouwt, want dit is hy (gelijk mijn Vader gefeght heeft) wiens gerucht

rucht niet alleen door geheel Spangien, maer door geheel Moorenlant verspreyt is, want nauwelijcks was ick tot Ofuna gelant, als ick sulcke dingen van u hoorde, dat het my terstont in viel, dat ghy den man waert, die ick socht. Hoe kan dat zijn, dat u hoogheydt tot Ofuna gelant is, daer Ofuna geen Zee-haven is? Vraeghde Don Quichot. Maer eer Dorothea antwoorde nam den Pastoor het woort, en sey, Me-Vrouw de Princesse wil voorseecker seggen dat se eerst tot Ofuna van u Genade gehoort heeft, maer dat se evenwel tot Malaga gelant is. Dat is oock mijn meening sey Dorothea. Laet ons dan al voort gaen sey den Pastoor, indien het u Majesteit gelieft. Daer valt niet meer te seggen, antwoorde Dorothea, als dat eyndelyck mijn geluck so goet geweest is, dat ick den Heer Ridder Don Quichot gevonden heb, alsoo ick nu alreets reeckening maeck, mijn Rijck weder gekregen te hebben, volgens de belofte die sijn Genade my gedaen heeft, van te gaen daer ick hem leyden sal, 't welck alleen sal wesen by desen Pandafilando, om hem slechts om te brengen, en my alsoo weder in handen te stellen, het geen hy van my, met soo grooten onreden besit, want dat sal altemael na wensich gaen, want mijn goeden Vader Tinacrio de Wijle, heeft het voorseyt; en voorts in Caldeefche of Grieksehe letteren na gelaten (alsoo ick het selve niet lesen kan) dat indien den selven Ridder, na dat hy dien Reus sal omgebracht hebben, my begeert te trouwen, dat ick het selve sal toe staen, en geven hem het volle besit van mijn Koninckrijk, en mijn persoon.

Wat dunckt u hier af Sancho? sey Don Quichot hier op, hoort ghy niet wat hier gefeght wort? heb ick het u niet gefeyt, en fiet daer nu of 'er geen Koninckrijck voor ons te beheerschen, en Koningin voor ons te trouwen is? Dat sweer ickje wel (sey Sancho) en een hontsvot most het wesen die het niet doen sou, behalven dat is de Koningin so beus niet of ick wou dat al de vloyen van mijn bedt soo waren, en daer mē smeet Sancho sijn mutsje om hoogh, en maeckte twee sprongen, bykans, gelijk Capriolen, in de lucht, met sulcken vreught, dat hem de blijfchap ten oogen uyt sagh, en daer mē nam hy den toom van de Muyl van Dorothea, en biddende haer stil te houden, viel hy voor haer op sijn knien en verfoeckende haer handen te mogen kussen, tot teecken dat hy haer voor sijn Koningin en Mevrouw aen nam. Daer was niemant van de omstaenders die sich van lacchen onthouwen kost, siende de simpelheydt van de Schiltknaep, en de sotterny van den Heer. Eyndelijck Dorothea gaf hem haer handen, en beloofde hem een groot Heer in haer Rijk te maecken, indien haer anders den hemel soo gunstigh was, dat se het selve wederom mocht sien, en in handen krijgen. Sancho bedanckte haer met sulcke redenen, dat het de andere op een nieuw verweckte tot lacchen. Dit is dan, vervolghde Dorothea, mijn geschiedenis, alleen valt my dat noch te seggen, dat van al het volck dat my op mijn reys vergefelschapt heeft, niemant over gebleven is, als alleen dien gebaerden Schiltknaep, alsoo se altemael in een grooten storm gebleven zijn, de welcke wy kregen

Don QUICHOT de la MANCHA. 369
gen in het gezicht van de Haven, en hy en ick, zijn
alleen op twee plancken, gelijk als by miraeckel
te lant geraeckt, gelijk het geheel verhael van
mijn leven niet als miraeckel is, gelijk ghy
mooght gehoort hebben; en indien ick in mijn
verhael hier of daer magh gemist hebben, gelieft
de schult op mijn droefheydt te leggen, gelijk
den Heer Pastoor in het begin wel geseght heeft,
dat de geduerige arbeydt het verstant verbijstert.
Dat sal se my niet doen (ô doorluchtige en groote
Vrouw) antwoorde Don Quichot, hoe groot
dat se oock mach zijn, die ick in uwen dienst
sal besteden, en hier mē begoft hy haer op nieuw
alles te belooven, self met haer tot het endt van
de werelt te reysen, tot dat hy voor sijn wreeden
vyandt was, die hy wel haest het hoeft van het
lijf sou houwen, door de scherpte van sijn Swaert,
alhoewel hy van de deught van het selve niet
veel stuyten kost, alsoo (seyd' hy by sijn self) Gil-
les van Passamont de sijne genomen had, en al-
so sou hy haer stellen in het besit van haer Rijck.
Maer wat belangt het houwelijk seyde hy, daer
kan ick niet in treden, alsoo ick mijn gedachten
en mijn trouw verpant heb aen haer, die alleen
Meesterse van mijn gedachten is, de welcke ick
niet ruylen sou, al was het voor den Plenix self.
Dit lietste stont Sancho soo qualijck aen, dat hy
met groote toornigheydt uyt borst, daer most dit
en dat mē speelen, en ick sweer by dit en dat, dat
u Genade sot, ja dubbelt sot is, dewijl hy sulck
een saeck, als dat houwelijk is, noch durft in
twijffel trecken, of denckt u Genade dat u sulcke
gelegentheydt alle oogenblikken voor de neus sal

kommen, of is de Juffrouw Dulcinea van Tobo-
 fa schoonder als dese Princes? Sy magh een . . .
 wesen, ja ick durf u wel seggen datser geen hant-
 water by en geeft. Op die manier sal ick wel het
 Graeffschap krijgen, als u Genade altijd het een
 of het ander in de weegh brengt. Trouwt trouwt
 en daer mē gedaen, en maect u Meester van het
 Koninckrijk, dat u so schoon in de hant komt, en
 daer na maect mē een Marquis of so wat, en laet
 al den anderen brodt heen varē. Don Quichot die
 fulke latteringē van sijn Dulcinea hoorde sprekē,
 kost sulks niet langer verdragen, maer sonder een
 woort te spreken, en boe of ba te seggē, hefte sijn
 Lancie op, en sloegh hem daer mē soo dapper, dat
 den armen Sanchie ter aerden viel, en 't en waer
 Dorothea tusschen beyden geloopen had, hy had
 hem gewis het leven benomen, doen begoft Don
 Quichot: meenstu doe vlegel en reeckel als doe
 bist, dat het altoos tijdt is dijn lastermont te ver-
 dragen, en dijn moedwil ten besten te houden?
 Dat doe schelm dy niet en ontlietst dijn tong aen
 mijn onvergelyckelijke Dulcinea te steken. En
 weetstu niet doe beest als du bist, dat, indien sy de
 kracht in mijn armen niet en bracht, dat ick niet
 machtigh wesen sou om een vloy (by manier van
 spreken) te dooden. Seght my doe bengel als doe
 bist, wie heeft dat Koninckrijk gewonnen? wie
 heeft dien Reus de kop af geslagen? wie heeft dy
 bedelaer tot een Marquis en eē groot Meester ge-
 maect want (ick houd' het werck alreets voor-
 gedaen) als alleen de kracht van mijn Dulcinea,
 schenckende mijn arm dese kracht die se heeft?
 Sy is 't die in my strijt, en ick die in haer leef en
 sweef,

fveef, en van haer mijn wese heb. Snoode hoere-
 kint als doe bist, bistu daerom uyt den dreck op-
 gekomen en tot soo een Heer geraeckt, om sulck
 een danck te bewijse, aen die gene, die 'er de oor-
 saeck van is. Sancho was so niet ontheystert of hy
 hoorde al de woorde van sijn Heer wel, en rijfen-
 de soo veer op als hy kost, verberghde sich achter
 de Muyl van Dorothea, en begoft van daer ba weer
 te seggen: Ick vraegh u Genade noch eens, of hy
 niet van meening is dese Princes te trouwe, (want
 anders kont ghy aen het Rijck niet) en so niet, wat
 belooning dat ick van u te wachten heb? en so ick
 bidden magh, ey lieve trouwt se slechts, dewijl se
 ons gelijk als van den hemel toe gefonde wort,
 en daerna dagh en raet. Ick wil niet meer van
 haer schoonheyt spreken, want se zijn bey te gaer
 wel, hoe-wel ick Mevrouw Dulcinea noyt ge-
 sien heb. Hebt ghy se noyt gesien verrader en la-
 sterac als ghy zijt, van waer komt dan die ant-
 woort die du my noch van daeg gebrocht hebt?
 Ik seg dat ik se noyt met oordeel gesien heb (ant-
 woorde Sancho wederom) om so perfect op haer
 schoonheyt te meugē lettē, maer evenwel so met
 eē swinck, docht my dat se wel was. Soo geef ick
 dy al dijn eer weer (antwoorde Don Quichot) en
 vergeeft my de quelling die ik u gedaē heb, San-
 cho, also de eerste bewegingē van de gramschap,
 geensints in onse macht zijn. Dat is waer (ant-
 woorde Sancho) want ik sie het aen mijn self wel,
 dat ick somtijts mijn backes niet houwen ken, al
 wou ick al, en dan dringē de woordē malkander
 te mont uyt. Evenwel Sancho (antwoorde Don
 Quichot) moet ghy sien wat ghy seght, want soo

lang gaet de kruyck te water dat se eens etcetere, ick en segh u niet meer. Alle dingen is wel (sey Sancho) daer is 'er noch wel een die oordeelen sel wie meer quaet doet, of ick wel te raden, of u Genade geen raet te volgen. Al genoegh (sey Dorothea) gaet henen Sancho en kust u Heer de handen, en bidt hem om vergiffenis, en van nu voortaan gaet wat voorsichtiger te werck, en spreeckt geen quaet van Me-Vrouw Tobosa, die ick niet en ken, hoe wel ick ben om haer dienst te doen, en vertrouwt ghy slechts, dat u geen staet te gebieden ontbrecken sal, daer ghy als een Prins op sult kunnen leven. Sancho liep met gebooghden hooft na sijn Meester, en eyschte hem de hant te kussen, die hem de selve met een statigh wesen toe reyckte, en als hy gekust had, gaf hy hem de benedictie, en sey woorders dat hy wat met hem aen een zy sou gaen, alsoo hy hem wat te seggen had. Sancho deed soo, en gaende met haer beyen wat voor uyt, seyde hem Don Quichot zedert dat ghy aengekomen zijt Sancho, heb ick geen gelegentheydt gehad met u nader te spreken, van de boodtschap die ghy gedaen hebt, en terwijl ons nu ons geluck daer tijdt en stont toe verleent, soo hebt ghy my op alles te voldoen, en my met sulcke goede tijding geluckigh te maecten. Vraeght maer wat ghy wilt (antwoorde Sancho) want dese slagen die ick gehad hebt, hoorden meer tot dat gevecht van die andere nacht, als tot de faecken van mijn verrechtig, aengaende Me-Vrouw Dulcinea, die ick bemin met alle reverrency gelijk een heylighdom, alhoewel ick wel weet dat se niet voor mijn, maer

voor u Genaden is. Laet dat varen (antwoorde Don Quichot) want het maect my moeyelijck, en dat meer is ick vergeef het u al, en gelijk men seght nieuwe sonde, nieuwe boete. Terwijl sy dese dingen onder haer verhandellden, sagen se op den wegh die se reden, een mensch die op eenigh beest reed, en naderende begoft Sancho te sien dat het een Ezel was, en alsoo hem het gemoedt tuyghde, bekende hy voort dat het Gilles van Passamont was, en vorder dat het sijn Grauwkje was daer hy op reedt, gelijk het in der waerheydt was, want Gilles om niet bekend te zijn, en den Ezel te verkoopen, had hem in een heel ander gewaet gelijk een baske verkleet, te meer alsoo hy die tael heel perfect kost. Sancho dan siende en kennende sijn beest, begoft luytskeels uyt te roepen, ô Gillesie, ô dief als ghy zijt, laet my mijn waerde pant, laet mijn dat mijn behoort, geeft my segh ick mijn Ezel weer, schelm als ghy bent, dief als je bent, packt dy van hier, en laet my dat mijn is. Niet half soo veel woorden had Sancho behoeven te gebruycken, want soo haest had Gilles de eerste niet gehoort, of hy sprong van den Ezel af, en peurde op een draf veldewaert in. Sancho liep terstont na sijn Ezel toe, omhelsde en heete hem wellekom, met de lieffelijckste en vriendelijckste woorden die hy geleert had, hoe vaerje mijn beest? hoe staet het leven mijn Grauwkje? mijn hartje? waer hebje soo lang geweest? hoe hebjet al gemaect? en soende hem daer op met sulck een beweging, dat men sou hebben moeten huylen die 't sagh. Maer 't Grauwkje liet hem al begaen, sonder een woort

te spreekken, en liet sijn Meester vast soenen en licken. Elck een quam by Sancho en wenschten hem geluck met sijn vont, voornamentlijk Don Quichot, die hem evenwel de dry Veulens noch beloofde te geven, daer hem Sancho voor bedanckte. Terwijl sy daer mede besich waren, sey den Pastoor tegen Dorothea, dat se seer wijselijck in alles gehandelt had, soo wel in de vertelling als in de rest, en sich wel na den trant van de boecken van Amadis gevoeght. Sy antwoorde dat se menighmael haer tijdt versleten had, om de selve te lesen, maer dat sy so ten nauwste de Steden en Zee havens niet en witt, en dat se daerom die misslag van Ofluna begaen had. Iek merckte het terstont sey den Pastoor, en daerom quam ick u terstont te hulp, maer wy hebbent al goet gemaect. Maer is het geen vreemde saeck vervolghde hy dat desen ongeluckigē Edelman al dese leugens gelooft, alleenigh daerom om dat se met sijn sotte boecken over een komē. Het is de seltsaemste sotheyt antwoorde Cardenio, die ik oyt gesien heb. In voegē ik niet en weet, hoe men met verstant het selve sou konnen bedencken. Maer het meeste wonder dat 'er in is, antwoorde den Pastoor, is dat desen Heer buytē dese sotternijē van sijn Ridderschap, van alle andere dingē spreeket met het beste verstant, en gesontste oordeel van de werelt. In voegē dat, behoudens datmen dese Ridderschap niet en raeckt, men hem oordeelen sou voor een persoon van groot verstant en reden. Terwijl sy met malkander dese redenē haddē, vervolghde Don Quichot met Sancho de sijne, seggende, wel aen dan Sancho laet ons dese dingē die ons geschil aē gāē

te zijden itellē, en spreken van onse saken, sonder dat ghy noch eenige verbittering in u hart voed, waer, hoe, en wanneer hebt gy Dulcinea gevondē? wat deedse? wat seyde gy tegen haer? wat gelaet stelde se, wanneer sy mijn brief las? wie heeft se u over gedragen? en voort al de rest, bid ik datje my sonder omwegē en loogens rondelijck verklaert, sonder oock evenwel te kort af te breken om my quijt te zijn. Mijn Heer (antwoorde Sancho) indiē ick u dan de waerheyt seggen sal, den brief heeft niemant over gedragen, alsoo ick 'er geen by my gehad heb. 't Is so gelijk ghy seght antwoorde Don Quichot, want ick heb het boecxken noch twee dagen daer na by my gevonden, 't welck my geweldigh moeyde, also ick niet en wist hoe ghy 't maeckē sout, vindende den brief niet, en geloofde dat gy sout wederom gekeert hebben om te halē. dat sou ick gedaen hebben, antwoorde Sancho, had ick se so wel van buytē gekost, en dat van eens dat se my u Genaden had voor gelefē, in voegen ick se een Cappellaen heb laten over dragen, en dat van woort tot woort, van stipje tot stippeltje, die my ook sey, dat hy van al de dagen van sijn levē geen fraeyer brief gelesen had, al-hoe-wel hyder wel duysent gesien had: kont ghy se noch wel van buytenen Sancho? vraeghde Don Quichot. Neen ik Heer, antwoorde Sancho, want so haest als ik se over gegeven had, heb ick 'et al willens vergeten. En so ick noch yets onthouwen heb soo is 'et van hooge en groote Juffrouw, en daer na de uwe tot 'er doot de Riddē van de drbevige figuer, en in het midden was noch soo wat van meer als dry hondert levens, zielen en oogen, en soo voort.

Het XXXI. Hoofstuck.

*Vervolgende de wijse redenen van den Heer met sijn
Schilcknaep.*

AL dat mishaeght my niet, sey Don Quichot, gaet al voort, en wat deed mijn schoone als ghy by haer quaemt? Voorseecker heeft se besich geweest met Peerlen te rijgen, of met eenigh kostelijck kleet te bordueren van gout en zy voor haer ellendigen minnaer. Neen antwoorde Sancho, sy was juyft besich om eenige tarw te wannen, op de plaets van haer huys. Och Soon antwoorde Don Quichot, gelooft vryelijck dat het geen tarw, maer dat het Peerlen geweest zijn. Maer gaet al voort, hoe maeckte ghy 't doe ghy haer mijn brief gaest, kuste ghy se niet? leyde ghy se niet op u hoofd? of deed ghy niet sulcks als men gewoonlijck doet, wanneer men brieven van importantie over levert, of wat deed ghy? wanneer ick haer de brief gaf, antwoorde Sancho, was sy in de Schuer, met een deel tarw die se in de Wan had, en als ick se haer geven wou, sey se dat ick se op dat bort leggen lou, dat daer neven haer stont, alsoo se sey dat se die niet lesen kost, voor dat se gedaen had. Verstandige Jonckvrouw sey Don Quichot, dat heeft se gedaen om se op haer gemack te lesen, en sich alsoo te beter daer mê te vermaecken. Maer gaet al voort Sancho, terwijl sy besich was, wat redenen had ghy te samen? Vraeghde sy
niet

niet na my? Wat gaest ghy tot antwoord, vertelt het my doch altemael tot het minste beetje toe]. Sy vraeghde my niet antwoorde Sancho, maer ick vertelde haer evenwel hoe u Genade om harent wil vast penitency deed, met het bovenlijfsnaeckt, loopende door het geberghte als een Wilde Man, slapende op de aert, sonder broot van tafellaecken te willen eten, en sonder u baert te kemmen, huylende en vervloeckende sijn ongeluck. Aen dat laetste antwoorde Don Quichot, hebt ghy qualijk gesproocken, want in tegendeel sou ick se wel seggen, en dat voor al de dagen van mijn leven, om dat se my waerdigh gemaect heeft sulck een hooge Vrouw te beminnen als Dulcinea. Sy is hoogh genoeg, antwoorde Sancho, want ick wilder op sweeren, dat se een heele span hooger is als ick ben. Hebt ghy u dan tegen haer gemeten? Vraeghde Don Quichot. Voor soo veel heb ick my gemeten antwoorde Sancho, dat ick haer willende helpen een voeder tarw op den Ezel leggen, wy malkander soo dicht quamen, dat ick wel sagh dat se wel een hant breed hooger stont als ick. Ach met hoe groote deughden van de ziel, vervolghde Don Quichot, worden dese deughden des lichaems noch verciert! evenwel een dinck moet ghy my noch seggen Sancho. Als ghy soo dicht by haer stont, roockt ghy niet een lieffelijke en aengenamen reuck, die van haer ginck? min noch meer dan of ghy in de winckel van een Parfumeur quaemt? soo veel weet ick 'er van te seggen, antwoorde Sancho, dat haer reuck voor alidoe soo wat starck en viesjes was, 't welck sal
 door

door het veel ſweeten gekomen zijn. Dat ſult ghy qualijk hebben, antwoorde Don Quichot, ghy ſult u eygen lucht geroecken hebben, want ick weet wel hoe dien Roos onder de doornen ruyckt, dien Lely op het velt. Dat ſou wel konnen weſen, antwoorde Sancho, want daer gaet ſomtjids wel ſoo een vjeſe lucht van my, en met het ruycken van die, heb ick licht gemeent dat het van Dulcinea quam, en ſoo gebeurt het wel ſommes dat men den eenen Duyvel voor den ander neemt. Maer om voort te gaen (vervolghde Don Quichot) de tarw nu gefuyvert, en na de Meulen gefonden zijnde, hoe maeckte ſe't met mijn brief? Den brief antwoorde Sancho) heeft ſe niet geleſen, alſoo ſe ſey dat ſe noch leſen noch ſchrijven koſt, maer ſy ſcheurde ſe aen kleyne ſtuckjes, alſoo ſe de ſelve aen niemant vertrouwen wou te leſen, om u-lieder geheymen niet te openbaren, en om dat het haer genoegh dacht, het geen ick met de mont van u liefde tegen haer geſeyt had, en van de penitency, en van al den handel. Eyndelijck ſey ſe my dat ick tegen u Genade ſeggen ſou, dat ſe u de handen kuſte, en dat ſe meer verlangen had om u Genaden te ſien, als om u te ſchrijven, waer over ſy oock badt, en beveelde dat ghy op de ſtaende voet uyt deſe wildernis vertrecken ſout, en op houden meer gekernijen aen te rechten, en regel recht na Toboſo toe komen, indien ghy door geen andere ſaeck van gewicht wederhouden wiert, want ſey ſe ſe had groot verlangen om u te ſien. Sy lachte geweldigh wanneer ick haer ſey, dat u Genade hem had laten noemen, de Ridder van de droe-

Don QUICHOT de la MANCHA. 379
droevige figuer. Ick vraeghde haer oock of den
Biscayer by haer was geweest, sy sey my van ja,
en dat het een hups keerel was, ick vraeghde
haer oock na de Galeyboeven, maer sy sey mijn
datser tot noch toe geen gesien had. Alles gaet
noch wel, antwoorde Don Quichot. Maer seght
my eens, wat voor een Juweel gaf se u als ghy u
aflicheydt van haer naemt, alsoo sulcks een out
gebruyck is, tusschen de Princesen en de doo-
lende Ridders, de Jonckvrouwen, of de dwer-
gen eenige treffelijcke vereeringen te doen. Dat
kan wel zijn, antwoorde Sancho, en ick hout
oock voor een goede manier van de oude tijdt;
maer het schijnt dat het rechtevoort de manier
is maer een stuck kaes en broot te geven, alsoo
dit de vereering was die ick van Dulcinea
kreegh, en dat door de houte tralien van de mest
plaets, wanneer ick mijn oorlof van haer nam,
en tot meerder waerheydt, dat het een stuck
schape kaes was. Sy is anders geweldigh milt,
antwoorde Don Quichot, en dat se u niet het een
of het ander kostelijck Juweel gegeven heeft, is
voorseecker geweest, datser juyst geen by der
hant en had, maer dat in 't vat is versuert niet.
En weet ghy Sancho, waer over ick verwon-
dert ben, dat is, dat my dunckt dat ghy door
de lucht gevlogen hebt, want ghy zijt weynigh
meer als dry dagen onderwegen geweest, in het
gaen en komen, waer over ick geloof dat dien
wijsen Toovenaar die mijn vrint is (want ik moe-
ter nootlaeckelijck een hebben, of ick ben geen
dooland Ridder) u door de lucht moet gevoert
hebben, om te eer weerom te zijn, sonder
dat

dat ghy het zelf gevoelt hebt. Want daer zijnder geweest die de Ridders zelf, slapende in haer bedt, en sonder te weten hoe of wat, eer se 's morgens wacker worden, meer als duyfent mijlen van de plaets gebrocht hadden. Want hoe souwen anders de doolende Ridders malkander soo op sijn pas kunnen by staen, als se in noot zijn. Is het niet gebeurt, dat 'er een in de wildernissen van Armenien met een Lintworm, of een Draeck, of een ander Ridder streedt, daer hy den strijt sou verlooren hebben, indiener niet, wel te pas, een ander Ridder door de wolcken op een vyerigen wagen gekomen was, dat sijn beste vrint was, die even te voren noch in Engelandt was, die hem van de doot verlostte, en weer, eer den nacht quam, in sijn kamer en aen sijn tafel sat, hebbende soo op een dagh een twee of dry duyfent mijlen gercyft? En al dat geschiet door de wijsheyt van dese Toovenaers, die forgh dragen voor dese Ridders, in voeger mijn Soon Sancho ick my niet eens verwonder, dat ghy in soo een korten tijt desen tocht gedaen hebt, alsoo ick geloof dat gy gevlogē hebt. Dat sal voorseker waer zijn, antwoorde Sancho, want Ronzinant spoeyde anders geen weg, dan of hy vleugels had gehad. Vleugels of een legende duyvels antwoorde Don Quichot, dat een volcxken is dat weg spoeyt, en doet weg spoeyen, sonder vermoeyt te wordē, maer latende dat aen eē zy, wat dunkt u dat ik behoorde te doē omtrent het geē my Dulcinea belast, namentlijk, om haer te komen besoecken, want alhoewel ick gehouden ben haer bevel na te komen, soo vind' ik evenwel een groote onvermogenheyt daer in,

ter oorfaeck van het geen ick dese Princesse be-
 looft heb, om het welcke te volvoeren, vind' ick
 my gehouden door de wetten der Ridderſchap,
 het ſy my lief of leet. Aen de eene zijde quelt my
 het verlangen dat ick heb mijn beminde te
 ſien, aen de andere zijde dringt my mijn belof-
 ten, en de begeerte om eer en glory te winnen.
 Maer my dunckt beſt, de reys heel kort te maec-
 ken, en als ick by den Reus kom, en hem den
 kop of geſlagen, en de Princes vreedigh in haer
 ſtaet geſtelt heb, terſtont wederom te keeren, en
 dan dit licht van mijn oogen te gaen beſoecken,
 die ick wel ſoo veel verſehooningen ſal te voo-
 ren leggen, dat ſy ſich meer als voldaan ſal ach-
 ten, te meer wanneer ſy ſiet dat het alles ſtreckt
 tot haer eer en glory. Want al dat ick te weegh
 brengen en te weegh brengen ſal (door mijn
 kracht en Wapenen) komt my alleenigh van
 haer. Och hoe veer is u Genade verdoolt (ſey
 Sancho) maer ſeght my doch in der waerheydt,
 denckt u Genade dan ſulck een wegh voor niet
 te doen, en laten ſoo een treffelijck houwelijck
 verloren gaen, daer hy een Koninckrijck mē
 winnen ſal, dat gelijk ick heb hooren ſeggen,
 over de twintigh duyſent mijl in het ront heeft,
 en overvloedigh in alle dingen is, ja ick durf ſeg-
 gen dat het grooter is, als Poortegael en Caſtille
 ſamen. Swijght doch ſtil dat bidt ick u, en
 ſchaemt u dat ghy't ſeght, volght mijn raet en
 trouwt al ſtracks aen de eerſte plaets daer een
 Paſtoor is, en al is'er geen, onſen Licentiaet ſal
 het jou uyt een eeckje klaren. En denckt dat ick
 out genoegh ben om yemandt raedt te kunnen
 geven,

geven, en dat alle dagen sulckē gelegentheynt niet voor sal komen, en dat het beter is een vogel in de hant, als tien in de lucht, want die de tijt heeft en de tijt laet glijen, tijt en gebeurt hem niet tot allen tijen. Ik merck wel Sancho vervolghde Don Quichot, dat dē raet die ghy my geeft, meest daer op fiet, dat ick, als ick den Reus gedoot heb, met dese Princes trouwen sou, om so aen het Rijck te komē, en also beter gelegentheynt te hebben om u goet te doen, maer weet vryelijck, dat, sonder dat ik behoef te trouwen, ick gelegentheynt genoegh heb u begeerē te voldoen, alsoo ick bedingen sal, al eer ick den strijt aen ga, een deel van het Rijck, indien ick verwinnaer blijf, om het selve te geven aen die het my beliest, en als ick het heb, wie sou ick het anders geven als u? Dat is seker, antwoorde Sancho, voor de rest ik sal spelē tast toe als ghy kont, want so het my daer niet seer aē en staet, sal ickje mijn swarte Onderfaten in Schepen packē, en doender mē gelijk ick geseyt heb. En voor de rest sou ik niet eer by Me-Vrouw Dulcinea gaen, voor dat ik dat eerst afgedaē, en dese Reus gedoot had, en laet het ons daer op laten staen, want het valt my voor vast in, dat ons hier veel eer en waerdigheynt uyt staet te verwachtē. Ik segh u Sancho, antwoorde Don Quichot, dat ghy gelijk hebt, en dat ick u raet volgen sal, namentlijck, eerst te gaē met de Princes, en dan Me-Vrouw Dulcinea te gaen besoecken, en ick versoeck dat ghy tegens niemant yets en segh, van het geen wy onder ons gehandelt hebben, want dewijl Me-Vrouw Dulcinea soo schreumachtigh is in onse dingen, sal het ook niet goet zijn, het selve aen de kloekreep

te hangen. Dewijl dat so is (antwoorde Sancho wederom) waerom sent u Genade dan al dat volk na haer toe, dat hy verwint? want dese moeten voor haer gaen knielē en seggē dat se van u went wegen gefonden worden, en wat is dat ander als aen de klockreep hangen? hoe sot en hoe slecht zijt ghy noch! antwoorde Don Quichot, fiet ghy niet dat al het selve dient tot haer verheerlijking? want dat moet ghy wetē, dat, volgens de stijl van onse Ridderfchap, het een groote eer is voor eē Jonckvrouw, veel doolende Ridders te hebben sonder dat sulcks vorder gaet als haer dienst te doē, om dat se is die se is, sonder eenige andere be- looning te verwachten, als dat se sich maer ver- ontwaerdicht hē voor haer Ridders aen te nemē. Met dese manier van liefde, antwoorde Sancho heb ik wel hoorē preeckē, dat men onsen Heer en God moet beminne, alleē om hem selven, sonder dat wy door hoop van heerlijkheit en glorie, of vrees van straf daer toe bewogē wordē, alhoewel ik wel beken, dat het veel aen my schort. Wat rijt ons desen Boer ook, sey Don Quichot, hy brengt somwijle dingē voor dē dagh, als of hy 10. jaer in de Hooge school had gegae. In tegendeel verklaer ik, sey Sancho, dat ik noch lese noch schrijvē kan. Ondertusschen riep haer Meester Klaes toe dat se een weynigh souden wachtē, alsoo se eens wilden drinckē aen een Fonteyn die daer by was. Dit deden se tot groot genoegen van Sancho, die nu al- reets moe van liegē was, en begoft te vreesen, dat hem sijn Heer in sijn woorden vangen mocht. Want alhoewel hy wel wist, dat Dulcinea eē Boerin was, so had hy se evenwel sijn levē noyt gesiē. On-
der-

dertuffchen had Cardenio de kleederen aengefhoten die Dorothea met haer gebracht had, de welcke alhoewel niet veel byfonders, evenwel vry beter waren, als die hy aen had. Sy voeghden fich te famen by de Fonteyn, en met het geen den Paftoor uyt de Herbergh mede genomen had, verfaden ie eenighfints hunnen honger, die fe altemael groot genoegh hadden. Terwijl fy daer mede befich waren, quammer een jongen voor by gegaen, de welcke fiende hen altemael aen die by de Fonteyn faten, liep terftont na haer toe, en voorts Don Quichot om het lijf, beginnende wel ter deegh te fchreyen: en te feggen, och mijn Heer, kent ghy my niet, ick ben Andries, die ghy eens verlost hebt, van den boom daer ick aen gebonden was. Don Quichot wiert hem kennende, en nemende hem by de hant, keerde fich na het gefelschap, met defe woorden: Befiet ghy Heeren en Vrouwen wat voordeel de doolende Ridders toe brengen, hoe fe alle overlaften weeren, en de verdruckte by ftaen. En weet dat ick vooreenige dagen, nemende mijn wegh door een Bosch, eenigh jammerlijck gekrijt hoorde, gelijk als van eenigh perfoon, die benauwt en in lijden was: Ick voegh my terftont derwaerts, volgens mijn fchuldige plicht, en komende aen dat geweft daer my docht dat de ftem van daen quam, vont ick dese gaff daer aen een boom gebonden, die daer voor u ftaet (daer ick oock wel bly over ben, alfoo hy my niet fal laten liegen) met het bovenlijf naeck, en wacker met het toom van een Merry, die daer by gebonden ftont, gegeeffelt door een Boer, die ick daer

Don QUICHOT de la MANCHA. 385
daer na verfont zijn Meester te zijn. Hem alsoo
siende, vraeghde ick de oorfaeck waerom hy de-
sen gefel soo sloegh, gaf my den Boer tot ant-
woort dat hy hem soo af smeerde, om dat desen
sijn jongen was, en eenige dieffe parten over hem
had. Daer desen jongen tegen sey, en verklaerde,
dat het alleenigh was om sijn verdiende loon.
Den Meester seyder ick weet niet wat tegen, dat
noch gehoort, noch aengenomen wiert. In 't kort
ick deed hem los maecten, en nam een eedt van
den Boer, dat hy hem mê sou nemen, en betalen
hem tot een duydt toe. —Is dat niet waer Andries
(vraeghde Don Quichot) saeght ghy niet hoe
straf ick het hem gebodt, en hoe klein den reec-
kel song. Antwoort my daer op, en vrees niet,
seght vry hoe het toe gegaen is, voor dit eerlijck
geselschap, op dat se sien hoe noodigh de doolen-
de Ridders in de werelt zijn. Al dat mijn Heer
daer gefeyt heeft is wel waer (antwoorde Andries)
maer het is daer na wel heel anders uyt gevallen.
Hoe anders uyt gevallen? vraeghde den Ridder,
heeft hy u niet betaelt? Hy heeft my niet alleen
niet betaelt, maer daer-en-boven so haest als ghy
uyt het oogh waert, bont hy my aen de selve
boom weer vast, en gaf mijn op nieuw soo veel
slagen, dat ick meer een Bartolomeus, als mijn
self geleeck, en op elcken slag die hy my gaf,
gaf hy my duyfent icheltwoorden en bespottin-
gen, alles tot verachting van u Genade, daer ick
self om sou hebben moeten lacchen, indien ick
de groote pijn niet gevoelt had. In 't kort hy
heeft my soo gehandelt, dat ick tot nu toe in een
Gast-huys heb gelegen, om genesen te worden.

En al dat is u schult geweest, want had ghy uws weeghs gegaen, en niet gekomen daer ghy niet geroepen wiert, mijn Meester mocht my een dofsijn slagen of twee gegeven hebben, maer hy sou me wel ten laetsten los gemaect en betaelt hebben. Maer als mijn Heer hem soo qualijck bejegende, en soo veel scheltwoorden gat, wiert hy soo rasende dol, dat ick het daer na te meer ontgelden most, in voegen dat ick niet geloof, dat ick mijn leven weer worden sal als ick geweest heb. Het abuys (antwoorde Don Quichot) was daer in, dat ick wech ginck, alsoo ick niet had behooren te gaen voor en al eer ghy ten vollen voldoen waert, en wel te weten dat een Boer sijn woort hout als een stuck schelms. Maer gedenckt het u oock niet Andries dat ick swoer indien hy u niet betaelde, dat ick hem vinden sou, al waert dat hy hem in de buyck van een Walvisch verborgen had. Dat is al waer, antwoorde Andries, maer daer had hy den bras van. Wel men sal dan sien of hyder den bras van hebben sal, antwoorde den Ridder, en daer mē vloogh hy op, en belaste Sancho terstont sijn Paert te Zadelen (alsoo Ronzinant terwijlen wat ginck weyen) hy wou voort. Dorothea vraeghde hem wat hy voor had? Don Quichot antwoorde, hy wou na den Boer toe, om te maecten dat hy Andries tot een duyt toe betalen sou, in spijt van al de Boeren van de werelt. Waer op sy hem vermaende te dencken op sijn beloften, van geen saeck aen te vangen, voor en al eer de hare was af gedaen, en dat hy daerom soo lang sijn gramschap geliefde neder te setten. Het is waer (antwoorde Don Quichot)

chot) treckende zijn schouders, en daerom sal Andries soo lang patientie moeten hebben, wanneer ick hem weer op nieuw sweer, dat ick niet rusten sal, voor dat hy gewroocken en betaelt is. Ick vraegh niet veel na dat sweeren, antwoorde Andries, en soo ick tegenwoordigh soo veel had, om mē tot Siville te komen, sou ick 'er al de wraeck van de werelt wel voor geven. Daerom gelieft my wat te eten, en een weynigh teergelt, te geven, en blijft dan den Heer bevolen, met al de doolende Ridders dieder in de werelt zijn. Sancho daer op nam een stuck broot, en een stuck kaes daer by, en gaf het den goeden Andries, met dese woorden: Hou daer Andries mijn Soon op dat wy oock deel mogen hebben aen u verdriet. Wat deel selje hebben? Vraeghde Andries. Wy fullen deel daer aen hebben met dat stuck kaes en broot, antwoorde Sancho, want onse Heer weet hoe noodigh wy het self van doen hebben, want ghy moet weten mijn vrint dat wy Schilknepen van de doolende Ridders veel honger en kommer onderworpen zijn, en duysent andere dingen meer, die men beter voelen als seggen kan. Andries nam zijn kaes en broot, en siende dat men hem niet anders gaf, bockte met het hoofd, en nam den wegh tusschen zijn beenen, en daer mē wech. Wel is waer dat hy in het wech gaen sey tegen Don Quichot: Om Godts wil Heer doolende Ridder (so ghy my op een andermael weer ontmoet) al saeght ghy dat se my in stucken van een trocken, treckt het u niet aen, en pooght my niet te helpen, maer laet my voor het geen ick ben in mijn ongeluck, want dat sal soo groot niet

zijn, of die u overkomt sal noch al veel svaerder zijn, want ick heb den van jou en al de doolende Ridders dieder in de werelt zijn. Don Quichot meende op te staen, om hem te straffen, maer Andries liep soo hart voor uyt, dat 'er geen kans was om hem na te volgen. Don Quichot bleef heel vergramt van dese woorden van Andries, en de andere met de meeste moeyte xer werelt om het lacchen in te houwen, om hem niet voort dol te maecken.

Het XXXII. Hoofstuck.

Handelende van het geen in de Herbergh aen Don Quichot en sijn geselschap bejegende.

DE maeltijdt ge-cyndicht zijnde, Zadelde men de Paerden, en sonder dat hen dien dagh yets bevil, 't geen waerdigh magh zijn te verhalen, quamen sy des anderen daeghs by de Herbergh, meer als de doot gevreesst voor Sancho, en al-hoe-wel hy schrickte daer in te gaen, kost hy het evenwel niet voor by. De Waerdin, Waert, Dochter en Maritornes, siende Don Quichot en Sancho komen, gingen hem ontfangen met teeckens van groote vreught en genegentheyt, gelijk hy het met een statigheyt en magnificentie aen nam, versoeckende dat se hem toch een beter bedt souden bestellen als de andere reys. Waer op de Waerdin antwoorde, indien hy haer beter wilde betalen als de andere keer, dat se hem leggen souden als oen Prins. Don

Qui-

Quichot sey dat hy sulcks doen sou, en alsoo wiert hem een redelijck bedt toe gemaect, in het selve kamerke, daer hy sich terstont ginck in leggen, alsoo hy seer vermoeyt was. Nauwelijcks was Don Quichot te slapen geleyt, of de Waerdin begaf sich na de Barbier toe, begeerende met hals kracht haer Kocsteert weer te hebben, alsoo sy se noodigh van doen had gehad. Maer Meester Klaes wilde se niet over geven, hoe seer de ander trock, maer den Licentiaer seyde hem hy sou se vryelijck geven, alsoo se de selve nu niet meer van doen hadden, dewijl hy sich nu in sijn eygen gedaente wel vertoonen mocht, onder voorgeven, dat hy daer gevluht was, als hy van de Galeyboeven afgeset was, en aengaende de Schiltknaep, sou men seggen dat hem de Princes voor uyt na haer Rijk gesonden had, om te laten seggen, dat sy met haren Ridder op wegh was. Om dese reden gaf den Barbier den baert gewilligh over, gelijk oock al de andere kleederen en toefsel, die se geleent hadden. Een yeder was verwondert over de groote schoonheyt van Dorothea, en van de brave gestaltenis, van desen jongen Huyfman Cardenio. Den Pastoor deed terstont wat eten toe maecken, van het geen daer was, en de Waerdin, op hoop van beter betaling, maeckte haer een tamelijcke goede maeltijt klaer. Ondertusschen was Don Quichot in slaep geraect, en een yeder was van gevoelen, dat men hem niet wacker maecken sou, alsoo hem het slapen tegenwoordigh meer nut sou doen, als eten of drincken. Over maeltijt hadden se in tegenwoordigheyt van den Waert, de Waerdin, hun

Dochter en Maritornes verſcheyde redenen, aengaende de vreemde ſotheydt van Don Quichot, en de wiſſe op de welcke ſy hem gevonden hadden. De Waerdin vertelde weder, hoe ſy met den Karreman gevaren was, en om fiende of Sancho daer niet omtrent was, en hem niet vernemende, vertelde oock hoe ſe den armen Sancho gefolt hadden, daer ſe altemael groot vermaeck in ſchepten. En als haer den Paſtoor ſey, dat hem deſe ſotterny over gekomen was, door het leſen der boecken van de Ridderſchap. Antwoorde de Waert daer weer op, dat hy ſulcks niet begriepen koſt, want (ſeyd' hy) na mijn verſtant, is 'er geen vermaeckelijcker ding in de heele werelt. Ick heb maer twee of drie van deſe boecken, en deſe geven my het beſte leven. En dat niet alleen aen mijn, maer oock aen veel anderen. Want als het Ooghſt-tijdt is komen hier op alle Heylige dagen veel Arbeytſluy by een, daer der altoos een onder is, die leſen kan, die dan een van deſe boecken in ſijn handen neemt, en wy daer ſomtjits met ons dartigen rontſom geſeten, hooren ſoo naerſtigh toe, dat wy om geen andere dingen dencken. Ten minſten kan ick voor my ſeggen, dat ick wel nacht en dazh fou luyſteren, na die ſchrickelijcke ſlagen die deſe Ridders malkander geven, en de vreemde avontueren die ſe uyt voeren. Ick van gelijcken ſey de Waerdin, want ick heb mijn leven geen beter ruſt in huys, als wanneer mijn Man belich is met toe te luyſteren, dan ſal hy niet een woort kicken, daer hy anders niet en doet als knorren en morren. Seecker vervolghde Maritornes, my dunckt dat

'er niet foeter is te hooren, als dat daer de Jonckvrouwen onder de Oranje boomen leggen, met haer Ridders in den arm, en dat 'er een staet-Juffer op de wacht staet, die bykans vyer spouwt van enckel nijt en afgunst. Mijn dunckt het sijn dingen van de andere werelt. En wat dunckter u van Dochterken? Sey den Pastoor tegens de Dochter van de Waert. Wat sal ick 'er veel van seggen mijn Heer, antwoorde de Deern, al-hoe-wel ick het altemael niet en versta, vind ick 'er evenwel vermaeck in, maer niet in die vreesfelijcke slagen daer mijn Vader van seyt, maer wel in die droevige klachten die de Ridders doen, wanneer se van haer Meestersen zijn, die my somwijlen doen schreyen uyt medelijden. Soo sout ghy haer dan wel willen vertroosten Juffertje antwoorde Dorothea, soo se alsoo om u klaeghden? Ick weet niet wat ick doen sou, antwoorde de soete Maeght, maer dat weet ick, dat 'er onder dese Vrouwen sommige soo wreet zijn, dat se haer Ridders den naem van Tijgers en Leeuwen, en diergelijcke duysent andere geven. En ick kan niet weten wat onmenschelijcke, en straffe menschen dat zijn, sonder conscientie en sonder gevoelen, die liever een eerlijck Man laten sterven, als dat se hem eens souden aen sien. Ick weet niet waerom soo veel waters vuyl gemaect, soo se van haer staet zijn, laet se trouwen, en daer mé gedaen, sy soecken toch anders niet. Swijght stil mijn Dochter antwoorde de Waerdin, men sou meenen dat ghy groot verstant van die dingen had, en het past de Dochters niet daer veel of te weten, veel minder daer van

te spreeken. Dewijl my desen Heer vraeghde, most ick hem ten minsten bescheyt geven, vervolghde de ander. Alles is wel sey den Pastoor, ick bid u Heer Waert dat ghy my dese boecken eens haelt en laet sien. Dat wil ick garen doen, antwoorde de Waert, en gaende in sijn kamer, haelde daer een oude Mael uyt, met een ketentje daer aen, en openende het selve, k reegh daer dry groote boecken uyt, beneffens eenige andere papieren, die met een seer goede letter geschreven waren. Het eerste dat se openden was Don Cirongilio van Thracien, en het ander van Felixmarte van Hyrcanien, en het ander de historie van den Grooten Capiteyn Goncales Fernandes de Cordova, met het leven van Diego Garcia de Paredes, Als den Pastoor de twee eerste tijtels las, keerde hy sich na Meester Klaes, met dese woorden, hier mosten wy de oude Meyt van Don Quichot, en sijn Nicht hebben. Geen swarigheydt sey Meester Klaes, ick sal de moeyte wel nemen, en brengen se na de plaets toe, of in de schoorsteen, want my dunckt dat 'er een goet vyer aen leyt. Ick denck niet (sey de Waert) dat de Heeren mijn boeken verbrande willen? Neen maer allede dese twee van Cirongilio, en Felixmarte antwoorde de Pastoor. Ik hoop immers niet dat mijn boeken heretijk of flegmatijk zijn? vraegde de Waert. Schismatijk wilt ghy seggen, verbeterde Meester Klaes. Ja so meen ick het sey de Waert, maer soo ghy eenige branden wilt, soo brant die van den grooten Capiteyn, en van dien Diego Garcia, want ick sagh soo lief een van mijn kinderen verbranden, als een van die twee anderen. Mijn

Broeder sey den Pastoor, die twee die ghy houw-
 wen wilt zijn loogenachtigh, en dat ander van
 den grooten Capiteyn, is een waerachtige ge-
 schiedenis, verhandelende de loffelijcke daden
 van Don Goncales de Cordova, de welcke ter
 oorfaek van sijn treffelijcke daden, met den naem
 van den grooten Capiteyn is vereert geweest. En
 desen Diego Garcia de Paredes, was mē een dapper
 Ridder, gebooren uyt de stadt Truchilla in
 Estramadura, een seer kloeck Krijghsman, heb-
 bende sulcken kraecht dat hy een Moolen-rat, in
 het midden van haer loop kost stil houden; die
 oock staende op het aenkomen van een Brugh,
 een ontelbaer heyrleger heeft konnen wederhou-
 den, behalven duyfent andere meer, de welcke,
 gelijk hy se vertelt, met de meeste sedigheyt ter
 werelt, die een eerlijck Ridder betamen magh,
 en een Schrijver die sijn eygen daden schrijft;
 indien het een ander gedaē had, soudē sijne daden
 die van Hector Achilles, Roelant, en diergelijc-
 ken, in vergeten brengen. Neemt ghy dat tref-
 felijck boeck vry na u, antwoorde den Waert, en
 siet eens wat een saeck dat het is, een Meulen stil
 te houden! leest maer eens hoe dien Felix-mar-
 te met eenen slaggh vijf Reusen op een ry dwars
 door gehouwen heeft; min noch meer, dan of
 het Kool-stoncken waren geweest. En op een
 ander tijdt was hy doende met een heel heyrle-
 ger van omtrent een milioen, en ses hondert duy-
 sent Soldaten, altemael gewapent van 't hooft
 tot de voeten, die hy altemael op de vlucht dreef,
 min noch meer als een kudde Schapen. En wat
 seghje me van dien stercken Don Cirongilio van

Thracien, die soo stout was, dat, als hy op seckeren tijdt over een Rivier voer, en een vyerigh Serpent, uyt het midden van het water, te voorschijn quam, hy sich los daer boven op smeet, en met bey sijn handen de keel meende toe te nippen, met sulck een geweld, dat het Monster voelende sijn kracht, en anders geen uytkomst siende, na de gront toe doock, met den Ridder op hem, die hem evenwel niet los laten wou, tot dat sy eyndelijck quamen aen een Palleys, en een Hof, soo schoon en aengenaem, dat het een wonder om te sien was, daer oock dit Serpent in een out Man veranderde, die hem soo veel dingen sey, datmer sot na worden sou om te hooren. Een voor jouwen grooten Capiteyn, en Diege Garcia. Als Dorothea dit aenhoorde, sey se tegens Cardenio, daer sou weynigh aen schorten, of, gelijk ick het werck aen sien, onsen Waert sou de tweede party van Don Quichot kunnen spelen. Dat dunckt my oock, antwoorde Cardenio want (na ick sie) soo hout hy het al voor evangely dat in die boecken geschreven staet, en dit souwen hem geen seven Monnicken ontpreecken. Geloofst my, mijn vrint, vervolghde den Pastoor, daer is sijn leven geen Felix-mar-te in de werelt geweest, noch Don Cirongilio, noch yemandt van al de andere Ridders, maer het zijn altemael versierde dingen, alleen gemaect tot tijdt verdrijf, van de fotten die se lesfen willen. Maeckt dat de Gansen wijs, antwoorde den Waert, ick ben soo slecht niet als my den kap wel staet, ey lieven siet my voor sulck een doorniet an. Dat wou ick wel eens weten,

Don QUICHOT de la MANCHA. 395
foo dese boecken loogens zijn, gelijk ghy
seght, hoe dat het komt dat se met gratie en pre-
velesy gedrukt zijn, gelijk of den Koninck en
sijn Raet een party volcks was, dat hem met loo-
gens sou willen bemoeyen. Ick heb het u alreets
geseyt antwoorden den Pastoor, dat dit geschiet,
om onse leedige gedachten werck te geven, ge-
lijck men soo veelderhande speelen, van Klosba-
nen, Schuyftaefels, en Trocktaefels, toelaet, om
tot tijdtkorting te dienen, van sulck volck dat
anders niet te doen en heeft. En soo is het oock
met dese boecken gelegen, alsoo se self niet ge-
looven dat yemandt soo bot sou zijn, die geloo-
ven sou dat sulcke dingen waer zijn. En indien
het my geoorloft was, en het geselschap sulcks
toe liet, ick sou u noch kunnen seggen, waerom
dat dese boecken noch eenighsints goet zijn,
maer ick hoop dat de tijdt noch komen sal, dat
iek het seggen sal, tegen sulcke die daer in versien
kunnen, en ondertusschen Heer Waert geloof-
het geen ick u geseght heb, en neemt u boecken
soo waert en loogenachtigh als se zijn, en vaer-
ter wel mê, en Godt geef dat ghy niet komt te
hincken met de selve voet, daer uwen gasts Don
Quichot mê hinck. Weest daer niet bang voor,
antwoorde de Waert, ick sal soo sot niet wesen,
dat ick een doolend Ridder sal worden, want ick
sie wel dat het tegenwoordigh geen manier meer
is, gelijk het in oude tijden geweest is. By dese
laetste woorden was Sancho tegenwoordigh, en
bleef heel verbaest staen, hoorende dat den Waert
sey dat het nu geen manier meer en was, en dat
den Pastoor sey dat al dese boecken sotterny wa-

ren, waer over hy in sijn gemoedt voor nam, te wachten wat desen tocht uyt wercken sou, en soo hem dese niet wel geluckte, Don Quichot met al sijn Ridderfchap te laten, en weer na sijn Vrouw en kinderen te gaen. Den Waert dan nam de Mael met de boecken weder wech, maer den Pastoor wilde evenwel de andere papieren eens sien, die soo wel geschreven waren. Den Waert haelde se voor den dagh, en gaf se den Pastoor, zijnde een geschrift van omtrent acht blaetjes groot, met een grooten tijtel voor aen, luydende alsoo: *Geschiedenis van de schadelijcke nieuwsgierigheyt.* Den Pastoor las dry of vier regels by sich self, en sey daer op; my dunckt evenwel dat desen tijtel en den inhoud soo vreemt niet zijn, en daerom wil ick het schrift eens heel uyt lesen. Doet dat vry sey den Waert, want ick wil u waerde wel verseeckeren dat 'er al veel zijn geweest, die het selve gelesen en gepresen hebben, ja oock met kracht van my begeert, maer ick heb het noyt willen missen, denckende dat den eygenaer eenmael magh weder daer om komen, alsoo dese Mael met dese boecken hier vergeten zijn, want ick ben die ick ben, ick sou evenwel niet garen yemandt het zijn onthouwen. Ghy hebt daer in gelijk, antwoorde den Pastoor, maer evenwel indien my de vertelling aen staet, sult ghy my wel toe laten dat ick se laet uyt schrijven? Dat wil ick garen doen antwoorde den Waert. Ondertusschen had Cardenio de geschiedenis in de hant genomen, en begoft te lesen, krijgende van het selve het eygen gevoelen, dat den Pastoor daer van had, en badt daerom dat hy het selve gelief-

Don QUICHOT de la MANCHA. 397
geliefde te lezen, in sulcker voegen dat se het al-
temael kosten hooren. Dat sal ick doen ant-
woorde den Pastoor, al-hoe-wel de tijt bequamer
is om wat te rusten als veel te lesen. Voor my,
antwoorde Dorothea, het sal my rust genoeg
zijn, mijn tijdt te besteden, in het aenhooren van
een aengename vertelling, te meer alsoo my het
hart soo sacht niet en leyt, dat ick heel slapens ge-
sint sou zijn. Soo sal ik het dan lesen om u-lieden
te voldoen, antwoorde den Pastoor, misschien
wat vermaecks daer noch in steekt, dit versocht
hem vorders Meester Klaes, en Sancho in kluis;
waer over hy, met groote stilswijgentheyt van
het geselschap, alsoo begoft.

Het XXXIII. Hoofstuck.

*Verhandelende de vertelling van de schadelijcke nieuw-
gierigheydt.*

IN Florencen een rijcke en vermaerde Stadt in
Italien, gelegen in Toscanen, woonden An-
selmo, en Lotario, twee rijcke en machtige
Ridders, en sulcke vrinden dat se gelijk als by
uytsteekentheydt met den naem van de twee
vrinden genoemt wierden. Sy waren wackere
jonge Edellingen, van eenen ouderdom, van
eenen aert en natuer, 't welck niet weynigh
hielpt tot hun onderlinge genegentheydt. Allce-
nigh was Anselmo wat meer genegen tot minne-
lijke tijdtkortingen, en Lotario meer tot de
jacht. Evenwel niet soo of Anselmo liet som-

wijlen zijn tijtkorting, om dat van Lotario te volgen, als oock Lotario de zijne, om die van Anselmo te volgen, voegende alsoo hun genegentheden na malkander. Anselmo was geweldigh verliest op een treffelijke schoone jonckvrouw, van de selve Stadt, genaemt Camilla, een Joffrouw van soo goeden huys, en sulcken staet, dat hy voor sich nam, met toetsaen van zijn vrint Lothario, de selve ten houwelyck te versoecken, gelijk hy oock deed, gebruyckende zijn vrint Lothario, tot desen dienst, de welcke de faeck voor sijnen vrient soo wel behartighde, dat het werck in korten tijdt bestelt, en Anselmo tot het besit van zijn beminde geraeckte, met sulck genoegen, dat hy noch den hemel, noch zijn vrint Lotario genoegh bedancken kost voor sulck een gunst. De eerste dagen, terwijl de vreughde noch duerde, ginck Lotario tot zijn vrints huys, gelijk hy gewoon was, uyt en in, toonende alle moogelijke genegentheydt en liefde. Maer het Feesten over, en het besoeck gedaen zijnde, begoft sich oock Lotario een weynigh te onthouden, oordeelende (gelijk oock recht en billijk is) dat den eenen vrint den ander, als hy getrouwt is, in sulcker voegen niet behoort te besoecken, dan als hy ongetrouwt is. Want, al-hoe-wel de goede en oprechte vrintschap buyten vermoeden is, soo is evenwel de eer van de getrouwde soe veel, dat se self hier in aensien moet hebben, self tusschen de Broeders, ick swijgh tusschen vrinten. Anselmo wiert haest dese onthouding van Lotario gewaer, en begoft sich daer over geweldigh te beklagen, seggende, dat, indien hy gedacht

dacht had, dat het houwelijck in eeniger manieren hun vrintſchap ſou ſcheyden, dat hy het liever noyt ſou aen gegaen hebben. Beſloot voort dat hun vrintſchap, de welke alſoo met den gemeenen by-naem van de twee vriden was vereert geweest, behoorde ſijn voortganck te nemen, ſonder eenigh vermoeden of omſicht. Waer over hy badt (in dien men ſulcks tuſſchen haer behoorde te gebruycken) dat hy geliefde ſijn huys te gebruycken gelijk het ſijne, gaende en komende na believen en gelijk te voeren, hem verſceckerende dat ſijn Bruyt Camilla geen andere wil had als hy ſelve, ja ſelf dat ſy wetende dat ſe malkander van te voeren ſoodanige liefde hadden toe gedragen, nu over deſe aſſondering met allen verwondert was. Op al deſe en diergelijke vertooningen van Anſelmo, om hen weder tot ſijn huys te trecken, antwoorde Lotario met de meeſte beſcheydentheydt ter werelt, in voegen Anſelmo meer als voldaan bleef van de goede meening van ſijn vrint, beſluytende onderling dat twee dagen in de weeck, behalven de Heylige dagen, Lotario tot haren huys ſou komen eten. Maer hoe-wel dat alſoo beſlooten was, nam evenwel Lotario voor, het ſelve ſoo veel te doen, als hem dacht dat de eer en welſtant van ſijn vrint vereyſchte. Hy vertoonde hem dat een Man die een ſchoone Vrouw getrouwt heeft, voorſichtigh moet zijn, en wel toefien wat vriden hy in huys brengt, gelijk oock met wat vridinnen ſijn huysvrouw om gaet. Want het geen men menighmael op de Marckten, noch in de Kercken, noch in openbare Feeſten kan

te weege brengen, sulcks volvoert men ſomtijts door goede bekenden en vriendinnen. In tegendeel antwoorde Anſelmo, dat de getrouwde een getrouw vrint van nooden hebben, om hem ſomwijlen ten beſten te vermanen, alſo het ſomwijlen gebeurt, dat de Vrouwen, door te veel liefden geen quact aen de Mannen kunnen ſien, of ſomtijts geen acht daer op en ſlaen, of oock geen kennis daer van hebben, 't welck alles door een getrouw vrint kan verbeterd worden. Maer waer ſoumen ſe juyſt foodanigh vinden, gelijk ſe Anſelmo wel ſou begeeren, en evenwel een ſulcken was Lotario, als die in alle dingen de eer en welſtant van ſijn vrint op het alderhooghſte betrachte, waer over hy ſijn eygen begeerten te rugge ſtellende, de dagen van ſijn beſoek, verſocht te mogen beſnoeyen, en verminderen, om aen het gepeupel geen oorſaek van achterdencen te geven, van te veel gaens en komens, van een perſoon als hy was, ten huysen daer een ſoo ſchoonen Vrouw was als Camilla, want al-hoe-wel hy oprecht genoegh was, ſoo was 'er evenwel niets dat de quade tongen der menſchen ſou kunnen betoomen. In voegen hy veel van de beſtemde dagē liet voor by gaē, beſtedende de ſelve in ſulcke dingen, die ſcheenen niet te zyn om voor by te gaen, in voegen altoos oorſaek van beſchuldigen, en ontſchuldigen tuſſchen hen beyden was. Het gebeurde op ſeeckeren tijt, als ſy met hun tweeen ſich gingen vermaecken, in een beemd buyten Florencen, dat Anſelmo aldus tegen Lotario begoft te ſpreeken. Ick weet wel mijn vrint Lotario, dat Godt my hebbende gemaect

maeckt Soon van sulcke Ouders als de mijne zijn, en voorsien met soo een milde handt van wereltlijcke, en lichamelijke goederen als hy my voorsien heeft, ick in geenderhande manieren machtigh ben, daer schuldige danckbaerheydt voor te vertoonen. En noch veel minder voor de gunst en genade my voorsiene met soo een Vrouw als mijn Camilla, en sulck een vrint als ghy my zijt; twee panden, de welcke ick acht, indien niet na waerde, ten minsten na mijn uyterste vermogen. Evenwel in het midden van al dese segeningen, die een yeder behooren te vergenoegen, leef ick evenwel in een de grootste quellinge ter werelt. Want (sonder dat ick weet door wat toeval) zedert eenige tijdt ben ick besprongen geweest door een moeyelijke begeerte, en sulcke een, als t'eenemael seltsaem, en by anderen ongebruyckelijck is, in voegen ick my over my self moet verwonderen, my beschuldigen, en bestraffen over mijn dwaelheydt. En onmooghlijck is het my geweest my daer van te ontslaen. En dewijl ick het nootsaeckelijck ontdekken moet, kan ick het nergens beter vertrouwen, als in de schatkist van uwen boesem, hoopende dat ghy door u getrouwigheydt en naerstigheydt, middel sult vinden om my van dese quelling te verlossen, en mijn vreugt wederom te stellen in de plaets, daer se door mijn sotterny uyt verdreven is. Dese redenen van Anselmo maecten Lotario seer verwondert, die niet wist wat hy uyt dese voorreden te wachten had, denckende, en weerdenckende wat het mocht zijn, dat sijnen vrient dese quelling aen deed. Maer wat
hy

hy docht hy was altoos ver van de saeck , en om haest te vernemen wat het was , beklagghde hy sich tegen Anselmo , dat hy sijn vrintschap verongelijckte , met dese omwegen , alsoo hy sich wel verseeckeren mocht of van sijn goeden raet , om hem het beste te vertoonen , of van sijn hulp om hem onderstant te doen . Dat is de waerheyt , antwoorde Anselmo , en met dese verseeckering segh ick u , dat het verlangen dat my dringt , is , te weten of mijn huysvrouw Camilla soo getrouw en soo volmaect is , als ick my in beeld , en hier in kan ick my niet verseeckeren , voor en al eer ick een klare proef daer van sie , gelijkmen het gout in het vyer beproeft . Want ick houd' het daer voor dat de meeste Vrouwen daerom alleen cerbaer zijn , om dat se niet versocht worden , en reekenen die alleen voor soodanigh , die haer noch door beloften , noch door giften , noch door tranen , noch geduerigh aen houden van de minnaers laet buygen . Want wat wonder is het dat een Vrouw goet is , indien haer niemandt te voeren leght dat quaet is . En sommige worden daer door alleen wederhouden , dat se geen gelegentheydt hebben , of wel soodanige Mannen , die op het minste vermoeden haer het leven souden benemen , in voegen dat ick die geene die alleenigh vroom zijn door vrees , of gebreck van gelegentheydt om quaet te doen , geen sints met dien certijtel voorlien wil , en dat het alleen de versochte en vervolghde is , die door de overwinning de kroon van deught verdient te dragen . In voegen ick , om aen de eene zijde mijn twijffel te voldoen , en aen de andere zijde mijn

Camilla met haer volle eer te mogen vereeren, haer eenmael door dese klippen van besoecking moet laten wandelen, en soosfer sonder Schipbreuck af komt, sal ick my achten voor de aldergeluckighste ter werelt. Dit magh ick seggen is het hooghste van mijn begeerte, alsoo my gestadigh in het hooft speelt het geen den Wijse Man seght, dat de goede Vrouwen soo qualijck te vinden zijn. En of het geviel dat het selve anders uyt viel als ick verwacht, sal ick sonder smart aen nemen, het geen my anders het aldergrootste verdriet sou aen doen. En om alles wat ghy (mijn vrint) hier tegen sout weten te seggen, wech te nemen, soo versoeck ick op u dat ghy den Man zijt, om het selve te ondersoecken, dat ghy soo veel wilt doen om u vrint in rust te stellen, ick salder u plaets en gelegentheydt toe verleenen, met al het geen sal noodigh zijn, om een Vrouw mede te bewegen. En om u liever als yemandt anders daer toe te gebruycken, beweeght my dese insicht, dat, indien Camilla by geval verwonnen wort, het quaet te minder sal zijn, en voor gedaen gehouden worden, het geen men om seeckere omsichten heeft moeten doen. En alsoo sal ick geensints daer door vertoornt zijn, noch meer beledight, als door mijn eygen nieuwsgierigheydt, en mijn eygen oneer in mijn boesem, en u stilswijgentheydt begraven, de welcke ick wel weet, dat in het geen mijn eer raect, ceuwigh sal zijn. In voegen dan, indien ghy begeert dat ick leef, soo is het nu, ja van nu afaen dat ghy dese minnen-strijt hebt aen te vangen, en dat niet slappelijck, noch flauw,
maer

maer met de aldermeeste en grootsten yver van de werelt, en met dat vertrouwen daer my onse onderlinge vrintschap van verſceekert. Soodanigh waren de redenen die Anſelmo met Lotario had, die geduerende al dese redenen niet een woort antwoorde, maer geheel opgetoogen bleef ſtaen, en merckende dat hy van ſpreecken op hielt, na dat hy hem noch een goede wijl had ſtaen aen ſien, gelijk of hy over hem verwondert had geweest, en yets aen hem geſien, dat hy noyt geſien had, antwoorde hy eyndelijck op deſe wijſe: Ghy fout veel moeyten hebben, mijn vrint Anſelmo, om my wijs te maecken, dat het geen ghy my geſeght hebt, geen klare ſpottery en is, want anders fou ick u in u reden niet hebben laten voort gaen, maer u lang verhael, al eerder af gebroocken hebben. In der daet ick beeld' my in, of dat ghy my niet kent, of dat ick u niet en ken, want al-hoe-wel ick weet dat ghy Anſelmo, en ick Lotario ben, ſoo dunckt my evenwel niet dat ghy den Man zijt die ghy pleeght te zijn, en dat ghy oock van dat gevoelen zijt, dat ick de ſelve Lotario niet meer ben. Want het geen ghy my geſeght hebt, is niet het geen ick van mijn vrint Anſelmo fou verwacht hebben, en ick ben oock geenſints den Man, daer men het ſelve van fou hebben te verſoecken. Want de vrintſchap moet niet verder gaen als (gelijck den dichter ſeyt) *uſque ad Aras* tot den Altaer toe, namentlijck, tot ſoo veel als 'er niet gedaen wort dat met Godt ſtrijft. En indien een Heyden ſelf dat gevoelen heeft gehad, hoe veel te meer, betaemt een Chriſten het ſelve te hebben,

ben, die om geen menschelijcke vrintſchap de Goddelijcke verliefen moet. En of de vrintſchap ſoo geweldigh trock dat men ſelf den hemel aen een zijde ginec ſtellen, om ſijn vrint te helpen, ſoo moet ſuleks evenwel niet geſchieden om lichte oorſaecten, maer om ſulcke dingen daer de eer en het leven van den vrint aen hangt. En ſeght my doch bid ick waer in of het een, of het ander by u gevaer loopt, waer door ick ſou bewogen worden u te wille te zijn, en dat om ſoo een ſnoode daet aen te vangen? Nergens in, om de waerheydt te ſeggen, maer u begeeren na het ſchijnt, is alleen, dat ick ſou ſoecken u eer en leven, en te gelijk de mijne te nemen. Want ſoo ick ſal ſoecken u eer te benemen, is het ſeecker dat u leven gewelt lijt, alſoo een menſch ſonder eer niet minder als doot is. En zijnde ick de werck-middel (gelijk ghy wilt dat ick ben) van u qualijk vaert, blijf ick dan oock niet eerloos, en dienvolgens ſonder leven. Geeft gehoor Anſelmo, en bedwingt u ſelven van my te antwoorden, tot dat ick gedaen heb, met u voor te ſtellen het geen ick u omtrent deſen handel te ſeggen heb, en dan ſal ick u wederom hooren. Ick ſal het doen antwoorde Anſelmo. En daer op vervolghde Lotario: My dunckt Anſelmo dat ghy tegenwoordigh de Mooren ſlacht, die men de dwaling van hun geloof, noch door Schriftuer, nock door reden, noch oock door eenige geloofs punten kan te kennen gevē, als alleen door taſtelijcke, voelijcke, en ongetwijffelde voorbeelden, en dat met ſulcke Wiſkunſtige voorſtellingen, die men niet loochenen kan, gelijk als

wanneer wy wilden seggen: Indien wy van twee gelijke deelen, gelijke deelen nemen, soo blijven de blijvende deelen noch gelijk. En als se dat noch niet kunnen verstaen met woorden, moet men hen het selve met de handen laten sien, en voor oogen stellen, en noch is het niet genoegh om hen hun dwaling te doen verstaen. Op dese selve wijze vind' ick my genootsaect met u om te gaen. Want het begeeren dat ghy hebt is soo ongerijmt, en soo ver buyten de wegh, dat my dunckt dat den tijdt self qualijck besteet is, die men verspilt, om u het selve voor oogen te stellen, en u eygen slechtigheydt aen u te vertoonē, want andere naem kan ick het tegenwoordigh niet geven, waer over ick oock gedwongen ben u in de quelling te laten, waer in ghy zijt, want de vrintschap die ick u draegh, laet niet toe strenger met u te handelen; alsoo ick geen sints, volgens de selve, verstaen kan, tot u geheel te bederven. En op dat ghy het klaerlijck siet, verstaet ghy niet, dat ick in dese gelegentheyte heb een atgefonderde te versoecken, en eerlijcke te bekooren, en een voorfichtige te dienen? En dewijl ghy bekent dat ghy sulck een Vrouw hebt, wat begeert ghy meer? Wat wilt ghy vorder proeven en ondersoecken? Want indien se soodanigh is, gelijk ghy gelooft, soo is het voorseecker fottigheyt vorder te ondersoecken. En voorders saecken aen te vangen, daer ons eerder schade als achterdeel van te wachten staet, voornamentlijck, wanneer men daer niet toe gedrongen is, kan niet anders als openbare sotterny genoemt worden. Sware saecken worden aen

gevan-

gevangen, of om Godt of om de werelt, of om beyde. Die het selve doen om de wille Godts, doen sulcks als Heyligen, en leven als Engelen in een menschelijck lichaem. Die het selve doen om de werelt, zijn dese die soo veel Zeën over varen, soo veel Lants over reyfen, so veel gevaers in den mont sien, alleen om het geen men noemt, goederen van het geluck. En die gene die het selve doen te gelijk om Godt en om de werelt, zijn die dappere Soldaten en Krijghslieden, die siende in des vyants muer, pas soo veel opening hebben als den kogel groot is, terstont stellende alle vrees ter zijden, voor het geloof, voor het Vaderlandt en voor den Koninck, daer henen wandelen, in het midden van duysent perijckelen, ja dooden die hem dreygen. In voegen de saecken waer om men sulcke gewichtige en gevaerlijcke dingen aen vangt, oock gewichtigh zijn, waer van eer, roem en waerdigheyt de minste behooren te zijn. Maer het geen ghy voor hebt, wat sal u dat verwerven? Noch de eere Godts, noch tijdelijcke goederen, noch aensien by de menschen. Want genomen alles geluckt u wel, soo sult ghy evenwel noch rijcker noch vermaerder, noch gelukkiger zijn. Maer soo 't u misluckt, sult ghy de grootste ellende ter werelt op u hals gehaelt hebben, want te dencken dat niemandt u ongeval weet als ghy self, sal u niet helpen; 't is genoegh dat ghy het weet en tot bevesting van dese waerheydt, sal ick u een veersken verhalen van den vermaerden Dichter Luijs Tanfilo, op het eynde van sijn eerste deel, van de Tranen van St. Peter.

De smart groeyt met de schaemt, de schaemt groeyt met de smart.

*Wanneer den dageraet sijn stralen door quam booren,
En schoon sijn in sdaet quam geen levend menschte
vooren,*

*Het was getuyghs genoegh 't getuygen van sijn hart.
Een vroomme en eedle ziel geen minder quelling baert,
Sijn eygen oogh, als dat hem hartelijck bespiede,
Ia 't overtuuyght gemoedt, en kan geen Rechter vlieden,
Al siet het anders niet als hemel, lucht, en aerdt.*

In voegen de heymelijckheydt u geensints u smart verminderen sal, maer eerder reden geven tot meerder beweenen van u ongeluck, en dat niet soo seer met tranen van u oogen, als tranen van u hart. Noch een dinck sal ick u seggen, 't geen u uw dwaling noch klaerder voor oogen sal stellen. Seght my Anselmo, indien den hemel u besitter gemaect had, van een kostelijken Diamant, van wiens goetheydt en suyverheydt ghy wel verseeckert waert, en verseeckert wiert van al de Juweliers die de selve quamen te sien. Dunckt u dat ghy wel fout doen, indien ghy den selven Diamant op een aenbeelt ginckt leggen, en met stercke hamer-slagen proeven, of den steen soo hart is als men seght? En of den steen de slagen al wederstont, sou se daerom wel een havr meer geacht zijn, als van te vooren? En indien se in tegendeel in stucken daer heen vloogh, fout ghy se niet geheel quijt zijn? En boven dat noch den naem van een reuckeloofsen sot verkrijgen. Wel stelt u dan te vooren dat Camilla den Diamant is, soo wel in u achting, als die

die van een ander, en dat het geen reden is, de selve te stellen in gevaer van te breecken, want of se al bestont, kost sy in waerde niet meerder worden als sy is, en indien se besweeck, bedenckt wat leet u over komen sou, en wat reden ghy hebben sout om u over u self te beklagen, als die de oorsaek van u eygen en haer verderf zijt geweest? Bedenckt dat 'er geen Juweel in de werelt is, dat by een kuyfche en eerbare Vrouw te pas komt, en dat al de eer van een Vrouw bestaet in het goet gevoelen, dat men van haer heeft; en dewijl die van u Vrouw foodanigh is, dat se op het hooghe is, waerom soeckt ghy die waerheydt twijfelachtigh te maecten? Weet mijn vrint dat een Vrouw, een onvolmaect dier is, en dat men haer geen block moet voor leggen, om over te stryckelen, maer eerder alles uyt den wegh nemen, om te beter tot de volkomentheydt van deught te raecten. De natuer-schrijvers vertellen van den Armijn, dat het een feer wit-bont heeft, en de Jagers wanneer sy het vervolgen, kennende de plaets daer het gemeenlijck sijn toeloop heeft de selve met slijck besetten, in voegen het beest komende tot de plaets, en siende sich beset, sich liever laet vangen, als dat het sich vuyl maecten wil. Soodanigh is oock een kuyfche en eerbare Vrouw, witter als het Armijn, ja snec self, en die gene die dat kostelijck wit bewaren wil, moet heel anders doen, als den Jager met dit gedierte doet, niet voor den dreck van de dartelen aenhoudende minnaers stellen, maer eerder daer van af houden, en de deught voor oogen setten. De eerbare Vrouw is oock gelijk een schoone en

klare spiegel, die door de minste adem beswalckt wort, en door het minste aenraecken besmet wort. Alsoo moet men oock met de Vrouwen doen, haer met de Reliquien en overblijfsels der Heyligen, eeren, maer niet aen raecken. Een goede Vrouw moet sich wachten gelijk men een schoopen Hof wacht, vol edele blommen, die den eygenaer niet aen geraeckt, maer wel van verre wil gesien en geroocken hebben. Eyndelijck ick wil u noch een veersken seggen dat my in gedachten komt, dat ick in een hedendaeghsche Comædie, of blyspel gehoort heb, en hier niet qualijck te pas komt, zijnde van een out wijs Man, aen een ander, Vader van seecker Dochter, voor gedragen, onder anderen raet die hy gaf van haer te bewaren, en forghvuldigh op te fluyten, het luyt aldus:

*De Vrouw is als het glas, mē proeft haer 't ga hoe 't ga,
 Vry selden sonder scha,
 En wis dien Man is slecht,
 Die waeght te breecken, 't geen hy noyt weer brengt te
 recht:
 Want sooder Danaes zijn, soo d' ondervinders spreec-
 ken,
 Daer sal men selden sien de Jupiters ontbreecken.*

Al het geen ick u tot noch toe heb gesecht, Anselmo, is omtrent het geen u raeckt. Nu heb ick noch yets te seggen het geen my belangt, en soo het u wat te lang valt vergeeft het my, alsoo den Doolhof daer ghy in verwart zijt, een soo langen draet vereyscht om u uyt te helpen. Ghy hout my

my voor u vrint, en ghy wilt my mijn eer benemen, 't welck tegen alle vrintſchap ſtrijt, en niet alleen dat, maer ghy wilt noch daer-en-boven dat ick de uwe beneem, dat ghy ſe my ſoeckt te benemen is ſeecker genoegh, want als Camilla ſal bemercken dat ick haer aenſoeck, is het gewis, dat ſe my ſal houden voor een oneerlijk perſoon, dewijl ick ſulck een ſchennis ſoeck te doen, aen die geen met de welke ick ſulck een nauw verbant van vrintſchap heb. En wie twijfelt aen het tweede? want als Camilla vermerckt dat ick haer van ſulcks aenſpreeck, ſal ſe niet dencken dat ick eenige lichtvaerdigheyt in haer beſpeurt moet hebben, die my de moedt geeft om haer ſulcks voor te houden? en haer voor oneerlijk te houden, wien raect het nader als u. En daer van komt het gemeenlijk dat den Man van een overſpelige Vrouw (al-hoe-wel hy in het mint noch het meest geen reden noch oorſaeck, door ſorgeloofheydt, of weynigh toeficht, tot het ſelve gegeven heeft) met ſulck een ſchendigen naem gebrantmerckt wort. Maer ick ſal u de ware reden ſeggen, waerom den Man van een quade Vrouw, met recht onteert wort, al-hoe-wel hy het ſelf niet weet, noch ſchuldigh aen het quaet is, en laet het u niet verveelen my hier in te hooren, alſoo het alles tot u voordeel ſtreckt. Wanneer Godt onſen Vader Adam ſchiep (ſeght de Schriftuer) ſtorte hy een diepen ſlaep op Adam, en geduerende ſijn ſlaep, nam hem een rib uyt het lijf, daer hy onſe Moeder Eva van gemaect heeft. Soo haelt Adam ontwaecte, ſeyd' hy, dit is vlees van mijnen vlees, en been van mij-

nen been. Daer op antwoorde Godt, daerom sal een Man Vader en Moeder verlaten, en dese twee fullen een vleesch zijn. En alsdoe wiert het houwelijck in gestelt, met sulcke banden dat de doot alleen de selve ontbinden kan, hebbende dit verbant sulck een gemeenschap dat dese twee een vlees zijn, en self dat in de goede getrouwden, al-hoe-wel daer twee zielen zijn, evenwel maer eenen wil by hem gevonden wort. En hier uyt komt het, dat, zijnde sy beyde een vlees, de vlecken van de een, de ander oock raecten en besmetten. Want gelijk de pijn van den voet, het geheele lichaem pijnlijck valt, of van den handt, door al de deelen gevoelt wort. Alsoo is oock den Man deelachtigh aen de oneer van de Vrouw, als zijnde een vlees. En gelijk de eer en oneer des werelts zijn en voort komen uyt vlees en bloedt, en die van een snoode Vrouw mede van die aert en eygenschap zijn, soo moer nootfaeckelijck den Man daer sijn gedeelte van hebben, en onteert worden, al-hoe-wel hy 't niet weet. Besiet dan Anselmo in wat gevaer ghy u selven stelt, verstoorende de rust daer u Beminde Bruyt in leeft. Besiet door wat een sotte en schadelijcke nieuwsgierigheydt ghy pooght de gerustē gedachten van u wederhelt te ontruften. Besiet hoe weynigh dat het zy, het geen ghy pooght te winnen, en hoe gewichtigh het geen ghy in gevaer zijt te verliezen, ja soo dat my woorden ontbreecken, om het selve na waerde voor te dragen. Doch indien al het geen ick u gesegh heb, niet machtigh is om u van u voornemen af te raden, soo segh ick u dat ghy wel een
 ander

ander werckmiddel mooght foecken om u oneer te wercken, al sou ick den Man niet verhoop te zijn, al sou ick daerom u vrintschap verliezen, 't welck het grootste verlies is, dat ick sou konnen bedencken. Met dese woorden sweegh de deughtsame en voorsichtige Lotario, en Anselmo bleef soo ontstelt en verbaest, dat hy hem voor een goede wyl niet kost antwoorden, maer eyndelijck seyde hy weder tegen Lotario: Met de selve aendacht, de welcke ick tot het aenhooren van uwe redenen gebruyckt heb, versoek ick u oock de mijne te hooren. Ick beken dat u redenen (mijn vrint Lotario) in gelijkenissen en voorbeelden, genoeghaem vertoonen de edelheydt van u verstant, en het uysterste van een getrouwe vrintschap, en dat, 't en sy ick mijn goetduncken laet, en het uwe volgh, ick nootsaeckelijck het quade foeck, en het goede vlie. Maer beelät u in dat ick tegenwoordigh bevangen ben, met die lust, die somwijlen swangere Vrouwen hebben, naer aerd', ass', koolen, en andere snoode en vuyle dingen meer, die walgelijck aen te sien, ick swijgh als spijs te gebruycken zijn; en dat men dienvolgens konst gebruycken moet, om my te genesen, 't welck heel licht om doen is, namentlijck, dat ghy alleen, hoe-wel geveynsdelijck, begint Camilla aen te foecken, die soo gefeggelijck niet sal zijn, dat se op den eersten aenstoot beswijcken sal, en alleen met dit begint-sel sal ick voldaan blijven, en ghy sult gedaen hebben, het geen onse vrientschap vereyscht, niet alleen gevende my het leven, maer oock self mijn eer bevestigende. En daer toe zijt ghy ver-

ſchuldicht, en dat alleen door een reden, dat is, dat ick zijnde, gelijk ick ben, van een vaſt voor-nemen om dit in het werck te ſtellen, ghy niet behoort te lijden, dat yernandt anders ſich hier in vermengde, daer ghy mijn eer die ghy ſoo waert hebt, mede ſout ſien verlooren gaen. En wat belangt dat de uwe by Camilla in vermoeden ſou mogen gebracht worden, daer is weynigh noots van, alſoo wy haer daer na wel kunnen ſeggen, dat het niet is geweest als ons eygen bedrijf, en daer mede ſal u eer en aenſien, ſijn oude luyſter weder krijgen. Nademael dan dat ghy met ſoo weynigh achterdeels, my ſoo grooten genoegent kont geven, ſoo bid ick u dat ghy het ſelfde gelieft aen te vangen, (al-hoe-wel u veel andere beletfels mochten voort komen) te meer dewijl ick my (gelijk geſeght is) met het begintſel ſal laten vergenoegen. Lotario eyndelijck ſiende de vaſt geſtelde wil van Anſelmo, en niet wetende wat voorbeelden meer by te brengen, of wat redenen en vertooningen voor den dagh te halen, ja oock ſiende dat hy dreyghde, een ander reden van ſijn begeeren te geven, beſloot om meerder quaet voor te komen, hem te voldoen, en ſijn begeeren in te willigen, van meening zijnde de ſaeck ſoo te beleyden, dat ſonder de gedachten van Camilla op te wecken, Anſelmo ſou moeten te vreden zijn. Soo vermaende hy hem dan, ſijn gedachten niemandt anders te ontdekken, alſoo hy den laſt op hem nam, de welcke hy ſou beginnen, wanneer het hem goet dacht. Anſelmo koſt ſich niet onthouden ſijnen vrint met groote liefde te omhelfen, bedanckende hem

Don QUICHOT de la MANCHA. 415
van zijn aanbiedingen, min noch meer dan of hy
een bysondere weldaet van hem genoot, en be-
flooten onder malkander, dat hun werck des an-
deren daeghs zijn begintfel nemen sou, wanneer
Anselmo hem tijdt en gelegentheydt daer toe
wilde beschicken, gelijk oock gelt en Juweelen,
om Camilla te bewegen. Hy riedt hem dat hy
haer met Musijck, en veersfen vereeren sou, en
indien hy de moeyte niet begeerde te nemen, dat
hy het self sou doen. Lotario nam het altemael
op sich, doch met een andere meening als An-
selmo dacht, en daer mē begaven sy sich weder
na het huys van Anselmo, daer se Camilla von-
den, verwachtende haer Man met verlangen, al-
foo hy dien dagh langer was uyt gebleven, als zijn
gewoonte was. Lotario eyndelijck begeeft sich
na sijn huys, en Anselmo bleef in het sijne, soo
vroolijck en wel te vreden, als Lotario droevigh
en vol gedachten was, niet wel wetende hoe sich
in desen dwafen handel te dragen. Evenwel dien
nacht bedacht hy den middel, om Anselmo te
bedriegen, sonder Camilla te hinderen, en des
anderen daeghs quam hy by sijn vrint eten daer
hy mede wel onthaelt wiert van Camilla, en dat
ter liefde van haer Man de maeltijt ge-eyndight,
en het tafellaecken op genomen zijnde, versocht
Anselmo aen Lotario, of hy een wijl sijn huys-
vrouw geselschap wilde houden, alsoo hy noot-
wendig om eenige wichtige sakē, most uyt zijn,
hy sou binnen een uer of ander half weder komen.
Camilla badt hem te huys te blijven, en Lotario
bodt hem sijn geselschap aen, maer Anselmo
nam noch het een noch het ander aen, maer badt

Lotario te meer, daer soo lang te blijven, en hem te wachten. Hy belaste van gelijcken Camilla, dat se Lotario niet alleen sou laten tot dat hy weder quam. Kortelijck, hy wist de nootfaeckelijckheydt van sijn verrichting soo voor te stellen, dat niemandt sou hebben kunnen vermoeden dat het anders was. Anselmo dan ginck uyt, en Camilla met Lotario bleven alleē aen de tafel, terwijl het ander volck was gegacn om te eten. Lotario bevont terstont wel dat hy nu in de staet gestelt was daer sijn vrint hem in wilde hebben, met de vyandt in het aensicht, die alleen met haer schoonheydt, een geheelen trop Ridderd sou kunnen verwinnen. En oordeelt of Lotario geen reden had haer te vreesen, maer hy deed anders niet als sijn arm over de setel te leggen, met het hooft in de handt, en vergiffenis van Camilla te eyschen, en te seggen dat hy een weynigh wenschte te slapen, tot dat Anselmo weder gekomen was. Camilla seyde hem dat hy beter sou op het bedt leggen, en versocht hem of hy sich daer geliefde te rusten. Dit begeerde Lotario niet te doen, en bleef soo sitten slapen tot dat Anselmo t'huys quam, de welcke vindende Camilla in de kamer, en Lothario slapende, geloofde, dat, dewijl hy soo lang was uyt gewest, sy tijts genoegh souden gehad hebben om te praten, en te slapen daer toe, en verlangde geweldigh om van Lotario sijn wedervaren te hooren. Eynelijck Lotario opgeweckt zijnde, gingen se te samen uyt, en Anselmo vertoefde niet lang, hem sijn wedervaren af te vorderē. Daer hem Lotario op antwoorde, dat hem niet goet gedocht had,

in

in het eerste alles te ontdekken, waer over hy voor eerst niet anders had gedaen, als haer schoonheyte te prijsen, seggende dat men in de geheele Stadt van niemant meer sprack, als van haer schoonheyde en beleeftheyde, 't welck hem een goet begintfel docht te zijn, om voor eerst plaets in haer gunst te krijgen, en te maecten, dat se hem op een ander tijdt met te meerder genegentheyte sou aenhooren: Gebruyckende daer in de looftheyde die den Duyvel gebruyckt, wanneer hy yemandt bedriegen wil, verkeerende sich alsdan gemeenlijck in een Engel des lichts. en het schoonste dat hy kan voort stellende, daer hy eyndelijck ontdeckt wie hy is, tot verderf van die gene die hem gehoor geven. Al dit gaf groot genoegen aen Anselmo, die hem beloofde yeder dagh de selve gelegentheyte te geven, al-hoe-wel hy juyft niet uyt ginck, houdende sich self soodanigh aen een zijde, dat Camilla niet sou konnen vermercken. Op dese wijze gingen verscheyden dagen voor by, dat Lotario Anselmo veel dingen wijs maecte, sonder dat hy een woort tegen Camilla gesproocken had, seggende onder ander, dat hy tot noch toe niets vermercken kost, dat de minste schijn van oneerbaerheyte had, of de minste hoop kost geven. Ja dat se hem in tegendeel gedreyght had, indien hy haer meer sulcke redenen voor hielt, het selve tegen haer Man te sullen seggen. Alles is seer wel (sey Anselmo) Camilla heeft tot noch toe wederstant aen woorden gedaen, wy moeten eens besien hoe se de wercken sal wederstaen. Ick sal u morgen vier duysent kroonen tellen, die ghy haer aanbieden, en oock geven

sult, en noch soo veel om Juweelen voor haer te koopen, om haer voor te houden, alsoo de Vrouwen daer gemeenlijck seer toe genegen zijn, voornamentlijck, indien se schoon zijn, want (hoe kuys sy oock zijn) sy trachten altemael kostelijck voor den dagh te komen, en haer schoonheydt voor een yeder te vertoonen. En indien sy dese befoecking wederstaet, sal ick my vergeenoeght houden, sonder u meer moeyelijckheydt aen te doen. Lotario gaf tot antwoord, dat dewijl hy het selve begoft had, hy het oock tot den eynde toe sou nyt voeren, al-hoe-wel hy wel merckte dat hy de overwonnen party sou zijn. Des anderen daeghs ontving hy de vier duysent kroonen, en met de selve soo veel ontsteltenissen, also hy niet en wist wat loogens meer by te brengen, doch hy besloot wederom te seggen, dat Camilla soo veel luysterde na de giften, als se na de woorden gedaen had, en dat 'er niet meer aen te doen was, alsoo de tijdt maer te vergeefs versleten wiert. Maer het geviel juyft, dat Anselmo hebbende gelijk als voor, Lotario alleen met Camilla gelaten (sich selven in een ander kamer geslooten had) daer hy door het sleutelgat bleef staen sien, en luysteren wat 'er al onginck, daer hy doen gewaer wiert, dat Lotario in een half uer tijts niet een enckel woort voor den dagh bracht, en niet brengen sou, al bleef hy daer seven jaer lang staen, waer over hy besloot, dat al het geen Lotario hem geseght had, niet als versierfels waren. En om te sien of sulcks soo was, quam hy eyndelijck te voorschijn, en roepende Lotario zen een kant, vraeghde hem hoe de saeck stont.

Lotario antwoorde hem, dat hy niet van meening was meer moeyten uyt te staen, alsoo se hem sulck een antwoord gegeven had, dat hy de moedt niet had, om het werck weder aen te vangen. & (antwoorde Anselmo) Lotario, Lotario, hoe weynigh voldoet ghy aen het vertrouwen dat ick van u genomen heb. Ick heb al u doen, of eerder laten aen gesien, en dat door dat sleutelgat, en bevonden dat ghy in al dien tijt niet een woort tegen Camilla gesproocken hebt, waer over ick verseeckert ben, dat al het geen ghy my voorheen geseght hebt, versiert is, en dat ghy noch het eerste woort van min te spreecken hebt. En indien sulcks soodanigh is, gelijk het in der waerheydt is, waerom bedrieght ghy my, en waerom berooft ghy my van dese middel om my te genoegen. Hy seyde niet meer, doch evenwel genoeg om Lotario te overtuygen, de welke nemende voor een point van eer, op loogens bevonden te zijn, swoer Anselmo, dat hy hem van nu voortaan daer soo in dragen sou, dat hy reden sou hebben, sich te vreden te stellen, sonder eenige leugens te gebruycken, gelijk hy sien sou, indien hy sich daer toe stelde, al-hoe-wel hy geen andere omsicht sou van nooden hebben, als de ondervinding, waer mede hy hem hoopt te ver-
noegen. Anselmo geloofde hem hier in, en om hem te meerder vryheydt te geven, nam hy voor sich, voor acht dagen uyt sijn huys te vertrecken, na een van sijn vrinden, in een Dorp woonende, niet ver van de Stadt, met de welcke hy beraemt had dat hy hem ontbieden sou, om te meerder schijn aen Camilla te geven. Ongeluc-

kige en onbedachte Anselmo, wat begint ghy? wat vangt ghy aen? ghy foeckt het onmooghlijcke, en verliest het mooghlijcke gelijk den dichter seyt:

*Ick foeck het leven in de doot,
Behouden welstant in den noot,
De vryheydt in geslage banden,
Een uytkomst in beslooten wanden,
De trouw in een verrader snoot.
Maer (laes) mijn droevigh lot van wie
Ick nimmer goet te wachten sie,
Heeft met den hemel self beslooten;
Dat mits ick na 't onmooghlijck tracht
Het mooghlijck self dat ick veracht,
Sal nimmer zijn by mijn genooten.*

Des anderen daeghs begaf sich Anselmo op den wegh, seggende tegen Camilla, dat terwijl hy sou van huys zijn, Lotario sou komen na sijn huys sien, en met haer eten, den welcken sy sou hebben te ontfangen als sijn eygen persoon. Dese last stont Camilla, als een verstandige Vrouw niet seer wel aen, en seyde hem, dat haer docht geensints behoorlijck te zijn, dat yemandt in sijn affijn sijn plaets aen de tafel bewaren sou; en indien sulcks geschiede uyt vrees dat se haer huys niet wel hoeden mocht, beloofde sy voor die reys sulcken proef daer van te geven, dat haren Heer sich voortaan mocht verseeckert houden, wegen haer bequaemheydt, self tot grooter dingen. Anselmo antwoorde dat het alsoo sijn believen was, en dat se anders niet had te doen als te gehoorfa-

men.

Don Quichot de la MANCHA. 421
men. Camilla beloofde dan fulcks te doen, hoe-
wel tegen haer wil. Anselmo dan vertrock, en
des anderen daeghs quam Lotario, daer hy van
Camilla seer beleefdelyck en vriendelyck ont-
fangen wiert, al-hoe-wel Camilla hem noyt geen
gelegentheydt gaf, alleen by haer te zijn, hou-
dende sich altoos verselt met haer dienaers, en
voornamentlyck, met een haer Jonckvrouw, ge-
naemt Leonela, die se seer beminde, om dat se
van kints been nevens haer Vaders huys was op-
gevoedt, en wanneer se met Anselmo quam te
trouwen, in haer dienst genomen had. De dry
eerste dagen, seyde haer Lotario niet met allen, al-
hoc-wel hy goede gelegentheydt had, met het op-
nemen van het tafellaecken, en het eten van het
huysgesin, tegen haer te spreecken. Maer door
last van Camilla maecte het volck gemeenlyck
hun maeltijdt kort. Behalven dat, had Leonela
last, eer te eten als haer Me-Vrouw, om te beter
gelegentheydt te hebben, gestadigh by haer Vrouw
te blijven. Maer sy, die andere dingen in haer
hoofd had; nam juyft altoos het bevel van haer
Vrouw. soo nauw niet waer, maer liet hen met
hun tweek alleenigh, min noch meer dan of haer
het selve belast was. Evenwel het eerwaardigh
gelaet van Camilla, haer eerbare gedaente, en se-
dige manieren leyden Lotario een toom in den
mont. Maer het voordeel dat 'er uyt dese besa-
dightheyt van Camilla ontstont, betoomende de
tong van Lotario, verkeerde evenwel in groot
achterdeel, alsoo, terwijl sijn tong sweegh, sijn
gedachten evenwel te meer opgeweckt wierden,
hebbende te beter gelegentheydt haer volmaect-

heden aen te mercken, die genoegsaem waren, om een marmeren beelt aen het minnen te helpen, ick swijgh een hart van vleesch en bloet. Lotario dan sagh en door sagh haer, en bevont se soo waerdigh bemint te zijn, dat door dese aenmerckingen hy wel haest sijn gedachten besprongen vont, en van langer handt, het aensien en achting van Anselmo voelde wijcken; in voegen hy meer als duysentmael voor sich nam, uyt de Stadt te vertrecken, en te gaen daer hem Anselmo sijn leven niet en sagh, noch hy Camilla. Maer het was nu soo veer, dat alleen het genoeg van haer te sien, sijn voornemen wederstont. Hier voerden sijn vermaeck, en de nootsaekelijckheydt onderling een hevigen strijt. En al wat hy doen kost was sich selven, als hy alleen was, te beschuldigen, verrader en trouwloos te noemen, maeckende duysent vergelijkingen tusschen hem en Anselmo, die altemael daer op uyt quamen, dat de dwaesheydt van Anselmo, grooter was als sijn ongetrouwigheydt, en dat, by soo veer hy sich soo wel voor Godt als voor de menschen sou weten te verontschuldigen, van het geen hy wenschte te doen, hy geen straf sou behoeven te vreesen. Eyndelijck de deught en schoonheydt van Camilla, benefsens de al te goede gelegentheydt die den dwasen Anselmo hem gegeven had, wierpen den overwonnen Lotario te gront, die sonder andere in sicht te hebben als sijn vermaeck, ten eynde van de dry dagen, in de welcke hy geduerigen strijt had gehad, de vaste sterckte van Camilla bestont te bespringen, en dat met sulck een ontsteltenis, en sulcke minnen-

nende redenen, dat Camilla opgetoogen bleef, sonder yets anders te doen, als op te staen, en sonder een woort te antwoorden in haer kamer te gaen. Evenwel liet Lotario daerom de hoop niet varen, maer in tegendeel wies de selve gestadigh met sijn liefde, en achtinge van Camilla. De welcke hebbende in Lotario gesien het geen sy noyt gedacht had, wist niet wat te doen, alleenigh docht haer noch seecker, noch wel gedaen te zijn, plaets en gelegentheyt te geven om haer andermael sulcks voor te houden, besloot derhalven, gelijk se deed, een dienaer aen haer Man te senden, met een brief van desen inhoud:

Het XXXIV. Hoofstuck.

Vervolgende de geschiedenis van de schadelijcke nieuwgierigheyt.

GElijck (na dat men seght) een heyrleger niet woeght sonder Velt-Overste te zijn, en een Slot sonder Slot-vooght, alsoo dunckt my dat veel minder past een getrouwde jonge Vrouw sonder haer Man, indiener geen wichtige oorsaecken zijn, die dese affsonderingen vereyschen. Ick bevind' my soo kwalijck sonder uw, en soo onmachtigh om dit affsijn te konuen verdragen, dat indien ghy niet terstont komt, ick my sal gaen onderhouden in mijns Vaders huys, al sou ick de uwe sonder opsicht laten. Want hy die ghy my gelaten hebt (indien hy den tijtel van opsiender verdient) geloof ick dat meer sou sien na sijn vermaeck, als het geen u raeckt. En dewijl ghy verstandigh zijt, sal ick u niet meer seggen, gelijk het oock geensints woegen sou.

Als

Als Anselmo desen brief ontfangen had, verstont hy daer uyt terstont dat Lotario eer. begintfel gemaect had, en dat Camilla voorseecker sich daer in gedragen had, gelijk sijn begeerten was, en sich daer ten alderhooghsten in verblijdende, liet met de mont aen Camilla weten, dat se niet uyt den huys sou gaen, alsoo hy spoedigh meende te huys te komen. Camilla bleef van dese antwoort seer verwondert, en in meerder twijffel als vooor heen, alsoo se in huys niet blijven, noch sich na haers Vaders begeven dorst. En blijvende liep haer eerbaerheydt gevaer, en vertreckende, sou sy doen tegen het bevel van haer Man. Eyndelijck hy beiloot tot het alderquaetste, namentlijck, te blijven, met voorne- men Lotario niet te schouwen, om geen oorfaeck van vermoeden aen het huysgesin te geven, ja het berouwde haer alreets aen haer Man geschreven te hebben, alsoo sy vreesde dat hy dencken sou, dat Lotario misschien eenige lichtvaerdigheydt in haer mocht gemerckt hebben, 't welck hem beweeght had, haer gewoonlijcke eerbiedigheydt te onthouden. Maer verseeckert zijnde van haer oprechtigheydt, vertrouwde sy oock in Godt, en nam vastelijck voor, op al de voorstellingen van Lotario met swijgen te antwoorden, sonder evenwel haer Man yets te seggen, om hem in geen moeyelijckheydt te brengen. En daer over begoft sy al over te leggen, hoe sy sich best dragen sou, omtrent haer schrijven aen haer Man, belangende Lotario, wanneer Anselmo haer mocht na de reden van het selve vragen. Met dese gedachten, die eer eerbaer als seecker waren, gaf se
 noch

noch een dagh aen Lotario gehoor, die in sulcker voegen aen hielt, dat de getrouwigheydt van Camilla alreets begoft te wanckelen, en sy werck genoegh had haer self te bedecken, en het medelijen te verbergen, 't geen se alreets met de tranen en redenen van Lotario begoft te krijgen. Al dit vermerckte Lotario, en al dit weckte hem te meerder op, en besloot op alle manieren, sich van dese sterckte te verseeckeren, terwijl hem de gelegentheydt, van het affijn van Anselmo, sulcks toe liet. En alsoo weder beginnende met de lof van haer schoonheydt ('t welck de soetste Musijk is die de Vrouwen mogen hooren) en volhardende in sijn schreyen, bidden, aenbiedingen, jammeren en duyfent konften meer, met sulck een beweging, dat Camilla het eyndelijck most op geven, en hy segenpraelde, sonder en tegen sijn hoop. Camilla dan gaf sich op, wat sulken wy meer seggen, en leerde met haer voorbeelt, dat men dese dwang van liefde alleen ontgaet met vlieden, en niet met sulck een geweldigen vyandt tegen te staen. Want om onse menschelijcke krachten te overwinnen, moeten wy nootsaekelijck Goddelijcke hebben. Leonela alleenigh wist de swackheyt van haer Vrouw, alsoo sich dese twee quade vrinden, en nieuwe minnaers voor haer niet kosten verbergen. Lotario wilde geensints aen Camilla te kennen geven het geen tusschen hem en Anselmo beslooten was, noch dat hy hem daer self plaets toe verleent had, op dat se sijn liefde niet te minder achten sou, en oordeelen, dat hy haer maer soo by geval aen gesocht had. Na weynigh dagen quam

Anselmo weder te huys, sonder dat hy kost mercken, wat kostelijcker schat hy in haer verlooren had. Sijn eerste werck was Lotario te gaen befoecken, en vant hem in sijn huys, sy omhelsden malkander met alle genegentheydt, en na de onderlinge onthalingen, vraeghde Anselmo na de tijding van sijn leven of sijn doot. Het geen ick u sou konnen seggen, (antwoorde de nuw valsche Lotario) is, dat ghy een Vrouw hebt, die waerdig is een voorbeeld aen alle andere te zijn, en tot een roem van eerbaerheydt gestelt te worden. De woorden die ick haer gesproocken heb, zijn in de locht verdwenen, en de gaven heeft se als dreck veracht, en met eenige mijne weynige afgedrongen tranen, heeft se den spot gedreven. In voegen, dat, gelijk se is het beeld der schoonheydt self, alsoo oock het waerachtige voorbeeld van eerbaerheydt, stantvastigheydt, wijsheydt, en getrouwigheydt is, besittende al het geen een treffelijcke Vrouw wel staet. Neemt u gelt wederom mijn vrint, 't geen ick hier by my heb, sonder dat ick van nooden heb gehad het selve te roemen, alsoo de belangen van Camilla, aenfulcke snoode dingen als giften en gaven, niet vast zijn. Hout u dan te vreden Anselmo, en neemt geen moeyten om nieuwe proeven te doen, en dewijl ghy drooghs voets dese Zee van swarigheden over gekomen bent, soo raed' ick u geensints op nieuw dese gevaren te onderstaen, noch een ander Loots te gebruycken, om de gront van uws Vrouwen deught te bepeylen. Maer maect vry u reeckening dat ghy in behouden haven zijt, werpt vry het Ancker van

u ge-

u genoeg en uyt, en weert nu al de stormen van twijffelmoedigheydt van u af, alsoo u schat alle waerdy te boven gaet. Anselmo (och arm) bleef ten alderhooghsten vergenoeght met de redenen van Lotario, en gaf de selve soo vasten geloof, als of het oraeckelen waren. Evenwel versocht hy hem noch niet af te laten, al was het maer uyt nieuwsgerigheydt, en om onderhoudt, en al souwer niet meer van te wachten zijn, als men tot noch toe gewonnen had. Hy badt hem, dat hy alleen eenige vaerskens tot haer lof schrijven sou, onder een bedeckte naem van Cloris, alsoo hy self aen Camilla seggen sou, dat hy op een seeckere Vrouw verliest was, en dat hy daerom dese naem gebruyckt had, om haer onder de selve te prijfen gelijk sy waerdigh was, en indien Lotario de moeyten niet geliefde te nemen, om de selve te schrijven, dat hy het voor hem sou doen. Dat sal niet noodigh zijn, antwoorde Lotario, alsoo my de Musen soo vyandigh niet zijn, of se komen my noch tot sommige tijden in het jaer besoeken. Seght ghy maer tegen Camilla het geen ghy te seggen hebt van mijn vryery, ick sal u veerschen maecken, indien niet soo goet als de saeck vereyscht, ten minsten de beste die ick kan. Aldus quamen se over een, den sot en den verrader. En Anselmo te huys gekomē zijnde, vraeghde Camilla, het geen daer sy al over verwondert was geweest, haer noch niet gevraeght te zijn, namentlijck, wat haer beweeght had, soodanigh een brief te schrijven. Camilla gaf daer op tot antwoord, dat haer docht dat Lotario haer op een

een andere wijze aen sagh als hy behoorde. Maer datſ'et haer nu weder ontgaf, en alleenigh nam voor een inbeelding, alsoo Lotario daer na weder scheen te vlieden van haer aensien, en met haer alleenigh te zijn. Anselmo seyde haer, sy mocht daer omtrent wel onbekommert zijn, alsoo hy wel wist, dat Lotario op een treffelijcke Jonckvrouw van de Stadt verliest was, de welcke hy roemde onder den naem van Cloris, en dat sy, alhoe-wel sulcks niet was, geensints voor Lotario behoefde te vreesen. Indien se niet van te vooren was onderrecht geweest van dese gemaecte vryery van Cloris, sy sou gewisselijck in groote naeyver gevallen hebben, maer de kennis van het bedrogh, benam haer het misnoegen. Des anderen daeghs zijnde sy met hun drien over de tafel, versocht Anselmo aen Lotario, dat hy yets verhalen sou, van het geen hy tot lof van sijn Cloris gemaect had, dat hy het selve vryelijck mocht doen, alsoo Camilla haer niet kost. Al schoon sy haer kende vervolghde Lotario, sou ick evenwel sulcks voor haer niet bedecken, want in sulck een gelegentheydt, een Jonckvrouw wreet of schoon te noemen, racckt haer eer niet. Maer het sy hoe 't wil, soo hoort dan een gedicht op de ondancckaerheit van dese Cloris:

*Des nacht wanneer het Christallijn gesticht
 De soete rust op alle leden spreyt,
 En d' eenstaemheyt verheerlijckt met haer licht,
 Stort ick mijn klacht aen dese godlijckheyt.
 En als de Son sijn heldre pruyck bereyt,
 En sijne glans op ons geberghte stiert,*

*Helpt mijn gefucht, de fombre stilligheyt
 Aen 't queelen van het nuchters gediert
 Self als de Son haer heetste Fackel viert,
 En fijn geweld verdubbelt op het ront.
 De heete min die mijn gemoedt beftiert,
 Verdubbelt oock de klachten in mijn mont,
 En evenwel wint ick berooft, waer naer ick doel,
 Den hemel van gehoor, en Cloris van gevoel.*

Het Sonnet ftont Camilla welaen, maer Anfelmo noch beter, alfoo hy haer hier mede fcheen voor wreet te fchelden, defe Jonckvrouw feyd' hy, moet wel onmenfchelijk zijn die op fulcke klare waerheyt niet antwoordt. Soo fou 't al waer zijn (antwoorde Camilla) 't geen de verliefde dichters feggen? Voor foo veel als fy dichters zijn niet (antwoorde Lotario) maer voor fo veel fy minnaers zijn, in trouwen ja. Daer is geen twijffel aen fey Anfelmo, alles om de gedachten van Camilla te bereyden, en Lotario by haer in achting te brengen, die nu foo weynigh op haer Mans loosheydt achte, als fe alreets op Lotario verliefte was, en achtende en wetende dat fy de rechte Cloris was, daer al defe gedichten heen gefonden wierden, vraeghde Lotario of hy geen ander gedicht had? Ja antwoorde Lotario, doch hy meende fe fou foo goet niet zijn als de eerfte, of feyd' hy om beter te feggen, daer fal foo weynigh quaets niet in zijn, gelijk ghy felf kont oordeelen, want fe luyt aldus:

Ick weet wel dat ick sterf, en soomen't niet geloof,
 Te seeckerder vergaet mijn ongeluckigh leven,
 Soo seecker als ghy my siet voor u voeten beven,
 Soo seecker als mijn smart u medelijden dooft.
 Maer als ick wesen sal van't lijdten afgeslooft
 Sal mijne geest door smart na onderen gevaren
 Gestadigh om u heen vol heete minne waren,
 Als van gevoelen wel, maer noyt van min berooft,
 Wat wint u wreetheyt dan indien de bittere doot,
 Van vervolgh verlost, noch my van mijne noot,
 Als ick soo wel als ghy wil strijden om verwinnen,
 Ghy my te volgen met soo menigh bitter leet,
 Met u te toonen self ter doot toe strafen wreet,
 En ick met eeuwich u self na mijn doot te minnen?

Anselmo prees dit tweede alsoo seer als het eerste, en voeghde soo op dese wijze, schaekkel tot schaekkel, aen den keten waer aen sijn eer gevangen wierd geleyt, maer het slimste was, dat hy sich te meer vereert achte, te meer Lotario sijn eer gewelt aen deed. En daerom al het geen Camilla uytrechte, hoe seer het streckte tot sijn kleenachting, wiert by Anselmo tot in den hooghsten top van deught opgenomen. Het gebeurde op seeckeren tijdt, dat Camilla, met haer Maeght Leonela alleen zijnde, tegens haer sprack: Ick ben toornigh op mijn selven, vrin-dinne Leonela, om dat ick mijn achting niet hooger gehouden heb, als Lotario soo licht het besit van mijn selven te geven, en hem niet eerder door de tijdt het selve te laten winnen. Ick vrees dat hy mijn lichtvaerdigheydt en vaerdigheydt sal

fal aensien, sonder te mercken op het gewelt,
 waer mē hy alle tegenstant heeft wech genomen.
 Weest daer over niet eens bekommert Me-Vrouw
 antwoorde Leonela, alsoo het geensints de ach-
 ting vermindert (haestigh in het geven te zijn)
 indien het maer goet is dat men geeft, en waer-
 digh om geacht te worden; want gelijk het
 spreekwoort seght, hy geeft tweemaal die ha-
 estigh geeft. Aen de andere zijde plagh men oock
 te seggen, antwoorde Camilla, dat men weynigh
 acht het geen men met weynigh moeyten ver-
 krijght. Dat magh op u niet gepast worden, be-
 rechte Leonela wederom, want ick heb wel hoo-
 ren seggen, dat de liefde den eenen tijt vlieght, en
 den anderen tijt gaet, met den eenen loopt en met
 den ander kruypt, den eenen smet en den ander
 brant, den eenen wont en den ander doot. Op een
 en de selven oogenblik begint de loop van sijn
 begeerte, en op de selve tijt maeckter een vast be-
 sluyt van. Des morgens slaet hy sijn leger voor
 een sterckte, en op den avont heeft hy se over-
 wonnen en vermeestert, alsooder geen kracht is
 die de selve vermagh tegen te staē. En indien het
 foodanigh is, wat bekommert u? of wat vreeft gy?
 indien het selve Lotario gebeurt is, hebbende de
 liefde het afsijn van onse Heer tot sijn werckmid-
 del genomen, in voegen men nootsaeckelijck be-
 sluyten most, het geen de liefde beslootē had, son-
 der meer tijt aen de tijt te geven, alsoo Anselmo
 onder dies mocht weder komen en het werck al-
 soo onvolmaeckt blijven, want de liefde heeft
 geen beter dienacr om haer werck uyt te voe-
 ren als de gelegentheydt, en hier van dient
 hy

hy sich in alle voorvallen, voornamentlijk, in de begintfelen. Al dese dingen weet ick beter van hooren seggen, als door ondervinding; en sal voor u niet verfwijgen Me-Vrouw, dat ick mē van vlees en bloet ben. Behalven dat hebt ghy u selven soo haest niet over gegeven, of ghy hebt eerst genoegh suchten, tranen, redenen, smeecken, beloften en giften van Lotario gesien, de welcke gevoeght met sijne deughden en verdiensten, betoonen al te samen hoe waerdigh hy is bemint te zijn. Dit dan alsoo zijnde soo laet u bekommerlijke gedachten varen, en verseeckert u in tegendeel, dat u Lotario acht, gelijk ghy hem, en dese u overgift geniet met het meeste genoegen van de werelt, ja u daer over te meer en hooger acht. En dat Lotario niet alleen de letters heeft die de minnaers best passen. Maer een geheel A. B. C. van deughden uyt maeckt, dewijl hy is, aensienlijk, beleeft, cloeck, dapper, edel, fraey, getrouw, heerlijk, jonck, koen, lievende, manierlijk, nobel, ootmoedigh, preuts, quistigh, roemende, sterck, troostelijk, vroom, wellevende, De X. als te wreet, en de Y. en Z. als onnoodigh, sullen wy voor by gaen. Camilla kost sich niet onthouden van lacchen over het A. B. C. van Leonela, en hielt haer voor meer ervaren, in saecken van liefde, als sy wel selfs seyde, doch eyndelijk beledt se tegen haer Vrouw, hoe se met een seecker jongman van de Stadt, in handel van liefden was, daer sich Camilla niet weynigh in ontstelde, vreesfende dat dit den wegh mocht zijn, waer langs haer eer gevaer mocht loopen. ¶ Sy vraeghde haer verder
of

of haer handel verder ging als de eerbaerheyt toeliet? Leonela bekende dat ja, want het is secker dat de misdæet van de Vrouw, de schaemt aen de Maeght beneemt, de welke siende hun Meesterffen vallen, meenen te mogen misdoen met gratie en privilegie. Camilla kost anders niet doen als te bidden, dat Leonela doch niet sou seggen van het geen haer liefde met Lotario aenginck, en dat se haer dingen soo heymelijck bestellen sou, dat se geensints tot kennis van Anselmo quamen. Leonela beloofde haer soo te doen, doch maecte het soo, dat Camilla daer na wel klaerlijck sagh, dat haer vrees maer al te wel gebouwt was. Want dese eerloose sack, nemende de stoutigheyt van haers Vrouws mishandeling, quam eyndelijck soo veer, dat se desen haer minnaer, openbaren toeganck in het huys verleende, denckende dat 'er niet aen gelegen was, al quam haer Vrouw het selve te vernemen. Dese ongelegentheydt zijn de sonden van de Vrouwen onderworpen, door de welke sy slaven van hun eygen booden worden, en gelijk als gedwongen, hun snootste handelingen door de vingeren te sien, gelijk het met Camilla ginck, de welke, al-hoe-wel sy meermaels vernam, dat Leonela met haer boel in een kamer van haer huys was, niet alleen niet kijven dorst, maer noch daer toe uyt den wegh most gaen, en plaets geven om hem wegh te sluyten, op dat haer Man den selven niet quam te vernemen. Maer sy kost het soo niet klaren, of Lotario sagh hem op seeckeren vroegen morgenstont, ten huysen uyt gaen, en sonder dat hy terstont vermoeden had, sich

inbeelde een Geest te sien) maer als hy aen sijn bedecktelijck gaen, en sijn sluypen gewaer wiert, dat het geen Geest, maer wel een mensch was, nam hy yets voor dat het bederf van hun allen sou geweest hebben, indien Camilla het selve niet voorkomen was. Hy kreegh terstont de inbeelding dat desen mensch, daer niet om Leonela (want dat waren sijn minste gedachten) maer om Camilla in gesloopen was, alsoo hy nu geloofde dat Camilla, gelijk se hem lichtelijck was toe gevallen, alsoo oock met anderen deed, gelijk een Vrouw die haer eer eens verlooren hebbede, als nu nergens meer na vraeghde, en het schijnt niet anders, of Lotario moet in dese gelegentheydt al sijn verstant verlooren hebben gehad, want hy sonder eenigen redelijcken wegh in te gaen, of eenige matigheydt te gebruycken, en niet denckende als om sich over Camilla te wrecken, begeeft sich vol naeyver by Anselmo, en hout hem dese redenen voor; weet Anselmo dat ick nu veel dagen achter een, een grooten strijt in mijn gemoedt heb gehad, poogende voor u te verbergen het geen ick u behoorde na recht en reden te ontdecken. Soo segh ick u dan dat de sterckte van Camilla overwonnen, en nu t'eenemael in mijn macht is, om daer mē te doen, alles wat ick wil, en dat ick getoest heb, u het selve te ontdecken, is alleen daerom geweest, om dat ick het eerst heb begeeren seecker te hebben, en willen ontdecken, of sy oock uyt is om my te beproeven, en gelooft oock seeckerlijck indien sy was die sy behoorde, en daer wy haer beyde voor aen gesien hebben, sy sou u al over lang

lang mijn vervolgh hebben ontdeekt, 't welck ick op u verfoeck heb bestaen. Maer dewijl ick sie dat se daer in gebreeckelijck is, soo weet ick oock dat haer beloften, die se my gedaen heeft, in ernst gemeent zijn, namentlijck, als ghy weder eens van huys sult zijn, my te spreeken in de kamer daer ghy gewent zijt u huysfraet in te setten, (en het was so in der daet dat se daer gewoon waren by malkander te zijn) en ick begeer oock niet dat ghy onbedachtelijck bestaet u self te wreeken, want de sonde is als noch niet begaen, als alleen met gedachten, en het magh geschieden dat ondertusschen Camilla noch van meening komt te veranderen, en dat self de plaets haer leetwesen hebben doet. En gelijk ghy altoos mijnen raet of ten deel of in 't geheel gevolght hebt, soo volgh nu een, die ick u geven sal, op dat ghy sonder bedrogh, en met goet overleggh u self kont voldoen. Veynst u of ghy voor twee of dry dagen vertrecken wilt, gelijk ghy andersints wel gewoon zijt. En ondertusschen verbergh u in u kamer, achter de Tapijten die daer zijn, of op een andere wijze als het u goet dunckt, en alsdan sult ghy met u eygen oogen, en ick met de mijne sien, wat Camilla in haer schilt voert, en indien het foodanigh sy, dat het ten quaetsten uyt valt in sulck een boosheydt, de welcke men eerder magh vreesen als verwachten, kont ghy stilswijgende en wijselijck de uytvoerder van u toorn, en de straffer van dese misdact zijn. Verwondert, opgetoogen, en verbaest bleef Anselmo staen, door dese redenen van Lotario, alsoo se hem over quamen op sulck een tijt

als hy se minst verwacht had, alsoo hy Camilla nu alreets hielt voor verwinnareffe van dese bespringingen van Lotario, en alreets de roem van dese glory begoft te smaecten. Hy bleef een goeden tijt ston staen, met de oogen na de gront gellagen, sonder lit of vin te roeren, en eyndelijck borst hy uyt: Ghy Lotario hebt gedaen, gelijk ick van u vrintschap heb moeten verwachten, en in alles sal ick uwen raet volgen, doet het geen u goet dunckt, en bewaert dat geheim, 't geen ghy siet my soo onverwacht over te komen. Lotario beloofde hem sulcks, maer soo haest was hy niet van hem gescheyden, of het was hem leet, soo open tegen Anselmo gegaen te hebben, bekennende nu eerst sijn dwaesheydt, alsoo hy sich wel over Camilla sou hebben konnen wrecken, sonder sulck een wreetheyt te plegen tegen haer en tegen haer eer. Hy vervloecte sijn misverstant, en sijn lichtveerdigh besluyt, sonder dat hy wist wat middel aen te gaen om het selve weder te ontdoen. Eyndelijck besloot hy alles aen Camilla te ontdecken, en alsoo hem geen plaets ontbrack om het selve te doen, vant hy dien selven dagh noch gelegentheydt daer toe, alsoo hy haer alleen vant. Sy vindende tijdt om tegen hem te spreecken, voerde hem aldereerst dese redenen te gemoedt: Ick heb mijn vrint Lotario, een quelling in mijn hart, die my het selve soo ongerust maeckt, dat het schijnt dat het my in den boesem barsten wil, en dat is, om dat de onbeschaemtheyt van Leonela soo hoogh geklommen is, dat se alle nacht haer boel by haer in dit ons huys doet komen, daer hy tot aen den

Don QUICHOT de la MANCHA. 437
dagh by haer is, tot groot achterdeel van mijn
eer, by soo veer hem yemant op soo een ongele-
gen tijdt mocht uyt mijn huys sien komen. En
het geen my het alderfwaerfte valt, is dat ick
haer noch daer over niet bestraffen durf, alsoo sy
de geheym-bewaarder van onse liefden is, waer-
door ick als gemuylbant ben, vreesende dat daer
dan yets ergens uyt voort komen mocht. In het
eerste als Camilla dit tegen Lotario seyde, meen-
de hy dat sulcks van haer uyt loosheydt gedaen
wiert, maer siende haer schreyen, en andere
droefheydt maecten, en hem bidden om daer in
te willen helpen voorsien, begoft hy te gelooven
dat het waerachtigh was, en bleef daer over soo
ontstelt, dat het wonder was, dat hy sich self niet
aen en taste. Evenwel seyde hy tegen Camilla,
dat se te vreden sou zijn, alsoo hy daer in hoopte
te versien. Daer op seyde hy haer oock, het geen
hy in sijn rasende gramfchap gedaen had, en hoe
Anselmo beslooten had, sich in sijn vertreck te
verbergen, om van daer klaerlijck te sien, wat
ontrouw sy hem deed, biddende met eenen ver-
giffenis van sulck bestaen, en raet om daer in te
voorsien, om uyt dien doolhof te geraecken, daer
hem sijn dwaesheydt in geworpen had. Camil-
la bleef verbaest en sonder gevoelen staen, hoo-
rende de woorden van Lotario, en begoft daer
na met vele redenen hem te bestraffen, over sijn
ongegront misgevoelen, en dwaes bestaen. Maer
gelijck de Vrouwen van natueren vaerdiger van
verstant soo in het goet als in het quaet, als de
Mannen zijn, al-hoe-wel het selve haer wederom
in andere gelegtheden ontbreeckt, Camilla

had terftont een vont bedacht om het alles goet te maecken, waer over fy tegen Lotario fey, dat hy tegen des anderen daeghs Anfelmo op de beftemde plaets fou sien te verbergen, alfoo fe daer voordeel meende uyt te halen, en gelegenthey, om van nu voortaan sonder verandering malkander te genieten, en sonder hem haer voorneemen geheel te openbaren, feyd' fe hem slechts, dat als Anfelmo verborgen was, hy fou maecken te kommen wanneer hem Leonela riep, en dat hy op het geen hy van haer hoorde, maer fou antwoorden, gelijk hy doen fou, indien hy niet wift dat hy van Anfelmo gehoort wiert. Lotario badt haer, dat se hem haer meening fou te kennen geven, om met te meer seeckerheydt alles waer te nemen. Ick segh u antwoorde Camilla, dat 'er niet anders waer te nemen valt, als my te antwoorden gelijk ick u vragen sal. Camilla wilde hem geen nader opening doen, om dat se vreesde dat hy, het geen sy soo bequaem achte, niet goet vinden fou, en yets anders in het werck stellen, 't welck in haer sin soo goet niet wesen fou. Hier mede vertrock Lotario, en Anfelmo voor gevende na sijn vrint, in het naeste Dorp eens te moeten vertrecken, ginck des anderen daeghs, in schijn ten huysen uyt, maer in der daet verborgh sich in de kamer, 't welck hy gemakelijck doen kost, alfoo Camilla, en Leonela, hem al willens daer gelegentheydt toe verleenden, evenwel met sulck een ontsteltenis als men wel dencken kan van een, die henen ginck om sijn eer van lit tot lit te sien ontleden, en sich te berooven van soo hoogen schat, als hy

voor desen gemeent had, in Camilla te besitten. Camilla en Leonela nu verseeckert zijnde dat Anselmo al in sijn schuylplaets was, gingen in het selve vertreck, daer Camilla soo haest de voeten niet had in geset, of sy gaf een diepen sucht, en borst in dese woorden uyt: Och vrin-
 din Leonela, sou't niet beter zijn, eer ick kom uyt te voeren, het geen ick voor heb, en ghy niet weten mooght, op dat ghy het my niet en belet, dat ghy desen Ponjaert van Anselmo naemt, en boordet door dese borst? Maer evenwel wat reden sou het zijn, dat ick lijden sou voor de schult van een ander? Dat echter wenschte ick wel te weten, wat de snoode en overgeven oogen van Lotario aen my mogen gesien hebben, 't welck hem de stoutigheydt magh gegeven hebben, my te ontdekken een sulcken snoot begeeren, tot verachting van sijn vrint, en mijn eer. Voeght u aen dat venster Leonela, en roept hem want hy sal gewisselijck daer buyten zijn, verwachtende de tijdt om sijn boose begeerte te volbrengen, maer eer sal mijn wreedt, hoe-wel eerlijck besluit zijn voortganck hebben. Ach Me-Vrouw, vervolghde de loose Leonela, wat is het dat ghy doch met dat bloot geweer wilt uyt rechten? Wilt ghy by avontuer u selven, of Lotario het leven benemen? Wat ghy oock van beyden doet, het sal tot u schande en oneer gedijen. Het was beter u ongelijck te ontveynsen, en geen gelegentheyt aen desen trouwloosen te geven, van hier by ute komen, en ons alleen te vinden, want Me-Vrouw wat zijn wy anders als weecke en krach-

teloofse Vrouwen, en hy een sterck Mans-per-
 soon? Die misschien (blint van overdadige lief-
 den zijnde) eer ghy sult kunnen uyt voeren, het
 geen ghy voor hebt, u lichtelijck met geweld be-
 nemen sal, het geen u waerdiger is als het leven.
 In der waerheyt, mijn Heer Anselmo heeft sotte-
 lijck gedaen, desen mensch soo veel toegancks in
 sijn huys te geven. En Me-Vrouw als ghy hem
 nu al omgebracht hebt, gelijk ick geloof dat
 ghy voor hebt, wat sullen wy met het doode lig-
 haem uyt rechten? Wat wy 'er mē doen sullen?
 antwoorde Camilla, wy sullen 't hier laten, dat
 'et Anselmo self begraeft, alsoo het recht is dat
 hy de moeyten self neemt, om sijn ey gen oneer
 onder de aerde te delven. Gaet ghy heen en roept
 hem, waut my dunckt dat de tijt, de welke ick
 vertoef mijn wraeck te oeffenen, een verkorting
 is van de trouw die ick mijn Man schuldigh ben.
 Al dese woorden hoorde Anselmo aen, en op een
 yeder, veranderde hy van gedachten, maer wan-
 neer hy hoorde, dat se vastelijck had voor geno-
 men Lotario te dooden, wilde hy voor den dagh
 komen, om het selve te beletten, maer hy we-
 derhielt sich noch, om eens te sien waer dese
 vrouwelijcke dapperheyt en dit eerbaer voorne-
 men op uyt sou komen, met meening evenwel
 op te passen, en alle onheyl te beletten. Onder-
 tusschen wiert Camilla door een sware swijme-
 ling overvallen, latende sich op een bedt neer sac-
 ken dat daer in de selve kamer was, waer over
 Leonela wel bitterlijck begoft te weenen, en te
 seggen, och ongeluckige als ick ben, wat sou my
 over komen, indien dese kroon van alle Vrou-
 wen,

wen, en voorbeelt van kuysheyt my in de armen quam tē sterven? Met veel andere woorden meer, die niemant sou gehoort hebben, of hy sou Leonela voor de eerbaerheydt self gehouden hebben, en haer Me-Vrouw voor een tweede kuyfche en vervolghde Penelope. Niet lang duerde 't of Camilla quam weder tot haer self, en weder bekomen zijnde, seyde se straffelijck tegen Leonela, waerom gaet ghy niet roepen desen trouwloosten vrint die onder de Son is? Gaet, loopt, roept, en brengt hem hier, op dat door u vertoeven het vyer van mijn tooren niet komt te verkoelen, en dese mijn rechtvaerdige gramschap in dreygementen en vervloeckingen verkeert. Ick sal hem gaen roepen, Me-Vrouw, sey Leonela, maer eerst sult ghy my dat geweer over geven, op dat ghy, in mijn afsijn, niet en doet, 't geen oorsaek magh geven, al die gene die u wel willen, voor al hun leven te schreyen en te klagen. Ick verseecker u Leonela mijn vrindin, antwoorde Camilla, en denckt niet dat ick Lucretia slachten sal, die haer selven gedoot heeft, sonder gewroocken te zijn, indien ick storf sal ick niet ongewroocken sterven, noch sonder my te voldoen van desen, die door sijn ongebondenheydt my tot dit jammer gepooght heeft, en dat soo ver buyten mijn schult. Leonela liet haer wel lang bidden, al eer se Lotario wilde gaen roepen, maer eyndelijck ginck sy heen, en Camilla blijvende, sey vast gelijk als tegen sich selven. Lieve Godt sou het niet beter voor my geweest hebben Lotario te hebben af geslagen, gelijk meermaels, sonder hem in dit gevoelen van my gebrocht te hebben,

als dat ick gereedt sou zijn om sijn wil te doen. Voorseker het had beter geweest, maer alsdan sou ick mijn self niet gewroken, noch de eer van mijn man voldacn hebben, indien hy der soo goet koop af geraeckte. Dat den verrader met sijn leven boet, het gheen hem sijn snoode lust heeft doen bestaen, en de wereltd weet dat Camilla niet al'een haer ghetrouwigheydt aen haer man bewaerē, maer oock wreecken kan, soo wie het hard heeft deselve te belagen. Evenwel geloof ick dat het noch best sou sijn Anselmo de saeck te kennen te gheven, maer wat soud al zijn, ick heb het immers al voor langh hem in mijn brief te kennen gegeven, en ick geloof sijn al te goet vertrouwen van desen schoonen Vrindt, sluyt hem de ooghen. En om de waerheydt te seggen, het gheen ick nu bevind sou ick self voor eenige dagen niet geloof hebben, noch kunnen gelooven, indien sijn giften, gaven, klachten en tranen, my de saeck niet verseeckert hadden. Maer waerom maeck ick al dit overleg by mijn selven? of heeft nu een dapper voornemen, yemands raedt van nooden? Neen waerlijck. Wech met den verrader, en gheluck tot mijn wraeck, laet den schelm in komen, laet hy komen en blussen met sijn bloedt mijn rechtvaerdighe toorn, daer kom af dat het wil. Suyver kom ick tot het gheen den hemel voor my gheschickt heeft, en suyver sal ick'er uytkomen, al was ick al van den hoofden tot de voeten in mijn eygen eerbaer bloedt, en dat onsuiver van dien verrader ghedoopt. Met dese woorden ginck sy vast de kamer over en weer, met het
bloo-

bloote gheweer in de handt, maeckende soo een verwoeden schijn, door haer groote schreeden, dat niemant die haer gesien had, anders sou geoordeelt hebben, of sy was van haer sinnen en gedyt berooft, en dat het niet een teedere vrouw, maer een wanhoopenden ruffiaen was. Al dese dingen sagh Anselmo aen, staende achter de Tappijten, en bleef daer over op het alderhooghste verwondert, en achte sich alreedts, van het geen hy gehoort en gesien had, ten vollen voldoen, en wenschte dat Lotario niet binnen quam, vreesende inder daedt voor eenigh onheyl, en zijnde nu in de gedachten om sich te openbaren, en sijn waerde Bruydte te omhelsen, en alles te ontdekken, hielt hy sich selven noch op alsoo hy sagh dat Leonela met Lotario aen de handt binnen quam. En soo haest als hem Camilla sagh maecte sy een grooten streck met haer ponjaert op de aerde voor hem, en voerde hem te gemoet: Let op het geen ick u segh Lotario, indien ghy u onderwindt over dien schreef te komen die ghy daer siet, en my te naerderen, sult ghy met de eerste tree die ghy doen sult dese punt door mijn hart doen gaen. En eer ghy my antwoort, wil ick dat ghy noch eenighe woorden van my hoort, en daer na antwoort het geen u wel gevalt. Voor eerst vraegh ick u, of gy mijn man Anselmo wel kent? en wat gevoelen ghy van hem hebt? Ten anderen vraegh ick u of ghy my wel kent? Antwoordt my daer op en ontsfelt u niet, noch bedenckt u niet langh, want dese vrighen brenghen hem antwoordt met sich. Lotario was soo bot niet,

of, zedert dat hem Camilla belast had, haer Man in de kamer te verbergen, hy bedocht tərstont wat 'er gaende was, en wat hem te doen stont, waer over hy soo aerdigh met haer speelde, dat se met hun beyden, desen leugen voor suyvere waerheydt deden door gaen. Hy dan antwoorde Camilla op dese wijze: Ick denck niet schoone Camilla, dat ghy my geroepen hebt, om my dingen of te vragen, die so ver van de meening zijn, waer mede ick hier in gekomen ben, indien ghy het doet om uytstel te winnen, van de gunst die ghy my belooft hebt, om dat ghy weet dat uytgestelde min, meer verlangen baert. Maer op dat ghy niet denckt dat ick u antwoord onthouden wil, soo segh ick dat ick u Man Anselmo welken, en hy my, en malkander gekent hebben van onse kintse jaren af, en wil niet laten te seggen het geen ghy self weet van onse vrintschap, uyt schaemt die ick mocht hebben, over het ongehoorlick dat ick hem doe, of om beter te seggen de groote liefde my doet doen, die vergiffenis verdient van noch grooter misdaden. U ken ick, en hou in het selve besit met Anselmo, en voor minder genot als het uwe is, sou ick niet onderstaen te gaen tegen de heylige banden van vrintschap, die nu door sulck een geweldigen vyandt als de liefden is, gebroocken en geschonden zijn. Indien ghy dat belijdt, antwoorde Camilla, doodelijck vyandt van al het geene dat gerechtelijck verdient bemint te zijn, met wat aengesicht durft ghy verschijnen voor die, de welcke ghy weet de spiegel te zijn, in de welcke sich desen spiegelt, die ghy weder tot een spiegel behoort te

gebruycken, wetende, met hoe weynigh gelegentheydt ghy hem dus swaerlijck beledight? Maer ach lacy, ongeluckige als ick ben, wat onvoorsichtigheydt (oneerbaerheydt wil ick het niet noemen) magh het geweest zijn, de welcke u tot dese koenheydt veroorsaect en gemoedigh heeft. Soo niet, soo seght my, verrader wanneer ick u oyt op u antwoord bescheyt heb gegeven, of met woorden of met teeckenens, 'twelck in u eenige hoop sou konnen verwecken? Wanneer u minnende redenen, door de mijne niet bestraft en wederleyt zijn, en dat met de hevigheydt die se verdienden? Wanneer u beloften en gaven van my of gelooft of aengenomen zijn geweest? Maer om dat my docht, dat yemandt sonder hoop niet lang minnen kost, heb ick soo langen tijdt u vervolgh verdragen, en daerom wil ick my de straf aen doen, die u misdact verdient heeft. En op dat ghy oordeelt (zijnde ick soo wreet tegen mijn selven) hoe ick tegen u behoor te zija, wil ick u hier nemen tot getuygen van de offerhande, die ick meen te doen, aen de beledighde eer van mijn eerlijcken Man, van u geschonden, op de snootste wijze die het u mooghlijck is, als ook van my ter oorsaeck van de kleene sorgh die ick heb gehad, om dese gelegentheydt te vlieden, indien ick u anders eenige gegeven heb, om u boos voornemen te begunstigen, en te wettigen. Ick seggh wederom, dat het vermoeden van, door mijn achteleosheydt, aen u eenige stoutighevdte gegeven te hebben, het meeste is dat my quelt, en het geen is dat ick met mijn eygen hant straffen wil, want

andere beul sou mijn schande te openbaerder maecten. Maer eer ick daer toe kom wil ick my wreecken, en wreekkende sterven, met my nemende voor het groote gerecht, de oorfaeck van mijn wanhoop. Dit geleght hebbende, vlieght se met een ongelooflijcke vaerdigheydt, en het bloot geweer Lotario toe, met sulcke teecken en, van hem de selve te willen in het hart planten, dat hy self in twijffel was of het was gemeent of niet, alsoo hy genootsaect wiert sijn uysterste kracht in het werck te stellen, tot berging van sijn leven, tegen het geweld van Camilla, die uyt was om soo natuerlijck te veynsen, dat se sich niet ontsagh (siende dat se Lotario niet wonden kost, of veynsende niet te kunnen) haer eygen bloet te gebruycken, om haer snoode loofheydt een verw te geven, want weder in dese woorden uytbarstende (dewijl mijn lot mijn rechtvaardige begeerte niet geheel wil voldoen, sal het my evenwel van een gedeelte niet berooven) deed se soo veel met worstelen, dat se de hant en de Ponjaert aen haer eygen borst kreegh, gevende sich selven naer de slincker schonwer toe, een kleene wont, en sich daer over latende gelijk als van sich selven vallen. Leonela en Lotario stonden opgetoogen, niet wetende wat dencken van desen handel, twijfelende doorgaens of het ernst of veynsen was, maer siende Lotario Camilla ter aerden en in haer bloedt geverwt, liep hy vaerdigh toe, en nam haer vol verbaestheydt den dagg' uyt de hant, maer merckende de kleene wond', sette hy de vrees aen een kant, en verwonderde sich op nieuw

van

Don QUICHOT dela MANCHA. 447
van de loosheydt van Camilla, en om daer by te
voegen het geen hem toefont, bestont hy mê
een jammerlijck klagen te maecten over het
lichaem van Camilla, gelijk of se doot was ge-
weest, werpende veel vervloeckingen soo wel
over sich selven, als die de oorsaek van dese
onheylen was geweest. En gelijk hy wist dat
Anselmo hem hoorde, seyde hy juyft sulcke
woorden, als meer sterckten tot Anselmos na-
deel als dat van Camilla. Leonela nam haer in
haer armen en leyde haer op het bedde, bidden-
de Lotario yemandt te gaen soecken, die Ca-
milla heymelijck mocht genesen, en vraeghde
hem met eenen raet, wat men best over dit
werck aen Anselmo sou seggen, en over dese
wonde, indien hy by geval eer te huys quam als
se genesen was. Hy antwoorden dat se seggen
souden dat haer wel geviel, alsoo hy hen in de-
se gelegentheydt geen raet wist te geven, allce-
nigh vermaende hy het bloet te stelpen, alsoo
hy meende te gaen daer hem geen menschen sa-
gen, en toonende groote quelling te hebben,
begeeft sich terstont ten huysen-uyt, maer buy-
ten zijnde, liet niet af sich te kruysen en te se-
genen over dese loofse vont van Camilla, en van
de aerdige veynsing van Leonela. Hy bedacht
vorders hoe sich Anselmo nu bedriegen sou,
beeldende sich in een tweede Porcia tot een
Vrouw te hebben, en kreegh nu het meeste
verlangen ter werelt, om haer beyde by een te
sien, en den loogen te samen te belacchen, en de
best bedeckte waerheyte, die men bedencken kost.
Leonela nam het bloeden en het gebloede van
haer

haer Me-Vrouw wech, 't welck pas soo veel was, als om hun bedrogh te verwen. En wasschende de wonde met een weynigh Wijn, verbont de selve ten besten dat se kost, seggende sulcke dingen ondertuffchen, dat de selve alleen soudengenoeghsaem zijn geweest, om Anselmo de saeck te doen voor waer op nemen, al was 'er anders niet voor gegaen, en te verseeckeren, dat hy alleen het beelt van suyverheydt in sijn gewelt had. By dese woordenvoeghde oock Camilla, nu by sich selven gekomen, de haren, noemende sich selven kleenhartigh, en kleenmoedigh, latende dese bequaemheydt voor by gaen, om sich selven te berooven van dat leven, dat haer soo tegen was. Sy vraeghde Leonela raet, of se al desen handel tegen haer lieve betgenoot sou seggen of niet? die haer riet niets daer van te seggen, alsoo hem het selve in staet sou stellen, sich over Lotario te wrecken, 't welck niet sou kunnen geschieden sonder merckelijck gevaer, en dat een verstandige Vrouw alle gelegtheden tot sulcks uyt den wegh most weeren. Camilla liet sich desen raet wel gevallen, en beloofde de selve te volgen, doch dat men in allen gevallen bedencken most, wat men Anselmo mocht wijs maecten, omtrent dese quetsuer, die hy wel haest sou gewaer worden. Daer Leonela op antwoorde dat sy niet sou kunnen liegen al wilde sy schoon, en ick voor my, antwoorde Camilla sou geen loogen kunnen staende houden, al most het my het leven kosten. Derhalven, indien wyder geen uytkomst anders in sien, sal het beter zijn de rechte waerheydt te seggen, als dat men ons op loogens bevint. Stelt
u maer

u maer geruft Me-Vrouw, antwoorde Leonela, tuffchen nu en morgen fal ick my wel vorder daer op bedencken, en zijnde de wonde daer fe is, fult ghy fe wel kunnen verbergen, dat fe van hem niet gefien en wort, en den hemel hoop ick fal onfe goede meening begonftigen. Stelt u maer geruft Me-Vrouw, en fet u ontfteltenis ter neder, op dat mijn Heer u in fulck een ftant niet en vint, en laet my met de rest begaen, en op hem die altoos de goede meening helpt. Anfelmo luysterde feer aendachtigh na dit treurfpel, daer de fchennis van fijn eer fo levendigh in vertoont wiert, die foo aerdigh uytgebeelt wiert, dat fe fcheen geen verfiering, maer de rechte waerheyt te zijn. Hy verlangde feer na den doncker, en gelegentheynt om uyt fijn fchuylplaets te geraecken, en na fijn lieven vrint te gaen, en fich met hem te verblijden, over de kottelijcke peerel, die hy in defe kuysheydt van fijn Vrouw gevonden had. Doch Camilla en Leonela gaven hem wel haest goede gelegentheynt daer toe, in voegen hy bequamelijck uyt geraeckt, terftont na fijn vrint Lotario ginck, en hem eyndelijck vindende, waren de omhelfingen oneyndelijck die fe malkander gaven, beneffens verfcheyde woorden van groot genoeg, die hem Anfelmo voor hielt. Al de welcke Lotario aenhoorde, fonder ware teecken en van blijfchap te kunnen geven, alfo hem gestadigh voor oogen stont, hoe feer fijn vrint bedrogen was, en hoe ongerechtelijck hy hem verongelijckte. En al-hoe-wel Anfelmo fulcks wel merckte, nam hy het daer uyt dat hy Camilla foo gewont had gelaten, en dat hy daer

den

den oorfaeck van was geweest. Eyndelijck sey hy hem onder andere redenen, dat hy niet bekommert fou zijn; over de faeck van Camilla, alsoo buyten twijffel, haer wonde kleen was dewijl se met hun beyden voorgenomen hadden, de selve voor hem te bedecken, en dat hy derhalven niet te vreesen had, maer sich alleen met hem over sijn goet geluck te vermaeckē, 't welk hy door sijn getrouw beleyt verkregen had, verfoeckende vorders vaersē met hem tot lof van Camilla te maecten, de welcke hy aen de toekomende tijden wilde mede deelen, en eeuwich maecten. Lotario prees daer in sijn goede meening, en beloofde hem van sijnent wegen daer in na vermogen te helpen. Met dese woorden, en desen handel bleef Anselmo soo smaeckelijck bedrogen, als 'er yemandt in de werelt mocht zijn, gaende tot sijn huys, en sijn lieve Camilla, als tot het wercktuygh van sijn glorie. Camilla ontfing hem in schijn met een getrocken wesen, maer in der daet met een lacchent hart. Dese bedriegery duerde noch eenige dagen, tot dat ten eynde van eenige weynige Maenden, de Fortuyn haer rat omwende, en de boosheydt naecktelijck voor den dagh quam, wanneer Anselmo sijn dwaelse nieuwsgerigheydt het leven koste.

Het XXXV. Hoofstuck,

Daer een endt gemaeckt wort van de geschiedenis van de schadelijcke nieuwsgierigheydt, en een verhael gemaeckt van het wreede gewecht van Don Quichot met een grooten leeren sack met Wijn-tint.

DAer was noch mæc' weynigh overigh te lesen van dese geschiedenis, wanneer Sancho Pançe, met alle macht uyt de kamer daer Don Quichot sliep, quam gelooopen, roepende en tierende, och ghy Heeren help, och help, komt doch mijn Heer te hulp, also hy daer de hartste strijt aen gevangen heeft, die ick mijn leven oyt gesien heb. Ick heb hem daer den Reus, de vyant van de Princes Micomicona fulck een brus sien geven, dat hy hem de kop glat of gehouwen heeft, als oft een voose raep was geweest. Wat seght ghy Sancho (sey den Pastoor, houdende op van lesen) zijt ghy wel by u sinnen, hoe drommel kan dat wesen, daer den Reus meer als twee duyfent mijlen van hier is. Hier op hoorde se een groot gedruys in de kamer van Don Quichot, daer den Ridder vast riep: Sta vast ghy schelm ghy geweldenaer, hier heb ick u, en hier sal u dat groote slagh-Swaert niet veel helpen. En het scheen of hy vast groote slagen tegen de muer gaf. Waer op Sancho weer: blijft ghy noch sitten luysteren, en loopt ghy niet om te helpen, hoe-wel ick loof dat 'et niet van nooden sal zijn, alsoo ick meen dat dien Reus
het

het speck al wegh sel hebben, en heenen is, om reeckening te doen van sijn boosheydt, want ick heb het bloet self over de vloer sien loopen, en het hoofd sien leggen, dat soo groot is dat ick het niet over vademen kan, gelijk een groote Wijn-sack. Ick wil my laten hangen, sey daer op de Waert, op vliegende, soo desen Don Quichot, of don Duyvel daer niet met een van de leere sacken met Wijn-tint doende is, want dat sal voorseecker het bloet wesen daer dese vent van feyt. En daer mē hy na de kamer toe, en al de rest achter aen, en vonden daer Don Quichot in de vreemste gestaltenis van de werelt, staende in het hemt, dat soo vol slagen niet en was, of het liet hem van vooren een goet deel van de dgien ongedeckt, en van achteren was het noch wel ses vinger breed korter. Sijn beenen waren lang en mager, vol hayr en niet seer suyver aen te sien. Hy had een smeerige roo Muts op sijn hooft, die hem den Waert geleent had. Om de slincker arm had hy de deecken van het bedt gewonden. In de rechter had hy sijn bloot geweer, daer hy vast mē sloegh en smet als een vyandt aen alle kanten, roepende en tierende, als of hy in der daet met den een of den anderen Reus gevochten had, maer het best was 'er van, dat sijn ooghen noch toe waren, want de goede Man was noch in slaep, droomende alleenigh dat hy met den Reus besich was (om dat hem desen tocht en dese avontuer soo geweldigh in het hooft lagh te speelen) 't welck een van de leere sacken of vlessen met Wijn-tint, die den Waert daer vol had staen, most ontgelden, die hy in plaets van den Reus de kop kloofde,

kloofde, dat 'er het roode swarte bloet uyt liep, waer door de heele kamer vol Wijn lagh, 't welck de Waert fiende, wiert daer over soo dol, dat hy Don Quichot te lijf teedt, gevende hem fulcke treffelijcke vuytslagen, dat, soo Cardenio en den Pastoor daer niet tusschen waren geloopen, hy de doot van dese Reus wel strengelijck sou gewroocken hebben. En noch wiert Don Quichot niet wacker, tot 'er tijdt dat Meester Klaes na de put ginck, daer een emmer met kout water putte, en den armen strijdenden Ridder over het lijf goot, 't welck hem terstont de oogen opende, evenwel soo niet, dat hy terstont kost bemercken in wat gestaltenis dat hy was, Dorothea, fiende hoe kort en dun Don Quichot gekleet was, wilde niet in komen, om het gevecht van haren Campioen te sien. Sancho ginck ondertusschen het hoeft van den Reus soecken de heele vloer over, en als hy 't niet en vont, seyde hy: Nu weet ick eerst dat 'et al toovery is, dat hier in dit huys is, want dit is de selve plaets daer ick de andere reys soo elements slagen kreegh, sonder dat ick wilt waer se my van daen quamen, en nu kan ick dat verbrodde hoeft niet vinden, dat ick met mijn eygen oogen heb sien of houwen, en het bloet sprongder uyt als een Fonteyn. Wat bloet, wat Fonteyn seght ghy al (vyandt Godts, en sijn Heyligen sey den Waert) siet ghy niet, ghy beest als ghy zijt, dat het bloet daer ghy van raest, niet anders is als de Wijn-tint, die vast langs de vloer drijft, dat ick wou dat hem dit en dat haelde die de vaten in stucken gehouwen heeft. Ick weet u niet te seggen sey Sancho, als dat,

dat, soo ick vast dit hoeft niet en vind, dat ick 'er of ben met mijn Graeffschap. Aldus was Sancho flimmer ontwaekt, als zijn Heer flapende, soo speelden hem dese beloften in het hoeft. Den Waert meende dol te worden om dese woorden van Sancho, en de sotte daden van zijn Heer, en swoer dat het soo niet sou gaen als de andere keer, wanneer se heen gingen sonder betalen, maer datset nu tot een duyts toe fouwen op leggen en goet doen, sonder dat haer wetten van Ridderichap hem eenigh voordeel souden doen. Ondertusschen hielt den Pastoor Don Quichot de handen vast, de welcke geloovende dat hy nu de avontuer had ten eynden gebracht, viel voor de Princesse Micomicona op zijn knien, met dese woorden, ghy mooght van nu voortaan Doorlichtige Vrouw, gerust leven, sonder vrees voor dit wanschepsel, en als nu ben ick mē ontslagen van de beloften daer ick mede aen u Hoogheydt verbonden ben, alsoo ick de selve door de hulp des hemels, en haer, door wie ick leef en sweeft, ten eynde toe volvoert heb. Heb ick het u niet geseyt sey Sancho, hoorende dese woorden, hoort nu self of het waer is of niet, ick ben niet droncken, wat me schort, mijn Heer heeft den Reus al onder de voet, en ick mijn Graeffschap in mijn hant. Wie sou sich niet doot gelacchen hebben, over dese sotterny van Heer en Schiltknaep? Evenwel de Waert kost sich van lacchen onthouden, en wenschte se vast bey te gaer voor sint felten. Eyndelijck soo veel deed Meester Klaes, Cardenio, en den Pastoor, dat se Don Quichot weer in zijn bedt kregen, die weer in slaep viel, alsoo

alsoo hy dapper vermoeyt was. Sy lieten hem slapen, en gingen na het portael van de Herbergh, om Sancho wat te vertroosten, over het missen van het Reufen-hoof, al-hoe-wel se meer moeyten hadden om de Waerdin te stillen, die schier rasende was om het verlies van haer Wijn, roepende en tierende de uer de dagh de stont moet vervloecht wesen, dat my desen verbrodden doolende Ridder, in huys gekomen is, ick wou dat hem de beenen gebroocken waren, doen hy eerst sijn voet binnen mijn deur sette. De andere reys ginck hy slechts deur met eē nacht-teering voor Meester, Knecht, Paert en Ezel, seggende dat hy een doolend Ridder was (dat hy doolen moet soo lang de werelt staet) en dat hy daerom niet gehouden was een dayt te betalen, om dat sulcks hier of daer geschreven stont, maer nu komt het noch veel schoonder, en daer by komt noch dien anderen Heer, leent my mijn goet of, en brengt het half bedurven weer, maer aldermeest moeyt my mijn Wijn, want ick weet soo wel als ick leef, en daer sweer ick op, dat hyder me niet voor goet doen en sal willen, maer hy saltmen evenwel tot een penning toe betalen, hiet ick anders soo als ick hiet. Dese en diergelijcke redenen meer braeckte de Waerdin uyt, geholpen door Martornes. De Dochter sweeg stil, en lachten'er somwijlen eens om. Maer den Pastoor stelde se altemael te vreden, beloovende alles te voldoen, soo wel de vaten als de Wijn, en voornamentlijk de schaed' van haer Koestaert, alsoo se daer oock sey schaen geleden te hebben. Dorothea vertrooste Sancho Pance vast, seggende, dat soo haest
blijcken

blijcken fou dat zijn Heer den Reus had omgebracht, sy hem (wanneer se vredigh in haer Rijk fou gekomen zijn) het beste Graeffchap vereeren fou, dat 'er in het Lant is. Hier mede vertrooste sich Sancho Pançe, en verseeckerende dat hy het hoofd van den Reus had gesien, en tot teecken wist hy noch te seggen, dat hy een langen baert had tot den middel toe, 't en waer seyde hy, dat het altemael weer toovery was, gelijker dit huys vol of was. Dorothea seyde dat set geloofde, en dat hy onbekommert fou zijn, en dat hy hebben fou wat hy begeert. Een yeder dan aldus gestilt zijnde, wilde den Pastoor voort varen met zijn lesen, alsoo hy sagh dat de geschiedenis haest uyt was. Cardenio, Dorothea, en al de rest versochten hem daer toe, de welcke om hem te wil te zijn aldus voort voer.

Anselmo dan over dit genoeg, dat hy door dit bedrogh genomen had, leefde een leven vol van vreught, maer Camilla toonde met voordacht een quaet gelaet aen Lotario, om Anselmo noch vorder te bedriegen, en om noch verder te gaen, versocht Lotario verlof aen Anselmo, van zijn huys te mogen schouwen, alsoo hy klaerlijck aen het gelaet van Camilla sagh, dat haer zijn komen niet aengenaem was. Maer de bedroegene Anselmo seyde hem, dat hy sulcks geensints fou toe staen, en op dese wijze was Anselmo op duysentderhande wijze, de werckmeester van zijn eygen oneer, meenende te zijn die van zijn genoeg. Leonela ondertusschen siende de vryheydt, de welcke sy door het misdrijf van haer Me-Vrouw verkregen had, vervolgde haer hoe-

hoeren-handel sonder ſchaemt of omſien. 't Gebeurde eyndelijck op ſeeckeren nacht dat Anſelmo yemandt hoorde gaen in de kamer van Leonela, en willende ingaen om te ſien wie daer was, voelde hy dat hem de deur toe gehouden wiert, 't welck hem te meer kracht deed wercken, om in te komen, doende ſoo veel dat hy ſe eyndelijck open deed, en open zijnde ſagh een menſch door het venſter op de ſtraet ſpringen, en willende toe loopen om hem te kennen en te achterhalen, koſt noch het een noch het ander doen alſoo hem Leonela om het lijf viel, ſeggende: Stelt u ter neer mijn Heer, en ontſfelt u niet, en vervolght doch niet die gene die daer ſpringt, want hy is mijn, dat is mijn Bruydegom. Anſelmo wilde ſulcks niet gelooven, maer blint van raſerny, trock ſijn geweer, willende ſijn leet op Leonela verhalen, ſeggende, dat ſy hem de waerheyd ſou ſeggen, of dat hy haer vermoorden ſou. Sy vol ſchricks zijnde, badt hem ootmoedelijck haer niet te dooden, alſoo ſe hem dingen van meerder belang ſou ſeggen, als hy ſich ſelven in beelden koſt. Seght het my terſtont antwoorde Anſelmo, of niet, ſoo zijt ghy doot. Voor tegenwoordigh ſou het onmooghlijck zijn, antwoorde Leonela, want ick ben te ſeer ontſfelt, laet my hier tot morgen, en alſdan ſult ghy van my hooren 't geen u ſal doen verwonderen: Ondertuſſchen verſeeckert u dat hy die daer te venſter uyt geſprongen is, een Jonckman van deſe Stadt is, die aen my verlooft is. Anſelmo ſtelde ſich hier mede te vreden, en beſloot de tijdt uyt te wachten, alſoo ſijn minſte vermoeden was yets te ſullen

len^hhooren dat Camilla aen sou gaen, als van wiens getrouwigheyt hy genoeghsaem verseeckert was. En daer mede begeeft sich ter kamer uyt, latende Leonela daer binnen in beslooten, haer seggende dat se van daer niet komen sou, tot dat se hem sou gefeght hebben, het geen sy beloofst had. Terstont begeeft hy sich by Camilla, die hy al sijn wedervaren te kennen gaf, en hoe dat Leonela hem wonderlijcke dingen had beloofst te seggen. Of sich Camilla hier over ontfelde of niet, behoeft men niet te vragen, alsoo sy terstont wel vermoede wat het was, dat Leonela seggen sou, sonder soo veel moets te hebben, als het selve uyt te wachten. Dien selven nacht, wanneer haer docht dat Anselmo wel vast in slaep was, packte sy haer beste Juweelen by een, beneffens eenigh gelt, en sonder van yemant gehoort of vernomen te zijn, begeeft sich ten huysen uyt, na Lotario, die se al den handel verhaelde, biddende haer te bergen, of dat hy met haer wilde wech gaen, daer se van Anselmo mochten bevrijt zijn. De verbaestheyt van Lotario, over dit verhael van Camilla, was soodanigh dat hy haer niet een woort kost antwoorden, en noch veel minder verstaen, tot het geene Camilla van hem begeerde, eyndelijck besloot hy Camilla in een Klooster te brengen, daer sijn Suster Priorinne van was. Dit stont Camilla toe, en met sulck een vaerdigheyt als de saeck vereyfchte, nam se Lotario, en bracht se in het Klooster by sijn Suster: en hy vertrock oock ter Stadt uyt, sonder tegens yemandt te seggen waer hy ginck. Soo haest den dagh gekomen was, Anselmo,

Don QUICHOT de la MANCHA. 459
mo, sonder te mercken, dat Camilla niet by hem
lagh, door de groote begeerte die hy had, om dit
geheim te weten, begeeft sich ten bedden uyt,
en na de kamer daer hy Leonela in geslooten
had, maer de selve openende, vant daer geen Le-
onela, maer wel een koorde aen de venster ge-
knoopt, een klaer teecken dat se daer door uyt
gesprongen was. Hy keert daer over seer be-
droeft om het selve Camilla te seggen, maer haer
vindende noch in haer bedt, noch in het geheele
huys, bleef meer doot als levend. Hy vraeghde
sijn dienaers na haer, maer niemant kost hem
tael of teecken daer van doen. Maer zijn verbaest-
heydt wiert te grooter, als hy over al zijn kisten
en koffers open vont, en dat het meestendeel van
sijn Juweelen wech was, wanneer hy begoft te
mercken wat 'er gaende was. En alsoo sonder
hem vorder te kleeden, begeeft hy sich vol hart-
seer en droefheydt na zijn vrint Lotario, om hem
sijn leet te klagen, maer als hy hem niet en vont,
en zijn dienaers seyden, dat hy dien nacht niet in
huys was geweest, maer in de voornacht uyt ge-
gaen, nemende eenigh gelt met hem, meende hy
sijn verstant te verliezen. En daer op sich weder
na huys begevende, vant het selve oock ledigh,
van Knechten en Maeghden, sonder dat 'er ye-
mandt over gebleven was. Hy wist niet wat te
dencken, of te doen, fiende sich soo in een oog-
genblick sonder Vrouw, sonder vrint, en sonder
dienaers, van den hemel gelijk het schein, ver-
laten, en ('t geen het alderslimste was) sonder
eer, alsoo hy door de vlucht van Camilla, de sel-
ve ongetwijfelt verlooren had. Eyndelijck nam

hy voor ſich, na ſijn vrint in het naefte Dorp te gaen, daer hy geweest was, toen hy de gront van ſijn verderfleyde. Hy ſluyt de poorten van ſijn huys, ſchrijt te Paert, en met groot hartſweer begeeft ſich op wegh, maer nauwelijcks was hy ter halver wege, wanneer hy ſich genootſaect vant af te ſtaen, ſijn Paert aen een boom te binden, en ſich ſelf daer onder te laten ter aerden vallen, gevende ſulcke jammerende ſuchten, en droevige klachten van ſich, dat een ſteenen hart daer door ſou bewogen hebben geworden. Alſoo bleef hy daer tot dat het begoft donckerte worden, ter welcker tijdt hy een Man te Paert van Florencen ſagh komen, den welcken hy, na dat ſe malkander gegroet hadden, vraeghde, wat nieuws dat 'er binnen Florencen was? Den ander antwoorde het vreemſte dat hy van ſijn leven gehoort had, namentlijk, dat Lotario, die groote vrint van Anſelmo, deſen nacht met ſijn Vrouw is door gegaen, en dat de ſelve Anſelmo niet te vinden is. Al deſe dingen zijn door een dienſtmaeght van Anſelmo voor den dagh gekomen, die deſen ſelven nacht van den Stadtvooght gevonden is, latende ſich ſelven met een koorde ten venſteren uyt van Anſelmo. Ick weet eygentlijk niet hoe de ſaect is toe gegaen, ſoo veel weet ick te ſeggen, dat 'er de geheele Stadt vol van is, en een yeder ſich verwondert over de breuck van ſoo een groote vrintſchap. Weet men den wegh niet vraeghde Anſelmo, die deſen Lotario met Camilla is in getrocken? Ick geloof wel neen antwoorde den ander, alſoo den Stadtvooght alreets veel moeyten gedaen heeft

om hem te soecken. Het gaet u wel mijn vrint sey Anselmo. Den Heer behoed' u sey den ander daer weder op, en daer mede reed den ander sijns weeghs. Met sulck een droevigen tijding scheen Anselmo niet alleē sijn verstant, maer self sijn leven te willē verliezen. Hy stont op soo wel als hy kost, en quam ten huysen van sijnen vrint, die als noch van sijn ongeval niet gehoort had; maer siende hem in sulck een gedaente komen, oordeelde hy wel dat hem eenigh groot ongeluck over komen was. Anselmo verfocht terstont of hy hem geliefden in sijn kamer te brengen, en papier en inckt, te bestellen, 't weick geschiede, latende hem vorder een yeder alleen, sluytende self de deur toe, dewijl het hem soo geliefde. Hy aldus alleenigh zijnde, wiert door sulck een droefheydt, en weeck hartigheydt overvallen, dat hy klaerlijck bemerkte dat sijn leven ten eynde was, en nam alsoo voor de oorfaeck van sijn vreemde doot, op het papier te stellen, en beginnende te schrijven, is hem den adem, al eer hy ten eynde kost komen, ontgaen, en hy liet het leven tot een roof van de groote droefheydt, daer hem sijn onnoodige nieuwsgierigheydt toe gebrocht had. Ondertusschen den Heer van het huys siende dat het begoft laet te worden, en dat Anselmo niet niep, verstante sich binnen te gaen, om te sien hoe 't met hem was, daer hy hem vant met het halve lichaem op het bedt, en met de andere helft, op een schrijftaefelken leggen, met den mont voor over, op het papier, hebbende noch de pen in de hant. Den goeden Heer quam by hem, na dat hy hem geroepen had, en siende

dat hy geen antwoord gaf, nam hem by de hant, en vant hem eyndelijck kout en doot. Hy bleef verwondert en verbaest staen, en riep terstont sijn volck by een, op dat se mochten oogh getuygen van dit ongeval zijn. Eyndelijck vindende het geschrift, las hy het selve, 't welck alsoo luyde: Een dwase en sotte begeerte heeft my het leven benomen, indien de tijding van mijn doot ter ooren van Camilla komt, soo wil ick dat se weet dat ick haer haer schult vergeef, alsoo sy niet gehouden was miraeckelen te doen, noch ick reden had de selve van haer te begeeren of te eyschen: en dewijl ick aldus de werckmeester van mijn eygen oneer ben geweest, heb ick niet waerom. Soo ver luyde het geschrift van Anselmo, waer uyt men genoegh kost bespeuren, dat hem daer het leven met de kracht ontgaen was. Des anderen daeghs, deed desen Man dese droevige tijding aen de vrienden van Anselmo weten. De welcke nu al sijn ongeval verstaen hadden, en het Klooster wisten daer Camilla gevluht was, in sulck een gestalte om wel haest haer Man te volgen, niet soo seer over de doot van haer bedtgenoot, als wel over het affijn van Lotario. Sy sey dat al-hoe wel sy Weduw was, sy des niet te min in het Klooster blijven wilde, en Geestelijck worden. Eyndelijck quam na eenigen tijdt de tijding dat Lotario in een slagh gebleven was, die omtrent dien tijdt den Heer van Lautrech, aen den Grooten Capiteyn Goncalo, Fernandes de Cordova, in het Koninckrijck van Napels geleverd had, daer desen ellendigen sich heen begeben had. Als Camilla dit verstaen had, nam
se

Don QUICHOT de la MANCHA. 463
se terstont het Geestelijck kleet aen, en stierf na
eenige dagen, van enckel hartsweer en quelling.
Soodanigh was het eynde voor dese ongelucki-
gen, voort gekomen uyt een dwase begeerte, en
een noch dwaaser bestaen.

Dese geschiedenis sey den Pastoor staet my
feer wel aen, evenwel kan ick niet gelooven dat
se waerachtigh is, en indien se verfiert is, heeft
den schrijver, in sijn vont gemist, alsoo ick niet
gelooven kan, dat eenigh Man soo sot sou kon-
nen zijn, die sulck een gevaerlijcke proef sou
begeeren te doen als desen Anselmo. Indien
dit geschiede tusschen een lichte Vrouw en haer
boel, sou men het selve mogen toe staen, maer
tusschen Man en Vrouw, schijnt sulck on-
mooghlijk te zijn. Wat vorder de manier
van vertellen belanght, die mishaecht my
niet.

Het XXXVI. Hoofst-stuck.

*Handelende van andere dingen in dese Herbergh voor-
vallende.*

TErwijl se dese redenen hadden, begost
de Waerdin die aen de deur stont, te roe-
pen: Ha wat een braven trop gasten
komt daer aen, indien de selve hier op komen,
sal het gaudeamus zijn. Wat is het voor volck
vraeghde Cardenio? Vier Mannen antwoor-
de de Waert, te Paert, met Lancie en Schilt,
en altemael met swarte momaensichten voor,

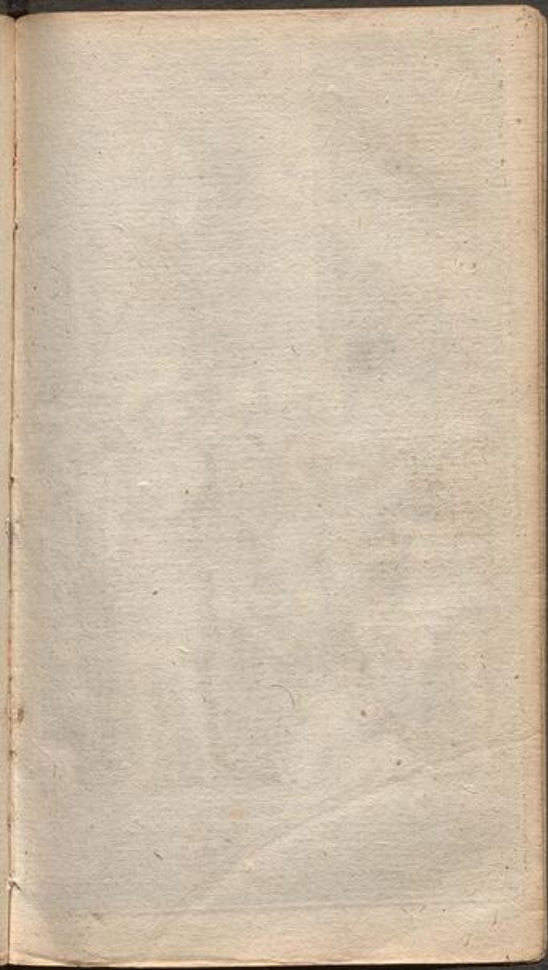
en daer heneffens een Vrouw in het wit gekleet, oock te Paert, en vermomt als de anderen, met noch twee jongens te voet. Zijn se al na by? Vraeghde den Pastoor. Soo dicht antwoorde den Waert, dat se terstont hier sullen zijn. Dorothea sulcks hoorende, bedeckte haer aengesicht, en Cardenio begaf sich in de kamer van Don Quichot, gelijk of hy hem daer ter noot sou hebben moeten behelpen. Sy eyndelijck aen gekomen zijnde, begaven sich die te Paert waren, terstont op de been, zijnde van brave gestaltenis, en liepen om dit Vrouwmensch mede af te helpen, en nemende haer een van dese in den arm, sette haer in een setel neer, die by den inganck van de kamer stont, daer sich Cardenio in verbergh had, in al desen tijdt had sich niemandt de momaensichten of maskers af gedaen, noch eenigh woort gesproocken, alleen dat de Vrouw sittende in haren stoel, een diepe sucht van sich gaf, en de armen liet vallen, gelijk een persoon die sieck en swack was. De jongens te voet, brachten onder dies de Paerden in de Stal. Den Pastoor sulcks siende, en begeerigh om te weten wat volck dit mocht zijn, begeeft sich na de jongens toe, en vraeghde aen den een het geen hy begeerde te weten? die hem tot antwoord gaf: dat hy self niet wist wat het voor volck was, alleenigh wist hy wel dat het treffelijcke lieden waren, voornamentlijck, die, die de Jonckvrouw in de armen heeft, alsoo hy gesien had, dat hem al de anderen eerbiedigheyt bewijzen, en niet anders doen, als het geen hy hem belast. Maer wie is dese Juffrouw? Vraeghde den Pastoor vorders. Dat weet ick

ick oock niet, antwoorde den jongen, alsoo ick
 se geduerende den geheelen wegh niet in haer
 aengesicht gesien heb, maer ick heb se menigh-
 mael hooren suchten, en dat op sulck een ma-
 nier, dat het schijnt dat haer hart op yeder sucht,
 uyt den boesem wil. En het is geen wonder dat
 wy niet meer weten als wy geseght hebben, al-
 soo dit maer den tweeden dagh is, dat ick en mijn
 kammeraet in haer dienst gekomen zijn, zijnde
 by haer ontmoet, en versocht om hem te volgen
 tot in Andaluzia, beloovende ons wel te betalen.
 Hebt ghy niemant van hen allen hooren noe-
 men? Vraeghde den Licentiaet voorts. Neen
 ick in der waerheydt, antwoorde den jongen,
 want sy reysen met sulck een stilswijgentheydt,
 dat het een wonder is, alsoo men niet anders
 hoort als suchten, en klagen binnens monts, van
 de arme Jonckvrouw, daer wy self mé bewogen
 zijn, in voegen wy voorseecker gelooven, dat se
 met geweld vervoert wort, en gelijk men aen
 haer kleederen kan bespeuren, soo is sy een Non-
 ne, of salder een worden, 't welck het seeckerste
 is dat wy weten te seggen, en om dat het selve
 mischien niet seer met haer sin is, toont sy haer
 soo droevigh gelijk ick geseyt heb. Dat kan wel
 zijn (antwoorde den Pastoor) en latende haer, be-
 geeft sich na de kamer daer Dorothea was, de
 welcke hebbende dese Jonckvrouw soo hooren
 versuchten bewoogen door een Vrouwelijck me-
 dedoogen, sich by haer begaf, en vraeghde haer:
 Wat quaet gevoelt ghy Me-Vrouw, indien het
 mischien foodanigh is, dat de Vrouwen toe staet
 te helpen, soo bied' ick my van mijnent wegen u

aen om u alle dienst te doen. Op al dese woorden
 sweegh dese Jonckvrouw stil, en al-hoe-wel Do-
 rothea weder nieuwe en grooter aenbieding deed,
 kost men echter geen woorden van haer krijgen,
 tot dat den vermomden Ridder quam, die, ge-
 lijk den jongen had gefeght, van al de andere
 gedient wiert, en tegen Dorothea seyde: Be-
 kommert u niet Me-Juffrouw, of biet dese
 Vrouw niet meer aen, alsoo sy voor een gewoon-
 te heeft, niet toe te staen, 't geen men voor haer
 sou willen doen, noch verwacht niet dat se u ant-
 woort 't en waer ghy eenige loogens uyt haer
 mont begeerde te hooren. Dat heb ick noyt ge-
 daen (antwoorde sy, die tot noch toe geswegen
 had) maer om dat mijn woorden tot noch toe
 waerachtigh zijn geweest, en soo buyten alle
 schijn van loogens, bevind' ick mijn selven in
 dit onheyl, en daer van begeer ick anders geen
 getuygen als u selven, dewijl mijn suyvere waer-
 heydt u valschen loogenachtigh maeckte. De-
 se woorden hoorde Cardenio volkomentlijck
 aen, als die dicht daer omtrent was, hebbende al-
 leenigh de deur van de kamer tusschen beyden,
 en so als hy haer hoorde, seyde hy overluyt; Heer
 bewaer my, wat stem is dat, die ick daer hoor?
 Op dese woorden keerde dese Jonckvrouw haer
 hoofd derwaerts, niet sonder ontsteltenis, en niet
 siende diese gesproocken had, recht sich op de
 beenen, om in de kamer te loopen, 't welck den
 Ridder siende, hielt haer vast, sonder te wil-
 len, dat se een voet vorder soude gaen, door
 welck gewoel haer de sluyer ontviel, die haer het
 aengesicht bedeckte, en vertoonde alsoo een

wonderlijcke schoonheydt, al-hoe-wel een weynigh ongedaen, drijvende haer de oogen aen alle zijden in het hooft, gelijk een persoon die niet wel by sijn finnen is, 't welck in Dorothea groot medelijden verweckte, gelijk oock in al de anderen, die haer aen sagen. Den Ridder hielt haer terwijlen met de schouders vast, en alson hy soo besich was met haer te houden, kost hy de Momaensicht die hem ontviel niet op houden, gelijk de selve oock ter aerden viel, en Dorothea heffende haer oogen op (die mede met de Jonckvrouw in de armen van den Ridder gehoude wiert) sag dat desedie haer omarmde haer beloofde Don Fernando was, die se ter nauwer noot gesien had, of gevende uyt het diepste van haer boesem, een droevige aymy, liet sich inswijm ter aerden neder vallen, doch wiert van Meester Klaes, die daer tegenwoordigh was, gevat, en op gehouden. Terstont liep den Pastoor toe, nemende het decksel van haer aengesicht, om haer wat water in het gesicht te werpen, maer soo haest had hy haer niet ontdeckt, of Fernando, die noch de ander in den arm had, kende haer, en besturf haer te sien, konnende evenwel niet laten Lusinda te houwen (want dat was de andere Jonckvrouw, die Cardenio aen sijn gesicht kende, en oock van hem gekent was). Cardenio hoorde oock die droevige aymy van Dorothea aen, wanneer se van haer self viel, meenende dat het sijn Lusinda was, vloogh de kamer uyt, en kreegh alderceerst Fernando in het oog, die Lusinda noch in den arm had, die oock terstont Cardenio

begoft te kennen, in voegen Luscinda, Cardenio, en Dorothea, als opgetoogen bleven, niet wetende wat hen overgekomen was. Sy bleven altemaelt stom staen, en sagen malkander aen, Dorothea, Don Fernando, Fernando Cardenio, Cardenio Luscinda, en Luscinda Cardenio. Maer Luscinda was de eerste die dit stilswijgen brack, seggende tegen Don Fernando. Laet my gaen Don Fernando, wie ghy zijt, laet my tot de muer gaen daer ick een steen van ben, na dat steunsel daer my al u dreygen, al u beloften noch al u giften niet van hebben kunnen affonderen. Merckt hoe den hemel door een ongewoonen wegh, my mijn rechten Bruydegom te vooren heeft gebracht, en ghy weet genoegh door duysent ondervindingen, dat alleen de doot machtigh is, my de selve uyt mijn gedachten te weeren. Genoeght u met sulcke klare blijcken, als liefde verkeert in raserny, wil in spijt, en beneemt my als nu vry het leven, alsoo ik het selve wel besteed sal houden, indien ick het laten magh, voor de voeten van mijn waerden Bruydegom, blijvende alsoo bevestight de heylige trouwe, die ick hem tot het laetite oogenblick mijns levens dragen wil. Ondertusschen was Dorothea weder by haer self gekomen, en had al de reedenen van Luscinda gehoort, door de welcke sy hoorde wie sy was, maer siende dat haer Don Fernando evenwel niet wilde laten gaen, noch op haer redenen antwoorde, stont sy op, en viel voor sijn voeten neer, stortende overvloed van schoone en droevige tranen, beneffens dese woorden: Indien anders de stralen van die Son, de welcke ghy in
haer

haer verduyftering, in u arm behout, u het gezicht niet verblinden, behoorde ghy nu al lang gezien te hebben, dat sy die aen u voeten legh is (foo lang als ghy wilt) de ongeluckige Dorothea. Ick ben die arme Boerinne die ghy door u gunst, of tot u vermaeck, hebt gelieft foo veel eer aen te doen, als de uwe te noemen. Ick ben die, die geslooten binnen de palen van eerbacrhedyt, geluckigh en wel te vreden leefde, tot 'er tijdt toc, dat u vervolging, de poorten van mijn eenfaemheyt opende, en de sleutels van mijn vryheyt my ontweldighde. Een gift evenwel die u soo weynigh genoeg geeft, dat het klaer genoeg is, dat ick ben gedwongen geweest, my te laten vinden, aen dese plaets daer ghy my vint. Evenwel begeer ick geensints, dat ghy denckt dat ick hier gekomen ben, langes den wegh van oneer, maer alleen door het spoor van droefheyt geleyt, ter oorsaek van u verachting. Ghy begeerde dat ick de uwe sou zijn, en dat op sulck een wijse, dat hoe seer ghy tegenwoordigh het tegendeel begeeren mooght, ghy evenwel niet anders als de mijne zijn kont. Besiet mijn Heer, hoe dat mijn onvergelyckelijke liefde de welcke ick u toe droegh, magh zijn een vergelding van de edele schoonheydt, de welcke ghy om mijnent wil verlaet. Ghy kont de sehoone Lusinda niet eygen zijn, om dat ghy de mijne zijt, noch sy kan u niet behooren, dewijl sy Cardenio eygen is. En veel lichter moet het voor u zijn, u wil te buygen tot een die u aenbidt, als tot een die een afgrijfen voor u heeft. Ghy hebt my onvoorsiens overvallen, ghy hebt mijn wil verkracht,

sonder onwetende te zijn van mijn hoedanig-
 heydt, noch van de middel waer door ghy my
 verkregen hebt. Indien het dan soodanigh is,
 gelijk het is in der waerheydt, en ghy soowel
 een Christen als een Ridder zijt, waerom laet ghy
 na op so veel beden, my eens geluckigh te maec-
 ken, op het eynde, gelijk ghy my ongeluckigh
 gemaect hebt in het begin? En indien ghy my
 niet begeert voor de gene die ick ben, nament-
 lijk, u wettige Bruyt, soo neemt my ten min-
 sten aen voor u slavin, want het sal my noch ee-
 nigh geluck zijn, in u macht te zijn. En laet niet
 toe dat met my te verlaten, ghy u een vloeck
 voor de gantsche werelt maect; wilt sulck een
 quade vergelding niet doen aen mijn Ouders, die
 andere door hun goede diensten verdient heb-
 ben. En indien het u dunckt dat u bloet onge-
 gelijk of verachting sou lijden, zijnde met het
 mijne vermengt, soo overleght vry, dat 'er geen
 of weynigh edeldom in de werelt is, die dien
 selven wegh niet geloopen heeft, en dat het van
 de Vrouwen niet en komt, 't geen tot de door-
 luchtige huysen geeft. Behalven dat de deught-
 den eenigen edeldom is, en indien de selve aen
 u komt te ontbrecken, my weygerende het
 geen ghy my soo gerechtelijk verschuldicht
 zijt, sal ick my derven beroemen; meer edel-
 dom te hebben als ghy. Eyndelijk, mijn Heer,
 het geen ick u voor het laetste te seggen heb, is,
 dat ick ben, het sy ghy wilt of niet, u Bruyt en
 eygen, daer my u woorden getuygen van zijn, die
 geensints loogenachtigh zijn, of immers behoo-
 ren te zijn, beneffens de vaste en onverbrecke-
 lijcke.

lijcke beloften die ghy aen den hemel gedaen hebt. En of al dat niet genoegh was, sal u eygen gewisse niet laten tegen u te roepen, u vermanende in het midden van u beste vreughden van u plicht, en alsoo verstoorende het soet van u vermaeckelijckheden. Dese en andere redenen meer seyde ellendige Dorothea, met sulck een gevoelen van droefheydt, en soo veel jammerlijcke tranen, dat al die tegenwoordigh waren, haer daer in mosten geselschap houden. Don Fernando hoorde haer aen, sonder een woort te antwoorden, tot dat sy een eynde van haer redenen had gemaect, en een begintsel tot sulck gesucht en geweest, dat het wel een hart van steen most geweest zijn, dat geen medelijden met haer sou gehad hebben. Lucinda bleef haer vast staen aensien, niet min bejammerende haer lijden, als sich verwonderende, over haer verstant en schoonheydt, en al-hoe-wel sy wilde by haer gaen en haer eenige woordē tot vertroosting seggen, wilde sulcks Don Fernando (die haer noch omvat had) geen sinte toe latē, doch hy ten laetstē na dat hy Dorothea een goede wijl had staen aansien, opende sijn armen, en seyde tot Dorothea: Ghy hebt my overwonnē schoone Dorothea, want het is onmooghlijck sulcke klare waerheden te loochenen, Lucinda een swijmeling gekregen hebbende, en Fernando sijn armen los latende, viel op de aerde neer. Maer Cardenio daer omtrent zijnde, en sich aen de schouders van Fernando gestelt hebbende, om niet gesien te zijn, als hy Lucinda sagh ter aerden vallē, stellende alle vrees ter zijde, liep toe om Lucinda op te heffen, en nemende:

haer

haer in zijn armen, seyde tegen haer dese woorden; indien het den hemel behaeght u eenige rust te geven, schoone, getrouwe, en stantvastige Jonckvrouw, sult gy de selve nergens beter kunnen vinden als in dese armen, die u nu ontfangen, en voor desen meer omvangē hebbē, wanneer de tijt was, dat ick u de mijne mocht noemen. Op dese redenen sloegh Luiscinda haer oogen op Cardenio, en hebbende hem eerst door zijn stem, en nu door zijn aensien gekent, sloegh gelijk als buyten haer selven, en sonder eenigh aensien haer armen om zijn hals, en voegende haer aengesicht by dat van Cardenio, seyde hem dese woorden: Indien ghy dan die gene zijt, die de ware Heer van dese uwe gevangen is, neemt my vry in u geweld, hoe seer mijn ongeluckigh lot sulcks pooght te beletten, en hoe seer de verwoetheydt het mijne in u leven dreyght. Dit scheen voor Fernando, en al de omstaenders een vreemt aensien, en het docht aen Dorothea dat Don Fernando van verw veranderde, en dat hy mijnen maecte van sich te wreecken, en de handt aen zijn geweer te slaen, waer over sy hem terstont de armen om de sijne sloegh, omhelsende hem te gelijk, en met eenen vast houdende, en sonder evenwel van schreyen af te laten seyde hem dese woorden: Wat wilt ghy doen mijn eenigen troost, ghy hebt u Bruyt aen uwe voeten, en die ghy begeert dat het sy, is in de armen van haer Man. Hoe sal het u mooghlijck kunnen zijn te scheyden dat den hemel gevoeght heeft, of sal het niet beter zijn haer na te volgen in dese liefelijke en vaste getrouwigheydt. Om Godts wil,

wil, en om uwent wil, bid ick u, dat dese wonderlijke by eenkomst u toorn en gramschap niet alleen niet ontfteekt, maer in tegendeel de selve stilt in suleker voegen, dat ghy in stilligheydt en rust mooght toe staen, dat dese twee gelieven met u toetant de tijt die haer Godt gestelt heeft, sonder u beletsel mogen genieten, waer in ghy toonen sult de ware edelheyt van u doorluchtige borst, en dat de reden meer kracht in u heeft als de begeerte. Terwijl Dorothea dese woorden tegen Fernando sprack, bleef hem Cardenio wel sterck aensien, van meening zijnde indien hy eenige beweging maecte van hem aen te komen, sijn lijf te verweeren, en was het mooghlijck sijn vyant te deeren, en al die gene die sich tegen hem versetten sou, al sou het hem sijn leven kosten. Maer ondertusschen liepen de vrinden van Don Fernando, en van de andere zijde den Pastoor, den Barbier, ja self de goede Sancho Pançe toe, omringende Don Fernando, en biddende met de tranen van de schoone Dorothea medelijden te hebben, alsoo het blijckelijck was dat sy waerachtigh in haer reden was, en dienvolgens waerdigh, om van haer rechtvaerdige hoop niet versteecken te blijven. Dat hy sou gelieven te bedencken dat se niet by geval, maer door een bysondere schicking van Godt, aldus by een gekomen waren, ter tijdt wanneer se daer minit om dachten, en dat hy wilde overwegen, sey den Pastoor, dat alleen de doot Lusinda van Cardenio mocht scheyden, en al-hoe-wel eenigh onwet-tigh geweer een scheyding tusschen hen maecten mocht, souden sy evenwel de doot garen aen nemen :

nemen: Vorders dat het in gevallen die niet om te veranderen zijn, wijsheydt was sich selven te overwinnen, dat hy oock alsoo most toe laten (maeckende van den noot een deught) dat dese twee het geluck mochten genieten 't geen haer den hemel verleent had, dat hy vorder sijn ooggen op de schoonheydt van Dorothea sou gelieven te slaen, en bedencken hoe weynigh dat 'er zijn die daer in by haer te pas komen, ick swijgh haer daer in overwinnen; by de welcke haer ootmoedigheydt gevoeght, en haer geweldige liefde, was sy onvergelyckelijck. Dat hy boven al geliefde te bedencken, dat hy als een Ridder, en een Christen gehouden was, sijn beloften na te komen, in het welcke hy Godt een behaeghlijck werck doen, en alle verstandige lieden op het hooghste vergenoegen sou, de welcke wel weten, wat voordeel de schoonheydt heeft, zijnde met de eerbaerheydt verselt, en hoe de selve sich by alle edelheydt en hoogheydt magh vergelycken, sonder verkleening en vermindering van de selve, en wanneer men te gelijk vervult de starcke wetten van ons vermaeck (behoudens dat 'er geen sonde tusschen byden komt) is 'er niemandt die de selve sou kunnen berispen die se volgt. By dese redenen wierden soo veel andere gevoeght, dat het hart van Don Fernando, als edel zijnde, weeck gemaect, en door de waerheydt overwonnen wiert. En het teecken 't welck hy gaf van vermeestert te zijn, was sich te buygen, en sijn Dorothea te omhelsen, seggende, staet op Me-Vrouw, het is onbillijck dat ghy aen mijn voeten sout leggen die ick in mijn hart draegh:

draegh: En soo ick tot noch toe het selve niet heb getoont, is geweest door bestelling des hemels, op dat my te klaerder uwe getrouwigheyt blijcken, en ick u volgens u waerde achten sou. Het geen ick u bid is mijn handel te willen verschoonen, want de selve gelegentheyt die my nu aendringt u voor de mijnen aen te nemen, is het oock geweest die my van u tot een ander getrockē heeft, en op dat ghy fiet wat recht ick daer toe gehad heb, so slaet u oogen op die schoone en nu vergenoeghde Lusinda, en in haer sult ghy mijn onschult vinden: En dewijl sy nu gevonden en verkregen heeft, het geen waer na sy haecte, en ick in u het geen my schort, laet sy vry seecker en vergenoeght ontallijcke jaren leven, met haren Cardenio, gelijk ick den hemel bidden sal met mijn Dorothea het selve te mogen genieten. Met dese woordē bestont hy haer op nieuw te omhelzen, en sijn aengesicht by het hare te voegen, niet sonder groote moeyten van sijn tranen te wederhouden, als dringende teeckens van sijn min, en berouwen. Maer die maght hadden noch Lusinda, noch Cardenio, noch oock al die in de kamer waren, den een door sijn eygen, en den ander door eens anders genoegē. Ja self Sancho Pançe schreyde sijn best, doch alleenigh daerom (gelijk hy daer na self geseght heeft) om dat Dorothea de Koningin Micomicona niet en was, daer hy sulcke wonderlijcke belooningen van gehoopt had. Dese verwondering, en dese tranen, duerden een wijl, eyndelijck begaven sich Cardenio en Lusinda na Don Fernando, vallende voor sijn voeten neer, en bedanckende hem voor de

de gunst aen hem bewesen, en dat met sulcke beleefde redenen, dat Fernando niet wist wat te antwoorden, maer lichtende hem op, omhielden hem beyde met groote genegentheyten, en liefde. Vorders vraeghde hy Dorothea, hoe sy in dese gewesten gekomen was, soo ver van de hare gelegen? Waer op sy hem met korte en beleefde redenen al de gelegentheydt verhaelde, gelijk sy voor heen aen Cardenio vertelt had, daer Don Fernando het meeste vermaeck ter werelt in nam. En als sy gedaen had, verhaelde Don Fernando oock het geen hem na het vinden van den brief in den boesem van Lusinda, daer in sy verklarde, aen Cardenio getrouwt te zijn, bejegt was. Hy sey dat hy van meening was geweest haer te doorsteeken, 't welck hy sou gedaen hebben, indien hy van haer Ouders niet was wederhouden geweest. Daer op was hy ten huysen uyt geborsten, vol toorn en gramschap, en met een meening sich selven by beter gelegentheyten te wrecken, doch dat hy des anderen daegs vernam, dat men Lusinda in haers Vaders huys vermiste, sonder dat yemandt wist te seggen waer sy heenen was, en dat hy eyndelijck, ten eynden van eenige Maenden, was komen te weten, dat se in een Klooster was, met meening, om daer al haer leven te blijven, indien se het selve met Cardenio niet mocht over brengen, waer over hy dese dry Edellieden met hem genomen had, en tot de plaets van haer wooning gekomen was, doch sonder evenwel tegen haer te spreekken, uyt vrees, dat indien se hem quam te kennen, sy sich selven te meer sou verborgen hebben. En alsoo

op een tijdt de gelegentheynt gevonden hebbende, dat de poort open was, had hy twee van zijn gesellen tot bewaring van de selve gelaten, en hy ginck met den ander om Luscinda te soecken, die se in haer Cel vonden, spreekende met een andere Nonne, en haer wech nemende, sonder ander omsie, hadden se haer van daer gevoert, en komende op een bequame plaets haer van nootsaekelijckheydt voor sien, om haer mede te leyden. 'tWelk hen allen licht om doë was, also het Klooster alleen stont, en ver van de menschen afgesondert. Hy sey vorders dat Luscinda in hun geweld zijnde, in het eert van haer selven was gevallen, blijvende sonder eenigh gevoelē, maer dat se daer na weder tot sich selven gekomen, niet anders had gedaen als schreyen, sonder een woort te willen spreekken, en dat se aldus in die stilswijgentheydt, en met dese tranen tot aen de Herbergh gekomen waren, de welcke hem docht den hemel self te zijn, alsoo daer al hun quellingen een eynde namen.

Het XXXVII. Hoofstuck.

Vervolgende de geschiedenis, van de vermierde Infante Micomicona, beneffens veel andere aengename voorvallen.

AL dit stont Sancho aen en hoorde, met groote quelling in zijn gemoedt, siende op dese wijze al zijn hoop in asse verdwijnen, met het verkeerē van Micomicona in een Dorothea, en den Reus in Don Fernando. Terwyl

wijl fleep fijn Meefter uyt ten treuren, wetende nergens van, gelijk fich oock Dorothea qua-lijck wijs koft maecten dat dit geenen droom en was. Cardenio had de felve gedachten, Don Ferdinando danckte den hemel voor de bewefene genade, als die hem uyt dien verwerden doolhof verlost had, daer hy was in geweest, niet fonder groot gevaer van fijn eer en fiel te verliefen, kortelijck al die in de Herbergh waren, gevoelden een groot genoeg. Den Paftoor was geheel befich om een yeder fijn geluck toe te wenfchen, maer den Waert was al een van de aldervrolijkfte, om de beloften die hem Cardenio, en den Paftoor gedaen hadden, om hem al de fchade te vergoeden die hy by Don Quichot geleden had. Sancho alleen (gelijk gefeght is) was in fijn darmen bedroeft, en ginck met een bedruckte tronie na fijn Heer toe, en hebbende hem wacker gemaect, fey tegen hem: Ghy mooght van nu af aen wel geruft flapen, Heer Ridder van de droevige figuer, fonder meer te dencken om Reufen te dooden, noch de Koningin in haer Rijck te ftellen, alfoo al den brodt gedaen is. Dat geloof ick wel (antwoorde den Ridder) ick hebber genoegh toe uyt geftaen, en fulck een verfchrikelijken strijt met den Reus gehadt, als ick denck mijn leven meer te hebben, die ick oock met eenen flagh den kop van den buyck heb gehouwen, komende het bloet in fulck een overvloed voor den dagh, als of het een geheele beeck van water was geweest. Van Wijn-tint, wil u Genade seggen, antwoorde Sancho Pance, want dat moet ick u seggen, dat defen Reus niet anders
geweest

geweest is als een lederen Wijn-sack, en het bloet omtrent ses of thien sloopen Wijn-tint, en het hoofd is, mijn Moeder de hoer, voor den drommel wech. Wat leght ghy al en praet sot als ghy zijt? Antwoorde Don Quichot, ick denck dat ghy droncken of buyten u verstant zijt. Staet maer op (vervolghde Sancho) en u Genade sal wel haest sien wat 'er van is, en wat 'er te betalen vallen sal, oock dese Koningin Micomicona is in een gemeene Joffrouw, Dorothea genoemt, verandert, met noch duysent andere dingen meer, daer ghy over verbaest sult staen. Dat sal my geen wonder gevē, antwoorde Don Quichot, want (of het u indachtig is) ik heb het u de andermael wel geseght, dat het al toovery is dat hier in dit huys is. Dat sou ik altemael wel gelooven, antwoorde Sancho, soo dat sollen dat sollen my soo niet op mijn ribben was aen gekomē, en den Waert, die ik hier noch sien, niet een endt gehouden had, die mijn tot inde lucht toe smeet, daer de vuylicken noch om lachten dat se haer bestruyden, soo dat ick in slot van reeckening, niet veel van toovery weet te seggen, maer wel van dadelijcke en gevoelijcke waerheydt. Weest maer te vreen, sey Don Quichot, het sal wel gaen, geeft my mijn kleeren hier, op dat ick voor den dagh magh komen, en eenmael sien, wat 'er van al desen handel is. Sancho deed soo, maer ondertuschen terwijl hy sich kleede, vertelde den Pastoor aen Don Fernando, al de sotternijen van Don Quichot, en de vont die se hadden gebruyckt om hem uyt de wildernis te krijgen, beneffens het geen hun Sancho vertelt had, daer se sich niet weynigh

weynigh over verwonderden , als zijnde het selve een van de vreemste sottigheden van de gantsche werelt. Den Pastoor vervolgde , dat , nade-mael , door dit geluckigh voorval , het begonnen werck alsoo sijn voortganck niet nemen kost , men andere middelen bedencken most , om hem in sijn landt te krijgen. Cardenio bood sich selven aen het begonnen te helpen volvoeren , en dat sijn Lusinda soo langh de Personagie van Micomicona wel speelen sou. Neen antwoorde Don Fernando , ik begeer dat Dorothea haer vont volvoert , alsoo ick (vermits de woonplaets van desen Ridder niet ver van hier is) gaern tot sijn beteringh het mijne wil doen. Niet meer als twee dagh-reysens , antwoorde den Pastoor , al was het meer antwoorde Don Ferdinando , sou het my aengenaem zijn , dese moeyten te nemen , om sulck een goet werck te helpen uytvoeren. Ondertusschen quam Don Quichot geheel gewapent voor den dagh , met sijn gebulten helm van Mambruyn , op het hooft , sijn schild aen den arm , en leenende op sijn lantie , Don Fernando en al de anderen waren verwondert , over de vreemde gestaltenis van Don Quichot , sijn ongelijke wapenen , en sijn vreemt gebaer , en bleven altermael stil sitten om te hooren wat hy segghen sou , die eyndelijck , slaende sijn oogen op Dorothea , aldus begoft : Ick ben onderrecht schoone Jonckvrouw van dese mijn Schild-knaep , dat u staet en gelegentheynt verandert en vermindert is , en dat ghy van een treffelijcke Koningin , in een gemeene Ionckvrouw verandert zijt , indien het selve geschiedt door toedoen van den Wijzen Ko-

Koninck uwen Vader, vreesende dat ick u niet sou geven en verleenen de behoorlijcke onderstant, soo segh ick dat hy de geheymen van den mis niet en weet, en dat hy weynigh ervaren is, in de Ridderlijcke geschiedenissen; want indien hy de selve so wel doorlesen en doorkroopen had als ick, sou hy wel bevinden dat andere Ridders, van minder roem als ick ben, vry swaerder dingen hebben uyt gerecht. En wat is 'er veel gelegen aen een Reus om den hals te brengen, hoe trots hy oock magh zijn, en 't en is niet heel lang geleden dat ick 'er mé besich ben geweest, doch ick wilder liever van swijgen, op dat men niet en seyt dat ick het liegh, doch de tijdt sal het al ontdekken. Ja met twee leere Wijn-sacken, antwoorde de Waert, maer Don Fernando beval hem dat hy swijgen sou; waer over Don Quichot vervolghde: Ick segh dan eyndelijck hooge en doorluchtige, hoe-wel onterfde Vrouw, dat indien u Vader om die oorsaek dese verandering gemaect heeft, ghy wegens u persoon daer in geen geloof gelieft te stellen, alsooder geen soo gevaerlijcken saeck ter werelt is, daer ick met mijn Swaert geen doorganck in vinden sal, met het welck, slaende het hoeft van uwen vyant ter aerden, ick u het besit van u Rijk sal weder geven, en dat binnen korte dagen. Hier mede sweegh Don Quichot, wachtende op de antwoort van de Princesse, de welcke, nu verseeckert van het believen van Don Fernando, met een groote aengenaemheydt antwoorde: Wie hy oock sy, Heer Ridder van de droevige figure, die u van sulcke of diergelijcke verandering geseght heeft,

heeft, heeft daer de waerheyt aen gespaert, alsoo ick de selve noch ben die ick gisteren ben geweest, wel is waer dat ick eenige verbetering van geluck heb gehad, gevende my het beste dat ick heb kunnen verwachten, maer daerom heb ick geensints gelaten te zijn, die ick van te vooren was, en de selve gedachten te houden, van my te dienen, van u stercken arm: Waerom ghy mijn Heer, mijn Vader wederom sijn voorige eer moet geven, en houden voor een wijs persoon gelijk hy is, dewijl hy door sijn wijsheydt, soo bequamen wegh heeft kunnen vinden, om mijn ongeluck te vergoeden, in voegen ick my verseecker, 't en waer u doorluchtige persoon, ick geensints dat groote goet sou kunnen wachten, 't geen ick nu verkregen heb; en al dese tegenwoordige Heeren fullen mijn getuygen zijn, dat ick de waerheydt daer aen spreek. Het geen dan dat ons te doen staet, is ons morgen op wegh te begeven, alsoo ick hoor dat men de reys sal kunnen bequamelijck aen nemen, en voor de rest, laet ick het den hemel, en u stercke arm bevolen zijn. Don Quichot dese redenen hoorende, keerde sich tot Sancho, en met teeckens van groote moeyelijckheydt, sey tegens hem: Nu sie ick Sancho, dat ghy het snootste boefjen en schelmpje van de werelt zijt. Seght my guyt en vagebont als ghy zijt, hebt ghy my nu terstont niet gefeght, dat dese Princessē in een gemeene Jonckvrouw verandert was? en dat ic Dorothēa genoemt wiert? en dat dat hoeft van den Reus u Moeder de hoer was? met duysent andere sotternijen meer, die my in de meeste ontsteltenis

van de werelt gebracht hebben? Ick sweer u, dat ick sulck een handel met u sal aen gaen, dat ghy een exempel sult zijn voor alle loogenachtige Schiltknapen dieder in de werelt zijn. Stelt u ter neder mijn Heer, antwoorde Sancho, het kan wel zijn dat ick verkabbeseert ben, omtrent dese transbornatie van de Princes Micomicona, maer evenwel wat het hoeft van den Reus belangt, of de leere flessen, of de Wijn-tint, of het bloet, daer in bedriegh ick my niet, want se staen daer noch aen het hoofden-eyndt van u bedt, en de Wijn-tint is de heele kamer over gelooopen, en wat 'er van is, het endt sal de last dragen, ick wil seggen dat het u de Waert wel sal wijs maecken. Wat de rest belangt, dat de Koningin noch de selve is, dat doet me by men goet aen mijn hart, want my is 'er oock niet slecht aen gelegen, en yeder moeyt sijn scha. Wel soo segh ick u evenwel, vervolghde Don Quichot, dat ghy een loogenaer en een sot zijt, verstaet ghy dat Sancho, en daer mē laet het wel zijn. Al genoegh (spracker Don Fernando tusschen) laet 'er ons niet meer af spreken: en nademael Mc-Vrouw de Princesse gelieft, dat men morgen op reys gaet, dewijl het nu alreets laet is, soo laet het soo zijn, en ons desen nacht in vrolijke tijdtkortingen over brengen, tot dat den dagh aen komt, wanneer wy alle den Heer Don Quichot geselschap willen houden, om getuygen te zijn van de treffelijke daden, die hy op desen tocht sal uyt rechten. Ick ben die geen die u dienen en versellen sal, antwoorde Don Quichot, en bedanck de Heeren grootelijcks voor de gonst die my geschiet, en het goet gevoelen dat

men van my gelieft te nemen, de welke ick sal poogen te bewaerheden, of het leven daer by op te fetten, of meer indien het mooghlijk is. Dese en diergelijcke Hoffelijckheden gingender vast over en weder; maer een reyfend Man door zijn aenkomen maecte haer te fwijgen, de welke in zijn gewaetscheen een Christen te zijn, versuyt Barbaryen aen gekomen, alsoo hy noch een blauwe Casack aen had, met halve mouwen, sonder kraegh, met blauwe linnen Koufen aen, en een Muts van de selve koleur. Hy had op zijn schouder, een Moorschen Sabel aen een bant hangen, die hem over de borst ginck. Achter hem quam een Ezel, met een Vrouw daer op, die heel op zijn Moorsch gekleet was, hebbende het aengesicht bedeckt, en een Moorsch hufel op het hooft, en een bonnetteken van Brocado, bekleet met een Mantel, die haer van de schouders tot de voeten bedeckte. Den Man was van een stercke en brave gestaltenis, van omtrent de 40. jaren, een weynigh bruyn van gedaente, groot van knevels, en de baert seer wel gestelt, in voegen het wel te oordeelen was, dat, indien hyder na gekleet was, men hem voor een aensienlijk Man sou hebben moeten aensien. In het inkomen versocht hy een kamer, en als hy verstont dat 'er in het huys geen ledigh waren, seheen hy daer over verdrietigh te zijn, en komende weder by zijn Morin, nam haer in zijn armen van het beest af. Lusinda, Dorothea, de Waerdin, haer Dochter, en Maritornes, siende dese vreemde kleding, liepen haer al te samen rontsom het lijf. En Dorothea, die sich altoos seer beleeft toonde,

(siende

(fiende dat se over het gebreck van een kamer niet wel te vreden waren) sey tegen haer: Verwondert u niet Me-Jonckvrouw, over dese ongelegentheydt, alsoo sulcks in dit lant gemeen is, evenwel indien het u genoeght by ons te blijven, wijfende op Lusinda, sult ghy u evenwel niet geheel te wandancken hebben. De vermomde Jonckvrouw antwoorde daer niet op, en deed niet anders als op te staen, van daer se geseten was, en bey haer handen kruyswijs over haer borst te slaen, en met het hooft en het lichaem te buygen, tot teecken van danck segging. Door dit swijgen, oordeelden een yeder sonder twijffel dat het een Moorinne was, en dat se geen Spaensch spreucken kost. Ondertusschen quam den gevangen wederom, die terwijl yets anders gedaen had, en fiende dat se haer alle rontsom het lijf stonden, en dat sy vast stil sweegh, op het geen haer gevraeght wiert, nam voor haer het woort op, seggende: Me-Juffrouwen, dese Jonckvrouw verstaet mijn tael ter nauwer noot, en spreeckt anders geen tael als men in haer landt ghewent is, en dat is de oorfaeck dat se geen antwoord geeft. Men vraeght haer anders niet, antwoorde Lusinda, dan of se gelieft, voor dese nacht, deel aen ons geselschap te hebben, en met ons het gemack te genieten, dat dese plaets geven kan, en dat volgens onse genegentheydt, de welcke ons verbint alle vreemdelingen gunst en beleeftheydt te bewijsen, die de selve mogen van nooden hebben, voornamentlijk zijnde sy een persoon de welcke sulcks waerdigh is. Voor haer en voor my, antwoorde den gevangen, weet ick

en des grooter danck, en kus uwe handen, en achte dese gunst seer hoogh, de welcke, aengesien de perfoonen van de welcke ons die toe komt, gelijk Me-Vrouwen schijnen, seer groot is. Seght my mijn vrint sey Dorothea, dese Juffrouw is sy een Christen, of is sy een Moorinne? Want uyt haer dracht, en haer silfswijgentheydt sou men het laetste besluyten. Sy is een Moorinne van lichaem en van dracht, antwoorde den gevangen, maer in haer ziel is sy een Christen, of ten minsten sy heeft groot verlangen om sulcks te zijn. Soo is sy dan noch niet gedoopt? Vraeghde Luscinda. Wy hebben daer tot noch toe geen gelegentheydt toe gehad, antwoorde den gevangen, zedert wy uyt haer Vaderlants Algiers vertrocken zijn, oock hebben wy tot noch toe het gevaer van de doot soo seer niet gevreesst, dat wy ons hebben willen haesten tot het werck, voor en alcer sy kennis daer van heeft. Maer ick hoop met Godt dat sy wel haest daer toe komen sal, en dat met de toetsel die haer staet vereyscht, de welcke meer is, als haer gewaet vertoont. Dese redenen maeckten hen allen seer begerigh meer van haer gelegentheydt te weten, doch niemant wilde voor alldoe daer na vragen, als oordeelende den tijdt bequamer tot rusten, als veel te vragen. Dorothea eyndelijck nam haer by de handt, en deed se beneffens haer sitten, biddende dat se toch het decksel van haer aengesicht wilde doen. Sy sagh den gevangen aen, gelijk of se hem wilde vragen wat se seyden, die haer in Arabisch sey, dat se van haer begerden haer decksel af te doë, en dat se het selve sou doen, 't welck sy deed, ver-

toonende een gedaente soo schoon, dat se Dorothea schoonder oordeelde als Luscinda, en Luscinda schoonder als Dorothea, en al de omstaenders voor soo schoon, indien anders yemandt by de selve kost vergeleecen worden, ja self wilden eenige dat se haer in sommige deelen overtreffe. En gelijk de schoonheydt een yeder tot dienst verbint, alsoo socht haer een yeder nu meer als voor heen vrintschap en onthaling te bewijfen. Don Fernando vraeghde hoe haer naem was, die tot antwoord gaf, Lela Zorayda, maer sy hoorende haren naem noemen, viel daer op in, met groote haestigheydt, no no Zorayda, geen Zorayda, Maria Maria, gevende te verstaen, dat haer naem Maria was, en geen Zorayda. Dese woorden, en de groote genegentheydt met de welke sy de selve voort bracht, trocken hen allen de tranen uyt de oogen, voornamentlijk, de Vrouwen, die van natueren licht bewoogen zijn. Luscinda daer over viel haer om den hals met groote liefde, seggende, si si Maria! ja ja Maria, daer de Moorin wederom het selfde op antwoorde, daer by voegende Zorayda Macange, 't welck soo veel is als geen Zorayda. Ondertusschen was het vier uren in den avont geworden, en door last van de geene die met Don Fernando gekomen waren, had den Waert het namiddagh eten klaer gemaect, soo wel als hy immers kost. Eyndelijck alles gereet zijnde, setten se sich altemael aen een groote lange tafel, alsooder geen ronde, noch recht vierkante in huys was, gevende het hooger eyndt, al-hoe-wel hy het selve weygerde, aen Don Quichot, die ernstelijck de Princeffe Mico-

miconabegeerde aen ſijn zy te hebben. Daer aen volghden Luſcinda en Zorayda, en tegen hen over, Don Fernando en Cardenio, en daer na den gevangen, met de andere Edellieden, en na deſe Heeren den Paſtoor en den Barbier. En alſoo aten ſe met groot vermaeck en genoegen, voornamentlijk, wanneer een weynigh gegeten hebbende, Don Quichot begoft te ſpreecken, doch met een andere geeſt als hy tegens de Harders deed, in der waerheydt ghy Heeren, indien men het wel inſiet, die de orden van de doolende Ridderſchap hanteeren, ſien wonderlijcke en ongehoorde dingen, en 't en waer, wie ſou tegenwoordigh hier in kommende, gelooven dat wy zijn die wy zijn? Wie ſou ſeggen dat deſe Vrouw die aen mijn ſijde ſit, is ſoo groot een Koningin als wy alle weten? en dat ick ben dien Ridder van de droevige figuer, die tegenwoordigh door de baſuyn van de luydende ſaem verſpreyt wort? Tegenwoordigh valt niet meer te twiſſfelen, of deſe konſt deſe oeffening overtreft alle anderen, de welke oock des te meer moet geacht worden, te meer gevaer daer mede vermengt is. Wech met deſe die de letteren boven de Wapenen ſtellen, ſy zijn wie ſe zijn, ſy weten niet wat ſy ſeggen. Want al de redenen die ſe weten by te brengen, ſyn deſe, dat de werken van de geeſt, die van het lichaem ver te boven gaen, en dat men de Wapenen alleen met het lichaem handelt, gelijk de Kruyers de Wagens, daer ſe maer alleen kracht toe van nooden hebben. Gelijk of de handeling van de Wapenen, immer volkomen was ſonder het verſtant, of dat yemant geen geeſt

Den QUIHOT de la MANCHA. 489
of breyn van nooden had, die een geheel leger
heeft te bestieren, of een belegerde Stadt te be-
schermen. Gelyck of men geen sinnen van noo-
den had, om de meening van sijn vyandt te kon-
nen uyt vinden, sijn voornemens en hinderlagen
te ontdekken, de schaden van sijn volck voor te
komen, en diergelijcken meer. Zijnde dan in
der waarheydt, dat de handeling der Wapenen
geest vereylicht soo wel als de letteren, soo staet
ons nu te sien, welcke geesten het meeste werck
doen, of die van de geletterden, of die van de
Oorloghslieden. En dit staet alderbest te sien uyt
het eynde, en het doelwit, daer een yder van dese
twee na tracht, want dese of die, is soo veel meer
te achten als sijn ooghwit edelder is. Het eynde
dan van de letteren (ik spreek niet van de Godt-
geleerden, die voor een wit hebben, de zielen den
wegh des hemels te wijzen, want by sulck een
eyndeloos eynd, kan geen eyndt te pas komen) de
menschelijcke meen ick, is de *justitia distributiva*,
de verdeelende gerechticheyt, in sijn rechte ge-
staltenis te stellen, en *suum unicuique tribuere*, een
yeder het zyn te geven, te wercken en te maec-
ken dat de goede wetten onderhouden worden.
Waerlijck een treffelijck ooghwit, hoogh, en al-
le eerwaerdigh, maer evenwel niet soodanigh als
die de Wapenen handelen, die de vrede voor hun
uyterste insicht hebben, 't welck het beste goet
is dat de menschen kunnen hebben in dit leven.
Als oock mede de eerste blijde bootschap die den
mensch op der aerden gebrocht is, wanneer de
Engelen songen, in dien nacht, de welcke onsen
dagh was, *Eere sy Godt in den hooghsten, vrede op der*

worden, en allen menschen een wel behagen. En den beste groet die den besten Meester van hemel of van aerde aen sijn jongeren leerde, was dat se in het ingaen souden seggen; *Vrede sy desen huysse.* En verlicheyden andere malen seyde hy hem: *Mijn vrede geef ick u, mijn vrede laet ick u, vrede sy met u-lieden.* Waerlijck gelijk een kostelijck juweel is dit te achten, ons gelaten van sulck een handt, en sonder het welcke noch hemel noch aert eenigh goet hebben noch genieten kan. Dese vrede is het rechte eyndt van den Oorlogh, zijnde dan vast gestelt dat de vrede is het eyndt van den Oorlogh, en dat de Wapens in dat gedeelte, voordeel hebben over de letteren, soo laet ons eens sien de arbeydt des lichaems, in de geletterden en van die de Wapenen handelen, en laet ons oordeelen welcke de beste zijn. Op dese wijze ginck Don Quichot al voort in sijn redenen, de welcke soodanigh waren, dat se de andere verbonden om te twiiffelen, of hy meer wijsheydt of sotterny had. En om dat de meestendeel die hem hoorden Ridder en Edellieden waren, die de Wapenen voeren, hoorden hem de selve met groot genoege aen, wanneer hy voort gink op de selve wijze: Ick segh dan dat de arbeydt vande geletterden is, voornamentlijck, armoede (niet dat se daerom alle arm zijn, maer om dit te stellē als het uytterste) en die armoede lijdt, heeft by na het snootste van sijn lot geproeft, want die arm is, heeft niet goets. Dese armoede heeft wederom sijn deelen, als honger, koude, naecktheydt, daer honger evenwel het swaerste van is, wanneer men na het lang vasten noch evenwel over sijn mael moet bey-

Don QUICHOT de la *MANCHA*. 491
beyden, terwijl de rijken overvloed hebben. Ick wil niet komen tot andere kleynigheden, als dat se dickmael moeten sonder hemt gaen, qualijck schoenen aen haer voeten hebbende, met kale kleeren, 't welck hen soo veel vermaeck geeft, of men hen een vuyft in het oogh sloegh. Eyn- delijck door dese harde en rouwen wegh, met vallen en op staen, komen se tot den trap de welke sy betrachten, en die verkregen zijn- de, hebben wy veel gesien, die door die scyllen, en Charibden gebroocken, en eertijts slaven van het lot geweest zijnde, nu het selve beheerschen, hebbende hun armoede in rijkdom, hun hon- ger in overvloed, hun koud' in verquicking, hun naecktheydt in kostelijckheyt verandert, slapen- de als Prinçen, en etende als Koningen. Waer- lijck een wel verdiende loon voor hun arbeydt. Maer als men evenwel hun arbeydt wil verge- lijcken, by die van de Krijghslieden, leggen se veer achter, gelijk ick u terstont seggen sal.

Het XXXVIII. Hoofstuck.

Handelende van de verstandige redenen van Don Qui- chot, aengaende de Wapenen en de letteren.

DOn Quichot voort gaende, seyde: De- wijl wy spreekende vanden Student, hebben begonnen met de armoede, en haer gevolgh, soo laet ons nu oock eens sien of het den Soldaet al veel beter heeft, en waerlijck wy sullen bevinden, dat dit de Herbergh is daer

armoede te huys leyt, zijnde hy alleen gebonden aen zijn arme foldy, het komt vroegh het komt laet, of nimmermeer, of aen het geen hy met zijn handen weet by een te rapen, niet sonder groot gevaer van zijn leven, en zijn gewin. Zijn naecktheyt is menighmael soo groot, dat een gescheurde bef hem moet dienen te gelijk voor een hemt ter noot, en een kraegh ter eer, zijnde menighmael gedwongen in het midden van de Winter, op zijn naeckte huyt, de alderbitterste koude uyt te staen, warmende sich selven met de asem uyt zijn mont, de welcke als voort komende uyt een ydele en ledige plaets, dickwils self tegen de natuer kout is. Maer de nacht sal misschien al zijn dagelijckse ellenden in een warm bedt vergoeden? Maer och lacy, wat valter te vergoeden, als hy in de plaets van sachte warme pluymen, niet anders als de koude gront vint, sonder dat hy behoeft vrees te hebben, zijn deeckens of laeckens vuyl te maecken. Eyndelijck komt den dagh aen, en de uer om zijn trap en gradus te krijgen, om in den slagh zijn dapperheydt te toonen, wat volghter, een arm of een been in de lucht gevloogen, of een koogel hier, een koogel daer, of een ellendigh leven, of een schrickelijke doot. Doch soo hem den hemel soo gunstigh is, als hem gesont en frisch te bewaren, kan het zijn dat hy evenwel blijft in de selve armoede daer hy te vooren in geweest is, in voegen het noodigh is dat daer meer ontmoetingen, den een op den ander komen, en dat hy in al de selve overwinnaer blijft, om gevordert te worden. Doch dat zijn witte Ravens die men selden siet: Want seght my

my eens, hoe veel minder zijn se wel in het getal, die door den Oorloogh gevordert worden, als die die door de selve bedorven en tot niet gemaect worden? Sonder twijffel ghy sult seggen, dat se geen vergelijcking by malkander hebben, en dat dit getal ontelbaer is. Het tegendeel sietmen in de geletterde Mannen, want het meestendeel krijght evenwel dese of geene gelegtheydt om sich, is het niet vet, het is mager, te onderhouden. In voegen dat hoe-wel den arbeyt van den Krijghsman veel meerder is, nochtans sijn belooning veel minder en selfamer is. Maer hier op sou men weder kunnen antwoorden, dat het veel lichter valt, een duyfent of twee geleerden te helpen, als dartigh duyfent Soldaten, want de sulcken worden versien met amp-ten, die men juyft aen de soodanige besteden moet. Maer dese kunnen niet anders geholpen worden, als met de middelen self, van den Heer die se dienen, 't welck in allen gevallen mijn redenen en voorstellingen groote kracht geeft. Maer laet ons dat aen een zijde laten, als een doolhof daer niet licht uyt te geraecken is; en komen tot het voorrecht van de Wapenen, over de letteren. Een stoffe die tot noch toe herwaerts en darwaerts gedreven is geweest, volgens de kracht van die of het een of het ander beschermt. Aen de eene zijde seggen de letteren, dat men sonder hen de Wapenen niet sou kunnen onderhouden, alsoo oock den Oorloogh sijne wetten heeft, en door de selve moet geregeert worden, welke wetten van de geleerden moeten voort komen. Hier op antwoorden de Wapenen weder-

om, dat de wetten sonder hem niet kunnen be-
staen, alsoo dese zijn die de regeering en bestie-
ring beschermen, de Koningen en Koninckrij-
ken verdedigen, de Steden bewaren, de wegen
verseeckeren, de Zee van Zeeroovers en schuy-
mers veyligen: Ja soo veer dat 't en waer door
de Wapenen, de Rrepublijcken, de Koninckrij-
ken, en Steden, de Zee- en Lanttochten, duysen-
den van ongelegentheyden souden onderworpen
zijn, en de Vorsten spels genoegh met hun vry-
heden voorrechten en wetten souden hebben.
Vorders is het een vaste regel, dat het geen het
meeste kost, het meeste geacht wort. Om dan
uytsseeckende in letteren te worden, kost tijdt,
waecken, honger, koude, naecktheydt, hoof-
fweer, swacke magen, krancke leden, en soo
voorts. Maer het geen een Soldaet moet uyt staen
eer hy tot een trap komt, heeft hier geen gelijc-
kennis by, alsoo hy yeder oogenblick in gevaer is
sijn leven te verliezen, voornamentlijck, wanneer
hy hier of daer staet als Soldaet op sentinel perdu
staet, of als Ruyter aen den een of den anderen
oort, daer den vyant op aen wil, sonder middel te
vinden daer van daen te geraecken, of op een
plaets, die hy weet dat ondermijnt wort, ver-
wachtende alle oogenblick in de lucht gevoert,
of voor sijn doot begraven te worden. En soo dat
gevaer u noch te weynigh mocht schijnen te
zijn, soo beelt u eens in als twee Schepen mal-
kander op Zee komen aen boort leggen, donde-
rende en blixemende tegen een, ionder dat den
Soldaet een voet van sijn plaets durft wijcken, en
nauwelijcks eenigh borst-wering heeft als de
lijc-

lijcken die om hem heen ter aerden vallen. Behalven het aensien van de diepe gront der Zee, de welcke hem niet anders schijnen voor te stellen, als een vraegh, wat doot hy begeert te ster-ven. Maer het slimste is, dat soo haest als den eenen valt, van daer hy voor het eynde van de we-
relt niet sal op staen, terstont weer een ander in
sijn plaets komt, en dat soo lang als 'er yemandt
is, gelijk of se niet van wiegen gekost hadden,
sonder dat se eenig voordeel in kracht of stercke-
te vinden, al hadden se die van Roelant. En daer-
om noem ick de tijden geluckigh, in de welcke
men niet wist van dat vervloecte Oorloghs-ge-
reetschap, van dien duyvelschen Monnick ge-
vonden, tot verderf van het menschelijck ge-
flacht, die daer oock verdiende loon voor genoo-
ten heeft; door het welcke men menighmael
siet, een dapper Helt, in het midden van zijn
grootste daden, ter neder gevelt, sonder dat hy
weet van wie of van waer, en al zijn dapperheyt al
sijn hoop, en al zijn arbeydt, en al zijn nut op een
oogenblick met zijn leven wech genomen. En
alfoo het selve bedenckende, segh ick gerechte-
lijk uyt, dat het my in mijn hart moeyt dese oef-
fening van de doolende Ridderfchap, in dese on-
geluckige tijden, te hebben aen genomen. Want
al-hoe-wel my geen gevaer doet vreesen, soo heb
ick evenwel te duchten, dat dat vervloecte
poeyer, of een loot, my hier of daer noch mijn
leven benemen sal, te gelijk met de gelegent-
heyt, mijn selven door mijn doorluchtige daden
bekent en vermaert te maecken, over de geheele
werelt. Maer of het den hemel beliefde my
daer

daer van te bewaren, soo is 'er niemandt die sou kunnen ontkennen, of ick ben daer over meer te achten, ten insicht van het grooter gevaer, als eenigh doolend Ridder van de voorgaende tijden.

Al dese lange redenen gebruyckte Don Quichot, terwijl de anderen saten en aten, vergetende self het eten in sijn mont te steecken, hoe-wel hem Sancho Pançe menighmael vermaent had, toe te tasten, en dat hy daer na tijdts genoeg sou hebben, te seggen het geen hem geliefde. Het hooren van dese redenen bracht hen allen in een nieuwe verwondering, te sien dat een Man van sulcke goede kennisse, alleenigh manck ginck in sijn verstant, omtrent dese schoone doolende Ridderfchap. Den Pastoor gaf hem eyndelijck tot antwoord, dat hy groot gelijk had, in het geen hy tot voorstant van de Wapenen had geseght, en dat hy, hoe-wel een gelettert persoon zijnde, met hem in eē schuyt was. Aldus eyndigde men de maeltijt, en nam het amelaecken op, en terwijl de Waerdin, haer Dochter en Maritornes gingen de kamer van Don Quichot toe maken, alsoo se beslooten hadden dat haer de dry Vrouwen aldaer voor dien nacht behelpen souden, badt Don Fernando den gevangen, hen het verhael van sijn leven mede te deelen, alsoo se niet anders kosten gelooven, of het most vol seltfame voorvallen zijn, volgens het geen sy oordeelden, komende in het geselschap van Zorayda. Hier op antwoorde den gevangen, dat hy sulcks van gantscher harten sou doen, en dat hy alleen vreesde, dat de vertelling niet foodanigh sou

Don QUICHOT de la MANCHA. 497
sou zijn als sy daer van verwachten, doch dat hy
evenwel niet laten sou, hen gewillighlyck te ge-
hoorsamen. Den Pastoor en de anderen baden
hem daer toe, en hy versocht hen dan naerstigh
toe te luyfteren, na de waerachtige, hoe-wel niet
opgepronckte geschiedenis van sijn leven, waer
op terstont onder hen een groote stilswijgent-
heydt ontstont, en hy met een bequaem statigh
gelaet en een besadighde manier van spreecken,
begoft het verhael aldus.

Het XXXIX. Hoofst-stuck.

In de welke den gevangen sijn leven vertelt.

IN een plaets van het geberghte van Leon,
heeft mijn afkomst sijn begintfel genomen,
't welck meer van de natuer als van het ge-
luck is begunsticht geweest, al-hoe-wel evenwel
mijn Vader, onder sijn Lantslieden, den naem van
rijck gehad heeft, en in der waerheyt hy had het
geweest, indien hy soo dapper was geweest in het
bewaren van sijn goederen, als hy is geweest in
het verquisten, ter oorsaek om dat hy in sijn
jonckheyt den Oorlogh gevolght had. Want dit
is de school, daer men de gierigen milt, en de
milden quistigh maect, en indien men yemant
spaersaem vint, dat zijn monsters onder hen,
mijn Vader dan ginck de maet van miltheyt ver-
by, en over tot die van verquisting, een saeck die
de getrouwde lieden, en die kinderen hebben, al-
derminst past. De Kinderen die mijn Vader had
waren

waren mannelijck, en alle dry tot manbare jaren gekomen, om een manier van leven te mogen verliefen. Siende mijn Vader vorders dat het hem onmooghlijck was tegen fijn natuer te leven, wilde fich van de middelen berooven, de welke hem soo verquiftende maeckten, sonder de welke Alexander self deun sou moeten zijn. Hy dan roepende ons dry op seeckeren dagh in fijn kamer by een, sprack tegens ons dese selve redenen: Mijn Kinderen, om te betoonen dat ik u-lieden bemin, is het genoegh te seggen, dat ghy mijn Kinderen zijt; en om te doen gelooven, dat mijn macht mijn liefde niet en volght, is het genoegh te seggen dat ick my niet bequaem bevinde, om u goederen te bewaren. Maer op dat ghy evenwel weet dat ick u een eygen Vader ben, en niet wil bederven als een stief-Vader, soo wil ick een faeck met u-lieden aen gaen, de welke ick al over eenige dagen by my selven heb over geleyt. Ghy-lieden zijt nu tot die ouderdom gekomen, dat ghy een staet van leven sout kunnen verkiefen, sulcke als u self dunckt de meeste eer, en het grootste voordeel te sullen konnē by brengen. Nu het geen ick voorgenomen heb, is van mijn goet vier deelen te maecken, de dry sal ick aen u-lieden geven, en het vierde voor my behouden, om daer van te leven, en mijn selve te onderhouden. Doch dit sou ick vorder wel begeeren, dat een yeder van u-lieden, ontfangende het gedeelte, 't welck hem behoort, een van dese wegen wilde in gaen, de welke ick seggen sal. Men heeft een spreeck-woort in Spangien, 't welck my dunckt waerachtigh te zijn, en na
mijn

mijn goetduncken aenmerckens waerdigh (gelijck het gemeenlijck korte regels zijn, getrocken uyt een lange en wijse ondervinding) 't welck luyt: *Of Kerck, of Zee, of Konincks huys.* Of om klaerder te seggen, dat die gene die begeert rijck te worden, of de geestelijke staet moet volgen, of ter Zee varen, sich met Koopmanschap te generen, of in dienst van Koningen gaen, want gelijck men seght beter is des Konineks gunst, als gaven van den Heer. Soo wil ick dan seggen, dat mijn goetduncken sou zijn, dat een van u drien de letteren volghde, de ander de Koopmanschap, en den darden den Koning in den Oorlogh ginck dienen, want het is swaer in dienst van sijn huys te geraecken. En den Oorlogh so se niet veel rijckdoms geeft, sy geeft ten minsten grooten roem, en daer uyt komt niet selden het ander voort. Binnen den tijdt van acht dagen sal ick een yeder van u-lieden het toegeleyde gelt geven, sonder u een duyts te verkorten, gelijck als ghy-lieden in der daet en waerheydt sult sien. Soo seght my nu of ghy-lieden genegen zijt mijn goetduncken te volgen? Ick als de outste zijnde, wiert van hem belast daer op te antwoorden, en na dat ick hem gesecht had, dat het geensints noodigh was sich van sijn goederen te ontslaen, dat hy se sou blijven besitten soo lang als hy leefde, alsoo wy jong en sterk waren, die lichtelijck middel souden vinden, andere te krijgen, doch wat sijn believeen en onse verkiesing belangt, sou de selve van mijnent wegen zijn, de Wapenen te volgen, dienende Godt en mijn Koninck. Mijn tweede Broeder deed hem de selve aenbieding, en ver-

koor na Indien te reysen. De jongste, en gelijk ick geloof de verstandighste, verkoos de letteren en kerckelijcken staet, en sijn afgebroocken studien tot Salamanca te vervolgen. Dit soogefecht zijnde, omhelfde onsen Vader ons allen, en in de korten tijdt die hy ons gestelt had, stelde hy sijn voornemen in het werck, gevende een yeder sijn deel, zijnde na mijn beste onthout, voor een yeder dry duysent Ducaten in gelt, alsoo een onsen Oom, al onse goederen van ons kocht, met gereet gelt, op dat se niet vervreemden souden. Op den selven dagh namen wy alle dry ons afscheyt van onsen Vader, doch ick oordeelende dat het een groote onbarmhertigheydt sou zijn, mijn Vader out, en met soo weynigh middelen te laten, bewoogh ick hem dat hy van mijn drie duysent Ducaten de twee nam, alsoo ick oordeelde dat de rest genoegh was, om my te behelpen, voor soo veel een Soldaet van nooden heeft. Mijn twee andere Broeders bewoogen door mijn voorbeelt, gaven hem noch een yeder duysent van hun gedeelte, in voegen mijn Vader vier duysent Ducaten in gelt behielt, en meer als dry duysent in andere goederen, die hy niet begeerde te verkoopen, om op en van de selve te leven. Wy dan eyndelijck namen van hem, en van onsen Oom onse afscheydt, niet sonder groote droefheydt en tranen, ons belastende, hy alle gelegentheydt van ons te laten hooren. Dit belooft, en sijn segening ontfangen hebbende, nam den een sijn wegh na Salamanca, den ander na Sivilia, en ick na Alicante, daer ick verstont een Schip te zijn, dat met Wol na Genoa sou varen. Het zijn nu omtrent

22. jaren dat wy van een ſcheyden, en in al dien tijdt, al-hoe-wel ick verſcheyde brieven geſchreven heb, heb ick noch van mijn Vader, noch van mijn Broeders yets gehoort. Vorders het geen my in dien tijdt gebeurt is, ſal ick kortelijck verhalen. Ick ginck dan van Alicante na Genoa 't zeyl, daer ick geluckighlijck aen quam, en begaf my terſtont na Milanen, daer ick my van Wapenen, en andere noodtruſt verſagh, om alſoo te ſien een plaets in Piemont te krijgen, maer zijnde op wegh na Alexandria de la palla, kreegh ick de tijding dat den Hartogh van Alba naer Nederlant ginck. Ick veranderde mijn voornemen, trock met hem, diende hem in de tochten de welke hy deed, ben oock by de doot van de Graven van Egmont en Hoorn tegenwoordigh geweest, zijnde Vaendrager onder een braef Hopman van Guadalajara, genaemt Diego d'Urbina. Als ick eenigen tijdt in Nederlant was geweest, kreegh ick de tijding van het verbont dat den Paus van Romen Pius de vijfde met die van Venetien en Spangien gemaect had, tegen de algemeenen vyandt, namentlijck, den Turck, die omtrent de ſelve tijdt door ſijn Zee-macht het Eylandt Cypres gewonnen had, 't welck ſoo lang onder het gebiet van de Venetianen had geſtaen, een groot en ſmartelijck verlies voor de Chriſtenheyt. Men ſeyde oock voorſeecker dat den doorluchtighſten Don Jan van Ooſtenrijck, baſtaert Broeder van onſen Koninck, als Generael van dit verbont fou gaen. Vorders wiſt men wonderlijcke dingen te ſeggen, van den grooten toefſel die aldaer ten Oorlogh gemaect wiert. Al het welke

ke mijn gemoedt geweldigh aen prickelde om my mede op dien tocht te laten vinden, al-hoe-wel ick seeckere beloften had, van de eerste Capiteyns plaets, dieër sou open vallen. Dit al niet tegenstaende, most ick daer na toe. Als ick in Italiën quam, wilde mijn geluck, dat Don Jan van Oostenrijck juyft tot Genoa aen quam, om van daer na Napels te gaen, daer hy sich met de Veneetsiaensche macht sou vervoegen, gelijk hy daer na tot Messina deed. Kortelijck ick was mede op dien tocht, zijnde Hopman van een Vaendel voet-knechten, tot weleke eerlijcke plaets ick gevordert wiert, meer door mijn goet geluck, als door mijn goede verdiensten. Vorders dien dagh de welcke soo geluckigh voor de Christenheydt was, alsoo men doen eerst sagh, wat dwaling het was geweest te gelooven, dat de Turcken onverwinnelijck waren ter Zee: Dien dagh segh ick, wanneer de opgeblasentheydt van het Ottomannische huys soo merckelijck vernedert wiert, was my alleenigh ongeluckigh, zijnde mijn onheyl soo veel meerder als der gener die geluckighlijck het leven op-offerden voor het geloof, dat ick my in de plaets van een segenkroon op mijn hooft, den selven nacht als een gevangen in de ketenen sagh. En dit geschiede op dese wijze: Den dapperen en geluckigen roover Uchali Koninek van Algiers, hebbende den Admirael van Malta, overmeestert, daer maer dry Ridders levende op gebleven waren, en de selve noch seer gequetit, quam het groot Schip van Juan Andrea het selve te hulp, in het welcke ick met mijn Vaendel was, en doende het geene men

Don QUICHOT de la MANCHA. 503
in sulck een gelegentheydt behoort te doen,
spronck ick over in des vyants Schip, verwacht-
tende dat my mijn volck sou gevolght hebben,
maer ick vant my daer in so veer bedroogen, dat
ick daer voor 't gelagh bleef, wanneer de Schepen
malkander verlieten. Wel is waer dat ick eenige
weer boodt, doch was ick evenwel, niet konnen-
de hen allen alleen wederstaen, gedwongen, my
eyndelijck op te geven, zijnde afgeslooft en vol
wonden. En gelijk ghy Heeren ongetwijffelt
wel gehoort hebt, dat het den Uchali met sijn
macht ontquam, alsoo bleef ick gevangen onder
sijn geweld, zijnde alleen droevigh onder soo
veel blijden, en gevangen onder soo veel vrye
halfen, zijnde wel 15000. in het getal, die alleen
op dien dagh hun vryheydt verkregen. Men
bracht my na Constantinopolen, daer mijn Mee-
ster, om dat hy sich in desen tocht dapper gedra-
gen, en den Standaert van Malta gewonnen had,
van Selim Generael van dese Zee gemaeft wiert.
Het tweede jaer daer aen zijnde het jaer 1512.
bevondt ick my, sittende aen de riemen in Nava-
rino, daer ick oock sagh de gelegentheydt die
men verloor, van de geheele armaede der Turc-
ken in de Haven te verderven. Want self
al de Levanten, en Janitzaren, hielden voor
vast, dat men se in de Haven self sou hebben
aengetaft, en hielden nu hun kleederen en schoe-
nen al gereet om landtwaert in te vluchten, son-
der eens na den aeval te wachten, foodanigh was
de vrees, de welcke sy voor de onse hadden, maer
den hemel had het anders bestelt, niet soo seer
door schult of misverstant van onse Oversten, als
door

door het hooge believeu des Heeren, op dat wy altoos de beuls mochten behouden, om onse sonden te straffen. Eyndelijck den Uchali quam behouden tot Modon, een Eylandt dicht by Navarino gelegen, en werpende sijn volck aen landt, maeckte de mont van de Havē vast, en bleef daer, tot 'er tijdt Don Jan wederom quam. Op dese tocht wiert de Galey genomen, die men La Presa noemde, daer Capiteyn op was, een Soon van dien vermaerdē Zee-roover Barbarossa, verovert door de groote Galey van Napels, genoemt La Loba, of de Wolvin, bestiert door dien dapperen Helt, dien Vader der Krijghslieden, dien gelukkigigen en onoverwonnen Don Alvaro de Bacan, Marquis van Santa Cruz. Ick wil oock niet nalaten te seggen, het geen sich omtrent dit vermeersteren toe droegh. Desen Soon van Barbarossa was soo wreet, en handelde sijn gevangens soo qualijck, dat, soo haest als de slaven de Wolvin sagen komen, en den Turck aen tasten, een yeder te gelijk de riemen op hielt, den Capiteyn by de kop vatte, daer hy op de pleght stont, drijvende hem van banck tot banck, daer hy soo gehandelt wiert, dat hy nauwelijcks tot by de Mast quam, of sijn ziel ginck voor den Duyvel. Wy keerden eyndelijck weder na Constantinopolen, en vernamen het jaer daer aen, dat Don Jan Tunnes vermeerstert, en dat Koninckrijk de Turcken ontnomen had, settende Muley Hamet in het besit, en benemende alsoo Miley Hamida die den wreetsten, en dappersten Moor van geheel Barbarijen was, al sijn hoop. Dit verlies smarten den Grooten Turck met allen seer, en gebruyckende

kende de loosheydt die die van sijn huys aengebooren is, maeckte vrede met de Veneetfianen. Het volgende jaer 1574. besprong hy Goleta, en de sterckte die Don Jan tot Tunes half gemaect had. In al dese tochten sat ick aen de riemen, sonder eenige hoop van vryheydt, evenwel wilde ick mijn ongeval mijn Vader geensints over schrijven. Goleta wiert eyndelijck vermeestert, beneffens de sterckte, bespringende de plaets 75000 Turken, van Mooren, Arabiers, en andere Africanen, meer als vier hondert duysent koppen, in voegen sy machtigh genoegh hadden geweest, het heele gevaert met handen wech te nemen. Goleta wiert eerst gewonnen, 't welck tot noch toe, voor onwinbaer gehouden wiert; doch evenwel niet door schult of versuym van de beschermers, die alles deden wat se kosten of mochten doen, maer om dat men alsdoe by ondervinding sagh, hoe licht men aldaer in dat woeste sant borstweeringen kost op rechten, daer wy op twee voeten water vonden, en de Turcken op geen twee vademmen. In voegen sy met veel sacken sants sulcke trencheen maeckten, dat se self soo hoogh waren als de Wallen van de sterckte, van waer sy soo geweldigh schooten, dat niemant op de Wallen dueren kost. Veel waren van gevoelen dat de onsen, sich niet hadden behoorren daer binnen te laten besluyten, maer den vyandt in het velt te gemoet te gaen. Maer dese spraecken sonder kennis en buyten verstant; want zijnde die van binnen niet boven de seven duysent starck, wat macht sou soo een handt vol volck, in het open velt hebben kunnen uyt rechten,

ten, tegen een soo machtigen vyandt. En hoe is het mooghlijck een sterckte te behouden, wanneer geen onderstant gedaen wort, te meer wanneer ie door een soo machtigen volck, in hun eygen Lant belegert is. Maer aen verscheyden anderen en aen my, docht sulcks een bysondere gunst des hemels te zijn, wech nemende dit Kerckhof van brave Mannen, en desen gronde-loosen gelt-poel, ten aensien van de groote schat die daer omtrent gespilt wiert, sonder ander voordeel, als alleen om de gedachtenis te bewaren, dat de selve plaets wel eer door Keyser Karel de vijfde gewonnen was, als of dese steenen hem de eeuwige geheugenis fouden moeten geven, die evenwel noyt uyt de gedachten der menschen verdwijnen sal. De plaets dan wiert wel gewonnen, maer om de waerheydt te seggen, voetje voor voetje, zijnde so wel van binnen beschermt, dat 'er in 22. stormen, 25000. vyanden bleven. Daer bleven niet meer als 300. gefonden over, een klaer teecken van hun ongemeene kloekheydt en dapperheydt. Boven dat, wiert een kleene sterckte by verdragh in genomen, staende in het middē van een moeras, beschermt door Juan Zanoguera, Ridder van Valencia, en een braef Soldaet, sy namen Don Pedro Puertocarrero Generael van Goleta gevangen, die soo veel tot bescherming van de sterckte gedaen had, wiens verlies hem soo smarte, dat hy onderwegen Constantinopolen, daer hy heenen gevoert wiert, van droefheydt sturf. Sy namen oock den Generael van de andere sterckte genoemt Gabrio Cerbellon een Ridder van Milanen een treffelijck

Don QUICHOT de la MANCHA. 507
sterckten-bouwer; en dapper Krijghsman ge-
vangen. In dese verovering bleven verscheyde
brave Mannen van aensien, onder de welcke oock
was eenen Pagan de Oria, Ridder van St. Ian,
een persoon van een edelen aert, gelijk sijn dap-
pere daden genoegsaem betoont hebben, benef-
sens sijn miltheydt tegen sijn vermaerde Broeder
Don Iuan Andrea d'Oria; en het geen sijn doot
te beklaeghlijcker maect, was dat hy gestorven
is door de hant van eenigen Alarabesen, aen de
welcke hy sich vertroude, siende nu de sterckte
vermeestert, die hem beloofde in kleeding van
een Arabier tot Tabarca te brengen; 't welck een
vesting van de Genovesen is aen de selven Oever,
daer se het Corael visschen, die hem het hooft af
sloegen, en het selve by den Generael der Turc-
ken brachten, die het gemeen spreekwoort ver-
vult heeft: dat men sich wel dient van de verra-
dery, maer evenwel de verraders haet, alsoo den
Generael dese schelmen deed op hangen, om dat
se hem den gevangen niet levende toe gebracht
hadden. Onder de Christenen die in dese sterck-
te gevangen wierden, was oock Don Pedro d'A-
guilar, geboortigh van seeckere plaets in Anda-
luzia, die Vaendrich in het selve was geweest,
en braef en dapper Krijghsman, en een Man van
een ongemeen verstant, hebbende een bysondere
bevallijckheydt in de dicht-konst. Ick segh het
daer by, om dat hy by geval in onse Galey wiert
gebracht, en beneffens my op mijn roey-banck
geset, alsoo hy Slaef van mijn patroon was. Eer
wy uyt de selve Haven vertrocken, maecte de-
sen Edelman twee gedichten, op de maniere als

Graf-schriften, het een op Goleta, en het ander op de andere sterckte die ick garen verhalen sal, alsoo ick se noch van buyten ken, te meer dewijl ick vertrouw dat se eer genoeg, als ongenoe-gen sullen toe brengen. Soo haest als den gevangen desen naem genoemt had, sagh Don Fernando sijn gesellen aen, die daer over alle dry begosten te meesmuylen: Maer als hy de gedichten sou beginnen te verhalen, sey een van de dry tegen den Capiteyn; eer ghy voort gaet mijn Heer, soo bid ick u, my te seggen wat van desen Don Pedro bekomen is? Het geen dat ick 'er van weet (antwoorde den gevangen) is, dat hy na twee jaren tijts dat hy tot Constantinopolen was geweest, gevlucht is, in de kleeding van een Renegade, of verloochende, met een Griecksch spioen, sonder dat ick weet of hy in vryheydt gekomen is of niet, hoe-wel ick geloof van ja, alsoo ick een jaer daer na den selven grieck weder tot Constantinopolen heb gesien, doch ick kost hem niet vragen, hoe het met Don Pedro afgeloopen was. Hy is geluckighlijck in Spangien geraeckt, antwoorde den Edelman, 't welck ick wel weet, alsoo den selven Don Pedro, mijn eygen Broeder is, en is noch tegenwoordigh in onse Stadt by leven, rijck, gesont, getrouwt, en een Vader van dry kinderen. De Heer sy gedanckt, antwoorde den gevangen, voor de genaden de welcke hy hem hier in gedaen heeft, alsoo my dunckt dat 'er in sulck een staet geen grooter weldaet aen den ellendigen kan gegeven worden, als de verlossing te verkrijgen. En tot meerder teecken, dese gedichten (sey den ander) zijn my oock wel be-
kent,

Don QUICHOT de la MANCHA. 509
kent, soo gelieft se dan te seggen sey den gevang-
gen, alsoo ick geloof dat se mijn Heer beter sal
weten als ick. Seer garen (antwoorde den ander),
en die van Goleta luyde aldus.

Het XL. Hoofst-stück.

Vervolgende de geschiedenis van den gevangen.

WEl sael'ge zielen die verlost van 't sterflijck levē,
Door uwe daden van des lage werelts gront,
Tot aen het opperste van 't onverderflijck ront,
Gekroont met heerlijkheyt geruckt zijt en verheven.
Die door gerechte toorn en yver-wyer gedreven,
De kracht van uwe leēn en armen hebt getoont,
En door de deught die in u mosdigh lichaem woont,
Self aen de ruyme Zee een purpre verw gegeven.
Oghy wiens leven eer als kracht of moedt besweeck,
En stervende niet min als afgeslooft geleeck,
En overwonnen niet en liet te overwinnen,
Als tusschen steen en stael u dapperheyt ontloock,
t'Wijl' s wyants leven ginck en smolt als damp en roock,
Op aerden sult ghy roem, hier boven meerder winnen.

Op dese selve wijze sey den gevangen, heb ick
het oock onthouden, maer dat op de sterckte ver-
volghde den Ridder, luyt aldus, na mijn ont-
hout:

*Van dese onheyl'ge gront, en onbebcuwde dalen,
Dry duysent zielen van soo menigh Krijgers romp,
Zijn levende gereyft uyt 't oogh van 's werelts klomp,
Tot in des eeuwighheits verderveloose Salen.*

*Ma dat se hien armen kracht het hooghste deden halen,
 Tot kosten van soo veel wyanden breyn en bloedt,
 En al wat dapperheyt en onbesweecken moedt
 Vermagh, de Christenheyt volherden te betalen.
 Dit is de droeve gront die nu en lang voor heen
 Was vruchtbaer in den ooght van zielen af gestreen,
 En menigh eed'le romp gewoon was te beklagen,
 Maer vroomer zielen (en niet ydels dat ick boogh)
 Heeft dese oyt op gestiert van onder naer om hoogh,
 Noch braver lichamen op haren rugh gedragen.*

Dese twee klinckaerts behaeghden het geselschap niet qualijck, en den gevangen verheughde sich met allen seer, dese goede tijding van sijn roey-gesel te hooren. Hy vorders vervolghde sijn vertelling aldus: Goleta dan, en de andere sterckte aldus overwonnen zijnde, deden de Turcken Goleta slechten, alsoo het selve soo gestelt was, dat het niet veel beter als geslecht was, en om het selve met te meerder kortheydt te doen, deden se het op dry plaetsen ondermijnen, maer het geen het alderonsterckste was, namentlijk, de oude muer, kost door geen van drien opgeblasen worden, maer al dat 'er gebleven was van de nieuwe sterckte, gemaect door Fratin, geraeckte lichtelijck ter aerden. Kortelijck de Vloot vertrock weder naer Constantinopolen toe, segen-pralende, en verwinnareffe: En eenige weynige maenden daer na, quam mijn Heer Uchali te sterven, die by hen Uchali Fartax (dat is den sproetachtigen Renegade te seggen) genoemt wiert, alsoo de Turcken voor een gewoonte hebben, eenigh gebreck of deught in

Don QUICHOT de la MANCHA. 511
de namen uyt te drucken, 't welck daerom ge-
fehiet, om dat se onder hen maer twaelf eer be-
namingen hebben, die in Edelheyt met het huys
der Ottomannen sijden, en de andere geeft
men dees of geene naem, na het een of het ander
gebreck of den een of andere deught. Desen
Uchali roeyde aen de riemen, zijnde slaef van
den grooten Heer meer als 14. jaren geweest, en
zijnde over de 34. jaren out, verloochende hy
sijn geloof, uyt spijt, om dat hem een Turck een-
mael een oorbant gegeven had, en om sich over
hem te kunnen wreecken, ginck zijn geloof af,
sijn dapperheydt toonde hy in sulcker voegen,
dat hy sonder alle schandelijcke wegen en midde-
len, gelijk anders gemeenlijk geschiet, Kon-
ninck van Algiers, en daer na Generael of alge-
meen Overste van de Zee wiert, 't welck de dar-
de waerdigheydt van het Rijk is. Hy was een
Calabrees van geboorten, en wegen zijn manie-
ren een vroom Man, handelende zijn slaven seer
beleeft, die hy wel tot dry duysent in 't getal had,
en die oock na zijn doot gedeelt wierden, gelijk
hy by uysterste wil bevolen had, tusschen den
grooten Heer, die altoos mede erfgenaem is, wan-
neerder yemandt sterft, en beneffens de kinderen
sijn gedeelte treckt, en zijn Renegaden: Waer
door ick in handen quam van een Veneetsiaensch
Renegaed, de weleke eertijds van Uchali geno-
men, en daer na boven anderen van hem gewilt
was, en den wreetsten schelm van de werelt wiert.
Sijn naem was Azamaga, en zijn rijckdom boven
maten groot, in voegen hy self Koninck van Al-
giers wiert. Met desen quam ick van Constanti-

nopolen, met groot genoeg, als sullende soo veel dichter by Spangien zijn, niet dat ick voornemens was, mijn ongeluck aen yemandt over te schrijven, maer om dat ick hoopte, of my het geluck in die gewesten beter sou willen dienen als tot Constantinopolen, daer ick op duysentderhande manieren had onderstaen te vluchten, doch te vergeefs. Evenwel alhier docht my vant ick meer hoops, en met dese onderhielt ick mijn leven, beslooten zijnde in een gevangenis of huys, dat de Turken Banno noemen, daer se de Christen-slayen in sluyten, soo wel die den Koninck, als die eenige bysondere toe behooren, beneffens dese die se Almazen noemen, 't welck soo veel is, als slaven van den Raet, de welke alle Stadts wercken doen. En dese slaven hebben weynigh middel om immermeer hun vryheydt weer te bekomen, want alsoo se gemeen zijn, en geen bysonder Heer en hebben, is 'er niemandt daer hun vrinden mede kunnen handelen. In dese Bannos worden oock eenige slaven van den gemeenen Man gebracht, voornamentlijck die losbaer zijn, dewijl se daer gecoordeelt worden, het alderseeckerste te zijn, gelijk oock de losbare slaven van den Koninck, niet met de andere Chusma tot het werck gebruyckt worden, 't en waer hun verlossing te lang achter wegen bleef, waer over sy hen te meer quellen, op dat ser te ernstiger om schrijven mochten. Ick was voor een van dese losbare gehouden, en onder de groote gevangens gestelt, niet tegenstaende mijn kleen vermogen, 't welck ick hen geopenbaert had, evenwel het was voor hen genocgh, dat ick

een.

Don Quichot de la MANCHA. 513
een Capiteyn was geweest. Sy sloegen my een keten aen, meer tot teecken dat ick losbaer was, als om my daer mede te bewaren, en soo versleet ick mijn leven in dese Banno, beneffens verscheden andere gevangene Edellieden, en gevangenen van aensien. En hoe-wel de honger en koude ons den meesten tijdt groote quelling aen bracht, soo was ons evenwel het selve soo lastigh niet, als een yeder oogenblick, de groote wreecheydt van onsen Heer, te hooren en te sien. Yeder dagh deed hy dien op hangen, dien ander in de palen setten, den geenen villen, en dat om sulcke lichte oorsaecken, dat hem de Turcken self voor een menschen-moorder hielden. Alleenigh een seecker Spaensch Soldaet, genoemd Sayavedra (de welcke yets gedaen hebbende, 't geen dat volck veel jaren in gedachtenis hout, en alles om sijn vryheydt te krijgen) wiert heel sacht van hem gehandelt, sonder oyt geslagen of gesmeten, of qualijck toegesproocken te zijn. Al-hoe-wel hy menighmael deed, waer over wy alle ueren van hem verwachtte, dat men hem sou om het leven brengen, gelijk hy oock self menighmael vreesde, en indien het niet was door de kortheydt van de tijdt, ick sou, eenige van sijn rancken verhalen, die u meer genoegten souden geven, als mijn historie self. Het was nu soo gelegen dat boven de plaets van onse gevangenis, het huys van een treffelijck Moor, met sijn vensters uyt quam, doch die, gelijk se aldaer gemeenlijck zijn, meer kijkgaten als vensters waren, en die noch wel dicht met tralien beset. Wy met ons vieren op seeckeren dagh, op de plaets

zijnde, proevende om te kunnen danffen met de ketenen aen de beenen, tot tijdtkorting, alsoo de andere Christenen waren gegaen om te arbeyden, quam ick by geval mijn oogen om hoogh te slaen, en sagh door een van dese vensters, een riet neder dalen, daer een linnen doecxken aen gebonden was, doende teecken om te nemen het geen daer aen gehangen was. Dit sagen wy vast aen, en een van mijn gesellen, ginck daer na toe om te sien of se het souden laten vallen, of wat se doen souden, maer als hyder by quam, trocken se het wederom op, en beweeghden het aen beyde zijde, gelijk of het neen had willen seggen. Desen ging weer te rugh, en het riet daelde wederom neder, met de selve teekenen, een ander van ons geselschap gincker na toe, maer bejegende het selve. Eyndelijck ginck den darden, maer al het selfde, ick dit siende wilde oock mijn geluck proeven, maer soo haest als ick 'er onder was, lieten se het riet neder vallen voor mijn voeten. Terstont liep ick toe om het bondelken los te maecken, daer ick thien Zianies in vont, van het welcke een yeder omtrent soo veel doet als een Ducaton. Of ick verblijt was met dese vont, kan men lichtelijck bedencken, dat verseecker ick, dat het genoeghen soo groot was, als de verwondering waer sulcks mocht van daen komen, en wie ons soo gunstigh was, voornamentlijck my, alsoo het klaerlijck bleeck, dat het riet alleen na my gewacht had, ick nam dit lieve gelt, schudde het riet, ginck weder te rugge, en sagh op na de venster, en sagh dat uyt de selve een seer witte hant
quam,

quam, die se opende en weder haestigh toe deed. Hier door kregen wy de gedachten, dat het een Vrouw, of Dochter was, die in dat huys woonde, en ons dese gonst bewees. En tot teecken dat wy haer bedanecten, bogen wy ons hooft en lichaem, na de manier van de Mooren, met de armen over de borst. Een weynigh daer na quam 'er uyt het selve venster een kleen kruys van riet gemaect, 't welck terstont weder wiert in genomen. Dit teecken verseeckerde ons, dat 'er eenige Christen Vrouw in dat selve huys most gevangen zijn, en dat het dese was, daer ons dit goet van quam. Doch de blanckheyt, en de gulde armingen daer om, stieten dat gevoelen weder om, doch wy kregen weder gevoelen, dat het een verloochende Christinne was, die gemeenlijk van hun Heeren ten houwelijck genomen worden, gelijk se de selve meerder achten, als die van hun eygen lant. Maer al dit ramen was wel ver van de waerheydt, doch al ons ooghwit van doe voortoen was op dese venster, als onse Noortster, daer ons dit helder licht van verscheenen was. Doch daer gingen wel 15. dagen voor by, dat wy niet meer vernamen, noch de hant, noch eenigh ander teecken. En al hoe-wel wy ondertusschen veel naerstigheyt deden, om te vernemen wie in dat huys mocht woenen, en of 'er een verloochende Christinne was, kosten wy anders niet hooré, als dat het een trefselijk Moor was, die Agui morato genoemt wiert, die was geweest Alcayde van de Pata, 't welck onder hen een treffelijcken dienst is. Maer op de tijdt als wy de hoop verlooren gaven, van meer gouden regens van dien hemel te sien

af regenen, fagen wy ter goeder ueren, het riet weder voor den dagh komen, met een ander bondelken daer aen, dat noch wel foo dick fcheen, en dit gefchiede op de tijdt, wanneer de Banno ledigh was, gelijk de andere mael. Wy deden de felve proeven, gaende een yeder op fijn beurt, na het riet, maer het was voor niemant als voor my, want als ick 'er by quam, lieten fy 't vallen. Ick maeckte den bondel los, en vanter 40. goude Spaenfche kroonen in, met een briefken dat in het Arabifch gefchreven was, zijnde onder aen een groot kruys gemaeckt. Ick kuste het kruys, nam het gont, ginck weder te rugh, en deed met mijn gefellen de gewoonlijcke eerbiedigheydt, de handt quam op nieuw voor den dagh, en deed teecken, dat ick den brief lezen fou, en floot daer mede de venfter toe. Wy bleven alle opgetoogen en verbast, hoe-wel bly van dit goet geluck, maer also niemant van ons Arabifch verftont, hadden wy groote bekommernis om te weten wat 'er in desen brief gefchreven stont. Eyndelijck ick nam voor my, mijn aen een verhoehende, van Murcia van geboorte, te vertrouwen, die fich mijn byfondere vrint toonde te zijn, wy ftelde eenige panden van liefden tuffchen beyden, waer door hy verbonden wiert het geheym te bewaren, want eenige Renegaden, wanneer fe voor nemen, weder naer Christenrijck te vertrecken, nemen eenige getuygenis van de voornaemste flaven, als dat sulck en sulck een Renegade of verloochende, is een eerlijck Man, en dat hy de Christenen veel goets gedaen heeft, en dat hy in den fin heeft, met de eerste gelegent-

Don QUICHOT de la MANCHA. 517
legentheydt te vluchten. Sommige zijnder die
het selve doen met een rechte meening, sommi-
ge uyt loosheydt, of se by geval gevangen wier-
den van de Christenen, ter welcker tijdt sy hun
getuygenissen te voorschijn brengen, bewijsen-
de uyt dat geschrift wat se voor hebben gehad,
namentlijk, in het lant der Christenen te vluch-
ten, en te blijven, en dat se daerom met de ande-
re Turcken ter Zee gegaen zijn. En op dese wij-
se raecken se gemeenlijk vry, en verloenen sich
weder met de Kerek, sonder dat hen eenige
schade wort aen gedaen, doch menighmael hun
slaght siende, keeren se weder van daer se geko-
men zijn. Maer sommigen doen het selfde uyt
een goede meening, en blijven by de Christenen.
Ondertusschen desen verloochende, die onsen
vrint was, had dese getuygenis, van al onse gesel-
len, waer door hy soo veel aen ons verbonden
was, dat indien de andere Mooren sulcks te we-
ten quamen, sy hem levende souden gebrant
hebben. Dese wist ick dat de Arabische spraeck
wel verstont, en niet alleen wel sprack, maer oock
wel schrijven kost. Maer eer ick my heel aen
hem openbaerde, badt ick hem dat schrift eens te
lesen, dat ick seyde in een hoeck van mijn kot ge-
vonden te hebben. Hy deed het open, en bleef
een goede wijl stil staen, mommelende tusschen
sijn tanden. Ick vraeghde hem of hy se veritont?
Seer wel, antwoorde hy, en dat hy het ons van
woort tot woort sou uyt leggen, indien men hem
wat papier en inckt wilde geven. Dit geschiede,
en hy begaf hem aen het oversetten, en gedaen
hebbende, seyde hy: Al dat ghy hier vertaelt

fiet, is het selve dat in desen brief staet van woort tot woort, doch ghy moet weten, daer se seght Lela Marien, dat het selve onse Lief-Vrouw de Maget Maria beduyt. Wy lasen de oversetting, en bevonden het aldus: Wanneer ick een kint was, had mijn Vader een Christen-flavin, die in onse tael my het Christen geloof onderwefen, en veel dingen van Lela Marien, gefeght heeft. Dese is gekomen te sterven, en ick weet wel dat se niet in het vyer is, maer by Ala, want ick heb se daer na noch tweemaal gesien, en sy heeft my gefeyt, dat ick na het lant van de Christenen sou vluchten, om Lela Marien te sien, die my seer lief heeft. Ick weet niet hoe, ick heb veel Christenen door dit venster gesien, maer geen van allen heeft my gedacht een Edelman te zijn, als alleenigh ghy. Ick ben heel schoon, en jonck, en heb oock veel gelts, om met my te nemen. Bedenckt u, of ghy sout kunnen maecten dat wy te samen gaen, en aldaer mijn Man zijn sout willen, en soo ghy dat niet begeert te zijn, sal my Lela Marien wel een Man geven. Ick heb dit geschreven, fiet wel toe aen wie ghy dit laet lesen, vertrouwt u op geen Moor, want het zijn altemael verraders. Dit bekommert my geweldigh, alsoo ick begeer dat ghy sulcks niemant seght, want indien mijn Vader sulcks quam te weten, sou hy my terstont in een put steecken, en met steenen bedecken, aen het riet sal ick een dract doen, bint daer u antwoort aen, en soo ghy niemant hebt, die het Arabisch schrijven kan, soo geeft het my door teekenen te kennen want Lela Marien, sal wel maecten dat ick het verstaen kan.

kan. Die u met Godt wil bewaren, en dit kruys, 't welck ick menighmael gekust heb, gelijk my de slav in bevolen heeft. Bedenckt gy Heeren of wy geen reden hadden, ons over desen brief te verwonderen; en te verblijden, 't welck wy soo betoonden, dat den Renegade wel merckte dat desen brief niet by geval gevonden was, maer dat de selve met voordacht, aen yemant van ons geschreven was, en verfocht ons, indien het soo gelegen was, dat wy ons vryelijck op hem wilden vertrouwen, dat hy sijn leven voor onse vryheydt sou wagen, halende met een koper kruycefix uyt sijn boesem voor den dagh, en swoer met veel tranen by die die dat beelt beteekende, en in de welcke hy, hoe sondigh dat hy was, vastelijck geloofde, ons in alle manieren trouw te zijn, omtrent al het geene men hem sou willen ontdekken, also hy wel vertrouwde dat sy alle, door middel van dese die desen brief geschreven had, hun vryheyd souden verkrijgen, gelijk hy boven alle dingen groot verlangen had, sich selvē wederom te siē in de schoot van de Moeder de H. Kerk, van de welcke hy als een verrot lit afgesondert was. Dit sey desen verloochenden, met so veel tranen, en sulke teeckenē van leetwesen, dat wy hem alle met gemeē goet vindē, de saek ontdecktē, sonder yets voor hem te verbergē. Wy toonden hem het vensterken, daer het riet door gekomē was, en hy nam van doe af aen acht op het huys, doende sijn grootste naerstigheyt om te wetē wie daer woonde. Ondertusschen beslooten wy onderlingen, het briefkē te beantwoordē, en also wy nu e. n haddē die het doē kost, begoft terfont dē verloochende

de woorden te ſchrijven, die ick hem voor ſey,
de welcke in der daet waren deſe die ick u ſeggen
ſal, alſoo ick ſe noch niet vergeten heb, noch ver-
geten ſal. De waerachtige Ala wil u bewaren
mijn Vrouw, en die geſegende Maria, die de wa-
re Moeder Godts is, de welcke u in het hart ge-
geven heeft, te gaen na het lant der Chriſtenen,
alſoo ſe u lief heeft. Bidt ghy haer dat ſy u gelieft
te kennen te geven, op wat middel men ſou kon-
nen in het werck ſtellen, het geen ſy u beveelt,
alſoo ſy wel ſoo goet is, dat ſy het ſelve doen ſal.
Van mijnent wegen, en van wegen al deſe Chri-
ſtenen, die hier by my zijn, beloof ick u, voor u
te doen al dat mooghlijk is, tot 'er doot toe.
Laet toch niet na my te ſchrijven, het geen ghy
van meening zijt te doen, ick ſal u altoos ant-
woorden, alſoo de groote Ala ons een gevangen
Chriſten gegeven heeft, die u tacl wel ſpreeken
en ſchrijven kan, gelijk ghy by deſen brief kont
ſien; in voegen ghy ſonder eenige vrees, vrye-
lijk mooght ſchrijven het geen ghy wilt. Aen-
gaende dat ghy in ons lant mijn Vrouw ſout zijn,
dat beloof ick u als een goet Chriſten, en ver-
trouwt dat de Chriſtenen altijd hun beloften vol-
voeren, beter dan de Mooren, Ala en Marien ſijn
Moeder bewaren u Me. Vrouw. Deſen brief ge-
ſchreven en geſlooten zijnde, wachte wy noch
twee dagen, eer de Banno ledigh was, 't welck
zijnde, begaf ick my voort op de plaets om te
ſien of het riet oock weder voor den dagh quam,
dat niet lang toefde, ſoo haeft als ick het ſagh,
ſonder te ſien, wie ſe voort bracht, toonde ick
den brief, als te kennen gevende, dat ſe den draet
daer

daer aen fouden vast maecten, maer sy was alreets in het riet, waer aen ick den brief vast bont, die sy op haelde, en terstont daer aen vertoonde sich de selve wederom, met de groote vredevaen, sy liet het vallen, en ick nam het op, vindende in alderhande gelt, soo gout als silver, over de vijftigh kroonen, 't welck vijftighmael ons vergenoegen en vreught vermeerderde, ende hoop van onse vryheydt bevestighde. Dien selven avont quam den verloochenden weder by ons, de welcke ons sey dat den selven Moor, Aguiurato, daer men ons van geseyt had, in dat huys woonde, die een eenige Dochter had, erfgenaem van al sijn goederen, dat de selve, na het gemeen gevoelen, de schoonste Vrouw van geheel Barbarijen was, dat veel van de onder-Koningen, de selve tot een Vrouw begeert hadden, maer dat sy noyt had willen trouwen: En dat hy oock gehoort had, dat 'er een Christen slavin was in huys geweest, die nu gestorven was. Al het welcke met den brief over een quam. Wy pleegden vorders raet met den Renegade, op wat wijse men de Moorinne vervoeren sou konnen, doch wy beslooten eerst het tweede bescheyt van Zorayda te wachten, alsoo sulcks alldoe haer naem was, doch nuw Maria, alsoo wy wel sagen dat sy ons de hulp-middelen voor most schrijven. Wy dan daer toe besluytende, sey den Renegade dat wy niet fouden bekommert zijn, dat hy het leven sou laten, of dat hy ons in vryheydt stellen sou. Vier dagen achter een, was de Banno vol volcks, 't welck de oorfaeck was, dat het riet in soo veel dagen niet voor den dagh quam. Maer ten eynde
van

van de selve, en het huys na gewoonte ledigh zijnde, verscheen ons die lieve Noortster wederom, met een knopken soo beswangert, dat het ons een geluckige verlossing scheen te be-looven. Het neyghde sich wederom tot my, daer ik den tweedē brief aen vont, met hondert kroonen in gout, sonder eenigh silver-gelt. Den Renegade was toe juyft tegenwoordigh, waer door wy hem den brief te lesen gaven, luydende aldus:

Ick weet niet mijn Heer, wat orden te bestellen, om na Spangien te gaen, noch heeft my Lela Marien, yets daer van gheseydt, al-hoe-wel ick laer ghebeden heb; al het geen men sal kunnen doen, is dat ick u door dese venster seer veel gelt geven sal, daer ghy u, met u ghesellen voor kondt verlossen, en later een na het lant van de Christenen gaen, en daer een barck koopen, en komen om de rest, my sal men vinden in mijns Vaders Hof buyten de Poort Barbazon, dicht aen de Zee, daer ick de heele Soomer met mijn Vader en mijn Dicnaers sal zijn, van daer kont ghy my by nacht sonder vrees wech voeren, en in u Schip setten. Maer siet toe dat ghy my de beloften hout van trouwen, of ick sou Marien bidden dat se u straffen sou. Indien ghy niemant vertrouwt om het Schip te gaen halen, soo gaet ghy self, en komt wederom, 't welck ick u beter vertrouw als een ander, dewijl ghy een Edelman zijt, en een Christen. Pooght na den Hof te vernemen, en wanneer ick u op de plaets sie, sal ick weten dat de Banno ledigh is, aldan sal ick u veel gelts geven. Al a behoede u mijn Heer.

Soodanigh was den inhoud van den tweeden brief, de welcke door de andere gehoort en verstaen zijnde, wilde garen een yeder om de barck uyt, beloovende te gaen en te komen met alle seeckerheydt, ghelijck ick mede het selve aanbodt, maer den Renegade was 'er tegen, seggende, dat hy geensints soulijden, dat yemandt bevrijt wiert, voor en al eer dat se alle te samen vry gekocht waren, alsoo hem de ondervinding geleert had, hoe qualijck foodanige beloften volvoert worden. Gelijck hy van verscheyde treffelijcke gevangens gezien had, die een van hen verlost, en na Valencia of Majorca gesonden hadden, die niet eer vergaten als het wederom komen. Want de verkregen vryheydt, en de schrick om deselve weder te mogen verliefen, wischt alle plichten in hun hart uyt. En tot bevestiging van het geen hy geseght had, vertelde hy ons een geschiedenis van de selve natuer. Eyndelijck besloot hy, dat het geen men kost en behoorde te doen, was dat men het lof-gelt hem geven sou, dat hy tot Algiers een barck sou koopen, onder schijn van te willen koop-handelen op Tetuan, en daer omtrent, en dat hy zijnde Meester van de barck, wel middel sou vinden om hem uyt de Banno te Scheep te krijgen, beneffens Zorayda. Doch soo veel te beter sou het zijn, indien de Moorinne soo veel gelt gaf als genoegh was hen allen te lossen, want vry zijnde, mochten se wel te Scheep gaen, al was het midden op den dagh. Doch de swarigheydt was, dat de Mooren niet

wel lijden willen dat de Renegaden Schiepen koo-
pen, 't en waer groote om daer mede te gaen roo-
ven, alsoo se dadelijk vermoeden hebben van
vluchten, voornamentlijk, indien het een Span-
jaert is. Doch daer wist hy wel raet toe, alsoo hy
een Moor van Tangerino sou sien met hem te
krijgen, om de barck gelijk als in maetschap
met hem te koopen, en den koophandel te doen,
en onder desen schijn sou hy Meester van de barck
worden, daer hy het al mede verhoopte uyt te
voeren. En al-hoe-wel dat my en mijn gesellen
beter dacht na Majorca om den barck te senden,
soo dorsten wy hem evenwel hier in niet tegen-
spreecken, vreesende, indien wy sijn goetdunc-
ken niet volghden, dat hy ons beklappen mocht,
en alsoo beslooten wy het selve na te volgen, en
ons te begeben in de hant des Heeren, en van den
verloochenden. Terstont fonden wy een ant-
woort aen Zorayda, luydende dat wy souden
doen, het geen sy ons geraden had, alsoo sy het
soo wel gevonden had, als of Lela Marien haer
sulcks had in gegeven, en dat het aen haer stont,
het werck te bevorderen, of te doen vertoeven.
En van nieuws deed ick haer beloften vante
trouwen. Hier op des anderen daeghs, als de Ban-
no weder ledigh was, kregen wy van haer in
verscheyden reysen tot twee duysent goude
kroonen toe, beneffens een brief waer in sy seyde,
dat se op den eersten Juma, 't welck hun Vrydagh
was, na den Hof sou gaen, maer dat se ons van te
vooren noch meerder gelt sou geven, en indien
sulcks niet genoegh was, dat men haer het selve
sou doen weten, sy sou ons geven soo veel als wy
begeer-

begeerden, alsoo haer Vader soo veel had, dat hy niet mercken kost, hoe veel daer uyt genomen wiert, en dat sy de sleutels van alles had. Wy gaven terstont 500. kroonen aen onsen Renegade om een barck te koopen, en met acht hondert maeckte ick mijn selve vry, gevende het gelt aen een Koopman van Valencia, die op dien tijt binnen Algiers was, die my van den Koninck vry kocht, op sijn woort dat hy met het eerste Schip dat van Valencia komen sou, mijn losgelt betalen sou. Want indien hy terstont het gelt gegeven had, sou het selve vermoeden hebben gemaect, dat mijn gelt daer al lang was geweest, maer dat het den Koopman door gierigheydt achter gehouden had. Donderdaeghs voor den Vrydagh, op de welcke Zorayda vertreckten sou, gaf se ons noch andere duysent kroonen, en liet ons haer vertreck weten, met eenen my verfoeckende, dat soo haest ick sou bevrijt zijn, ick na haers Vaders Hof sou vernemen, en alle gelegentheydt waer nemen om daer te gaen, en haer te sien. Ick antwoorde in korte woorden dat ick het selve sou na komen, en dat sy ondertusschen wilde forge dragen, om ons aen Lela Marien te bevelen, met al die gebeden, die haer de Christen slavine geleert had. Dit gedaen zijnde, maeckte men oock dat mijn dry gesellen mede gelost wierden, om de uytganck te lichter te maecken, oock om dat ick verlost zijnde, en sy niet, den duyvel haer het een of het ander, tot nadeel van Zorayda sou in geven, want, al-hoe-wel sy waren die se waren, wilde ick evenwel de saeck in de waeghschael niet stellen, en also deed ick hen

lossen,

lossen, op de selve manier als ick geloft was, tellende al het gelt aen den Koozman om sijn borgtocht te seeckerder te hebben; aen de welcke wy evenwel ons geheym niet te kennen gaven, ter oorfaeck van het gevaer dat daer in gelegen was.

Het XLI. Hooft-stuck.

Daer den gevangenen sijn history vervolght.

HEt leedt geen 15. dagen daer na, onsen Renegade had een barck gekocht, machtigh omtrent 30. personen te voeren. En om een schijn aen sijn saecken te geven, deed hy quansuys een reys op een plaets genoemt Sargel, zijnde omtrent 30. mijlen weeghs van Algiers, na het gedeelte van Oran, daer stercken handel van Rosijnen en Vijgen is. Twee of dry mael deed hy dien tocht, in geselschap van den Tagarijn. Men geeft desen naem van Tagarijn, in Barbarijen aen de Mooren van Aragon, en aen die van Granaden, van Mudajeres. Maer in Fez noemt men die van Granada Elekes, 't welck is het volck, daer sich den Koninck aldermeest van dient in den Oorlogh. Yeder reys dat onsen verlooehenden deed, quam hy gemeenlijck ten Ancker, in een Bayken, 't welck geen twee Musket-schooten van den Hof van Zorayda was, en om alle vermoeden wech te nemen, voor de Mooren die aen de riemen saten, en te beter schijn aen al-

les te geven, ginck hy somwijlen aen den Hof, verfoeckende eenige vruchten, die haer Vader garen gaf, sonder hem te kennen, door welcke gelegentheydt hy oock Zorayda garen gesproocken had (gelijck hy my naderhant geseght heeft) en haer te kennen gegeven, dat hy de gene was, die door mijn bevel, haer in het lant der Christenen brengen sou, maer sulcks was hem niet mooghlijck, alsoo de Moorinnen sich van geen Mooren noch Turcken laten sien, 't en waer door bevel van haer Man of haer Vader. Van de gevangene Christenen, laten se sich genoegh sien, en aen spreecken, ja self meer als wel behoorlijck is. En in der waerheydt het sou my self leet geweest zijn, dat hy se gesproocken had, alsoo ick duchte, dat sy 't qualijck mocht genomen hebben, dat haer saecken gingen door de hant van een verloochenden. Onsen Renegade dan, siende met wat seeckerheydt hy na Sargel ginck en quam, dat hy Anckerde waer en wanneer hy wilde, en dat den Tagarin, geen andere wil had als de sijne, en ick nu met mijn gesellen verloft was, en ons anders niet en schorte als eenige Christenen te soecken, om te roeyen, sey tegens my, dat ick sou sien, wie ick, behalven mijn gesellen sou met my willen nemen, en dat ick de selve bescheyden sou, tegens den naesten Vrydagh, op welcken dagh hy onse vlucht beslooten had. Ick dan spreek met twaelf gevangen Spangiaerts, dappere en kloecke Mannen, en van die gene die de meeste vryheydt hadden, om uyt de Stadt te gaen. En in der waerheydt het had geen kleene moeyten in, soo veel by een te krijgen,

krijgen, alsooder even 20. roovers in Zee waren gegaen, die al de roey-slaven met sich genomen hadden, en dese allcenigh, beneffens noch eenige weynige waren gebleven, alsoo hun Heer wachte na een Galjoot dat voor hem gemaect wiert. Tegen desen seyde ick anders niet, als dat se op den naesten Vrydagh, een voor een uyt de Stadt souden gaen, en sich begeven na den Hof van den Moor Agumorato, en dat se my aldaer souden wachten, dit seyde ick tegens eens yeder in het bysonder, met last, indien sy daer eenige andere Christenen vonden, niet anders tegens de selve te seggen, als dat ick hen belast had, aldaer te wachten. Dit soo bestelt zijnde, moster noch yets anders gedaen worden, namentlijk, Zorayda te kennen gegeven, hoe de saecken stonden, op dat se mocht gewaerschouwt, en niet verschriekt zijn, indien men haer by geval quam bespringen, eer sy sich kost inbeelden dat alles klaer was. Hier op dan begeef ick my na haers Vaders Hof, om te sien of ick haer kost komen te spreucken, onder schijn van eenige kruyden te soecken. Dit deed ick des daeghs voor de tijdt van ons vertreck, en de eerste die my ontmoete, was haer Vader, de welcke tegen my sprack in een tael, die men door geheel Barberijen, gelijk oock in Constantino-polen, tusschen de Mooren en slaven gebruyckt, zijnde noch Moors, noch Spaens, maer te samen gemengt, waer mede sy malkander verstaen. Hy dan vraeghde my in dese tael, wat ick in sijnen Hof socht? en wie ick was? Ick antwoorde hem dat ick den slaef was van Arnout Mami ('t welck ick daerom sey, om dat ick voorseecker wist dat

het

het een groot vrint van hem was) en dat ick
 kruyden socht om een salaet te maecken. Hy
 vraeghde my vorders of ick losbaer was, of niet?
 en hoe veel mijn patroon voor my eyschte, zyn-
 de wy in dese onderlinge vragen en antwoorden,
 quam ondertusschen de schoone Zorayde uyt
 het huys van den Hof te voorschijn, die my nu
 allang gesien had, en gelijk de Moorinnen ge-
 lijk geseght is, geen swarigheydt maecken, van
 de Christenen sich te laten sien, quam sy oock on-
 beschroomt daer haer Vader met my sprack, ja
 self riep haer Vader haer, op dat ie by hem ko-
 men sou. Het sou een verbaestheydt zyn, de
 schoonheydt, goede gestaltenis, en de behaegh-
 lijcke manieren, beneffens het rijcke cieraet, waer
 mede sich mijn beminde Zorayda alldoe aen mijn
 oogen vertoonde, te beschrijvê, alleenig wil ik so
 veel seggen, dat'er meer Peerlen hingen, aen haer
 hals, ooren en hayr, als'er hayren op haer hooft
 waren. Aen de voeten, de welcke na de Moor-
 sche wijze bloot waren, had sy twee Carcaxes of
 armringen van suyver gout, en met soo veel Dia-
 manten beset, dat haer Vader, gelijk se my na-
 derhandt geseght heeft, de selve waerdeerde op
 thien duyfent dubbelde Ducaten, en die se aen
 haer armen had, waren van de selve prijs. De
 Peerlen waren gelijk als op haer lichaem gere-
 gent, en dat van de ichoonsten die men bedenc-
 ken magh, alsoo de meeste pracht van de Moo-
 rinnen bestaet, sich met Peerlen en Peerlemoer
 op te toeyen, in voegen men meer Peerlen onder
 de Mooren vint, als onder alle andere volcken ter
 werelt. En buyten dat wiert den Vader van Zo-

Z

rayda,

rayda, gehouden meer van dese sieraden, als yemant anders te hebben, beneffens over de tweehondert duyfent gulden in gout, van al het welke dese, die nu tegenwoordigh de mijnen is, Vrouw was. Indien se met soo veel sieraden opgepronkt, schoon was of niet, kan men oordeelen uyt het geen haer noch van haer lange reys over gebleven is, want men weet dat self de schoonheydt der Vrouwen haer tijt, op en afganck heeft. Kortelijck, sy was toe soo schoon (often minsten sy scheen my soo te zijn) dat ick oordeelden van mijn leven geen bevallijcker gesien te hebben, daer by gevoeght de groote weldaet waer door sy my verbonden had, docht my dat ick geen menich maer eenige Godtheyt voor my had. Als sy by ons quam sey haer Vader tegens haer, dat ick een slaef was van Arnaut Mami, en quam om kruyden te soecken. Sy nam my by de handt, en in de selve gemengelde tael, vraeghde sy my of ick een Edelman was, en wat de oorsaek was, waerom ick mijn verlossing niet besorghde? Ick gaf haer tot antwoort dat ick geloft was, en dat men uyt het losgelt wel kost oordeelen waer ick voor gehouden wiert, alsoo men voor my 1500. Coltamis gegeven had. Daer sy op antwoorde: In der waerheydt, indien ghy mijn Vader toe behoorde, ick sou maecken dat ghy voor tweemaal soo veel niet sout los geraecken; alsoo ghy Christenen altoos van u selven lieght, en u selven arm maect om de Mooren te bedriegen. Dat kan wel zijn Me-Vrouw, antwoorde ick haer wederom, doch ick heb evenwel oprecht met mijn Heer gehandelt, en sal soo met een yeder doen,

doen, soo lang als ick leef. En wanneer sult ghy vertrecken? Vraeghde sy my. Morgen antwoorde ick, alsoo hier een Fransch Schip is, dat morgen 't zeyl gaet, met het welcke ick hoop te vertrecken. Is het niet beter vraeghde sy vorder te wachten, tot dat 'er Schepen uyt Spangien komen? alsoo de Franschen u vrienden niet zijn? Neen antwoorde ick, want soo groot is het verlangen dat ick heb om mijn lant te sien, en by die personen die ick bemin, dat ick na geen andere gelegentheydt wachten magh, hoedanigh de selve magh zijn. Ghy zijt misschien getrouwt in u lant, vervolghde sy vorder, en daerom verlangt u seer by u Vrouw te zijn? Ick ben niet getrouwt antwoorde ick wederom, maer ick heb beloften gedaen van te trouwen, soo haest ick aldaer sal gekoomen zijn. Is de Jonckvrouw schoon, vraeghde sy wederom, daer ghy u aen verlooft hebt? Soo schoon antwoorde ick, dat ick derf seggen, dat se Me-Juffrouw seer wel gelijckt. Hier over begoft haer Vader hartigh te lacchen, seggende vorders Cuala Christiano, soo moet sy al heel schoon zijn, indien se mijn Dochter gelijckt, die de schoonste van het geheele Koninckrijk is. Besiet se vry ter degen. Den Vader diende tusschen my en Zorayda, tot een uytlegger van de meeste woorden, als die in die spraek best ervaren was, want al-hoe-wel sy dese tael mede wel sprack, vertoonde sy evenwel haer meening meest door teekenen. Terwijl wy in dese redenen waren, quamer een Moor gelooopen, seggende dat 'er vier Turcken aen de andere zijde van den Hof in geklommen waren, die

de vruchten, noch onrijp zijnde, af pluckten. Dit veroorsaecte groote verbaestheydt in den Vader, gelijk oock in Zorayda, alsoo de Mooren sulck een schrick voor de Turcken hebben, en soo van hen gedwongen worden, als of se hun slaven waren. Hy dan sey tegen sijn Dochter, gaet mijn kint in huys, en besluyt u daer, terwijl ick dese honden ga spreeken, en ghy Christen soeckt u kruyden, en gaet dan in vrede, en Aly help u geluckighlijck in u lant. Ick boogh my, en hy begaf sich na de Turcken toe, latende my alleen met Zorayda, die schein te willen gaen, daer haer Vader haer belast had, doch zijnde achter de boomen van den Hof, keerde se sich weder tot my, met de tranen in de oogen, met dese woorden, Amexi Christiano? Amexi, 't welck soo veel is als, vertreckt ghy Christen? vertreckt ghy? Ick antwoorde haer ja Me-Vrouw, maer geensints sonder u. Wacht my op den naesten Vrydagh, en verschrickt u niet, wanneer ghy ons siet, want sonder twijffel wy sullen na het lant der Christenen reysen. Dit seyde' ick haer in sulcker manieren, dat sy my wel verstont, en slaende my den arm om den hals, begoft met swacke schreeden na het huys toe te gaen. En dit sou ons misschien qualijck bekomen hebben, indien het Godt niet anders geschickt had, want haer Vader wederom komende, quam ons in sulck een gestaltenis te sien, 't welck wy beyde vermercende, was Zorayda soo voorsichtigh, dat se evenwel den arm van mijn hals niet afen nam, maer eerder naerder my toe viel, en het hooft op mijn borst liet hangen, met de knien een weynigh

Don QUIXOTE de la MANCHA. 533
nigh geboogen, gevende klare teeckenen dat se
belwijmt was, gelijk ick oock schein haer met
moeyten en onlust op te houden. Haer Vader
quam vaerdigh na haer toe loopen, en siende sijn
Dochter in deser voegen, vraeghde haer wat haer
deerde. Maer alsoo sy geen antwoord gaf, seyde
hy: Sonder twijffel heeft haer de aenkomst van
dese honden in deser voegen verschrickt, en ne-
mende haer uyt mijn armen, nam haer in de sijn-
nen; en sy gevende een gesucht, met de tranen
noch in haer oogen, sey ten laetsten: Amexi
Christiano Amexi, gaet wech ghy Christen, gaet
wech, daer haer Vader op antwoorde: Daer is
niet aen gelegen mijn kint, hy heeft u geen leet
gedaen, en de Turcken zijn nu al wech gegaen,
daerom weest slechts gerust, sy zijn op mijn ver-
soeck gegaen daer se van daen quamen. Dit is
mijn Heer, seyde ick tegen den Vader, het geen
haer in dien staet gebracht heeft, maer dewyl sy
seyt dat ick gaen sal, wil ick haer geen moeye-
lijkheydt meer aen doen, blijft in vrede, en met
u verlof sal ick een andermael wederom om
kruyden in desen Hof komen, want gelijk mijn
Patroon seght, daer zijnder nergens soo goede,
als hier. Soo diekmaels als ghy wilt antwoorde
Aguimorato, doch mijn Dochter heeft sulcks
noch tegens u, noch tegens eenigh ander Chri-
sten geseght, maer alleen dat de Turcken soudent
wech gaen, en dat ghy sout gaen om u kruyden
te soecken. Hier mede nam ick oorlof van hen
beyden, en sy gelijk als haer kracht weder krij-
gende, ginck met haer Vader, terwijl ick onder
sichijn van kruyden te soecken, den Hof wel ter

degen rontfom verfpiede, nemende de toegangen wel waer, beneffens de gefaltenis van het huys, en al het geen de uytvoering van ons werck mocht aen gaen. Dit gedaen zijnde, begaf ick my weder na den Renegade, en mijn andere gefellen, vertellende hen al mijn wedervaren, onmatelijck verlangende, mijn felven sonder vrees te sien, in het befit van dese fchoonheydt. De tijdt onder dies gaet voort, en den verlangden en begeerden dagh quam vast aen, en volgende de orde die wy tot ons voornemen beftelt hadden, ftelden wy het selve in het werck. Des anderen daeghs, 't welck den Vrydagh was, Morrenago (want alfoo was de verloochenden genoemt) Anckerde tegen den nacht in de voorfeyde Baye, recht tegen over daer de wooning was. En de Christenen die roeyen fouden, waren op verfcheyde plaetsen, hier en daer verborgen, zijade een yeder seer begeerigh na mijn komft, en om (gelijck se meenden fich Meester van de barck te maecken, alfoo se niet bewust waren van de meening van den Renegado) alleenigh meenden sy dat sy met geweld de selve mosten vermeesteren, en al dat 'er in was om hals brengen. Ick eyndelijck met mijn gefellen voor den dagh komende, quamen terftont dese flaven na my toe, de Stadt was omtrent dees tijdt geflooten, en geen mensch vertoonde fich buyten op het velt. Als wy aldus by malkander waren, stonden wy in twijffel, of wy eerst wilden gaen om Zorayda, of eerst ons verfeeckeren van de Mooren die binnen Scheepsboort waren. En zijnde in de selve vertwijffeling, quam den Renegado by ons, vragende waer wy

na vertoefden, alsoo het tijdt was, en al de Mooren buyten sorgh, en de meesten hoop in slaep, wy seyden waer over dat wy twijffelden, maer by seyde' ons dat het alderseeckerste was, ons eerst meester van het Schip te maecken, 't welck men lichtelijck en sonder eenigh gevaer kost doen, en dat wy dan terstont om Zorayda souden mogen gaen. Dit docht ons al te samen goet, en derhalven sonder ons langer op te houden, gingen wy op sijn geleyde na de barck, en hy alderceerst daer binnen springende, en de hant aen sijn Houwer slaende, sey tegen de Mooren: Niemandt van u lieden sy soo stout als sich te bewegen, of hy is het leven quijt. Ondertusschen quamen al de Christenen daer binnen. De Mooren, die van sich selven kleenmoedigh zijn, hoorende hunnen Arræz op dese wijze spreecken, bleven heel verbaest, sonder dat yemandt van hen allen de hant aen eenigh geweer, dat se oock weynigh hadden, dorst slaen, en lieten sich soo sonder eenigen tegenstant van de Christenen vleugelen en binden, die het vaerdigh af klaerden, dreygende de Mooren, dat by aldien sy op eeniger wijze bestonden te roepen of geluyt te slaen, sy hen den beck souden brecken. Dit gedaen zijnde, lieten wy de helft van de onsen op de wacht. Wy anderen begaven ons, door den selven Renegade geleyt, na den Hof, en het geluck wilde, dat de Poort, soo als wy daer aen quamen, met weynigh moeyten open ginck, gelijk of se niet eens was geslooten geweest, en alsoo gingen wy in alle stilligheydt, sonder gehoort of gesien te zijn. Zorayda lagh ons terwijlen in een venster te wachten, en hoo-

rende eenigh volck, vraeghde met een stille stem, of wy Christenen waren? Ick antwoorde ja, en dat ic om laegh komen sou. Soo haest als sy my wiert kennende, vertoefde sy niet langer, maer sonder meer te antwoorden, quam om laeg, en vertoonde sich aen een yeder van ons, soo schoon en kostelijck dat de anderen opgetoogen stonden. Terstont als ick haer sagh, nam ick haer handt, en kuste de selve, gelijk oock den Renegade, en de anderen deden, die vast den fleur volghden. Den verloochenden vraeghde haer, of haer Vader in den Hof was? daer sy ja op antwoorde, en dat hy sloop. Soo salt dan noodigh zijn antwoorde den Renegade hem op te wecken, en met ons te nemen, met al het geen hy hier van waerde by sich heeft. Neen antwoorde sy, mijn Vader wil ick niet aengeroert hebben, en in dit huys is niet anders, als het geen ick hier by my heb, 't welck soodanigh is, dat het machtig is, u allen rijk te maecten, en wacht een weynigh en ghy sult het sien. Daer mede begaf se sich weder na binnen toe, seggende dat se terstont sou weder komen, en dat wy soo lang souden stil blijven, sonder eenigh gerucht te maecten. Ick vraeghde den Renegado wat hy met haer gesproocken had, die het my alles vertelde, aen de welcke ick mede antwoorde, dat men in allen gevalle niet anders behoorde te doen, als Zorayda begeerde. De welcke nu eyndelijck wederom quam, beladen met een kofferken vol goude kroonen, soo swaer, dat se het qualijck tilen kost. Ondertusschen wilde het ongeluck dat haer Vader ontwaecte, en hoorende het gedruys

den Hof, begaf sich aen een veynster, van waer hy terstont sagh, dat 'er een deel Christenen in den Hof waren, en begoft daer over luytskeels uyt te schreeuwen, Christenen, Christenen, dieven, dieven, door welck gekrijt wy met allen ontstelt wierden. Maer den Renegade siende het gevaer waer in wy waren, en hoe veel daer aen gelegen was, dit werck uyt te voeren, al eer men ontdeekt wiert, liep met alle vaerdigheydt na boven, naer Agumorato, gevolght van eenige van de onsen, alsoo ick Zorayda niet verlaten dorst, de welcke als machteloos, sich selven in mijn armen had laten vallen. Kortelijck, sy die na boven geklommen waren, hadden hun dingen soo wel gedaen, dat se terstont met den Moor om laegh quamen, hebbende hem de handen gebonden, en een doeck in den mont gestoocken, dreygende hem het leven te benemen, indien hy sprack. Als hem sijn Dochter sagh, bedeckte se sich selven de oogen; om hem niet te sien, en hy bleef verbaest, sonder dat hy wist, of sy sich met wil, of tegen wil, in onse handen gegeven had. Maer wy sonder langer te vertoeven, begaven ons na het Schip, alsoo sy die daer gebleven waren, ons vast met verlangen verwachten, vreesende dat ons eenigh onheyl mocht overgekomen zijn. Nauwelijcks was het twee ueren doncker geweest, of wy bevonden ons al te famen te Scheep, daer wy den Vader van Zorayda de banden van sijn handen, en den doeck uyt de mont namen, evenwel den Renegado dreyghde hem het leven te benemen, indien hy een woort sprack. Maer hy siende sijn Dochter oock daer, begoft jammerlijck te ver-

fuchten, te meer, wanneer hy fagh dat ick haer in mijn armen had, fonder dat fy eenige weer of moeyten daer tegen deed, evenwel fweegh hy ftill, vreefende dat den Renegade fijn dreygemen-ten mocht komen uyt te voeren. Siende fich eyndelijck Zorayda in het Schip, en dat men nu alreets met de riemen in het water was, oock de Mooren daer gebonden leggen, badt den Renegado my te bidden, haer foo veel gunft te bewijfen, als haer Vader en defe andere Mooren te verlossen, alfoo fe fich felven eerder in de Zee fou werpen, als voor haer oogen, een Vader die haer foo feer beminde, te sien gevangen leyden. Den Renegade feyde my fulcks, en ick antwoorde, daer mede wel te vreden te zijn. Maer hy gaf weder tot antwoord, dat fulcks geenfints nut was, alfoo fy, bevrijdt zijnde, terftont de Stadt in oproer fouden helpen, en veroorfaccken, dat fe hem terftont met eenige lichte Fregatten achter aen fouden zijn, in voegen wy fwaerlijck hun handen fouden ontkomen, dat het beft was foo lang daer mede te wachten, tot dat men in de eerfte Christen haven fou zijn, daer men fe dan fou kunnen op hun vrye voeten ftellen. Dit gevoelen en defe redenen feyden wy terftont tegen Zorayda, daer fich de felve mede liet vergenoe- gen. Hier op begeeft fich een yeder foo ftill en foo vaerdigh als hy kost tot het roeyen, bevelende ons aen Godt, en namen de wegh van de Eylan- den van Majorca, 't welck ons het naefte was, maer alfoo ons den wint een weynigh tegen, en de Zee wat ontftelt was, koften wy dien kours ofte loop niet behalen, en vonden ons genootfaecte den

den wegh na Oran te nemen, hoe-wel niet sonder ons groot misnoegen, en vrees, by die van Sargel ontdeekt te worden, welcke Stadt aen dese kust leyt, festigh mijlen weeghs van Algiers, oock van den een of den anderen Galjoot besprongen te worden, die gemeenlijk met Koopmanichap van Tetuan quamen; al-hoe-wel wy genoegh gemoedicht waren, het ware wat het was, voor een Koopvaerder, behoudens het geen Zeeroover en was, ons niet alleen te verdedigen, maer oock was het mooghlijk onsen vyandt te vermeersteren, om daer mede te seeckerder onse reys te bevorderen. Zorayda had algeduerigh haer hooft in mijn handen, om haer Vader niet te sien, die ick geduerigh hoorde Lela Marien aen roepen om hulp. Wy waren nu omtrent dertigh mijlen weeghs gevaren, wanneer wy op het aenbreken van den dagh, ons omtrent dry schoot weeghs van lant bevonden, waer over wy ons weer een weynigh in zee begaven, die nu een weynigh gestilt was. En zijnde nu omtrent twee mijlen zeewaert in, gaven wy order dat men by beurten roeyen sou, terwijl men een weynigh ginck eten, alsoo de barck van alles wel voor sien was, al-hoe-wel de roeyers selve seyden, dat het als noch geen tijdt van rusten was, dat men die te eten sou geven, die niet en roeyden, alsoo sy in geenderhande manieren, de riemen uyt de handen wilden leggen. Alsoo wiert gedaen, en ondertusschen begoster een goede wint op te stecken, die ons de zeylen deed aen slaen, en de riemen in halen, en recht na Oran zeylen, alsoo het ons onmooghlijk was, anderen loop te nemen.

men. Dit geschiede met alle mooghlijcke haest, in voegen wy alsoo in een uer over de acht mijlen afleyden, sonder ergens voor te vreesen, als voor den een of den anderen Zeeroover. Wy gaven de Mooren oock te eten, die oock van den Renegade vertroost wierden, seggende, dat se niet als gevangens wech gevoert wierden, maer dat men hen op de eerste plaets hun vryheyt weder geven sou. Het selve wiert tegen den Vader van Zorayda mede geseght, de welcke antwoorde: Alle dingen sou ick konnen verhoopen, buyten dat, ghy Christenen, wetende dat ghy beleeft genoegh zijt, maer dat ghy my mijn vryheydt fout geven, hout my voor soo slecht niet, dat ick sulcks gelooven sou, alsoo ghy u in sulck gevaer niet hebt gesteecken, om my soo lichtelijck te ontlaen, voornamentlijck, wetende wie ick ben, en het voordeel dat ghy-lieden van my te wachten hebt, het welck indien ghy op prijs stellen wilt, beloof ick u van nu voortaan, het geen ghy begeert voor my, en dese ongeluckige Dochter, effo niet, voor haer dan alleen, die het beste gedeelte van mijn ziel is. Met dese woorden begoft hy soo bitterlijck te weenen, dat het in ons allen groote deernis verweckte, en Zorayda bewoogh haer oogen op te slaen, en haer Vader aen te sien, de welcke, siende hem soo jammeren, terstont van my op stont, en haer Vader liep omhelsen, voegende haer aengesicht by het sijne, en beginnende beyde sulck een droevigh geweene, dat wy hen alle mosten geselschap houden. Maer wanneer haer Vader sagh hoe se gekleet en op haer kostelijckste toe was gemaeckt, en dat se soo veel

Juweelen over sich had, vraeghde hy haer: Wat is de oorfaeck mijn Dochter dat ick gister avont, al eer ons dit schrickelijck ongeval over quam, u sagh in u huys en nacht gewaet, en dat ick u nu in sulcker voegen geciert en opgepronckt sie, als of ghy ter Feest sout gaen? En sonder dat ghy anders eenige tijdt hebt gehad, om u te verkleeden, tegenwoordigh met u alderkostelijckste gewaden aen gedaen zijt? Antwoort my daer op, want dit is het geen my groote verwondering veroorsaect. Al dat den Moor tegen sijn Dochter seyde, verklaerde ons den verloochenden. Doch sy antwoorde hem niet een woort. Maer wanneer hy aen een hoeck van de barck het kofferken sagh, daer sy gewent was haer Juweelen in te sluyten, de welcke hy wel meende tot Algiers gelaten, en niet in den Hof gebracht te hebben, bleef hy noch meerder opgetoogen als te vooren; en vraeghde haer, hoe dat kofferken in onse handen gekomen, en wat daer in was? Daer den verloochenden op antwoorde, sonder na de redenen van Zorayda te wachten; doet geen meer moeyten Heer, om u Dochter sulcke dingen te vragen, want met een woort sal ick u op alles voldoen, en dat is, dat ick wil dat ghy weet dat u Dochter een Christinne is, en die gene die ons onse vryheyt gegeven heeft, sy gaet met ons, volgens haer vrye wil, en wel te vreden, gelijk ick vertrouw, sich in desen stant te sien, gelijk als een die uyt de duysternis tot het licht komt, of uyt de doot tot het leven. Is het waer dat desen mensch seght, Dochter? Vraeghde den Moor. Zorayda antwoorde ja. Soo zijt ghy dan

in der daet Christen geworden, en die gene die u
 Vader in de handen van sijn vyanden geleverd
 heeft. Zorayda antwoorde wederom daer op, het
 geen daer van is, Vader, een Christen ben ick,
 maer niet die gene die u in dese staet gebrocht
 heeft, alsoo ick noyt gefocht heb quaet aen u,
 maer wel goet aen my te doen, en wat goet is het
 Dochter, dat ghy u selven gedaen hebt? Vraegh-
 de den ouden wederom? Bidt antwoorde Zo-
 rayda, Lela Marien om dat te weten, en die sal het
 u beter weten te seggen als ick. Nauwelijcks had
 den Moor sulcks gehoort, wanneer hy met een
 ongelooflijke vaerdigheydt, sich selven van bo-
 ven neder in zee wierp, daer hy sonder twijffel
 sou verdroncken hebben, indien de lange en wij-
 de kleederen, hem niet boven gehouden hadden.
 Zorayda begoft om hulp te roepen, en wy liepen
 alle toe om hem te helpen, en vattende hem by
 den rock, trocken wy hem half verdroncken uyt
 het water, zijnde geheel buyten kennis, daer Zo-
 rayda sulck een smart over leed, dat se in de jam-
 merlijkste klachten ter werelt uyt borst. Wy
 keerden hem den mont nederwaerts, en kregen
 veel waters uyt het lichaem, in voegen hy na
 twee ueren tijts, weder tot sich selven quam, ge-
 duerende welcken tijt, de wint omgekeert zijn-
 de, ons weder na lant toe dreef, in voegen wy we-
 der de riemen molten in het werck stellen, om
 niet tegen de walaen te geraecken. Maer ons
 goet geluck wilde dat wy aen een lichte geraeck-
 te, zijnde achter een kleene Kaep, te welcke de
 Mooren noemen, het hoofd van de Cava Rumia,
 dat is, die van de quade Christinne, want de Moo-
 ren

Don QUIXOTE de la MANCHA. 543
ren seggen, dat daer die Cava of Christinne be-
graven leyt, door wiens toedoen sy Spangien ver-
looren hebben. Want Cava is in hun tael soo veel
als quade Vrouw, en Rumia als Christinne, en al-
hoe-wel sy het voor een quaet voorteecken hou-
den daer te Anckeren, soo zijn se evenwel daer
sompwilen door den noot toe gedrongen. Doch
voor ons was het geen Haven van de boose Vrou,
maer wel van goede rust, zijnde de Zee gewel-
digh ontstelt. Wy stelden onse wachters aen lant,
sonder onse riemen oyt uyt onse handen te leg-
gen, etende ondertusschen, van het geen ons den
Renegade toe gemaect en bereydt had, en van
harten Godt biddende ons te willen by staen, en
een goet eynde aen ons bestaen te geven. Men gaf
oock plaets aen het verfoeck van Zorayda, om
haer Vader, beneffens de andere gevangen Moo-
ren aen lant te setten, alsoo het hart van Zorayda
niet kost verdragen, de selve aldus gebonden te
sien wech voeren, 't welck wy haer beloofden te
sullen doen, soo haest wy weder af voeren, alsoo
wy niet veel gevaer aldaer van hen te wachten
hadden, zijnde dit gewest geheel onbewoont. On-
se gebeden waren geensints soo ydel, of den he-
mel geliefden de selve te verhooren, alsoo de wint
tot onsen voordeel begofft te keeren, en de Zee te
stillen, ons gelijk als noodigende om onsen be-
gonnen reys te bevorderen. Dit siende, maecte
wy de Mooren los, en stelden se aen lant, daer sy
seer verwondert over waren, maer wanneer se
de Vader van Zorayda, die nu weder heel beko-
men was, aen lant soudent setten, seyde hy: Waer-
om meent ghy Christenen dat dat snoode lit,
mijn

mijn vryheyt van u-lieden verſocht heeft, meent ghy dat het uyt liefden is, ſeeckerlijck niet, maer wel om dat ſe mijn tegenwoordigheydt, als hinderlijck, niet dulden kan, noch gelooft oock niet, dat ſe daarom van Godtsdienſt verandert, om dat ſe gelooft dat de uwe beter is als de onſe, maer om dat ſe weet, dat ſe in u lant meer vryigheydt ſal kunnen plegen, om haer dartele luſt te voldoen. En keerende ſich vorder tot Zorayda (zijnde evenwel wel ter degen by beyde armen vaſt gehouden, op dat hy haer geenigh leet aen ſou doen) ſeyde tegen haer, ó ſnoode Decrn, waer henen gaet ghy verblinde als ghy zijt, onder het geweld van die honden, onſe natuerlijke vyanden. Vervloeckt moet de uer zijn, dat ick u ge-teelt heb, en vervloeckt de tijdt van u opvoedinge. Maer ick ſiende dat hy met deſe redenen ſoo haelt geen eynde maccken ſou, haelte te meer om hem aen lant te ſetten, die van daer niet na liet, duyſent vervloeckingen ons achter aen te roepen, biddende Mahomet, Ala te bidden, ons te vernielen en te verderven, en als wy ſijn ſtem niet meer hooren koſten, ſagen wy evenwel ſijn wercken, treckende ſich ſelven by den baert, en het hayr, roepende evenwel noch ſoo luyde als ſy koſt; komt weder mijn lieve kint, komt weder, ick vergeef het u al te mael, en laet deſe menſchen het gelt dat haer toe behoort. Ach komt weder, en vertrooſt u bedroefde Vader, die in deſe Woefſtijne ſijn leven laten ſal, indien ghy hem verlaet. Al deſe woorden hoorde Zorayda al aen, niet ſonder groote ſmart, ſchreyende en weenende, en niet anders konnende ſeggen als het moet

Godt believen, dat Lela Marien, die de oorfaeck van mijn bekeeren is, u vertroost, mijn Vader. Ala weet wel, dat ick anders niet heb kunnen noch mogen doen, en dese Christenen zijn onschuldigh van alles, maer mijn bewegingen zijn soodanigh geweest, dat ick niet geweten heb, hoe te komen tot volvoering der selver, die soo goet zijn geweest, Vader, als ghy se quaet oordeelt. Dit seyde sy al sonder dat se van haer Vader gehoort, noch hy meer van ons gesien wiert; waerover ick haer vertroostende, vervolghden wy onse reys, daer ons de goede wint dapper in vorderde, in voegen wy voorseecker verhoopten, des anderen daeghs 's morgens, aen de kusten van Spangien te zijn: Maer gelijk selden of nimmermeer het geluck snyder en onverhindert komt, maer altoos eenigh ongeluck mede sleept, soo wilde oock ons lot, of wel de vervloeckingen, die den Vader van Zorayda tegen ons uyt gesproocken had, die te vreesen zijn, van wat Vader het sou mogen zijn. Ick wil seggen dat wy zijnde nu al diep weder in Zee, en al dry ueren na den doncker versleeten, de zeylen in top, de riemen in de rust, alsoo de goede wint ons van den arbeydt verlostte, wy met het licht van de Maen een ront Schip neven ons sagen, en dat soo dicht by, dat om niet tegen malkander te raecken, wy nootfaeckelijck wenden mosten, gelijk sy oock deden, om ons te laten voor by gaen, roepende ons ondertusschen van boort toe, wie wy waren, waer wy heen wilden, en van waer wy quamen? Maer dewijl sy ons in het Fransch aen spraccken, sey onsen Renegado, dat wy niet sou-

den antwoorden, alsoo het ongetwijffelt Fransche roovers waren: door dese vermaning was 'er niemant die een woort antwoorde, maer zijnde een weynig voort gevaren, en het Schip nu als onder de wint, schooten sy met twee stucken na ons toe, en gelijk het bleeck bey met keten-kogels, alsoo door den eene schoot, onse mast juyst in het midden van een geschooten wiert, vallende met zeylen met al in de zee, en daer op noch eens schietende, maeckten een groot gat in het midden van onse barck, sonder eenige andere schade of hinder te doen, maer wy waren soo geraeckt dat wy begosten te sincken, 't welck wy siende, begosten al-te-mael overluyt om hulp te roepen, de Franschen wenden terstont, en omtrent 12. Françoysen vielen in de Boot, wel gewapent met roers en ander geweer. By ons komende, en siende hoe weynigh dat wy waren, en hoe wy alreets begosten te sincken, namen se ons over, seggende, dat ons dat quaet over gekomen was, om dat wy niet gesproocken hadden: Onsen Renegade nam terstont het kofferken van Zorayda, en wierp het in Zee, sonder dat het yemant gewaer wiert. Kortelijck, wy quamen al te samen over in den Fransman, de welcke hebbende onse gelegentheyt in het lang en breede verstaen, ons in gevolgh af namen al wat wy hadden, gelijk oock aen Zorayda haer Juweelen die se om haer voeten had, doch dit moeyde my soo seer niet, als ick wel vreesde, dat se haer haer alderkostelijckst Juweel soud'n hebben af genomen, maer het schijnt dat hun begeerte niet verder giuck als gelt te hebben, de welke

Don QUIXOTE de la MANCHA. 547
ke soo ver ginck dat se ons self onse slaeffche
kleederen af namen, gelijk of se veel schats
waerdigh waren geweest. Ja daer warender
onder hen van gevoelen, dat men ons al te sa-
men in een zeyl winden, en in Zee werpen sou,
alfoo sy van meening waren, op eenige Havens
van Spangien te handelen, daer se door ons
mochten ontdeekt worden, indien se ons in
het leven behielden. Maer den Capiteyn, die
de geene was die mijn beminde Zorayda berooft
had, sey dat hy te vreden was met den buyt die
hy had, en dat hy in geen Spaensche Haven wil-
de in loopen, maer by nacht de Straet door loo-
pen, en soo na Rochel zeylen, van waer hy uyt
gevaren was, en quamen derhalven over een
ons in de Boot te setten, beneffens alle noot-
saeckelijckheydt voor soo een korte reys als
ons noch overigh was, gelijk se des ande-
ren daeghs deden, zijnde alreets in het ge-
sicht van Spangien, door het welcke al ons
verdriet en het overdencken van onsen ar-
moede, gelijk als van ons hart gestreecken
wiert, soodanigh een grooten schat is de vry-
heydt. Het mocht omtrent middaght zijn,
wanneer se ons in de Boot setten, gevende
ons twee vaetjens met water mê, beneffens
eenigh bisschuyt, en den Hopman, door ick
en weet wat barmhartigheydt beweeght, gaf
mijn Zorayda op het nederklimmen, noch om-
trent veertigh goude kroonen, niet toe latende,
dat haer yemant van sijn volck, de kleederen sou
uyt trecken, die se noch aen had, en noch aen
heeft. Wy gingen in de Boot, bedanckende hem

voor de gonst de welcke hy ons bewesen had, gingen sy voor de wint van ons af, na de engte van Gibraltar, en wy sonder andere leytstarre als het lant te hebben, begosten so dapperaen te roeyen, dat wy op het dalen van de Son soo dicht waren, dat wy oordeelden voor den nacht wel te sullen kunnen landen. Maer om dat de Maen dien nacht niet en scheen, overmits de duystere lucht, en wy weynigh kennis van de gelegentheydt hadden, docht het ons niet geraden by nacht te landen, gelijk veel van de onsen begeerden, die wilden na lant toe, al souden sy het op een rots setten, om alsoo bevrijt voor ongeval te zijn, wegen de roovers van Tetuan, die daer benevens mochten komen, die gemeenlijck 's nachts uyt Barberijen varen, en 's morgens met den dagh sich by Spangien vertoonen, maeckende soo hun buyt en gaende weder te huys slapen. Eyndelijck beslooten wy sachjes te naderen, om, indien het de stilte van de Zee mocht toe laten, ergens te landen. Aldus deden wy, in voegen wy omtrent de middernacht, ons bevonden aen de voet van een miselijcke en hoogen bergh, doch niet soo dicht aen de Zee staende, dat de selve ons niet een weynigh plaets verleende om te kunnen landen. Wy dan begeven ons in het zant, en alsoo voort al te samen aen lant, kussende de aerde, en met blijde tranen Godt loovende voor de genade aen ons bewesen. Wy namen uyt de barck het geen daer goets in was, trocken se op het lant, en begaven ons een groot stuck weghs den bergh op; want al-hoe-wel wy daer waren, kosten wy ons evenwel niet ten vollen verseeckeren dat wy in het Christen-

Don QUICHOT de la MANCHA. 549
Christen-lant waren. Den morgenstont quam
eyndelijck (hoe-wel lancksaem na mijn goet-
duncken) te voorschijn, wanneer wy den bergh
voorts op gingen, om te sien of wy van daer eeni-
ge huysen of gehuchten, of menschen, of wegen
mochten ontdecken. Evenwel, al-hoe-wel wy
niet sagen, begaven wy ons inwaert aen, alsoo ons
dacht, dat wy ongetwijffelt wel haest het een of
het ander souden ontmoeten, om na alles te ver-
nemen. Maer het meeste dat my quelde, was te
sien mijn lieve Zorayda te voet door dese rouwe
wegen gaen, en al-hoe-wel ick se somwijlen op
mijn schouderen nam, vermoeyde haer mijn
vermoeytheydt meer, als de rust haer rust gaf, en
begeerde derhalven noyt meer, dat ick dien ar-
beydt nemen sou, maer vervolghde met groote
moedt en vrolijkheydt haer wegh, zijnde van
my by de hant geleyt. Weynigh minder als een
vierendeel mijls, mochten wy gegaen hebben,
wanneer het geluyt van een Boere fluyt ons ter
ooren quam, een seecker teecken, dat daer om-
trent Harders met hun Vee waren, waer over wy
om siende of ons yemandt ontmoete, sagen een
jongen Harder, onder eenen boom, met een
mes een hout snijden, wy riepen hem toe, en hy
ons siende, begaf sich op de vlucht, want (gelijck
wy daer na verstonden) de eerste die hy gesien
had, waren den Renegade en Zorayda, de welcke
hy siende in Moorsche kleeding, dacht gewisse-
lijck dat 'er Moorsche roovers aen lant waren,
en dat hy geheel Barberijen op den rugh had. Hy
dan met groote snelligheydt door het Bosch loo-
pende, begoft te roepen Mooren Mooren, wapen
wapen.

wapen. Met dit geroep bleven wy al te famen verbaest staen, sonder dat wy wisten wat te doen, maer aenmerckende dat het geroep van den Harder, het gantsche lant over eynde sou helpen, en dat de Ruytery van dese gewesten, wel haest op de been sou zijn, vonden wy goet dat den Renegade sijn Turcksch gewaet sou uyt, en een slaven Casack aen doen, die hem terstont van een van de onse gegeven wiert, al-hoe-wel den ander daer over in het hemde bleef staen, en alsoo ons Godt beveelende, vervolghden wy den selven wegh die den Harder in geslagen was, denckende even staegh, dat wy de ruytery ontmoeten souden, en hier in waren wy geensints bedrogen, alsoo wy geen twee uren gegaen hadden, of zijnde nu in een vlackte gekoomen, ons ontmoeten omtrent vijftigh Ruyters, die op een halve galop na ons toe quamen; en alsoo se ons sagen, bleven wy stil staen, doch sy naerder gekomen zijnde, en siende dat se in de plaets van Mooren, een deel arme Christenen vonden, bleven verwondert staen, en een van hen vraeghde ons, of wy die gene waren, daer de Harders soo over geroepen hadden. Daer op ick ja antwoorde, en alsoo ick begoft te verhalen hoe wy daer gekomen waren, begoft een van ons geselschap de Ruyter te kennen die ons gevraecht had, die daer over sonder my te laten vol sprecken, sey, gelooft moet Godt zijn, die ons aen sulck een goeden oort gebracht heeft, want na ick het sie, dese gront is de gront van Malaga, en indien anders de jaren van mijn gevanckenis, my het verstant niet berooft hebben, soo segh ick

ick dat ghy Heer, die met ons spreekt, zijt mijn Oom Pedro de Bustamante. Nauwelijcks had den gevangen sulcks gesproocken, of den Ruyter springt van sijn Paert, en begoft den Jongman te omhelsen, seggende, mijn hartelijk lieven Neef, nu ken ick u, en nu heb ick u, hoe-wel ick u over lang voor doot beweent heb, gelijk oock u Moeder mijn Suster, en al de uwen, die als noch in het leven zijn, 't welck hen Godt gegunt heeft, op dat se het geluck mogen hebben, u eenmael weder te sien. Wy hebben eyndelijck verstaen, dat ghy te Algiers waert, doch door dese u kleeding, en die van u geselschap, begrijp ick wel dat ghy een wonderlijke verlossing moet gehad hebben. Soo is het in der waerheydt, en de tijdt sal ons wel daer na gegeven worden, om u het alles te verhalen, antwoorde den ander. Als de andere verstonen dat wy gevangens waren, stont een yder van sijn Paert af, ons noodigende daer op te sitten, en na de Stadt van Velez Malaga te ryen, die maer een half mijl van daer was. Sommige gingen om de Barck of de Boot na de Stadt te halen, verstaende waer wy de selve gelaten hadden, anderen namen ons achter op, en Zorayda geraeckte op het Paert van Pedro de Bustamante. De gantsche Stadt ginck ons tegen om ons te ontfangen, dewijl se van sommige die voor uyt gereden waren, de aenkomst van dese slaven verstaen hadden. Sy waren niet verwondert verlostte slaven, noch gevangen Mooren te sien, alsoo hen het selve wel meer te vooren komt,
maer

maer sy verwonderden hen over de schoonheyt van Zorayda, de welcke alldoe weder op geklaert en opgesmuckt was, en daer by had de vermoeytheydt van de wegh, en de vreught sich behouden te sien, sulck een verw in haer aengesicht gegeven, dat (indien my anders mijn liefde niet en bedroogh) ik haer achte voor het schoonste schepsel der werelt, immers ick had noyt schoonder gesien. Wy begaven ons ten eersten na de Kerck, om aldaer Godt te dancken, en soo haest als Zorayda in de Kerck quam, seyde sy dat se aldaer gedaenten sagh, die Lela Marien wel geleecken, wy seyden haer dat het haer Beelden waren, en den Renegade, beduyde het haer ten besten dat hy kost. Daer na verdeel te men ons in verscheyde huysen hier en daer, maer Zorayda, den Renegado, en ick wierden gebracht ten huysen van den Vader, van den Christen die de eerste kennis gemaect had, 't welck matelijck wel gestoffeert, en bemeubelt was, zijnde de selve lieden van goede middelen, Ses dagen waren wy aldaer, geduerende welcke tijdt onse Renegade, hebbende ondersocht het geen hem te doen stont, sich eyndelijck na Granada begaf, om sich door bemiddeling van de Inquisitie, weder in de schoot van de Kerck te begeven. De andere verlostte Christenen gingen oock een yeder sijns weeghs, en ick met Zorayda, bleven alleen, zijnde de kroonen, die wy van den Fransman gekregen hadden, al onsen rijckdom, voor de welke ick haer dit beest kocht, dienende haer tot noch toe, als Vader of Schiltknaep, en niet als Man. Aldus reysen wy om te vernemen of mijn Vader

noch

noch leeft, en of yemandt van mijn Broeders, eenigh beter geluck heeft gehad als ick; al-hoe-wel ick my soo geluckigh acht als yemandt, wegen dat den hemel my heeft gelieft, met mijn beminde Zorayda te vervoegen. De lijtsaemheyt die sy getoont heeft om alle moeyten en arbeydt uyt te staen, en de genegentheyt die se heeft om Christen te zijn, is soodanigh dat ick my daer over verwonder, en verbonden bevinde, haer te dienen al de dagen van mijn leven, hoe-wel ick moet bekennen dat dit genoegen al vry verstoort en verdonckert wort, door de twijffeling de welke ick heb, of ick in mijn eygen Vaderlant, wel een hutteken sal vinden, om haer in te brengen, en of de tijt en de doot, oock sulcke verandering gemaect hebben, in ons huys, dat ick misschien niemant sal vinden die kennis aen my heeft. Dit is mijn Heeren het geen ick u van mijn leven te vertellen heb, en gelieft ghy self te oordeelen, of het niet vreemt genoeg is, het welke ick u wel wenschte korter te hebben kunnen vertellen, al-hoe-wel de vrees u door mijn lanckwijligheyt moeyelijck te vallen, my al veel omstandigheden hebben doen achter stellen.

Het XLII. Hooft-stuck.

Handelende van het geen vorder in de Herbergh geschiede, en andere dingen meer.

Hier mede sweegh den gevangen stil, tegen den welcken Don Fernando seyde, in der

waerheyt Heer Capiteyn, de manier met de welke ghy ons dese geschiedenis verhaelt hebt, is foodanigh, dat se over een komt, met de vreemdigheydt, en wonderlijckheydt van de faeck self, zijnde sonderling wonderlijck, en vol van vreemde toevallen: oock is de smaek, die wy in de selve gehadt hebben, foodanigh, dat al had u vertelling tot morgen geduert, het selve ons geensints sou verdooten hebben. En alsoo seyde oock een yeder, doende den Capiteyn foodanige aanbiedingen, dat hy sich selven meer als voldaan achte van hun goede genegentheydt, voornamentlijck versocht hem Fernando met hem te reysen, alsoo hy maecten sou dat den Marquis sijn Broeder, als Peeter over den Doop van Zorayda sou staen, en dat hy van sijnent wegen hem foodanigh sou by staen, dat hy sou mogen in sijn lant geraecken, op sulck een wijze, als sijn waerdigheydt verdiende. Voor al dese aanbiedingen bedanckt hem den Capiteyn, gediensfelijk, evenwel begeerde hy noch het een noch het ander aen te nemen. Ondertusschen quam den nacht aen, en op het aenbreecken van de self, een Karos met eenige Mannen te Paert, aen de Herbergh. Sy versochten herbergh, en kregen van de Waert tot antwoord, dat 'er in het geheele huys geen hant breet plaets ledigh was. Al-hoe wel dat soo is, seyde een van den hoop, soo hopen wy evenwel dat 'er geen ontbreecken sal, voor den Heer Auditeur, die in de Karos is. Op dese naem wiert de Waerdin verbaest, en seyde, nademael ick geen bedden meer en heb, wil ick garen mijn bedstede verlaten, indien mijn Heer

eenige

eenige bedding met hem heeft gebracht, gelijk ick wel geloof van ja, in voegen dan zijn edelheydt magh in komen als het hem gelieft, wy fullen hem zijn gemack geven soo wel als wy kunnen. Ter goeder ueren sey den ander, maer ondertusschen was 'er uyt de Karos een Man gekomen, de welcke aen zijn gewaet, genoeghaem de gelegentheydt van zijn ampt vertoonde, al was het maer by de gedaente van zijn langen rock geweest. Hy had een Jonckvrouw by de haest, in het aensien van omtrent 16. jaren, op de reys toe gemaect, doch soo bizart geestigh, en schoon, dat het een verwondering was om te sien; in voegen dit de vierde by de dry graciën was. Don Quichot, bevont sich op het in komen van den Heer Auditeur, aen de deur, tegen de welcke hy seyde: U Genade kan vryelijck binnen komen in dit Kasteel, 't welck al-hoe-wel kleen, soo is 'er evenwel geen engte noch ongelegentheydt ter werelt, de welcke voor de Wapenen, noch voor de letteren geen plaets maect, voornamentlijck wanneer de een en de ander vergeselschapt zijn met sulck een schoonheydt, voor de welcke niet alleen de Slooten en Kasteelen sich hebben te openen, maer de rotten te klieven, de bergen te dalen, om haer doorganck te geven. U heerlijckheydt kome vry in dit Paradijs, daer hy Sterren en Sonnen vinden sal om dien hemel die u Genade by sich heeft, te vergeselschappen. Hier segh ick sal hy vinden de Wapenen in haer kracht, en de schoonheydt in haer uysterste. Den Auditeur bleef heel verwondert staen, over de redenen van Don Quichot, die hy met ernst bleef staen aen

sien, zijnde niet minder verwondert over zijn ge-
 staltenis, als over zijn woorden, en sonder hem te
 antwoorden, ginck al voort, maer bleef op nieuw
 verbaest staen, als hy de schoone Lusinda, Doro-
 thea, en Zorayda, voor sich sagh, de welke al te
 samen (hoorende de aenkomst van dese nieuwe
 schoonheydt) op gestaen waren om haer te ont-
 fangen, maer Don Fernando, Cardenio, en den
 Pastoor, deden hem de volkomenste aenbiedin-
 gen. Kortelijck, den Auditeur ginck binnen, ver-
 baest, soo over het geen hy sagh, als over het geen
 hy gehoord had, terwijl de eerste schoonheden
 dese tweede verwelkomen. Soo veel is'er
 van, dat den Auditeur wel sagh dat hy met geen
 Canaille gescheept was. Maer de gestaltenis en
 gedaente van Don Quichot, gaf hem de grootste
 verwondering, eyndelijck, na dat men al de com-
 plementen af gedaen, en de ongelgentheydt van
 de Herberge verschoont en verthoont had, besloot
 men weder het geen voor heenen beslooten was,
 dat de Vrouwlieden by malkander in de kamer
 souden slapen, en de Mannen buyten blijven, ge-
 lijk als om hen te bewaren, daer soo den Audi-
 teur, als zijn Dochter seer wel mede te vreden
 waren. Vorders met het gedeelte dat in de Her-
 bergh was, en het geen den Heer Auditeur met
 sich gebrocht had, behielpen se sich voor dien
 avont, beter als se gedacht hadden. Den slaef die
 op het eerste aenkomen van den Auditeur, ick
 weet niet wat ontsteltenis gevoelt had, vraeghde
 aen een van zijn dienaers, hoe sijns Heeren naem
 was, van de welke hy hoorde, dat hy Juan Perez
 de Viedma genaemt was, en dat hy verstaen had,

dat hy uyt een plaets in het geberght van Leon van geboorte was. Met dit bescheyt, en het geen hy vorder gesien had, verseeckerde hy sich selven, dat dit sijn Broeder was, die door raet van sijn Vader de letteren gevolght had. Hier over ten hooghsten vernoeght en verheught, riep hy Don Fernando en Cardenio, en den Pastoor, aen een zijde, vertelde hem wat hy gehoort had, en verseeckerde dat den Auditeur sijn Broeder was. Hy had oock van den dienaer verstaen, dat hy ginck naer Indien, om Auditeur tot Mexico te zijn. Hy hoorde oock dat die Jonckvrouw sijn Dochter was, daer de Moeder van in den arbeydt was gestorven, en dat hy veel rijkdom van haer behouden had, 't welck met de Dochter aen hem gebleven was. Vorders verfocht hy hun raet, op wat wijze sich te ontdecken, of wel te proeven, of sijn Broeder siende hem nu soo arm hem oock verimaden sou. Laet my die saeck bevolen zijn, antwoorde den Pastoor, hoe-wel ick niet anders denck, mijn Heer Capiteyn, of ghy sult wel ontfangen zijn, alsoo ick uyt het wesen en de manierlijke wijsheydt van u Broeder, geen opgeblasentheydt bespeuren kan, noch te weynigh kennis, om de gevallen van het geluck te oordeelen. Evenwel (sey den Capiteyn) sou ick my liever by omwegen, als soo schielijk ontdecken. Ick segh u antwoorde den Pastoor, dat ick het wel beleggen sal. Ondertusschen was het avontmael vaerdigh, en een yeder voeghde sich ter tafel, behalven den gevangen en de Jonckvrouwen, die in de kamer aten. Ter midden van de maeltijdt, sey den Pastoor tegen den Auditeur,

van de selve naem, gelijk u heerlijkheyt heeft, Heer Auditeur, heb ick een kameraet tot Constantinopolen gehait, daer hy met my gevangen was, dat een van de braeffte Soldaten, en Capiteynen was, die onder al het Spaensche voetvolck waren; maer soo dapper en kloeck als hy was, soo ongeluekigh was hy oock. En hoedanigh was doch den naem van desen Capiteyn? Vraeghde den Auditor vorder. Ruy Perez de Viedma, antwoorde den Pastoor, zijnde van geboorte uyt een plaets in het geberghte van Leon, die my vertelt heeft een saeck, de welcke hem met sijn Vader en Broeders gebeurt is, 't welck, indien het my van sulck een waerachtigh persoon niet was vertelt geweest, ick niet sou hebben willen gelooven, maer cer voor een sproocken-
 jen gehouden, gelijk de ouwe Wijven malkander vertellen. Want hy seyde my dat sijn Vader al sijn middelen in vier deelen had gedeelt, en yeder het sijn gegeven, beneffens seeckere lessen, die beter waren als die van Cato self. En soo veel weet ick te seggen, dat hem den Oorlogh soo qualijck niet geluckte, hy quam (sonder eenigh ander behulp, als die van sijn dapperheydt) binnen korte jaren, tot de waerdigheydt van Capiteyn te voet, en op den trap, om wel haest Maestro del Campo, ofte Colonel te zijn. Doch soo veer was hem het geluck wederom tegen, dat hy gevangen wiert, in dien geluckigen slaggh in de Levant. Ick verloor hem tot Goleta, en daer na hebben wy malkander wederom tot Constantinopolen gevonden. Van daer is hy tot Algiers geraeckt, daer
 ick

ick weet dat hem de vreemste saeck voorgeval-
 len is, die een mensch bedencken magh. Al-
 dus vertelde hem den Pastoor korteling de ge-
 schiedenis van den Capiteyn, en Zorayda. Al
 dese woorden hoorde den Auditeur seer aen-
 dachtelijck aen, in voegen hy, nimmermeer
 Auditeur, of toehoorder was geweest, alste-
 genwoordigh. Den Pastoor ginck niet verder
 als tot daer-en-toe, daer hy en Zorayda, van
 de Franschen geplondert wierden, besluytende
 dat hy niet wist, of hy in Spangien was geraeckt,
 dan of hem de Franschen mede genomen had-
 den. Al dese vertellingen hoorde den Capi-
 teyn, van verre mede aen, lettende ondertuf-
 schen op het gelaet van sijn Broeder, de welcke
 hoorende den Pastoor met dese redenen besluy-
 ten, een diepe sucht gaf, en met de tranen in
 de oogen, aldus antwoorde: Indien ghy wist
 mijn Heer, hoe dese vertelling, die ghy ge-
 daen hebt, my raect, ghy sout u niet behoe-
 ven te verwonderen, over dese teekenen van
 droefheydt de welcke my overvallen, tegen al-
 le betamentlijckheydt, en welltant. Dien dap-
 peren Capiteyn, daer ghy van spreekt is mijn
 outster Broeder, de welcke volgens sijn dapper-
 heydt, oock hooger gedachten heeft gehad,
 als ick of mijn andere Broeder, en daer over
 den Oorlogh te volgen verkooren heeft. Maer
 ick heb die van de letteren gevolght, door de
 welcke en mijn naerstigheydt, ick tot den trap
 gekomen ben, in de welcke ghy my siet. Mijn
 jongste Broeder is in Peru, soo rijk en mach-
 tigh, dat, met het geen hy aen sijn Vader en

my over gefonden heeft, hy fijn deel genoegh-
faem voldaan heeft, en daer-en boven genoegh
aen mijn Vader gelaten, om fijn aengebooten
miltheydt te oeffenen, waer door ick my oock te
bequamer in mijn studie en leering heb konnen
onderhouden, en tot defen trap komen. Mijn Va-
der leeft noch, hoe-wel ftervende van verlangen
om fijn outften Soon eenmael weder te fien, bid-
dende Godt fonder op houden hem die genade
noch te doen voor fijn doot. Maer my verwon-
dert, dat hy in foo veel voor en tegenspoet, noyt
het minfte aen fijn Vader noch aen fijn Broeders
heeft laten weten, daer hy anders een foo verftan-
digen perfoon is. Want indien men fulcks gewe-
ten had, hy fou na het miraeckel van het riet niet
hebben behoeven te wachten, om geloft te wor-
den. Ondertuffchen het geen my in bekommer-
nis hout, is fijn wedervaren met de Franschen,
duchtende dat fe hem fullen omgebracht heb-
ben, om haer dievery te bedecken. En dit fal
maecken dat ick mijn reys met fulck genoegen
niet vervolgen fal, als ick begoft heb, maer in te-
gendeel met groote droefheydt en fwaergeeftig-
heydt. ó mijn lieven Broeder, die tegenwoor-
digh wift waer ghy zijt, ick fou u gaen foecken
al foud' het my al kosten wat ick in de werelt
heb. En indien mijn Vader wift dat hy noch in
het leven of gevangen was, al was het aen de uy-
terfte deelen van Barbarijen, hy fou al fijn, mijn,
en mijns Broeders middelen eer besteden, om
hem te loffen, als hem in fijn verdriet te laten.
En ghy fchoone, en milddadige Zorayda, wie fou
u konnen voldoen voor de deught de welcke ghy
aen

aen mijn lieven Broeder getoont hebt, en wie sal het geluck mogen hebben, tegenwoordigh te zijn, op het herboren van u ziel? Dese en meer diergelijcke woorden liet sich den Auditeur ontvallen, soo vol van liefde en medelijden, over het geen hy van sijn Broeder gehoort had, dat sich niemant van al die geene die hem hoorden, van tranen kost onthouden. Den Pastoor eyndelijck siende, dat sijn vont wel geluckt was, wilde hem niet langer in sijn droefheydt laten, maer staende van de tafel op, en gaende na Zorayda, nam haer by de hant, en ginck met haer uyt, gevolght van Luseinda, Dorothea, en de Dochter vanden Auditeur. Ondertusschen was den Capiteyn in verlangen wat den Pastoor sou doen, de welke hem daer op by de andere hant nam, en ginck alsoo met dese twee na den Auditeur, den welcken hy met dese woorden aen sprack, laet af van weenen, eerwaerde Heer, en geniet het opperste van uwe vreught, nademael ghy alhier u Broeder, en u getrouwe Swagerin voor u siet, dit is den Capiteyn Viedma, en dese de schoone Moorin, die hem soo veel goets heeft gedaen. De Frangoyen hebben haer in dese staet gestelt, op dat ghy u milddadigheydt aen de selve sout mogen plegen. Den Capiteyn liep terstont toe om sijn Broeder te omhellen, maer hy sette sijn beyde handen op sijn borst, om hem ter degen te besien, maer als hy hem nu volkomen kende, omhelsde hy hem so vriendelijck, en met sulck een overvloet van tranen, dat het meestendeel van die aldaer tegenwoordigh waren, hem daer in mosten geselschap houden. De woorden die de twee Broeders mal-

kander te gemoet voerden, en de vreught die se toonden, sou niemant machtigh zijn uyt te drucken. Toen vertelden sy malkander al hun wervaren, daer sagh men den Auditeur Zorayda omhelsen, al sijn middelen haer aenbieden, de schoone Christinne met de schoone Moorinne, malkander op het vriendelijckste omarmen, en Don Quichot met de mont vol tanden sitten kijken, sonder een woort te sprecken, treckende dit alles tot sijn doolende Ridderchap. Eynelijck men besloot dat den Capiteyn en Zorayda, met sijn Broeder na Sivilla sou vertrecken, en hun Vader sijn aenkomen laten weten op dat hy indien het mooghlijck was, op het doopmael van Zorayda mocht tegenwoordigh zijn: Alsoo het den Auditeur niet mooghlijck was, sijn reys op te schorten, alsoo hy verstaen had, dat over een Maent de Vloot na Nova Hispania vertrecken sou, en soude hem het nalaten van dese reys met allen schadelijck zijn. Kortelijck, een yeder was op het hooghste vergenoeght en wel te vreden, en dewijl het nu cyndelijck diep in der nacht wiert, begaf sich een yeder om het overige in rust door te brengen. Maer Don Quichot boodt sich selven aen, om de wacht te houden om het Kasteel, op dat de kostelijcke schat van soo veel schoonheydt, door den eenen Reus of den ander niet gestolen mocht worden. Die hem kenden, stonden hem sulks toe, en onderrechtē den Heer Auditeur van sijn sotternijen, die daer in groot vermaeck sचेpte. Sancho Pança alleen wiert by na dol dat men niet slapen ginck, en hy accommodeerden sich ten besten dat hy kost, op het tuygh

Don QUICHOT de la MANCHA. 563
tuygh van zijn Grauwte, 't welck hem evenwel
dier genoegh quam te staen, gelijk men hier na
seggen sal. De Jonckvrouwen vertroocken oock
in hun kamer, en de anderen maeckten het soo
wel als se kosten. Don Quichot begaf sich ter-
stont buyten de Herbergh om de sentinel perdu
te staen. Den nacht nu recht voor het kriecken
van den dagh zijnde, quam de Jonckvrouwen
een stem ter ooren, soo wel getoont, en soo aen-
genaem, dat sy sich alle genootsaeckt vonden de
ooren daer toe te leenen. Voornamentlijk Do-
rothea, die wacker lagh, hebbende Me-Vrouw
Clara de Viedma aen haer sy (want soodanigh
was den naem van de Dochter van den Audi-
teur) de welcke sy wacker maeckte, om mede toe
te luysteren, en haer deel van het gesang te heb-
ben, niemandt kost sich inbeelden waer dit aen-
genaem gesang van daen quam, 't welck soo wel
klonck, sonder met eenigh speeltuygh verselt
of gesterckt te zijn. Den eenen tijdt docht hen
dat het op de plaets was, den anderen dat het uyt
de Stal voort quam. Maer terwijl sy in dese ver-
wondering waren, quam Cardenio aen de deur,
seggende: Die niet slaept die hoor toe, en dat
na de stem van een staljongen, die met zijn ge-
sang betoovert. Wy hoorent wel mijn Heer ant-
woorde Dorothea, en daer mede ginck Cardenio
weder heen, en sy luysterende soo nauw toe als
haer mooghlijck was, verstont daer dese woor-
den uyt.

Het XLIII. Hoofstuck.

Verhandelende de aengename geschiedenis van den stadjongen, en andere dingen meer.

Ick ben een Zee-man van de min,
 En dwael in 't midden van sijn baren
 Maer sonder hoope te bevazen,
 Een haven daer ick ruste vin,
 Vvolgende, ó mijn Noortster op u licht,
 Van schoonder glants in mijnen oogen,
 Als immermeer sich aen den hoogen
 Vertoonen mocht aen Palinurs gesicht.

Waer ghy my leyt en weet ick niet
 En soo gaet self mijn koers verlooren,
 Voor my, niet machtigh na te spooren,
 Nox Broy noch vol van groot verdriet,
 Te groot ontfigh, en eerbaer beydt bedeckt,
 Vklare schijnfel voor mijn oogen,
 Gebeel in mijne hoop bedroogen,
 Gelijck een wolck de leyt star overdeekt.

Zijnde den singer tot soo ver gekomen, kost Dorothea niet laten Clara voort wacker te maecten, bewegende haer van de eene tot de andere zijde. En haer wacker hebbende, sey: Vergeeft het my Jufferken dat ick u wacker gemaect heb, het is geschiet op dat ghy de bestestem mooght hooren. die ghy u leven gehoort hebt, of hooren sult. Klara half slaperigh zijnde, wist in

in het eerste niet wat Dorothea seyde, maer te recht haer meening verstaende, luysterde met naerstigheyt toe. Maer nauliks had sy twee vaerskens gehoort, die den ander vervolghde te singen, wanneer haer sulck een vreemde beeving over quam, als of sy de koors op den hals had gehad, en omhelsende Dorothea heel vast, sey tot haer: Ach Me-Vrouw van mijn ziel en mijn leven, waerom hebt ghy my ontwaect, alsoo het grootste geluck dat my tegenwoordigh magh overkomen, is mijn oogen geslooten te hebben, om noch te sien noch te hooren, dien ongeluckigen sanger. Wat is het dat ghy seght mijn kint? Antwoorde Dorothea, dien sanger is maer een staljongen. Geen staljongen antwoorde Clara, maer wel een Heer van eenige plaetsen, en die oock plaets in mijn hart heeft, en die soo vast, dat indien hy se self niet begeert te verlaten, hy daer eeuwich in blijven sal. Dorothea bleef verwondert van dese vreemde redenen, de welcke haer dochten meer kennis voor te stellen, als haer weynige jaren beloofden, waer over sy haer weder antwoorde, ghy spreekt Juffrouw Clara in sulcker voegen, dat ick u niet kan verstaen, verklaert u selven een weynigh, en seght my eens wat ghy meent met desen Heer van plaetsen, van hart, en van desen sanger, wiens stem u dese ongerustigheyt veroorsaect? Doch seght my tegenwoordigh niets meer daer van, alsoo ick om u te helpen in u ontseltenis, het vermaeck van dit soet gefang niet verliefen wil, alsoo my dunckt dat hy met nieuwe veerssen, en een anderen toon, sijn sang wederom begint. Seer wel antwoorde

566 *Vierde Deel van*
Clara, en sy om hem niet te hooren, stopte haer
beyde ooren met haer handen, daer sich Doro-
thea noch meer van verwonderde, die onder-
tusschen dese toover veersfen hoorde.

*ó Soete hoop van mijn gewonde ziel,
Die overkomende al het geen u weder hiel,
Hebt u op 't pat begeven,
't Geen ghy u selver hebt gemaect en voor geschreven:
En quetst u 't harte niet, te sien op elcken stoot,
De schaduw van de doot?*

*Ick weet de traegheydt wint ten enden eenighmael
Noch overwinning noch gewenste segenprael,
En die blijft recht verstooten
Van 't luk die voor het luk sijn kracht niet wil ontblootē,
Maer liever swijmen, in het schadelijck onbescheyt,
Van trage ledigheyt.*

*De min verkoopt wel dier (en billijck is de koop)
Sijn overwinningen op 't bieden van de hoop,
Alfooder op der aerden,
Geen schat van weynig moeyt gehouden wort in waerdē,
En nimmer liever pant gesmaect wort, als dit 't soet
Van heete lust woldoet.*

*De minne brengt ten eynd, niet selden door sijn raet,
Daer 't mogenste geweld als voor verbijstert staet,
En schoon dat mijn gedachten,
Het grootste van de min, en 't hoogst geluck betrachtē,
So stelt nochtans mijn hoop, te raecken, wonder schoon,
Van onder op den Throon.*

Hier maecte desen Sanger een eynde van sijn gesangen, en Clara een begin tot nieuwe klachten, al het welcke de lust van Dorothea te meerder op weckte, om te weten de oorfaeck van sulck een soet gesang, en sulcke bittere klachten, waer over sy op nieuw bestont te vragen, wat het was, het geene sy te vooren meende te seggen? Clara derhalven bevreesst van Lusinda gehoort te zijn, omhelsende Dorothea heel vast, leyde haer mont soo dicht aen haer ooren, dat se genoegh spreecken kost, sonder van anderen gehoort te worden; en seyde haer: desen die daer singt Me-Vrouw, is de Soon van een Ridder, gebooren uyt het Rijk van Arragon, een Heer van twee plaetsen, de welcke woonde recht tegen over het huys van mijn Vader in het Hof. En al-hoe-wel mijn Vader de vensters des Winters met linnen, en des Soomers met dichte hordens bekleet had, soo is evenwel desen Edelman, die ter Hooger schoolen lach, my komen te sien, sonder dat ick weet hoe, of in de Kerck of andersints. Dat is 'er van dat hy op my verliest wiert, 't welck hy my door de vensters van sijn huys met sulcke teeckenen en tranen te kennen gaf, dat ick het selve nootsaeckelijck gelooven most. Onder andere teeckens de welcke hy my gaf, was sijn twee handen in malkander te voegen, gevende daer mede te kennen dat hy my trouwen sou, en hoe-wel my het selve seer aengenaem sou geweest zijn, als die alleen en sonder Moeder was, so wist ick evenwel niet, met wien ik mijn saecken overleggen sou. En also liet ick het al henē gaē, sonder hem andere gunst te bewijfen,

als

als wanneer mijn Vader buytens huys was, liet linnen of de horde een weynigh op te lichten, en my alsoo geheel te laten sien, daer hy sulcken vreught over toonde, dat het scheen of hy sot wilde worden. Ondertusschen quam de tijt van het vertreck van mijn Vader aen, 't welck hy oock vernam, hoe-wel niet van my, alsoo ick hem noyt spreeken kost. Hy daer over wiert kranck van hartseer, gelijk ick evenwel daer na gehoort heb, en alsoo kost ick hem op den dagh van ons vertreck noyt komen te sien, om ten minsten met mijn oogen mijn affcheyt van hem te nemen. Maer na dat wy twee dagen gereyft hadden, sagh ick hem in de deur van een Herbergh staen, omtrent een dagh reyfens van hier, hebbende de kleederen aen van een staljongen, en dat soo natuerlijck, dat, indien ick hem soo vast in mijn ziel niet gedrukt had, ick hem noyt sou hebben konnen kennen. Maer ick kende hem, en verwonderde en verheughde my te gelijk: hy sagh my somwijlen ter sluyck eens aen, soo op den wegh, als in de Herbergen daer wy quamen. En dewijck weet wie hy is, en dat hy ter liefde van my, sulck een reys te voet aen neemt, sterf ick by na van verdriet, en set mijn oogen overal daer hy sijn voeten set. Ick weet niet met wat meening hy ons volgt, noch hoe hy het met sijn Vader gemaect heeft, die hem soer bemint, alsoo hy geen andere kinderen heeft als hem, en hy wel beminnens waerdigh is, gelijk Me-Vrou sal konnen oordeelen, wanneer sy hem sal komen te sien. En soo veel weet ick u te seggen, dat al het geen hy singt sijn eygen werck is, alsoo ick

ick gehoort heb, dat hy een perfoon van brave
 letteren, en een feer goet poët is. Maer het
 quaetste is, dat, soo menighmael als ick hem hoor
 singen, ick bestate beven als een loof, uyt vrees
 dat hem mijn Vader mocht hooren, en alsoo on-
 se genegentheydt voor den dagh te komen. Van
 mijn leven heb ik hem geen woort aen gesprooc-
 ken, en evenwel bemin ick hem foodanigh, dat
 ick sonder hem niet sou kunnen leven. Dit is
 Me-Vrouw al het geen ick u van dien sanger sou
 weten te seggen, en soo haest als ghy hem siet,
 sult ghy wel mercken dat het geenen staljongen,
 maer een Heer van Harten en heerlijkheden is.
 Seght my niet meer Me-Vrouw Clara, antwoor-
 de Dorothea daer op, kussende haer duyfentmael,
 maer wacht maer tot dat den dagh aen komt, ick
 hoop het werck soo te beleyden, dat ghy u hoog-
 ste genoegens sult hebben. Ach Me-Vrouw ver-
 volghde Clara, wat eynde sou ick kunnen hoo-
 pen, daer sijn Vader soo machtigh en rijk is, dat
 ick niet te goet sou zijn, om dienaers van sijn
 Soon te zijn, ick swijge sijn huysvrouw, en te
 trouwen buyten kennis van mijn Vader, deed
 ick niet om de geheele werelt. Ick begeer niet
 anders als dat hy weder keert, en my met vreden
 laet, alsoo ick hoop dat de verre wegh die ick
 ga, mijn smart verlichten sal; al-hoe-wel ick
 weder in tegendeel vrees, dat my het selve wey-
 nigh helpen sal, Ick weet niet wat my let, noch
 waer my dese liefde van daen gekomen is, zijnde
 ick noch soo jonck, en hy na ick geloof niet ou-
 der als ick ben, die op Sinte Michiel (na mijn Va-
 ders seggen) eerst 16. jaren worden sal. Doro-
 thea

thea kost sich niet onthouden van lacchen, hoo-
rende hoe kinderachtigh Clara de woorden af-
gingen, tegen de welke sy vorder sey: Laet ons
Me-Juffrouw, het weynige dat noch van den
nacht overigh is met slapen door brengen, en
morgen sullen wy sien wat wy doen kunnen. Hier
mede hielden se sich beyde stil, blijvende vorders
in het heele huys een groote stilswijgentheyt, al-
leenigh de Dochter van de Waert en Maritornes
sliepen niet, de welke nu wetende waer het Don
Quichot schorte, en dat hy gewapent de wacht
buyten het huys hielt, voor sich namen hem een
part te speelen, of ten minsten een weynigh tijdt-
korting te nemen, in het aenhooren van sijn sot-
ternijen. Het was nu so gelegen, dat in het gehee-
le huys geë venster was dat op het velt uyt quam,
als alleen een gat, daer men het stroo door buyten
wierp. Aen dit gat stelden sich dese twee deerns,
en sagē van daer Don Quichot op sijn Lancie lee-
nen, sittende te paerde, gevende nu en dan sulcke
droevige suchten, dat het scheë dat hy met yeder
sucht de geest sou geven, en daer op hoorden se
dat hy met een sachte vleyende stemme sey: Ach
Me-Vrouw Dulcinea van Toboso, uysterste van al-
le schoonheyt, en van alle kennisse en verstandig-
heydt, schatkist van de deught, en Idëa van al de
soet, en lieflijkheydt van de geheele werelt, wat
magh het tegenwoordig zijn dat ghy doet? Sout
gy wel u gedachten hebben op u ellendigē min-
naer, u ellendigē Ridder, die sich selven in so veel
gevaer stelt alleenigh om u te dienen. Ach doet
my daer verseeckerings af, ô gy helder licht des he-
mels, of gy tegenwoordig niet het hare beschout
met

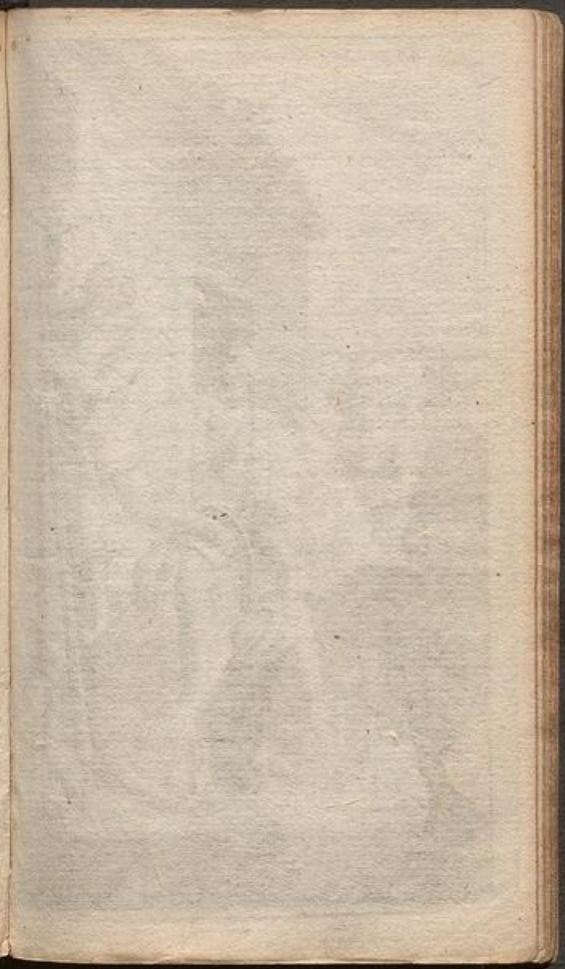
met afgunſt en nijdigheyt, daer ſe miſſchiē ſtaende op de eene of andere gaendery van haer prachtig Paleys, leggende met haer borſt op de leening, by ſich ſelven over ſlaet, hoe ſy (behoudens haer eerbaerheydt) de quelling van haer minnende hart beſt ſal verſoeten, de welcke ſy om mijnent wil is lijdende, wat eer ſy te geven heeft aen mijn ſmart, wat ruſt aen mijn bekommerniſſe, en eyndelijk wat leven aen mijn doot, en wat belooning voor mijn dienſten, en gy, ô Son, die tegenwoordigh mooght beſich zijn, om weder het glinſterende gareel u Paerden aen te hangē, om u te haefſten mijn ſchoone, met u minnende oogen te ſien, ick bid u dat ghy haer van mijnent wegen gelieft te groeten, doch naerdert haer niet te ſeer, alſo ik meer naeyver heb over u, als ghy had over die vaerdige ondancckbare, die u ſo door de veldē van Theſſalia, en langs den Oever van Pineus deed loopen. Tot hier en toe was Don Quichot met ſijn ſorte redenen gekomen, wanneer de Dochter van de Waert, hem ſachtjens toe riep; mijn Heer gelieft doch eens een weynigh nader te komen, indien het u belieft. Don Quichot keerde op deſe woorden het hoofd, en ſagh door het ſchijnsel van de Maen, de weleke voor alſdoe in haer meeſte kracht was, hoe dat men hem van door dat gat riep, 't welk hem een venſter docht te zijn, en dat noch wel met ſchoone vergulde tralien, gelijk fulke heerlijke Kaſteelen gewoon zijn te hebbē. En terſtont beelde hy ſich in, het ſelve dat hem de anderemael was in 't hoofd gekomē, dat de ſchoone Dochter van den Heer, overwonnen door ſijn liefde, hen wederom van min quam aenſprekē, en
daer-

daerom, om niet ondanckbaer en onbeleeft te zijn, wende hy Ronzinant daer na toe, en komende voor het gat, sagh hy de twee Deerns, waer over hy aldus tegens de Dochter begoft: Ick heb groote deernis met u, ô schoone Jonckvrouw, dat ghy u liefde geplactft hebt, daer ghy geen wedermin van daen te wachten hebt, volgens u waerde en verdienste, van het welcke ghy geensints de schult hebt te leggen op desen elendigen doolenden Ridder, maer op de liefde self, die hem de macht beneemt, sijn wil erders toe te buygen als tot haer, die van de eerste uer af aen, de meesterse van sijn ziel is geweest. Daerom vergeeft het my Juffrouw, begeeft u in u kamer, en verslijt u tijdt niet my u begeeren meerder te kennen te geven, op dat ick geen meerder ondanckbaerheydt en toon. En soo ghy in my yets anders vint, om u te voldoen, behalven het geen de liefden aen gaet, soo sweer ick u, by dese mijne affijnde vyandin, u in alles te vergenoe-gen, al begeerde ghy een vlecht van het hooft van Medusa, of self een van de stralen van de Son, in een doeck gewonden. Mijn Jonckvrouw antwoorde Maritornes, heeft geen van dese dingen van nooden. Wel wat is het dan, verstandige Jonckvrouw, dat se van nooden heeft? Vraeghde Don Quichot wederom, alleen een van uwe schoone handen, om daer haer liefden op te blifsen, die haer tot hier en toe gebracht heeft, niet sonder groot gevaer van haer eer en leven, want indien haer Heer Vader het selve quam te ver-nemen, hoe denckt ghy dat hy met haer leven sou? Sy souw 'er ten minsten een van haer ooren laten.

Dat

Dat wilde ick wel eens sien, seyde Don Quichot daer op, doch hy sal hem sulcks wel wachten, 't en waer hy begeerde het jammerlijckste eyndt te hebben, dat oyt ongeluckigh Vader had, die sijn handen dorst slaen, aen de tedere leden, van sijn verliefde Dochter. Maritornes docht wel, dat Don Quichot haer sulcks niet weygeren sou, en voornemende hem een part te speelen, klam neer, en liep met een vlucht na de stal, daer se het leyfeel van Sancho by de kop kreegh, en met een snap weerom loopende, quam by het gat, ter tijt als Don Quichot juyft op de Sael van Ronzinant was gaen staen, om sijn hant de verliefde Jonckvrouw toe te steecken, met dese woorden: neemt Me-Vrouw dese hant, of om beter te seggen, desen beul van alle quaetdoenders ter werelt. Neemt segh ick dese hant, die noch geen andere Vrouw geraeckt heeft, als alleenigh sy, die het besit heeft van mijn geheele lichaem. Ick geef se u niet op dat ghy se kussen sout, maer op dat ghy sout sien haer senuachtige gestaltenis, de starckte van des selfs spieren, de kracht van haer aderen. Dat moeten wy eens sien sey Maritornes binnens monts, en maeckende een strick van het seel, floegh hem die om de hant, en neder springende, maecte het ander eynde, aen de grendel van de deur vast. Don Quichot gevoelende de rouwigheydt van het seel, sey: my dunckt dat ghy my eer knauwt als kust Me-Vrouw, tracktuert de hant soo qualijck niet, dewijl sy de sehult niet te dragen heeft. Maer al dese woorden waren te vergeefs, want de Dochter en Maritornes, na dat se hem wel vast gemaect hadden,

den, liepen heen, barstende by na van lacchen, latende hem op sulck een manier staen, dat het hem onmooghlijck was, sonder hulp los te raecken, Hy stont gelijk gefeght is, met de voeten op de Sael van Ronzinant, met de arm door het gat gesteecken, die aen het seel en de grendel van de deur, wel te degen vast was gemaect, en gevoelende dat hy vast was, wist hy niet wat te dencken, dervende ondertusschen sich niet verroeren, uyt vrees dat Ronzinant voort gaen, en hy alsoo vallen en blijven hangen mocht. Hoewel de lijtsaemheyt en sachtfinnigheyt van Ronzinant soodanigh was, dat hy soo hondert jaer sou hebben blijven staen, sonder een voet voort te setten. Al het bedencken van Don Quichot was, dat dit weer het ouwe werck van Toovery was, en begoft by sich selven sijn dwaesheydt te vervloecken, nademael het hem de eerste mael in dit Kasteel soo qualijck was vergaen, dat hy hier ten tweedemael weder in gekomen was, te meer dewijl het een vaste regel is onder de doolende Ridderse, dat siende den eenen dat hy dese of geene avontuer, niet kan ten eynde brengen, hy het selve voor een ander oordeelt bewaert te zijn, en begeeft sich alsoo nimmermeer de tweedemael tot de proef. Ondertusschen deed hy vast sijn best, om te sien of hy sijn arm kost los krijgen, maer hy was soo wel verforgh, dat al sijn arbeydt om niet was. Wel is waer, dat hy maer sachjes trock, uyt vrees dat Ronzinant, door het sterck bewegen aen het gaen mocht raecken; hy pooghde oock in de Sadel neder te sitten, maer dat kost mede niet geschieden, of hy most aen
den

den arm blijven hangen. Hier mede wenschte hy wel duysentmael na het Swaert van Amadis, tegen het welcke geen toovery op mocht, en soo menighmael vervloecte hy sijn ongeluck, en beklaeghe de het verlies, dat de werelt leed by sijn afwesen, geduerende de tijdt, dat hy daer sou moeten betoovert blijven. Dan begoft hy weer om sijn schoone wel beminde Dulcinea te dencken. Somtijts riep hy soo luyde als hy mocht om Sancho, maer die was soo vast in slaep, dat hy om sijn eygen Moeder niet sou op gestaen hebben. Te met riep hy oock wel om Urgande, en Alquise, dat se hem soudent helpen, en onder al dit roepen en klagen, over quam hem den morgenstont te met, wordende ten laetsten soo toornigh, dat hy brulde gelijk een Stier, alsoo hy geen hoop had, dat den dagh sijn jammer sou kunnen eyndigen, alsoo hy voor vast geloofde dat hy betoovert was, 't welck hem te meerder dacht, wanneer hy sagh dat Ronzinant bleef staen als een pael, sonder hem herwaerts of derwaerts te verroeren. En alsoo meende hy mosten se bey te gaer blijven staen sonder eten, sonder drincken, en sonder slapen, tot dat dese quade stont over was, of tot dat 'er een anderen toovenaar quam die noch wijser was, en hem verlostte. Evenwel bedroogh hy sich geweldigh in sijn meening, want nauwelijcks begoft den dagh aen te breecken, wanneer der vier personen te Paert aen de Herbergh quamen, wel op geseten, en voorsien, met hun Pistoolen aen de Sael. Sy riepen aen de deur van de Herbergh, die
als

als noch geslooten was, en bondsde daer rijckelijck op; waer over Don Quichot, die noch evenwel sijn schiltwacht wou waer nemen, met een trotse stem begoft te roepen, ghy Ridders of Schiltknappen wie ghy zijt, wat maectt u soo te roepen en te tieren aen de poort van dit Kasteel, dewijl ghy wel weet, dat men op dese ueren, wanneer een yeder in sijn rust is, geen sterckten opent, maer wacht tot dat de Son het geheele aertrijck over trocken heeft; daerom vertreckt u soo lang, en wacht tot dat het licht dagh is, en alsdan sal men sien, of men u in sal laten of niet. Wat Kasteel wat sterckte seyder een van den hoop, zijt ghy de Waert, soo maectt dat men ons op doet, wy zijn reyfende luyden, die maer alleen onse Paerden wat voeyeren willen, en soo voort rijden, alsoo wy haest hebben. Dunckt u Ridders dat ick de gestalte van een Waert heb? Antwoorde Don Quichot? Ick weet niet wat ghy voor gestalte hebt, antwoorde den ander, maer my dunckt evenwel dat ghy met de kop gequelt zijt, die van dese Herbergh een Kasteel maectt. Ja een Kasteel is het antwoorde Don Quichot, en wel een van de besten van het heele lant, en sulck volck is 'er binnen, dat voor desen wel Schepters in de hant, en kroonen op het hoofd gedragen heeft. Ick denck wat anders, antwoorde den ander, den Schepter op de kop, en de kroon om de hant, of daer mochten wel een deel Comædianten binnen wesen, die de kroonen en Schepters goet koop hebben. Ghy weet weynigh wat ghy seght, antwoorde Don Quichot, en verstaet u de werelt niet, dewijl ghy niet en weet, wat dingen de doolende

Don Quichot de la MANCHA. 577
lende Ridders somtijts bejegenen. De gefellen
van desen Ruyter, begosten moeyelijck te wor-
den, over dese praet, die hy met Don Quichot
hielt, en begosten daer over weder te roepen en
te tieren, gelijk als te vooren, in voegen den
Waert eyndelijck wacker wiert, gelijk oock al
dat'er binnen was. Den Waert liep terstont aen
de deur, om te vragen, wie daer voor was. On-
dertusschen gebeurde 't dat een van de Paerden
van dese Ruyters, dat een Merry was, dicht by
Ronzinant quam, die vast soo slecht stont en sagh
als hy moecht, by sijn neus neer, met hangende
ooren, en geslooten oogen, maer krijgende eeni-
gelucht, en ach arm van vlees en bloet zijnde,
keerde sich een weynigh om, om te sien wat het
voor een was, die hem dese reuck aen brocht.
Maer het quaetste was, dat op de eerste beweging,
de voeten van Don Quichot los geraeckte, in
voegen hy eerst begost te trappelen in de Sael, en
eyndelijck los in 't hol van boven neer viel, daer
hy een iware smack sou gevallen hebben, indien
hy niet aen den arm was vast geweest. Doch even-
wel was hem de pijn niet te minder, alsoo het
hem daer soo besuckt op aen quam, dat hem
docht dat hem hooren en sien verginck, en dat
men hen de hant af sneet, en juist quam hy een
beetje te kort dat hy de aert niet en raeckte, als
alleen met het uysterste tipje van sijn grooten tee,
't welck hem weer plaeghde, want voelende dat
hy soo dicht by de gront was, wilde hy even
staegh sijn voeten neer setten, en dat was hem soo
menigen steeck door het hart, of door den arm.

Het XLIV. Hoofstuck.

Daer de ongeluckigen handel van de Herbergh vervolght wort.

DOn Quichot maeckte hier over sulck een geklagh, dat den Waert openende de deur, met groote verbaestheydt quam voor den dagh springen, om te sien waer dit geschreeuw van daen quam, gelijk oock die daer buyten waren na hem toe liepen: Maritornes die dat getier oock gehoort had, en wel dacht wat het was, liep stillekens na de stal, en maeckte de seel los, in voegen hy ter aerden viel, in het aensien van de Waert, en dese reysende lieden, die hem vraeghden wat hem lette? Maer hy sonder een woort te spreekken, maeckte de koordt van sijn handt los, en rechtende sich op sijn beenen, steegh te Paert, en nemende sijn Schilt en sijn Lancie, reedt een stuck weeghs te rugge, en quam op een halve galop wederom, seggende: Een yeder die staende houden wil dat ick met recht ben betoovert geweest, sal ick doen liegen (indien Me-Vrouw de Koningin Micomicona my verlof geven wil) met Schilt en Speer, en daeg hem op staende voet uyt in het gevecht. Dese nieuwe gasten bleven ten alderhooghste verwondert over dese redenen van Don Quichot, maer de Waert hielp hen haest uyt den droom, met het vertoonen wie desen Don Quichot was, en dat men op sijn seggen geen acht most nemen, alsoo hy

hy sot was. Dese vraeghden aen den Waert, of 'er in de Herbergh oock een jongelinc van omtrent 15. jaren, soo en soo van gedaente was aen gekomen, gevende de selve teecken, die desen minnaer van Clara over sich had? Den Waert antwoorde dat hy soo veel volcks in huys had, dat hy daer niet had kunnen op letten. Maer als een van hen allen de Karos sagh, daer den Auditeur mede gekomen was, sey hy tegen sijn mackers, hier sal hy voorseecker zijn, want dit is de Karos, die se seggen dat hy gevolght is: Een van ons allen blijf hier aen de poort, terwijl de andere binnen gaen om hem te soecken, oock behoort een van ons allen rontsom het huys te gaen, om te beletten dat hy door het eene of het andere gat niet ontsnapt. Dit wiert soo goet gevonden, en gaende de twee binnen, bleef 'er een aen de poort staen, en de ander deed de ronde. Al dit sagh de Waert met gemack aen, sonder dat hy bedencken kost, wat dit te beduyden had, hoe-wel hy wel oordeelde dat sy die jongen sochten, die se hem beduyt hadden. Ondertusschen was het hoogh dagh geworden, waer door, gelijk oock door het gerucht dat Don Quichot gemaect had, een yeder nu op de been was, voornamentlijck Jonckvrouw Clara en Dorothea, waer van den eenen ontstelt van haer minnaer soo dicht by haer te hebben, en den ander door de begeerte hem te sien, den heelen nacht geen oogh geloocken hadden. Don Quichot siende dat 'er niemandt van dese vier Ridders eenigh werck van hem maeckte, noch antwoorde, borst by na van spijt, en indien hy in sijn boecken had kunnen

vinden, dat eenigh Ridder vermocht eenigh gevecht aen te gaen, hebbende sijn beloften aen een ander gegeven, hy sou haer hebben doen antwoorden, in spijt van hun tanden. Maer alsoo hem niet billijck dacht, yets aen te vangen voor en al eer hy Micomicona in haer Rijk had herstelt, most hy voor dees tijt stilswijgen, en te vreden zijn, wachtende vast wat dit loecken sou te beduyden hebben; van de welcke den eenen den jongman gevonden had, slapende aen de zijde van een staljongen, sonder eenige bekommernis van gesocht, ick laet staen gevonden te zijn. Dese mensch trock hem met den arm voor den dagh, seggende: In der waerheydt Don Louis dese kleeding past seer wel een persoon als ghy zijt, als oock het bedt daer men u in gevonden heeft, op u staet in de welcke ghy gebooren zijt. Den jongelinc vaeghde sich vast de slaperige oogen, en sagh met gemack aen, wie hem hier aen sprack, en bekende terstont dat hy sijns Vaders dienaer was, waer over hy so ontstelt wiert, dat hy niet een woort spreeken kost. Maer den knecht ginck al voort, seggende: Hier valt niet anders te doen mijn Jonckheer Don Louis als patientie te nemen, en terstont met ons weder naer huys te gaen, indien u edelheyt niet begeert, dat mijn Heer u Vader van harts seer sterft, 't welck seecker sal zijn, indien ghy langer van hem af blijft. Hoe heeft mijn Vader geweten, vraeghde de ander, dat ick desen wegh op ben, en in dese kleeding? Een seecker schoolier, antwoorde den ander, die ghy u gedachten ontdeekt hebt, is die geene geweest die 't ontdeekt heeft, bewoogen
door

Don QUICHOT dela MANCHA. 581
door de droefheydt de welcke hy sagh dat u Va-
der maeckte, waer over hy terstont vier van sijn
dienaers heeft uyt gefonden, om u te soecken, en
hier zijn wy alle vier tot uwen dienst, ongeloof-
lijk wel te vreden, van de goede vont, die wy
aen u gedaen hebben, en de vreught die wy u Va-
der sullen aen doen, u weder voor sijn oogen
brengende. Dat sal soo zijn als ick wil, of als den
hemel sulcks sal gelieven te beschicken, ant-
woorde Don Louis. Wat sout ghy anders willen,
of wat sou den hemel anders beschicken, ver-
volghde den ander, als met ons wederom te gaen?
Al dese woorden hoorden den staljongen aen,
daer se Don Louis by gevonden hadden, die ter-
stont al den handel aen Don Fernando, Cardenio
en al de andere vertelde, die sich nu al in de klee-
deren gesteecken hadden. Verhalende, als met
verwondering hoe dese Mannen desen jongen
Don noemden, en de redenen de welcke tusschen
hen gevallen waren, hoe dat se hem wilden te
huys hebben, en hy niet begeerde mede te gaen,
en daerom, als oock ter oorsaeck van de goede
stem, die hy had laten hooren, sy begeerigh wier-
den om hem te sien en was het noodigh hem by-
stant te doen, en met dit besluyt, begaven sy sich
na de plaets toe daer hy was, spreekende gelijk
te vooren met den dienaer. Ondertusschen quam
oock Dorothea uyt haer kamer, en Donna Clara
achter haer, zijnde seer ontstelt, Dorothea roe-
pende Cardenio aen een zijde, vertelde hem met
korte redenen de heele saeck, belangende desen
jongen Heer en Donna Clara, met het vervolgh
van dese dienaren, 't welck sy soo stil niet seyde,

of Clara kost het genoegsaem hooren, daer se sich soo over ontstelde dat sy ter aerden sou gevallen hebben, indien haer Dorothea, toe loopende, niet vast gehouden had. Cardenio sey tegen Dorothea, dat sy weder in haer kamer sou gaen, en dat hy ondertusschen alles te recht helpen sou, gelijk sy dede, nemende Clara met haer. Nu waren al de vier die om hem te soecken gekomen waren in huys, biddende hen een yeder op het seerste, weder met hen na huys te keeren, om sijn Vader te vertroosten. Hy antwoorde wederom, dat hy sulcks in geenderley manieren kost doen, voor en al eer hy een saeck ten eynden had gebracht, daer sijn leven en eer, ja ziel self aen hinc. De anderen antwoorden wederom, dat se in geenderhande wijze sonder hem souden weder keeren, en dat se hem souden met voeren hy wilde of hy wilde niet. Dat sult ghy niet doen, sey den ander, 't en sy dat ghy my eerst het leven beneemt, want hoe het oock sy, ghy moet my mede voeren sonder leven. Ondertusschen al die in de Herbergh waren, quamen op dit gekijf daer rontsom staen, en voornamentlijk Don Fernando, sijn gesellen, den Auditeur, den Pastoor, den Barbier, en Don Quichot, die nu sijn wacht had uyt gestaen. Cardenio, die nu al de saeck wist, vraegde de dienaren, wat hen bewoogh, desen jongman tegen sijn wil te willen met sich nemen? Het leven van sijn Vader, antwoorde een van de vier, die in groot gevaer is van het selve te verliezen, door het afsijn van desen Jonckheer. Don Louis antwoorde daer op, ick be-
hoef

hoef hier niemant reden van mijn doen te geven, ick ben een vry perfoon, en fal wederom komen als het my wel gevalt, en wanneer ick niet en wil, raed' ickyemandt van u-lieden soo koen, die my geweld doet. Men fal geen geweld, maer redelijckheydt aen u Edelheydt plegen, antwoorde een van de dienaers, en wanneer sulcks voor u niet genoegh is, sullen wy het hart wel hebben te doen het gheen waer om wy ghekomen, en waer toe wy verbonden zijn. Laet ons weten sey daer op den Auditeur, wat van dese saeck is. Maer den eenen van de dienaers, als zijnde van sijn gebuert, en daerom den Auditeur wel kennende, vraeghde hem, kent mijn Heer den Auditeur desen jongen Heer niet, de Soon van sijn gebuer, de welke sich van sijn Vader wech begeven heeft, en dat in een kleeding die soo weynigh met sijn staet over een komt? Gelijck u Genade selve magh sien? Den Auditeur besagh hem daer op wat nauwer, en bestont hem te kennen, en hem daer over omhelsende, sey tegens hem: Wat kinderheden zijn dit, mijn Jonckheer Don Louis, of wat wettige oorsaeck heeft u doen komen in dese schijn en kleeding, soo oneygen aen u staet en waerdigheydt? Den Jongelinck quamen terstont de tranen in de oogen, sonder dat hy een woort antwoorden kost, waer over den Auditeur tegen de vier Mannen sey, dat se sich souden gerust houden, dat alles wel sou gaen, en nemende Don Louis by de handt, leyde

hem aen een zijde, en vraeghde hen wat dit alles te beduyden had? Maer terwijl men hier mede besich was, hoordemen een groot gerucht aen de deur van de Herbergh, ter oorsaeck dat twee gasten, die dien nacht daer hadden geslapen, siende het heele huys in oproer, met het gelagh meenden deur te gaen. Maer dat den Waert, lettende meer op sijn eygen dingen, als op die van een ander, hen had aen getalt, begeerende sijn betaling, verwijtende hun quade meening met sulcke woorden, dat hem de andere daer niet anders als met vuyften op kostē antwoorden, die soo dicht op den armen Waert vielen, dat hy genootsaeckt was om hulp te roepen. De Waerdin en haer Dochter siende niemandt meer ledigh als Don Quichot, baden hem om de liefde Godts haer Man, en haer Vader by te staen. Maer Don Quichot antwoorde hen met groote sachtfinnigheydt, u versoeck schoone Jonckvrouwen, heeft tegenwoordigh by my geen plaets, alsoo ick belet ben, eenige andere avontuer by der hant te nemen, voor en al cer ick dese, die ick aengenomen heb, ge-eyndicht heb. Maer het geen ick doen kan, is u te seggen, dat ghy heenen gaet by u Man of by u Vader, en seght hem dat hy sich soo lang op hout in den strijt, als hy kan, en sich niet laet overwinnen, terwijl ick verlof versoeck, van de Princeffe Micomicona, om den strijt te aenvaerden, en indien sy my het selve gelieft te geven, soo zijt voorsceekert, dat ick u bystant sal doen. ó lieve tijdt sey Maritornes, die daer mê by stont, daer-en-tusschen sou mijn Meester al in de andere werelt zijn.

zijn. Staet ghy my maer toe, antwoorde daer op Don Quichot, het geen ick op u versoeck, daer sal weynigh aen gelegen wesen, in wat werelt hy is, en al was hy in de andere werelt, ick salder hem weer uyt halen, in spijt van de werelt, en al de werelden dieder zijn, of ten minsten ick sal u soo wreecken van die geene die hem daer sullen gevonden hebben, dat ghy al u leven meer als vergenoeght sult zijn. En sonder meer te seggen, begaf sich na Dorothea, en knielende voor haer neder, badt haer met Ridderlijke woorden, dat haer Hoogheydt hem geliefde verlot te geven, om den Castelleyn van dit Kasteel bystant te gaen doen, die in een swaer gevecht was. De Princes gaf hem de selve garen, waer over hy vattende sijn Schilt, en slaende sijn hant aen sijn geweer, liep na de poort van de Herbergh, daer den Waert noch in lijden was, maer soo haest als hy daer by quam, bleef hy stil staen, al-hoe-wel Maritornes, en de Waerdin hen baden niet langer te wachten, maer den armen Waert te helpen. Ick sta in bedencken, antwoorde haer Don Quichot, om dat het my ongeoorloft is, hant aen het geweer te slaen, tegen Schiltknapen en sulck een volckje, daerom sal het beter zijn, dat ghy mijn Schiltknaep Sancho roept, alsoo het hem toe behoort, sulcke en diergelijke dingen aen te vangen, dit geschiede in de poort van de Herbergh, daer de muylpeeren soo dicht als hagel vielen, alles ten lasten van den armen Waert, daer Maritornes, de Waerdin en haer Dochter schier dol om wierden, ter cender zijde om de bloodigheydt van Don Quichot, en ter ander zijde, om het lijden daer

den goeden Man in was . Maer laet ons hen daer laten , hy sal wel geholpen worden , en so niet laet hen verdragen en stil swijgen , die meer onderwint als hy uyt voeren kan , en laet ons omtrent vijftigh treden te rugge gaen , om te hooren wat het was dat Don Louis den Auditeur tot antwoord gaf , op het geen hy hen vraeghde wegen dese kleeding en gestaltenis . Den Jongman slaende beyde sijn handen in malkander , tot een teecken dat eenige groote smart sijn hart bevangen had , en stortende overvloed van tranen , sey tegens hem : Mijn Heer ick weet u anders niet te seggen , als dat sedert de tijdt en de gebuerfchap my de gelegentheyte gegeven hebben , Mevrouw Clara u Dochter te sien , ick de selve meesterse van mijn gedachten heb gemaect : En indien uwe wil mijn ware Heer en Vader , sulcks niet belet , sal sy desen selven dagh mijn Bruyt zijn , om haer heb ick mijns Vaders huys gelaten , en om haer heb ick my in dese schijn verkleet , alleen om haer te volgen , waer heenen sy gaet , gelijk sy mijn Noortster is , sy weet van mijn genegentheydt niet , als alleen dat sy misschien van verre magh mijn tranen gesien hebben . Ghy weet mijn Heer de rijckdom en edeldom van mijn Vader , en hoe ick sijn eenige erfgenaemen , indien u dunckt dat sulcks genoegh is , om u te bewegen , my geheel geluckigh te maecten , ontfangt my nu voor u schoonsoon . En of mijn Vader , geleyt door andere voornemens , het selve al niet voor goet sou kennen , sal evenwel de tijdt , die meer geweld heeft , als de wil der menschen , alles wel veranderen . Hier mede

Don QUICHOT de la MANCHA. 587
de sweegh den verliefden Jongman, blijvende
den Auditeur geheel verwondert en opgetoogen,
foo over de woorden, en het doen van Don Lo-
uis, als over de twijffeling van zijn gemoedt, als
die niet wist, wat hy in desen overval sou doen
of besluyten. Eyndelijck seyde hy hem, dat
hy sich voor eerst te vreden sou stellen, en zijn
dienaers op houden, dat se van dien dagh niet
vertrocken, op dat hy tijdt mocht hebben, sich
nader te bedencken, wat hier best in gedaen was.
Don Louis kuste hem met geweld de handen, niet
sonder de selve nat van tranen te maecten, een
saeck waerlijck die een hart van Marmelsteen
sou kunnen bewegen. Den ander onder dies wel
wetende hoe voordeeligh dit houwelijk voor
zijn Dochter was, had evenwel garen, indien
moogelijck het selve met kennis van den Va-
der van Don Louis aen gegaen, alsoo hen de
waardigheyt van de selve te wachten stont. On-
dertusschen was het alles weder in rust, alsoo
dese kijvende en vechtende gasten, meer door
goede woorden van Don Quichot, als door zijn
dreygen, hun gelagh betaelt hadden. En de
knechten van Don Louis verwachtten het eynde
van de onderhandelinghe, tusschen hun jongen
Heer, en den Auditeur; wanneer den Duyvel die
noyt en slaept, bestelde en beschickte, dat op de
selve tijdt, dien Barbier, die de eygenaer was van
den Helm van Mambruyn, en den toestel van
Sanches Ezel, in de Herbergh quam. Dese bren-
gende zijn beest in de stal, sagh Sancho Pançe, die
ick weet niet wat aen het tuygh lagh en futselde,
en slaende zijn gesicht op het selve, quam het

terstont te kennen, en daer over Sancho aentastende, begoft te roepen en te tieren, herachter ghy dief hier heb ick u, flux geeft my mijn tuygh en mijn becken weer, die ghy my gestoolen hebt. Sancho hoorende sich soo op het onvoorsienste bejegenen, en daer over toornigh wordende, verleeckerde sich met de eene hant van het tuygh, en gaf met de andere, den Barbier een goeden treck voor sijn kinnebacken, waer door hem neus en beek begoft te bloeden, als een ran: Evenwel liet den ander daerom sijn proy niet varen, maer maecte sulck een getier, dat al dat 'er in het huys was, toe quam gelooopen, roepende, help help desen dief desen straetschen-der, heeft my mijn goet gestoolen, en geeft my slagen toe. Sancho daer op; ghy lieght het als een schelm als een doogeniet, mijn Heer heeft het met de Wapenen gewonnen. Don Quichot stont daer nu al by, siende met vermaeck hoe sich Sancho wilt te beschermen, en hielt hem van doen af aen voor een braef Soldact, nemende vastelijck voor, hem by de eerste gelegentheydt Ridder te slaen, als oordeelende, dat de orden wel aen hem besteet was. Onder andere dingen, die den Barbier onder het stribbelen voort bracht, seyde hy oock, dit tuygh mijn Heeren hoort my soo waerachtigh toe, als de doot die ick den Heer schuldigh ben, en ken het soo wel, of ick het self gemaeckt had, en daer is mijn Ezel die het oock wel weet, en my niet sal laten liegen, paster het op, en soo het niet soo en is, houtme voor een stuck schelms; en dat meer is, dien selven dagh, ontnamen se mijn oock een scheerbecken, van
 koper,

kooper, spickspelder nieuw, die men een Rijcx-
daelder gekost had. Alhier kost sich Don Qui-
chot niet onthouden van te antwoorden, en sich
selven tusschen beyde te stellen, nemende het
tuygh, en het selve in het midden leggende, tot
'er tijdt sy de saeck eens waren, en voorts ver-
volgende, seyde hy: Op dat ghy Heeren mooght
sien hoe dat dien goeden Schiltknaep bedroogen
is, hebt ghy maer aen te mercken, dat hy een
scheerbecken noemt, 't geen den helm van Mam-
bruyn, die ick hem met wettige Wapenen af ge-
nomen heb, en wat het tuygh aen gaet, dat en
treck ick my niet aen, en het geen ick daer van
weet te seggen, is dat mijn Schiltknaep aen my
versocht heeft de toetsel van het Paert van desen
bloodaert, sich toe te mogen eygenen, met het
welcke hy het sijne verciert heeft, ick heb het
hem gegeven, en hy heeft het genomen, en hoe
dit Paerden-tuygh in een Ezels tuygh verandert
is, weet ick anders geen reden te geven, als dat
het hier mede gaet gelijk met al de andere din-
gen, aengaende de Ridderchap, de welcke me-
nighmael van het een in het ander verandert
worden. En tot bevesting van het selve soo gaet
heenen Sancho mijn Soon, en haelt my hier den
Helm die desen goeden Man een scheerbecken
noemt, ghy sult het verliezen mijn Heer sey San-
cho, indien ghy geen ander bewijs hebt. Evenwel
ginck Sancho heen om den Helm te halen, en de
selve gebracht hebbende, nam hem Don Qui-
chot in sijn handen, seggende: siet ghy Heeren,
met wat fatsoen desen Schiltknaep seggen kan dat
dit een scheerbekken, en geen Helm is, en ick

verseecker en sweer u, by de wetten van de Ridderfchap, dat dit de felve Helmet is, dat ick hem ontnomen heb, sonder daer yets by of af te doen. Dat is seecker en waerachtigh, sey daer Sancho op, want van de tijdt af dat se mijn Heer gewonnen heeft, tot nu toe, heeft hy niet meer als een Bataille daer mede gestreden, namentlijck, wanneer hy de ongeluckige gevangens verlostte, en indien het dat becken, ick wil seggen Helmet niet gedaen had, het hadder slecht mede afgeloopen, soo vloogen ons de steenen om de ooren.

Het XLV. Hoofst-stuck.

Daer de twijffel van den Helm van Mambriyn en het tuygh wort wech genomen, beneffens noch andere bysondere dingen.

WEl nu wat duncker u vanghy Heeren? Vervolghde den Barbier, waer fiet ghy dit voor aen? Dat dese Edellieden een Helmet noemen. Dat is het sey Don Quichot, en die anders seght, sal ick het doen liegen, indien het een Ridder is, en soo niet, soo lieght hy het duysentmael. Meester Klacs die in al desen handel tegenwoordigh was, en de aert van Don Quichot wel kende, wilde alles ten besten doen keeren, en daerom sich keerende na den anderen Barbier toe, seyde hy: Confrater, weet dat ick mede van u hantwerck ben, gehijk ick meer als twintigh jaer mijn bescheyt van mijn exam-
men

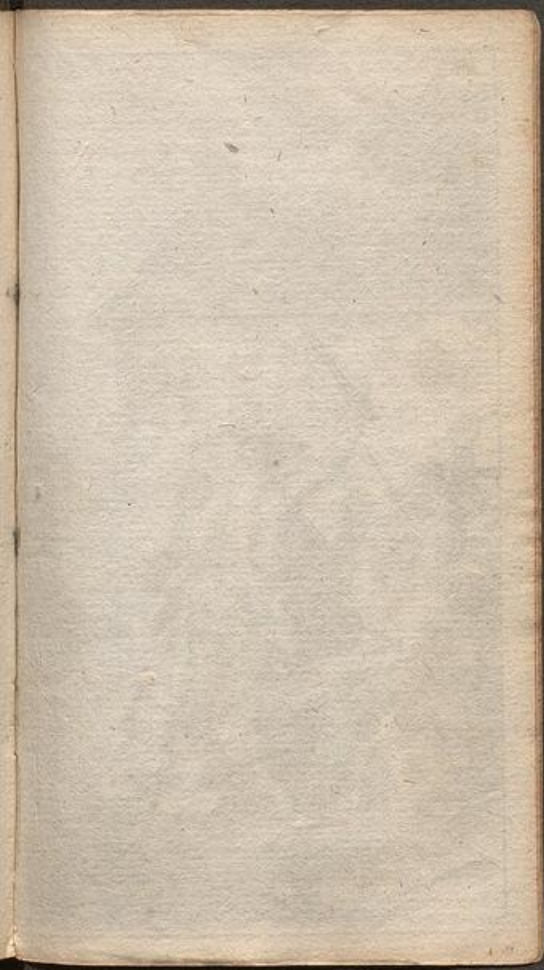
men heb gehad, en dienvolgens al de Instrumenten onse konst aengaende, welken, oock heb ick in mijn jeught mede in den Oorlogh gediend, in voegen ick mede wel een Helmet, of een Storm-hoet of Morrion, of ander Oorloghfgereetschap ken, en soo segge ick onder verbetering, my altoos evenwel beter oordeel onderwerpende, dat dit stuck dat hier voor ons is, en dien goeden Heer in sijn handen hout, niet alleen geen scheerbecken is, maer soo ver daer van daen is, als het swart van het wit, en de waerheydt van de loogen. Evenwel soo veel wil ick seggen, dat dit geen en geheelen Helm is. Neen het doch niet, antwoorde Don Quichot, want de heele helft ontbreect daer aen. Dat is soo sey den Pastoor, die nu de meening van sijn gevader verstaen had, en het selve bevestighden Cardenio, Don Fernando, en sijn geselschap, gelijk oock self den Auditeur, indien hem de saeck van Don Louis niet in het hoofd gelegen had, mede het sijne tot de Comædie sou gevoeght hebben, maer de ernstige dingen verruckten hem sijn gedachten in sulcker voegen, dat hem het boerten niet veel vermaecken kost. Wat, daer speelter meer als een mê, borst daer op den anderen Barbier uyt, dat soo veel eerlijcke lieden sich selven soo bedriegen, als te seggen dat dit geen becken, maer een Helmet is, dat my dunckt een saeck te zijn daer sich de geheele Universiteyt moet over verwonderen. En is dat dan een Helm, soo moet dat dan oock een Paerden, en geen Ezels tuygh zijn.

Neen

Neen ick houd' het voor een Ezels tuygh, antwoorde Don Quichot, maer doch ick heb van te vooren gefeght, dat ick my daer niet mede bemoeyen wil. Den Heer Don Quichot, sey den Paftoor, fpreect wel, en wy alle die hier tegenwoordigh zijn, geven hem de prijs, omtrent de dingen die de Ridderfchap belangen en aen gaen. Op mijn Ridderfchap, vervolghde Don Quichot daer op, de dingen die my tot tweemaal toe, dat ick hier geherbergh heb in dit Kasteel, over komen zijn, zijn fulcke en foodanigh, dat ick het hart niet heb van eenigh dinck te leggen, dat is het of dat is het niet, alfoo ick geloof dat het hier meest al by toovery toe gaet. De eerste mael wiert ick geweldigh door een beswooren Moor gequelt, gelijk oock Sancho mede fijn beurt wel had van fijn gevolgh. En noch desen nacht heb ick meer als twee geheele ueren, aen desen arm vast geweest, fonder dat ick weet, hoe het toe gaen is. In voegen het een groote reuckeloofheydt fou zijn, tegenwoordigh my te willen ftellen in een faeck van fulck een verwerring: En wat aengaet het feggen dat dit een fcheerbecken, en geen Helmet is, daer op heb ick bericht gedaen, maer aengaende van het tuygh van een Paert of een Ezel, en fal ick geen definitive uyt-fpraeck doen, maer laet fulcks alleen aen het goet vinden en goet duncken van uwe Genadens, want zijnde de Heeren geen Ridderf gelijk als ick ben, fal miffchien de betoovering en befweering geen kracht op hen hebben, en fy het oordeel vry en ongebonden hebben, om te kunnen oordeelen, van de faecken dit Kasteel aengaende,
gelijk

gelijck se in der daet zijn, en niet gelijck se sich aen my vertoonen. Sonder twijffel antwoorde Don Fernando, den Heer Don Quichot heeft seer wel geseght, dat aen ons het oordeel hangt van dese saeck, en op dat het met te meerder overlegh geschiet, sal ick heymelijck en bysonder, de Heeren hun goetduncken hooren, en de stemmen vergaderen, en alsoo fullen wy tot de klare kennis komen. By desen die de kennis van Don Quichot hadden, was dit een saeck, om hartelijck mede te lacchen, maer voor hen die van hem niet wisten, scheen dit de meeste sotterny ter werelt te zijn, voornamentlijck de vier dienaren van Don Louis, ook aen Don Louis self, gelijck oock aen noch andere dry reyfigers, die op nieuw by geval in de Herbergh gekomen waren, die wel scheenen dienaers van het gerecht te zijn, gelijck se in der daet waren. Maer niemant was 'er dolder als den Barbier van het becken, 't welck hy voor sijn oogen sagh verkeeren in een Helmet, en vreesde dat het oock soo met het tuygh sou gaen. Maer een yeder lachte hartelijck, wanneer se sagen hoe Don Fernando de stemmen vergaderde, luysterende malkanderen in het oor, op dat se hun meening in het heymelijck mochten verklaren, en na dat hy al de stemmen had, van dese die Don Quichot kenden, seyde hy overluyt: 't Is hier so gelegen goede Man, dat ick al vermoeyt ben van de stemmen te vergaderen, om dat ick niemant sie, die my seght het geen ick wenschte te weten, want elck een drijft op het hartste, dat dit geen Ezels maer Paerts tuygh is, en dat noch wel een heerlijck, en daer-

daerom moet ghy gedult nemen, alsoo het tot spijt van u, en van uwen Ezel, sulcks zijn en blijven moet. Dat moet den hemel geklaeght zijn, antwoorde den Barbier, en ick moet mijn leven niet komen &c. daer veel te doen is, indien ghy al te mael niet bedroogen zijt, doch daer zijn goede wetten, die my helpen sullen, en meer en segh ick niet, ick ben niet droncken wat my schort, alsoo ick van daegh noch nat noch droogh geproeft heb. Dese woorden van den Barbier veroorsaecten geen meerder gelagh, als de sotternijen die Don Quichot daer op voort bracht, seggende, hier valt dan niet anders te doen, als dat een yeder het sijne neemt, en geluck toe. Een van de vier sey, indien dat geen gemaeckt werck is, soo kan ick my niet verstaen, hoe Mannen van verstant kunnen seggen, dat het een geen becken, en het ander geen Ezels tuygh is, daer moster al meer als een mê speelen, eer my dat yemandt wijs maecken sou, dit seyde hy, keerende sijn rugge niet sonder misnoegen. Het kost wel eenen Muylen tuygh zijn, antwoorde den Pastoor. Daer komt het op aen, sey den ander, of het een Ezels tuygh is, of niet. Een van de gerechts dienaers, die daer versch in gekomen waren, hoorende dese twist, sey vol van gramschap, het is soo seecker een Ezels tuygh, als ick een Christen mensch ben, en die dat niet sien kan, moet met de kop gebrust wesen. Ghy lieght het snooden reeckel als ghy zijt, antwoorde Don Quichot daer op, en lichtende sijn Lancie op, die hy noyt uyt de hant ley, gaf hem soo een gewel-

Don QUICHOT de la MANCHA. 595
weldigen slaggh op de kop, dat indien den ander het niet een weynigh ontweecken had gehad, hy geen meester sou van doen gehad hebben. De Spiets vloogh op de vloer aen splinters aen stucken, waer op de anderen siende hun macker in sulcker voegen handelen, quamen toe geloopen, versoeckende hulp voor de Heylige Broederschap. Den Waert die mede aen de Broederschap vast was, liep terstont om sijn Swaert, en stelde sich aen de zijde van sijn gesellen. De dienaers van Don Louis maecten sich omtrent hun jongen Heer, op dat hy in dese ruyfing niet ontloopen sou. Den Barbier siende den oproer, sloegh weer handt aen sijn tuygh, gelijk oock Sancho deed. Don Quichot sloegh oock hant aen sijn geweer, en wilde de diefleyders te lijf. Don Louis riep en tierde tegen sijn volck, dat se hem souden los laten, en Don Quichot, beneffens Don Fernando, en Cardenio helpen, die op de sijde van Don Quichot waren. Den Pastoor riep, de Waerdin schreeuwde, de Dochter tierde, Maritornes sloegh de handen in het hayr. Dorothea stont verbaest, Lusinda was in benauwtheydt, en Donna Clara half doot. Den Barbier knuffelde Sancho, en Sancho den Barbier. Don Louis die van een van de dienaers by den arm gehouden wiert, op dat hy niet vluchten sou, gaf desen een treck voor sijn kinnebacken, dat hem het bloedt te neus en te mondt uyt vloogh, den Auditeur verboodt het hem vast, en Don Fernando had een van de dief-leyders onder de voet, die hy op
sijn

fijn gemack dapper afsmeerde. Den Waert riep en tierde als dol, om hulp voor de Heylige Broederschap, in voegen dat het geheele huys vol gewoel vol huylen, roepen en tieren, slaen en smijten, vloecken en schelden, bespringen en verweeren was, soo dat men self geen donderen sou gehoort hebben. In het midden van dese horly borly, quam Don Quichot, die sich toonde als een Soldaet, in gedachten, de twist van het Leger van Agramant, en meenende dat dit het selve was, begoft te roepen en te tieren, dat 'er het huys van dreunde, een yeder hout sich stil, een yeder hout op van strijden, en geeft gehoor, indien ghy anders al te samen wilt in het leven blijven. Op dit roepen bleef een yeder stil, en hy vervolghde aldus. Heb ick u ghy Heeren niet gefeght dat dit Kasteel betoovert is, en dat 'er een heel legioen Duyvels in woont, en tot teecken hoeft ghy-lieden maer alleen aen te merken, hoe onder ons die oude twist van het Leger van Agramant ontsaen is, hier vecht men om den degen, daer om het Paert, ginder voor het Harnas, op een ander plaets om den Helm, wy vechten al te mael, en wy verstaen malkander niet. Komt ghy doch eens hier mijn Heer den Auditeur, en ghy Heer Pastoor, en laet een van u tweeen voor den Koninck Agramant, en den ander voor den Koninck Sobrino dienen, om ons in vrede te helpen, want om de waerheydt te seggen, het is sotterny, dat soo veel treffelijcke luyden als wy hier zijn, sich selven om hals helpen, om sulcke leuren en seuren. De diefleyders die dese phrasen en wijfen van spreecken niet verstonen,

Don QUICHOT de la MANCHA. 597
ftonden, en ondertuffchen door Don Fernando,
Cardenio, en de andere Edellieden, wel dapper af
geroft waren, wilden niet te vreden zijn, maer
den Barbier wel, die in het gevecht tuffchen hem
en Sancho, een gedeelte van fijn Baert beneffens
het tuygh verlooren had; Sancho hielt op het
minfte woort van fijn Heer stil, gelijk 't een
goet knecht toe behoort. De vier dienaren van
Don Louis hielden oock op, alleen den Waert
riep en tierde, dat men de moetwilligheydt fou
straffen, van defen fot, die alle oogenblick het
huys over eynd' hulp. Eyndelijck, het gerucht
ftilde fich vooralfoe, het Ezels tuygh wiert een
Paerden tuygh, het becken bleef een Helmet, en
de Herbergh een Kasteel. Alles nu door toedoen
van den Auditor, en den Paftoor maets, en in
vrede zijnde, begoften de dienaren van Don
Louis, weder aen te houden, om met hen te gaen.
Maer ondertuffchen gaf den Auditeur de faeck
aen Fardinando, Cardenio, en den Paftoor te ken-
nen, verfoeckende hun goet vinden, wat hy in
dese gelegentheyte fou hebben te doen, vertellen-
de hen, al het geene hy uyt den mont van Don
Louis gehoord had, eyndelijck beflooten fe dat
Don Fernando fou seggen tegen de dienaren van
Don Louis, dat het fijn believen was, dat Don
Louis met hem na Andaluzia trecken fou, daer
hy by fijn Broeder den Marquis fou geacht en
gehouden worden, gelijk fijn verdienften waer-
digh waren, alfoe Don Louis fich eerder wilde
laten in ftucken houwen; als weder by fijn Va-
der te komen. Zijnde voorts van de vier gefel-
len verftaen, de hoedanigheydt, en ftat van Don
Fernan-

Fernando, beslooten sy, dat 'er dry wederom te rugge souden reysen na hunnen Heer toe, om den Vader te kennen te geven hoe de saecken stonden, en dat den ander sou blijven om Don Louis te dienen, en hem niet te verlaten, voor dat se weder quamen, en het bevel van sijn Vader brochten. Op dese wijze wiert dit groote geschil beslecht, door het gesagh van Agramant, en de wijsheydt van den Koninck Sobrino, maer siende sich den saeyer van tweedracht veracht en op dese wijze bespot, ter oorsaek van de kleene vrucht, de welcke hy uyt dit voorgaende geschil getrocken had, nam den selven voor, andere middelen in het werck te stellen. Het was dan soo gelegen, dat de gerechtsdienaers sich stil hielden, verstaende de hoedanigheydt van dese die met hun gestreden hadden: Maer een van dese, namentlijck, die de meeste slagen had gehad, begoft te dencken, dat hy onder andere bevelen van apprehensie, of vangen, oock een had, tegens de persoon van Don Quichot, ter oorsaek van het los maecten der Galey-boeven, gelijk Sancho met groote redenen gevreesd had. Dit hem dan in het hoofd schietende, wilde hy oock de teecken daer van over een brengen, treckende een parkement uyt sijn boesem, en begoft het selve op sijn gemack te lesen, en dat wel lancksam, alsoo hy den besten leser niet was, en op cleken woort dat hy las, sloegh hy de oogen op Don Quichot, vergelijckende de teecken van sijn aengesicht, met die van sijn brief, en bevindende dat se al te samen over een quamen,

men, vouwde ſijn brief wederom te ſamen, en nemende in de ſlinckerhandt het mandement, greep met de rechter Don Quichot by den hals, en dat met ſulck een geweld, dat den armen Ridder geen adem koſt halen, roepende hulp aen de Heylige Broederschap, hulpaen de Juſtitie, en op dat men ſiet dat ick mijn ſaecten vaſt heb, ſoo leeft yemandt dit mandement, in de welcke belaſt wort, deſen ſtraetſchender by den kop te vatten. Den Paſtoor nam het mandament, en bevent dat hy de waerheydt ſprack, en hoe de teecken en over een quamen, maer Don Quichot, ſiende ſich op deſe wijs handelen van deſen verachten menſch, wiert ſoo gram, dat hy voerende ſijn moedt tot op den hoogſten trap, en betoonende ſijn uyerſte krachten, den diefleyder, wederom by de keel kreegh, drukkende hem ſoo geweldigh, dat, indien hy niet was geholpen geworden van ſijn makers, hy hem de ſtrot ſou in gedouwt hebben. Den Waert die nootſaeckelijck ſijn ampt moſt helpen voorſtaen, quam mede deſen te hulp. De Waerdin die haer Man weer in het gevecht ſagh, begoft op nieuw te tieren of ſe dol was, daer haer de Dochter en Maritornes terſtont in te hulp quamen. Sanchos ſiende al het geene dat'er om ging, begoft te kruycen en te kraffen, en te ſweeren, dat ſijn Meeſter de waerheydt had geſeght, en dat dit Kasteel betoovert was, want het is onmooghlijck een uer ruſt daer in te hebben. Don Fernando ſcheyde den dienaar en

Don Quichot van een, breeckende met geweld de handen los, zijnde die van den dienaer in het wambuys van Don Quichot, en die van Don Quichot in de krop van den diefleyder geslagen. Maer evenwel lieten de anderen niet na hun gevangen te willen met sich nemen, versoeckende uyt name van de Heylige Broederschap, hun alle hulp en onderstant, om dien straetschender en roover te vangen. Don Quichot deed niet als lacchen om dese redenen, en sey eyndelijck met een groote besadichtheydt: Komt hier snood' Canaille als ghy zijt, noemt ghy straetschenders, die de ellendige gevangenen vryheydt geven, en de ellendige verdruckte onderstant. Ha snood' geslacht onwaerdigh ten insicht van u bot en onbequaem verstant, kennis te hebben vande dingen, de welcke in de doolende Ridderfchap begrepen zijn, of te sien de sonde die ghy bedrijft, mits niet eerende de schaduw, ick swijge de persoon self, van eenigh doolend' Ridder. Maer ghy schoone gerechts-dienaers, of diefleyers, of om beter te seggen, self struyckroovers, en straetschenders, kom seght my eens wie dien botterick is geweest, die sulck een mandement of bevel-brief, tegen een Ridder als ick ben heeft durven geven en onderteekenen? Die soe plomp is, dat hy niet en weet dat se vry zijn van alle Rechters en rechtbancken, behalven die van de doolende Ridders? En dat sijn Swaert alleen sijn wet is, sijn eedt sijn Rechtbanck, en sijn wil sijn uytvoerder? Wie is dien ontfinden? Segh ick wederom, die niet en weet dat 'er geen hooger macht en is als die den Ridder verkrijght, op
de

Don Quichot de la MANCHA. 601
de tijdt wanneer hy den Ridderflagh ontfangt?
En het lastigh ampt van sijn beroep aenvaert?
Wat doolende Ridder heeft oyt tot Licent, pacht,
of vracht, of Schip of Schuyt betaelt? Wat Snijer
heeft hem oyt loon van de kleederen ge-cyft die
hy hem gemaect had? Wat Castelleyn heeft
hem oyt betaling van Herbergh af ge-cyft?
Wat Koninck set hem niet aen sijn tafel? Wat
Jonckvrouw of Princes wort niet op hem ver-
lieft, en buyght sich niet onder sijn wil? Eynde-
lijck, wat doolende Ridder is 'er oyt geweest, of
falder zijn, die het hart niet heeft, met vier hon-
dert stockslagen, sulcke vier hondert Rackers als
u en uws gelijk af te smeeren?

Het XLVI. Hooft-stuck.

*Vervolgende de wonderlijcke avontuer van de diesley-
ders, en de gramschap van onsen Ridder Don Qui-
chot.*

TErwijl Don Quichot dese woorden sprack,
was den Pastoor besich, de dienaers te be-
duyen, hoe dat desen Don Quichot niet
wel by sijn sinnen was, gelijk se wel aen sijn
woorden en wercken kosten af meeten, en dat se
daerom soo veel spels niet behoefden te maec-
ken, want als se hem al gevangen hadden, sou-
den se blijde zijn, dat se hem als een sot weer sou-
den los laten. Daer den dienaer met het mande-
ment op antwoorde, dat het hem niet aen ginck
te oordeelen van yemants verstant of onverstant,

maer alleen zijn last te volgen, dat hy hem vangen sou, en dan mochten se hem weer los laten die wilden. Evenwel antwoorde den Pastoor, sult ghy hem dese reys niet mē nemen, noch hy sal sich oock niet laten vatten voor soo veel ick het werck versta: Eyndelijck, soo veel wist haer den Licentiaet te seggen, en soo veel van zijn sotternijen by te brengen, dat sy sotter souden geweest hebben als Don Quichot, indien se niet hadden kunnen sien waer het hem schorte, en derhalven stonden sy toe, sich gerust te houden, en hielpen noch daer-en-boven de vrede maecten, tusschen den Barbier van het becken, en Sancho Pance, die tot noch toe in het geschil waren, eyndelijck sy, als leden van de Justitie, middelden de saeck, en stelden sich als scheytsmannen, in voegen beyde partyen bleven, indien niet geheel, ten minsten eenighfints vergenoeght en voldaan, wisselende het een en behoudende het ander. En wat belangt den Helm van Mambruyn, maecte den Pastoor oock af, en sonder dat Don Quichot daer van wist, gaf den Barbier daer acht schellingen voor, en hy hem weder een briefken van zijn hant, om hem nuw noch in eeuwigheydt niet meer lastigh te vallen. Dese twee voornaemste geschillen gestilt zijnde, hing het nu daer alleen aen, dat sich de dienaers van Don Louis lieten seggen, om met hun drien weder te rugge te keeren, en een met Don Louis te gaen, daer hen Don Fernando leyden sou. En alsoo nuw het goet geluck de wegen had beginnen te effenen, en de swarigheden wech te nemen, tot genoegen van de minnaers en minnaressen, die in de Herbergh waren,

waren, wilde de selve oock het begonnen ten eynde brengen, want de dienaers van Don Louis stelden sich te vreden, in het geen Don Louis van hen begeerde, daer Donna Clara sulck een genoegen in schiepte, dat yemandt die haer wel ter degen had aen gesien, het selve wel haest fou gemerckt hebben. Zorayda al-hoe-wel sy de geheele gront van het werck niet verstant, voegde sich in blijfschap of vreught na de rest, of na haer beminde sich aen stelde, daer se geduerigh het oogh op had. Maer den Waert die nu de snof al wegh had, van het geen den Pastoor aen den Barbier gedaen had, begoft oock te spreucken van sijn vleesen en sijn Wijn, sweerende dat noch Ronzinant, noch den Ezel van Sancho niet uyt de Stal souden raecken, voor en al eer het hem alles tot een duyts toe goet gedaen was. Alles beloofde den Pastoor goet te maecken, maer Don Fernando schoot de hant in de beurs, al-hoe-wel den Auditeur van sijner zijde de betaling aen boodt, en alsoo geraeckte het alles in rust en vrede, in voegen men hier nu niet het Heyr van Agramant, maer de vrede selve, of de tijden van Augustus sagh, waer van een yeder de eer aende yver en welspreckentheydt van den Pastoor gaf, beneffens de mildadigheydt van Don Fernando. Siende sich selven nu Don Quichot vry, en verlost van soo veel twisten en strijden, docht hem goet de voorgenomen reys nu te bevorderen, en dese groote avontuer ten eynde te brengen, waerom hy sich uyt de plaets van sijn verliefde penitentie begeven had, en alsoo met dit voornemen, begeeft hy sich na Dorothea, vallende voor haer op

de knien, maer sy begeerde geensints dat hy een woort spreekken sou, voor en al eer hy weder op stont, 't welck gedaen zijnde, begoft hy te spreken: het is een gemeen spreekwoort schoone Jonckvrouw, dat de naerfigheydt de Moeder is van het goede geluck, gelijk fulcks de onderfinding in veel en treftige oorfaecken getoont heeft, doch in geen ding meerder als in den Oorlogh, daer de vaerdigheydt en wackerheydt, de toeverlicht der vyanden niet selden verrast, en de overwinning behaelt, at eer sich den vyandt bequamelijck in gestalte van verweering kan stellen. Al dit segh ick daerom, hooge en doorluchtige Vrouw, om dat my dunckt, dat ons vertoeven in dit Slot, sonder eenigh voordeel of nut is, ja self schadelijck den een of den anderen dagh sou kunnen wesen. Want wie weet of den Reus u vyant, hier of elders sijn verspieders niet heeft, dewelcke vernemende hoe wy op wegh zijn hem te hinderen, sich selven lichtelijck sal soecken vast te maecten, in het een of het ander onoverwinnelijck Kasteel, tegen het welcke al mijne naerfigheydt en de sterckte van mijn onverwonen arm weynig voordeel souden kunnen doen? In voegen het dan beter sal zijn, dat wy sijn naerfigheydt te vooren komen, daerom laet ons terstont in 's Heeren naem vertrecken, alsoo my dunckt dat my yeder dagh een jaer valt, om my hantgemeen met uwen boofen vyandt te sien. Hier mede sweegh Don Quichot, en wachte met groote stilte de antwoort van de schoone Miconona, de weleke met een heerschent gelaet, en een stijl van spreekken, gelijk die van Don Quichot,

chot, aldus antwoorde: Iek bedanck u hartelijck Heer Ridder, van de genegentheyt de welcke ghy betoont, my in mijn ellende behulpigh te zijn, gelijk het den Ridder past, Weduwen en arme Weesen by te staen. En den hemel geeft dat u en mijn begeeren vervult worden, op dat ghy oock mooght ondervinden, dat'er noch danckbare Vrouwen in de werelt zijn: En aengaende ons vertreck, laet die vry terstont geschieden, alsoo ick geen andere wil heb als de uwe. Doet met my het geen ghy self begeert, want sy die u eenmael de bescherming van haer persoon en saeck heeft over gegeven, sal geensints willen gaen, tegens het geene dat u voorsichtigheyt sal gelieven te bestellen en te beschicken. Ter goeder ueren dan, antwoorde Don Quichot, dewijl u hoogheydt sich soo ver voor my gelieft te vernederen, sal ick oock niet laten haer wederom te verhoogen, en in den thron te setten: Laet ons dan terstont vertrecken, want gelijk men seght, *periculum est in mora*, het wachten lijt gevaer, en behalven dat, heeft noch den hemel yets geschapen, noch de hel yets voort gebracht, 't welk my sou kunnen doen verschricken. Daerom Sancho gaet terstont Ronzinant Sadelen, en u Ezel klaer maecken, als oock de Palafren of de Hacqueney van de Princesse, en laet ons ons afscheyt gaen nemen van den Castelleyn, en daer mede op en wech. Sancho die hier al tegenwoordigh was, schudde vast het hooft, en gaf eyndelijck al gaende dese woorden van sich: Ach mijn Heer, mijn Heer, hoe menighmael vint men meer quaets als men goets socht, al roept men 't

niet luyt. Doch niemant te na gesproocken. Wat quaet kander zijn, of hier of in de geheele werelt, antwoorde Don Quichot half verstoort, dat tot mijn achterdeel gedijen magh, seght my reeckel als ghy zijt? Indien u Genade gram wort, antwoorde Sancho, soo sal ick liever swijgen, en laten te seggen, dat ick als een goet Schiltknaep schuldigh ben. Seght wat ghy te seggen hebt, antwoorde Don Quichot, indien slechts u woorden niet strecken om my vrees aen te brengen, want hebt ghy vrees, doet na dat ghy zijt, en heb ick se niet, laet ick doen gelijk ick ben. 't En is dat niet, antwoorde Sancho, maer wel, dat die Jonckvrouw die sich selven noemt de Koningin van het groote Rijk Micomicon, soo veel Koningin is als ick Koningin ben, want indien se 't was, sou se soo niet yeder oogenblick met ick weet wel wie van dit geselschap, leggen lif lassen. Op dese woorden van Sancho, wiert Dorothea root in haer aengesicht (also het waerachtigh genoegh was, dat Don Fernando, somwijlen en ter sluycks, de vruchten van sijn min van hare lippen gepluckt had, 't welck Sancho gesien hebbende, en van de rest niet veel wetende, docht hem sulks beter een snol als een Koningin te passen) evenwel konde sy daer op niet antwoorden, maer liet Sancho in sijn redenen voortvaren, en dat op dese wijze: Ick seggh dit mijn Heer, wil ick seggen, daerom, dat wanneer ick al lang gereyft en geroft sal hebben, en veel gewaect en gebraect, en dan sel meenen eenige vrucht van mijn arbeyt te krijgen, sel het altemael wint wesen, en sulck een volck hoeft my niet te seggen.

zaelt

Don QUICHOT de la MANCHA. 607
zaelt Ronzinant, zaelt u Ezel, zaelt mijn Peert,
een yeder leyt de hant op sijn hart, en kent hem
selven, en meer segh ick niet. Hoogen hemel?
hoedanigh was het misnoegen van Don Qui-
chot, hoorende Sancho sulcke en diergelijcke
woorden spreecken, ick segh u dat hy soodanigh
was, dat hy stamelde en schuymbeckte, en het
vyer uyt sijn oogen sprong van enckel gram-
schap. ô inoode, onbeschofte, onwetende, en
botten schelm als ghy zijt, is het mooghlijck dat
ghy sulcke woorden in mijn tegenwoordigheyt
derft spreecken, en in het aensien van dese door-
luchtige Vrouwen? Packt u terstont uyt mijn
oogen monster van de natuer, en pack huys van
leugens, schelmsche bedriegerijen, vinder van
boosheden, mont vol godtloose lasteringen, en
vyandt van de eerbiedigheyt die men Koninck-
lijcke personen schuldigh is. Gaet terstont en
komt my niet weer in mijn oogen, en met dese
woorden, trock hy sijn wijnbrauwen, sloot sijn
mont, sagh rontsom als een ontsinnigh mensch,
en stampte met de rechter voet dat het huys
dreunde, waer over den armen Sancho soo ver-
schrickt en bevreesst wiert, dat hem docht dat de
aerde alle oogenblick sijn back huys open spalck-
te om hem in te swelgen, sonder dat hy wist wat
te doen, als den rugge te wenden, en voor die tijt
sijn Meester uyt de oogen te gaen. Maer de voor-
sichtige Dorothea, siende dese haestigheyt, socht
Don Quichot te vreden te stellen, met dese woor-
den: En ontstelt u dus niet Heer Ridder van de
droevige figuer, over de woorden van u goeden
Schiltknaep, alsoo hy daer misschien sijn rede-

nen toe gehad heeft, en volgens sijn conscientie gedwongen is geweest. En ick geloof in der waerheyt, dat, gelijk het hier alles in dat Kasteel by toovery toe gaet, Sancho oock misschien door den een of den ander duyvelsche bedriegery, yets sou mogen gesien hebben, 't welck, indien soo wel waer als in schijn, geen kleene slaghe aen mijn eerbaerheydt sou geven. Ick sweer by mijn Ridderschap, antwoorde Don Quichot daer op, u hoogheydt heeft het rechte wit getroffen, ende spijsker op het hoofd geraeckt, want het sal voorseecker zijn, dat hier den een of den anderen Duyvel, de oogen van Sancho sal bedrogen hebben, want indien ick anders de onnooselheyt, en oprechtigheydt van dien bloet ken, weet ick wel dat hy niemant sonder reden sal belasteren. Soo is het en alsoo moet het zijn, antwoorde Don Fernando, u Genade (Heer Don Quichot) gelieft hem weder in de schoot van u Genaden aen te nemen, eer sulcke en diergelijke gesichten, hem meer voor de oogen komen, en den armen hals sinneloos maecken. Don Quichot sey dat hy het hem vergaf, en den Pastoor ginck Sancho halen, die seer ootmoedigh aen quam, met het hoetje onder sijn arm, en de handen samen, en de knien geboogen hebbende, badt dat hem sijn Heer doch de hant geliefde te langhen, om die te mogen kussen, die hem de rechter handt toe reyckte, en na dat se Sancho wel hartelijck gekust had, leyd' hy de selve op sijn hoofd, en gaf hem de Benedictie, en beginnende te spreecken, seyde hy tegens hem: Nu moet ghy immers bekennen Sancho, het geen ick u meermaels heb geseght, dat hier in

dit Slot niet gefchiet, als by toovery. Dat geloof ick nou oock wel, fey Sancho, behalven dat van dat follen, 't welck evenwel door natuerlijke dingen gefchiede. Geloofst dat niet, antwoorde Don Quichot, want foo fulcks waerachtigh was, ick fou u terftont wrecken. Doch wat iou ick wrecken, ick weet niemant waer op; een yeder was feer begeerigh om te weten, wat hier van was, en den Waert vertelde hen al den handel, daer se altemaet geweldig om loegen; 'twelk Sancho weer half dol maecte, doch die weer te vreden wiert, wanneer hem zijn Heer verfeeckerde, dat dit al mede toovery was gelijk al de reft, hoewel der by Sancho noch een kleyn vermoedentje bleef, dat 'er nochtans al een beetje natuerlijkheyt onder most gefpeult hebben. Twee dagen waren nu voor by, dat dit doorluchtigh gefelſchap aldaer was by een geweest, en alſoo het hen nutijdt dacht te vertrecken, ſtedemen order, dat ſonder dat Dorothea met Don Fernando, de moeyten behoefde te nemen, met Don Quichot verder te reyen, om de begonnen Comædie te helpen volvoeren, den Paſtoor en den Barbier hem op een andere voet mochten mede krijgen. En dit beſtelde ſe op deſe wiſſe, ſy verdroegen met een Karreman, die Oſſen voor ſijn Karre had, die by geval daer voor by quam gereyſt, om Don Quichot mede te nemen, en dat op deſe manier. Sy maecten een dinck van groote ſtocken gelijk een koy, daer Don Quichot bequamehijk in koſt leggen. Dit gedaen zijnde, veranderden Don Fernando, ſijn gefellen, beneffens de dienaers van Don Louis, de vier dieſeyders en

den Waert hun gedaenten, en vermomden hun aengesichten, in fulcker*voegen, dat het geheel andere menschen scheenen te zijn, als die sy waren. Dit gedaen zijnde, gingen sy stillekens na de kamer daer sich Don Quichot, een weynigh had te slapen geleght, en nemende hem voor, bonden hen handen en voeten wel ter degen vast, in voegen hy, wacker geworden zijnde, noch het een noch het ander roeren, noch oock yets anders doen kost, als met verwondering dese vreemde menschen aen te sien. Waer over hy sich terstont inbeelde, dat dit wederom de spoocken en geesten van dit betooverde Kasteel waren, en dat hy sonder twijffel daer betoovert was, alsoo hy sich noch roeren noch beschermen kost. Alleenigh Sancho Pance was in sijn gefonde oordeel, en in sijn oude gedaente, de welcke alhoevel hy een goede streeck van sijns Meesters sottegheydt had, evenwel niet na liet, al dese gemaeckte duyvels te kennen, doch hy dorst sijn mont niet open doen, tot dat hy sagh waer het werck heen wilde. Don Quichot hielt sich oock stil, tot dat hy het eynde van het spel sagh, 't welk was, dat se de koy daer voor den dagh kregen, en hem daer in slooten, maeckende het gat soo vast toe, dat hy geen noot had daer uyt te komen. Aldus namen se hem op de schouders, en droegen hem ten huysen uyt. Maer op het uyt gaen, hoorden se een vreeselijcke stem, door Meester Nicolaes gemaeckt, spreckende soodanigen prophecy of voorsegging uyt: *o Ridder van de droevige figuer, bekommert u niet over dese u gevangenis, dewijl sulcks geschieden moet, op dat*

dat ghy te eerder dese sware avontuer, de welcke ghy begonnen hebt, mooght volbrengen, de welcke ge-eyndicht sal zijn, wanneer den rasenden woedende Leeuw van Mancha, sich sal vereenigen met de witte Duyf van Toboso, en te samen hun neck fullen buygen, onder het liefelijck jock Matrimoniael. Uyt welcke aengename ongehoorde vereeniginghe foodanige jongen voor den dagh fullen komen, die de ratende dapperheydt van den Vader fullen na volgen. En dit sal geschieden, al eer den navolger van de vluchtende Nimph twee reysen sal gedaen hebben. En ghy ô getrouwste en edelste Schiltknaep, die oyt Swaert aen de zijde, en Baert aen de kin gedragen heeft, en bedroeft u oock niet aldus voor u oogen, de blom van de Ridderfchap te sien wech voeren. Want de tijdt is haest gekomen, dat ghy u soo hoogh en soo verheven sult sien, dat ghy u selven niet kennen sult, en alsdan fullen u toe komen de beloften de welcke u door uwen Heer gedaen zijn. En versceekert u van wegen en uyt name van de wijse Menticoniana; dat u loon u sal betaelt worden, gelijk ghy met 'er daet sult sien. Ondertusschen volghet den betooverden Ridder, tot daer ghy beyde u genoeghen sult vinden, en om dat my niet geoorloft is, meer te spreken, soo blijft met Godt, dewijl ick weder ga, van waer ick gekomen ben. Dese stem wist den Barbier soo geestigh te heffen en te laten dalen, en dat op sulck een jammerende manier, dat selfde speelders van het spel, verbaest wierden. Ondertusschen Don Quichot wiert niet weynigh door dese voorsegging vertroost, en de selve van

punt tot punt overleggende, sagh dat het daer op uyt quam, dat hy met sijn lieve en beminde Dulcinea in echt vergaderen most, en dat 'er sulcke jongen, dat sijn kinderē, uyt hen soudē voortkomen, die de eer en glory van geheel Mancha souden zijn. En het selve voor de suyvere waerheyt aennemende (so haest als den ander gedaen had) verhefte hy sijn stem met dese woorden: ô ghy, wie ghy zijt, die my soo veel goets hebt te voren gespelt, ik bid u dat ghy van mijnent wegen, den wijfen toovenaar die mijne faeckē besorght, gelieft te bidden, dat hy my toch haest uyt dese gevangenis verlost, en my laet genieten, het goet het welcke hy my belooft heeft, en alsoo sal ick mijn gevangenis voor een eer en glory, en mijn ketenen voor een vertroosting houden, en dit bedde hoe hart het selve is, voor het sachtste dons ter werelt. En het geen belangt de vertroosting van Sancho mijn Schiltknaep, ick ben verseeckert van sijn getrouwigheyt, dat hy my niet verlaten sal in lief noch in leet. Want, of al door mijn of sijn ongeluckigh lot, het beloofde Eylant niet wilde volgen, sal hem evenwel de betaling van sijn dagh-gelt niet ontbreecken, gelijk ick het selfde in mijn testament bezegelt gelaten heb, niet volgens sijn groote verdiensten, maer na mijn macht en vermogen. Sancho Pance, boogh sich seer ootmoedelijck op dese woorden, en kuste sijn Heer bey de handen, alsoo hy den een sonder den ander niet kussen kost. En daer mede namen dese geesten de koy en setten se op de Osse-Kar.

Het XLVII. Hooft-ftuck.

*Handelende van de wonderlijcke wijze op de welke
Don Quichot betoovert wiert.*

DOn Quichot dan sich felven fiende op de-
se wijze in de koy geflooten, en boven
op de Kar gefet: Kost niet laten te seg-
gen, veel treffelijcke dingen heb ick gelefen, maer
noyt dat men de doolende Ridders op dese ma-
nier wech voert, en dat soo lanckfaem, gelijk
als ick uyt dese treck-beesten besluyten kan, dat
gefchieden fal, maer wel datmen se met bran-
dende en vliegende Wagens door de lucht heeft
gedragen, of op een Hippogrief, of vliegent Paert,
of diergelijck. Maer dat men my op een Offe-
kar dus heen voert, maect my niet weynigh ver-
wondert. Doch het kan zijn dat de Ridderfchap,
en de befweeringen van dese tijt hecl anders zijn,
als se in oude tijden geweest zijn, oock dat ick als
een nieuw verweckte doolende Ridder, oock een
nieuwe manier van betooveren hebben moet.
Wat dunckt u daer af Sancho mijn Soon? Ick
weet niet antwoorde den ander, wat 'er my van
dunckt, alfoo ick soo wel niet belesen ben als u
Genade, in de Schriftuer van de doolende Rid-
derfchap. Evenwel soo veel wil ick 'er van seg-
gen, dat het met dese geesten, of spoocken, soo
alsmen se noemen magh, soo heel rechtschapien
niet toe gegaen is, hoe souter rechtschapien mē
toe gegaen zijn, antwoorden den ander, daer het

altemaal duyvels zijn, die den een of den andere gedaente hebben aen genomen, om dit werck uyt te voeren. En om te sien dat ik waer spreek, soo tast haer en roert haer aen, en ghy sult bevinden, dat sy geen lichaem hebben, als alleen een damp en een wint. Wel ick sweer het u, sey Sancho, dat ick se aen geraeckt heb, en dien duyvel die daer soo stillekens heen gaet, is wel dick en hart van vlees, en wel heel anders als ick van de duyvels heb hooren seggen. Want gelijk se seggen, dat se altemaal stincken na de swavel als krenge, maer dien ruyckt van Amber en Moskeljaet seven vadem in de wint. Dit sey Sancho van Don Fernando, die zijnde die hy was, mischien dese reuck over hem had. Verwondert u daer niet over, Sancho mijn vrint, antwoorde Don Quichot, want de duyvels kunnen licht den eenen reuck of den ander aen nemen, want gelijk geesten als se zijn, hebben se geen reuck over sich, doch wat se aen nemen, het kan niet zijn als een quaden stanck. En de reden daer van is, dat se over al waer se zijn de hel met sich voeren, op dat se geen verlichting voelen in hun pijn, en soo ghy by geval een goede reuck geroocken hebt, dat hebben se gedaen om u te bedriegen, op dat ghy haer voor geen duyvels houden sout. Dese redenen passeerden tusschen Heer en Schiltknaep, maer vreesende Don Fernando en Cardenio, dat Sancho met ter tijt het werck verhoeteien mocht, haesten sy sich te meerder om hen op reys te helpen, en roepende de Waert aen een kant, bevalen hem dat hy Ronzinant, en het Grauwte van Sancho klaer maecken sou, 't welk
by

Don QUICHOT de la MANCHA. 615
hy met ter haest deed. Ondertusschen was den
Pastoor met de diefleyers over een gekomen, dat
hem dese fouden versellen tot huys toe, gevende
een yeder van hen sijn dagh gelt. Cardenio
voeghde achter aen de Zadel van Ronzinant, aen
de een zijde het becken als den Helmet, aen de
ander het Schilt, en gaf Sancho door teeckens te
kennen, dat hy op sijn Ezel gaen sitten, en Ron-
zinant met den toom leyde sou, voegende voorts
de diefleyers aen elcke sy van de Kar, met haer
roers. Maer al eer Don Quichot vertrock, quam
de Waerdin, haer Dochter, en Maritornes voor
den dagh, om hun afscheyt van Don Quichot te
nemen, sich houdende als of sy van droefheydt
sehreyden, ter oorsaeck van sijn ongeluck, tegens
de welcke Don Quichot seyde, schreyt niet Me-
Juffrouwen, want al dese onheylen zijn vast aen
die professie doen van dese Ridderchap, en in-
dien my de selve niet over quamen, sou ick my
voor geen vermaert Ridder konnen houden.
Want slechte en gemeene Ridders zijn daer sel-
den mede gequelt, om dat 'er niemant ter werelt
is, die om hen denckt. Maer wel de vermaerde,
alsoo de selve van veel Vorsten en andere Ridders
benijt worden, die daerom hun goede voorne-
mens, op diergelijcke wijze poogen te verhinde-
ren. Evenwel foodanigh is de eygenschap van
de deught, dat in spiijt van al de tooverijen, die
Zoroastes de eerste vinder, heeft konnen bedenc-
ken, de selve evenwel altoos het hoofd boven
hout, en des te heerlijcker haer licht voor de we-
relt doet schijnen. Vergeeft my schoone Vrou-
wen, indien ick onvoorfiens, u yetwes gedaen
heb,

heb, 'het geen ick met voordacht noyt fou denc-
ken te doen. En bid den hemel my haest uyt dese
gevanckenis te verlossen, daer my den een of den
ander quaetwilligē tovenaer in gebracht heeft;
en ick vry zijnde van de selve, sal noyt vergeeten,
de weldaden die my in dit Slot bewesen zijn, om
deselve op alle manieren te soeken te vergelden,
gelijck se waerdigh zijn. Terwijl dese Vrouwen
dese onderlinge redenen, met Don Quichot had-
den, nam den Pastoor en den Barbier sijn afscheyt
van Don Ferdinando, en sijn gesellen, beneffens
den Capiteyn, en sijn Broeder, en al dese wel ge-
noeghde Jonckvrouwen, voornamentlijck, van
Dorothea en Lusinda, een yeder omhelsde hen,
en baden het vervolgh van hun saecken hen te
kennen te geven, gevende Don Fernando, den
Pastoor de plaets te kennen, waer hy fou hebben
te schrijven, voornamentlijck, aengaende de wel-
vaert en gesontheyt van Don Quichot, hem ver-
seeckerende, dat hem de selve ten alderhooghste
fou aengenaem zijn, beloovende weder van sijn-
der zijde hen van alles onderrechting te doen.
Dit dan alsoo beslooten zijnde, vernieuwden sy
hun omhelingen, en onderlinge beloften. On-
dertusschen quam den Waert met noch een pa-
pier voor den dagh, 't welck hy sey by de andere
boecken gevonden te hebben, en dewijl hy noch
lesen noch schrijven kost, vereerde 't hem uyt
een duyts hart. Den Pastoor bedanckte hem, en
openende het boecxken, sagh dat het was, de ge-
schiedenis van Rinconet, en Cortadillo, 't welck
hy oordeelde mede een vertelling gelijck als de
schadelijcke nieuwsgierigheydt te zijn, en mis-
schien

schien van den selven schrijver, waer over hy het
 weder toe vouwde en in sijn sack stack, van mee-
 ning het selve by gelegentheyte eens te doorlesen.
 Hier mede ginck hy op sitten, gelijk oock Mee-
 ster Klaes, met hun momaensichten voor, om
 niet bekent te zijn van Don Quichot, en volgh-
 de soo de Kar van verre. De order in de welke
 sy reyfsden was dese: Aldervoorst reed de Kar,
 met den Karreman die se leyde, en de dieveleyers
 aen beyde zijden. Daer op volghde Sancho Pan-
 ce op sijn Ezel, leydende Ronzinant met dé toom,
 achter aen volghden den Pastoor en den Barbier
 op hun stercke Muylen, hebbende momaenge-
 sichten voor, gelijk geseght is, en houdende een
 stemmigh en deftigh wesen, rijdende niet harder
 als de Ossen voort gingen. Don Quichot lagh in
 sijn koye uyt gestreckt, de handen gebonden, en
 de voeten aen de tralien vast gemaect, met de
 meeste lijtsaemheydt ter werelt, min noch meer
 dan of hy geen mensch maer een steenen beelt
 was geweest. In sulcker voegen reydsense om-
 trent twee mijlen weeghs, wanneer se aen een
 dal quamen, daer den Karreman goet dacht te
 pleysteren, en de beesten te eten te geven, maer
 gevende sulcks den Pastoor en Barbier te ken-
 nen, was den desen van gevoelen, dat men een
 weynigh vorder most reylen, alsoo hy wist dat 'er
 achter een kleen geberghte, niet ver van daer een
 valley was, daer beter gras was, als in dese. Men
 nam dit voor goet, en alsoo vervolgde men sijn
 wegh. Den Pastoor by geval om siende, sagh om-
 trent ses of seven lieden te Paerde, wel op gese-
 ten achter hen komen, die hen wel haest achter-
 haelt

haelt hadden, alsoo se den pas van geen Offen volghden, maer wel van lieden die wat meerder haest maecten, om in de Herbergh te zijn, die sich min als een mijl daer van daen vertoonde. De laetste quamen by de eerste, en groetende selve seer beleefdelyck, en een van dese dat een Canonick van Toledo, en Heer van de anderen was, siende den lancksamen voortganck van dese Kar, en het ander geselschap, van diefleyders, Schiltknaep, Paert en Ezel, en voornamentlyck van Don Quichot in de kouw, kost sich niet onthouden van te vragen, wat sulcks te beduyden had, al-hoe-wel sy sich terstont inbeelden, siende dese lijf-wacht, dat het den een of den ander straetschender, of schelm was, die men heenen voerde, om door het gerecht gestraft te worden. Een van de dienaers aen wie de vraegh geschiede, gaf tot antwoord, het geen dit te beduyden heeft mijn Heer, sal u dien gevangen Ridder alderbest seggen, alsoo wy het rechte bescheyt niet weten. Don Quichot dese redenen hoorende, antwoorde: zijn by gevalle de Heeren oock ervaren, in de dingen die de doolende Ridderfchap aen gaen, en in gevalle ja, sal ick haer garen mijn ongeluck te kennen geven, en soo niet, sal het de moeyte niet waert zijn, daer over veel woorden den hals te breecken. Den Canonick dese woorden hoorende, gaf tot antwoord. In der waerheydt Broeder, indien het daer aen leyt, soo verscecker ick u dat ick meerder van die boecken versta, als van het *Corpus Iuris*, in voegen ghy my des wegen vryelijck

lijck mooght seggen, het geen ghy te seggen hebt. Ter goeder ueren dan, antwoorde den ander, dewijl het soo is, soo weet dat ick op sulck een wijze als ghy my fiet, betoovert ben, door haet of enckel nijt van de toovenaers mijn vyanden, alsoo de deught meer vervolght wort van de quaden, als gesocht van de goeden. Ick ben een doolend Ridder, en niet van die gene die door onedeledaden, verdienen in het duyster begraven te zijn, maer van die, die ten onwil van de nijt, en tot spijt van soo veel toovenaers als Persia, soo veel Brachimans als Indien, en soo veel Gymnosofhisten als oytMooren-lant heeft voort gebracht, mijn naem gestelt heb in den Tempel van de eeuwigheydt, en met recht dien tot een voorbeeld voor de komende eeuwen, uyt het welck de doolende Ridders fullen mogen leeren, de paeden die sy te volgen hebben, om te komen tot de top van de heerlijckheydt der Wapenen. Den Heer Don Quichot de la Mancha, seght de waerheydt, antwoorde daer den Pastoor op, alsoo hy op dese Kar aldus beroovert is, niet ter oorsaek van eenighe schelmstukken of misdaden, maer door quade genegentheydt van die gene, die de deught haten. Dit mijn Heer, is de Ridder van de droevige figuer, wiens mannelijcke daden, en vreemde avontueren in onvergankelijck kooper en Marnier fullen gesneden worden, hoe oock de nijt de selve pooght uyt te wifsen en te verduyfteren, en de boofheydt

heydt de felve te bedecken. Wanneer den Canonic op dese wijze den een en den ander hoorde spreecken, kruyste en seggende hy sich selven van verwondering, sonder als noch te weten wat te dencken, gelijk oock dese die met hem quamen. Sancho Pance ondertusschen, die op dese onderlinge redenen wat nader quam, most daer oock sijn kloet in steecken: Men neemt het my wel of qualijck of, seyde hy, de saeck is soo, dat mijn Heer Don Quichot soo veel betoovert is, als ick betoovert ben, hy heeft sijn volkomen verstant, eet wel, drinckt wel, en doet al de andere dingen wel, min noch meer als hy te vooren gedaen heeft, en noch wil men seggen dat hy betoovert is. Maer ick heb dickmaels hooren seggen, dat de betooverden noch eten noch drincken, noch slapen noch spreecken, maer mijn Heer als hy maer wil, sal meer kaeckelen als dartigh Procureurs. En siende den Pastoor aen, o Heer Pastoor, Heer Pastoor, seyde hy, meent ghy dat ik u niet en ken, en dat ick niet en weet, wat dese betoovering te seggen is, ick ken u wel, hoe ghy u oock bedeckt, en ick weet van de moort. Maer daer de nijt regeert, daer heeft de deught geen plaets. De duyvel is altijd in het wargaren, en soo veel wil ick u wel seggen, indien ghy 't niet gedaen had, mijn Heer was tegenwoordigh al getrouwt met de Infante Micomicona, en ick sou om een Graeffschap niet veer hebben behoeven te loopen, soo veel vertrouw ik mijn Heer van de droevige figuer wel toe, en de goede diensten die ick gedaen heb. Maer nu sie ick eerst dat het waer is dat men seyt, dat het rat van avontueren gaet

gelijck

gelijk een Meulen-wiel, en dat sy die boven op
 gefeten hebben, nu op de aerde leggen. Maer my
 moeyt van mijn Vrouw en Kinderen, want als se
 met recht mochten hoopen en verwachten, dat
 haer Vader of een Gouverneur of een Viceroey,
 van het een of het ander Eylandt worden sou,
 sullen se hen verandert sien in een staljongen. Al
 dat ick u segge Heer Pastoor, dient alleen om het
 u op u gewis en consciency te leggen, wat onge-
 lijk dat ghy mijn Heer en mijn aen doet. En liet
 wel toe dat het u daer na niet weer af ge-eycht
 wort, soo wel dat gy hem soo gevangen leyt, als
 de schade die ghy de werelt daer mē doet. Hier
 hebben wy het gaende (sey Meester Klaes hier op)
 my dunckt Sancho dat ghy met u Meester op ee-
 nen leeft schoeyt, en soo ghy soo voort gaet, sal-
 mer u by sluyten in de koy, soo wel betoovert
 als hy is, alsoo ghy al met het selve sop van de
 Ridderschap overgooten zijt. Ghy zijt wel wijs,
 met al u Eylanden, Gouverneurschappen, en
 Graeffschappen, ghy laet u wel by de neus vatten.
 Ick laet my van niemandt vatten (antwoorde
 Sancho) al was het van de Koninck self, hoe arm
 en out dat ick ben, ick ben niemandt een duyts-
 schuldigh, en indien ick na een Eylandt sta, an-
 dere staen weer na wat anders, dat misschien wel
 tienmael soo slim is, elek een is Meester van sijn
 eygen self, en van menschen maect men de Pau-
 sen, en soo oock de Gouverneurs van Eylanden,
 te meer dewijlder mijn Heer noch wel soo veel
 winnen kan, dat hy niet weten sal waer hyder
 mē blijven sal. Siet wel toe wat ghy seght, mijn
 Heer de snofschrapper, moeyt ghy u met de baert

te fcheeren, en dan fal het wel gaen, en laet ghy Gods water over Gods acker gaen. Ey lieve wy kennen malkander, en men fal my niet by de neus leyden. En ick segh noch, aengaende dese betoovering onse lieven Heer weet hoet 'er mē is, en dat laet ick daer. Den Barbier wilde Sancho niet antwoorden, op dat hy door sijn eenvoudigheydt niet sou komen te ontdekken, 't geen hy en den Pastoor so garen bedeckt hadden. En ter oorfaeck van dese selve vrees, had den Pastoor den Canonick verfocht een weynigh vorder te rijden, alsoo hy hem het geheym van de koy sou te kennen geven. Dit deed den Canonick gewillighlijck, en reed met den Pastoor en sijn knecht, een weynigh voor uyt, verwachtende wat den Pastoor wonders sou voor den dagh brengen. Den Pastoor vertelde hem kortelijck het begintfel en de oorfaeck van de sotheydt, en al den handel van Don Quichot, tot datse hem in dese koey gekregen hadden, van meening zijnde hem weder te huys te voerē, om te onderfoecken of men middel kost vinden om hem te genesen. De dienaers en den Canonick verwonderden sich op nieuws, hoorende dese vreemde vertelling van Don Quichot, en hebbende den Pastoor gedaen, antwoorde hy: In der waerheyt Heer Pastoor, voor so veel my aengaet, acht ick dese boecken van de Ridderfchap, met allen schadelijck voor het gemeene best, al-hoe-wel ik (gedrevē door een ledige en ydele smaek) het begintfel gelesē heb, van al die boeckē die'er gedrukt zijn, sonder dat ik oyt tot het eynde toe heb kunnen volhardē, om dat my dunckt dat het al het oude en het selve is. En na mijn dunckt is dese

Don QUICHOT de la MANCHA. 623
dese manier van schrijven slechter als de gene
die men de Milesische fabels of sprooken noemt,
die maer alleenigh dienē tot vermaeck, sonder een-
nigh nut toe te brengen, heel anders als de fulke,
die niet alleen vermaeck, maer oock nut ge-
ven. En al-hoe-wel het voornaemste insicht van
dese boecken is, vermaeck aen te doen, so weet ik
evenwel niet, hoe se sulcks kunnen te wege bren-
gen, zijnde so vol van onnatuerlijck en sottighe-
den. Want het vermaeck dat yemant in sijn geest
ontfangt, ontstaet gemeenlijck uyt de welstant,
schoonheyt, en goede stelling van eenige saek, die
men voor sijn oogē heeft, daer het geē soodanigh
niet is, mijns oordeels, geē vermaeck of genoegē
ter werelt kan geven. Want wat welstant of over-
eenkomst kander zijn, tusschen het geheel en de
deelen, de deelen en het geheel, in een boeck daer
een jongen van seshien jaren, een Reus gelijk
een Tooren, met eenen slagh van een hout, als
of het een Koolstronck was, of het geen ons een
Velt-slagh voor schildert, daer dees of geepen
Ridder door sijn geweld alleen, een geheel Heyr
van een millioen Krijghslieden in routen slaet?
En wat sullen wy vorder seggen van de Konin-
ginnen die om een haverstroo, den een of den
ander doolend en onbekent Ridder op slaen?
Wat verstant hoe onbesnoeyt het oock sou mo-
gen zijn, sou genoegē mogen scheppen te le-
sen, dat een grooten Tooren vol gewapende Rid-
ders, over Zee vaert, gelijk een Schip dat voor
wint seylt, en des avonts in Lombardijen, en
des morgens in Paep Jans Lant, of andere ge-
westen is, daer Ptolomeus, noch Marcus Polus,
hun

hun leven noch van gehoort, noch geschreven hebben. En indien men my hier op tot antwoord geeft, dat dese boecken niet hooger als voor loogens uyt gegeven worden, en dat se daerom aen geen schijn van waerheydt gebonden zijn, daer op sal ick antwoorden, dat den loogen, soo veel te beter is, als se de waerheydt gelijkker is; en so veel te meer vermaeck aen brengt, als se meer mooghlijckheyts heeft. Men behoorde dese versieringen soo te schrijven, soo te ordonneeren en voort te stellen, nemende de onmooghlijckheden wech, verkleenende de grooten, op dat alsoo de verwondering van de verkieling en versiering, met het vermaeck te gelijk mocht gebooren worden. En sulcks kan hy geensints doen, die de waerschijnlijckheydt wech neemt, benefens de navolging van de natuer in het welck de rechte volkomentheydt bestaet. Ick heb niet een van dese boecken gesien, die het lichaem van een versiering of vertelling gemaect heeft, met al sijn deelen en leden, en een over eenkomst van het begin en het midden, en het eynde met dese twee, maer in tegendeel maecken se fulcke oneygentlijke deelen en proportien, dat het te recht Horatiaensche monsters en schrickdieren zijn. Behalven dat, zijn se in stijl hart en onaengenaem, onwaerschijnlijk in de saeck, dertel in het verhandelen der liefden, onhoffelijk in de hoffelijckheden, wijdtloopigh in de batalien, slecht in de redenen, onnatuerlijk in de reysen en tochten, kortelijck berooft van alle konst en aerdigheyt, en over dies waerdigh om als onnut uyt het gemeene best geweert te worden. Den

Pastoor luysterde met groote naerstigheyt na dese redenen, oordeelende desen Canonick een persoon van groote kennis en verstant, en dat hy gelijk had, in het geen hy voorstelde, waer op hy antwoorde: dat hy van het selve gevoelen was, en over dese redenen, al de boecken van desen Don Quichot verbraut had, vertellende hem al den handel van het doorsoecken van sijn boeckkas, en wie hy tot het vyer veroordeelt, en wie hy gespaert had, daer den Canonick seer om lachte, en voort voer, dat hy evenwel, onder soo veel quaets, noch yets goets in dese boecken vant, namentlijk, dat ie noch stof beschaffen aen eenigh kloeck verstant, om de pen te oeffenen, met het beschrijven van Schip-breucken, pijn en quellingen, ontmoetingen, en Velt-slagen, stellende een braef Velt-Overste, in sijn rechte gestaltenis en verwen, soo in dapperheyt, als het voorkomen van de lagen sijner vyanden; of maeckende hem een redenaer, in wel gestelde en gedeelde aenspraecken en Oratien. Oock met somwijlen de een of de ander treurige geschiedenis, somtijts een vermaeckelijcke vertelling daer in te voegen, maeckende hier een schoone en eerbare Vrouw, daer een Christelijck, dapper en voorlichtigh Ridder, ginder een beleeft, wijs en goedertieren Vorst, of getrouwe en vroome Onderdanen. Met den eenen tijt sich te toonen, een Stervenkundige, den anderen tijdt een werelt beschrijver, den anderen een Musicant, of dichter of Staets persoon, of schilderende de loosheydt van Ulysses, de Godtvruchtigheyt van Aeneas, de dapperheyt van Achilles, de ongevallen van

Hector, de verraderijen van Sinon, de vrintfchap van Eurialus, de miltheydt van Alexander, de kloeckheydt van Cæfar, de fachtmoedigheydt van Trajanus, de getrouwigheydt van Zopires, de voorfichtigheydt van Cato, en kortelijck al het geen eenigh perfoon fou konnen loffelijck maecten, nu de felve in eenigh perfoon alleenigh stellende, dan in veel anderen verdeelende, en dat alles met een ftijl die befadight, en een bestelling die waerfchijnlijk is, en op dèfe wijfe maeckende een geweeft van veel en vericheyden fchoone eygenfchappen en verwen, 't welck ten eynde gebrocht, het beste eynde verkrijgen magh, als vermaeck en nut te geven. En op dèfe wijfe kan fich den fchrijver toonen, een Helden, Lier, droef- en bly-fpel-dichter, met al de deelen, die de foete en aengename wetenfchappen van de dicht-konft en reden-konft begripen, alfoomen alfoo wel een Epicus dat is Helden-dichter in Profa kan zijn als in Rijm.

Het XLVIII. Hooft-ftuck.

Daer den Canonick zijn verhael vervolght aengaende de boecken van de Ridderfchap, en andere dingen meer.

HEt is foo gelijk mijn Heer feght, antwoorde den Paftoor, en om die oorfaeck zijn fe berifpens waerdigh, die tot noch toe foodanige boecken gemaect en gefchreven hebben, fonder te letten, op het geen daer

daer behoorlijcker wijze toe verfocht wort, om soo wel vermaert te worden in Profa als dese Vorsten der dichters onder de Griecten en Latijnen in hun veersen zijn. Ick ten minsten antwoorde den Canonick, heb eenige beweging in mijn hart gehadt, om een boeck van de Ridderfchap te maecten, en in het selve al de vereyfchte betamelijckheden waer te nemen, en om de waerheydt te bekennen, ick hebber alreets meer als hondert bladen in geschreven, die ick (om de proef te nemen, of de selve foodanigh waren, als ick daer van gevoelde) geleerde Wijse en onfijdighe Mannen heb mede gedeelt, als oock ongeleerde, die alleen uyt zijn om hun smaeck en vermaeck, en heb in hen allen een algemeen goet vinding gevonden, evenwel ben ick 'er niet in voort gevaren, soo om dat my docht sulcks een saeck te zijn, de welcke met mijn beroep niet over een komt, als om dat ick sie dat het getal der slechten en eenvoudigen, grooter is als dat van de wijse en verftandigen. En al-hoe-wel het meer weeght van eenige weynige wijfen gepresen, als van veel narren bespot te zijn, vind' ick evenwel ongeraden my het ongegront oordeel van het gepeupel te onderwerpen, die de geene zijn, die meestendeel foodanige boecken lesen. Maer het geen my noch meer bewoogen heeft het werck te laten steecken, is een besluyt-reden genomen uyt de tegenwoordige blyspeelen. Indien dese die men tegenwoordigh vertoont, soo wel de waerachtige als de versierde, ten meestendeel, of wel geheel voor ongegront en onnatuerlijck zijn bekend,

sonder hoeft of steert te hebben, en evenwel van het gemeene volck met vermaeck gehoort en gesien en voor goet gekent worden, daer se evenwel soo verre daer van daen zijn, en soo wel de schrijvers, als de vertoonders seggen dat se soodanigh moeten zijn, om dat se het volck alsoo begeert, en dat se, volgende de behoorlijcke vereyfchen, misschien van dry of vier verstandigen gepresen, en van al de rest veracht souden worden, zijnde beter met de geheelen hoop te leven, als met weynige te sterven; wat sal het dan met mijn werck zijn, als ick al mijn hoeft versuft geschreven, en al de behoorlijcke eygenschappen waer genomen sal hebben, anders als voor scheurpappier en maeckelatuer gehouden te worden. En al-hoe-wel ick menighmael dese schrijvers heb gepooght, sulcks uyt het hoeft te praten, en hen in te prenten, dat se sich bedriegen in hun meening, en dat se meer volck souden trecken, en meer gelt winnen, vertoonende hun speelen na de kunst, blijven se evenwel soo vast by hun meening, als de dief by de bast. My gedenckt dat ick seeckeren dagh tegens een van dese gesellen sey: Seght my eens, gedenckt u niet, dat men voor eenige jaren in Spangien dry Treuripeelen vertoont heeft, door een vermaert dichter van dit Rijk gemaect, de welcke soodanigh waren, dat se te gelijk vermaeck en verwondering aen brachten, soo wel aen de slechte en onverstandige, als de wijse en geleerden, gevende dese dry alleen meer voordeel, aen de Meesters, als 30. anderen die men daer na vertoont heeft? Ongetwijffelt antwoorde my dese, ghy meent de Isabella

bella, Philis, en den Alexandra, dese selve ant-
 woorde ick, en besiet ghy eens of de vereyichen
 van de konst daer niet in waer genomen zijn, en
 ofse evenwel niet aengenaem zijn geweest, self
 aen de geheele werelt, in voegen men geen onna-
 tuerlijke dingen behoeft te vertoonen, om des
 volcks wil, 't en waer men niet beters kost. Want
 soo zijn geensints geweest de gewroocken on-
 danckbaerheydt, noch de Numancia, noch den
 minnende Koopman, noch de gunstige vyandt,
 noch andere stucken, die hun Meesters veel roem
 en voordeel hebben toe gebrocht. Dese en meer
 andere dingen bracht ick alby, daer mede ick
 hem wel kost overwinnen, doch evenwel geen-
 sints van sijn voornemen af trecken. Ghy hebt
 door dese redenen, ant woorde den Pastoor, mijn
 Heer in my weder op geweckt een out misnoe-
 gen, dat ick tegens de Comædien heb, die men
 tegenwoordigh vertoont, de welcke over een
 komt met die ick tegen de boecken van de Rid-
 derschap draegh, namentlijk, dat de Comædie
 behoorende te zijn (volgens het goetduncken
 van Cicero) een spiegel van des menschen leven,
 een voorbeeld van goede manieren, en een beeld
 van waerheydt, dese in tegendeel zijn voorbeel-
 den van sotternijen, en spiegels van belacchelijke
 onnatuerlijckheden, en onbetamelijke dar-
 telheden. Want wat meerder onnatuerlijckheit
 kander gevonden worden, als dat men in de eer-
 ste uytkomst, van de eerste handeling een en den
 selven vertoont als een kint in de wiegh, en in de
 tweede als een gebaert Man. Of dat men ons een
 afgeslooft Man als dapper, eē Jongman als bloode,

een Lackey als een redenaer, een Pagie als een raetsman, een Koninck als een Boer, en een Princes als een sloer voorstelt? Wat sal ick vorder seggen van het geen men waer neemt omtrent de tijden, en plaetsen daer de handelingen in geschieden? daer ick sulcke speelen gesien heb die in de eerste handeling beginnen in Europa, de tweede in Asia, en de derde in Africa, en soo voort; en indien het soo is dat de Imitatie, of navolging van de natuer het voornaemste van het spel is, hoe is het mooghlijk, dat self een matelijck verstant, in sulcke dingen kan behagen scheppen? Oock als men versiert een handeling voor gevallen ten tijden van den Koninck Pipin, of Karel de Grootte, en daer in voert of den Keyser Heraclius, of eenen Godefroev van Bullion, die het heylige lant gewonnen heeft, daer so veel jaren tusschen beyden zijn, dat den een en den ander geleeft heeft. Oock een versierde geschiedenis op te proncken met stucken en brocken, die alle in verscheyde tijden gebeurt zijn, en dat soo met het hayr daer by getrocken, dat men de mislagh met handen tasten kan, en het onverdraeghlijckste is, dat sulcks noch by sommige botmuylen, voor wel gedaen wort gehouden. Dat ick vorder swijgh van dese die self de heylige stoffen abraeken en buygen dat het een grouwel om te sien is. Tot al dit sou niet genoegh zijn by te brengen, dat de overigheydt, voornamentlijck om dese oorfaeck, de openbare speelen toe laet, om de leigen door eenige eerlijcke tijdtkorting besich te houden, en alsoo van eenige quade eygensenschappen af te leyden, en dat men

der-

Don QUICHOT de la MANCHA. 631
derhalven soo nauw niet behoef te keuren, wat
voor speelen men vertoont, behoudens dat se
maer de dienst doen, die men daer van verwacht,
namentlijk behagen. Hier op antwoorde ick,
dat se het selve eynde wel thienmael beter be-
trachten en uytwercken fullen, wanneer se wel,
als wanneer se qualijk gemaect zijn. Want als
yemandt een konstigh stuk wercks heeft sien
vertoon, sal den toesiender sich bevinden, vro-
lijk door de boertrijen, geleert door de waer-
heydt, vol verwondering door de gevallen, opge-
weekt door de redenen, vermaent door de lagen,
wijs door de voorbeelden, vergramt tegen de son-
de, en verliest op de deught. Want al dese eygen-
schappen sal het goede treur- of bly-spel uyt-
wercken, hoe boers en ongevoelick den toehoer-
der magh zijn. En van alle onmooghlijckheit,
is onmooghlijck dat het spel 't welck met dese
deelen begaeft is, kan laten vrolijkheydt en ver-
maeck aen te doen, veel meer als die gene die
daer van berooft zijn, gelijk meest die gene die
men tegenwoordigh vertoont. En hier van is
de schult op de dichters niet te leggen, also som-
mige van de selve seer wel weten, wat daer om-
trent te doen is. Maer gelijk tegenwoordigh de
speelen tot een Koopmanschap geworden zijn,
seggen se, en sy seggen de waerheydt, dat de speel-
ders de selve niet koopen souden, 't en waer sy
foodanigh waren: In voegen sich den dichter
nootsaeckelijck moet voegen na de verkiefsing,
van die gene die hem sijn werck betalen moet.
En dat sulcks waer is, sien wy aen de eyndeloofse
Comædien, die een van onse braefste verstanden

(hy meent Lopes de Vega) gemaect heeft, soo vol van acrdigheydt, soo vol welspreeckentheydt, en soo hoogh van stijl, dat hy daer over de heele werelt met sijn roem vervult heeft. Maer om dat hy hem mede somwijlen heeft moeten voegen na dees of gecne genegentheydt, komen te oock niet alle tot de behoerlijcke volkomentheydt. Andere maecken se soo sonder te sien wat se doen, dat soo den dichter als de speelders, sich genootlaeckt vinden te verstecken, uyt vreesse van over hun reuckeloosheydt gestraft te worden, als vertoonende dingen die klaerlijck strecken tot blaem van Vorsten, Overigheden, en aensienlijcke geslachten. En al dese ongelegentheden souden op houden, beneffens ontallijcke anderen, die ick willens verwijsgh, indiender in het Hof een wijs en ervaren persoon gehouden wiert, die de selve ondersocht, al eer men se vertoonde, sonder wiens besegeling en teeckening niemant sich sou hebben te vervorderen yets op het tooneel te brengen, en alsoo sou men sulcke onbetamelijcke dingen op geen tooneelen sien, en de dichters met meerder omsichtigheydt hun wercken bearbeyden, vreesfende niet te sullen voor goet passceren, of door den mant te vallen, en het rechte wit van nut en vermaeck betrachten. En op de selve wijze behoorde men met dese boecken van de Ridderfchap te werck te gaen, waer door der sonder twijffel sommige tot die volkomentheydt souden komen, daer van mijn Heer gesproocken heeft, verrijckende onse tael met de kostelijcke en onwaerdeerlijcke schat van welspreeckentheydt, en oorsaeck gevende dat de oude leuren

Don Quichot de la *MANCHA*. 633
verduyftert worden door de glants van de nieuwe, tot een eerlijk onderhout, niet alleen van de ledigen, maer oock self van de alderbefichften, want den boogh kan niet altoos gespannen staen, noch het menschelijk leven in stant blijven, sonder tusschen-spel van vermaeck. Soo ver waren den Canonick, en den Pastoor in hun redenen gekomen, wanneer den Barbier by hen quam, seggende tegen den Pastoor; al hier Heer Licentiaet is de plaets van de welcke ick gefeght heb, dat se goet tot weyden, en rusten is. Soo dunckt my oock dat se is, antwoorde den Pastoor, en seggende tegens den Canonick, het geen hy voor had te doen, wilde de selve oock met hen blijven rusten, aengelockt door de bequame gelegentheyt van een seer schoon dal, 't welck sich aen hen vertoonde, en om daer het vermaeck van te genieten, als mede de soetigheyt van dit geselschap, 't welck hem alreets leer wel bevalen had, oock om de saccken van *Don Quichot* een weynigh nader te onderfoecken, stont hy met hen af, belastende sijn dienaer na de Herbergh te rijden, die daer niet ver af was, en van daer het een of het ander te halen om te eten, voor het geheele geselschap, alsoo hy voorneemens was daer den namiddagh over te brengen. Waer op een van de dienaers antwoorde, dat de spijskorf de welcke sy by sich hadden, noch genoeghsaem voorsien was, in voegen, sy uyt de Herbergh niet anders als Haver te halen hadden. Dewijl dat soo is, antwoorde den Canonick, soo brengt de korf voor den dagh, en stelt ons wat toe. Ondertusschen siende *Sancho* gelegentheyt

om met sijn Heer te mogen sprecken, sonder de tegenwoorigheydt van den Pastoor en den Barbier, daer hy het beste vermoeden niet op en had, begaf hy sich by de koy, daer sijn Heer in was, en sey tegen hem: Mijn Heer, tot ontlasting van mijn consciency, sal ick u seggen het geen gepasseert is, omtrent u betoovering, namentlijk, dat die twee die daer vermomt gaen, den eenen den Pastoor, en den ander Meester Klaes is, en ick beeld my in, wil ick seggen, dat se dit werck soo bestelt hebben, om u op dese manier wech te voeren, en dat uyt enckel nijt en afgunst die se u dragen, over u voortreffelijcke daden. En neemt dat dat waer is, soo sou u Genade niet betoovert wech gevoert worden, maer wel als een dol mensch, of een sot in de kouw. En tot bewijs daer van, wil ick maer een dinck vragen, en soo ghy my antwoord gelijk ick geloof dat ghy sult, sal ick het werck tasten en voelen kunnen. Vraeght wat ghy wilt Sancho antwoorde Don Quichot, en ick sal u vragen voldoen, en dat ghy seght dat die twee lieden die daer rijden, den Pastoor en den Barbier souden zijn, het sou wel kunnen zijn, dat se de gedaente van de selve hebben, maer niet dat se sulcks in der daet zijn, en het geen ghy dies zengaende te gelooven en te verstaen hebt, is, dat indien sy foodanige lieden gelijcken, sy die gedaenten hebben aen genomen (alsoo hen sulcks licht om te doen valt) alleenigh om u die gedachten in het hooft te brengen, en u alsoo in een doolhof van verwarring en dwaling te brengen, daer ghy niet sult uyt geraecken, al waert dat ghy den draet van Theseus had, oock om my in mijn

verstant te doen waggelen, en my onkundigh te houden, waer my dese betoovering van daen komt. Want soo ghy van de eene zijde seght dat den Pastoor, en den Barbier my vergeselschappen, en ick evenwel aen de andere zijde my aldus gevangen sie, en wel weet dat geen menschelijke krachten, genoegsaem zijn, om my daer toe brengen, indien de selve niet boven natuerlijk zijn, wat wilt ghy dat ick u dan veel seggen of wat ick dencken sal, anders als dat de wijze van mijn betoovering een andere slag is, als ick oyt in eenige boecken gelesen heb, in voegen ghy u selven hier omtrent wel mooght gerust stellen, alsoo sy soo veel zij die sy schijnen, als ick den Grooten Turck ben. En vorders hebt ghy wat te vragen, vraeght, ick sal u antwoorden al duerde 't tot morgen ochtent toe. *ô, ô, ô*, sey Sancho, is het mooghlijck dat u Genade soo hart van verstant is, en soo weynigh murgh in de kop het, dat hy niet sien kan wat voor een pot hier te vyer is. Maer kom, nou sal ick je klaer doen sien, dat je niet betoovert bent. Soo seght my dan, soo help u den hemel uyt u tormentatie, en soo mooght ghy jou selven sien in de armen van jou beminde Dulcinea. Al besweerens genoegh antwoorde Don Quichot, en vraeght dat ghy te vragen hebt, want ick heb het u geseght, en segh het noch, dat ick u antwoord geven sal. Dat versoeck ick maer antwoorde Sancho, en het geen dat ick wel garen weten sou, is dat ghy my seght, sonder daer yets by of af te doen, noch yets te vermindren, en dat met alle oprechtigheyt, getrouwigheyt en waerheyt, gelijk ik van u Genaden heb te hoopen en te

vertrouwen, als oock van al die gene die de selve confessy doen, of se die doolende Ridderd zijn, wil ick seggen soo. Vraeght ghy maer Sancho antwoorde Don Quichot, en maeckt my doch niet langer moe met al u omstandigheden. Soo segh ick dan sey Sancho wederom, dat ick verseeckert ben, van de oprechtigheyt van mijn Heer, en daerom ben ick van meening, wil ick seggen, te vragen, gelijk ick u vragen sal en vragen moet, dat is, namentlijck wil ick seggen soo by gelijckenis, of u Genade terwijl hy in de koy heeft geweest, noyt noot heeft gehad, sijn of grof water te maecken, ick versta dat niet Sancho antwoorde Don Quichot, is het mooghlijck riep den ander uyt, dat jy dat niet verstaet! De kinderen in de School verstaen wel wat wateren of water maecken te seggen is, ick wil daer mē seggen wil ick seggen, of u Genade noyt noot gehad heeft om te gaen daer men niemant senden kan? Ho nu verstaet ick u (antwoorde Don Quichot) ja ick Sancho, en ick heb het noch tegenwoordigh, en als ick u de waerheydt wil seggen, het is 'er met my soo heel reyn niet gestelt.

Het

Het XLIX. Hoofstuck.

Verhandelende de verstandige redenen van Sancho Pance, met sijn Heer Don Quichot.

Ho ho sey Sancho daer op, daer wil ick wesen, ick heb het al wech. Komt eens hier mijn Heer, kont ghy loochenen, het geen men gemeenlijk seght, wanneer een persoon noch eten noch drincken, noch slapen, noch bequamelijk antwoorden kan, dat die Man betoovert is. Waer uyt ick mijn concludatie maeck, dat de betooverde luy, niet eten noch drincken, noch slapen noch andere fulcke dingen doen, maer niet fulcke die zijn gelijk u Genaden is, die drinckt als men het hem geeft, eet als hy 't heeft, en antwoordt op het geen dat men vraeght? Ghy seght wel de waerheydt Sancho, antwoorde Don Quichot, maer dit moet ghy evenwel weten, dat 'er verscheyden soorten van betoovering zijn, gelijk het oock wel zijn kan, dat se metter tijdt verandert zijn, en dat het tegenwoordigh de manier is, dat de betooverden doen, gelijk ick doe, soo na als voor. In voegen men niet seggen magh tegen het gebruyck van de tijdt, noch gevolgen daer omtrent te maecken. Ick weet, en houde het daer voor, dat ick betoovert ben, en dat is my genoegh tot gerustigheyt van mijn gemoedt, dat ick wel groot sou hebben, indien ick dorst gelooven dat ick niet betoovert was, en evenwel in dese koy bleef, luy en ledigh, beroo-

vende de werelt, en veel benoedighde menschen van mijn hulp en onderstant, daer se tegenwoordigh genoeghsaem om verlegen zijn. Evenwel (antwoorde Sancho wederom) soo segh ick, dat tot overvloet en voldoening het niet quaet sou zijn, dat u Genade eens de proef nam, of hy uyt de koy sou kunnen geraecken, en te Paert komen, op sijn goede Ronzinant, die oock wel lijkt betoovert te wesen, alsoo hy soo malinkolijck daer heen gaet, als een Uyl by daegh, en dat gedaen zijnde, laet ons weer op nieuw onse avontueren versoecken, en soo het niet lucken wil, is het daer na noch tijts genoegh wil ick seggen, om weer in de koy te klimmen, en ick beloof als een getrouw Schiltknecht, dat ick 'er mijn met jou sal laten in sluyten. Ick ben te vreden (antwoorde Don Quichot) u raet te volgen, en wanneer ghy mijn verlossing kont te wege brengen, sal ick u door alles en in alles, voortaan gehoorsaem zijn, maer och lacy, ghy sult wel haest sien dat ghy bedrogen zijt. In dese onderlinge redenen was den Ridder met sijn Schiltknecht, tot dat se quamen daer den Pastoor en den Canonick al af geseten waren. Terstont deed den Karreman de Ossen uyt de Kar en liet se gaen weyden, door de aengename dalen, welckers aengenaem wesen vermaeck gaf, niet aen sulcke betooverde persoonen als Don Quichot, maer wel sulcke verstandige als sijn Schiltknaep, die den Pastoor vraeghde, te willen toe laten, dat sijn Heer, eenmael mocht uyt de koye komen, want soo niet, dat hy het nest niet soo suyver laten sou, als de waerdig-
heydt

Don Quichot dela MANCHA. 639
heydt van sulck een Ridder vereyschte. Den
Pastoor verstont wel haest wat hy seggen wilde,
en antwoorde hem daerom, dat hy hem sulcks
garen wilde toe laten, 't en waer hy vreesde, dat
siende Don Quichot sich selven in vryheydt, hy
hasop speelen sou. Ick sta daer borgh voor sey
Sancho, en ick oock sey den Canonick, voor-
namentlijck, soo hy my sijn Ridderlijck woort
wil geven, sich niet van ons te scheyden tegen
onsen wil. Dat beloof ick u (sey Don Quichot
die het alles aen hoorde) behalven dat betoover-
de personen geen macht hebben te doen wat se
willen, alsoo die gene die haer betoovert heb-
ben, wel kunnen maecten, dat se in geen duy-
sent jaer een voet breet van hun plaets kunnen
gaen, ja self als se gevluht waren, haer door
de lucht wederom halen. En dit dan soo zijn-
de, mochten se hen wel vryelijck uyt laten,
of soo se 't niet en deden, wel wat aen een
kant gaen, alsoo se misschien wel een lucht
in de neus souden krijgen, die nageen Roo-
sen en roock. Den Canonick nam hem by
de handen die noch gebonden waren, en al-
soo wiert Don Quichot op sijn woort los ge-
laten, daer hy sich geweldigh over verheugh-
de, en het eerste dat hy de was sijn lijf aen
alle kanten uyt te reken, en na Ronzinant
te gaen, en gevende hem twee slagen met
de platte hant op het gat, sey tegen hem,
noch heb ick hoop o Spiegel der Paerden,
dat wy haest sullen zijn die wy wenschen, ghy
met u Heer op den rugh, en ick boven op u, oef-
fenende de plicht waer toe my den hemel ge-

roepen heeft. Dit gedaen en gefeght zijnde, ginck hy met Sancho aen een kant, daer hy niet weynigh verlicht van daen quam, en met grōoter begeerte om te doen'tgeen hem Sancho riedt. Den Canonick fagh hem vast aen, verwondert dese vreemde sotheyt te sien, en voor sulcks als hy sprack of antwoorde, toonde hy sich een persoon van een goet en gefont oordeel, alleynigh geraeckte hy van het spoor, wanneer men van de Ridderfchap begoft te spreecken, en alsoo met medelijden bewoogen, na dat se sich alle in het groene gras hadden neder geleght, sey hy tegens hem, is het mooghlijck mijn Edelman, dat de ydele en onnutte lesing der boecken van de Ridderfchap, soo veel macht en vermogen over u hebben, dat se u in sulcker voegen het verstant verbijstert hebben, dat ghy gelooft als nu door een wijse van betoovering vervoert te worden, benessens andere dingen meer die soo ver van de waerheyt zijn als de loogen selve? En hoe is het mooghlijck dat'er eenigh menschelijck verstant is, 't welck gelooft dat'er sulck een oneyndelijck getal, van Amadisfen, en sulck een schrickelijcken hoop van Ridders is geweest. Sulck een Keyser van Trapesonden sulck een Felix Marte van Hyrcanien, soo veel Hacqueneyen, doolende Juffrouwen, sulcke Serpentes, Dracken, Reusen, kortelijck, sulcke vreemde en ongehoorde avontueren, sulcke Batalien, Veltflagen, sulcke schrickelijcke ontmoetingen, soo veel verliefde Princeffen, soo veel Graven van Schiltknappen, soo veel aengename Dwergen, soo veel strijtbare Vrouwen, en eyndelijck soo veel

rasende

rafende voorvallen, daer dese boecken vol van zijn? Van my kan ick seggen, dat, wanneer ick de selve lees, en de selve hou buyten vermoeden, geven se my eenigh vermaeck, maer wanneer ick begin te bedencken, en tastelijck te voelen, dat het al gesmeede loogens zijn, smijt ick de beste die daer van is, tegen de want aen, en self wel in het vyer, indien het slechts by der hant is, welcke straf sy als bedriegers en vindere van nieuwe secten en aenhangen genoeghaem verdienen. Ja die self soo veer komen, dat se de sinnen van verstandige persoonen gelijk u Edelheydt is, in sulcker voegen verkeeré dat se anderen vernootsaecken hem in een koye te sluyten, en op een Oss-Kar te voeren; gelijk aen u geschiet, gelijk of het een Leeuw of Tyger of diergelijcken was. Wel aen mijn Heer Don Quichot, keert tot u selven, en begeeft u weder in de schoot van u redelijck verstant, en bestet het talent dat u den hemel gegeven heeft, tot ander en beter onderhoud, 't welck magh gedijen tot voordeel van u gewis, en aenwas van u eer en aensien. En soo ghy evenwel, gedreven door u natuerlijcke gegentheydt, sulcke boecken van Ridderchap gelieft te lesen, leest in de Heylige Schrift de boecken der Rechteren, daer sult ghy soo wonderlijcke als waerachtige stof vinden. Portugael heeft eenen Viriato, Roomen eenen Cæsar, Carthago eenen Hanibal, Griecken eenen Alexander, Castilia eenen Fernan Goncales, Valencia eenen Cid, Andaluzia eenen Goncale Fernando, Estromadura eenen Garcí Perez de Vargas Xerez, Toledo eenen Garcí Lasso, Sivilia een Don Manuel de
 Leon;

Leon; leest de daden van dese Mannen, en dese sal u tijtkorting, leering, vermaeck, en verwondering geven. En dit sou sulck een oeffening zijn, als u verstant passen en voegen sou, door de welcke ghy sout geleert worden in de historien, verliest op de deught, onderwefen in goetheydt, verbetert in u manieren, dapper sonder reuckeloosheyt, en traegh sonder bloodheyt: en al dit ter eeren Gods, sijn eygen roem, en lof van u Vaderlant.

Don Quichot hoorde dese redenen met groote neerstigheyt aen, en siende dat de selve den Canonick ten eynden had gebracht, na dat hy hem een goede wijl had sitten aen sien, seyde hy eyndelijck daer op: Het schijnt goeden Heer, dat u redenen alleen daer toe strecken, om my te doen verstaen, at 'er geen doolende Ridders in de werelt zijn, en dat al dese boecken van de Ridder-schap valsch en versiert zijn, en dienvolgens onnut voor het gemeene best, en dat ick qualijck heb gedaen, de selve te lesen. en noch qualijcker die te gelooven, maer ten alderquaetste de selve in deser voegen na te volgen, en de harde professie van de Ridder-schap aen te nemen, seggende, mijn Heer wel uytdruckelijck, dat 'er geen Amadisen noch van Gaulen noch van Grieken, noch al de andere Ridders, oyt in de werelt zijn geweest? Al dat is soo (antwoorde den Canonick) gelijk ghy seght. Daer op berechte Don Quichot weder op, u waerde voeghter noch by, dat se my groote schade gedaen hebben, alsoo se mijn sinnen op de loop gebrocht hebben, in voegen men my is genootsackt geweest, in een
koy

koy te sluyten, en dat ick vervolgens beter sou doen, mijn tijdt in andere oeffeningen te besteden, die met meer waerheydt, en voordeel van mijn persoon verselt zijn. Soo ist, antwoorde den Canonick wederom, wel dan (vervolghde Don Quichot) soo houd' ick dan voor my, dat den betooverde, en den finneloofen, u waerdigheydt is, dewijl hy sich selven heeft vervordert sulcke openbare blamen uyt te spouwen, tegen dingen, die soo seer van een yeder in de werelt aengenomen, en voor waerachtigh gehouden worden, dat die de selve soude willen loochenen, gelijk mijn Heer doet, die wettighlijck verdienen sou, de straffe die hy dese boecken toevoeght, want te kennen te willen geven, dat Amadis noyt in de werelt is geweest, noch al die doolende Ridders, dat sou even soo veel zijn, als of men my wilde wijs maecken, dat de Sonsonder licht is; want wat verstant kander in de werelt zijn, die eender sou kunnen doen gelooven, dat de dingen van de Infante Floripes, van Guy van Borgongien, van Fierabras, die ten tijden van Karel de Grootte, voorgevallen zijn, loogen zijn, daer ick mijn eedt daer op doen wil, dat se soo waerachtigh zijn, als het waerachtigh is, dat het nudagh is? En indien se loogens zijn, soo houd' ick oock voor diergelijcken, al wat'er van Hector, van Achilles, van den Troyaenschen Oorlogh, van de twaelf Pairs van Vranckrijk, van den Koninck Artus van Engellant, die tot nu toe noch leeft, zijnde in een Hart verkeert, en noch alle ueren, weder in sijn Rijck verwacht wort.

Ja alsoo wel sou ick seggen dat loogenachtigh waren, die geschiedenissen van Guarino Mezquino, en van Sant Grial, van Don Tristan, en de Koningin Iseo, van Ginebra, en Lancerot, daer in tegendeel perfoonen gevonden worden, die seggen, dat se de Jonckvrouw Quintannona selve gesien hebben, die de beste Wijn verlaetster was van heel Britannien. Ja my gedenckt dat mijn Bestevader plagh te seggen, wanneer hy eenige Jonckvrouw sagh, van een treffelijk aensien, die Juffrouw, Neefje lijkt de Jonckvrouw Quintannona wel, waer uyt ick besluyt dat hy se ten minsten wel ghekent, of andersints haer natuerlijk afbeeldsel gesien heeft. Vorders wie is 'er die sou dorven seggen, dat de history van Perez, en de schoone Magalona niet waerachtigh is, daer men noch tegenwoordigh in het Wapenhuis der Koningen siet de sleutel daer men het Paert van Madera mede om draeyde, daer den dapperen Pierres mede door de lucht vloogh, die een weynigh grooter is, als den dissel-boom van een Kar of Wagen. En by desen sleutel, is noch de Sael van Babieça, en tot Ronceval siet men noch den Hooren van Roelant, soo groot dat het verschrickelijk is, waer door men seeckerlijk weet, dat 'er twaelf Pares zijn geweest, als oock Peres, Ciden, en diergelijke, die gelijk het volck seght, om hun avontueren gegaen hebben. En seght my oock, of den dapperen Portugees, Don Juan de Nelo, geen doolend' Ridder is geweest, die in Borgonjen in de stadt Ras met den dapperen Heer de Charni gevochten heeft, genoemt Moses Pierres, en daer na in de stadt Bazel,

Don QUICHOT de la MANCHA. 645
zel, met Moyſes Henriques de Remeſtan, blijvende van beyden overwinnaer. En de avontueren en daden die in Borgongien de dappere Spangiaerts Pedro Barba, en Gutiere Quichada (van wien's tronck ick mijn afkomst reecken, by mannelijcke linie) hebben uyt gerecht, overwinnende de Soonen van den Graef van Sant Pol, zijn die niet waerachtigh? Laet met eenen oock geloocchent worden, dat Don Fernando de Guevara in Duytſlant ſijn avontueren heeft weſen verſoecken, daer hy met Meester Juriaen geſtreden heeft, Ridder van het huys van Ooſtenrijck, als oock de kampen van Suero de Quinones del Paſſo; de daden van Moyſes Louis de Falſes, tegen Don Goncalo de Guiman Caſtillaenſch Ridder, beneffens andere daden, door Chriſten Ridders uyt gerecht, die al te mael ſoo ſeecker en waerachtigh zijn, dat de ſelve te ontkennen, ſou zijn een bekennen van ſinneloosheydt. Den Canonick Bleeft ten alderhooghſte verwondert, over de vreemde mengelmoes die Don Quichot maeckte van waerheydt en loogen, en te ſien de kennis die hy van al de dingen had, die de doolende Ridders van Spangien aen gaen. Waer over hy garen wilde toe ſtaen, dat 'er de twaelf Pairs van Vranckrijck waren geweest, maer niet dat ſe al de daden louden gedaen hebben, die den Biſchop Turpin van hen ſchrijft, want de waerheydt was, dat het uytgeleſen Ridders waren, en om hun over eenkomt Pares of Pairs genoemt wierden. 't Welck eyndelijck tot een orden geworden is, gelijk als in Spangien die van St. Jago of van Calatrava, moeten de of ten minſten behoorende

rende al die van die Orde zijn, dappere en wel gebooren Mannen zijn. Gelijk men oock seght van die van St. Jan, of van Alcantara. En wat den Cid aen ginck, daer twijffelde hy niet aen, noch oock aen Bernardo del Carpio, maer dat se juyst alles, soo geseght wort, souden gedaen hebben, kost hy sich noch niet verseecken. En wat aengaet (seyde hy vorders) den Graef Pierres, en dat den Sael van Babieca noch in des Konincks Wapen-huys sou zijn, beken ick mijn schult, dat ick soo onwetende ben, en soo quaet van gesicht, dat hoe-wel ick de Sael gesien heb, ick evenwel de sleutel niet gesien heb, hoe-wel se soo groot is, als mijn Heer gelieft te seggen. Sonder twijffel sy is daer (antwoorde Don Quichot) en tot meerder seeckerheydt soo seggen se dat se in een Kas geflooten is, op dat se niet verrotten sou. Alles kan wel waer zijn, antwoorde den Canonick, maer by de orde die ick ontfangen heb, weet ick niet dat ick se oyt gesien hebbe. Maer neemt dat ick al toe sta dat se daer is, dat verbint my evenwel niet te gelooven dat daerom de historien van soo veel Amadisen of van soo veel doolende Rid-ders waerachtigh zijn, en is oock niet redelijck dat een persoon van uwe bequaemheydt, sich selven sou inbeelden, dat sulcke vreemde sottighe-den, als men overvloedighlijck in de selve boecken vint, waerschijnelijck souden zijn.

Het L. Hoofstuck.

*Vervolgende het verstandigh Redenkarvelen tusschen
Don Quichot en den Canonick.*

DAt komt schoon antwoorde Don Quichot, de boecken, de welcke gedruickt zijn met gracie en privilegie van den Koninck, met de toestemming en goet vinden, van die gene die daer over gestelt zijn, die van groot en kleen, van rijk van arm, van geleerden en ongeleerden gelesen worden, soudē voor loogens uyt gescholden worden, te meer hebbende sulck een volkomen waerschijnelijckheydt, voor soo veel sy verhalen Vader Moeder, Huys afkomst, Stadt en Vaderlant van al dese Ridders, beneffens al hun daden van stuck tot stuck, van dagh tot dagh. Swijght doch mijn Heer is het mooghlijck, en strijt doch soo tegens de waerheydt niet, maer leest se selve, en ghy sult bevinden, wat smaeck se u geven en toe brengen fullen. Want wat is 'er aengenamer ter werelt, als dat men ons den eenen tijdt voor oogen stelt, een groot Meyr vol Serpentes, Adderen, Hagedissen, en andere soorten van schrickelijcke dieren, en dat 'er uyt het midden van het Meyr een droeve stem komt, seggende: Ghy Ridder wie ghy zijt, die dit verschrickelijcke Meyr aen fiet, indien gy wilt genietē 't goet dat hier onder dese waterē bedect is,

toon

toont de onvertfacchtheydt van u hart, en werp-
 ter u ten midden in, want in dien ghy sulcks niet
 doet, sult ghy geensints waerdigh geacht zijn,
 de hooge wonderen te sien, die daer onder zijn,
 namentlijk, van de seven Kasteelen, van de se-
 ven Eaten, die onder dese swarte en brandende
 wateren zijn. En dat den Ridder soo haest dese
 woorden niet gehoord heeft, of sonder langer be-
 raet te nemen, of sich selven van sijn swarc Wa-
 penen te ontslaen, bevelende sich selven aen
 Godt, en sijn beminde, sich selven te midden in
 dat koockende Meer werpt, en terwijl hy in
 twijffel is waer hy belanden sal, sich vint buyten
 verwachten in sulcke en soo aengename velden,
 dat 'er de Eliseische geen gelijkenis by hebben,
 zijnde den hemel daer doorluchtiger, en de Son
 helderder, als op eenige andere plaets van de we-
 relt. Hier siet hy een aengename Bosschagie, van
 groene en bloeyende Boomen, soo aengenaem
 voor het gesicht door haer blinckende groente,
 als voor het gehoor door het lieffelijk gesang
 der vooegelen, die daer in alderhande gedaenten,
 en groote menighte zijn. Daer siet hy een
 Christallijne beeck, wiens ruyschende water-
 kens, loopen over het geele zant, als gout, ver-
 mengt met steenkens, gelijk orientale Peerlen.
 Ginder siet hy een konstige Fonteyn, al te mael
 van Jaspes en Marmersteen opgebouwt, wonder-
 lijk met Perlemoerschelpen, Coralen, en ander
 cieraet verciert, maeckende een volkomen werck
 van aengenaemheydt en vermaek. Aan een an-
 deren oort ontdeekt sich onvoorsiens een sterck
 Kasteel, wiens mueren van enckel Massijf gout
 zijn,

zijn, met Diamanten in geleght, en de Poorten van Hyacinthen. Evenwel van sulck een wonderlijcken macckfel, dat self dit gout dese Diamanten, en Hyacinthen, veel minder zijn als de konst daer aen gepleeght. En als hy dan daer een wijl heeft op staen sien, fiet hy een goet getal van Jonckvrouwen uyt de Poort komen, welckers schoonheydt, en aengenaem gelaet, wesen en kleeding, ick u niet beschrijven kan, van de welke de voornaemste, desen doolenden Ridder by de handen neemt, en brengt hem sonder een woort te spreucken, in dit rijcke Slot, daer se hem doen ontkleeden, soo naect als hy ter werelt gekomen is, baden hem in soete getemperde wateren, besmeerende hem daer na met kostelijke Olijen en Balsmen, en trecken hen weder daer na een kostelijck geparfumeert hemde aen. Eyndelijck komter een andere Jonckvrouw de een Mantel om de schouder heeft, die ten minsten een heele Stadt, of meer waerdigh is. Daer na brengen se hem in een andere zael, daer de tafelen al gedeckt staen, en dat met sulck een kostelijckheydt dat hy verwondert en verbaest staet, en na dat hy sijn handen gewassen heeft, in water dat van Amber en andere rieckende blommen gedistilleert is, setmen hem ter tafel op een stoel van Marfil. Aldaer wort hy van al dese Jonckvrouwen gedient, houdende een groote en wonderlijcke stilswijgentheydt, en dat met soo veel verandering van spijs en leckerny, dat hy niet weet waer hy eerst beginnen, of waer hy eyndigen wil. Ondertusschen hoort hy een hemelsche Musijck, sonder te sien of te weten, van waer de

felve komt, noch wie se maect. Daer na wel gegeten hebbende, en de tafel op genomen zijnde, blijvende den Ridder op zijn stoel sitten, en zijn tanden te stoocken, gelijk de gewoonte is, komt er door de Poort van de Zael, een andere noch veel schoonder Jonckvrouw, als yemandt van de eersten was, die sich selven gaet setten aen de zijde van den Ridder, en begint hem te vertellen, wat Slot dit is, en hoe sy in het selve betoovt is, met duysent andere dingen meer, die den Ridder opgetoogen maecten in verwondering gelijk oock die gene die het leeft, daer ick my vorder niet in steecken wil, om de selve meer uyt te breyden, alsoo men uyt het selve dat geseght is, genoegsaem begrijpen kan, wat vermaeck dese boecken omhelsen. En gelooft my Heer (gelijk ick u noch meer geseght heb) leeft de selve maer slechts, en ick ben verseeckert, sy sullen u de meeste swaermoedigheydt verdrijven, die ghy hebben mooght. Van mijnent wegen kan ick seggen, dat terwijl ick een doolend^r Ridder ben geweest, ick my bevonden heb te zijn, dapper, beleeft, vriendelijck, mild, edel, en lijdsaem in alle voorvallen van gevanckenissen, en betoovering, gelijk ick oock weynigh acht, mijn selven gelijk een sot, in een koye beslooten te sien, wel wetende dat ick door de sterckte van mijn arm, indien my het geluck gunstigh is, binnen weynigh dagen, een Koninck van het een of het ander Koninckrijk sal zijn, om te beter mijn milddadigheydt aen een yeder te betoonen, alsoo (mijn Heer) den armen onbequaem is, dese treffelijcke deught van milddadigheydt te toonen. En alleen

om dese oorfaeck, wenschte ick wel, dat my het geluck, de eerste gelegentheydt beschafte, om mijn aert te mogen volgen, en mijn vrienden wel te doen, voornamentlijck, aen mijn armen Schiltknaep Sancho Pançe, dat den besten mensch ter werelt is, die ik garen met een Graefschap vereeren sou, dat ik hem al voor eenige dagen beloofte heb, alleenigh vrees ick dat hy de bequaemheyte niet hebben sal, om sijn staet wel te bestieren. Dese laetste woorden van Don Quichot, had Sancho wel haest gevat, die daer over tegen sijn Heer sey: Doet ghy maer u best mijn Heer om my het Graefschap te krijgen, soo van u Genade beloofte als van my verwacht, en laet my maer met de rest begaen. En of het al aen my ontbrack, wil ick seggen, soo zijnder noch wel menschen in de werelt, die (gelijck ick gehoort heb) de heerlijckheden op renten nemen, en geven daer voor soo veel of soo veel's jaers, en die regeren dan de goederen, en den Heer doet niet als goet gier maecken, en soo meen ick oock te doen, en laten Godts water over Godts acker gaen, en leven als een Prins. Dat is wel voor soo veel, Sancho mijn vrint, antwoorde den Canonic als de inkomste belangt, maer hoe varen wy met het bedienen van de Justicie, 't welck meest op den Heer aen komt, daer voornamentlijck bequaemheyde een goet oordeel, en oprechtigheyde te pas komt? Want soo sulcks aen de Vorsten ontbreeckt, soo loopt het al in bordel, en dan magh onsen Heer de arme Gemeente te hulpe komen. Ick versta men op die Philosophien niet, antwoorde Sancho, maer

foo veel wil ick u wel seggen, dat ick foo haest het Graeffschap niet hebben sal, of ick sal wel raet weten te regeeren, ick heb foo wel een ziel als een ander het, en foo wel een lichaem als een ander het, wil ick seggen, en ick sal het mijn foo wel regeeren als een ander het sijn, ik sal dan doen wat ick wil, en als ick doe wat ick wil, sel ick al doen wat mijn behaeght, en foo sel ick te vreen wesen, en als een mensch te vreen is ken hy niet meer wenschen, en daer mē genoegh, laet maer komen, en wy fullen wel toe sien, sey den eene blinde tegen den ander. Dat zijn sulcke quade Philesophien niet Sancho als ghy seght, antwoorde den Canonick, maer een Graeffschap heeft al veel snaps in. Hier op antwoorde Don Quichot: Ick weet niet wat ick veel seggen sal, alleenigh volgh ick het voorbeeld van den Grooten Amadis, die sijn Schiltknaep Graef van het vaste Eylandt gemaect heeft, en alsoo sou ick oock sonder quetsing van mijn gewis, Sancho tot een Graef konnen maecten, alsoo hy een van de beste Schiltknapē is die oyt doolend' Ridder gevolght heeft. Den Canonick verwonderde sich op nieuw, over dese nieuwe sottigheydt van Don Quichot, gelijk over de afbeelding die hy van de Ridderlijke avontueren gemaect had, de vaste inbeelding die hy over de waerheydt van sijn boecken had, en niet minder over de eenvoudigheydt van Sancho, die sulck een verlangen na dat Graeffschap had. Ondertusschen quamen de dienaers wederom, die in de Herbergh waren geweest, die daer over in de groente hun tafel deckten, en de Heeren gingen in de schaduw aen sitten,

ten, drinckende en etende op hun gemack, terwijl de Beesten gingen weyden. Terwijl sy daer mede besich waren, hoorden se het speelen van een Moesfel, 't welck uyt eenigh na by staende geboomte voort quam, en op het selfde oogenblick, sagen sy, een schoone Geyte voor den dagh komen springen, die heel aerdigh met wit swart en root geteeckent was. Achter aen volghde den Harder, die vast het beest toe riep en socht te locken, met sulcke woorden als men gewent is. De vluchtende Geyte gelijk als verbaest zijnde, begaf sich gelijk als om hulp na dit volck, en bleef daer staen. Den Harder komter by, en grijpende het beest by de Hoorens, sprack daer woorden tegen, gelijk of het wel ter degen verstant had gehad. *o metje metje, beesje beesje, hoe loopje soo? Voor wat Wolven benje vervaert? Wat is het mijn beesje, mijn soete beesje? Hoe benje so ontstelt, komt wederom, komt weerom, mijn ziel ghy sult beter by my wesen als soo sonder leytsman te gaen.* Dese woorden van den Harder gaven dit geselschap groot vermaeck, voornamentlijk, aen den Canonick die tegen hem seyde, om Godts wil mijn vrint, besadight u wat, en neemt dat Geytje soo haest niet wech, maer neemt dat stuckje en drinckt eens, en laet also u gramschap over gaen. Met eenen gaf hy hem een lenden van een Conijn op de punt van sijn mes. Den Harder nam het met danck aen, dronck eens en stelde sich gerust, en daer na seyde hy: Om dat ick soo met dit beest gesproocken heb, gelijk of het een mensch was, hoop ick niet dat men my voor sot of ontfinnigh houden sal, en in der waerheydt

dese en foodanige woorden, hebben hun verborgent heyt. Ick ben een Boer 't is waer, maer evenwel weet ick wel onderscheyt tusschen menschen en beesten te maecten. Dat geloof ick heel wel sey den Pastoor, alsoo ick by ondervinding weet, dat 'er wel geletterde perfoonen op het gebergh-te, en wijgierigen in de Hutten der Harders woenen. Ten minsten, antwoorden den ander daer weder op, daer woenen al te mael geen botte lieden. En op dat ghy de waerheyt daer van weten mooght (al-hoe-wel dat het schijnt dat ick hier by u-lieden kom, sonder genoot te zijn) sal ick u (indien ghy my een weynigh tijds vergunt) te kennen geven een waerheydt, de welcke het seggen van dien Heer (wijfende op den Pastoor) sal bevestigen. Hier op antwoorde Don Quichot, om dat hem dacht dat sulcks ick en weet wat schijn van avontueren had, ick van mijnent wegen lantsman, sal u garen aen hooren, gelijk oock al dese Heeren sullen doen, te meer om dat sy verstandigh en begeerigh zijn na wat nieuws. Terwyl sal ick wat gaen bancken sey Sancho, wat weet ick wat my voorvallen magh, want gelijk mijn Heer seyt, sulcke tijden, en sulcke ongelegentheyt van Bossen en Wildernissen komender voor, dat men in een dagh vijf ses niet te eten vint, en daerom is het goet wat pervisy op gedaen. Doet dat ghy seght Sancho, antwoorde Don Quichot, ick heb het mijne gedaen; en alleenigh schorter nu maer aen, dese vertelling te hooren, en my daer mede wat te vermaecten, dat willen wy al te samen, vervolghde den Canonick. Den Harder daer op gaf het Geytje een slag of twee met de platte hant

Don QUICHOT de la MANCHA. 655
hant op het gat, houdende het selve noch by de
hoornen vast, en seggende, kom hier by my sitten
mijn beest, wy fullen noch tijdt hebben om by u
geselschap te komen. Het isheen dat het beest
verstant had, alsoo het hem bescheydelyck ne-
vens hem neer sette, en siende hem na de mont,
scheen te willen toe luyfteren wat hy vertellen
sou, die sijn geschiedenis begoft op dese manier.

Het LI. Hoofstuck.

Verhandelende de vertelling van den Harder.

DRy mijlen van dit dal is een Dorp, 't welk
hoe wel klein, evenwel een van de rijk-
ste van dit geheele gewest is. In dit Dorp
woonde een eerlijck Huysman, niet soo seer door
sijn rijkdom, hoe-wel hy treftige middelen
had, als om dat hy de deught self was. Dese had
een Dochter, van soo uytmuntende schoon-
heydt, verstant, bevallijck heydt en deught, dat
sich een yeder niet genoegh kost verwonderen,
over de treffelijcke gaven, daer haer de natuer
mede verciert had. Als se noch een kint was, was
se schoon, en dese schoonheydt nam met haer
jaren toe, en op haer seshien jaren, was sy tot
op den hooghsten trap gekoomen. Het gerucht
van haer schoonheydt, begoft sich haest door al
de omleggende Dorpen uyt te spreken, ja self
in de ver gelegen Steden, ja het Hof des
Konincks, waer door dagelijcks veel lie-
den van allerhande slagh, haer quamen als

een wonder sien. Den Vader bewaerde haer nauw, en sy noch nauwer sich selven, alsoo dese bewaering de beste en seeckerste is. De rijckdom van den Vader en de schoonheydt van de Dochter, bewoogen veel gesellen, soo van het selve Dorp, als van andere plaetsen, haer tot een Vrouw te versoecken, onder de welcke ick een was, hebbende groote hoop tot mijn voornemen te geraecken, alsoo ick wel wist dat my den Vader wel kende, en van wat Ouders, kennis, en middelen ick was, sich wel kost versoecken. Een ander van het selve Dorp, en van geen minder hoedanigheden, versocht haer met de selve yver, 't welck den Vader twijffelachtigh maeckte, niet wetende aen wie best sijn Dochter te besteden, alsoo wy malkander in geene doelen weecken. En om uyt dese twijffelmoedigheydt te geraecken, nam hy voor sich, tegen Leandra te seggen (want alsoo heete dese schoone) dat nademael wy twee malkander gelijk waren, en hy daerom niet wilt wie te verkiezen, het hem geraden dacht de keur aen sijn Dochter te laten; een saeck die van al e Vaders behoort na gevolght te worden. Niet dat ick seggen wil, dat men haer hun quade drift dickmaels moet laten volgen, maer wel een eerlijke verkiezing toe laten. Ick weet vorders niet wat antwoord Leandra haer Vader gaf, alleen dat weet ick, dat ons den Vader beyde op hielt, met voorgeven van de weynige jaren van sijn Dochter, sonder hem te verbinden of te ontilaen. Mijn mede-vryer was Anselmo genoemd, en ick Eugenio, op dat ghy in het aenhooren van dit treurspel de namen mooght onderscheyden. Omtrent

dees

Don QUICHOT de la MANCHA. 657
dees tijdt quammer eenen Vincent de la Rosa in
ons Dorp, de Soon van een arm Huysman, van het
selve geweest, komende uyt Italien, en andere
Landen, daer hy als Soldaet gedient had, die uyt
ons Dorp, als hy een jongen van twaelf jaren was,
wech genomen was, en dat door een Hōpman die
met sijn Vaendel daer door trock. Desen Vin-
cent dan was weder gekomen, geschildert met
duysent verwen, en duysent stricken en quicken
op sijn Soldaets. Den eenen dagh had hy dit, den
anderen dat aen, maer al licht en dicht goetje.
Het Boeren volck, dat van sich selven niet veel
bysonders is, had hem wel haest in de neus, en
nemende al sijn handel waer, bevont dat sijn klee-
deren van dryderhande verwe waren, daer hy
met verandering van linten en veeters, alle dagen
wat nieuws mē maeckte, en dat op sulck een wij-
se, dat, indiener niet geweest waren die se na ge-
speurt hadden, men sou gewooren hebben dat
hy meer als thien pack kleeren, en twintigh
pluymen had. Maer laet u Heeren niet vervee-
len, als buyten reden, het geen ick van de kleede-
ren vertel, alsoo het selve een groot gedeelte van
de geschiedenis uyt maeckt. Hy sette sich som-
tijts op een put neer, die in ons Dorp onder eenen
grooten Linde-boom stont, en daer hielt hy ons
sommwijlen besich met vertellen van duysent din-
gen. Daer was geen Lant in de Kaert te vinden
dat hy niet gesien had, noch geen slagh ergens ge-
schie, daer hy niet in geweest was, hy had meer
Mooren om den hals gebrocht, als 'er in geheel
Marocco en Tunes zijn, en meer duellen en ge-
vechten uyt gestaen, als Gante of Luna, of Diego

Garcia de Paredes, en uyt alle had hy de prijs wech gedragen, sonder dat hy oyt een droppel bloets verlooren had, evenwel toonde hy ons somwijlen ick weet niet wat voor lijckteecken, of die hy daer voor wilde genomen hebben, den een gehouwen, den ander geschooten, den darden gesteecken, eyndelijck als hy begoft te swetsen, seyde hy, dat sijn wercken en daden alleen sijn afkomst, edeldom, Vader en Vaderlant waren, en dat hy daer in den Koninck selve niet wilde toe geven. By dese opgeblasentheydt voeghde hy een weynigh Musijcks dat hy kost, en wat rammelen op een Guitarre, hoe-wel sommige seyden dat hy se deed spreecken. Maer hier walt noch niet al, alsoo hy oock een stuck van een Poeët of Rijmer was, waer over hy van al wat 'er in ons Dorp om ginck, een dicht maecte, van ander half mijl schrift. Desen Vincent de Rosa, desen Krijghsman, desen Musicant, en desen Rijmer, wiert nu en dan van Leandra, door een veynster gesien die op dese plaets uyt quam, en de sloof verliefde op sijn bevallijcke manieren, betoovert door sijn vaerssen (alsoo hy van een yeder die hy maecte, meer als vijf-en-twintigh copieerde, en uytdeelde) en opgetrocken door sijn mannelijcke daden, en kortelijck, gelijk het den duyvel bestelde, sy verliefde op hem, eer dat hy de moedt had haer te derven vryen. En gelijk als de liefde van de persoon de naeste wegh is, quamen dese twee oock wel haest over een, en in spijt van soo veel vryers en vertoeckers, hun voornemen in het werck te stellen, latende Leandra het huys van haer beminde Vader, alsoo se
geen

geen Moeder had, en packende sich met den Soldaet hasop, tot meerder roem en segeprael van desen opsnijer, als hy met al sijn versierde daden oyt behaelt had. Dit werck maecte in het gantsche Dorpe een groote verwondering, en ick onder anderen bleef opgetoogen, Anselmo verbaest, de Vader droevigh, de vrinden onteert, het gerecht bekommert, en de diefleyers volgens hun latt, begaven sich Oost en West, die soo geluckigh waren, dat se na dry dagen soeckens de arme Leandra vonden in het hol van een Bergh, naeckt in het hemde, sonder gelt, en berooft van de kostelijcke Juweelen, die se uyt haers Vaders huys mede genomen had. Aldus brachtmen se weder by haer Vader, men vraeghde haer na alle gelegentheydt, sy bekende haer misdaet, hoe dat Vincent haer bedrogen had, en op sijn woort van haer te trouwen, haer geraden haers Vaders huys te laten, alsoo hy haer brengen sou in de rijckste en schoonste Stadt ter werelt, namentlijck Napiers, en dat sy hem daer in gelooft had, en beroovende haer eygen Vader met hem door gegaen was, maer dat hy haer dien selven nacht in dat gebergh verlaten had, sy vertelde oock hoe den Soldaet, sonder haer eerbaerheydt eenigh hinder te doen, haer al wat se by sich had, afgenomen had, latende haer in dat hol, en soo heen gegaen was. Het viel ons hart te gelooven, dat desen gast soo eerbaer sou geweest hebben, maer sy bevestighde sulcks soo hoogh en dier, dat sich den Vader daer eenighsints in te vrede stelde, niet vragende na de andere rijckdommen, als sy noch dat kostelijckste pant behouden had. Den selven

dagh dat Leandra wederom quam, nam se den Vader uyt onse oogen wech, voerende haer in een Klooster, in een Stadt die hier niet ver van daen is, verwachtende dat de tijdt het quaet gevoelen dat van haer ginck, wat verminderen sou. De weynige jaren van Leandra dienden tot verschooning van haer misdaet, ten minsten by die genen die'er ten meesten niet aen gelegen was: Maer die haer sneedigh verstant beter kenden, schreven het haer dardelheydt toe. Leandra aldus opgeslooten zijnde, bleven de oogen van Anselmo blind, ten minsten sonder vermaeck, en de mijne sonder licht, alsoo ick door het affijn van Leandra, in geen dingen vermaeck konde nemen. Onse droefheydt vermeerderde, en onse lijtsaemheydt verminderde; wy vervloeckten duysentmael de bedriegerijen van desen snooden schelm, beneffens de kleene toeverzicht van den Vader van Leandra: Eyndelijck Anselmo en ick, namen voor ons het Dorp te laten, en ons na dit dal te begeven, daer hy een groote kudde van sijn Schapen, en ik een gelijcke van mijn eygen Geyten bestont te weyden, leydende alsoo ons leven tusschen dese boomen, singende, klagende, prijsende, en bestraffende te samen de lichtvaerdige doch schoone Leandra. Verscheyden andere van die gene die haer vrijden, hebben ons hier in na gevolght, in voegen het schijnt, dat dit gewest in een nieuw Arcadia verandert is, en daer is geen gedeelte daer men den naem van Leandra niet hoort spellen, den een vervloekts den ander prijft se, die noemt se lichtvaerdigh, een ander wreet, een darde schoon, die beschuldigh haer,

dees

dees verichoont haer, eyndelijck sy onteeren haer al, en al bidden sy se aen: Ja soo ver gaet de sotterny van sommigen, dat se sich beklagen van haer versmaet te zijn, sonder dat se oyt de eer hebben gehad haer te mogen spreucken. Daer is geen rotsteen, geen geboomt, geen hol geberghte dat weerklanck geeft, of men hoorter roepen, singen, of klagen, Leandra Leandra klinckt al het geberght, Leandra ruyfchen de beecken, in 't kort Leandra maect ons al te mael tot sotten. Maer niemandt is 'er van al den hoop die noch beter by sijn sinnen is, als mijn medevryer Anselmo, die alleenigh klaeght over haer affijn, op het geluyt van een Cijter die hy heeft, volgende mijns oordeels de beste wegh, voor soo veel hy in 't gemeen de lichtvaerdigheyt van de Vrouwen beschuldight, haer dubbelen handel, haer valsche bedriegerijen, en haer bedrieghlijcke loosheydt. Dit is geweest ghy Heeren de oorsaeck waerom ick foodanige woorden tegens dese Geyt gebruyckte, de welcke behalven dat se een Wijfken is, de beste van mijn geheele kudde van my gehouden wort. Dit dan is de geschiedenis die ick u heb beloofd te vertellen, indien ick in het verhalen wat lang ben geweest, soo sal oock mijn dienstbaerheyt zijn, waer mede ick de Heeren wil verschuldight blijven, hier omtrent heb ick mijn Hut, en aldaer versche melck, en smackelijcke kaes, met andere aengename en behaeghlijcke vruchten, ten dienst van dit erwacde geselschap.

 Het LII. Hoofst-ſtuck.

Verhandelende het geſchil van Don Quichot met den Harder, met de rare avontuer van de geëſſeliers, door Don Quichot ten eynde gebracht, ten koſten van ſijn ſweet.

DEſe vertelling maeckte een algemeen genoeg, aen al de gene die ſe hoorden, voornamentlijk ſchepte den Canonick daer groot vermaeck in, die nauwe acht nam op de manieren, waer mede deſen Harder de ſelve vertelt had, die gantsch niet boers waren, waer over hy ſey dat den Paſtoor ſeer wel geſeght had, dat 'er oock geletterden in het geberght gevonden wierden. Een yeder een deed de beleefſte aanbieding die hy koſt aen den Harder, maer boven al Don Quichot de welcke hem ſey: In der waerheyt goede vrint en Broeder, indien ik de mooghlyckheydt in my vant om eenige avontuer ten eynde te brengen, ſou ick my terſtont met u op reys begeven, om (indien ghy het goet vint) Leandra uyt het Klooſter (daer ſe ongetwijffelt tegens haer wil is) te halen, in ſpijt van de Abdiſſe, en al die daer tegen ſou willen zijn, en haer in u handen te leveren, om met haer te doen volgens u eygen wil en genegentheyt, behoudende evenwel de wetten van de Ridderſchap, de welcke aen eenigh Jonckvrouw verbiet eenigh leet te doen: al-hoe-wel ick hoop, dat het vermoogen van een quaetaerdigen toovenaar ſoo groot

groot niet sal zijn, dat een ander die my gunstigh is, het selve niet sal weder kunnen te niet doen: En alsdan beloof ick u, volgens de verbintenis van mijn ampt, en professie, alle hulp en onderstant. Den Harder sagh Don Quichot aen, en verwonderde hem soo over sijn vreemde woorden, als misselijcke gestaltenis, waer over hy den Barbier, die neffens hem sat vraeghde, wat dat voor een persoon was, die'er soo vreemt uyt sagh, en soo kluchtigh praete. Wie sou het anders zijn, antwoorde den Barbier, als de wijdt vermaerde Don Quichot de la Mancha, rechter van alle onrechten, hulper van alle bedroefde en beswaerden, de beschermmer der Jonckvrouwen, overwinnaer van Reusen, en Velt-slagen? My dunckt (antwoorde den ander) dat ick van sulcke dingen in de boecken van de Ridderschap wel gelesen heb, als de goede Heer van desen mensch seyt, hoe-wel ick geloof dat men met my spot, of dat dien eerlijcken Heer sijn vijf sinnen alle dry heeft. Wat rijt my desen stuck schelms, antwoorde Don Quichot daer op, ghy zijt self met de kop gequelt luysbos als ghy zijt, ick heb mijn verstant beter als doe hoerekint, en de hoer die u gebaert heeft, en nemende met eenen een broot op dat nevens hem lagh, wierp die den armen Harder recht in sijn kinnebacken, met sulck een geweld, dat hem neus en beek begoft te bloeden, maer den Harder die van sulck jocken niet en hielt, begoft oock om 't wats, en sonder aensien van persoon of geselschap, of eten of drincken, vlieght op, en Don

Quichot om den hals, en vattende hem de keel met bey ſijn handen, ſou ſe hem toe genepen hebben, ſoo Sancho Pança juyſt niet op het ſlagh gekomen was, die den Harder by de ſchouwers kreegh, en met hem hol over bol, over de tafel vil, breeckende ſchotels, kannen en glafen, en al wat 'er op was. Don Quichot ſiende ſich ſelven eyndelijck vry, viel toen weder op den Harder, die ſoo bebloet, als hy was, vaſt lagh en grabbelde na een meſs of yets, om daer mê ſich ſelven te wreecken. Maer den Canonick en den Paſtoor beletten ſulcks, ſonder dat evenwel den Harder daerom liet Don Quichot onder te krijgen, regenende en hagelende de vuyſtſlagen wel dicht op ſijn hârſebecke, tot dat den Ridder ſoo ſterck bloede als hy. Den Canonick en den Paſtoor meenden ſich te bepiſſen van lacchen, en de diefleyders hielden haer buyck vaſt, hiſſende haer aen malkanderen, gelijk als men de hondē doet. Sancho Pança alleen meende dol te worden, dat hy niet koſt los raecken, alſoo hem een van de dienaers van den Canonick vaſt had, kortelijck, het was 'er al in actie, en vreught, behalven deſe twee kampioenen, maer terwijl ſy noch al voort gingen, hoorde men het geklanck van een trompet, dat ſoo droevigh luyde, dat een yeder daer na om ſagh; maer die ſich daer over het meeſte opgeweekt vant, was Don Quichot die noch onder den Harder lagh en keeck, wel ter degen geknoſfelt en geſlagen, tegen de welke hy ſey. Heer duyvel (want het is niet mooghtlijck dat ghy yets anders zijt) dewijl ghy ſoo veel krachts hebt gehadt, om de mijne te overwinnen, ick verſoeck

u dat

u dat wy treves maccken, en dat niet meer als voor een uertijts, dewijlick vermoede aen dat treurigh geluyt van dat trompetten, dat 'er voor my een nieuwe avontuer op handen is. Den Harder die behalven dat alreets vermoeyt was van slaen, en geslagen te worden, liet Don Quichot varen, en voeghde sich op de been, siende selve om waer dat getoet van daen quam, en sagh dat 'er een deel menschen van een heuvel af quamen; al te mael in het wit gekleet, in manieren als disciplinanten, en geesselaers. Het was soo gelegen, dat 'er voor dat jaer groot gebreck van regen was, waer over de Geestelijken in sulcker voegen in processie en ommeganck om gingen, biddende Godt den hemel te openen over het verdrooghde aertrijck, en in deser voegen ginck oock het volck van dit Dorp, dat daer dicht by was, in devotie, na een seecker Heremijt of kluyfenaer, die sich aen een hoeck van dat selve dal onthielt. Don Quichot siende de vreemde gestaltenis van dese geesselaers, sonder dat hy bedocht, dat hy se meermaels gesien had, nam dit voor een nieuwe en wonderlijcke avontuer, en dat hy alleen, als een doolend Ridder de selve sou moeten ten eynde brengen, en een seecker beelt dat se by hen hadden, in de rouw gekleet, bevestighde hem het selve te meer, vastelijck geloovende, dat het selve den een of den ander groote Vrouw was, die van dese schelmen en fielen, met geweld wech gevoert wiert, en hem dit alsoo in den sin schietende, liep vaerdigh na sijn Paert, dat noch in de weyde ginck, en nemende het toom en sijn Schilt van de Zael, toomde het op
met

met een vaerdigheydt, en eyschende sijn Swaert van Sancho, sprong in de Zadel, en hebbende sijn Schilt gevat, sey met luyder stemme, tegen al die tegenwoordigh waren; nu sult ghy sien ghy Heeren hoe noodigh de doolende Ridders in de werelt zijn, nu segh ick, wanneer ghy my die droevige Jonckvrouw sult sien verlossen, die daer gevangen wort gevoert. En met dese woorden, sloegh hy met sijn hiel en Ronzinant in de sy, alsoo hy geen spooren had, en op een galop (want dat oyt Ronzinant een rechte karrier sou gelopen hebben, wort in sijn heele history niet gelefen) begeeft sich na dese geesselaers toe, wat moeyten den Pastoor en den Barbier deden om hem te houden, maer te vergeefs, noch oock achtende op het roepen van Sancho: Wat duyvel dat hem schorte, die hem soo tegen het Catholijck geloof op ruyde, alsoo dat volck niet anders was, als een deel bidders, en die Juffrouw die hy meende een Marien Beelt, dat hy toe sou sien wat hy deed, alsoo hy nu wel ter degen schein buyten sijn sinnen te zijn, en niet te sien wat hy deed. Maer al dit roepen was niet, alsoo sich Don Quichot soo geweldigh yverde om dit gespuys aen te tasten, en dese gevangen Juffrouw te verlossen, dat hy nergens na om en sagh, en niet sou gedaen hebben, al hadder den Koninck self geweest. Aldus komt hy by de processie, hielt Ronzinant stil (die alreets buyten adem gelopen was) en met een rauwe en donckere stem riep hy se toe! Ghy lieden die u van schaemts wegen, over u boosheydt het aengesicht bedeckt, hoort toe wat ick u seggen wil, de eerste die stil stonden, waren dese

dese die het Beelt droegen; en een van de vier Klercken die de Letanien songen (siende dese vreemde gestaltenis van Don Quichot, en sijn mageren Ronzinant, beneffens andere belacchelijke omstandigheden) gaf hem tot antwoord, Heer Broeder, soo ghy wat te seggen hebt, soo seght het haestelijck, want het is geen reden, dat men die menschen, die daer gaen hun lichaem openen en kaltijden, lang op hout, daerom seght op met twee woorden. Ick sal het u met een seggen, antwoorde Don Quichot, en daerom seght ick u dat ghy die schoone Jonckvrouw laet vry gaen, wiens tranen en droevigh gelaet wel toonen, dat ghy haer tegen haer wil en danck wech voert, en eenigh ander groot ongelijck moet aen gedaen hebben, en ick ben niet gebooren, als sulcke en diergelijke dingen te rechten en te beslechten, en daerom sal ick niet toe laten dat ghy een voet verder gaet, sonder dat ghy haer de vryheydt geeft die se verdient. Door dese redenen hoorden se al te mael wel dat Don Quichot niet wel by sijn sinnen was, en begosten daer over luytskeels te lacchen, maer dit was de gramschap van onsen ontstelden Ridder maer te meer, en te heviger ontsteecken, die daer over van leer trock, om dese fingers en geesselaers te keer te gaen, maer een van dese gasten kreegh een draegh-boom in de vuyft, en peurde daer mē Don Quichot in't gemoedt, maer als hy op de selve een grooten slagh afschutte die hem onsen Ridder bracht, sprong het hout in twee stucken, evenwel gaf hy met
het

het stuck dat hem in de hant gebleven was, Don Quichot sulck een geweldigen slagh in de sy, daer hy niet te wel met sijn Schilt bedeckt was, dat 'er den armen Don Quichot van ter aerden viel. Sancho Pança die hem achter aen was geloopten, siende sijn Heer ter aerden vallen, riep desen mensch toe, dat hy niet meer slaen en sou, alsoo het een armen betooverden Ridder was, die sijn leven geenigh mensch leet gedaen had. Maer het geen desen Boer weer hielt, was niet het ge- roep van Sancho Pança, maer het sien, dat den armen Don Quichot hant noch voet en roerde, waer over hy voorseecker meende, dat hy hem doot geslagen had, en daerom halende sijn rock op tot aen sijn middel toe, liep wat hy loopen mocht veldewaerts in. Ondertusschen quammer al het geselschap van Don Quichot by, maer de geesselaers, siende desen trop volcks, en onder ander de twee diefleyders met haer vyerroers, dochten dat het haer gelden sou, en daer over vergaderden se sich rontsom het Beelt, nemende de geesselaers hun geessels, en de Klercken hun toortsen en staven, stelden sich in staet van verweeren, maer het geluck ordonneerde het alles beter als sy verwacht hadden, want Sancho deed anders niet als sich selven te werpen op het lighaem van sijn Meester, maeckende het jammerlijkste gehuylen en gebalck over hem (meenende dat hy doot was) dat men ter werelt hooren mocht. Den Pastoor wiert gekent van den anderen Pastoor die in de processie ginck, welke onderlinge kennis al de moeyte in rust en stilte bracht. Den eersten Pastoor gaf ten ander in twee

woorden te kennen, wie en wat desen Don Quichot was; maer Sancho liet ondertusschen niet te roepen en te tieren, met tranen in de oogen, ô blom van de Ridderfchap, die alleen met een stockslag al u wel bestede jaren ge-cyndight hebt. ô eer van u geslacht, roem en pronck van het geheele Mancha, ja self van de geheele werelt, die nu door u doot vol van schelmen en geweldenaers worden sal, sonder vrees van gestraft te worden. ô milddadigh Ridder boven alle Alexandren dieder in de werelt geweest zijn, die my slechts voor acht maenden dienst, het beste Eylant gegeven hebt dat van de Zee omringt wort. ô ootmoedige tegen alle hoovaerdigen, en hoovaerdige tegen alle ootmoedigen, bespringer van prijckelen, verdrager van ginjurien, minnaer sonder oorfaeck, navolger van de goeden, straffer en geessel van de quaden, vyandt van alle twist en geschil, in 't kort doolend Ridder, 't welck al is dat men seggen kan. Door dit geroep en getier van Sancho, quam Don Quichot weer by sich selfen, en de eerste woorden die hy sprack, waren dese: Hy die sonder en van u leeft, aldersoetste Dulcinea, draeght al dat 'er ter werelt te dragen is. Helpt my op Sancho, en brengt my op de beswooren Kar, want ick vind' my niet gestelt om te Paert te rijden, want die schouwer is my geheel aen stucken. Dat sal ick garen doen mijn Heer, antwoorde Sancho, en laet ons met dit geselschap na huystoe rijden, die u welvaert wenschen, en daer sullen wy overleggen, op wat manieren, weder een anderen tocht te beginnen, die ons meer roem en voordeel sal toe brengen. Ghy seght wel

Sancho

Sancho, antwoorde Don Quichot, en het sal een groote voorfichtigheyt zijn, dese quade influxie, of invloeying der sterren, te laten over gaen. Den Canonick, den Pastoor, en den Barbier, seyden hem dat hy seer wel sou doen, en alsoo na dat se groot vermaeck genomen hadden, uyt de eenvoudigheyt van Sancho, leyden se Don Quichot weer op de Kar gelijk hy gekomen was. De ommeganck stelde sich weer in order als te vooren, en vervolghde sijn wegh. Den Harder nam sijn afscheyt van het geselschap, de diefleyders wilden oock weer te rugh, en den Pastoor betaelde hen voor hun moeyten. Den Canonick badt den Pastoor hem het vervolgh van Don Quichot te laten weten, en nam alsoo sijn afscheyt, om sijn reys te vervolgen; kortelijck, een yeder ginck sijns weeghs, blijvende den Pastoor, den Barbier, Sancho en Don Quichot, en Ronzinant alleen, die alsoo lijdtsaem en verdraeghsaem was, als sijn Meester. Den Karreman maecte sijn Kar weer klaer, en accommodeerde Don Quichot op een grooten hoop hoye, en vervolghde sijn wegh gelijk te vooren, daer het den Pastoor geliefde, en quamen ten eynde van ses dagen aen hun Dorp, daer se omtrent den middagh aen quamen, op een Sonnendagh, wanneer de straten juyft vol volcks waren, daer Don Quichot met de Kar door most. Elck een liep toe om te sien wat 'er op de Karre was, en wanneer se hun eygen Don Quichot quamen te kennen, was een yeder ten alderhooghste verwondert, en een kleyn leckertje liep na sijn huys toe, om bonnbroot te eyschen, seggende te-

gen

gen de Meyt en de Nicht, dat haer Oom haer Meester daer aen quam, mager, dor, en onge-
 sien, leggende op een heelen hoop hoys, van
 Ossen getrocken. Alsdan was het een ellendige
 saeck het gehuyt en getier aen te hooren, en te
 sien hoe se sich selven met vuyften sloegen, by
 het hayt trocken, en diergelijck misbaer maeck-
 ten, hoe se op nieuw dese duyvelsche boecken
 van Amadis vervloeckten, 't welck weer op
 nieuw aenginck, als Don Quichot in huys ge-
 bracht wiert. Op detijding van dese komst van
 Don Quichot, quam oock de Vrouw van Sancho
 toe geloopt, die nu al vernomen had, hoe haren
 Sancho was met hem gereyft, in qualiteyt als
 Schiltknaep, en soo haest als se Sancho sagh, was
 het eerst dat se vraeghde hoe den Ezel al voer?
 Beter als sijn Meester, antwoorde Sancho: Den
 Heer heb danck vervolghde sijn Wijf wederom,
 maer seght my doch Sancho mijn vrint, wat
 voordeel heeft u dese tocht al gedaen, wat hebje
 mijn, en wat voor jou kinderen mē gebracht,
 hebje niet het een of het ander moys? Niemen-
 dal antwoorde Sancho, maer wel andere dingen,
 daer wat meer aen gelegen is. Daer ben ick bly
 om dat sweer ick, antwoorde Madame Pançe,
 ey laet toch erays sien, op dat ick toch mijn hart
 een weynigh vermaecken magh, dat soo droe-
 vigh is geweest om jou af wesen, wacht soo lang
 tot dat ick in huys ben, sey Sancho, en zijt
 derhalven voor alsnu daer mede te vreden,
 maer (gelieft het Godt) dat wy de tweede-
 mael uyt rijen, hoop ick u niet eer thuys te ko-
 men, voor dat ick een Graeffschap, of een Gouver-
 neur

neurschap heb, en dat van het beste Eylant, dat 'er in Zee leyt. Och dat sou goet wesen (antwoorde de goede Vrouw) wy haddent soo wel van doen, maer evenwel wat seghje van Eylanden? ick heb het niet te deegh verstaen. Men moet geen Roosen voor de Varckens stroyen, antwoorde Sancho, t'sijner tijt, Wijf, seljet sien, en dan sel het je al vreemt veur komen, alsme jou Me-Vrouw noemen sal. Ick kan noch dien bras niet vatten sey Janne Pançe (want soo heete de Vrouw van Sancho Pançe, niet dat se van maeghschap waren, maer om dat het in Mancha het gebruyck is, de Vrouwen na haer Mans naem te noemen) maeckt u self niet moeyelijck antwoorde Sancho, jy selt het sien als het tijdt is. Alleen dat wil ick u in passant seggen, dat 'er geen meer plefier in de werelt is, voor een eerlijck Man, als voor Schiltknaep te dienen, en avontueren te soecken, wel is waer wil ick seggen, dat se al te mael soo juyft niet uyt vallen, als men wel wenschen sou, van hondert zijnder wel 99. quade, daer niemant beter als ick weet van te spreeken, dat mijn lenden en mijn schouwers, en mijn heele lijf, wel gewaer geworden is. Maer evenwel is het een aengename saeck soo op hoop te leven, soo over de bergen te wandelen, door de Boffchen te rijen, de Kattelen en Slooten te besoecken (asse maer niet betoovert en bennen) in Herbergen te losfeeren, en dat al sonder een bras te betalen. Dese en diergelijcke redenen, gevielender tusschen Sancho en sijn Wijf, terwijl de ouwe met de jongen, Don Quichot vast ontfingen, de kleederen uyt trocken, en in sijn gewoonlijck bedde leyden.

Hy

Hy sagh se vast over hoecks aen, sonder noch recht te weten waer hy was. Den Pastoor belaste hem sijn Nicht wel, dat se wel forgh voor hem dragen sou, en maecten dat hy vrolijk en wel te vreden was, op dat hy niet weer op de loop raecte, vertellende wat moeyten sy gehad hadden, om hem te huys te krijgen. Daer begosten dese twee op nieuw te balcken, dese boecken te vervloecken, beneffens die se geschreven hadden. Eyndelijck, hoe-wel se blijde waren over sijn komst, bleven se evenwel in die forgh, dat hy soo haest niet weer by sich selven sou gekomen zijn, of hy sou haer weer het hippelen van dry Geyten geven.

Voorts den schrijver van dese geschiedenis, al-hoe-wel hy met alle neerstigheyt, na de daden van Don Quichot ondersocht heeft, die hy in sijn darde uyttocht gedaen heeft, heeft geen volkomen kennis daer van kunnen krijgen, ten minsten uyt Authentijcke schriften, alleenigh heeft de Faam tot een gedencktecken van Mancha bekent gemaeckt, dat Don Quichot op desen darden tocht, tot Zaragoca in een vermaert Tournoy- of steeck-spel was geweest, daer hy verscheyden treffelijcke en loffelijcke daden heeft uyt gerecht, maer vorder kost men daer geen endt of slot van krijgen, 't en waer, door goet geluck, seecker oudt Doctoer, die een kasje van loot in de gront van een vervallen oude Heremitage ofte kluys, gevonden had, in het selve eenige oude parckementen had gesien, die met gotische letteren beschreven waren, doch in Castilaensche veersen, spreekende seer veel van sijn

daden, en kennis doende van de gelegentheden en schoonheydt van Dulcinea van Tobosa, van de gedaente en taille van Ronzinante, van de getrouwigheydt van Sancho Pança, en self van de begraeffenis van Don Quichot, met verscheyden graffschriften daer by. Dese die de selve lesen kosten, hebben se in het net uyt geschreven, en zijn die gene van wiens namen gewagh gemaect wort, door den schrijver van dese nieuwe en noyt gesiene geschiedenis, die anders geen belooning begeert voor den arbeyt de welcke hy heeft aen gewent, om de geheymen en Archiven van Mancha te doorsoecken, als alleen dat men hem het selve credit, en geloof gelieft te vergunnen, dat de verstandige gewoon zijn de boecken van de Ridderfchap te verleenen, die soo geweldigh door de werelt wandelen; en daer mede sal hy sich ten hooghsten vergenoeght houden, en geprickelt worden, om noch meer andere, is het niet waerachtigh, ten minsten vermaeckelijcke vonden by een te halen. De eerste woorden en voornaemste op de parckemeaten geschreven, waren dese:

De Academici van Argamasilla een plaets in Mancha, op de doot en het leven van den dapperen Don Quichot de la Mancha, hoc scripserunt.

Monicongo scholier van Argamasilla op de begraeffenis van Don Quichot.

DEn Calvenier die Mancha heeft vereert
Met meerder roof, als Lison self van Creten,

Dat

Dat groot verstant dat alle dinck kost weten,
 En meer vergat als 't immer had geleert.
 Dien arm die soo sijn glory heeft vereert,
 Dat Oost en West, het Noorden met het Zuyden
 Elck even seer afschricklijck van hem luyden
 Tot dat 't geluyt self door de weerklanck keert
 Hy die sijn naem in Marmer heeft gesneden,
 En door de kracht van sijn verdrooghde leden,
 Soo dick hy maer sijn strijtbren arm op heft,
 Beschaemt en haer hien verwe doet verliezen,
 De heele ry van soo veel Amadisen,
 Leyt hier in d'aert door stercker arm getrest.

Paniaguada Academicus van Argamafilla, tot
 lof van Dulcinea van Toboso.

Sy die ghy siet met roode bolle wangen,
 Die tusschen bey haer hooge borsten blosen,
 Dat is Me-Vrouw Dulcinea van Tobose,
 Die Don Quichot heeft met haer min bewangen.
 Voorwie hy heeft sich self gestelt op gange,
 Door 't rouw geberght, en meenigh donckre dalen,
 Alleen om roem voor hare naem te halen,
 Tot hy sich sagh gebonden en gevangen.
 Dit is de schoon, om wie bestont te treuren,
 Dien Ridder die de eere mocht gebeuren,
 Van slechts alleen haer slaef te zijn genoemt,
 Dees na sy had den laetste snack gegeven,
 En af geleyt haer schoonheydt met het leven,
 Is eynd'lijck hier tot 't duyster graf gedoemt.

Caprichoso verstandigh Schoolier van Argamafilla tot lof van Ronzinant, het Paert van Don Quichot.

Noch Brillador, noch Bayaert starck van schoncken,
 Noch Buchephal, daer oyt de Griekische Son
 De werelt meed' besprong en overwon,
 En hebben soo te pratten noch te proncken,
 Babieca self met eeuw'ge lof beschoncken,
 Noch Pegasus die door de wolcken swiert,
 En segepraelt van 't ystijck Zee gediert,
 En hebben soo te stoffen noch te roncken,
 Als Ronzinant die ronckende van moet,
 Meer eel van stam als bijster rap te woet,
 Soo meenigh tocht ten eynde bracht op aerden,
 Tot kosten van sijn tranen en sijn sweet,
 Sijn Heer getrouw, doch meer in lief als leet,
 Tot lof en prijs van alle wroome Paerden.

De Burlador of spotvoogel ter eeren van Sancho Pance.

Dit kleene lichaem dat ghy siet
 Is Sancho Pance en anders niet
 De beste (soomen 't seggen magh)
 Die oyt sich knecht van Meester sagh.
 Waer door hy van sijn groote vriend,
 Haest had den naem van Graef verdient,
 't En waer hy 't had verlooren al,
 Door een geduerigh ongeval,
 Door een geduerigh harten leet,
 Daer van sijn rugh te sprecken weet.

*Indien die goet geselschap raect ,
 Sich oock als sijn geselschap maect ,
 Soo raet ghy self in schijn en blijck
 Wie dat hy 't aldermeest gelijk ,
 Of sijnen Meester is geweest ,
 Of Ronzinant dat Edel beest ,
 Of grauwtje 't soetste troetel kint
 Dat oyt van Meester was bemint.
 Voor my , ick seggh het geen ick meen ,
 't Verstant was met sijn Heer gemeen ,
 En voor de rest in tret en trant
 Het ware beelt van Ronzinant ,
 Maer uysterlijck in sijn bedrijf ,
 Een Ezel over al sijn lijf.*

Cachidiablo Academicus van Argamasilla, op
het Graf van Don Quichot.

*Hier leyt den Ridder wel gedoft ,
 Wel afgesmeert wel asgeroft ,
 Wel Uyl, wel Aep, wel wijs, wel sot ,
 Wel uytgestreecken wel bespot ,
 Begraven in een Ezels wel
 En ist dan niet alr' samen wel.*

Dit waren de veersfen die men lesen kost, de
 andere alsoo se wat duyfter geschreven waren,
 wierden een Student bevolen, om daer na te
 slaen, als de blinde na 't ey, 't welck men seght
 dat hy gedaen heeft, met veel waecken en braec-
 ken, met meening de selve in 't licht te geven,
 als oock (soo hy hoopt) de darde uyt-tocht van
 Don Quichot.

E Y A D E

ca
1772

front & 12 plates

ms

